

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССІИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

КОММИССІЕЮ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

*состоящей при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генераль-
Губернаторѣ.*

ЧАСТЬ ВТОРАЯ,
ТОМЪ II.

КІЕВЪ.

Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайловская улица, домъ № 4.

1888.

Печатано по распоряженію Предсѣдателя Кіевской Археографической Коммисіи.

АКТЫ ДЛЯ ИСТОРИИ

Провинціальныхъ сеймиковъ Юго-
Западнаго края

во второй половинѣ XVII вѣка.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ.

Кіевская Археографическая Коммиссія уже съ 1859 года обратила вниманіе на большую историческую важность постановленій провинціальныхъ сеймиковъ, инструкцій посламъ, отправлявшимся на генеральныя сеймы, и отвѣтовъ короля на просьбы провинціальныхъ сеймиковъ. По мнѣнію Н. Д. Иванишева, эти акты важны тѣмъ, что въ нихъ ясно выражается духъ и общественныя нужды каждаго воеводства ¹⁾. Извѣстный польскій ученый Вацлавъ Александръ Мацѣевскій говоритъ, что сеймы и сеймики были пульсомъ политической жизни речипосполитой, зеркаломъ ея порядковъ; кто хочетъ знать эти порядки, тому достаточно обстоятельно ознакомиться съ постановленіями сеймовъ и сеймиковъ ²⁾. Такое же значеніе имѣютъ и каптуровыя опредѣленія, подъ которыми разумѣются постановленія дворянства каждаго воеводства объ устройствѣ судовъ и о мѣрахъ для внутренней безопасности во время безкоролья.

Самъ Н. Д. Иванишевъ составилъ въ 1861 году томъ актовъ, относящихся къ этому отдѣлу (первый томъ второй

¹⁾ Архивъ Юго-зап. Россіи. Ч. I. Т. 1. Кіевъ, 1859. Предисловіе, стр. V, VIII.

²⁾ Maciejowski. *Historya prawodawstw słowiańskich*. Т. II (W. 1858), p. 89 sq.; t. IV (W. 1862), p. 196.

части Архива Юго-западной Россіи). Выбранные имъ акты относятся ко времени отъ 1569 года, когда юго-западная Русь присоединилась на люблинскомъ сеймѣ къ Польшѣ, до знаменательнаго 1654 года, когда Украина воссоединилась съ восточной Русью. Изученіе этихъ актовъ привело Н. Д. Иванишева къ тому убѣжденію, что главныя основы западно-русской народности въ первой половинѣ XVII вѣка были: русскій языкъ и православная религія. „Западно-русское дворянство, говоритъ Н. Д. Иванишевъ, дорожило своимъ роднымъ русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ официальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римско-католической пропагандой“.

Любопытно прослѣдить, какъ отразились войны Богдана Хмельницкаго и послѣдовавшія за ними событія на дальнѣйшей судьбѣ и воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства. Для этого нужно обратиться опять къ такого же рода актамъ, за время послѣ Богдана Хмельницкаго, такъ какъ въ нихъ мы становимся, такъ сказать, лицомъ къ лицу съ западно-русскимъ дворянствомъ, почти въ полномъ его составѣ, и оно само отвѣтитъ намъ на всѣ занимающіе насъ вопросы.

Интересующіе насъ, историческіе матеріалы сохранились въ актовыхъ книгахъ Кіевскаго Центральнаго Архива не въ полномъ своемъ составѣ, такъ какъ значительное количество книгъ, особенно кременецкихъ и каменецъ-подольскихъ, погибло во время политическихъ волненій, происходившихъ на территоріи западно-русскаго края.

Тѣмъ не менѣе въ виду массы найденнаго, удовлетворяющаго нашимъ цѣлямъ, матеріала, мы принуждены были ограничиться пока разработкой его лишь за полъ-вѣка, т. е. до 1697 года, когда былъ избранъ польскимъ королемъ сак-

сонскій курфюрстъ Фридрихъ Августъ II, при которомъ долго державшееся вліяніе Франціи на внутреннія дѣла Польши замѣнилось таковымъ же вліяніемъ Россіи, все болѣе увеличивавшимся до 1773 года. Для этого періода представили наиболѣе матеріала книги владиміро-волинскія и луцкія, а затѣмъ по нѣскольکو актовъ нашлось въ кievскихъ, овруцкихъ и винницкихъ. Изъ массы матеріала мы выбрали для напечатанія, конечно, наиболѣе характерныя акты. Въ шести каменецъ-подольскихъ книгахъ, сохранившихся отъ взятаго нами періода времени, мы не нашли ни одного, относящагося къ нашей задачѣ документа; въ истлѣвшихъ листахъ кременецкихъ книгъ попадаетса очень мало нужныхъ намъ актовъ, да и то мало интересные: это и есть причина того, что въ составленномъ нами томѣ нѣтъ ни одного акта изъ этихъ книгъ.

Обиліе актовъ, найденныхъ во владиміро-волинскихъ книгахъ, есть слѣдствіе того, что въ нихъ записывались сеймиковыя постановленія и инструкціи трехъ воеводствъ: кievскаго, брацлавскаго и черниговскаго; а также универсалы къ нимъ. Нахожденіе актовъ кievскаго воеводства во Владимірѣ-Волинскѣ объясняется тѣмъ, что кievскіе дворяне послѣ 1667 года, когда Кіевъ остался за Россіей, принуждены были учредить свой городскій урядъ въ этомъ городѣ; причиной появленія актовъ черниговскаго воеводства въ столь отдаленномъ отъ него пунктѣ является то обстоятельство, что черниговская шляхта, бѣжавшая еще во время войнъ Богдана Хмельницкаго изъ своихъ лѣвобережныхъ маетностей, долго не желала разстаться со сладкими надеждами когда либо вернуться на лѣвый берегъ Днѣпра и продолжала именовать себя черниговскимъ дворянствомъ, хотя она и разсѣялась по другимъ воеводствамъ, и носить фиктивныя званія воеводы черниговскаго, старость новгородъ-сѣверскихъ и остерскихъ, ловчихъ стародубскихъ и т. п.

Исторіи возникновенія сеймиковъ въ Польшѣ, Литвѣ и Руси и очерку ихъ организаціи и исторіи дѣятельности южно-русскихъ сеймиковъ во второй половинѣ XVII вѣка, мы посвятили особый трудъ, а въ настоящей статьѣ главнымъ образомъ остановимся на разсмотрѣніи перемѣнъ въ воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства по вопросамъ религіознымъ и сословнымъ, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

I.

Во второй половинѣ XVII вѣка мы застаемъ въ предѣлахъ юго-западнаго края четыре воеводства: кіевское, волинское, брацлавское и подольское. Кіевское—состояло изъ слѣдующихъ повѣтовъ: кіевскаго, житомирскаго и овруцкаго; волинское—изъ луцкаго, владиміро-волинскаго и кременецкаго; брацлавское—изъ брацлавскаго и винницскаго; подольское—изъ каменецкаго, червоногородскаго и летичевскаго. Согласно грамотѣ Сигизмунда Августа, отъ 30 декабря 1565 года, сеймики должны были происходить въ повѣтовыхъ городахъ, „то есть, гдѣ кольвекъ вранды судовые засажены, и гдѣ потомъ черезъ насъ господаря засаженье врандовъ судовыхъ зъ ихъ прозъбы и зволенья доидеть“; но съ теченіемъ времени этотъ порядокъ, вслѣдствіе постоянныхъ войнъ, былъ нарушенъ. Въ XVII вѣкѣ мѣстомъ собранія сеймиковъ кіевскаго воеводства былъ первоначально Житомиръ, но съ 1659 года Владиміръ-Волинскъ, и лишь при Станиславѣ Августѣ снова Житомиръ; сеймики волинскаго воеводства собирались въ Луцкѣ, Владиміръ и Кременцѣ; въ подольскомъ воеводствѣ мѣстомъ сеймиковъ до 1673 года былъ Каменецъ-Подольскъ, затѣмъ Галичъ, а съ 1677 года Львовъ; въ брацлавскомъ воеводствѣ до 1598 года сеймики происходили въ Брацлавѣ, затѣмъ въ Винницѣ, а

съ 1659 года во Владимірѣ; наконецъ, въ черниговскомъ воеводствѣ сеймики бывали въ Черниговѣ; когда же оно сдѣлалось лишь титулярнымъ, то бывшіе черниговскіе дворяне съ 1659 года стали собираться на сеймики во Владимірѣ и Луцкѣ.

Вслѣдствіе общей колонизаціи областного управленія въ эпоху люблинской уніи, и провинціальныя собранія, для обсужденія мѣстныхъ нуждъ, пріобрѣли специфическій польскій характеръ: они сдѣлались сословными. Уже въ вышеупомянутой грамотѣ Сигизмунда Августа говорится, что въ сеймикахъ могутъ принимать участіе лишь „панове рада, князи, панове врадники земскіе и дворные и вси станы *народу шляхетского и стану рыцарского*, гдѣ кто въ которомъ повѣтѣ осѣлость маеть“. Во второй половинѣ XVII вѣка необходимымъ условіемъ для участія въ сеймикахъ, кромѣ дворянскаго происхожденія, была осѣдность и принадлежность къ извѣстной административно-территориальной единицѣ; право голоса на сеймикахъ имѣли мѣстные осѣдлые дворяне, владѣвшіе или наслѣдственными имѣніями, или заложенными имѣ, или отданными имѣ въ пожизненное пользованіе, или по чиншевому праву, и по прежнему епископы и всѣ мѣстные чины—воевода, каштелянъ и т. д. Въ 1669 году волынскіе дворяне хлопотали объ ограниченіи числа лицъ, имѣющихъ право голоса на сеймикахъ, въ виду того, что въ волынскомъ воеводствѣ значительно увеличилось количество арендаторовъ, которые на сеймахъ подавляютъ своимъ большинствомъ старинныхъ обывателей и патріотовъ; дворяне просили, чтобы не коренные жители дворянскаго происхожденія, хотя бы и владѣвшіе землей на одномъ изъ вышеозначенныхъ основаній, имѣли лишь право мнѣнія на сеймикахъ, а не право голоса, и чтобы они не смѣли срывать сеймиковъ, ни сами лично, ни чрезъ своихъ представителей.

Такой исключительно шляхетскій составъ сеймиковъ былъ причиною того, что эти областныя представительныя учрежденія, являясь дѣйствительно зеркаломъ внутренней жизни каждаго воеводства, представляли во многихъ случаяхъ интересы и стремленія только дворянскаго сословія; другіе же классы населенія не имѣли путей къ выраженію своихъ желаній и вслѣдствіе этого недружелюбно относились къ сословію, сосредоточившему въ своихъ рукахъ исключительныя права и усилившемуся такимъ образомъ на ихъ счетъ. Постепенно накоплавшееся неудовольствіе и неудовлетворенныя желанія вели ко взрывамъ, кончавшимся кровопролитіемъ и вынужденными уступками со стороны привилегированнаго сословія. Хмельниччина, приведшая къ столь печальнымъ для шляхты послѣдствіямъ, убѣдила ее въ томъ, что нужно считаться со стремленіями народной массы и что для полнаго умиротворенія и спасенія истерзанной речипосполитой необходимы нѣкоторыя уступки; но такъ какъ нежеланіе поступаться своими сословными правами подавляло сознаніе этой необходимости, то всѣ договоры съ главными представителями русской народности, козаками, носятъ характеръ лишь заигрыванья со старшиною козацкою и вслѣдствіе этого не приводятъ къ благимъ послѣдствіямъ. Низшіе классы главнымъ образомъ именно и были недовольны шляхетскимъ строемъ речипосполитой и, конечно, не могли сочувственно относиться къ стремленію польскаго правительства создать православное русское шляхетство. Лучшіе люди изъ Поляковъ сами замѣчали недостатки въ государственномъ строѣ речипосполитой и неестественность въ отношеніяхъ шляхетства къ русской народности. Извѣстный польскій дипломатъ второй половины XVII вѣка Станиславъ Казимиръ Бѣневскій такъ изображалъ тогдашнее положеніе дѣлъ въ своей запискѣ, вставленной въ инструкцію волинскихъ дворянъ, данную послѣд-

ними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года:

„Я усматриваю слѣдующія причины нашего тяжелаго положенія: мы отступили отъ законовъ, на которыхъ все зиждется, мы измѣнили прежній способъ защиты отечества, и всѣ, исчерпанныя послѣ этого, средства къ достиженію мира указываютъ намъ, что мира въ Польшѣ не будетъ, напротивъ того будетъ такая война, какой еще не было. Король извѣщаетъ насъ, что Турокъ весной безчисленными полчищами вторгнется къ намъ. По словамъ короля, уже отъ самого Львова начинаются дикія поля, а каменецкій паша разсылаетъ изъ Каменца по-всюду бусурманъ на нашу гибель, такъ что, если не утихнутъ страсти, не восторжествуетъ справедливость, то король предостерегаетъ, что уже сѣкира лежитъ у корня дерева—сгинетъ святая вѣра и речьпосполитая будетъ данницею. Турецкія полчища уже на берегахъ Дуная, а турецкіе вассалы въ дальней Азіи и Египтѣ уже собираютъ войска, чтобы ранней весной напасть на речьпосполитую съ двухъ сторонъ. Король предостерегаетъ, что Турокъ и не думаетъ оставлять ни Каменца, ни вообще Подолья, а изъ этихъ мѣстъ онъ будетъ тяготѣть надъ сосѣдними воеводствами“.

Далѣе ораторъ изображаетъ тяжкое положеніе внѣшнихъ отношеній Польши, и источникъ бѣдъ указываетъ во внутренней неурядицѣ этого государства.

„Когда посмотрю я (говоритъ онъ) на наши внутренніе порядки, то вижу, что все у насъ худо; не говорю о теперешнемъ королѣ, который мудро и, какъ слѣдуетъ, правитъ нами, говорю о прежнихъ короляхъ: у нихъ во дворцахъ порокъ былъ болѣе на виду, чѣмъ добродѣтель; при нихъ бывало много придворныхъ льстецовъ, самыхъ дурныхъ людей, презирающихъ отечество, ссорившихъ государя съ подданными. Самъ теперешній король понялъ, что они дѣлали; такіе люди готовы

изъ своихъ видовъ всѣхъ волновать. Нечего и говорить, что такіе люди совѣтовали государю лишь дурное, противно нашимъ народнымъ воззрѣніямъ, именно, совѣтовали, что бы король облегчилъ самъ себя, передавши все управленіе народу; а потому я не согрѣшу, если обращусь съ просьбой къ королю чрезъ пословъ нашихъ, чтобы онъ строго охранялъ права своей власти во всемъ—любя речепосполитую, онъ будетъ править ею по отечески, будетъ совѣтоваться и скорбѣть не о своихъ личныхъ, а объ общихъ нашихъ бѣдахъ... Когда я взгляну на законы наши, основы государства, то вижу какую-то двойственность: у насъ законъ не—законъ. Исполняется на насъ то, что писано объ Израилѣ, что во время оно не было въ Израилѣ царя, но всякій поступалъ по своему; законъ у насъ попирается ногами; на основаніи закона мы лишь обманываемъ, пишемъ то, что хотимъ и ничего изъ того не выходитъ, и только до тѣхъ поръ мы и счастливы еще, пока нѣтъ сейма; на сеймѣ же надъ законами издѣваются, тамъ пишутъ, что угодно. Въ сенатѣ тоже не вижу ничего, кромѣ зла... Въ избѣ посольской я вижу публичную торговлю; всякаго рода продажность; оттуда, какъ изъ желудка, распространяются на всю речепосполитую всякія болѣзни; постановленія о нашихъ посольскихъ правахъ измѣняются. Вообще все идетъ совершенно по-римски и, какъ палеъ Римъ, такъ и мы должны погибнуть: изба посольская мѣшается въ дѣла сената и наоборотъ, чтобы давить другъ друга и въ свою очередь быть раздавленнымъ. Въ избѣ посольской все продажный народъ, согласный во всемъ томъ, что ведетъ къ нашей гибели, но никакъ не могущій прийти къ согласію, если нужно насъ спасти; пришла пора реформировать ее послѣ столькихъ лѣтъ и дать въ ея охраненіи гарантію...

„Не лучше и слѣдующій институтъ речипосполитой: трибуналь коронный. Видитъ Богъ, что я говорю правду: это

учрежденіе такъ низко пало, что сдѣлалось нашимъ больнымъ мѣстомъ—рѣшенія его обращаются въ пользу частныхъ лицъ и для личнаго ихъ удобства; такъ ли это, ссылаюсь на васъ самихъ. Правда, что учрежденію этому ужъ болѣе ста лѣтъ и оно требуетъ реформы. Обратимъ вниманіе на опору государства—войска. Боюсь, что эти послѣднія будутъ первыми и сгубятъ государство; всѣ ихъ предложенія противны государственному праву. Я уже не вспоминаю, чего они требовали прежде; теперь же требуютъ себѣ особенныхъ трибуналовъ и составляютъ конфедераціи. Впрочемъ, лучше замолчу, прибавивъ лишь, что государство, при дѣлаемыхъ ими предложеніяхъ, существовать не можетъ; оно можетъ быть сначала поколеблено, потомъ потрясено въ своихъ основахъ и, наконецъ, обращено въ ничто. Взгляну на любого собрата моего дворянина, чтобы опредѣлить, въ какомъ положеніи теперь дворянское сословіе вообще, тѣло речисполитой: здѣсь я вижу страшное стремленіе къ лести, до такой степени, что писанное о Римѣ скорѣе къ намъ можетъ быть примѣнено, а именно—*„orbis romanus adulando aut corrumpit aut corrumpitur“*. А на сеймикахъ каково-то голоса подаются?! Одинъ Богъ знаетъ, что будетъ! Незнаютъ несчастные, что въ то время какъ продаютъ, сами себя продаютъ. Вообще много злого между нами дѣлается... Наконецъ, о братья мои, бросимъ общій взглядъ на отечество, которое не можетъ быть болѣе разъединено, чѣмъ теперь разъединено; забыли мы ту высшую истину, что государство, раздробившееся на части, разрушается... Нѣтъ борцевъ за государство, всѣ стоятъ лишь за себя. Клиентела ругаетъ не за отечество; но, слѣдуя за своими принципами, сражается между собою сначала на словахъ и бумагахъ, а потомъ и съ оружіемъ въ рукахъ. Вѣдное государство стоитъ на краю гибели въ ожиданіи, кто побѣдитъ; побѣдитель дѣлается его деспотомъ, а оно раззоренное должно терпѣть все...

„Каковы результаты нашего забвенія законовъ, вы сами знаете, но я не постыжусь напомнить вамъ ихъ. Взглянемъ на населеніе городовъ: Збаража, Вишневца, Тарнополя, Микулинець, Подгаецъ, Волочица и проч. Что же вижу я? Там *campus, ubi Troia fuit*. Я вынужденъ признаться со слезами, что и здѣсь исчезнуть даже основанія городовъ: гдѣ были населенные города, *tam habitant simiæ et ululant lupi*. Подолиі мы уже не имѣемъ, и въ Украинѣ во многихъ мѣстахъ попадаются лишь птицы небесныя, да змѣи; наконецъ, царь московскій отнимаетъ прежнія наши владѣнія за Кучубаемъ по Муравскій шляхъ, суживая такимъ образомъ территорію Польши. Не говорю уже о великомъ княжествѣ литовскомъ, какъ много отъ него отошло, какъ уменьшились предѣлы русскаго воеводства, какъ уменьшилось волынское воеводство... Я лично совершенно раззоренъ и въ этой бѣдѣ имѣю лишь то утѣшеніе, что при переправѣ въ Стржемельцѣ погибло около тысячи Татаръ съ ханскимъ сыномъ, а другая тысяча съ Адзигиреемъ пала въ моемъ Рыдловѣ... Что не успѣли сжечь Татары, то dokonчили литовскіе желнеры: *quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini*. Не нужно вамъ рассказывать, какъ поступала Литва, идя на Волынь и чрезъ Волынь; они высосали до конца остатокъ нашей крови, заграбили наше имущество, воловъ и хлѣбъ... Изъ этого только одна польза для общества, что сначала крестьяне пошли за Днѣпръ отъ своихъ владѣльцевъ, не стерпѣвши дикой жестокости жолнеровъ, а за крестьянами отправились и владѣльцы, умножая тѣмъ число враговъ государства... Убогій шляхтичъ ничего не имѣетъ и совсѣмъ всего лишается, такъ какъ по-всюду у насъ злое творится. Поищемъ же средствъ, если таковыя имѣются, къ улучшенію нашего положенія. Мнѣ кажется, что есть средства, и первымъ пусть будетъ возвращеніе наше къ закону... Король напоминаетъ намъ, чтобы въ эту

смутную годину, мы держались другъ друга и не подь чьимъ либо начальствомъ, но подь начальствомъ только его, короля. Король имѣеть для этого (т. е. диктатуры) много правъ, и если мы давали Казимиру, Михаилу и другимъ, право королевской неприкосновенности (т. е. диктатуру), то и настоящему, благополучно нами правящему, государю, обязаны дать такое же точно право... Король напоминаетъ намъ, что въ случаѣ нападенія такого сильнаго врага, какъ Турки, мы обязаны дать его королевской милости согласіе на созывъ посполитаго рушенія, такъ какъ, въ силу статута, наши имѣнія даны намъ въ феодальное владѣніе, подь условіемъ нести военную службу. Благодаря этой милиціи, мы расширили границы нашего отечества, а потому теперь, видя настоящую потребность въ посполитомъ рушеніи, мы не должны препятствовать его созыву... Но прежде дворянство при переписяхъ и смотрахъ само за собою слѣдило, каждый выступалъ соотвѣтственно своимъ средствамъ и считалъ стыдомъ не явиться, какъ слѣдуетъ. Дворяне привыкали къ оружію и имѣли всегда наготовѣ лошадей и аммуницію даже въ мирное время. Такъ какъ подобное отношеніе дворянства служило поддержкой речипосполитой, то за нарушение условій переписи наши предки назначили не денежный штрафъ, а инфамію; но теперь дворянство, пристрастившись къ богатству, предпочитаетъ личные интересы общественнымъ и требуетъ, чтобы инфамія на будущее время была замѣнена денежной пеней, лишь въ сто гривенъ; наконецъ, мы такъ отвыкли отъ посполитаго рушенія, что оно стало страшилищемъ, которымъ пугаютъ людей... Общественная безопасность зависитъ теперь отъ жолнера и жолнера наемнаго“...

Затѣмъ Бѣневскій говоритъ о времени появленія наемнаго войска въ речипосполитой и выражаетъ сожалѣніе, что дворяне лишили речипосполитую крѣпкой опоры въ лицѣ

козаковъ, при этомъ онъ сообщаетъ изъ ихъ прошедшаго и объ ихъ военной организаціи слѣдующее:

„Стефанъ Ваторій, желая обезопасить речьдесполитую отъ татарскихъ вторженій, набралъ шесть тысячъ запорожскихъ козаковъ, (а было въ то время всѣхъ тѣхъ козаковъ на днѣпровскихъ островахъ сорокъ тысячъ), и тѣмъ шести тысячамъ отдалъ приднѣпровскія пустоши и Трехтимировъ, чтобы они имѣли тамъ складъ оружія и центръ своего управленія, даровалъ имъ всѣ земли, которыя тянутся отъ Трехтимирова до Тавриды, чтобы эти казаки привыкали къ болѣе осѣдлому образу жизни, и позволилъ имъ выбирать гетмана; они давали отпоръ Татарамъ также, какъ и тѣ казаки, которые оставались на островахъ и, живя на островахъ, висѣли грозой надъ Крымомъ и Очаковымъ. Отсюда ясно, что всегда было два рода козаковъ: одни по селамъ, которые назывались реестровыми, другіе на днѣпровскихъ островахъ; реестровые всегда противостояли Татарамъ на сушѣ, низовые хотя и уходили на зиму со своихъ пороговъ, однако нападали на орду, а лѣтомъ ради удобства собирались, какъ новые острова на морѣ, и на чайкахъ пускались въ Черное море. Не новостью было имъ палить предмѣстья Константинополя, а въ 1616 году они сожгли Трапезундъ. Въ чайкахъ нападали они на турецкія галеры, ибо, если видѣли превосходство турецкихъ силъ, они уплывали на мелководіе, хорошо зная, что турецкія галеры не могутъ къ нимъ добраться и Турки смотрѣли лишь на нихъ изда- лека, какъ только же галеры трогались съ мѣста, то они снова нападали на Турокъ. Страшная то была сила противъ Турокъ и, какъ нѣкій авторъ пишетъ, былъ у нихъ слѣ- дующій обычный способъ воевать: смѣлостью, внезапнымъ нападеніемъ, голодомъ, выносливостью, врага побѣждаютъ, появляются когда ихъ менѣе всего ожидаютъ, и, вслѣдствіе такой неожиданности, наводятъ страхъ. Темная ночь, ца-

погодная, когда не только люди, но и животныя ищутъ пріюта, для нихъ самая лучшая пора—крикомъ приводятъ непріятеля въ смятеніе, въ одной сторонѣ произведутъ тревогу, а съ другой нападаютъ, ползутъ на четверенькахъ поразбойничьи въ травѣ, забиваютъ колья, наилучшіе стрѣлки становятся впереди, неумѣлые, стоя за тѣми, набиваютъ ружья и передаютъ переднимъ. Они переплываютъ рѣки на кожаныхъ мѣшкахъ, плывутъ, положивши оружіе на спину и ухватившись за конскій хвостъ. Итакъ, какъ только Турокъ напалъ на насъ, козаки тотчасъ плыли въ Черное море; если также врывался въ наши края Татаринъ, то ему на встрѣчу шло кварцянное (регулярное) войско и тѣже козаки. Какъ мы утратили эту милицію съ 1648 г. и почему на насъ же это обрушилось, я отсылаю за разъясненіями къ болѣе мудрымъ, ибо, при степени развитія моего разсудка, не уразумѣю такого обстоятельства, какъ напримѣръ, сооруженіе Кодака, для сохраненія добрыхъ отношеній съ Портой, которая тѣмъ не менѣе враждовала съ нами чрезъ посредство Татаръ. Не отклонили ли мы скорѣе козаковъ отъ себя, воздвигая Кодакъ, не грабили ли мы ихъ сами, если конституціей 1633 года довели ихъ, дѣйствительно, до отчаянія? Вообще, если возстаніе Павлюка, котораго посадили на колъ, имѣло основанія, если, дѣйствительно, даны имъ комиссары, какъ они объявляютъ, если, дѣйствительно, они преданы жидамъ, запрещено имъ производство браги и водокъ и *bałaxystwa* (?), если, дѣйствительно, вызваны нами гибельныя войны Хмельницкаго; то, конечно, чаша переполнилась, а за тѣмъ на насъ обрушились войны съ сосѣдями—Москвой, Портой. Какъ я уже говорилъ, предоставляю болѣе мудрымъ разъяснить это, а я только напоминаю, что если мы впредь не удержимъ за собою Украины, то всѣ наши хлопоты тщетны. Пусть наши послы почерпнутъ изъ этой замѣтки, что найдутъ для себя нужнымъ; но они

должны имѣть въ виду, что наша речьпосполитая не можетъ отражать такого могущественнаго врага (Турокъ) лишь съ однимъ наемнымъ войскомъ...

„Наемныя войска влекутъ за собою, какъ показываютъ намъ свѣжіе примѣры, крайнюю опасность для государства, именно, конфедераціи, которыя возникали послѣ войнъ московской, турецкой и другихъ; они давали отчизнѣ жесточайшіе законы и зашли въ этомъ такъ далеко, что одинъ изъ носящихъ оружіе сказалъ: *omnia dat, qui cuncta negat*...

„Король напоминаетъ намъ права и обычаи, что, въ силу короннаго статута, всѣ крѣпости частныхъ владѣльцевъ должны быть приготовлены и вооружены или на общій счетъ (частный и государственный), или на счетъ самихъ владѣльцевъ безъ помощи государства.

„Не новинка для Польши встрѣчать непріятеля на Волыни и особенно на Руси—*quot gressus facis, tot invenies hostes*. Предки наши имѣли возможность защищаться, имѣя укрѣпленные города: откуда бы и когда бы ни наступалъ непріятель, его преслѣдовали и гнали, какъ собаку, отъ города; теперь же, когда законъ предписываетъ старостамъ заботиться объ общественной безопасности, каждый самъ себѣ законъ, не подчиняются старостамъ, поступаютъ самовольно, бросаютъ на произволъ судьбы укрѣпленія“...

Быть можетъ въ этой мрачной картинѣ внутренняго состоянія польскаго государства въ XVII вѣкѣ кое-что должно быть отнесено на счетъ ораторскихъ приемовъ; но въ общемъ она не можетъ быть лживою. Современникъ, участникъ и отчасти жертва этихъ порядковъ не осмѣлился бы писать явную ложь на сѣздѣ представителей цѣлаго воеводства, которые, впрочемъ, сами усвоили себѣ воззрѣнія Бѣневскаго, включивъ его рѣчь въ свою инструкцію.

Если такъ, то трудно ожидать здравомысленнаго отношенія къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ въ какой-либо части такого государства.

Что же дѣлало южно-русское дворянство на своихъ сеймикахъ? Какими средствами думало оно спасти гибнущую речь-политику?

II.

Сеймики имѣли широкую компетенцію, такъ что въ ихъ дѣятельности отражалась почти вся внутренняя жизнь государства. Наиболѣе разнообразны по содержанію преній были сеймики, собиравшіеся за нѣсколько недѣль передъ генеральными сеймами. На этихъ сеймикахъ королевскій посоль читалъ свою инструкцію, въ которой излагались предметы обсужденій будущаго сейма, послѣ чего удалялся, предоставляя полную свободу преніямъ. По обсужденіи инструкции, приступали къ разсмотрѣнію мѣстныхъ нуждъ и при этомъ постановленія, сдѣланныя съ общаго согласія (*unanimò consensu nostro et nemine contradicente*), записывались и вторично разсматривались, послѣ подтвержденія подписями сенаторовъ, если таковые были въ числѣ присутствовавшихъ на сеймикѣ, и сеймиковаго маршалка. Въ концѣ сеймика выбирали пословъ на генеральный сеймъ большинствомъ голосовъ. По возвращеніи пословъ съ генеральнаго сейма, созывался сеймикъ, такъ называемый, реляційный, на которомъ послы докладывали о результатахъ сейма и въ частности о постановленіяхъ, касавшихся ихъ воеводства или повѣта, при чемъ копіи съ этихъ постановленій, скрѣпленные подписью и печатью канцлера, вносились въ городскія или земскія книги. Кромѣ сеймиковъ предсеймовыхъ и реляційныхъ, бывали еще троякаго рода сеймики—военные, финансовыя и судебныя. На первыхъ обсуждались мѣры къ защитѣ отечества въ случаяхъ грозив-

шей внѣшней опасности, дѣлались постановленія о созывѣ посполитаго рушенія и происходилъ выборъ военачальниковъ, о содержаніи постояннаго регулярнаго войска, объ укрѣпленіи крѣпостей, выбирали депутатовъ въ комиссіи, для уплаты жалованія войскамъ и для участія въ военномъ судѣ; на вторыхъ опредѣляли размѣры податей и налоговъ, устанавливали новые, освобождали отъ уплаты податей пострадавшихъ отъ непріятелей, пожаровъ и градобитій, постановляли производить люстраціи и выбирали сборщиковъ податей и налоговъ, ревизоровъ и люстраторовъ; наконецъ, на третьихъ происходили выборы депутатовъ въ коронный трибуналъ, въ земскіе, гродскіе, скарбовые и иные суды. На всѣхъ этихъ сеймикахъ не мало времени удѣлялось толкамъ о частныхъ дѣлахъ, какъ, напримѣръ: о правахъ наслѣдства на ординаціи Острожскихъ и Замоискихъ, о примиреніи тяжущихся между собою дворянъ; а еще болѣе о наградахъ и пожалованіяхъ въ пользу коноводовъ мѣстнаго воеводства и сеймика. Помимо обсужденія мѣстныхъ нуждъ, на сеймикахъ часто разсматривались вопросы общегосударственнаго характера: касавшіеся внѣшнихъ сношеній, общегосударственной конституціи, религіозные, сословные и т. п. Серьезному и здравому отношенію ко всѣмъ этимъ вопросамъ первостепенной важности сильно мѣшали частные интересы, бравшіе постоянно перевѣсъ надъ общественными, а также полное нежеланіе со стороны дворянъ поступаться сословными правами. До чего они боялись централизаціи и сокращенія своихъ сословныхъ правъ, всего лучше можно видѣть изъ дѣла объ избраніи наслѣдника Яну Казиміру, при жизни этого послѣдняго. Когда король подѣлился съ подданными этой несомнѣнно благой для Польши мыслью, то почти всѣ воеводства отнеслись къ ней враждебно, а западно-русскіе дворяне въ одинъ голосъ высказались противъ нея. На сеймѣ 2 мая 1661 года, когда былъ предложенъ на обсужденіе

вопросъ объ избраніи наслѣдника, многіе послы стали говорить противъ приведенія въ исполненіе этого желанія короля; но наиболѣе усерднымъ и краснорѣчивымъ противникомъ былъ Степанъ Ледоховскій, подкоморій кременецкій, посоль вольнскаго воеводства: онъ прочиталъ, между прочимъ, выдержку изъ данной ему и его товарищамъ инструкціи, что они не должны соглашаться на избраніе, ибо оно можетъ быть причиной несогласій, нарушенія равноправности и шляхетскихъ вольностей¹⁾, и что не мѣшало бы отложить обсужденіе этого вопроса до другого времени²⁾. Ледоховскаго поддерживалъ Левальтъ Повальскій, посоль подольскаго воеводства, законникъ и извѣстный ораторъ, который доказывалъ, что съ допущеніемъ избранія наслѣдника при жизни короля будетъ потрясенъ фундаментъ шляхетскихъ вольностей и польскихъ законовъ, отворены будутъ ворота (sic!) для возстанія цѣлаго края противъ короля³⁾. Въ такомъ-же духѣ были составлены инструкціи кievскаго и черниговскаго воеводствъ: дворяне этихъ воеводствъ шли даже далѣе: они предписывали своимъ посламъ не только не соглашаться на избраніе наслѣдника, но даже, если можно, не допускать преній по этому вопросу до предварительнаго обсужденія на сеймикахъ⁴⁾, а о возможныхъ результатахъ этого обсужденія можно догадываться. Но такъ какъ Янъ Казимиръ не покидалъ надежды осуществить когда нибудь свое желаніе, о чемъ знали и западно-русскіе дворяне, то они, въ предупрежденіе даже возможности возбужденія снова этого вопроса, продолжали давать самыя грозныя наставленія въ своихъ инструкціяхъ посламъ;

1) Moraczewski, ks. 29, p. 46.

2) Актъ № XVII.

3) Moraczewski, l. c.

4) Акты №№ XVI, XVIII.

такъ, въ 1662 году, волынская шляхта угрожала инфаміей всякому, возбудившему этотъ вопросъ, и требовала подтвержденія всѣхъ прежнихъ постановленій о свободномъ избраніи королей¹⁾; черниговская шляхта въ 1666 году объявляла измѣнникомъ и врагомъ отечества всякого, осмѣлившагося напомнить объ избраніи наслѣдника²⁾; въ инструкціи брацлавской шляхты, отъ того же года, сквозь изысканныя любезности звучитъ та же нота: они де признають, что король хотѣлъ видѣть наслѣдника, избраннаго вольными голосами, несмотря на вредъ, который могло принести это обстоятельство самой его особѣ, вслѣдствіе неслышанной любви и расположенія своего къ подданнымъ; но что это благочестивое намѣреніе короля не могло имѣть успѣха, не по дерзости гражданъ, не по ихъ неповиновенію его королевской милости, но самые законы государственные противодействуютъ благимъ намѣреніямъ короля и та любовь, которую питають подданные къ особѣ короля, ибо речысполитая боялась, чтобы съ выборомъ новаго короля государь не понесъ какой обиды, чего не могло бы перенести чувство уваженія гражданъ речысполитой къ почтенной особѣ короля; вотъ чего ради речысполитая предпочитаетъ, чтобы король долго и счастливо королевствовалъ, чѣмъ чтобы были нарушены права предковъ³⁾. Противясь избранію наслѣдника, западно-русскіе дворяне хлопотали въ то же время о прощеніи польнаго короннаго гетмана, Юрія Любомирскаго, главнаго противника централизаціонныхъ стремленій Яна Казимира, и о дозволеніи ему возвратиться на родину, мотивируя свои настоянія тѣмъ, что онъ одинъ можетъ способствовать сохраненію хорошихъ отношеній съ

1) Актъ № XXII.

2) Актъ № XXXI.

3) Актъ № XXXII.

Портой и что пребываніе его за границей можетъ быть опасно для речипосполитой, въ виду его способностей и выдающагося общественнаго положенія ¹⁾).

Столь ревниво охраняя вредныя стороны старой польской конституціи, дворяне совершенно иначе относились къ такимъ конституціоннымъ актамъ, въ которыхъ выразились признаки равноправности русской націи съ польскою. Боясь усиленія королевской власти, западно-русскіе дворяне въ то же время не интересовались политической самостоятельностью южной Руси; они были довольны своимъ *statu quo* и на нихъ оправдывались слова нѣкоторыхъ участниковъ генеральнаго сейма, начавшагося 17 марта 1659 года, что не слѣдуетъ противиться утвержденію статьи гадяцкаго договора о княжествѣ русскомъ, а нужно лишь стараться оттягивать ея осуществленіе, пока не перемрутъ виновники ея составленія, а ихъ *потомки не стануть и напоминать о приведеніи ея въ исполненіе* ²⁾. И дѣйствительно, уже въ 1661 году кievскіе и волынскіе дворяне объявляютъ въ своихъ инструкціяхъ, что, видя несочувственное отношеніе короля и большинства дворянъ къ постановленію о выдѣленіи изъ речипосполитой княжества русскаго, а также замѣчая, что даже само войско запорожское стало хладнокровно относиться къ осуществленію этой мысли, они согласны, чтобы эта статья гадяцкихъ пактовъ не была приведена въ исполненіе, несмотря на то, что она касается ихъ ближе всѣхъ ³⁾.

Такое отношеніе къ гадяцкимъ пактамъ со стороны западно-русскаго дворянства въ высшей степени важно. Гадяцкій договоръ, помимо чисто политическаго, имѣлъ національное значеніе. Согласно этому договору, южно-рус-

¹⁾ Акты №№ XXXV, XXXVII.

²⁾ Moraczewski. Dzieje Polski. Ks. 29, p. 3 sq.

³⁾ Акты №№ XVII, XVIII.

ская народность получила слѣдующія привилегіи: вѣра древняя греческая уравнивалась въ правахъ своихъ вездѣ, какъ въ коронныхъ, такъ и въ литовскихъ областяхъ; митрополитъ кіевскій и пять русскихъ архіереевъ получали право засѣдать въ сенатѣ съ тѣмъ же самымъ значеніемъ, какое имѣли католическіе прелаты; получалось право выбора представителей южно-русской народности въ сенатъ; козаки получали право мнѣнія, при обсужденіи важныхъ обще-государственныхъ вопросовъ; въ кіевскомъ воеводствѣ всѣ уряды и званія должно было раздавать единственно православнымъ дворянамъ, а въ брацлавскомъ и черниговскомъ воеводствахъ попеременно съ католиками; въ южно-русскихъ воеводствахъ учреждались уряды печатарей, маршалковъ и подскарбіевъ, право получать эти уряды имѣли лишь представители южно-русской народности; новый титулъ гетмана былъ: гетманъ русскій и первый воеводствъ кіевского, брацлавскаго и черниговскаго сенаторъ.

Соглашаясь на неприведеніе въ исполненіе гадяцкихъ пактовъ, другими словами, соединенія южно-русскихъ земель съ прочими на федеративномъ началѣ, хотя и съ сильнымъ польско-шляхетскимъ оттѣнкомъ, но все-же съ сохраненіемъ національныхъ особенностей, западно-русскіе дворяне тѣмъ самымъ отступались отъ своихъ національныхъ традицій; а такъ какъ они въ то же время стремились къ приобрѣтенію политическихъ правъ, то для этого они должны были стараться достичь полного сліянія съ польскою шляхтою или совершеннаго національнаго обезличенія. Въ результатъ и было, естественно, постепенное ополяченіе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Такъ какъ и въ Польшѣ, и въ южно-русскомъ краѣ XVII в., національныя воззрѣнія находились въ тѣсной связи съ религіозными, то и католическая пропаганда имѣла успѣхъ въ южно-русскихъ земляхъ, преимущественно среди дворян-

ства, еще съ начала XVII вѣка, а со второй половины этого столѣтія 'окатоличеніе западно-русскихъ дворянъ пошло быстро, вслѣдствіе ихъ отступничества отъ своихъ народныхъ преданій. Къ концу столѣтія въ нихъ стала развиваться непереносимость къ вѣрѣ предковъ и горячая приверженность къ своей новой религіи. Западно-русскіе дворяне, за исключеніемъ немногочисленныхъ православныхъ волынскихъ дворянъ, горячо и искренно ратовавшихъ за православіе, хлопотали о покровительствѣ православной церкви, какъ увидимъ ниже, лишь въ видахъ политическихъ. Тѣмъ не менѣе и съ этой стороны весьма важно отмѣтить, какъ мѣстные люди, ближе стоявшіе къ дѣлу, лучше понимали интересы государства, чѣмъ фанатизированное шляхетство собственно польскихъ воеводствъ, составлявшее большинство на генеральныхъ сеймахъ. Голоса въ защиту православія (искренніе и неискренніе), раздававшіеся на южно-русскихъ сеймикахъ, пропадали даромъ.

Ознакомимся ближе со взглядами западно-русскаго дворянства въ религіозныхъ вопросахъ. Въ первой половинѣ XVII вѣка, какъ мы уже говорили, оно 'окатоличилось до такой степени, что во второй половинѣ этого столѣтія лишь немногіе дворянскіе роды исповѣдовали православную вѣру. Они составляли ничтожное меньшинство на провинціальныхъ сеймикахъ, а въ нѣкоторыхъ областяхъ (напримѣръ: въ Черной Руси, въ Подоліи) почти совершенно исчезли. Слѣдствіемъ перехода дворянъ въ католицизмъ было то, что съ половины XVII столѣтія на генеральныхъ сеймахъ перестаютъ совершенно говорить объ охраненіи правъ православной церкви, а во второй половинѣ этого столѣтія начинается рядъ сеймовыхъ постановленій, направленныхъ въ противоположную сторону, т. е. въ пользу скорѣйшаго распространенія уніи и подавленія православія¹⁾. Впрочемъ;

¹⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 283 сл., 287.

такое настроеніе умовъ на сеймахъ не служить доказательствомъ того, что православное меньшинство совсѣмъ отказалось отъ всякихъ попытокъ къ защитѣ вѣры предковъ— въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ сеймовымъ посламъ постоянно поручалось охранять старинныя права православной церкви, но, вѣроятно, эти пункты инструкцій были враждебно встрѣчаемы на сеймахъ и не будучи горячо поддерживаемы собственными же послами, въ силу многократныхъ постановленій, исключительно католиками, не были утверждаемы и не попадали вслѣдствіе этого въ сеймовыя постановленія.

Въ инструкціяхъ кіевскаго и брацлавскаго воеводствъ мы находимъ просьбы о подтвержденіи права свободнаго исповѣданія православной вѣры; о возвращеніи православныхъ церквей, монастырей и церковныхъ имуществъ, захваченныхъ у нихъ уніатами, и вообще о защитѣ ихъ отъ насилій со стороны уніатовъ; объ освобожденіи имѣній православнаго духовенства отъ военнаго постоя и налоговъ; о подтвержденіи древнихъ правъ кіевской академіи и о такомъ же уважительномъ отношеніи къ православному духовенству, какъ и къ католическому. Въ виду важнаго значенія каждаго слова этихъ пунктовъ инструкцій для характеристики отношенія западно-русскаго дворянства къ православію, мы приведемъ ихъ здѣсь цѣликомъ, расположивъ въ хронологическомъ порядкѣ.

Въ 1661 году кіевскіе дворяне хлопотали, чтобы древняя греческая вѣра, не въ уніи находящаяся, была умиротворена и чтобы свободное ея исповѣданіе распространялось въ коронныхъ воеводствахъ и въ великомъ княжествѣ литовскомъ, согласно праву и вольностямъ, также, чтобы церкви, монастыри, фундуши, духовныя имѣнія, епископскія кафедры, архимандріи, были отобраны отъ уніатовъ и отданы православнымъ, ибо *для успокоенія отечества очень важно*

успокоеніе православной церкви. Въ 1665 году кіевскіе дворяне просили не отягощать православное духовенство поборами на содержаніе войска; въ 1669 году—удовлетворить претензіи православныхъ объ отдачѣ имъ, захваченныхъ уніатами, церквей и имѣній, освободить имѣнія мелецкой архимандріи, сильно разоренныя отъ воинскихъ тягостей, по просьбѣ мелецкаго архимандрита Стефана Горайна. Въ 1670 году кіевскіе дворяне писали въ своей инструкціи: „религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бурсманской—каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде, и теперь, несправедливо захватываются уніатами. вѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствій и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія, какъ, напр., въ Белзѣ, гдѣ церкви захвачены (уніатами). Каѳедра острожская, принадлежащая ево милости князю-епископу луцкому, съ имѣніями, церквами и принадлежностями, отобраана уніатами и иныя тяжкія насилія учинены послѣдними. Желательно, чтобы впредь этого не было и чтобы все то, что захватили уніаты, было возвращено; чтобы православное духовенство и уніатское пользовались такимъ же почетомъ и уваженіемъ, какъ и католическое; чтобы православное духовенство только тогда вносило трибунальскую пошлину, когда разсматривались ево дѣла и притомъ съ соблюденіемъ сроковъ; чтобы былъ уничтоженъ „привилей“ на управленіе перемышльской, луцкой и острожской епархіями, выданный уніатскому епископу Сушѣ; чтобы мелецкій монастырь былъ свободенъ отъ жолнерскихъ поборовъ, такъ какъ онъ пришелъ въ крайнее разореніе и не только не можетъ распространяться слава

Божьяго дѣла, но и само духовенство, изъ крайней нужды, будучи ограблено жолнерами, принуждено покинуть монастырь и искать себѣ пропитанія нищенствомъ. Архимандрія уневская передана прежнимъ королемъ о. Шептицкому, законно избранному, и такъ какъ послѣдній завѣдуетъ ею уже два съ половиною года, то чтобы о. Винницкій не претендовалъ на его права. Имѣнія—село Любинь и Дзенцеловиче, находящіяся въ великомъ княжествѣ литовскомъ, принадлежащія печерскому монастырю по дарственной Долматовъ, недавно насильно захвачены о. Василевичемъ, слупкимъ архимандритомъ, а потому чтобы они были возвращены съ уплатой за убытки“. 1) Въ 1672 году, кievскіе дворяне просили своихъ пословъ *имѣть на сердцѣ* заботу объ успокоеніи православной вѣры и свободномъ исповѣданіи ея, *для водворенія спокойствія въ отечествѣ*, а также чтобы было устроено примиреніе между уніатами и православными, чтобы тѣ и другіе вѣдали свои лишь приходы и, чѣмъ издавна владѣютъ, тѣмъ чтобы и продолжали владѣть, а чтобы права кievской академіи были вновь подтверждены. Въ 1676 году кievскіе дворяне заявляли, *что очень важно для уступности смиренній речитосполитой и для успокоенія нашихъ воеводствъ*, чтобы греческая вѣра пользовалась своими правами и привилегіями, а потому, чтобы послы оказали содѣйствіе всѣмъ прибѣгающимъ подъ защиту свободы, а въ особенности оо. базилианамъ загоровскаго монастыря и о. священнику пятиницкому владимирскому, чтобы они получили удовлетвореніе за обиды. Но къ концу вѣка слышатся уже иные голоса на кievскихъ сеймикахъ относительно православія: въ 1682 году кievскіе дворяне, прося о подтвержденіи за кievскими монастырями имѣній въ кievскомъ и волинскомъ воеводствахъ, въ то же время просили о подтвержденіи запреще-

1) Акты №№ XVIII, XXIX, XLIV, L.

нія православнымъ выѣзжать за границу, объ учрежденіи суда, для разсмотрѣнія дѣлъ между православными и уніатами, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквамъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, *что достойно всякой похвалы.*

Брацлавскіе дворяне просили въ 1666 году, чтобы православные были удовлетворены въ своихъ претензіяхъ, согласно давнимъ обычаямъ и недавно составленнымъ гадяцкимъ пактамъ, чтобы были прекращены скандальные беспорядки въ перемышльской епархіи и чтобы мелецкая архимандрія была освобождена отъ военного поста. Въ 1670 году брацлавскіе дворяне настаивали на успокоеніи православной церкви и на возвращеніи православнымъ церковей въ белзскомъ воеводствѣ, захваченныхъ Сушей; въ 1671 году они опять просили о подтвержденіи древнихъ правъ греко-русской вѣры и о защитѣ ее отъ насилій со стороны уніатовъ; въ 1680 году снова тѣже просьбы о свободѣ исповѣданія православной вѣры; въ 1690 году брацлавскіе дворяне жаловались, что, хотя спокойствіе православной церкви обезпечено прежними и новѣйшими постановленіями и уніатскіе епископы не должны бы касаться имѣній и церковей православныхъ, а каждый долженъ оставаться при своемъ, какъ застало его постановленіе, несмотря на это, и теперь уніаты нарушаютъ постановленія, вслѣдствіе чего происходятъ ссоры между духовными и волненія среди черни, а потому; чтобы всѣ прежнія постановленія были вновь подтверждены, а нарушители были наказываемы. ¹⁾

Просьбы волынскихъ дворянъ въ такомъ же родѣ, но, кромѣ того, они хлопотали о подтвержденіи древняго права

¹⁾ Акты №№ XXXII, XLIX, LIV, LXXIII, XCII.

выбора епископовъ. Особенно заботились волынскіе дворяне о своей луцкой епархіи, во главѣ которой долгое время былъ извѣстный своей преданностью православію епископъ, князь Гедеонъ Святополкъ - Четвертинскій: въ 1661 году они просили, чтобы луцкая епархія, по смерти кievскаго митрополита Діонисія Балабана, была оставлена за Четвертинскимъ; въ 1681 году поддерживали просьбу луцкаго епископа, „извѣстнаго своимъ благочестіемъ и усердіемъ къ созиданію и поддержанію храмовъ божіихъ.“ о прирѣзкѣ въ верхнемъ замкѣ въ Луцкѣ участка земли для каедральной церкви св. Іоанна Богослова, чтобы сдѣлать къ ней пристройку; въ 1684 году они ассигнують триста злотыхъ изъ чоноваго на возстановленіе недавно сторѣвшаго каедрального луцкаго собора, гдѣ съ позволенія епископа помѣщаются книги луцкаго повѣта: въ 1688 году они настаиваютъ на удовлетвореніи желаній луцкаго епископа, уже Мелетія Жабокрипкаго, о подтвержденіи всѣхъ правъ и привилегій луцкаго православнаго братства, такъ какъ при братской церкви почиваетъ много благочестивыхъ предковъ.¹⁾ Горячее участіе приняли волынскіе дворяне въ дѣлѣ объ убійствѣ игумена люблинскаго братства, Амвросія Гирича. Яномъ Гречиною. Виновниковъ составленія всѣхъ этихъ просьбъ, православныхъ представителей волынскаго дворянства, мы узнаемъ изъ инструкціи, отъ 9 декабря 1679 года, въ которой заключается, вѣроятно, почти полный перечень ихъ, всего шестьдесятъ одинъ человекъ; это были: Даніиль Братковскій, подстолій брацлавскій; князь Вацлавъ Святополкъ - Четвертинскій, хоружій житомирскій; Держиславъ Александръ изъ Высокаго Кашовскій; Богданъ Врублевскій, скарбникъ брацлавскій; Степанъ Дьяковскій, городничій луцкій; Илья Дьяковскій; Юрій изъ Козельска Пузина; Андрей

¹⁾ Акты. №№ XVII, LXXV, LXXXIV, LXXXVII.

изъ Козельска Пузина; Ѳедоръ Ушакъ-Куликовскій; Яковъ Городисскій, войскій новгородскій; Яковъ Выговскій; Яковъ Сусло; Ѳедоръ Ходаковскій; Степанъ Піотровскій; Иванъ Мокосѣй-Баковецкій; Ѳома Уляницкій, старшій братъ луцкаго братства; Александръ Балабанъ; Евстафій Линевскій; Христофоръ Кульчицкій, чашникъ летичевскій; Максиміанъ Булыга; Андрей изъ Ивановичей Волкъ; Лука Выговскій; Константинъ Линевичъ; Гавріиль Линевичъ; Андрей Сусло; Дмитрій Головинскій; Дмитрій Сѣницкій; Адамъ Жабокрицкій; Александръ Ленкевичъ; Христофоръ Щеніовскій; Николай Гулевичъ; Юрій Малаховскій, подстолій новгородскій; Илья изъ Борковъ Гулевичъ; Каспаръ изъ Лопатина Лопатинскій; Захарій Богдашевскій; Игнатій Стржѣльницкій; Владиміръ Кисель; Степанъ Борковскій; Андрей Хламота-Война; Иванъ Стржѣльницкій; Самуиль Головинскій; Александръ Гуляницкій; Самуиль Борейко-Кнеруцкій; Степанъ Михалевичъ; Антонъ Купорскій; Ѳедоръ Выговскій; Степанъ Копыстенскій; Михайлъ Гулевичъ; Иванъ Проскура-Сущанскій, подчашій кіевскій; Петръ Курдановскій; Иванъ Медвѣдовскій; Иванъ Іерличъ; Ярошъ Іерличъ; Николай Бусковичъ; Степанъ Чечель; Лука Зкжищовскій; Адамъ Гулевичъ изъ Воютина; Константинъ Гурко-Омелянскій; Степанъ Гурко-Омелянскій; Николай Кнѣгининскій; Даніиль Гулевичъ. Инструкція, подъ которой подписались всѣ эти лица, была составлена при слѣдующихъ обстоятельствахъ и по слѣдующему поводу:

Въ 1676 году польское правительство возымѣло желаніе начать съизнова дѣло установленія церковной уніи и съ этою цѣлью начало вести переговоры съ представителями высшей духовной іерархіи православной церкви. Попытка эта принесла нѣкоторые плоды: среди іерарховъ православной церкви нашлись лица, готовые, въ виду улучшенія своего личнаго положенія и приобрѣтенія власти, повторить про-

дѣлку Потея и Терлецкаго. Главнымъ руководителемъ новой комбинаціи является львовскій православный епископъ— Іосифъ Шумлянскій, около него группируется небольшой кружокъ духовныхъ и свѣтскихъ лицъ, готовыхъ раздѣлить съ нимъ и отступничество, и вознагражденіе. Въ 1677 году Шумлянскій отъ имени всего кружка 'обратился къ папскому нунцію съ изъявленіемъ готовности принять унію и вмѣстѣ съ тѣмъ онъ представилъ просктъ съ указаніемъ требованій тѣхъ уступокъ и вознагражденій, которыхъ добивались члены кружка за свое участіе въ дѣлѣ возстановленія уніи. Предложеніе и просктъ Шумлянскаго были сообщены королю и послѣдній, разчитывая, что Шумлянскій имѣеть за себя большинство православнаго духовенства, рѣшился воспользо-ваться ими для окончательнаго установленія уніи. Осенью 1679 года былъ опубликованъ королевскій универсалъ къ духовенству и мірянамъ какъ православнымъ, такъ и уніатамъ: король требовалъ, чтобы они съѣхались 24 января 1680 года на торжественный съѣздъ въ Люблинѣ для того, чтобы покончить въ публичномъ засѣданіи дѣло о религіозномъ разногласіи. Повинуясь королевскому предписанію, и луцкіе братчики выбрали депутацію изъ своей среды, но они вручили депутатамъ подъ присягой инструкцію, которая не допускала даже мысли о соединеніи съ уніею¹⁾: поручалось хлопотать о дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ восточнымъ патріархамъ и попросить ихъ о присылкѣ четырехъ пословъ для, обсужденія вопроса о соединеніи церквей, а пока запрещалось волынскимъ посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками: затѣмъ послы должны были добиться подтвержденія правъ и привилегій православной церкви и въ особенноти права свободнаго выбора митрополита и епископовъ,

¹⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографій, т. I, стр. 289—293.

а также покровительства вообще православнымъ, и выразить готовность православныхъ дворянъ всёмъ жертвовать для блага отечества ¹⁾. Депутатами выбраны были самые знатные члены братства: князь Вацлавъ Четвертинскій, двоюродный братъ православнаго луцкаго епископа, а впоследствии кіевскаго митрополита, Гедеона Четвертинскаго; брацлавскій подстолий, Даніиль Братковскій (казненный 22 года спустя за преданность православію) и кіевскій чашникъ, Андрей Гулевичъ. Данная имъ инструкція была подписана, какъ мы видѣли выше, 61 православными волынскими дворянами. Подписи эти, равно какъ и составъ депутаціи, ручались за то, что она будетъ имѣть доступъ къ королю. Депутаты этимъ и воспользовались: вмѣсто того, чтобы ѣхать въ Люблинъ на съѣздъ, они отправились въ Варшаву, предъявили королю свою инструкцію и объявили отъ имени братствъ и вообще православныхъ мірянъ, что, безъ сношенія съ патріархами и безъ ихъ участія, не мыслимы для православныхъ никакія сдѣлки въ дѣлахъ вѣры. Не одни лишь депутаты луцкаго братства не поѣхали на съѣздъ—изъ числа православнаго духовенства на съѣздѣ не было ни одного епископа—явился только намѣстникъ могилевскаго монастыря, Волчацкій, въ сопровожденіи нѣсколькихъ священниковъ: прибывшіе въ большомъ количествѣ, уніаты, по приказанію короля, должны были разъѣхаться. Послѣ такой неудачи польское правительство отказалось отъ намѣренія проводить дѣло уніи гласно и принуждено было ограничиваться секретной интригой ²⁾.

Странно, что волынскіе дворяне, заботясь о сохраненіи православія, не только не защищали, но даже какъ бы сочувственно относились къ преслѣдованію богослужебнаго

¹⁾ Актъ № LXXII.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I; I. с.

языка православной церкви, по крайней мѣрѣ, въ инструкцію 1669 года вошла, между прочимъ, слѣдующая просьба: такъ какъ увеличилось число типографій въ русскомъ воеводствѣ. основанныхъ разными лицами, изъ которыхъ выходитъ много книгъ на славянскомъ языкѣ безъ цензуры (*sine correctura starszych*); то послы похлопочуть, чтобы была оставлена лишь одна типографія въ русскомъ воеводствѣ, а именно— львовскаго братства, подъ названіемъ св. Дѣвы, а чтобы новой никто не осмѣливался открывать, подъ страхомъ конфискаціи книгъ и типографіи ¹⁾).

Инструкціи черниговской шляхты носили характеръ прямо-противоположный вышеприведеннымъ пунктамъ инструкцій кievскихъ, брацлавскихъ и волынскихъ дворянъ, враждебный православію; такъ, на примѣръ, въ 1683 году черниговскіе дворяне поручали своимъ посламъ хлопотать о подтвержденіи постановленія (1677 года), запрещавшаго православнымъ ѣздить за-границу, и чтобы православный епископъ не нарушалъ права католиковъ на выборъ священниковъ. Последнее порученіе дѣлалось, какъ видно изъ инструкціи, вслѣдствіе того, что „луцкій епископъ, которому, одному изъ всѣхъ православныхъ (*sic!*), не нравится благое дѣло уніи и который противится благимъ намѣреніямъ короля и речипосполитой,—отнимаетъ монастыри уніатскіе у исконныхъ владѣльцевъ и назначаетъ священниковъ“ ²⁾).

На ряду съ просьбами сеймиковъ, отчасти подъ вліяніемъ дворянъ, оставшихся вѣрными православію, объ оказаніи поддержки православной церкви, въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ видны обратныя заботы остальной главной массы дворянства объ уніи и католицизмѣ. Особенное рвеніе къ поддержанію уніи выказывали черни-

¹⁾ Актъ № XLV.

²⁾ Актъ № LXXXII.

говскіе шляхтичи: въ 1674 году они просили объ удовлетвореніи желаній епископа владимірскаго Бенедикта Глинскаго, холмскаго Якова Суши и пинскаго Михаила Бѣлозора, относительно мѣръ къ сохраненію уніи; въ 1683 году о награжденіи владимірскаго епископа, Льва Зеленскаго, за ревность по распространенію уніи и объ освобожденіи владимірской епархіи отъ взноса податей, въ виду крайняго ея разоренія; въ 1693 году—о недозволеніи отягощать имѣнія уніатскаго духовенства, находящіяся преимущественно въ великомъ княжествѣ литовскомъ, налогами на военные надобности, такъ какъ они до того обнищали, что не могутъ содержать даже переквей, и о запрещеніи жолнерамъ грабить дома уніатскихъ священниковъ¹⁾. Въ первый разъ постановленіе объ освобожденіи уніатской церкви отъ всѣхъ военныхъ повинностей—„постоя, выдачи провіанта, добавочныхъ квартирныхъ взносовъ, дневокъ, подводъ и всѣхъ вообще военныхъ тягостей и взысканій, состоялось въ 1667 году“; впоследствии законъ этотъ былъ подтвержденъ сеймомъ 1678 года, но, видно, не исполнялся, если требовались новыя настоянія, какъ мы только что видѣли. „Право это, предоставленное уніатскому духовенству, составляло въ то время важную льготу; уравнивая съ одной стороны его права съ католическимъ духовенствомъ и дворянствомъ, оно оставляло православное духовенство на уровнѣ податныхъ сословій: мѣщанъ и крестьянъ; съ другой стороны оно было сопряжено съ важными матеріальными и нравственными выгодами: полное отсутствіе дисциплины въ польскомъ войскѣ, своеволие составлявшей его шляхты—дѣлали изъ постоя неизбѣжный источникъ разоренія и неисчислимыхъ обидъ для хозяина“²⁾.—Во всякомъ случаѣ и въ отношеніяхъ сей-

¹⁾ Акты №№ LXIII, LXXXII, XCIX.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 287 сл.

мующихъ, чиновъ къ уніи замѣтна такая же, холодная политика, какъ и въ отношеніи къ православію.

Иной характеръ носятъ пункты инструкцій южно-русскихъ воеводствъ, гдѣ идетъ рѣчь о католической церкви, составленные окатоличившеюся массой западно-русскаго дворянства; читая нѣкоторые изъ нихъ, трудно вѣрить, что это писали люди, еще такъ недавно исповѣдовавшіе православную вѣру. Въ 1662 году кіевскіе дворяне, „iako ludzie katolicki“, просили, чтобы всѣ жалобы католическаго духовенства, а въ особенности епископа луцкаго, короннаго канцлера, Николая Пражмовскаго, на опустошеніе духовныхъ имѣній и захватъ пожертвованій, были удовлетворены; въ томъ же году волынскіе дворяне настаивали, чтобы луцкая католическая кафедра со всѣми, расположенными въ волынскомъ воеводствѣ, монастырями и костелами была освобождена отъ выдачи провіанта и военнаго поста, такъ какъ *въра католическая должна процвѣтати* и костелы должны быть охраняемы отъ оскверненій, ибо „если эти фундаменты и колонны, стоятъ крѣпко, то они оберегаютъ государственную машину отъ потрясеній, и наоборотъ, если рушатся, вслѣдствіе какихъ либо волнений, то и государство находится въ опасности“; черниговская шляхта въ 1673 году выражаетъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую“¹⁾. Не меньшую ревность къ католицизму проявили черниговскіе шляхтичи въ 1693 году по дѣлу объ убійствѣ ксендза въ с. Свойчовѣ владимірскаго повѣта: тяжело переносить, — писали они въ своей инструкціи сеймовымъ посламъ — „Казиміру Шлюбичу-Заленскому, подкоморію новгородскому, что въ имѣній его, с. Свойчовѣ, нѣсколько времени тому назадъ учинено нѣкимъ Сусломъ, посланникомъ московскимъ, неслыханное преступленіе: онъ оскорбилъ ре-

¹⁾ Акты. №№ XXI, XXII, LXI.

лигію нашу католическую, презрѣвъ неприкосновенность нашего духовенства, съ оружіемъ въ рукахъ онъ ворвался на паперть костельную и поранилъ ксендза, выбивши ему глазъ, и крестьянъ; а потому, чтобы этотъ поступокъ не прошелъ безнаказанно, но чтобы при аудіенціи Сусла онъ былъ поставленъ ему на видъ и чтобы посланникъ былъ подвергнутъ строгому наказанію“¹⁾).

Волинскіе дворяне хлопчуть за духовные ордена св. Бригитты и Бонифратровъ въ Луцкѣ и луцкихъ Доминиканъ. Кіевскіе дворяне просятъ за монастырь оо. Бонифратровъ въ Луцкѣ, кіевскихъ и владимірскихъ Доминиканъ.

Несмотря, впрочемъ, на такую приверженность къ католицизму, западно-русское дворянство не разъ жаловалось въ своихъ инструкціяхъ на своеволие католическаго духовенства и просило принять противъ него строгія мѣры и дозволить предавать представителей его свѣтскому суду. Главными причинами жалобъ были неправильные поборы, которые дѣлало католическое духовенство съ дворянскихъ имѣній и всякія другія притѣсенія, чинимыя дворянамъ, и вредное вліяніе, которое оно оказывало при воспитаніи дворянскаго юношества въ своихъ школахъ.

Подробно ознакомившись съ воззрѣніями западно-русскихъ дворянъ въ вопросахъ религіозныхъ, можно прійти къ тому заключенію, что, быть можетъ, лишь тѣ волинскіе дворяне, съ именами которыхъ мы ознакомились въ инструкціи 1679 года, горячо отстаивали вѣру предковъ, остальная же большая часть волинскихъ дворянъ, а также кіевскіе и брацлавскіе дворяне настаивали, чтобы было оказываемо покровительство православной церкви, считая это самой существенной политической мѣрой для умиротворенія края, народная масса въ которомъ была искренно привержена къ

¹⁾ Актъ № XCIX.

православію и готова была проливать за него кровь. Такой взглядъ западно-русскихъ дворянъ и былъ причиною того, что, при существованіи единогласія на сеймикахъ, могли входить въ инструкціи сеймовымъ посламъ ходатайства о православной церкви, противорѣчившія интересамъ большинства. Во второй половинѣ XVII вѣка западно-русскіе дворяне окончательно окатоличились и относились къ православію лишь по неволѣ терпимо, а не сочувственно, доказательствомъ этого могутъ служить постоянныя противорѣчія въ инструкціяхъ, напримѣръ: въ 1670 году кievскіе дворяне писали, какъ мы видѣли выше, въ своей инструкціи— „религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бусурманской, каедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде, и теперъ *несправедливо захватываются уніатами*, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствія и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія“ и т. д.; въ 1682 году тѣ же кievскіе дворяне просили о подтвержденіи запрещенія православнымъ выѣзжать за границу, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи. „что *достойно всякой похвалы*“. Понятно, что на генеральныхъ сеймахъ всякія ходатайства за православныхъ, даже съ политическими цѣлями, разбивались о фанатическое настроеніе польской шляхты и не попадали въ сеймовыя постановленія.

III.

Во время постоянныхъ внутреннихъ волненій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка, дворяне южно-русскихъ воеводствъ речипосполитой очень терпѣли отъ своеволя козаковъ, не только тѣхъ, которые открыто враждовали, но и тѣхъ которые оставались вѣрными и якобы защищали речипосполитую; но въ этомъ дворяне сами были виноваты, не удовлетворяя справедливыхъ требованій козаковъ. Благоразумные и просвѣщенные Поляки сами это сознавали. Львовскій каноникъ Янъ-Тома Юзефовичъ (род. 1663 г., жилъ еще въ 1725 г.), составившій въ началѣ XVIII вѣка лѣтопись львовской католической архіепископіи, скорбитъ, что, вслѣдствіе неблагоразумія дворянъ, речипосполитая лишилась въ лицѣ козаковъ надежнаго, ничего не стоившаго. оплота со стороны Москвы и Порты на юго-восточныхъ своихъ границахъ: „Съ теченіемъ времени (говоритъ онъ) выяснилось, какимъ дикимъ образомъ мыслей по отношенію къ отечеству были одержимы тѣ, которые посовѣтовали уничтожить силой права и военный бытъ козаковъ; они лишили этимъ столько провинцій, столько народовъ, да и себя самихъ защиты добровольной, даровой, скорой и ничего не стоившей, а главное, вслѣдствіе этого, необыкновенное мужество козаковъ, служившее крѣпкой опорой королевству, будетъ способствовать уже его паденію, и въ ближайшемъ будущемъ выступить на погибель своихъ повелителей и польскаго имени (трагическое зрѣлище для всего свѣта). О! еслибы ты, Польша, достойная сожалѣнія, вслѣдствіе имѣющихъ обрушиться на тебя столькихъ бѣдъ, могла бы предусмотрѣть тогда свои несчастія! Первымъ знакомъ несчастія, началомъ грозящей гибели было тебѣ то, что ты не захотѣла соблюдать мѣры при счастливыхъ обстоятельствахъ. О! сколько бѣдъ прикрывало обманчивое благо свободы

привлекательнымъ внѣшнимъ видомъ. Опираясь на эти силы (козацкія), королевство польское со своими провинціями долгое время счастливо существовало, вело благополучно войны со внѣшними врагами безъ траты средствъ и со славою кончало ихъ, пока дворянство не начало, при такихъ счастливыхъ обстоятельствахъ, становиться дерзкимъ, гордиться, считать себя выше другихъ людей, а прочихъ за мужиковъ, смотрѣть на козаковъ, какъ на достойныхъ презрѣнія, низкихъ по рожденію, грубыхъ, деревенщину, притѣснять ихъ клеветами, наказаніями, измышленными пенями, при постоянномъ увеличеніи податей, и сборами налоговъ въ свою пользу, угнетать ихъ своимъ невыносимымъ высокомеріемъ. Итакъ, ты, Польша, по заслугамъ подверглась столькимъ бѣдамъ, понесла справедливое наказаніе за гордость и угнетенія; козаки, которые нѣкогда были надеждой и силой цвѣтущаго королевства и воевали, какъ безстрашная рать, являются теперь твоимъ бичемъ. Неизбѣжна тебѣ гибель... и Божья справедливость возмущена твоими проступками...

Не знаю, долженъ ли я хвалить, или порицать счастливый рокъ Польши, подчинившей ей Украину. Мрачныя декреты генеральныхъ сеймовъ, жестокія сенатскія постановленія думали пресѣчь коварство козаковъ желѣзомъ. А козаки, считая, что съ ними поступаютъ несправедливо и жестоко, будто съ отчаянія, но тѣмъ не менѣе самоувѣренно полагаясь на свое мужество, уже не желаютъ подчиняться игу и не хотятъ терпѣть польской узды, хотя бы перевитой золотомъ милосердія, и даже тяжкую для всѣхъ христіанскихъ народовъ мощь турецкую сваливаютъ на голову одной Польши“¹⁾.

¹⁾ Сборникъ лѣтописей. Кіевъ. 1888. Стр. 121 сл., 199.

Первая выдержка стоитъ въ лѣтописи Юзефовича подь 1640 и 1648 годами, вторая подь 1672 годомъ. Какъ видимъ, составитель лѣтописи одинаково порицаетъ польскую шляхту за ея отношеніе къ козакамъ какъ въ эпоху Хмельниччины, такъ и въ послѣдующее время, наканунѣ грознаго турецкаго вторженія, имѣвшаго столь печальныя для Польши послѣдствія.

Мы видѣли выше, что и Бѣневскій держался такого же взгляда на отношенія шляхты къ козакамъ и считалъ ее виновницей всѣхъ печальныхъ междоусобій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

Козаки, неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ, не падали своихъ угнетателей, а потому мы встрѣчаемъ въ инструкціяхъ западно-русскихъ дворянъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на козаковъ и просьбы объ ихъ обузданіи и возвратѣ, захваченныхъ ими, имѣній.

Наиболѣе терпѣли отъ козаковъ кіевскіе и брацлавскіе дворяне. Особенно характерна жалоба кіевскихъ дворянъ, въ 1688 году, великому коронному гетману, Станиславу Яблоновскому: „нѣтъ ничего тяжче, какъ переносить притѣсненія отъ своихъ собственныхъ защитниковъ; нельзя выразить того, какое разореніе производятъ козаки въ нашемъ воеводствѣ, ибо не только, возвращаясь съ войны, они не могутъ въ продолженіе шести и болѣе недѣль расквартироваться, но и потомъ сотнями переходятъ съ мѣста на мѣсто и выгоняютъ другъ друга „съ лучшаго хлѣба,“ бьютъ и разгоняютъ обывателей, а сами въ клуняхъ и хатахъ ихъ хозяйничаютъ. Еще этого мало—они заявляютъ, что границы ихъ владѣній достигаютъ р. Случи со стороны Волыни и р. Уши со стороны великаго княжества литовскаго, отнимаютъ у пановъ подстарость власть надъ подданными, возбуждаютъ крестьянъ къ бунту, производятъ грабежи по лѣсамъ и большимъ дорогамъ. Наше воеводство не только стонетъ

отъ этого своеволя, но и боится, чтобы эта непритушенная искра когда-нибудь, по примѣру прежняго времени, не была причиной большого пожара, а потому просить, чтобы козакамъ на зиму были указаны квартиры гдѣ въ другомъ мѣстѣ, а въ кievскомъ Полѣсьи, вмѣсто нихъ, чтобы были размѣщены или иноземныя, или польскія войска, въ Житомирѣ или гдѣ въ другомъ мѣстѣ. Послы будутъ просить также, чтобы было обращено особенное вниманіе на защиту имѣній въ кievскомъ Полѣсьи почтеннаго рода Немиричей и въ особенности окончательно разоренныхъ имѣній Ѳедора Немирича, подкоморича кievскаго, въ которыхъ козаки устроили себѣ резиденцію¹⁾. Брацлавскіе дворяне постоянно хлопотуть о выводѣ козаковъ, „глупаго отребья черни,“ изъ предѣловъ брацлавскаго воеводства и о запрещеніи имъ устраивать здѣсь новыя слободы²⁾. Въ концѣ 80-хъ и началѣ 90-хъ годовъ, съ появленіемъ въ предѣлахъ Кіевщины Палія, Искры, Самуся и другихъ козацкихъ полковниковъ, жалобы кievскихъ дворянъ превращаются въ вопли. Мая 2 дня 1697 года состоялось постановленіе кievскихъ дворянъ, въ которомъ между прочимъ они описываютъ притѣсненія, которымъ подвергаются дворяне отъ козацкихъ полковниковъ Яремы, Искры, Палія и Барабаша: они ограбили каштеляна троцкаго Казимира Сапѣгу въ Чернобылѣ, Деренговскаго, войскаго житомирскаго Стецкаго, подкоморія кievскаго въ с. Лугинахъ, судью земскаго кievскаго Войнаровскаго, войскаго кievскаго Марка Аксака, стольника житомирскаго Ремигіана Сурина, хорунжаго житомирскаго Ставецкаго въ Чернеевцахъ; шляхтянокъ, какъ какихъ-нибудь кухарокъ,

¹⁾ Актъ № LXXXIX. D—r. Antoni J. Opowiadania. Serya V, t. II. О козацкихъ слободахъ въ кievскомъ Полѣсьи. Р. 270—276.

²⁾ Акты №№ LXXXVIII, XC, XCV, XCVIII.

они заставляли прислуживать, били и калѣчили, принуждая выдавать провіантъ ¹⁾).

Волынскіе дворяне просили о возвращеніи дворянамъ, захваченныхъ козаками имѣній—м. Мліева, доставшагося въ 1659 году въ собственность бывшему судѣ войска запорожскаго, Самуилу Зарудному, прежнимъ владѣльцамъ, Конецпольскимъ, города Умани, сдѣлавшагося резиденціею Ханенка, Потоцкимъ ²⁾ и т. п.

Самыми существенными мѣрами къ обузданію козаковъ западно-русскіе дворяне считали тѣже безсильныя мѣры, которыя измышлены были еще въ XVI в., а именно: составленіе реестра козаковъ и ассигнованіе затѣмъ опредѣленной суммы на ихъ содержаніе и опредѣленнаго жалованья полковникамъ, сотникамъ, другимъ урядникамъ и рядовымъ козакамъ; распредѣленіе королевскихъ имѣній между козаками для устройства хуторовъ, съ освобожденіемъ ихъ отъ военного поста; награжденіе козаковъ, остававшихся вѣрными речипосполитой и соблюдавшихъ дисциплину ³⁾. Но, разумѣется, во второй половинѣ XVII в., послѣ столькихъ кровавыхъ жертвъ, мѣропріятія, которыя могли успокоить взволнованныхъ козаковъ до Хмельницкаго, были недостаточны,—они не хотѣли уже, по выраженію Яна Юзефовича, „терпѣть польской узды, хотя бы и перевитой золотомъ милосердія“, не довольствовались уже палліативами, а требовали фактическаго признанія національной и религіозной свободы и облегченія отъ экономическихъ тягостей. Результаты такого отношенія западно-русскихъ дворянъ къ козакамъ, вліявшихъ на направленіе въ томъ же смыслѣ

¹⁾ Акты №№ XCVI, CIV, CVI.

²⁾ Актъ № XVII.—Słownik geograficzny, Filipa Sulimierskiego etc. Т. III (W. 1882), Human; t. VI (W. 1885), Mlijów.

³⁾ Акты №№ XIX, XXI, XLII, LIV, LVIII, LIX, XCVII.

политики польскаго правительства, были, какъ извѣстно, крайне печальные. Лишившись крѣпкаго оплота на своихъ юго-восточныхъ границахъ, речепосполитая была открыта для нашествій Турокъ и Татаръ, которые вторгались огромными полчищами и, поддерживаемые козаками, углублялись далеко въ предѣлы речипосполитой, страшно опустошая край и заставляя беззащитное населеніе бѣжать за Днѣпръ, въ лѣвобережную Украину, возсоединенную съ сѣвѣрною Русью и постепенно подвигавшуюся по пути правильнаго гражданскаго развитія. Въ 1672 году речепосполитая лишилась, согласно постыдному бучацкому догору, Подоліи и Украины и обязалась вносить Портѣ ежегодно дань.

Неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ козаки опустошали дворянскія имѣнія съ оружіемъ въ рукахъ, крестьяне не менѣе способствовали этому, совершая постоянные побѣги.

Всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ. Побѣги были далеко не случайные и не единичные, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія цѣлаго народонаселенія, такъ, въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а „съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ“; при томъ, изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности, переходившихъ съ мѣста на мѣсто, крестьянъ. Вся эта масса переселялась въ лѣвобережную гетманщину, въ слободскіе полки и на окраины речипосполитой, куда ее манили слободскія условія, дававшія возможность рассчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго экономическаго положенія¹⁾. Такое стремленіе по-

¹⁾ Архивъ Юго-Западной Россіи. Ч. VI, т. 2, стр. 31, 36.

кинуть родной край и искать счастья въ новыхъ земляхъ во второй половинѣ XVII вѣка вызвало въ инструкціяхъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на бунты крестьянъ и на бѣгство ихъ. Волынскіе дворяне жаловались, что „крестьяне, получивши вкусъ къ своевольничанію въ продолженіе многолѣтнихъ козацкихъ войнъ, стараются всѣми мѣрами освободиться отъ крѣпостной зависимости, такъ, на примѣръ, крестьяне с. Яскевичъ въ овруцкомъ повѣтѣ кievскаго воеводства, находившагося до 1680 года въ спокойномъ владѣніи наслѣдниковъ Александра Цеклинскаго, выпросивши себѣ подъ какимъ-то предлогомъ изъ королевской канцеляріи привилей, напали на поссессора, дворянина Вентурія Ганскаго, спалили дворъ его, поранили нѣсколькихъ шляхтичей, а одного убили изъ ружья и произвели другія насилія; поэтому, чтобы староста овруцкій или житомирскій обратилъ на это особенное вниманіе и не только бунтующихъ, но и подстрекателей предалъ строгому суду“ 1). Чтобы прекратить крестьянскіе побѣги, западно-русскіе дворяне изобрѣтали такія же палліативы и безсильныя мѣры, какъ и въ отношеніи къ козакамъ: они просили запретить устраивать слободы изъ бѣглыхъ и уничтожить уже устроенныя, какъ, на примѣръ, Корчикъ, Великое Полонное въ кременецкомъ повѣтѣ и др.; землевладѣльцевъ, принимающихъ бѣглыхъ на льготныхъ условіяхъ, понуждать къ выдачѣ крестьянъ ихъ прежнимъ владѣльцамъ по первому требованію и присуждать къ баниціи и штрафу въ 1000 гривенъ, разборъ же подобныхъ дѣлъ предоставить городскимъ судамъ, съ правомъ апелляціи на рѣшеніе этихъ судовъ въ мѣстные рочки, а не въ трибуналъ. 2) Наиболѣе ви-

1) Актъ № LXXV.

2) Акты №№ XVII, XVIII, XIX, XLV, LXIX, LXXVIII, LXXXVII, XCVII.

новны были въ переманиваніи крестьянъ и укывательствѣ магнаты, владѣвшіе обширными пустынными землями, а потому западно-русскіе дворяне просили запретить магнатамъ обижать бѣдныхъ дворянъ и понуждать ихъ возвращать бѣглыхъ; въ 1679 году волинскіе дворяне постановили поручить своему маршалку написать письмо къ князю Вишневецкому, гетману великому коронному, съ просьбой отъ имени всѣхъ дворянъ, чтобы онъ приказалъ осадчимъ и урядникамъ выдать бѣглыхъ изъ слободъ збаражскихъ и иныхъ и впредь не принимать ¹⁾. До чего опустѣлъ западно-русскій край и какой ощущался недостатокъ въ рабочихъ рукахъ во второй половинѣ XVII вѣка, можно судить по слѣдующему пункту инструкціи волинскихъ дворянъ 1669 года: „вслѣдствіе постоянного военного поста, воеводство очень обѣднѣло, такъ что трудно заниматься земледѣльствомъ, а тутъ еще недостатокъ въ рабочихъ рукахъ, такъ что приходится перебивать другъ у друга и плата доходитъ до 12 и 15 грошей въ день одному работнику, а потому послы будутъ просить объ установленіи таксы на рабочія руки и если бы кто платилъ больше противъ положеннаго, то чтобы на такого налагали штрафъ въ 200 марокъ въ пользу лица, донесшаго объ этомъ въ гродъ и доказавшаго доносъ показаніями двухъ свидѣтелей“ ²⁾.

Чтобы отбить охоту у крестьянъ совершать побѣги, было постановлено: если въ какомъ селеніи найдется бѣглый крестьянинъ, то дозволялось владѣльцу имѣнія обратиться все его имущество въ свою пользу, а самого его съ женою и дѣтьми предписывалось отослать къ прежнему владѣльцу и если только послѣднее выполнялось, то никто не могъ претендовать на захватъ имущества бѣглаго; бѣг-

¹⁾ Акты № XLII, LXXI.

²⁾ Актъ № XLV.

лые, прожившіе въ какой-либо слободѣ годъ и шесть недѣль считались уже крѣпостными¹⁾. Но, несмотря на все это, крестьяне производили постоянные побѣги и зачастую, собираясь цѣлыми толпами, грабили дворянскія имѣнія. Эти толпы достигали иногда такихъ размѣровъ, что приходилось принимать противъ нихъ экстра-ординарныя мѣры, такъ, напримѣръ, въ маѣ 1665 года толпа крестьянъ до 2000 человекъ, подъ предводительствомъ нѣкоего Дацька Дейнеки, собравшись за Днѣпромъ и переправившись на правый берегъ, направилась къ Коростышеву, Макарову, Рожеву, осадила Брусиловъ; всѣ дворяне, которые жили въ Украинѣ и евреи поубѣгали изъ своихъ домовъ и имѣній на Волынь; жолнерскія хоругви въ разныхъ мѣстахъ вступали въ битвы, но терпѣли пораженія²⁾. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, 3 августа 1666 года, видно, что крестьяне эти надѣлали немало бѣдъ, въ особенности въ волынскомъ воеводствѣ—разрушали города, селенія, убивали людей, захватывали имущество, такъ что пришлось принять противъ нихъ крайнія мѣры: отправить пословъ къ королю съ просьбой о помощи и объявить по всему воеводству, чтобы къ 14 августа всѣ собрались вооруженные къ Луцку³⁾.

Извѣстный польскій изслѣдователь, пишущій обыкновенно подъ псевдонимомъ д-ра Антонія J., проводитъ параллель между тогдашними крестьянскими побѣгами и стремленіемъ современнаго намъ южно-русскаго крестьянства къ переселенію на Амуръ, Кубань и другія мѣста, и объясняетъ оба явленія врожденной склонностью южно-русскаго крестьянина къ передвиженію и исканію дѣвственныхъ

¹⁾ Акты №№ LXXVI, XCVI.

²⁾ Latopisiec Jeachima Jerlicza. Т. II, (W. 1853), p. 102.

³⁾ Актъ № XXXIII.

краевъ, съ рѣками, текущими молокомъ и медомъ. „Крестьянскія передвиженія,“ — говоритъ онъ, — „повторяющіяся и въ настоящее время въ южныхъ губерніяхъ, имѣли мѣсто и полтора вѣка тому назадъ. Теперь крестьянинъ, живущій въ приднѣпровскомъ краѣ, стремится на Амуръ, ему мало земли, онъ и ищетъ счастливой доли далеко, въ особенности, если ему размалюютъ эту долю, ожидающую его въ пустынныхъ краяхъ, привлекательными красками. Тоже самое явленіе имѣло мѣсто въ началѣ прошлаго вѣка, съ тою разницею, что охотниковъ до переселеній искали за р. Саномъ, въ Червоной Руси, въ южной части Малой Польши; а обѣщаннымъ раемъ, куда зазывали, были равнины Подоліи. Брацлавщины, Кіевщины, вообще дикія поля, оба берега низовьевъ Днѣпра, словомъ, пѣлый кусокъ земли, который былъ извѣстенъ нѣкогда у русскихъ лѣтописцевъ подъ названіемъ *Понизья*, за исключеніемъ, натурально, Волыни, которая менѣе подвергалась потрясеніямъ, — отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, отвратила турецкую бурю, наконецъ, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ, благодаря начальству Ледоховскаго, который имѣлъ возможность и сѣумѣлъ ввести порядокъ. Самыя суровыя предписанія не были въ состояніи остановить стремленія къ переселеніямъ: сильнѣе всякихъ предписаній, сильнѣе всякихъ опасностей, была, распространенная по селамъ, вѣра въ плодородіе земли, расположенной на далекомъ югѣ. Постепенно она пріобрѣла легендарный характеръ, народъ переносилъ ее изъ села въ село, повторяли ее во время тяжелой работы на полѣ, за чаркой въ корчмѣ, бредили ею во время молитвы, видѣли ее во снѣ... И лукавый, легкомысленный слухъ о томъ счастьѣ, о той крестьянской долѣ, долѣ, не связанной панщиной, долго еще проникалъ подъ низкія стрѣхи крестьянскихъ хатъ и заходилъ далеко на западъ и сѣверъ. Даже въ Литвѣ шептали про нее у домашняго очага, даже въ Литвѣ не одинъ

поднялся со своего гнѣзда, отправился въ далекій край и, ничего не нашедши, сгубилъ жизнь "... 1).

Д-ръ Антоній J. едва ли правъ въ своемъ объясненіи. Намъ кажется, что нужно искать болѣе глубокихъ причинъ того явленія, что мысль о побѣгѣ въ вольныя дикія поля не оставляла южно-русскаго крестьянина ни на минуту, какъ говоритъ д-ръ Антоній J. Причины эти—польскіе порядки, не защищавшіе крестьянъ отъ произвола сильнаго. Доказательствомъ этого служить то обстоятельство, что наиболѣе побѣговъ было изъ тѣхъ воеводствъ, въ которыхъ болѣе крѣпко вкоренились польскіе порядки и воззрѣнія, между прочимъ изъ той-же Волыни, „которая меньше подверглась потрясеніямъ,—отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, дала отпоръ Палиевымъ толпамъ.“ Видно, очень тяжело было жить крестьянину на старомъ гнѣздѣ подъ началомъ у польскихъ или ополяченныхъ пановъ, если онъ рѣшался на побѣгъ, неизмѣнно сопряженный съ массой бѣдъ въ родѣ тѣхъ, которыя пересказываетъ въ своемъ очеркѣ „Chamska dola“ д-ръ Антоній J., заимствовавши этотъ эпизодъ изъ предисловія ко второму тому шестой части Архива Юго-Западной Россіи. Герой сказанія бѣжитъ именно изъ южной Волыни (въ послѣдній разъ) и вынесъ такой рядъ несчастій во время бѣгства, который привелъ его, наконецъ, подъ топоръ палача.

Западно-русскіе дворяне не сознавали, или скорѣе не хотѣли сознавать тягостей крестьянскаго быта и поручали все своимъ посламъ хлопотать о пресѣченіи побѣговъ мѣрами карательными и запретительными, а нимало не думали объ улучшеніи крестьянскаго быта, единственное, что могло направить дальнѣйшее развитіе экономической жизни края на правильный путь. Такая близорукость увеличивала ряды враговъ польско-шляхетскихъ порядковъ и вела речьпосполитую къ неизбѣжной гибели.

1) D-r. Antoni J. Opowiadania. Serya IV, I, pp. 25, 28.

Ближайшими пособниками дворянъ въ угнетеніи крестьянъ были евреи, составлявшіе значительный контингентъ населенія юго-западнаго края во второй половинѣ XVII вѣка.

Какъ въ отношеніяхъ къ евреямъ правительства литовскаго съ древнѣйшихъ временъ, такъ и въ отношеніяхъ къ нимъ южно-русскихъ дворянъ въ XVII вѣкѣ, замѣчается нѣкоторая двойственность.

Во второй половинѣ XVII вѣка дворяне постоянно жаловались на евреевъ: черниговскіе дворяне говорили въ 1665 году въ своей инструкціи—„страшно вспомнить, какія нечестивыя преступленія учинилъ жидовскій народъ, чему можно постоянно видѣть примѣры, а такъ какъ за такія преступленія аріяне, по большей части наши братья, изгнаны, то тѣмъ болѣе враги вѣры, почти рабы, должны быть выгнаны и объявлены лишенными имущества, а если бы сеймъ рѣшилъ оставить ихъ въ речипосполитой, то чтобы была наложена на нихъ повышенная подушная подать“¹⁾; также относились къ евреямъ брацлавскіе и другіе дворяне: брацлавскіе дворяне высказывались между прочимъ за болѣе частое примѣненіе смертной казни въ тѣхъ случаяхъ, когда еврейское коварство нарушало старыя установленія²⁾. Очень возмущало дворянъ и то, что прислуга, часто ради большаго жалованья, охотнѣе поступала на службу къ евреямъ, чѣмъ къ нимъ; чтобы устранить это, волынскіе дворяне сдѣлали въ 1680 году постановленіе о наложеніи подушной подати вчетверо большей противъ нормальнаго оклада на христіанскую прислугу обоюга пола, служащую у евреевъ³⁾. Еще въ 1565 году былъ изданъ законъ, по которому христіане не

¹⁾ Актъ № XXVII.

²⁾ Актъ № XLIII.

³⁾ Актъ № LXXIV.

имѣли права служить у евреевъ подѣ страхомъ заключенія въ тюрьму, а евреи должны были платить штрафъ въ 100 марокъ за удержаніе, въ качествѣ прислуги, христіанина. Это касалось домашней прислуги.

Но, несмотря на видимое нерасположеніе къ евреямъ, западно-русскіе дворяне часто просили оказать имъ снисхожденіе при уплатѣ податей и даже освободить совѣмъ отъ уплаты податей и налоговъ, кромѣ подушной и чоповаго ¹⁾. Дѣйствительно, во второй половинѣ XVII в. евреи сильно обнищали, но за то тотчасъ нашли себѣ сильную экономическую поддержку преимущественно у католическаго духовенства. Въ 1660 году литовскіе евреи до того разорились, что главныя общины не въ состояніи были уплатить 12000 злотыхъ. Съ конца XVII вѣка евреи принуждены были дѣлать займы какъ у свѣтскихъ лицъ, такъ въ особенности у различныхъ духовныхъ учрежденій: костеловъ, конгрегацій, коллегій, монастырей и духовныхъ орденовъ. Займы у послѣднихъ заключались обыкновенно безсрочныя и подѣ обезпеченіе кагальною недвижимостью. Такимъ образомъ, большая часть недвижимыхъ имуществъ кагаловъ находилась въ безсрочномъ залогѣ ²⁾ и образовалась тѣсная экономическая связь между духовными учрежденіями католичества и еврейства. Часто бывали случаи покровительства и отдѣльнымъ лицамъ изъ евреевъ.

Съ евреевъ издавна взималась подушная подать по одному злотому съ человака, безъ различія пола и возраста; — въ 1578 году такимъ путемъ поступило въ казну со всего государства 10018 злотыхъ 18¹/₂ грошей. Изъ податнаго списка видно, что волынскіе евреи внесли въ это число 587 злотыхъ, подольскіе — 531 зл., изъ кіевского и брацлавскаго воеводствъ

¹⁾ Акты №№ XX, LVI, LXXXVI, XCIII.

²⁾ Бершадскій. Литовскіе евреи, (СПБ. 1883) стр. 3, 8, 16—20.

совсѣмъ не было поступленій. Подушная подать съ евреевъ росла съ каждымъ годомъ, вслѣдствіе быстраго прироста еврейскаго населенія и повышенія иногда оклада—въ 1588 году она достигла общей цифры 20000 злотыхъ¹⁾, а ко второй половинѣ XVII вѣка до 72000 злотыхъ; въ 1672 году западно-русскіе дворяне требовали, чтобы евреи, оправившись нѣсколько послѣ войнъ, опять вносили такую же сумму подушной подати²⁾, и просили о производствѣ ревизіи евреевъ для равномернаго распредѣленія податей между евреями, живущими какъ въ городахъ, такъ и въ деревняхъ³⁾.

Двойственность въ отношеніяхъ западно-русскихъ дворянъ къ евреямъ можетъ быть объяснена сословнымъ эгоизмомъ: если тѣ злоупотребленія, которыя производили евреи, приносили вредъ лишь интересамъ другихъ сословій, а дворянамъ, быть можетъ, даже нѣкоторую пользу, то послѣдніе относились къ евреямъ покровительственно; они только тогда обрушивались на евреевъ, какъ, напр., въ вопросѣ о наймѣ христіанской прислуги, когда затрогивались интересы ихъ сословія. Дворяне вообще интересовались присутствіемъ въ краѣ евреевъ, которые, замѣняя ихъ самихъ въ экономической и финансовой дѣятельности и обогащаясь, съ другой стороны не могли претендовать ни на какую политическую значительность въ государствѣ.

¹⁾ А. Pawinski. Skarbowosc w Polsce etc. (W. 1881.), p. 1750.

²⁾ Акты №№ LVII, LVIII.

³⁾ Акты №№ LXXXI, LXXXII.

Резюмируя все вышеизложенное, можно прийти къ слѣдующимъ выводамъ:

1) Слѣдствіемъ колонизаціи юго-западной Руси въ эпоху люблинской уніи было выдѣленіе дворянства изъ общей массы населенія и возвышеніе его на счетъ другихъ сословій.

2) Попавши въ привилегированное положеніе и попробовавши прелестей власти, западно-русское дворянство стало стремиться къ полной равноправности съ польской шляхтой и, слѣдовательно, къ полной ассимиляціи съ нею.

3) Отступившись, ради личныхъ выгодъ, отъ своихъ національныхъ и религіозныхъ традицій, западно-русскіе дворяне стали во враждебныя отношенія съ остальными классами населенія, свято хранившими завѣты предковъ.

4) Кровавая борьба съ защитниками русской народности и православія, козаками, еще болѣе оттолкнула дворянъ отъ національныхъ воззрѣній и вѣры ихъ предковъ:—они тѣснѣе примкнули къ польской шляхтѣ, вслѣдствіе общихъ сословныхъ интересовъ, и стали относиться къ православію лишь терпимо, въ видахъ политическихъ.

5) Результатомъ всѣхъ этихъ взаимодействующихъ причинъ было почти полное ополяченіе и окатоличеніе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Николай Стороженко.

I.

Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдующихъ съ нихъ денежныхъ получкахъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца апріля двадцет осмого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместником на тот час буркграбства Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожоный его милость пан Андрей Мосченицкий, ловчий Киевский, маршалок кола ридерского сеймику воеводства Киевского, лядвумъ, през их милост панов обывателей воеводства Киевского на сеймику теперешнем, в Володимери одправуючимъсе, постановленое и ухваленое, для въписаня до книгъ нинешних кгородских Володимерских, просечи, абы принятое и вписаное было, именовем всего воеводства своего Киевского подалъ, так се в себе мающее: *My, dignitarze, urzędnicy u rycerstwo woiewodztwa Kjowskiego, zjachawszy się tu na seymik antecomicialny w roku teraznieyszym, tysiąc szescset pięćdziesiąt piątym, dnia dwudziestego osmego aprilis, unanimo consensu nostro et nemine contradicente, praesens laudum postanowiamy. Naprzod laudum przeszłe, in anno praeterito, tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartym, die nona decembris, uczynione tu we Włodzimierzu, ponieważ in nullo termino contra omnem juris publici rationem stanęło et*

subsistentiam suam de lege miec nie może, znosimy y cassuiemy. To zas laudum, ktore na seymiku electionis w tym że roku przeszłym, tysiąc szescset piędziesiąt czwartym, iako in conventu et termino, ex lege publica assignato, legitime stanęło, approbuiemy. A ponieważ ex reclinatoriis, wojewodztwu naszemu concessis a tota Republica, panowie distributorowie nasi, ci, ktorzy tu byli praesentem calculum czynili, nayprzod, co się tknie starostwa Parczewskiego, taką dali in facie nobilitatis satisfactią panowie bracia nasi z Parzewskiego starostwa: iego mosc pan Alexander Korczewsky, iego mosc pan Jan Stecky, iego mosc pan Jan Szczersky, iego mosc pan Iwan Kiewlicz uczynili calculum summy dwoch tysięcy szesciuset złotych, z ktorych ich mosc praesenti laudo quituiemy, salva iednak tegoż starostwa revisione, do ktorey naznaczamy iego mosc pana Romana Radkiewicza; którą revisią, sine mora odprawiwszy, naprzyszłym, da pan Bóg, seymiku relacyjnym powinien będzie registra subsistentiae oddac; także też iego mosc pan Roman Radkiewicz, exactorem będąc, Sokol y Kozieniec, pro parte sua uczynił calculum z summy czterechset siedmiudziesiąt y siedmiu złotych, z ktorych iego mosc quituiemy. A iego mosc pan Alexander Suryn, woysky Zytomirsky, y iego mosc pan Andrzej Sokołowsky, sekretarz iego krolewskiej mosci, nie stanęli w kole naszym na seymiku teraznieyszym, y lubo exactorami byli, calculum nie uczynili; tedy my praesenti laudo declaruiemy, że quitow żadnych od ich mosciow nie przyimiemy, iedno gotowe oddanie pieniędzy, a termin ad faciendum hunc calculum na seymiku blizko przyszłym relacyinym naznaczamy. A że w tych starostwach zostaje ieszcze część summy ex reclinatoriis, powinni będą ciż panowie exactorowie wybrac, a wybrawszy na tym że seymiku przyszłym relacyinym de facto oddac. Jego mosc pan Mikołay Pruszynsky uczynił calculum pro parte sua ze złotych dwoch set, ktory per communem consensum nostrum quietatur, a że jego mosc Feodor Humieniecky, podstoli Kjowsky, uczynił calculum, został winien złotych dziewiędziesiąt, ktore verbo nobili ac militari na tym że seymie przyszłym oddac assecurował; także pan Prokop We-

reszczaka, komornik graniczny Czernihowsky, został nam winien złotych sto, które jego mość panu Janowi Wudłowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Zytomirskiemu, powinien oddać o to respectu gratitudinis, które jego mość od województwa naszego debetur, ponieważ księgi grodzkie Zytomierskie z rąk nieprzyjacielskich raro et laudabili exemplo wyniósł. A ponieważ na tym że seymiku naszym postanowiliśmy y uprosili brata naszego, jego mość pana Marcina Zaleskiego, aby nomine publico na tych wszystkich, którzy województwu naszemu rachunkow nie uczynili et quacumque ratione winni zostali, instigował; któremu zlecany, aby sine mora pozwał na trybunał inter causas fisci, ponieważ te pieniądze ex publico Reipublicae pecunio ex contributione nam są conferowane. Jako tedy to laudum dziewiątego decembris tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartego uczynione cassuujemy, tak pogotowiu laudum Ostrowskie, które bez żadnego seymiku contra omnia jura publica stanęło, wczynymi czasy cassuujemy, inane et initum bydz declaruujemy. A koby laudum teraznieyszemu y spolney naszej nemine contradicente zgodzie clandestine, strzeż Boże, miał contradicere, takowy micysca więcej w kole naszym mieć nie będzie. Które to laudum nasze do act podać jego mość panu marszałkowi naszemu zlecili. Działo się we Włodzimierzu na seymiku antecomicialnym, miesiąca aprila dwudziestego ósmego dnia roku Panskiego tysiąc szescset pięćdziesiąt piątego. У того лядумъ подпис рукъ тыми словы: Andrzej Moszczenicky, łowczy Kjiowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku województwa Kiiowskiego, mp. Ierzy Niemiryecz, podkomorzy Kijowsky, mp. Iendrzy Czerwinsky, mp. Jan Wydłowsky, pisarz grodzky Zytomiersky. Theodor Susło mp., Heliasz Janczynsky. Marcin Zalesky, mp. Samuel Dublansky, mp. Abraham Korczewsky, mp. Которое тоє лядумъ, за поданемъ очевистым и прозбою вышгемпованное особы подавающее, а за принятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешнихъ вгродскихъ Володимерскихъ есть вписано.

Книга гродская Владимир. 1655 г. № 1023, л. 817 на об.

II.

Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, напечатанный на 19 мая 1655 года. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствиій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую певолу. О неотягощеніи податями разоренныхъ обывателей.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ пятого, месяца априля двадцать осмого дня.

На вряде кгородскомъ, в замьку его королевское милости Володимерскомъ, передомною, Анѣдреемъ Ляховскимъ, наместьникомъ на тотчасъ буркграбства Володимерского, и книгами нипешными кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожонные их милост панове Криштофъ Кордышъ, чешъникъ воеводства Брацлавского, а маршалокъ кола тогож воеводства, Криштофъ Колицкий, скарбъникъ воеводства Черниговского и маршалокъ кола рыцерского того ж воеводства, на сеймику инъструкцію воеводствъ своих, въ Володимеру одправуючимъся, паномъ посломъ, на сеймъ близко наступуючий обранымъ, данную и списаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы принята и вписана была, дер облатамъ подали, такъ се в себе маючую: А такъ на seymiku wojewodztwa Braślawskiego y Czernihowskiego, za jnstructiey jego krolewskiej mosci, we Włodzimirzu dnia dwudziestego osmego aprilis odprawionym, dana jch mosciom panom Danielowi Zydkiewiczowi, jnstigatorowi koronnemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Braślawskiemu, Iackowi Szemberkowi, Јowczemu Podolskimu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, posłom Bracławskim, także y ich mosciom panom: panowi Piaseckiemu, podczaszemu Nowogrodzkiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Borgielowiczowi, posłom Czernihows-

skim wojewodztw tychże na seym, w Warszawie pro die decima nona maj złożony, przymuią wojewodztwa nasze złożenie seymu od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego y zlecaią to panom posłom, aby dwuniedzielny czas a nie dłuższy na to seymowanie przedsięwzięwszy, przy tym stawali, aby insze wojewodztwa, taki że czas seymowania zezwolili, gdyż dłuższego czasu nie pozwalają praesentissima rei publicae ze wszystkich stron pericula, ktorым agendo, non consultando, zabiegac potrzeba, gwoli czemu starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby zaraz, po propositiey jego krolewskiej mosci, wszystkie solemnitates et proeliminaria, ktore więc niepotrzebnie czas brac zwykły na początku seymu, były odcięte et nominatim, aby y wszystkie sądy, oprócz samych spraw mere skarbowych, ktoreby tylko z delatij skarbowey o podatki y prowenta Rzeczypospolitey byc mogła. Przyczym serio zaraz ante omnia stawac będą ich miłosc panowie posłowie na podane media ratowania oyczyzny w jnstruciey iego krolewskiej mosci, przypadają chętnie wojewodztwa nasze na insze ktore stany koronne przedsięwezmą sposoby, a panowie posłowie temu invigiliebunt, zeby te media na seymie przyszłym tak były postanowione y dyrigowane, iakobu służyły nie tylko ad conservationem calych, iako ad recuperationem zgubionych wojewodztw, nie pozwalając na żadne co inpassu prywatne wojewodztw inszych assecuratie y exempty, iako prawu popolitemu, libertati et aequalitati Reipublicae przeciwne, owszem, aby lege publica tak przeszłe assecuratio y exempty zniesione, iako przyszłe zabronione były. Usiłując nagrody bene de Republica meritis, aby według prawa et more recepto Reipublicae były dawane ex distributione bonorum et benefitorum publicorum, nie s contribuciey ani s zaymą patrimonij publici, providebunt jch mosc panowie posłowie y obsistent in quantum by co in contrarium stawac miało. Ich mosciom panom hetmanom obiema aby iego krolewska mosc ex occurentibus vacantijs condigna praemia prowidowac raczył, instabuut ich mosc panowie posłowie znaczne fortun jasnieoswieconego xięcia jego mosci Dimitra Wiszniowieckiego przez woyska Rzeczypospolitey depopula-

cią po roznych woiewodztwach stawaniem obozow koronnych, iako y nieprzyacielskich, y ad interitum zniesionych wielu dobr iego dziedzicznych uznawaiąc, nie mozem tylko braterskim compati affectem zruinowanie tanti viri w substanciey, ktorey compensationem szczodrobliwą jego krolewskhey mosci łasko seduło, jch mosc panowie posłowie promotebunt. Nie małe odwagi z uszczyrbkiem zdrowia poniesione iego mosc pana Stephana Czarneckigo, oboznego koronnego, merentur u iego krolewskhey mosci pana naszego milosciwego, aby osobliwą nagrodę ex distributivą jego krolewskhey mosci justic.a odnosił interventu przyczyny ich mość panow posłow, co aby invigilarent sedulo, zlecamy. Z wygnanych woiewodztw naszych, kiedy wszystkie fortuny nasze przy hoynie wylaney krwi nas samych y braciey naszych stracony mamy, to novissimorum malorum cierpiemy, kiedy małżonki y dziewczki nasze w niewoli moskiwskiej zabrane ięczą, z ktorych osobliwie iego mosc pana Prokopa Wereszczaki, komornika granicznego, y iego mosci pana Pawszy, tymi czasy zawzięte, zostaią, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby więźniow iakich na oswobodzenie iego krolewskhey mosci otrzymać mogli. Reklinatoria pozwolone aby prawem były warowane z oznaczeniem sądu et poenae na tych panow dzierżawcow, ktory by ich bronili y z warunkiem, aby tych dzierżaw, ktore cedent pro redinatorijs assignatiami woyskowemi nie onerowano; ad onera popolitęgo ruszenia y wyprawy łanowey abyśmy nie należeli y owszem według przeszłey constituciey wolni byli, providebunt ich mosc panowie posłowie, ponieważ woiewodztwa nasze y cale iest zniesione y po dawnemu zostawa w ręku nieprzyacielskich. W inszych, ktore ocurent na tym seymie pro salute et integritate patriae, materiach daie woiewodztwo ich mosciom panom posłom plenam statuendi potestatem, fide, honore et conscientia ich mosc obowiazuiąc, aby na to tylko pozwalal, coby prawom wolnosciom et praesenti Reipublicae necessitati convenire mogło... Działo się we Włodzimirznu, dnia dwudziestego osmego aprilis roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. У тоє інъструкциі подпис рук тыми словы: Krzysztof Kordysz,

czesnik woiewodztwa Brasławskiego y marszałek koła tegoż woiewodztwa. Krzysztoф Kolczycky, skarbnik woiewodztwa Czernihowskiego. Которая обяята, за поданем очевистым и прозбою вышгменованных их милост подавающих, а за припятьем моим урядовым, до книгъ нынешних есть вписана.

Книга вродская Владимир. 1655 г. № 1023, л. 811.

III.

Инструвція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кievскаго воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи нсполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставити пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военного совѣта, въ которомъ участвовали бы и кievскіе обыватели. О недозволеніи длити сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрупленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постола. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца априля двадцат осмого дня.

На вrade вродском, в замку его королевское милости Володимерском, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместникомъ на тот часъ буркграфства Володимерского, и книгами нинѣшними вродскими старостинскими, становши очевисто, урожонный его милост панъ Андрей, ловчий Киевскій, маршалок кола рыцерского сеймику воеводства Киевского, инъструкцію их милости паном послом, з воеводства Киевского на сеймъ валный пришлый обраным, даную и зложоную для вписаня до книгъ нынешнихъ вродскихъ Володимерскихъ, просячи, абы припятая и вписаная была, именем всего воеводства Киевского подал, и такъ се в себе маю-

czyu: Instructia ich mosc panom posłom na seym terazniejszy koronny, miesiaca maja dziewiętnastego dnia przypadający, wielmożnemu iego mosc panu Ierzemu na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Iendrzejemu Moszczeniickiemu, łowzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Bogusławowi na Czerniechowie Niemiryczowi, posłom wojewodztwa Kiowskiego zgodnie obranym dana. Jako przez ten wszystek czas calamitatis Reipublicae evidenter patuit extrema jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego de salute spolney oyczyzny sollicitudo, tak y teraz contestatur to jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy złożeniem seymu tego, z ktorego yż ultima spei et salutis patriae dependet alea, wojewodztwo nasze pulsat votis coelum, aby szczęśliwe oyczyzny naszej consilia stanąc mogli, a jego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu za wszystkie oycowskie o ratunku naszym starania pokornie dziękuie, przy oddaniu tedy wiernego poddanstwa naszego jego krolewskiej mosci jch mosc panowie posłowie nasi, przypomniawszy całej oycyzynie sacrata vincula venientis nostrae, ktore przez świętobliwych antecessorow jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego y samego jego krolewską mosc są nam poprzyjęzone, o powod y punkt żalu ex quaerella nostra, żeśmy dotąd od lares et focus nostros patrios nie są restituti, zostaiąc in tam atroci et inaudita calamitate, gdy, pozbywszy dobr y substancyi naszych, dolendum et miserabile passi exilium ex patria in patria, quaerimus; nie może y to sublevare spem nostram, co officio całą oycyznę, yż woyska Rzeczypospolitey non in eo numero, iako na przeszłym seymie było postanowiono, zostaię ex nescitur quo consilio wyprowadzone z ziemi sine affectu, a iako eventus cum summo demendo z wydanem przy tym tak wielu dusz chrzeseianskich tatarom, ktorzy przecie, mimo pacta z krolew jego moscią y Rzeczypospolitą conventa infectis rebus, nazad odeszli, teraz zas woysko nasze z Ukrajny powraca, gdy iuż pora woienna następuie y nieprzyiaciel gotowy oczekiw, my zas attritis viribus resistere nie mozemy z ostatnim oycyzny niebezpiecznstwem, ktora musi

kłasc inter causa cladis modernae y to że in ipso ardore ex conflictu z nieprzyjacielem Prusow (?) w woysku per summam et delendam discordiam nie stało, lubo na same apparatus bellicos Rzeczpospolita Kamieniec-Mazowiecky pusiła. Jasnie to wszystkiemu swiatu patet z iak wielką odwagą y z iakim krwim laniem fortece tak zacney Smolenskiej przyszło nabywac Rzeczypospolitey, a teraz przez własne praesidium nasze ad defensionem tam zostawione Smolensk ex pacto nieprzyjacielowi z wieczną narodu naszego nieślawą ex jactura tak zacney fortece poddany, czego aby się wszyscy, ktorzy in praesidio zostawali, ante alios jego mose pan woiewoda Smolensky, pod ktorego władzą tamto praesidium był, sprawił in facie Reipublicae, a iako in causa perduelionis na tym seymie sądzony był per ordines regni, instabunt ich mose panowie posłowie nasi, do żadney inszey rzeczy nie przystępując, obviando takowym criminibus contra patriam comissis y ktoby był cladis alicuius Reipublicae autor, aby się sprawił, mają ich mose panowie posłowie nasi instare, aby juriditium inquisitionis ultimae instantiae było postanowione per deputatos juratos, tak z senatu, iako y z izby poselskiej, w Radomiu, ktorym solarium ex aerario ma bydz obmyślone. Uważając woiewodztwo nasze imminetia et extrema pericula, paratum hostem, Tatarow odescie, woyska naszego małą liczbę, porę woienną rerum belli exiguum, piechoty nie rychłą wyprawę, nie widzi woiewodztwo nasze inszego sposobu ad resistentiam hosti et salutem patriae conservandam, samym tylko szczegolnym do spokoju ruszeniem, iuż na seymie przeszłym pozwolonym, ktore, aby nayprędzey, po skroceniu seymu terazniejszego na niedziel dwie, do effectu swego przyszło; przytym ich mose panowie posłowie nasi stanąc mają, do żadney inszey nie przystępując rzeczy, w ktorym punctie fide et honore ich mose obliguiemy; proponowac będą y to Reipublicae, aby status spiritualis z dobr swoich wyprawę piechoty in vim pospolitego ruszenia uczynił, także y miasta, aby z gruntow y łanow też piechotę wyprawowały; a iż nie wątpiemy de affectu erga patriam ich mose panow braciey, ktorych calamitas niedotkła,

sustineri, że zechcą ich moc ludzi zaciągając in praesenti periculo woiennych, aby tedy Rzeczpospolita oddaniem kosztu ich mosciom y nagrodę per praemia meritorum assecurowała. Życzy woiewodztwo nasze, consilium bellicum ad omnes Reipublicae casus et necessitates aby było formatum per deputatos juratos, tak z senatu, iako ex ordine equestri; z ktorych pluralitas aby concludowała, a połowica aby z obywatelow woiewodztw ukraiennych in eo consilio zostawała, solarium aby panom deputatom z skarbu Rzeczypospolitey było naznaczone. Jako o skrocenie seymu ich moc panowie posłowie nasi mają ante omnia instare, tak zas na żadną prolongatią nie pozwalac y na sądenie spraw, oprócz skarbowych, a inquantum by seymu pomknąć chciano a pactis conventis żeby był zaczynany. Przez ten czas calamitatis nostrae reclinatoria, woiewodztwu naszemu przez ich moc y całą Rzeczpospolitą naznaczone, yż ultra mentem Reipublicae ich moc panowie starostowie nie oddawali y do tych czas zatrzymują, mają ich moc panowie posłowie nasi efficere, aby poena y forum na panow starostow postanowione były, te zas starostwa aby od assignatyi wszelakich in genere zwolnione były y aby na każdą czwierz tych reclinatyey woiewodztwu naszemu quota, w uniwersale ich mosciow naznaczona, była oddawana. Jak wiele szkodzi Rzeczypospolitey, że fortece, ktore są na szlaku nieprzyacielskim sine praesidio zostają, skąd y to periculum imminet, aby nieprzyaciel tych fortec nie opanował, starac się będą ich moc panowie posłowie, aby tę fortece co prędzey ufortifcowane, mianowicie: Bar, Stary Konstantynów, Międzyboż y Polonne. Staęła na seymie Brzesskim constitutia, aby Zbarazskiey desolatiey nagroda była respectem desolatiey wielkiey et intuitu bene meritorum jasnie oswieconego xięcia jego mosci Dimitra Jerzego Korybuta na Zbarażu Wyszniwieckiego, ktory, insistendo vestigiis magnorum mace-rum suorum, substantią y krew własną oyczyźnie naszej consecrat, aby tedy do effectu obietnica ich mosciow y Rzeczypospolitey przyszła y aby primum vacans conferowane było. Ich moc panowie posłowie nasi instare y per constitutionem mają to confirmowac.

Beresteczko, yż na pasie wielkim nieprzyjacielskiego przechodu zoz-
taie, dla wygody woyska naszego starac się mają ich mosc panowie
posłowie, aby od stacyi, stanowisk żołnierskich było uwolniono.
Nihil justius iako utrapionym rękę braterską podac, ktorzy na krew-
nych swoich, w więzieniu niprzyjacielskim będących, miłosierdzia
apud Rempublicam żądają, aby tedy za niemi ich mosc panowie pos-
łowie nasi, mianowicie, za panem Prokopem Wereszczaką ich mosc
panowie posłowie nasi instantią uczynili serio ich mosciom zlecamy.
Nie tayne są oyczyźnie naszej codzienne trudy y odwagi zdrowia jasn-
wielmożnego iego mosc pana woiewody Kiowskiego, hetmana wielkiego
koronnego, ktore od młodosci swey aż dc dnia dzisieyszego conti-
nuat, mają tedy ich mosc panowie posłowie nasi jego krolewskiej
mosci y Rzeczypospolitey upraszac, aby condigna praemia magno-
rum meritorum suorum mógł iego mosc odnieśc, gdyż starostwo
Sokalskie, propter summam desolationem, exiguum musi affere sola-
tium, continuat codzienne prace swoje w usłudze Rzeczypospolitey
iasnie wielmożny iego mosc pan woiewoda Rusky, hetman polny
koronny, aby tedy gratitudinem mógł odnieśc a Reipublica, ich
mosc panowie posłowie nasi starac się mają. Jako zaczął od pierw-
szej młodosci swoiey continuować merita wielkich przodków swoich
jasnieoswiecony iego mosc Janusz Radziwiłł, woiewoda Wileński,
hetman wielki W. X. Litewskiego, tak y po dzis dzień inter arma
et pericula non defatigatum gerit animum, proponent to ich mosc
panowie posłowie nasi y upraszac będą ich mosc cum tota Reipu-
blica, aby parem tak wysokim zasługom swoim odnieść mógł xiążę
iego mość gratitudinem. Non defuit pro inato ergo patriam amore
excelsa indoles jasnie wielmożnego iego mosc pana woiewody Cher-
nihowskiego, sanguinem ipsum, tanquam victimam pro salute patriae,
offert w ustawicznych pracach y teraz continue, w woysku jego kro-
lewskiej mosci zostaiąc, intercedent ich mosc panowie posłowie
nasi, aby tantus amoris patriae ardor od iego krolewskiej mosci y
cały Rzeczypospolitey debitam odniósł gratitudinem. Między arti-
cułami woiewodztwo nasze kładzie, iako y przeszłego seymu, na-

grodē wysokich zasług wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Czerniechowie Niemiryca, podkomorzego Kijowskiego, za ktore aby iego krolewska mosc y Rzeczpospolita lubo to non proportionatum na wsi Łopiennikach zasługom jego mosci nagrodę ad exstenuationem summae do sta lat domeni iego krolewska mosc conferowała ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi apud Rempublicam intercedent. Nayduią się tacy cives patriae w woiewodztwie naszym, ktorzy nie poiednokroc krew swoją na usłudze Rzeczypospolitey przelali, miedzy ktoremi iest iego mosc pan Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowsky, takze iego mosc pan Jan Axak, stolnik Kijowsky, nie odniesli do tąd za krwawe zasługi swoje nagrody, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom, intercedent serio do iego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey, aby nad tak wiernymi y zasłużonemi w oyczyźnie synami słuszny był respect y politowanie. Nieposledniejszy miedzy zasłużonemi y ustawicznie na usłudze oyczyzny pracującymi nayduie się ich mosc pan Stefan Czarnecky, obozny koronny, przypomnią tedy j. w. panowie posłowie nasi, aby tak wysokie y dawne merita ich mosciow mogli miec swoje słuszne gratitudinem. Przypominało w przeszłej instructiey woiewodztwo nasze staranie o indigenat jego mosc pana Ulrika y Ferdinanda z Biberszteina baronow, ktorzy ejusdem sunt familiae z domem zacnym y zasłużonym ich mosc panow z Biberszteina Kazimierskich, aby tedy na tym seymie ten indigenat ludzi tak wielkich stanąć mogli, ich mosc panowie posłowie nasi serio starac się mają; wniosą przytym intercessią ich mosc panowie Posłowie nasi za panem Janem Golanskim, bratem naszym żołnierzem, dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym, ktoremu gwałtownie dzierzawa, od jego krolewskiey mosci conferowana, odięta iest, prosi tedy woiewodztwo nasze, aby też ubogiemu szlachcicowi justitia iako nayprędzey była administrowana. Że tedy artykuły nasze libertatem communem y prawo pospolite, desideria calamitatis woiewodztw naszych dajemy w ręce ich mosc panom posłom naszym, ktorych w tym wszystkim fide, honore et conscientia obowiązuemy. Działo się we Włodzimierżu na seymiku ge-

neralnym woiewodztw naszych, według szczegolnego prawa pospolitego odprawionym y tym woiewodztwom służącym, dnia dwudziestego osmeго aprilis, roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. A iżeśmy na tym ze seymiku naszym uczynili de communi omnium consensu et sine ulla contradictione laudum pewne, woiewodztwu naszemu potrzebne, maią się o to ich moc panowie posłowie nasi starac, aby na teraznieyszym seymie per constitutionem było aprobowane. U tey jnstructiey podpis ręki tymi słowy: Andrzej Moszczenicki, łowczy Kijowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku woiewodztwa Kijowskiego, mр. Которая инъструкция, за поданем очевистым и прозбою выпъменованое особы подавающее, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 813.

IV.

Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 г. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблицѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кievскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кievскаго воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кievскаго ополченія.

Року тисеча шест сот пятьдесятъ пятого, месеца августа девятого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Станиславомъ Лыховским, буркграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Томашъ з Биберштайну Казимирский, дворянинъ покоиовый его королевское ми-

лости, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, лядвумъ, през их милости пановъ обывателей воеводства Киевского тут в Володимери на сеймику дня нынешнего, выжей на акъте менованого, в року теперешльним тисеча шестъсотъ пятьдесят пятом, згодне уфаленос и постановленос, для въписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, именем всех братий тогож воеводства, пер обьятам подал, такъ се в собе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Kiiowskiego, którzyśmy się tu, acz nie będąc od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego, uniwersałem żadnym obwieszczeni, tylko confrontuiąc się we wszystkim do uniwersałów y wici, przez jego krolewską mosc do Lubelskiego woiewodztwa wydanych, w ktorých na dzień dziewiąty miesiąca augusta anni praesentis seymik złożono, gdzie y my upatrując to, coby było cum honore, dignitate et commodo Reipublicae, praecipue autem woiewodztwa naszego, ktore przez nieprzyiaciela pogranicznego y swowolnego zruinowane zostaic, y my, in summa calamitate zostaiąc przez lat więcey, niż siedm, dotrzymawaiąc w tym fideм intactam y wierne poddanstwo krolowi jego mosci y Rzeczypospolitey, hucusque na ten że dzien dziewiąty miesiāca augusta do Włodzimierza, mieysca, woiewodztwu naszemu na seymiku y elekcie deputatskie naznaczonego, ziechali; a widząc Rempublicam undiquam hostibus et periculis circumdatam, tosmy spolnie, zgodnie y iednostaynie postanowili: Naprzod yż ma byc congressa posłów wszystkich małopolskich w Lublinie pro die decima quinta augusti, anni praesentis, tedy y my na ten że termin tamże do Lublina obralismy y uprosili ich mose panów posłów jasniewielmożnych y wielmożnych, iego mosc pana Krzysztofa z Lohoyska Tyszkiewiczza, woiewodę Czernihowskiego, Zytomirskiego, Niechworoskiego etc. staroste, iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemirycza, podkomorzego Kyiowskiego, Owruckiego etc. staroste, y iegomosc pana Romana z Biberszteyna Kazimirskiego, dworzanina pokoiewego iego krolewskiej mosci; ktorым to ich mosciom panom posłom, od nas obranym, daiemy plenariam potestatem et facultatem*

zgodnie z inszemi woiewodztwy, tam w Lublinie na ten czas zeb-ranym, stanowienia wszytkiego tego, coby było ex re commodo et dignitate, tak jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, iako y wszytkiey Rzeczypospolitey y osobliwie woiewodztwa naszego; powtore, kiedy się wszytka Rzeczpospolita armuie, w gowosci zo-staic, postanowilismy miedzy sobą y verbo nobili spolnie sobie przyrzekli, abyśmy się wszyscy obywatele tego naszego woiewodztwa Kijowskiego do Parczowa, reclinatorium naszego, od iego krolewskiey mosci nam danego, zgromadzile na dzien dwudziesty augusti pod directią wielmożnego iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemi-rycza, podkomorzego Kijowskiego, Owruckiego etc. starosty, jako pierwszego urzędnika naszego, pod ktorego niebytnosc, na posłudze naszej poselstwem zabawionego, locum tenenti jego moscia, iego mosci panu Alexandrowi Korczewskiemu, od iego mosci pana pod-komorzego podanemu, wszelaki rząd za uproszeniem zleciliśmy, kto-remu y solarium za tę pracę ztolych trzysta lub z retent pirszych reclinatorium nostrorum, lub z inszych nayprędszych pieniędzy, naznaczyliśmy; a gdy od ich mosciow panow posłow naszych obwie-szczeni będziemy o czasie y mieyscu skupienia się inszych woie-wodztw naszych małopolskich, na on czas y my inito consilio communi to wezyniemy, coby było ex re et comodo woiewodztwa naszego. A lubo woiewodztwo nasze Kijowskie, iako zruinowane, uwolnione iest od pospolitego ruszenia, ktorey my wolnoscii niena-ruszając, z ochoty iednak naszej jakośmy gotowosc naszą namowili y postanowili, tak tych jch mosc panow braci naszych, ktorzy w roznych woiewodztwach possessie swoię mają, fide, honore, conscien-tia obowiazuiemy, aby in ea necessitate woiewodztwa naszego y szczupłosci iego, nie gdzie indziej, ale sub signis nostris zostawali; mając po sobie prawo pospolite, iż ci, ktorzy w roznych woiewod-ztwach mają possessie, niepowinni tylko z iednego in persona sua stawac, a więcey z drugich possessyi wyprawowac non tenentur, co aby y w Lublinie na generalnym seymiku jch mosc panowie pos-łowie nasi caverent, zlecamy. Ktore to laudum nasze, verbo nobili

zgodnie postanowiwszy y ufaliwszy, trzymac obiecuiemy y ono jego mosci panu marszałkowi naszemu przy pieczęci jego mosci podpisac y do akt tuteyszych podac zlecilismy. Data we Włodzimirzu roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego, miesiąca augusta dziewiątego dnia. Tomasz z Bibersztaynu Kazimirsky, dworzanin jego krolewskiej mosci, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołhynskiego. Которое лядум, за поданем очевистым и прозьбою вышъменованое особы подавающее, а за принятем моим урядовым, до книгъ нинешньнихъ есть въписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 901 на об.

V.

Постановленіе кievскихъ дворянъ на сеймигъ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 г. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волинскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немприча, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месяца сентебра тринадцатаго дня.

На вряде кгородском, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Станиславомъ Лыховским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешньними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожонный его милость панъ Теодоръ Гуменецький, подстолий Киевский, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Киевьского, лядумъ, през их милост панов обывателювъ того воеводства Киевьского, у Володимери на сеймику депутацькимъ, месеца, року и дня тепер идущих, выжей на акте менованых, ухваленое и постановъленое, для въписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, пер обя-

тамъ подад, такъ се в себе маючий: Мы, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele woiewodztwa Kijowskiego, na seymik deputacky do Włodzimirza zgromadzeni, uwazaiąc repentinum motum, ktorzy z niespodziewaney woyny szwedzkiey urosł et immensam molem periculatorum, ktore ze wszystkich stron nas iuż okrażyli, że iuż nie mamy żadnego refugium, po panu Bogu tylko in conjunctionem fraterni amoris abyśmy na iedne miejsce zgromadziwszy się y tak z jasnie wielmożnym iego mosc panem hetmanem koronnym, woiewodą Kijowskim, iako i z ich mosciami panami bracią naszą woiewodztwa Ruskiego, Bełzkiego y Wołyńskiego na obronę tych tu kraioy od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ordinowanemi, mutuis znosząc się consiliis popołu, pro laribus et focis patriae tudzież za dostoięstwo jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego honeste umierali, lubo li też saluberima consilia tegoż wodza swego y ich mosciow panow braciey drugich sequendo in hisce angustiis salutis et temporis saluti pignorum et fortunarum suam media suffragiorum wynalese y zgodnie, a wczesnie, sobie consulere mogli, to zgodnie laudum nasze, nemine contradicente, uchwalamy cnotliwemi szlacheckiemu słowu, omnia iura specificata puncta conformando y daniem sobie na to rękę roborando, naprzod, za wodza y directora swego obierami sobie wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Horoszkach Niemiryca, podkomorzego Kijowskiego, staroste Owruckiego, tanquam principem nobilitatis nostrae, ktoremu plenariam et absolutam potestatem daemo, tam regimenis, quam concludendorum consiliorum, y cokolwiek iego mosc z drugiemu ich mosciami concluduie, pro firmo et rato przyiąc submittuiemy się, sub eisdem supra specificatis ligamentis; powtore, ponieważ sami na sobie tego doswiadczylismy, że gdy singuli defenduntur, tedy facile omnes vincuntur et miserime capicuntur, dla tegoż, aby unita virtus fortitudine suam miec mogła mamy y powinni będziemy wszyscy na miejsce pewne, to iest pod Dubno, leżące nad Bugiem, na dzien dwudziesty miesiaca septembra w roku terazniejszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, ziachać się y po-

pis uczynic, a ktoby z ich mosciow niemogł na tenczas przybyc, tedy koniecznie maią ziachac na dzien dwudziesty trzeci tegoż miesiāca y roku na teź mieysce y tam poniewaź bella et bellica consilia momentis constat ex re et occasione capere consilium y to cokolwiek będzie przez wielmożnego iego conclusum; acto ipso exequi ubodzy bracia, ktorzy eneruati sā, nie maią byc przymuszeni, aby do woyska szli, tylko ci, ktorzy będą chcieli y maią o czym, także słabego zdrowia et senio confecti; tym, ktorzy poydą do woyska, iakikolwiek będzie obmyszlony chleb ma cedere in usum ich mosce cale, a ich mosci, ktorzy niepoydą, nie maią się innicovac do tego, co wszystko iterato szlacheckimi słowy naszymi strzymac submituiemy się. Działo się we Włodzimierzu dnia trzynastego miesiāca septembra roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego. У того лядумъ при печати подпись руки тыми словы: Теодор Нумieniecky, podstoli Kijowsky, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Которое то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подавающого, а за принятъемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешньихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 951.

VI, а.

Постановленіе владиміро-волинскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія.

Року тисеча шесть сотъ пятьдесятъ пятого, месяца декабря двадцать осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Грегорим Ласком Чердицким, реентом канцелярие кгородское Володимерское, намесником на тотъ часъ буркграбства Володимерского, и книгами нинешньими кгородскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост панъ

Стефан Иваницкий з Иванич, мечник Черниховский, маршалокъ кола рыцерского повету Володимерского, лавьдумъ, през ихъ милость пановъ обывателовъ повету Володимерского згодне постановленое, для въписаня до книгъ нинишньнихъ кгродскихъ Володимерскихъ, жадаючи, абы принято и вписано было, подал такъ се в собе маючие: *M. rady, dignitarze, urzędnicy ziemscy, szlachta, obywatele powiatu Włodzimirzkiego, pro die vigesima octava decembris* ziachawszy się do Włodzimirza, przychylaiąc się do universału jasnie oswieconego хієcia jego mosci Michała na Klewaniu Czartoryskiego, *casztellana Wolhynskiego, chcąc labenti patriae succurrere, iak zawsze nasze woiewodztwo nie odbiegało oyczyzny, tak y teraz widząc, yż nie może byc tylko samą ochotą rycerską poratowana oyczyzna, y chcąc byc dobrym przykładem y inszym woiewodztwom, choc to nasze woiewodztwo iest omnibus periculis expositum et tot calamitatibus od nieprzyiaciela koronnego pressum, także od woysk Rzeczypospolitey ustawicznymi leżami y przechodami zniszczone, praesenti laudo publica chcąc porrigere utrapioney oyczyznie manum, już się nie ochraniaiać, y ostatek chudob naszych zdrowia nasze dla miłey oyczyzny niesiemy, y sami osobami naszymi y z pocztami, ex facultatibus suis, iako kto może w naylepszym porządku y w naywiększym poczcie, nie zasłaniaiać się ociec synem dorosłym, a syn oycem, ale każdy, tak szlachcic possessionatus, iako impossessionatus, y ktokolwiek się tylko tytułem szlacheckim szczyci y choćby szlachcic, ktory miał synow kilka dorosłych, a do dzieł rycerskich sposobnych, powinni stawac in armis y iako w naylepszym porządku do Włodzimirza pro die septima mensis januarij, to iest na zaiutrz po Trzech Krolach w roku, da pan Bog, przyszłym, tysiąc szescset pięćdziesiąt szostym; nadto z dobr wszelkich, tak duchownych, iako krolewskich, powinni possessores bonorum wyprawowac y szesciu poddanych osiadłych siodmego, do woyny sposobnego, z orężem dolnym, do woyny należącym, y z odzieżą dobrą; a gdy, da pan Bog, na czas wyszpomieniony do Włodzimirza zgromadzimy się, tamże zaraz jch mosc panow rothmistrzow obierzemy y porządek*

woyskowy namowimy. A żeby to nasze laudum niebyło w iakiey wåtпливости u iakieykolwiek osoby, коždy temerarius y nieposłuszny y ktoryby w takim porządку do tey usługi Rzeczypospolitey, iako się wyżey pomieniło, niestawił się, paenis de expeditione grati publica in legibus regni descriptis subesse powinien. Ktore to laudum nasze, aby doszło do wiadomosci wszystkich obywatelow powiatu tego, do xiąg grodzkich Włodzimirskich iego mosci panu directorowi naszemu podac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu dwudziestego osmego decembris anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto. У того ляддумъ подпис руки тыми словы: Stephan Iwanicky, miecznik Czernichowski, marszałek коła rycerskiego powiatu Włodzimirskiego. Которое то ляддум, за поданем выпшпомененого пана маршалка и за жаданем его, а за принятем урядовым, до книгъ нынешныхъ кгродскихъ Володимирскихъ есть вписано.

Книга грод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 977.

VI, b.

Постановленіе волынскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ. отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности.

Року тысяча шест сотъ пятьдесятъ сегого, месеца августа шостого дня.

Пред урядом и книгами нынешними кгродскими старостинскими, становъши очевидно, урожонный его милость панъ Грегорій Костюшковичъ ляддумъ ихъ милости пановъ обывателовъ воеводства Волынского, въ обозе под Берестечкомъ, die prima augusti

anni praesentis ухваленое, для въписаня до книгъ нинешъныхъ вгродскихъ Володимерскихъ, просячи, абы принятое и въписаное было, пер облятам подаль, так се в себе маючое: *My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszyscy rycerstwo, obywatele woiewodztwa Wołyńskiego, actum pospolitego ruszenia continuantes pod Beresteczko zgromadzeni, za iednostayną wszystkich bracij ugoda, upatrując bonum publicum et Reipublicae commodum, takowe laudum postanowiamy: naprzod, in conscientia nostra declaruiemy, ze, maiorum nostrorum more, gotowiśmy byli zdrowiem y ostatkiem krwi y substantiey naszych upadającą ratowac oyszyznu y życzylibyśmy byli za tą occazyją ochotę y gotowosc nasze do požadanego przywiesc skutku, ale że za szczęściem iego krolewskiej mosci pana naszego milosciwego racione belli y poważne ich mosciow panow wodzow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego confederatic w zamknieniu pact z xiążęciem iego moscią Siedmigrodzkim pewnego czasu do wytchnienia woyskom pozwolili, y nam od propositu naszego supersedowac y do domow naszych roziechac się przyszło, cum ea iednak praecustoditione, że iakośmy sobie pod Horbkowem jasnie oswieconego xięcia iego moscia Karola Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego, za pułkownika uprosili y obrali, tak y teraz w nowe nie wstępując terminy, tak y teraz continuando eundem actum pospolitego ruszenia za universałami tegoż xięcia iego moscia pana pułkownika naszego na czas y mieysce, ktore ratio belli dictabit, pod temiż rotmistrzami naszymi nemine, excepto zgromadzie się powinni będziemy z taką gotowoscją, że iesliby się futuro concursui zdało, to koni swemi isc tam, kędy necessitas Reipublicae każe, puydziemy, iesli też żołnierza pienięznego wyprawic, wyprawimy; na tamtym że terminie zgromadzenia naszego numerum ludzie zoło, sposob exigendi pecuniae et eius executionem namowiemy taką, iaką by przez niezniesienie pieniędzy ludzie na usługę Rzeczypospolitey y oswiadczenie ochoty naszej nieomieszkały, a że stąd diminutia wielka ludzi do obrony Rzeczypospolitey prawem obowiązanych dzieie się, że non secundum quantitatem et qualitatem bonorum starzy, chorzy*

y insze, z prawa pospolitego uwolnione, osoby wyprawiają poczty, laudo publico cavemus, aby ci wszyscy sami in personis suis przed iego moscią panem pułkownikiem naszym praesentowali się, z których doisc y ordinowac się mogło, iako kto wiele konij, confirmując się do laudum Łuckiego eo nomine postanowionego, wyprawic będzie powinien; a poczty panow y szlachty dobrze osiadłych, że non proportionaliter bywają wyprawowane, hoc laudo declaruiemy, że żadnego pocztu pod chorągiew nie przyjmiemy, aż za pokazaniem quitow, według ktorych, z dymow piętnastu był wyprawiony koń ieden. Więc że ztąd proveniunt multa inconvenientia, że nie kupimy się według prawa we dniach trzech, laudo praesenti praecustodimus, że xiąże jego mosc pan pułkownik nasz według prawa nad dni trzy na miescu skupienia sie naszego bawic się nie będzie, ale zaraz odprawiwszy popis, tam woiewodztwo, albo ludzie iego poprowadzi, kędy potrzeba Rzeczypospolitey będzie ukazowała. Ażeby to ad notitiam każdego ile absentium doszło ninieysze laudum nasze, ręką iego moscia pana marszałka naszego podpisane, do wszystkich trzech grodow woiewodztwa naszego podac zleciliśmy. Działo się w obozie pod Beresteczkiem die VI miesiąca sierpnia roku 1657. У того лавдумъ подпись руки тыми словы: Jarosław Pocięy, chorąży Nowogrodzki, director koła natenczas woiewodztwa Wołyńskiego. Которая то облята, за поданем очевистым и прозбою выштьменованого подаваючого, а за принятем урядовым, до книгъ нинешных ест вписаная.

Книга урод. Владимир. 1657 г. № 1025, л. 447.

VII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волинскаго, князя Николая-Юрія Чарторыйскаго, на сеймикъ въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизы на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непрітелемъ и жолнерами, и избираютъ депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторыйскому, воеводѣ Волинскому, Стапиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волинскому, и князю Николаю Святополкѣ-Четвертинскому неуспшно заботиться о нуждахъ края.

Року тысеца шестсотъ пѣтдесѣать осмого, месеца марта осмого дня.

На вриаде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мной, Геронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгородскимъ, бурграфимъ мѣста тутошнаго и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши очевисто, ясне освѣдоной кнежа его мил. Вацлавъ Сватополкѣ на Четвертни Четвертенъскій, маршалокъ кола рыцдерскаго воеводства Волинскаго, для вписанія до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ лѣвдумъ ихъ мил. пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Волинскаго на сеймику, тутъ въ Луцку дня дзисѣатого, за выданымъ универсаломъ од іасне освѣдоного кнежати его мил. пана воеводы Волинскаго, одправованымъ се, раціоне инфраскрипторумъ, згодне постановленое, рукою тогожъ подавающого, яко маршалка кола рыцдерскаго, подписаное, а о томъ ширей в себе обмовляющее, просіачи, абы приніатое и до книгъ записаное было; а такъ я, уриадъ, тое лѣвдумъ, для вписанія до книгъ пріймуючи, читалемъ, которого тенор секвитуръ в тые слова: *Mu, rady, dygnitarze, xiążęta,*

urzędnicy y wszyscy obywatele, rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ktorzysmy się do Lucka pro die octava martij anno praesenti, według uniwersału jas. osw. xięcia imci Mikołaiia Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołynskiego, zięchali. Przeczytawszy uniwersały dwa: pierwszy od najiasniejszego krola j. mci Iana Kazimierza polskiego y szwedzkiego etc., pana naszego miłosciw., drugi jas. wielmożnego jmp. Bogusława na Lesznie Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, generała wielkiego polskiego in materia wydawania akcyzy do woiewodztwa naszego przysłane, y do akt grodzkich Luckich per oblatam przez pisarza skarbowego, urodz. pana Kazimierza Daniszewskiego, podane; tudzież, uważwszy modum wybierania akcyzy, do druku, na własne jmp. podskarbiego koronnego rozkazanie, wydane, uznalismy to, iż j. kr. mosc pan n. m., puro paterno in Rempublicam affectu y necessitate urgente do takowego przystępuie szrodka, chcąc expensis publicis osobliwie zatrzymaniu woyska providere, y do tej j. kr. mosci pana n. m. intentiey nasze też stosowac gotowismy zezwolenie, tym jednak sposobem, aby ten podatek y modus iego exigendi na blisko przyszłym seymie był powszechną wszystkich stanow koronnych concludowany zgodą. Iakoż fide publica pollicemur, iż na przyzły, da Bog, seym naszym zlecamy posłom, aby się w tej^o materiey akcyzy do zgody wszystkiey Rzeczypospolitey accomodowali, y gdy insze woiewodztwa, ktore nas ordine praecedunt, zezwolą na nie, nasi też posłowie do teyże accedent zgody nec cantradicendo habebunt potestatem. Co się zas tknie czopowego, iakosmy zdawna przez posłow swoich na seymach życzyli y popierali, aby czopowe po wszystkiey Coronie skarb wybierał, in usus publicos, tak y teraz nietylko mu nieprzeciemy, ale pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, aby powagą swą panską tak wielkopolskie, iako y wszystkie woiewodztwa ad conformem exactionem tego podatku przywiesc raczył. A my iako tylko consens woiewodztw wielkopolskich y inszych nastąpi, ochotnie y szczyrze ten podatek wydawac obiecuemy. Gdyż nam, lubo tak

szęsto mieczem y ogniem nieprzyacielskim, iako też od żołnierza własnego spustoszonym y po większey szczęci zniesionym, nietylko resztę substantiey, ale y zdrowiom naszym, dostoiensstwo j. kr. mosci y całej oyczyzny zaszczycac constantissimum et firmissimum propositum. Ktorę naszą promptitudinem y nie contradictią a proponowaney akczyzy odebrania, na seym walny dla wspólney y powszechney ad conformitatem namowy moram zdało się nam przez posłów naszych j. kr. m. panu n. m. obiasnic jakoż użyliśmy urodzonych imp. pana Franciszka Łukowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywinkiego, Punskiego etc. starosty imp. Jana Horaina, braci naszych, aby imieniem naszym przy oddaniu w. poddanstwa naszego, według jnstruktiey, ktorąśmy jch mosc dali, takową ut praemissum est od nas oddali submissą y declaratią. A że nieznosne dotknęły nas przez ten czas od zaczęcia primorum w oyczyźnie motuum od żołnierza oppressiones, użyliśmy do jas. welm. jmp. Stanisława na Podhaycah Potockiego, woiewody y generała ziem Kiiowskich, hetmana wielkiego koronowego, Krasnostawskiego, Repczyckiego etc. starosty, z posrzodku siebie urodzonych jch mosciow, jmp. Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, jmp. Jana Franciszka Lubowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywinkiego, Punskiego starostę, jmp. Stephana Leduchowskiego, jmp. Dymitra Ursula Rudeckiego, jmp. Marcyana z Szpakowa Czaplica, staroscica Horodelskiego, aby przy credensie naszym de securitate woiewodztwa naszego od żołnierza, conferowali z jego moscią, y iesliby ulegając czasowi terazniejszemu, przerzeczeni jch m. pp. bracia co z j. m. panem hetmanem concludowali, my to pro rato przyiąc obiecuiemy; tudzież y do jas. wielm. jm. pana Sapiehy, woiewody Wilenskiego, hetmana Wiel. X. Lit., Rosławskiego, Zdzitowskiego, Borcianskiego etc. starosty, ekonomiey Szawelskiey y Kobrynskiey administratora, użyliśmy z posrzodku siebie jas. osw. xięcia j. mosci Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego, marszałka na tenczas naszego, y urodz. j. m. pana Abrama Grabowieckiego, czesnika Wołyńskiego, aby jch mosc przy credensie naszym, tak o przeszłych krzywdach expostu-

lowali, iako też in futurum przez też z j. moscią conferentią dalszemu zabieżeli uciążeniu. Nad to hanc curam securitatis internae zlecilismy jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Jerzemu na Klewaniu Czartoryjskiemu, wojewodzie Wołhynskiemu, jas. welm. j. m. p. Stanisławowi Kazimierzowi Bieniewskiemu, kasztelanowi Wołhynskiemu, staroscie Bohusławskiemu, jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, kasztelanowi Minskiemu, upraszając, aby j. mosc pilne mieli staranie około tego, żebysmy in rapinam et ultimam depraedationem, ktorzyby ex haustis et ex fundamento minatis extremae famis y niesłychane egestatis przyczyną była, nieprzyszła. Ktorą to namowę naszą zlecilismy jas. osw. xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, marszałkowi koła naszego, podpisac y do akt grodzkich Łuckich podac. Działo się w Łucku die octava marcij anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo. У того лядумъ подписъ руки кнежати его мил. Четвертьтенского, маршалка на тотъ часъ кола рыцарского, тыми словы: Wacław Swiatopełk xiąże na Czetwertni Czetwertenski, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца слово въ слово до книгъ нинешънихъ вгродскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга врод. Луцкая № 2178, л. 616, № 14.

VIII.

Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платитъ подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волинскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою.

Року тисеча шест сотъ пятьдесят осмого , месеца апрыля четъвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Луцъкомъ, передомною Геронимомъ Салайскимъ, писаремъ кгроцкимъ Луцкимъ и буркграбимъ замъку тутошнего и книгами нинешъними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Іанъ Гулевичъ, войскій Володимерскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ подалъ пер облятамъ лядлумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского на сеймику в костеле катедралнымъ Луцъкомъ, на местцу звычайномъ, за универсалами ясне освед. кнежати его мил. пана воеводы Волинского про дие кварта апрились зложонимъ, одправленое, а през тыхъ же ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского згодне постановленое, с подписомъ руки своее, в чомъ тое лядлумъ нижей вписаное ширей в себе объмовляеть, просечи, абы принятое и до книгъ было вписаное; а такъ я, урядъ, оное, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ, которое такъ се в себе маеть: *My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy u wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy się na termin naznaczony, to iest pro dnie quarta aprilis, za uniwersałami jasnie osw. xięcia j. m. Mikołaja na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody naszego, na zwyczaunym do consulti (sic) mieyscu w Łucku, to iest*

cathedralnym kosciele, zgodnie z posrodku siebie uprosiwszy j. m. p. marszałka koła naszego rycerskiego, *communi consensu* zgodzilismy się, *nemine contradicente*, na to, iż *inhaerendo anteriori nostro laudo* z seymiku przeszłego de data dnia osmego martij anni *praesentis*, gdyż my uprosili e medio nostro jch m. pp. posłów naszych do jas. wiel. j. m. pana woewody Krakowskiego, hetmana wielkiego coronnego, w pewney conferentey pro bono publico woiewodztwa naszego, dawszy im plenariam *constituendi* potestatem zatrzymuiąc pewne pułki woyska j. kr. mosci, ordynowane do woiewodztwa naszego. A po odebraniu przez pp. posłów naszych ad nostra desideria takowey declaratij y do zostanowienia tego woyska j. kr. mosci, w nasze woiewodztwo ordynowanego od jas. wielm. j. m. p. hetmana coronnego, hoc moderno laudo nostro libere upatrując, melius esse woiewodztwa naszego, pozwolilismy dwoie podymne, także z dziesięciu dymow puł mace żyta, puł mace owsa miarą Łucką, ktore powinni odwozic do chorągwie každey swoiey według assignatiej y według kwitow ostatniej exactiej y oddawac; czas oddania tego podymnego y zboża wyszmianowanego w tydzien, skoro stanie chorągiew na consistentey; a po odebraniu jch m. pp. porucznicy powinni dawac kwity swoje, albo jch m. pp. deputaci, a do tey exactiej wszystkich generaliter obywatelow woiewodztwa naszego braci naszych stringere ma to laudum nasze, y powinni to wszystko exequi, *nemine excepto*, jako jch m. pp. połkownicy, jch m. pp. rotmistrze y kto kolwiek z obywatelow braci naszych obsequiem tractat militare wymawiac się y zakładac tą służbą woyskową niebędzie powinien, ale to co z dobr naszych dziedzicznych, duchownych, także y z dobr j. kr. mosci należy, rownie z drugiemy powinni będą persolvere, nietylko per vigorem hujus laudi publici electiam, per debitum ku braci młodszej uboższej amorem, żeby niebyli przyczyną ostatniej ruiny onych, także y braci naszych, ktorzy mają swoje possessiones za Horynią, toż praestare rownie z nami tenentur, et insuper renuentibus naznaczamy iudicium przed temi jch m. panami sędziami naszymi, ktorych ex gremio nostro na przeszłym seymiku,

die undecima mensis praesentis naznaczonym, deputowac będziemy do sądenia, przed ktorym sądem peremptorie stawac powinni będą na consistentiach swoich; jch m. pp. żołnierze niepowinni będą więcej brac nic nad umowną statią, oprócz siana, y to tylko na swoich consistentiach; płacic nie będą powinni. A iesliby woyska j. kr. mosci Wiel. X. Lit., przeciwko prawom naszym, extra limites xięstwa swego wchodzie chcieli y nasze ruere woiewodztwo licentiose, a była by tego potrzeba ad repressionem violentiarum, tedy jch m. pp. obywatele wszyscy woiewodztwa naszego powinni stawac na koniech in armis pod Łuckiem, albo gdzie temporis occasio exiget, ponieważ j. m. p. hetman niepozwoił ingredi onym in limites woiewodztwa naszego, a co za uniwersałami y obwieszczeniem xięcia j. m. pana woewody naszego Wołyńskiego, kiedy czas y potrzeba exiget occasio, ni co unanimi consensu wszyscy na ten czas praesentes zezwoliwszy, nulla interveniente contradictione. To laudum nasze aby było do akt podane, zlecilismy j. m. panu marszałkowi naszemu. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset pięćdziesiąt osmego, miesiąca aprila czwartego dnia. У того лявдумъ подпись руки его мил. пана маршалъка теми словы: Jan Hulewicz, woyski Włodzimirski, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца до книгъ винешнихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 691, № 9.

IX.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 11-го апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ ругненіи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставлятъ пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ апробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ осмого, месеца априля дванадцатаго дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Иеронимомъ Салайскимъ, писаромъ кгородскимъ Луцкимъ и буркграбимъ местца тутошнего, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Ерый Велгорский, ротмистръ его кор. мил., маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подалъ пер облятамъ лядвумъ ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства тутошнего Волинского на ссеймику, дня одинадцатаго року и месеца, выжей на акте менованныхъ, отправоват се початымъ, раціоне интра контенторумъ, згодне ухваденое, с подписомъ руки своее, о чомъ тое лядвумъ ширей в себе маеть, просечи, абы принято и до книгъ вписаное было, а такъ я, урядъ, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *Mu, rady, dygnitarze, urzędnicy, książęta, rycerstwo y obywatele wojewodztwa Wołyńskiego na seymiku, według uniwersału j. kr. m. pana n. m., pro die undecima aprilis anni praesentis złożony, do Łucka zgromadzeni, unaniami consensu laudum terazniejsze in vim legis et pro hac vice tantum, nieubliżając nic veteri w oyczyźnie instituto, ponieważ modus concludendi rzeczy, do obrony oyczyzny należących, nie przez seym, iako ex nexu legum byc powinno,*

ale przez taki, iako nam j. kr. mosc podaie sposob, necessitas extorsit postanowilismy; naprzod tedy j. kr. mosci panu n. m. pokornie dziękujemy za oycowskie około nas staranie in propulsandis od oyczyzny naszey periculis, że w oczach swiata wszytkiego wyswiadczało wszystko, cokolwiek religiosissimum vigilantissimum decet principem, niewątpiemy, że iednowładna ręka panska tot quossatum dzwignie j. kr. mosc. A my przed Bogiem protestuiemy się y declaruiemy, iż iako żadney niezaciągnęliśmy na sie perfidiae notam, lubo nas prawie inaudito exemplo różnym utrapieniem nostrorum caedibus, ogniem y mieczem, mieszała fatorum vis, tak do konca teyże wiary Bogu y panu dotrzymamy, raczey sobie smierc przy panu y oyczyźnie obierając, niżeli a debita et digna nomine polono recedere gloria. Co rzeczą samą wyswiadczaiąc, lubo nam j. kr. mosc. pan n. m., respectem ucisniony fortuny, raczył concedere optionem, albo pospolitego ruszenia, albo wyprawy takowey, uważając iednak multitudinem periculorum, widziec niemożemy, aby alterutro z tych disiunctim mogliśmy impedimentibus sufficere malis, utrumque przyielismy tym sposobem, aby każdy szlachcic, etiam nayuboższy z tytułu swego szlacheckiego, na tę expeditiā in persona stawił się wyiawszy tych, ktorych prawo excipue, nihilominus ex facultatibus dobr swoich, aby poczet przy sobie stawił, to iest ze dwudziestu dymow kon ieden; nad to, chcąc iako w naylepszym porządku miec to pospolite ruszenie, postanowiamy, aby za wydaniem vici trzecich, gdyż już te terazniejsze wydane za dwoie przyimuiemy, wczesnie każdy intra triduum z porządkiem należyтым stanął, gdyż się w tym wielkie dzieie omieszkanie, że niektorzy w kilka niedziel przyieżdżaią. Pzeto ktoby omieszkanie uczynił, takowego iudicium pospolitego ruszenia, ex praescripto legam formowane, sądzic będzie miało potestatem, więc też gdyby kto pocztu ex facultatibus bonorum suorum, to iest ze dwudziestu dymow, według ostatniego wybierania podymnego przez urodz. j. m. pana Ochłopowskiego, skarbnika naszego Wołyńskiego, wybranych niestawił, takowy przez tenże sąd sądzonym in poenis de expeditione bellica sancitis condemnowany byc ma,

które sądy nasze, nikogo nieochraniając, irrigować będą. Co się zaś tćnie takowego piechotnego żołnierza tego, gdybysmy z łanów wyprawować mieli, niewielka by była obrada, gdyż woiewodztwa naszego ledwie nie potior pars w rćku nieprzyacielskich y w dziczynne obrocona, ta zaś część, którą ieszcze inhabitamus, zaledwie dziesiąta collitur y owszem inculta manet; więc y też takowe, non extat exemplum, aby się u nas practicowało. Przeto ad proportionem dwoyga podymnego piechotę dobrze sporządzoną pozwolamy, co uczyni piechoty dwiescie. A że niezda się rzecz podobna y pożyteczna stawiać samych haydukow y z wielką by trudnością y omieszkaniem musiała być combinacya dymow, tudzież y składki, a co większa, niepewnie bo za oddanego hayduka, aby nieuciekł, szlachcie rćczyć mógł, tedy prćdszy sposob rozumiemy być w zaciągu tej piechoty, gdy podymne to wybrawszy, przez osobę, capacem tej usługi, piechotę zaciągniemy y zordinuiemy. Przeto mocą terazniejszego seymiku postanowiamy, aby dwoie podymne, pro feria tertia post conductus do sądu, ktoriesmy contra retentores, stosując się ad intentionem j. kr. m. pana n. m. każdy, tak z dobr j. kr. mosci, iako też duchownych y szlacheckich oddał; które wybieranie podymnego ma trwać ad Dominicam misericordiae; tylko do którego czasu gdyby kto podymnego niewniosł, takowy ex dillatione instigatoris publici, na który urząd szlachetnego Pawła Silawę użylysmy, in poena banitionis condemnowany będzie, y przez urząd nasz grodzki sine mora exequowany. Ciż jch mosc pp. sędziowie nasi officiera godnego podadzą y procurabunt, aby, iako nayprćdzey, ta piechota w takim porządku, iako j. kr. mosc pan n. m. proponowac raczy, była wystawiona; która to piechota, ponieważ sami na pospolite ruszenie idziemy, z nami wespoł do boku j. kr. m. pana n. miłosciw. comeabit. Co się tćnie czopowego, to iako zdawna in Republica promovebamus, tak y teraz, gdy nas j. kr. mosc pan n. m. assecuruie, że już wszystkie woiewodztwa przyieli tę exactią, y my przyimuiemy; a chcąc w tymże czopowym sequi exemplum woiewodztw wielopolskich, aby iako w naylepszą ryżę było uprowadzone, admini-

stratores et custodes istius aerarii obralismy z między siebie jch. m. panow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana naszego Wołyńskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaja Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. m. panow: Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, Jana Szymkowicza na Szkliniu Szklinskiego, łowczego Wołyńskiego. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka, Bogusława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, ktorzy to jch. mosc co szesc niedziel do Łucka ziażdżac się maią, y te czopowe do depositu takowego, iakosmy przed tym byli namowili, którą formę praesenti actu reas-sumimus, odbierac y sub tali, iako w tey formie opisano, miec custodiam. Przy tych że jch. mosciach urząd grodzki Łucki na też zostawac in eum tylko usum, aby w reestra percepte czopowego, co kto kto y skąd niesie, una cum juramentis, connotowali, y rękami jch. m. pp. administratorow podpisane, in actum castrense inserowali, z ktorych registrow de quantitate percept constabit. Przeto iuz takowe czopowe, od nas przyjęte, z miast y miasteczek wsich j. kr. mosci, duchownych y szlacheckich, nikogo niewyimuiąc, ma byc co szesc niedziel wydawane do jch. m. pp. administratorow tym y takim sposobem, iako iest w uniwersałach j. kr. mosci opisano; ktore to czopowe praesenti laudo ogłaszamy y przez uniwersały j. m. panow administratorow ogłosic pozwalamy. Początek wybierania iego ma się zaczynac od wielkieynocy blisko przyszłej, y trwac aż do seymiku relationum. Te zas pieniądze jch. m. pp. administratorowie wydawac będą ad usus et necessitates publicas za assignatiami skarbowemi; retentores przed sądem naszym, ktorysmy formowali laudo praesenti na retentorow ad instantiam iustigatora naszego Pawła Silawy, sprawowac się maią, a iesliby ten sąd miał cessare, tedy przed urządami naszymi grodzkimi, ktorych in parte oneramus fide, honore et conscientia, aby nikomu niefolgowali. Insuper ciż jch. m. pp. administratorowie circa actum wybierania delate retentow porządnie formowac, porządnie skorrigowac, podpisac y przez iustigatora do sądu pomienionego,

albo casu, quo cessaret, do grodow podac maią y przez tegoż jnstigatora executią jnstabant; którą executią urzędy nasze grodzkie, sub poena mille marcarnm eidem fisco, czopowego applicanda uczynic powinne będą. Co się tknie akcyzy, te z dobr j. kr. mosci y z duchownych pozwalamy. Jnsuper do sądow contra retentores obralismy z między siebie jch. m. pp. deputatow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana Wołyńskiego, starostę Bohusławskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaiia Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. mosciow, pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, p. Jana Szymkowicza Szklinskiego na Szkliniu, łowczego Wołyńskiego, p. Wacława Hulewicza, podsędka, p. Bogucława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, p. Abrama Grabcwieckiego, czesnika Wołyńskiego p. Stefana Leduchowskiego, p. Ludwika Olszamowskiego y p. Bohdana Bratkowskiego, ktorzy jch. mosci na tenczas, uniwersałem j. kr. mosci naznaczony, do Łucka ziechac maią y jurisdictionem w zamku Łuckim na władycztwie, stosuiąc się ad normam jnstrukcyi j. kr. mosci, fundowac, limitowac, reassumowac, iako Reipublicae exposcet necessitas, unius pluriumve absentium non obstante, ciż jch. m. pp. sądowi będą mieli potestatem sądzienia o retenta podymnego, a na piechotę łanową praesentibus uchwalonego. Naostatek, aby ta uchwała nasza, plurissimo zelo publici boni postanowiona, do skutku przywiedziona była, pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, naprzod, o to, aby ad similem conformitatem tak pospolitego ruszenia, iako y wyprawy łanowej, powagą swą panską wszystkie woiewodztwa przywiesc raczyły, bo lubo ochota nasza iest nieomylna ile do pospolitego ruszenia; iednak iesliby ad eam aequalitatem insze woiewodztwa nieprzystąpili, jużby y nam supersedowac przyszło. Druga aby approbacya laudum naszego ex senatus consulto wydana y do akt naszych podana była, a nadewszystko, aby żołnierz in disciplina zostawał, bo ieżeli to postanowienie nasze przez żołnierza, za zaniechaniem dobr, in confusionem przyidzie, przed Bogiem protestuiemy się, że nam do ratunku oyczyzny y dostojenstwa panskiego,

non animus, sed fortuna deesset. Ktore to laudum nasze do akt grodzkich j. m. panu marszałkowi naszemu podac zlecilismy. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim in loco consultationum usitato. Dnia iedynastego aprilis roku tysiąc szescset pięćdziesiąt osmego. У того лавѣдумъ подписе руки его мил. пана маршалка на тот час кола рыцерекого въ тые слова: Jerzy Wielhorski, rotmistrz j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Kотороежъ то лавѣдумъ, за поданемъ и прозбою выжейменованого подаваючого, а за принятемъ моим урядовымъ, до книги нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 720, № 27.

X.

Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ по-слабъ, отправленнъмъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской комисіи. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клеймотовъ Рѣчи-Поснолитой въ государственномъ архивѣ. О недопущеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недопущеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шест сотъ пятьдесят осмого, месеца июня двадцат второго дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, бургграфимъ замку Володимирского, и книгами нинешньними кгородскими старостиньскими, становъшы очевисто, велможный его милост панъ Япъ Песочынъскій, подкоморый Новокгородский, маршалок на тотъ час

трохъ воеводствъ Кыевъского, Браславскаго и Черниговского, инъ-
 струкцию од их милости панов обывателювъ тыхъ же воеводствъ
 на сеймъ близко приплыи валный Варшавъский их милости па-
 номъ посломъ, на тот сеймъ обраным од себе, на сеймику, въ Во-
 лодимеру одправованым, даную и списаную, для вписаня до актъ
 нияншънихъ кгородскихъ Володимерскихъ просечи, абы принята и
 вписана была, подалъ, такъ се в себе маючая: *Instructya ich mos-*
ciom panom posłom woiewodztw Kijowskiego, Brasławskiego y
Czernihowskiego, na seymiku, dnia dwudziestego pierwszego junij
od jego krolewskiej mosci złożonym we Włodzimirzu, według de-
claracyey Rzeczypospolitey, tymże woiewodztwom służącey, zgodnic
obraney z woiewodztwa Kijowskiego: ich mosce panom Erazmemu z
Łohoiska Tyszkiewiczowi, starostie Żytomirskiemu, Marcinowi Bor-
zeckiemu, woiskiemu Bełskiemu, Konstantemu Obodynskiemu; z Brać-
ławskiego woiewodztwa: ich mosciom panom Karolowi Potockiemu,
podczaszemu Podolskiemu, Marcinowi Zamoyskiemu podstolemu Lwow-
skiemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Braćławskiemu,
Matheuszowi Czaplickiemu, pisarzowi grodzkiemu Winnickiemu; z
Czernihowskiego: ich mosciom panom Gabrielowi Hulewiczowi, cho-
rażemu Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, czesnikowi Czer-
nihowskiemu, dworzaninowi pokoiowemu jego krolewskiej mosci,
Thobiaszowi Iwanickiemu, czesnikowi Nowogrodskiemu, Krzysztofowi
Kulczyckiemu, skarbnikowi Czernihowskiemu. Jest za co maiestatowi
Bozkiemu dziękowac, że po tak żałosnych terminach w oyczyźnie
naszey respirum łaskawsze niebo pozwoliło, skąd non desperandum,
że utrapioney Rzeczypospolitey affulget tandem laetum sydus pacis.
 Podziękuią ich mosci panowie posłowie nasi jego krolewskiej mosci
 panu naszemu miłosciwemu pro solitudine, którą y teraz w złoże-
 niu seymu terazniejszego miłosciwie oswiadczyć raczył, na którym
 niewątpiemy, że jego krolewska mosce cum ordinibus regni inibit
 consilia, aby woiewodztwa nasze y obywatele ich, przez tak wiele
 lat exules, ad propria restituti, z substantyi swych cieszyć się mo-
 gli. A iż w instructyey jego krolewskiej mosci kommissia Wilenska

z carem iego moscią Moskiewskim y approbatyey proponowana iest, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby się upomnieli productionem tey commissyey in facie totiusque Reipublicae y na to, co wszystkim woiewodztwom videbitur laesione juris publici et libertatis, pozwolic nie mają, o czym facultas absoluta ich mosciom panom posłom datur. A ponieważ komissia z kozakami naznaczona osobna, na ktorey wszystka salus w tym punctie woiewodztw naszych zawisła, tedy ich mosc panowie posłowie nasi upomnic się powinni u iego krolewskiey mosci y u Rzeczypospolitey, aby commissarze z naszych woiewodztw naznaczeni byli, ponieważ z takowych rad extrema salus Rzeczypospolitey dependet. Niepłacenie woysku iego krolewskiey mosci wielką iest calamitatis w oyczyźnie naszej przyczyną, dla tegoż ich mosc panowie posłowie, ineundo rationes ukontentowania woyska iego krolewskiey mosci, procurabunt na tym seymie, zniosszysię z innemi woiewodstw y, satisfactionem. A yż re-tenta dawne y teraz swięze podatki obrocony miały byc na te zapłatę, będą się pytac ich mosc panowie posłowie, kędy sie te podatki podziały. A że accyze wprowadzają de novo emergenti na dobra szlacheckie, contra jura et libertates nobilitatis, tedy ich mosc panowie posłowie na takowy podatek z dobr szlacheckich szkodliwy pozwalac nie mają; a co będzie z dobr krolewskich y duchownych, tedy po woiewodztwach mają te podatki wybierac przez exactorow swoich y na zapłatę żołnierzowi obracać, do skarbu tego nie oddając, dotrzymac powinni wiary iego krolewskiey mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey. Od miasta Gdańska oswiadczone godne iest wdzięczności publiczney, przeto desideria ich jesliby nie mieli nie w sobie takowego co by cum praejudicio publici juris et privatorum byc mogło, ich mosc panowie posłowie, zniosszysię z inszemi woiewodztwy, do skutku przywiesc mają. Kleynoty Rzeczypospolitey, sacrosancte od przodkow naszych zachowane, aby, na tym seymie in facie Reipublicae praesentowane, ad archivum regni wniesione były, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi. Tangit pupillam libertatis, gdy consilia publica non ab omnibus statibus

regni odprawowane bywaią, czego conclusia, yż de natura tey Rzeczypospolitey sine statu equestri (ktorym iest robor oyczyzny naszey), byc niemoże, ante omnia upomniąsię panowie posłowie naszy, dla czego takie rzeczy działy się, praecipue o zawarciu pakt z postronniemi in sua republica, a cobykolwiek contra libertatem, aby to zniesiono et in posterum takie convocatio przeciwko dawnemu prawu ab usque omnibus ordinibus nie były składane. Affuit Rempublicam, że vires iey distrahuntur wczym woyska Rzeczypospolitey diwisiami y dla tego nieprzyiacielowi pares byc nie mogą, inibunt tedy ich mosc panowie posłowie rationem, aby na potym takowe divisia woysku Rzeczypospolitey nie była. Dosc ma ciężarów utrapiona oyczyzna nasza, kiedy nietylko, aby długi in infelici statu Reipublicae płacic y wnosic miała, a pogotowiu insze zaciągac miała, ieżeli tedy recompense Rzeczpospolita wprzod woiewodstwom naszym a totannis ex omnibus od fortun y substantyi swoich divulsis, ktorzy wprzod nagrode swoje miec mają, dla tego ich mosc panowie posłowie nasi nullam ad nullitatem gratitudinem, ktoraby obywatelom woiewodstw naszych dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym nie miała byc correspondens. Rozszerzaiąc panstwo koronę, maiores nasi in virtute fortitudinis siła krwie swoiey rozlali, dochodząc prerogatyw szlacheckich, do czego yż teraz per varias artes ludzie minus digni aspiruią, będą mieli ich mosc panowie posłowie in consideratione selectum personarum et meritorum godnym hoc praemium, pozwolą ad vigorum campum ulterius benemerendi. Straciwszy substantią, ciężkę więzienie szwedzkie iego mosc pan Alexander Woronicz, czesnik Kiiowski, poniosł, za co aby nagrodę swoie miał, instabunt ich mosc panowie posłowie, tak że desiderium wielmożnego iego mosci pana podkanclerzego W. X. Litewskiego y jasniewielmożney iey mosc paniey woiewodziney Krakowskiej promotebunt; jasne są w oyczysnie naszey subsinua merita jasniewielmożnego iego mosci pana Jana na Zamosciu Zamoyskiego, woiewody Kijowskiego, generała Podolskiego, ktore iego mosc oswiadczał Rzeczypospolitey nie tylko pułkami, ale prawie całemi woyskami, służąc oyczysnie wszystkie swoie for-

tuny y zdrowie własne w dostoięstwo jego krolewskiej mosci y Rzeczyposolitey proponuie, ni komu tedy barzieszy, iako tak wielkiemu in patria civi justissima debetur gratitudo, do ktorey aby iego krolewska mosc pan nasz miłosciwy una cum ordinibus regni na tym seymie przystąpił, instabant ich mosc panowie posłowie nasi, aby tak wielkie in Rempublicam et principem studium sine exemplo nie zostawało, a wolności przy tym Zamoscia miasta, od antecessorow jego krolewskiej mosci nadane, aby per legem publicam na tym seymie były conformowane. Nikomu nie iest w oyczyźnie tej zawarta clementia panska, ktorey że jego mosc pan podkomorzy Kijowsky, jego mosc pan Czaplis Kisielinski, jego mosc pan Ielski per instructiam naszych woiewodstw in reconsiliando principe affectuią, zlecamy ich mosciom panom posłom, ktorych fide, honore et conscientia obliguiemy, aby w tych wszystkich punctach, articułach, petitach chcieli y uczynili fidem, quam tenentur. Data we Włodzimirzu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, junij vigesima secunda die. У тоє инструкции подпис руки теми словами: Jan Piasoczynsky, p. n. s. jego krolewskiej mosci, pan marszałek woiewodstw Kijowskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego. Которая инструкция, за поданемъ и прозбою вышъменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ до книгъ нынешнихъ естъ вписаная.

Клима врод. Владимир. 1658 г., № 1026, л. 917.

XI.

Постановленіе волишскихъ дворянъ, отъ 18 сентябри 1658 г. Обь ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы обь охраиѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолперамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщикамъ акцизовъ каждыи шесть недѣль отчетовъ въ гродскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоноваго. Обь уплатѣ семерпчнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладѣ податей на новыя поселенія. Обь оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О счачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представлениемъ синска лицъ невносящихъ. Обь отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ.

Року тиссча шест сот петдесят осмого, месеца сеньтебра двадцет третего дня.

На вряде кгродскомъ, в замку его королевское милости Володимерском, передо мъною Петром Словацъкимъ, наместником на тотъ часть бургграфства Володимерскаго, и книгами нинешними кгродскими старостинскими, становши очевисто, шляхетный панъ Андрушовский *laudum woiewodstwa Wołyńskiego*, на *seymiku relacyinym w Łucku dnia osmnastego miesiąca septembra w roku teraznieyszym uchwalone*, imieniem urodzonego jegomoscia pana Sta-

nisława Jełowickiego, marszałka koła rycerskiego wojewodstwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w sobie mające: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystkie koło rycerskie wojewodztwa Wołyńskiego, na dzien osmnasty miesiąca septembra pro termino relationis zgromadzeni, lubo in attritae fortunae wojewodstwa naszego codzien majoribus pressi malis zostaiemy y ledwie znayduie się sam attrax malum, ktore by nie miało uderzac lictora wojewodstwa naszego, wyswiadczaiąc iednak eam, którą in eo passu dotrzymuiemy, stateczną Rzeczypospolitey w cnocie naszej perseverantiam, takową approbamus laudo nostro publico in negotijs Reipublicae ochote. Naprzód id ne in coaequationem z inszemi wojewodstwy et inhaerendo constitutioni praesenti, ponieważ łanow nie mamy pomiernych, chcąc o dalszey usługi Rzeczypospolitey dosic znędzone woysko, lubo cum summo gravamine nostro, przyniesc, na prowiant woysku diwisiey jasniewielmożnego iego mosc pana wojewody Krakowskiego naznaczamy podymne troie, ktore wydac mamy in decursu niedziel dwoch, uprosiwszy do iego exactiey jego mosci pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimirskiego, pozwolilimy ich mosciom robories alarij żydow z troyga podymnego, ktorego to podymnego y częstokroc vacillat exactio, iż siła ich mosciow znayduie się, ktorzy, mając in compendio lauda et leges publicas mere recusant podatkow, jako do podziękowania iasniewielmożnemu iego mosci panu wojewodzie Krakowskiemu, wodzowi woysk Rzeczypospolitey, że oycowskim complectatur zruinowanych popielisk naszych okiem calamitatem, tak y do konca aby in sinum łaski swoiey et singularem wziął też wojewodstwo pretectionem. Użyliśmy z koła naszego iego mosc pana Krzystophora Raieckiego, podstarosciego Włodzimirskiego, y iego mosci pana Seweryna Warkowskiego, aby do exactiey tego podymnego, ktorym chorągwiom jego mosc ukaże za assignatą, ten proviant po dwuch towarzystwa z pod Kopanicy każdy z ich mosciow wyprawowali, ktorzy według poslednich jego mosci pana skarbnika Wołyńskiego, poborce naszego przeszłego, sine abjuratis

praesentibus wybrac maiā kozdy w swoiey assignatiew. A iesliby kto per temeritatem pomienionego podatku wydac nie chciāł, u takiego że wolno chorągwi swego cum triplici pensione requitowac, hoc laudo approbamus. Ciż ich mosc panowie posłowie nasi upraszac maiā jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Krakowskiego o assecuratią, żeby wojewodztwo in posterum od jego mosci pana proviantmagistra generalnego wolne zostawało. A że nie może to byc, in quantum by apud pertinaces przyszā requisitią przez chorągwie sine damno przechodzącym, na takowych retentorach koźdy damna passus inter causas fisci szkod swoich dochodzic będzie tu w sądzie skarbowym, ktore płacic będzie powinien takowy praemio juramento poddanych dwoch ze wsi ukrzywdzonych, tego doyrzawszy, żeby te assignatie, ktore za wolą jego mosci pana hetmana, przez jego mosci pana proviantmagistra wydane będą, byli do grodu podane. Accyza zas, że per consensum totius Reipublicae w dobrach tak jego kroliewskiej mosci duchownych y szlacheckich iest constitutione publica approbowana, te, secundum mentem constitutionis, in toto confirmamus, dodawszy to, yż ktobykolwiek nieoddał cuiusvis status et conditionis sprawiedliwie takowego podatku ad instantiam cuiusvis, secundum constitutionem karany byc ma, o co forum ubiquinarium naznaczamy byle non extra palatinum, to dodaiąc, iż ich mosci panowie administratorowie, ktorych obieramy de medio nostri, to iest jego mosc pana Thomasza Kozikę, podstolego Wołyńskiego, y jego mosc pana Bogusława Jana Horaina, pisarza ziemskiego Łuckiego, in quantum po inszych wojewodstwach przysięgac będą, y ich mosci jurament eadem rota, iako y insi, wykonali, lubo na sądach naszych skarbowych, na retentorow naznaczonych. A co niedziel szesc, zarejestrowawszy percepta od panow succollectorow, registra do grodow podawali koźdego miasta. Ktorą to accyze, ktorzy ex magistra wybierac będą, przysięgac maiā secundum constitutionem accyzy podaney; do ktorey to accyzy, ktorych kolwiek ich mosciow, panowie administratorowie z urzędu mieyskiego viros rectos obiorą, sine excusatione te provintio (?) na

siebie przyjąc powinni y przysiędz super realem exactionem, za których y miasto fide jubere powinno, bo, strzeż Boże, który by z tych cum exactis pecunijs uciec miał, za to by nie pan administrator loci cuius, ale miasto odpowiadać powinno y za nich płacić; więc że z niemałym sumptem panów administratorów, objeżdżając swoich succollectorów, być musi, to mieć chcemy, aby miasto do którego przyjedzie przez dni trzy victu sufficienti ad cibum et potum ich mosciów opatrowało. Do czego ieszcze ex retentis woiewodztwa priwatis po złotych trzysta solarij ich mosciom pozwalamy, które ich mosciom być mają, także aby panowie succollectorowie, przez ich mosciów naznaczeni, cum perceptis stawali, gdzie wola ich mosciów będzie, że iako constitutione publica, tak laudo nostrum anteriori, naznaczone iest przez nas czopowe, tedy dajemy w moc tymże ich mosciom panom administratorom one exigendi secundum antiquos constitutiones et usum. Że zas na zapłacenie borgowemu woysku constitutione publica naznaczono podymnego siedmioro, które ad primam januarij wydane być mają ad coaequationem z inszemi woiewodztwy, to acceptowawszy takowym mamy wydawac sposobem. Naprzod widząc, iż wielka w tym uima Rzeczypospolitey, że nowe osady staremi quitami zasłaniając się, według starych tylko dają quitów podatki, a amplificata wielkie przez nowe osady mają, ponieważ per constitutionem modernam certo modo zabieżano temu secundum hanc constitutionem wybierane być mają. Wydatek tych podatków počząc się ma a decima quinta novembris ad decimam quintam decembris. Do ktorey exactey uprosilismy ich mosciów panów poborców, z Łucklego jego mosc pana Jana Kaszewskiego, Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, jego mosc pana Thomasza Leniewskiego, którzy ich mosci, contentując się solario tylo od złotego po groszu, te podymne wybierac mają, cale od quitów poniechawszy, ponieważ dosic ciężka zostaię disolutia, iako przez nieprzyziaciela koronnego, tak insze quae patitur incommoda woiewodstwom którzy ich mosc in facie wszystkiego woiewodstwa przysięgę wykonali. A że niektore juramenta desertorum et confagrato-

rum teraz nowe nastąpić muszą, hoc laudo nostrum cavemus, aby w woiewodstwach od takowego juramentu nie brano więcey od groszy trzech, od pieczęci groszy trzy, a za pracę groszy szesc, y to od całego juramentu nie od dymow rozumiec się ma; ktorzyby iednak na retentach zatrzymac te podatki mieli, a sądy interim z ich mosciami pany retentorami byli limitowane, albo się skonczyli, takowych ich mosc panowie sądowi grodzci extraordinarie sądzic powinni y exceptią z takowych nie odwołocznie czynic, sub poenis in constitutione sancitis, że toż multum interest Reipublicae, aby sądy, na retentorow naznaczone, iako w nayprędszey zostac mogli executiey, o czym per constitutionem czas naznaczony tedy yż propter certas rationes do tych czas sądy byc nie mogli, secundum hanc constitutionem, za tydzien ich mosc panowie sądowi ziachac się powinni, unius vel plurium absentia non obstante, na ktory termin wszyscy ich mosc panowie poborcy stanąc powinni y retente w ręce ich mosciow panow sędziow oddac, albo retenta u ktorych mają słusznemi pokazac dokumentami; ktoremu laudum naszemu gdyby się sprzeciwił a absentował się, albo retentow pokazanych in instanti nie oddał, sądy grodzkie wszystkich powiatow in instanti executią czynic powinni; a to rigore poenae peculatus do ktorego urzędu in quantum by tak byli pertinaces, y powiat za unwersałem jego mosci pana woiewody naszego ruszyc się ma sub poena de expeditione bellica sancita. Do ktorych sądow iż pierwsi ich mosci specificati dla pewnych przyczyn a słuszných ziezdzac nie zwykli, ad supplementum ich mosciow upraszamy, iego mosc pana kasztellana Wendskiego, iego mosc pana stolnika Wołynskiego, iego mosc pana Rudeckiego, iego mosc pana Seweryna Markowskiego, którzy ich mosc przysiędz mają eadem rota, iako y pierwsi, to też declamuiąc, aby, ratione ignorantiey, iakie nie były w tych sądach maneamenta, ich mosc panowie poborcy unwersały propter innotescentiam do grodow poprzybiac roskazac mają. A że in anteriori processu laudi huius solarium ich mosciom panom administratorom tey accyzy non est designatum, stosuiąc się ad constitutionem, niechcemy, aby ich

mosc panowie administratorowie in rem solarij od złotego po groszu, a succollectores ich mosciow po szelągu ex summa percepta brali, bo to cokolwiek ich mosc ex retentis priwatis pozwolilimy to respectem prac ich mosciow, ktore nam manifeste patent, stało się seorsive. Ktore laudum nasze iako in toto tam inqualibet seorsiva parte comprobując, in toto zlecilimy iego mosci panu marszałkowi koła naszego, aby do act, ponieważ Łuckie teraz vacuią, albo Włodzimierskich, albo Krzemienieckich, było podane. Datum w Łucku die decima octava septembris, 1658. У того лядвумъ подписуки тыми словы: Stanisław Jełowicky, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołynskiego. Которая то облята, за поданемъ очевистым и прозбою выжьменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовым, до книг нинешньных есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г. № 1026, л. 1051.

XII.

Инструкція кїевскихъ и черниговскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кїевского и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектовъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привиллегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра сеймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоры съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые послы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кїевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кїевскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят девятого, месяца, марта первого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимерского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожонные их милости панъ Людвикъ зъ Ондронова Ворошило, подчаший и маршалокъ сеймику

воеводства Киевского, и его милост панъ Адамъ Буркацкий, чешник и маршалок сеймику воеводства Черниговского, инструкцию их милости паном послом на сеймъ близко пришлый валный Варшавский, зъ воеводствъ своих згодне обраным, даную, для вписаня до книг нинешних кгородских Володимерских, подали, такъ се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Kijowskiego y Czernihowskiego na seym walny Warszawsky, pro die decima septima marcij in anno praesenti złożony, dana we Włodzimirzu in loco na ten czas seymikow, według declarathey Rzeczypospolitey, ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podczaszemu Kijowskiemu, Alexandrowi Woroniczowi, szesznikowi Kijowskiemu, Thomaszowi z Bibersteyna Kazimirskiemu, Janowi Piasoczyńskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Jakubowie Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Braclawskiemu, Adamowi Burkackiemu, szesznikowi Czernihowskiemu, zgodnie obranym. Nie próżnuie invicta altissimi dextera, gdy, rachuiąc się z narodami, lubo instat justitia na karanie, consurgente clementia maiestatu iego panskiego, conservat populorum salutem. Przyzna to narod nasz niebieskiey providenthey, gdy widzi, że albo aquila polonorum, iako drugi fenix, e cineribus revirescit, a jego krolewska moc pan nasz miłosciwy, ktoremu pan Bog dispositionem tak sławney a seculo powierzył monarchhey, stara się o restitutia prowincyi ukrainnych y tak szerokich woiewodstw; w tym jego krolewska moc, iako żałosnie z tego serce iego panskie byc musiało, gdyż, fortia haec et pulchra membra a corpore Reipublicae, vidit et docuit, avulsa. Secundet Deus vota jego krolewskey mosci, niechay tey niesmiertelney udzieli sławy, aby provincie tak sławne, ktore się ultra Borphthenem et ad pontum Euxinum rozciągają w granicach swoich, ktorych postanowiła niezwyciężona et nullis defatigata triumphis antecessorow jego krolewskey mosci ręka, y za pamięci świętey sacer ille ac felicissimus Vladislavianus sudor, zostaiąc mogli tandem in alta pace za szczęśliwe jego krolewskey mosci panowanie maiestatowi Bozkiemu podziękowac. Na przeszły*

seym w instructiey panom posłom naszym wyraznie dołożyły woiewodztwą nasze wniesc instantią gorącą do jego krolewskiej mosci y całej Rzeczypospolitey, aby commissarze do transactiey kozackiey z obywatelow ukraiinnych, o których samych substantie oraz y zdrowie res agitur, byli naznaczeni, retulerunt ciż panowie posłowie nasi, że tak wielka materia y ktora albo salutem, albo, strzeż Boże, extremam servitutum woiewodztwom naszym przynosi kilkom osobom na to wysadzonym była zlecona, a potym dwom ich mosciom zesłanym cum absoluta, quod vix credibile, nec limitata, oddana iest potestate; z żalem y z podziwieniem tego zażywaiąc woiewodztwa nasze iterant vota swoje, prosząc o to pana y oyczyzne, aby o kraie ukraiinne obywatele tractowali ukraiinni, wysadzeni na to tak z ich mosciow panow senatorow ukraiinnych, iako ex ordine equestri, ad minus po dwoch z woiewodztw tamecznych naszych. A iż w jnstructiey jego krolewskiej mosci approbatia punctorum z kozakami iest mianowana, ktore iakie by mieli byc, wiedziec dotąd woiewodztwa nasze nie mogą, ponieważ na seymikach nie były proponowane, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym ante omnia do żadnych inszych spraw nieprzystępować, po obraniu directora koła poselskiego, poki nie będą w izbie poselskiej producovane te puncta, a potym in facie Reipublicae, w których coby się znajdowało przeciw prawom y wolnosciom, albo coby laedere miało conservationem honorum et bonorum status equestris nobilitatis tych woiewodztw, nato pozwalac nie będą mieli facultatem, a mianowicie, aby w dobrach szlacheckich dziedzicznych kozacy byc mieli, w czym gdyby mieli panowie posłowie nasi teraznieyszą transgredi jnstructią, non fraterno od ich mosciow musielibysmy przyjąc animo y cokolwiek, strzeż Boże, padło by na woiewodztwa nasze adversi, to wszystko jch mosciom panom posłom samym et non observationi mandatorum bracij swoich ac violationi w tym punkcie fidei datae adscribemus. Siła krwie własney maiores nostri przelali, nabywaiąc praw y wolnosci, ktore potym per manus posteritati podali, a że teraz fundamenta libertatis convelluntur in his, ktoremi distractis

my byli e servilibus nationibus notis proponent ich mosc panowie posłowie nasi statui a aequistri warunek wolney electiey, aby. to na tym seymie lege publica caveri mogło, reassumując w tym dawne prawa, mianowicie constitutionem roku tysiąc szescset trzydziestego. Violatur status Reipublicae, gdy iakie consilia sine scitu ordinis aequestris, w ktorym iest robur tey Rzeczypospolitey conduntur, czego przez ten czas cum summo dolore status noster doznawał, zlecamy tedy panom posłom naszym, ante omnia formandam hanc legem proponere, aby senatus consulta pluralitate votorum stawały y aby koždy z ich mosciow panow senatorow na swoje się podpisywał votum; a gdyby senatus consulta contra jura et libertates, strzeż Boże, iakie stawały, aby to wszystko irritum et inane ipso facto zostawało. Interest na tym siła Rzeczypospolitey, aby miała podatkow wszystkich exactam rationem, ponieważ dawnych retent, różnie po województwach zatrzymanych, siła by się mogło długu woysku winnego upłacic, zlecaią województwa nasze ich mosciom panom posłom, aby iego mosc pan podskarbi przeszły reessumował rachunki swoje od seymu Brzeskiego, a przytym nie confundantur jurisdictiones, quae autoritate na summy pewne z podatkow Rzeczypospolitey seymu przeszłego na same tylko zapłate woysku obmyślonych, contra mentem Rzeczypospolitey, na insze privatne occasie assignatie wydawał y w urząd teraznieyszego iego mosci pana podskarbiego wdawał się; więc y srebra koscielne y insze wszystkie podatki Rzeczypospolitey, także y accyzy antecomicialne in quos usus y iako się obrociły, ponieważ Rzeczpospolita nie uznawa żadnego z tego fructum, reddat jego mosc sufficientem rationem. Województwa nasze iż nietylko do transactiey kozackiey, ale ad pacta z panstwem Moskiewskim, z ktorym mają vicinitatem, iesliby tedy do tractatow z carem Moskiewskim przyszło, czego życzymy, zwłaszcza salva societate hana Krymskiego domowią się panowie posłowie nasi, aby commissarze do tractatow z obywatelow tamecznych byli ex senatu et ex ordine aequestri naznaczeni, ea conditione, aby żadna alienatia w województwach naszych, strzeż Boże, od korony nie była in ser-

vitutem despoticam naroda tamtego, na co panowie posłowie nasi będą, miec facultatem pozwalac sub nexu eodem, ut supra, violatae fidei. Ta iest powinność każdego wiernego poddanego, panu y oyczyźnie poprzysiężoney, dotrzymywac wiary, co że miasto Gdansko uczyniło laudanda pietas in patriam, a iż desideria ich competentem aequalitatis et justitiae modum excedunt, pozwalac na nie żadney nie mają facultatem panowie posłowie, raczey że na seymiki relatyne odniesc. Avulsio honorum regalium, ktore są patris filiorum bene de patria, uti communem matrem, merentium in spiritualem aut terrestrem statum, iż się zagęściła na żadną więcej quocumque nomine, haereditario, sive emphiteuneo, pozwalac nie mają facultatem panowie posłowie. Conveluntur fundamenta libertatis tuendi, jus condendi legum a statu aequistri transfertur y seymy, na ktorych wielkim kosztem y magna animorum contentione leges statiuntur, in compendium przychodzą, gdy constitutio po seymie odmienione bywaią, czemu zabiegaiąc circa electionem directora koła poselskiego, panowie posłowie nasi upomnią się, z kąd emanavit tam pessimum et pudendum apud exteros et ad posteritatem exemplum, ze przeszłego seymu constitutie, ktorych nieczytano ani w poselskiej izbie, ani w senatorskiej, są inferowane, y seym po seymie sprawiony, denique przedrukowane cum novis additamentis privata autoritate wpisanemi indignum Reipublicae takie excessus contra libertatem cierpieć, quisquis author tych rzeczy aby investigowany y zaraz sądzony, a słusznym y surowym decrectem naprzykład drugim, aby się tego nikt ważyc nie smiał, podany; więc y tego ciż panowie posłowie doyrzrzą, aby panowie deputaci do constitutiei nie przez samego pana marszałka poselskiego, ale pluralitate suffragiorum, iako y sam marszałek, byli obrani y przysięgli in eam rotam, iako nic przeciwko prawu y wolnosciom wpisywac, ani przydawac do constitutiei nie będą. Pacta z cesarzem jego moscią także y z kurfirstem jego moscią Brandenburskim, iż nie są in volumine legum, tylko roboratia ich de data et actu, serio instabunt panowie posłowie, aby do grodu Warszawskiego per oblatam były

podane, aby się mogły obywatele tej Korony lepiej w nich przejrzyć y informować. A iż jus feudi ad domum Brandenburgicam columna censem nigdy się nie ściągało y vim haereditatis sapit, na co panowie posłowie nasi, sub fide, honore et conscientia obowiązani, pozwolić nie mają facultatem. Podatków Rzeczypospolitey ktoby się quocumquae nomine et ratione tknął, administratorem, albo szafarzem, albo proviantmagistrem, albo commisarzem do zapłaty wojsku być nie mógł, ani posłem na seymie terazniejszym; a iesliby był obrany, aby zaraz na początku seymu był sądzony y relegowany. Indigenaty osob cudzoziemskich, yż żadnego pożytku Rzeczypospolitey, raczy wielką szkodę, et summam ingratitude przynoszą, domowią się tego panowie posłowie, aby wszyscy, przeciwko którym po seymie przeszłym protestacie zaszły, były ex hoc vitae libro wymazani, a drudzy aby fidelitatem regno poprzysięgali. Więc y statut de scartabelis aby in suo robore zastawał, na żadne zas insze nowe pozwalac nie będą mieli facultatem, których by w jnstructiey jego krolewskiej mosci nie było, a względem pana Pinocego tak declarują, aby w wojsku jego krolewskiej mosci zasługami swymi kleynotu tego more majorum szukał, inaczey nie powinni pozwalac. Dobra Rzeczypospolitey aby mieli być summami jakimi, albo jure feudi, albo transportatione summ jakich, albo inszymi wymyslnymi sposobami, aby miały być onerowane pozwalac tego nie mają panowie posłowie nasi facultatem. Stanęła constitutia przeszłego seymu, aby husarskich chorągwy, iako antiquam militiam, przyczynic, co iż do effectu nieprzyszło, przypomną ich moc panowie posłowie naszy na tym seymie, także y wołochow obdankowanie; a przytym instabunt, aby woyska cudzoziemskiego in tanta penuria skarbu praecipue reytarow, ktorym naywysszy żołd iest, umnieyszyć, więc y officerowie cudzoziemscy, aby po zmarłych żołdatach pieniędzy Rzeczypospolitey nie brali, ale aby się to do skarbu wracało, providebunt panowie posłowie nasi. Pisarze skarbowi, iako secretorum Reipublicae participes, aby szlachtą Polska y osiedli byli, a nie cudzoziemcy, powinni się domowic panowie

posłowie naszymy. Wies Kopytów, którą swymi własnymi pieniędzmi zastużony in Reipublica człowiek, jego mosc pan Kazimirski, brat nasz, kupił, a teraz contra omnes legis rationes na przeszłym seymie do drugiego powiatu oddana, instabunt panowie posłowie naszymy, aby temu szlachcicowi za zasługi onego y straty przez wszystek wiek iego przynajmniey wolno mu ią było przedac. Załosnie uskarżali się na seymikach bracia nasi exules, którzy podczas incursiey nieprzyacielskiey w Lublinie mobiles res y substantie swoje z Ukrainy uwiezione deposuerunt, ktore in fidem suam receperunt, iż mieszczanie Lubelscy dotąd przy sobie zatrzymuią pretextem iakiegos nieprzyacielowi wydania, domowic sie panowie posłowie nasi maią, aby te krzywdy bracia nasi nie ponosili. Wiadome oyczyźnie prace y koszty, od młodosci indesinenter podięte, jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na ktore aby jego krolewska mosc spolnie ze wszytką Rzeczypospolita, także y na koszty iego mosci de proprio peculio erogowane, słuszny respect miał, efficerent panowie posłowie nasi. Iasniewilmożnego jego moscia pana wojewody Sędmirskiego patent Reipublicae merita, a iż forteca jego mosci Brodzka iest też unum antemurale Ruskich krajow, aby tameysza accyza obracała się na poprawę tēy fortecy, instabunt ich mosci panowie posłowie nasi. Jako wysokie merita jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Czernihowskiego w oyczyźnie naszey, tak y summa dexteritas jego mosci in promovendo bono publica, także y w uspokoieniu oyczyzny magnus zelus godne wielkiego u pana y oyczyzny respectu y gratitudinem, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby takie merita jego mosci niebyły sterilia, y summy lequidowane na potrzebę Rzeczypospolitey erogowane, aby z skarbu koronnego były zapłacone. Woiewodztwo Kijowskie, yż stąd do ziem: Kiiowskiey, Zytomiarskiey y Owruckiey, rozgraniczonych niemieli, instabunt ich mosc panowie posłowie, aby per constitutionem do rozgraniczenia tych ziem commisarze tak z senatu, iako ex aequestri ordine z obywatelow woiewodztwa tego naznaczeni byli y

wszystkie dignitarstwa y urzędy ziemskie, przykładem woiewodztwa Ruskiego, w pomienionych ziemiach z obywatelów woiewodstwa tego, którzy fidei panu przez tę czasy exulando szczyrze dotrzymali, aby rozdał jego krolewska moc. Jasnie wielmożnego jego moc pana woiewody Kijowskiego przy wysokich y jawnych oyczyźnie zasługach justissima desideria, w przeszley instructiey panom posłom naszym podane, które yż effectum suum dotąd nie wzięły, iterabunt vota ich moc panowie posłowie, aby tautus in Republica civis był cale ukontentowany. Iego moc pan woiewoda Wilensky, hetman wielki Wielkiego Xięstwa Litewskiego, continua annorum serie desudavit, iako y na tenczas gloriose pro patria dimicat, aby tedy przy powinnym podziękowaniu osobliwey wdzięczności y nagrodzie, summy, na przeszłym seymie liquidowane, de facto od Rzeczypospolitey były ujszczone, promovebunt ich moc panowie posłowie naszy. Xięcia jego mocia Radziwiła, podczaszego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, wysokie w oyczyźnie merita, pułki y niemałe woyska, tak w Koronie, iako y Wielkim Xięstwie Litewskim na usługę Rzeczypospolitey, z wielką stratą substantiey swoiey stawiającego, są dobrze Rzeczypospolitey wiadome, ktoremu contra mentem dawnego y świeżego prawa w dobrach dziedzicznych pod fortcami Nieswiżską y Mirską, które impetom nieprzyacielskim, przez tę czasy sufficientibus praesidijs et proviantibus de proprio z niemałą stratą z dobr jego dziedzicznych przewidowane, wytrzymały extra periculum na tenczas tamtych kraioy, na consistentią woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego położono, y ten proviant na praesidia do tych fortcec ordinowany woysku wybrac w dobrach pomienionych naznaczono, tey szkody y nagrody ich mosci panowie posłowie upomnią się. A iako ochota xiążęciom ich mosci do usługi oyczyzny w wystawieniu niemałych pułkow tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, laudanda, tak ludziom w Koronie służącym, aby jego krolewska moc według assecuratiey swoiey skuteczną nagrodę obmyślił, instabunt ich mosci panowie posłowie. Godne mają być pamięci zasługi jego mosci pana Kisiela, woiewody Kijowskiego,

ktore Rzeczypospolitey wyswiadczył, za co potomkom onego debita debitur gratitudo; a że na miasto miane niebożczyk jego mosc pan woiewoda Kiiowsky exegował summe dwakroc sto tysięcy y pięcdziesiąt tysięcy złotych, na którą to summe od kupcow Gdanskich niemały dług zaciągnął, tedy, aby ta summa pomieniona ad successores legitimos spadła, upraszac maia ich mosc panowie posłowie. Nie ugaszaią w pamięci ludzkiej wysokie y niesmiertelney godne pamięci zasługi zeszęgo z tego swiata jego mosc pana Piasoczynskiego, kasztellana Kiiowskiego, ktorey teraz haereditant w osobie jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego; aże dla dobra Rzeczypospolitey własności swoich w woiewodztwie Czernihowskim do państwa Moskiewskiego ustąpił, za co dotąd od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey nagrody nie odniósł, lubo inszym w podobnych occaziach nagrodzono, officient ich mosc panowie posłowie nasz, aby Rzeczpospolita słuszny respect na to miała. Zasłużył to odwaznie y krwawie świętey pamięci jego mosc pan Stanisław Lanckoronsky, woiewoda Rusky, hetman polny koronny, aby Rzeczpospolita słuszny respect na potomstwo tego zacnego cavalera miała, promotebunt tedy ich mosc panowie posłowie, aby jego mosc in iustissimis desiderijs suis a Republica byle ukontentowanij. Dotrzymuiąc wiary panu y oyczyźnie, przykładem wielkich przodkow swoich, jasnie wielmożny jego mosc pan Ian Kazimirz Krasinsky, woiewođa przeszły Płockij, a terazniejszy podskarbi koronny, zdrowie swoje za dostoiestwo jego krolewskiej mosci y całosc oyczyzny niosł; więc y w legatiach odważnych też zdrowie swoje in periculum y w ręce nieprzyacielskie podawał, wielkim kosztem swoim z uszczerbkiem własnym substantiey swoiey stawaiąc et bonum publicum promovendo, za co iż do tego czasu od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey debitam nie odniósł gratitudinem, promotebunt ich mosc panowie posłowie, aby na terazniejszym seymie sufficientem otrzymał jego mosc sublimium meritorum suorum et expensarum recompensam. Jego mosc pan Sołtyk, podczaszy Czernihowsky, w ódwleczoney sprawie seymowej przez niemałe czasy,

instabunt ich mosc panowie posłowie na teraznieyszym seymie, aby był uspokoiony. Jego mosc pan Stanisław Oleszko brat nasz processu extraordinario postcuriali ratione inusitatae decimae iest aggravatus, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie naszy, aby prawo popolite in persona tego szlachcica in toto conformowane było. Jego mosc pan Tomasz Gumowsky ultra praescriptum juris, sine decreto, non convictus ab executione, vim patitur, instabunt tedy panowie posłowie naszy, aby ta sprawa na seymie osądzona była. Zasłużył to dobrze dom zacny ich mosciow panow z Bibersteyna Kazimirskich, aby y na zacną krew ich mosciow respectus Reipublicae nastąpił, że tedy panowie Ulricus y Venceslaus z Biberszteyna baronowie garną się in gremium Rzeczypospolitey naszey, ofiarując pewną quote ludzi kosztem swym na usługę Rzeczypospolitey, providebunt ich mosc panowie posłowie naszy, aby tey occazyey Rzeczpospolita nie omieszkała, a ich mosc do indigenatu coronnego przypusciła. Te tedy desideria nasze, całosc Rzeczypospolitey, salutem et incalamitatem woiewodstw naszych, oddawaiąc ad manus ich mosciom panom posłom naszym, iako na początku tey instructiey sub eodem nexu fidei et conscientiae ich mosciow obowiazujemy. Działo się we Włodzimirzu miesiāca februarij dwudziestego osmego dnia, roku panskiego tysiąc szescset piędziesiąt dziewiętego. U tey instructiey podpis rąk temi słowy: Ludwik z Ondronowa Woroszyło, podczaszy y marszałek seymiku woiewodstwa Kijowskiego. Adam Burkacky, czesnik y marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая то инъструкцыя, за поданемъ очевистымъ и прозбою ѡшьменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешньных ест въписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г., № 1027 л. 648 на об.

ХІІІ.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдѣлѣ отчетѣ въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его неполитымъ ругеніемъ. Наставленіе ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ комиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волынскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдующимъ съ cadaго податимъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвами и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волынскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздѣлѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящіи заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскіи книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волынскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волынскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собранію податей. О ревизіи госуд рственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядо-

ченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имущества арианъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот пядесят девятого, месеца марта шостого дня.

На вряде кгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передмною, Александром Илинъским, буркграбим Луцкимъ, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитер становши, урожоный его мил. панъ Вацлавъ на Конюхахъ Гулевич, подсудок Луцкій, ротмистръ его кор мил., маршалок кола рыцерского, для вписаня до книгъ нинешних кгородских Луцких подалъ пер облятам инструкцію, през их милость пановъ обывателей воеводства Волинского, их мил. паном посломъ, въ той инструкціи выражоным, на сеймъ близко пришлый шестнеделный Варшавский, за универсалом его кор. мил. выданым детерминованый, даную и списаную, о чом тая инструкція ширей в себе маеть, просечи, абы до актъ принята и вписана была; а такъ я, уряд, оную, до книг пріймуючи, читалем; которая, писмом полским писаная, такъ се в себе маеть: *Instrukcyя dana jeh m. pp. posłom, ktorым limitatam daiemy potestatem, tak ratione pactorum, iako teź et contributionum publicarum, ktore mają byc wzięte do pracy: wielmożnemu j. m. p. Samuelowi z Leszna na Korcu y Czartorysku Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, j. m. p. Janowi Franciszkowi Lubowickiemu, stolnikowi Ciechanowskiemu, Punskiemu, Seywinskiemu etc. staroscie, j. m. p. Ianowi na Szkliniu Szymkiewiczowi Szklinskiemu, łowczemu Wołynskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ierzemu na Horochowie Wilhorskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Marcinowi Leduchowskiemu, posłom woiewodztwa Wołyńskiego, na seymiku w Łucku die vigesima octawa febraarii anni praesentis, millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, za uniwersałem j. kr. m. pana n. m. złożonym, na seym blisko*

przyszły, dnia siedmnastego martij przypadający, unanimi consensu obranym. Naprzod jch m. pp. posłowie nasi, imieniem wszystkiego wojewodztwa naszego, solenissime podziękują j. kr. mosci panu n. mił. za oycowskie około utrapioney oyczyzny naszej pieczałowanie, ktore j. kr. mosć, nie folgując zdrowiu swemu, nieotarszy prochu z prac woiennych y nieodpoczowszy po niewczasach obozowych, dla całości y zaszczyenia iey podeymowac raczy cum ea declaratione, że woiewodztwo nasze tak iest wdzięczne dobroczynosci panskich, iż żadne trudności, żadne pericula niebędą mu ciężkie, ktorzych by odważnie za dostoiestwo j. kr. mosci y całość Rzeczypospolitey, insis-tendo przodków swoich vestigiis, niebyło podiąc gotowe. Potym jch m. pp. posłowie nasi pierwszą in facie Reipublicae wniosą instancją, pytaiąc się na tym seymie, gdzie się podziały srebra z domow Bożych, praetextu exsolvendorum stipendiorum militarium pobrane, obiecuią to sobie, iż dalszy progres Pan Bog będzie secundował, kiedy hunc zelum oswiadczymy; ratione splendorum raz onym poświęconych y dedicowanych, gdzie pieniądze a summo pontifice dla poratowania upadłej iuż prawie oyczyzny naszej contribuowane, quo cessit summa pięcdziesiąt tysięcy złotych od jch m. panow duchownych, względem łanowey piechoty conferowana, a ponieważ to non cessit na zapłate woysku, tedy ma byc oddano, albo zapłacono tym kosciołom, z ktorzych te srybra są zawzięte. Zapłata zasłużo-nego rycerstwa żołdu, ponieważ iest fundamentum spraw terazniey-szego seymu y napewnieyszym do uspokoienia oyczyzny srzodkiem, diligentissime panowie posłowie nasi inquirere maią. W co się obrocili wielkie eo nomine w krulewstwie wybrane pogatki, z nieznosnym uciążeniem pozwolone: akcyzy, rogowe, pogłowne narodowi naszemu insolita ordynaryne y extraordynaryne podatki, na zapłacenie szesciu milionow na seymie przeszłym ufalone y w woiewodztwach wydane, bo choćby milion y drugi in defectu ubył, gdyby się cztery in exolu-tionem y ukontentowanie woyska obrocili były, do tego, do czego teraz przyszło, nieprzyszło by było, y iesli te podatki mere na zapłatę woysku obmyslone na nowe zaciągi y insze iakie wydatki,

contra mentem constitutionis, są wyszafowane, serio w to cum tota Republica weyrzec mają, aby to, co illegittime iest wydane, sine respectu personarum, na zapłatę ludziom Rzeczypospolitey, na kommissią przyszlą, non obstantibus quibusvis senatus consultis, sub poena peculatus wniesiono było. A że podatki Rzeczypospolitey bardzo zszuczuplały, tedy woysko ma byc zmniejszone, a ta diminutia pospolitym ruszeniem, more maiorum nostrorum, ma suppleri. Lubo to wiemy, multa esse arcana rerum publicarum, ktore secreto mają tractari, atoli że approbować, niewiedząc co, res dura, panowie posłowie nasi niepierwey subscribent pactis z woyskiem Zaporozkim et cum aliis quibusvis vicinis nostris, aż na seymie, da Bog, przyszlým liquido constabit, omnibus regni ordinibus, iakiemi conditiis zawarte, quid commodi z nich Rzeczypospolitey accessit; a co maximum, iesli nie szkodę Rzeczypospolitey, albo in avulsionem a corpore regni provinciarum, vel quid simile nieiest conclusum. Expensa na uięcie woyska nec nominentur, owszem ktoby kolwiek tak z więkzych iako mniejszych officialistow y towarzystwa, nemine excepto (co y od koła woyskowego panom posłom iest commissum, y nasi pp. posłowie aby się z jch mosciami znosili, upraszamy), eo nomine, co zawzieli, pp. pisarze skarbowi declarowac ich powinni będą, żeby to, co ad illegittimos usus wydano, in exolutionem stipendiorum cedat. A iż ztąd plurima sequuntur absurda, że pp. pułkownicy, rotmistrze y insi pp. woyskowi, także ktorzy się skarbu tknęli, obierają się posłami z woiewodztw y ziem, z seymu zas na trybunał Radomski deputatami y na kommissią do zapłaty woysku commissarami, pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugich woiewodztwposłami, serio instabunt, aby lege publica cautum było, żeby żaden pułkownik, rotmistrz, a ni ten, co się quocunque modo skarbu tknął (exceptis pp. hetmanow y to praewio juramento, także ktoby z koła woyskowego do rachunkow żołnierskich skarbem był deputowany), commissarzem niebył, żaden albowiem niemoże dwom panóm służyć, vel amabit unum, zkąd multa in favorem militum; vel odium habebit alterum, zkąd nobilitatis aggravatio; żeby też y pp. commissarzow nad dwana-

scie większy niebył numerus y salaria nie tak wielkie, pp. posłowie nasi instabunt. Więc że y na tem zależy siła Rzeczypospolitey, aby cudzoziemcy skarbem niezawiadowali y pieniędzy publicznych nietykały się, pp. posłowie mocno przy tym stanąć mają, żeby żaden cudzoziemiec pisarzem skarbowym niebył, sub paena infamiae, ale żeby pisarz skarbowy, ile ten, przy którym summa regni zostaje, był szlachcicem polskim osiadłym, a co większa independens y nie iako sługa jch m. pana podskarbiego, ale iako persona publica przywilegiata, juramento Reipublicae obstricta, żeby nie bez iego podpisu z skarbu Rzeczypospolitey niewychodziło, a coby kolwiek j. in. p. podskarbi za swoim bez tego podpisu wydał, to in rationibus publicis pro legitimo expenso przyjęto nie będzie, a to będzie unicum medium, żeby pieniądze publiczne in usus a Republica praescriptos obracali się. Toż statuendum o panach oficerach cudzoziemskich, żeby nobiles regni byli, y którychby experientia w dziele rycerskim zaleconych miec chciała. Chorągwie polskich y cudzoziemskich pułków y szwadronow aby nikt razem nie miał, niech będzie każdy vocatione sua contentus, y taki niech ma ludzie cudzoziemskie, który by zawsze pułk swoy mógł osobą swą przywodzić, szturmę odprawować, żeby mere służył dla przysłużenia się oyczyźnie, a nie dla wyłudzenia na niey pieniędzy, tractując wojnę przez plenipotenta, a sam tylko do pieniędzy z mieszkciem. A że dosyc nobilitas ma ciężarów, płacąc publiczne podatki y ponosząc wielką od przechodzącego żołnierza augurią, nescitur, qua et cujus autoritate na dobra szlacheckie wychodzą assignacie, pp. posłowie nasi instabunt apud Rempubicam, aby na dobra ziemskie żadne więcej niebyli dawane assignacie panom żołnierzom, y owszem tego domowić się mają, żeby author takowych naszych oppressyi był skarany y aby każdy mógł na dobrach y zasługach tego wetować y dochodzić szkod swoich, które przez stanowiska obozowe siła z obywatelów wojewodztwa naszego paniosło, tak że im wszystkie crescentią jarą y ózimą zabrano y funditus wsi zniesino, że y podatkom Rzeczypospolitey zkađ płacić niemogą. Dwory szlacheckie do takiego levi-

pendium przysły, że pp. żołnierze na iedney ię szali z chłopskimi chatami ważą, panom posłom naszym serio inculeamus, aby lege expressa o dworach szlacheckich cautum było, żeby iesliż iuż nil tutum u chłopka w domu, przynajmniey dwory szlacheckie w prawie opisanym mogły zostawac pokoju. Woysko liteweskie, że nad prawo pospolite na Wołyniu swe kwatiry brało y szkody nieznosne poczyniło, pp. posłowie domowią się tego, żeby więcey woysko litewskie na Wołyniu stanowisk swoich niemiało: dosyc zniszczone woiewodstwo nasze ma bidy z swym koronnym żołnierzem. A że żadne prawa nic niepomagają, żeby, na zapłatę woysku ufalone, podatki na samą się żołnierską obracali zapłatę, pp. posłowie nasi instabunt, aby in posterum na woiewodztwa woysko podzielone było ad proportionem et quantitate[m] podatkow, co gdy będzie, Rzeczpospolita w tak wielkie długi z woyskiem swoim nie zaydzie y ad inconvenientia, iako teraz, nie przyidzie, ponieważ też to po woynie Pruskiej było practicum. Jesli co iest szkodliwego w oyczyźnie naszej, iako coraz nowych supplementow zaciąganie, pp. posłowie nasi domowią się, aby więcey żadnych supplementow po włosci się włączających nie było, ale jesli kto zaciąga, niech że na iednym mieyscu zaciąga, a zaciagnowszy, recta do woyska, nie kronząc po włosci, sam y tam idzie, takowe albowiem supplementy gorzey, niż nieprzyiaciele, zciemiężyli Koronę; więc że teraz ziawili się zaciągi grassatorum w woiewodztwie naszym, ktorzy mienią się byc werbownikami pana hetmana Zaporozkiego, uniwersałow iego słuchac niechcą, ale od wioski do wioski włączac się, wszystko w niwiec, iako ogien, albo potok iaki bystry, obracają; także urzędy nawet grodzkie exekuty z retentorow dla nich odprawowac niemogą, bo oni w domu ani w drodze nikt sekurus byc niemůže, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby nam te kupy swawolne znosić wolno było, y uniwersał j. kr. mosci, eo nomine iako nayprędzey wyprawiwszy, przysłac nam będą powinni. A ktoby, genere nobili origendus, do nich się wiązac y extra servitium Reipublicae zaciągac ważył, pro hoste patriae reputandus y bez wszkiego res-

pectu poena peculatus karany byc ma, a cokolwiek securitatis causa namowimy constitutią aby approbowane było, pp. posłowie starac się mają. Raytarie, że mogą byc z naszych ludzi, byleby iedno ze troygiem strzelby siodali, a mniey przecie nasz żołnierz kosztuie, pp. posłowie nasi wniosą to y promowowac będą in facie Reipublicae, aby miasto raytariey niemieckich usarza przyczyniono, a niemieckie abdarkowano. Gwardyia j. kr. mosci że aucta medietate, bo iey niebywało ieno szescset, a teraz iest dwanascie set, aby ad priorem numerum była reducta, y żeby ex privato, a nie ex publica aerario płacona była. A że iawne prawa o zbiegłych poddanych lubo są ostre, po staremu proces o nich bardzo się długo wlecze, pp. posłowie nasi nową obostrzą constitutią, aby incausa profugorum subditorum circa officia castrensia, po otrzymaniu lucrum na pierwszych roczkach, była potestas baniendi et publicandi na drugich, sine quibusvis beneficiis juris, ale tylko to się ma rozumiec in sola causa profugorum subditorum. Co się tycze coaequatiey, pp. posłowie nasi starac się będą, aby wszystkie od woiewodztwa naszego erogowane pieniądze, iako to na subsistentie woyska koronnego y litewskiego, prowianty, chleby, hyberny y consistencye w ziemskich dobrach, takze chorągwie, ktoreśmy na potrzeby Rzeczypospolitey y zasłonę iey iako ostatnią scianę od tego niebezpieczenstwa mieli, y co iedno woiewodztwo nasze na woyska wydało, przyięto in coaequatione było, gdyż te same woiewodztwo nasze enerwowały. A że j. kr. m. pan n. m. w instrukciey proponowac nam raczy pomiar łanow, ten że nigdy etiam felicissimis temporibus w woiewodztwie naszym niebył pogotowie, teraz, kiedy połowica woiewodztwa naszego zostawa in hostico, trudno byc ma, pp. posłowie nasi ad feliciora tempora to remittendum curabunt, a in quantum by ratio extrema tego exposceret, tedy ad proportionem łanow do zwyczajnych u nas podymnych (iesliż by iuż inaczey byc niemogło) przystąpią. Indienaty żeby iuż więcey dawane nikomu niebyły, procz optime de Republica meritis y przez iakie znaczne odwagi. I tego domowią się pp. posłowie nasi, aby iuż więcey dobr Rzeczypospolitey in haereditatem nieobracano. Zup

Wielickich y Bochenskich, że j. kr. mosc liberationem od cesarskich proponent pp. posłowie nasi, zniósłszy się z drugimi jch. mosciami, ad feliciora tempora to negotium deferre curabunt, a teraz woysko oyczyste ukontentowania swego potrzebuie. Niemniey y to aggravat, woiewodztwo nasze, że niektorzy z panow duchownych, przeciwko prawom naszym, novo exemplo upraszac poczeli dziesięciny po dobrach j. kr. mosci y ziemskich constitutią wyrazną, żeby te novitates zniesione byli, pp. posłowie nasi invigilabunt. Ciż contra ordinationem et exempla jch. mp. p. hetmanow, w osobliwie registra sprawy panow woyskowych pociągac zwykły, iako y przeszłego trybunału, tedy y te do ukontentowania woyska niepłaconego, pp. posłowie nasi, ile ktore in contumaciam otrzymano, cassari curabunt. A że in aequali Reipublica aequalitas iest res summi momenti, pp. posłowie nasi proponowac to będą statibus regni, aby pp. deputaci koronni tak, iako y nasi, przysięgali, że nie są nikomu rękodayni. Tego też exactissime doglądac y postrzegac powinni będą, aby constitucye po seymie u jch. m. pp. pieczętarzow non augeantur nec immutentur, ale żeby zaraz nie daley intra triduum do grodu podawane były. Sądy nasze Wołynskie skarbowe choc się dłużej, na czas w constitucyey wpisany, pociągneli, ale że incommodum Reipublicae et augmentum. fisci, aby były approbowane constitutią seymu przyszłego, a że na Radomski trybunał, pp. poborcy nasi według constitucyey stawic się niemogli dla niedokonczonych sądow a to dla żołnierskiego się po Wołyniu włúczenia y inszych legalia impedimenta, tedy że condemnaty, poenae peculatus w Radomlu na nich stanęli, pp. posłowie nasi efficere to koniecznie mają, aby seymem terazniejszym zniesione byli, y modus faciendae executionis aby był namowiony, ponieważ y teraz dla werbunkow Zaporoskich po woiewodztwie naszym kupami wielkimi grassujących, odprawowac się słusznie nie mogą, więczey procz tego między Horynią y Słuczą in hostico co za executia, tedy pp. posłowie nasi media wynaydą, iako executie u panow wielkich odprawowane byc mają, przy ktorych y retenta y repulsiones executionum, ktore bez

potęgi żadną miarą odprawowac się niemogą, a panowie bonorum regalium possessores, także jch. m. xięża, biskupi y insi, którzy ex pone bene meritorum ex gratia principis participują, słuszną aby roczną intratą do zapłaty woysku przyczynili się. Dobra, od starostw sądowych oderwane, aby cale znowu do starostw przyłączone y incorporowane były. Skarb koronny, z zamku Krakowskiego zabrany, aby był iako nayporządniej zarejestrowany y na swoim miejscu locowany, ktorego registra do grodu podane byc mają, ut omnibus innotescat, co się wrocilo, co też ubyło, czego pp. revisores dabunt sufficientem rationem. Registr spraw expeditionis bellicae, tak in abusum w trybunale przyszedł, że prawie już wszystkie sprawy weń wciągniono, pp. posłowie nasi iedno się domowiac będą, aby constitutią wyrazną było demonstrowano, co za sprawy w nim comprehendi mają, inaczej iesli w tem Respublica co stałego na tym seymie niepostanowi, za dziesięc lat insze sprawy procz expeditionis sądzone niebędą, y tak żadne wojewodztwo swoiey wygody ani konca w sprawach inszych miec niebędzie, y żeby w tym trybunale Lubelskim niebył otworzony, procurabunt. Że dawna ambicya, prawem pospolitym przydeptana, iak znowu głowe wznosic poczeła, pp. posłowie pilno pytac się o tym mają, ktoby tytułow principis imperii u cesarza j. mosci nabył, a ktoby kolwiek tantum audere pokazał się, karany byc ma, iakoby to malum aequalitatem comunem subvertens, in herba mogło byc succisum et extinctum. Co do accizy y czopowego, iż się siła w panskich miastach y miasteczkach in praejudicium skarbu koronnego dzieie się, w ktorych panowie, pod imieniem taxy szacunkow et id genus, accize wybierają y na swoy prywatny pożytek obracają, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby się temu nieporządkowi et abusui zabiegło, panowie administratorowie naszej accizy y czopowego, iako się podieli tego ciężaru, pospołu benevole tak dobierac y rachowac się z tych podatkow w skarbie powinni, ut de quota, co też uczynili, constet, ktora summa na seymie liquidata w ręku tychże panow administratorow naszych do seymiku relacyinego wcale ma zostawac,

summa iednak czterech tysięcy złotych j. m. panu Wołyńskiemu od nich zapłacona, żeby im była przyjeta, pp. pasłowie nasi efficere mają, a od seymu żeby ten podatek, iako multum aggravans, był cale zniesiony, ponieważ bez contributii inszych po staremu nieobchodzimy się. Constitucya o arianach, żeby ad effectum była przywiedziona y nigdy invalidowana niebyła, obstinatorum vero et in errore perseverantium konfiskowane mają byc dobra, a żołnierzom, niekomu inszemu, rozdawane. A ze ordinaci wszyscy z dobr swoich ordynackich służbę Rzeczypospolitey odprawowac powinni, aby z skarbu Rzeczypospolitey żadney niepretendowali zapłaty, pp. postowie prawem to obwarowac mają. Ci, ktorzy traktuią usługę Rzeczypospolitey, mają swoje chorągwie y ciągną się, aby co dla usługi Rzeczypospolitey zatrzymały, a że ich zapłata niedochodzi, tedy przynamniej to co ad publicum aerarium, względem podatkow z maiętnosci ich przychodzić będzie (co się iednak in futurum rozumiec ma), od pp. poborcow w contribuciach przymowano było, a poborcom w skarbie, praevis iednak recognitionibus, że wzięli z skarbu Rzeczypospolitey taką summę, iaka będą z dobr ich poborcy należała, y w kwiecie poborcowskim onym wydanym specificowana. Ponieważ dawne y swieże prawa woiewodstwu Wołyńskiemu caverunt, aby władcytwo Łuckie patriciis, mediante electione, conferowane było, tedy że praevio electionis et diplomatis, jure j. kr. mość pan n. m. conferowac ię raczył przywileiem swoim xiędzu j. mosci oycu Gedeonowi Czetwertynskiemu, ktorego domu amplissima in Rempublicam extant merita, ale osobliwie własnego rodzica, ktory pod Zborowem na usłudze j. kr. m. y Rzeczypospolitey w oczach panskich generose occubuit, pp. postowie nasi upraszać jego kr. mosc będą, aby przy swoim zostawał przywileju; iesli by kto inszy ad male narrata z cancellarij j. kr. mosci wyniosł iaki przywiley, aby nullitati subiaceat; j. mosc zas oyciec Czetwertynski, iako legitimus donatarius, cieszył się z dobrodzieystwa panskiego; indefessa j. m. p. Stefana Czarneckiego, woiewody Ruskiego, nietylko intra viscera regni, ale y w roznych odległych prowincyach capitale patriae persequentis hostem,

salicitude, quantum subsidii fluctuanti patriae adtulit, tantum gloriae et gratitudinis meruit, zaczym in quantum by in dubium jura et privilegia j. kr. mosci onemu conferowane od kogo vocarentur, ratione pewnych starostw, tedy zlecamy serio pp. posłom naszym, aby constitutioni anni millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, sub titulo: assecuratio hetmanowi korennemu j. kr. mosci Zygmunta Trzeciego, uczynioney, do j. kr. mosci Rzeczypospolitey instent, iako by ta constitucya ratione securitatis j. m. pana woiewody, publico bono absentis, reassumowana była. Forteca Brodzka wielmożnego j. m. p. woiewody Sędomirskiego, że iest wielu nas receptaculum in casu ingruentium in Rempublicam periculorum, na ktory praesidium munitią y prowianty, wielkie koszty isc muszą, pp. posłowie nasi wniosą instantie na seymie, aby posiłkiem iakim Rzeczypospolitey wsparta była, salva iednak indemnitate podatkow woiewodztwa naszego et retentis, iesli by się iakie przy j. mosci znaydowały, wolnosci zas miastu Brodom, od świętey pamięci krola Władysława przywileiem nadane, aby teraz constitucyą confirmowane były. Wiadome są merita erga principem et Rempublicam wielmożnego j. m. p. woiewody Kiowskiego, tudzież fides et conscientia spezy miasta Zamoscia, ktore fortiter impetui krola Szwedzkiego resistendo podielo, pp. posłowie nasi wniosą jnstantią do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby osobliwy na to miasto respekt był, y koszty tak na ludzie, iako restauracyą tey fortece, erogowane, recompensowane byli, tudzież y praesidium in futurum provisum, bez uszczerbku iednak podatkow y retent woiewodztwa naszego, a mieszczanom zamosckim za ich wiary y cnoty dotrzymanie, prawa dawney wolnosci aby byli confirmowane. Ołyka, iako ex meritis świętey pamięci xięcia j. mosci p. kanclerza Wiel. X. Lit., tak ex receptaculo wielu nas braciey pod te niszczeńliwe czasy, meretur od całej Rzeczypospolitey na reparacyą debitum respectum, zaczym pp. posłowie nasi commendabunt tę fortecę j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby aliqua ratione, sine diminutione iednak contributionum publicorum, było ukontentowane. Wysokie merita j. m. pana Wołynskiego, ktore, iako przedtym oswiad

czał j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, tak w terazniejszym szczęśliwe z woyskim Zaporoskim concludowanym pokoju, merentur wszelką u j. kr. mosci y Rzeczypospolitey gratitudinem, pp. posłowie nasi exponent Reipublicae jego mosci prace, koszty y trudy, ktore jego m. dla dostoiensstwa panskiego, dla conservatij wpokoju oyczyzny, cum discrimine vitae suae podiał y podeymuie, a oraz upraszac będą j. kr. mosci, aby miłosciwy wzgląd swoy panski na jego moscia miec raczył. I. m. pana Bełzkiego także merita jch m. pp. posłowie zalecą j. kr. mosci y o panski wzgląd na jego moscia upraszac będą, iako zatym ktory na usłudze Rzeczypospolitey zdrowia y fortun swoich nie małe podiał dispendium. I. m. pan Brasławski za przodkow swoich y swoje merita recentiora, aby in desiderio suo ktore cum jure et aequitate convenit był ukontentowany, upraszac będą. I. m. pana stolnika Ciechanowskiego constantissimo erga Rempubicam et principem merita quantum sibi exposcunt, odwazne na comissie kozackie kilkokrotne drogi, także insze z odwagą zdrowia y kosztem wielkim, z rozkazania j. kr. mosci odprawione, legatie iasnie demonstrant, ktore aby pp. posłowie nasi chcieli promovere omni intentione ratione, zlecilismy tudzież, aby w likwidowanych swoich praetensyach od j. kr. m. pana n. m. był satisfactus, insimul instabunt. Działy, tatarzyn, iż przez ręce j. m. pana oboznego koronnego od j. m. pana woyskiego Łuckiego wzięty, a do jego mosci przywieziony, a potym pro bono publico za instantią hana j. mosci do Krymu oddany, ktory się temu to jego mosci panu woyskiemu na pięć tysięcy talerow twardych szacował, instabunt jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta summa pro salutione okupu do Krymu, od j. m. pana woyskiego winnego y w nim pewnych osob zastawionych quacunque ratione, co byc może, nagradzona była. Za j. m. panem Alexandrem Czaplitem, bratem naszym, wniosą instantią pp. posłowie nasi, aby według prz. wileyiu j. kr. mosci do substancyi swey przywrocony był per constitutionem, ktory odwagami swemi znacznemi errorem suum correxit et expiavit. Iego m. pana sędziego ziemskiego Łuckiego:

tam in sago quam in toga optime de rege et Republica meriti civis indefessa studia bene merendi stād constare mogą całe y oyczynie, że dwoch synow straciwszy y trzeciego, iuż unicum, j. m. pana chorążego Parnawskiego, na takoweż odważa zabawy, które w oczach koronnych optime contestantur y w teraznieyszey pod Toruniem okaziey, zaczym, aby utrique debita od j. kr. mosci respondeat gratitudo, promovebunt jch m. pp. posłowie nasi, iako y to, aby caduk j. m. panu chorążemu post rebelles dany był sądzony. Przytym że commendabitur y sprawa j. m. pana Myszki Chołoniewskiego, porucznika jego m. pana woiewody Kiiowskiego, j. m. pana łowczego Wołyńskiego, jako woiewodstwu temu tak całe y oyczynie non desunt innati erga patriam amoris argumenta, który, z młodych lat swoich odprawiwszy rudimenta przy usłudze świętey pamięci krola Władysława, in posteriori cursu lat swoich, nil intermisit do oswiadczenia tego, co należało bono Reipublicae civi, tenże y w oczach j. kr. mosci, pod Zborowem postrzelony, wyświadczył swey ochoty znaczny specimen, zaczym instanbunt pp. posłowie nasi, żeby j. kr. mosc, memor zostaiąc zasług iego, do dalszey ochoty chciał go zachęcić. Brata naszego j. mp. Dmitra Ursula Rudeckiego wysokie merita in Rempublicam, nietylko woiewodztwu naszemu, ale y całe y Rzeczypospolitey, są manifesta, iako młodosć swoię, ieszcze za świętey pamięci krolow jch mosciow Zygmunta y Władysława, w woiennych cwiczył zabawach, odważne zdrowie y krew swoje niosąc w koźdey woienney okaziey, a nadto y pod Beresteczkiem chorągiew ziemską woiewodztwa naszego w potrzebie nosił, y insze virtutis specimina evidentissimis probavit documentis, zaczym pp. posłowie nasi gorąco do j. kr. mosci instare maią, aby j. kr. mosc przynamniej chorąstwem woiewodztwa Wołyńskiego to iego vicariam nagrodził promptitudinem, in quantum j. m. pana chorążego teraznieyszego ad maiora officia wysokie iego pociągną. J. m. pana stolnika Kiiowskiego brata naszego wielką od chorągwi j. m. pana Lubelskiego potkała zniewaga, bo nietylko in fortunas, ale in personam iego saevitum, żeby tedy animadversum było na takową in-

solentią pp. posłowie nasi instabant. J. m. pan woyski Włodzimirski, qua fidelitate z wojewodztwem et quo zelo przysłużenia się oyczyźnie procedebat, nikomu tajno nieiest, zaczym ze prowianty wydawał. za assignatiami j. m. p. hetmana wielkiego koronnego, a kwitow osobnych (niemaiąc ad manus constitutiey, która nierychło z druku wyszła, dla czego informowac się niemogli) nieodbirał, jch. m. pp. posłowie nasi porrigent onemu manum, aby go w tey mierze j. mp. pravianmagister generalny nietrudnił, poniewaz legitime za assignatiami płacił. J. m. pan starosta Łucki y j. m. pan Kilian Wilhorski, podczaszy Wołyński, quantum praestiterunt odwagami swemi cum dispendio fortun y zdrowia swego, wszystkim to constat, co nieustaiąc w synach, j. m. panu mieczniku a j. m. panu Ierzym Wilhorskim, rotmistrzach j. kr. mosci, testantur takoweżyze ochoty erga Rempublicam promptitudines, zaczym pp. posłowie nasi nieprzepomnią jch mosciow, aby jego kr. mość panski swoy względ na ich koszty miec raczył w tak utrapionej oyczyźnie, która nieustaiącemi affligitur calamitatibus. Niegodzi się deesse tym, ktorzy magestat Boży modlitwami swemi błagają, y te ktorąsmy zasłużyły delictorum poenam zatrzymuią, iako to pannom zakonnym Lwowskim reguły Dominika świętego, także pannom Łuckim zakonu świętey Brygidy, oycom jezuitom Ostrozkim, j. m. xiędzu archimandrycie Żydyczynskiemu w libertatiey funditus zniesionych dobr, do archimandryey należących, oycam zakonnikom monastera Krechowskiego, aby ci wszyscy in desiderio et praetensionibus suis, cum jure concordantibus, mogły byc ukontentowani, pp. posłowie nasi fidelem navabunt operam. Miasto zas Łucko, metropolis sądow y seymikow naszych, w ktorym juventus szlacheckiego stanu fovetur y swoie exercitia bierze, a przez stanowiska żołnierskie wczasu swego miec niemogą, iako y pomienione sądy pokoju, tedy, aby specjali respectu miasto te od jch m. pp. posłów naszych zalecone było ratione libertatiey, zlecilismy. Ktore to puncta, na seym de communi consensu nostro spisane, iako y desideria pomienione, zlecilismy j. m. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby,

ręką swą podpisawszy, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Datum w Łucku dnia dwudziestego osmego februarii roku tysiąc szescset piędziesiąt dziewiątego. У тоє инструкторъци подпис руки его мил. пана маршалка кола рыцерского в тые слова: Wasław Hulewicz, p. k. podsedek Łucki, rot. j. kr. mosci, marszałek кола rycerskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. пана маршалка кола рыцерского, а за принаемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписаная.

Книга прод. Луцкая № 2179, л. 311, № 13.

XIV.

Постановленіе волинской шляхты на сеймикъ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый гродскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, пролавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ.

Року тысяча шест сотъ пятьдесят девятого, місяца сентебра шеснадцатого дня.

На вряде кгородском, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховъскимъ, буркрабим замку Володимерскаго, и книгами нинешъними кгородскими старостиньскими, stanowszy oczewiscie, urodzony jego mosc pan Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek кола rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wołhynskiego, laudum, przez ich mosciow

panow obywatelow woiewodztwa Wołhynskiego na seymiku relacyi-
nym we Włodzimirzu uchwalone, dla wpisania do xiąg niniejszych
grodzkich Włodzimirskich, prosząc, aby przyjęte y wpisane było,
podał, tak się w sobie mające: My rady, dignitarze, urzędnicy,
xiążęta y rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ziechawszy się na
electią deputacką tu do Włodzimirza, według alternaty, prawem
woiewodztwu naszemu opisaney, przypadaiącą, kędy oraz vigore
laudi proxime praesenti termin relationis ich mosciom panom po-
słom naszym na seym przeszły, od nas wysłanym, byłznaczony,
przychilaiąc się do constitutij także y declaratij woiewodztwa na-
szego na tym seymie przeszłym, po odebraniu relatij y wysłuchaniu
ich mosciow panow posłow naszych, aby było ex re et conmodo
totius Reipublicae y woiewodztwa naszego, takowę uchwałę unani-
miter postanawiamy. Naprzod przychilaiąc się do prawa pospolitego
y constitutij seymu przeszłego, sądy skarbowe, w woiewodztwie na-
szym uchwalone, reassumuiemy et ad suppleendum numerum iudicium
(ponieważ iednych fata, drugich insze finitie et impedimenta abstra-
xerunt) moderno laudo przydaiemy jch mosciow panow Jarosława
Pocieia, chorążego Nowogrodzkiego, Thomasza Koziękę, podstolego
Wołhynskiego, xięcia Wacława na Czetwertni Czetwertynskiego, Ste-
phana na Zahorowie Zahorowskiego, marszałka koła naszego, y Marcina
Leduchowskiego, ktorych do tamtych incorporatos miec chcemy, zlecając
to wszystkim ich mosciom, aby pro die decima novembris do Łucka ziachali
y tam stricta manu exigant rationem od wszystkich in genere i. m. panow
exactorow iakich kolwiek w woiewodztwie naszym contributij, tudziesz
y retentorow wszelakich podatkow. Na ktore sądy termin wszystkim ich
mosciom panom exactorom, tak starych, iako y nowych podatkow, nemine
excepto, tudziesz y retentorow, bez przypozwu naznaczamy. A tym
czasem ich mosc panowie exactorowie, także ich succollectorowie,
registra swoje ad acta castrensia woiewodztwa naszego podac będą
powinni y one sądowi pomienionemu skarbowemu praesentowac y
liquidowac sub paena peculatus. Succollectorowie acczyzy po miastach
przed tym że sądem juramenta mają wykonac; a ponieważ executio

est anima legis, postanawiamy, aby officia castrensia zieżdzali do
dobr jure victorum in vim fortis executionis, non obstante absentia
aliorum officialium, ieden z nich takową może odprawowac executią,
woznym y burgrabim przysięgłym zamku jego krolewskiey mosci
eandem facultatem daiemy. Ktory to urząd, ziechawszy ad bona
jure victorum, iesliby satisfactia pieniężna byc nie miała, powinien
dobytki, konie, woły, a gdzieby y tego nie było, tedy ipsum fun-
dum inhaerendo constitutiei in solutum brac. Czego iesliby jure
victi ad spatium unius septimanae niewykupili, libera venditio con-
ceditus; takoważ executia służyć ma wszystkim ich mosciom panom
exactorom de retentoribus quorumvis contributionum, także pro-
viantu, przez jego mosc pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimir-
skiego, wybieranego, ktory, nie czekaiąc cadentiam formati judicij,
per fortem executionem laudum swego residuitatem proviantu u re-
tentorow swych exigere ma, a inquantum by też niesłusznie iuz
wydany u kogo wyciągał proviant, poenis in temere exigentes, in-
ferius descriptis, podlegac ma; a ktoby smiał wyszpomienioney exe-
cutiei se opponere y niedopuszczac, ma subjacere poenis in legibus
regni descriptis, videlicet, infamiae et peculatus. Exactor zaś inquan-
tum by nie słusznie kogo smiał na delacie podac y takową aggra-
vare executią, iako falsarius, karany ma byc in eodem iudicio, cum
refusione damnorum parte lesae. Miasta, miasteczka wszystkie, ne-
mine excepto, zatrzymaną accyze fideliter powinni wydac, tak du-
chowne, iako y szlacheckie y jego krolewskiey mosci, a w nieod-
daniu per executionem odbierane byc mają. Ażeby iaka w wybie-
raniu iey nie intercedowała difficultas, tedy postanawiamy, yż iako
pirsze dwie cwierci roku ich mosciom panom administratorom wyda-
wane były, tak y ta trzecia, ktore jego mosc pan Bogusław Horain,
pisarz ziemski Łucky, dobierac ma, powinna byc wydana, żeby się
aequiparowała summa tey trzeciey części, iako y tamtych dwoch,
co temuż jego mosc panu administratorowi accyzy iniungimus, aby
modo, superius descripto, te retenta, iako najprędzey, wyciągnął. A
yż jego mosc pan Thomasz Koziaka, podstoli Wolhynski, renuncio-

wał officio administrationis acyzy, tedy hoc onus z jego moscią znosimy, a jego mosc powinien według calculatij swoiey, co kolwiek tempore functionis suae wybrał, oddac powinien będzie na wypłacenie długu woiewodztwu naszemu, według declaratij seymu przeszłego; a post justam et plenariam przez ich mosciow panow administratorow acyzy obudwoch satisfactionem, formatum nasze idem iudicium skarbowe ma ich mosciow per decretum uwolnic. A lubobyśmy sobie życzyli alleviare onus zatrzymanych contributiej z dobr ich mosciow panow duchownych ritus graeci in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, patrząc na dezolatią ich per calamitatem temporum, iż iednak ciężarom tak wielkim podołac woiewodztwo nasze in tanta Reipublicae necessitate niemoże, y ciż ich mosc panowie ritus graeci duchowni z nami aequaliter in oneribus niestanełi, ponieważ ordo noster aequestrus w tamtem roku pomienionym y podatkami y expedicione bellica w osobach swoich, a ich mosc panowie duchowni ritus romani manu ludzi zaciągnionych sublevarunt Rempublicam, tedy, reassumowawszy laudum roku tysiąc szesc set pięćdziesiąt piątego, injungimus illo laudo obranemu iego mosc panu poborcy naszemu, aby jego mosc do sądow skarbowych adcitet ich mosciow. A in casu contraventionis sub poena expressa te retentum u ich mosciow sine mora exigat. Toż rozumiejąc o tych wszytkich, ktorzy illo laudo dosyc, nie uczynili y tych podatkow nie wydali, postanawiamy, aby tak z dobr jego krolewskiej mosci, iako duchownych y szlacheckich dosyc tamtemu postanowieniu uczyniono było. Desiderium iego mosc pana Samuela Wolskiego yż się na tem seymiku naszym uspokoic nie mogło, tedy one cum toto effectu do sądow, od nas formowanych, remittimus. Jego mosciu panu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, do poborow woiewodztwa naszego dana assignatia na congressie terazniejszym naszym wnoszona, powinney potrzebowała satisfactij, ale że przed podaniem ad acta registrow ich mosciow panow poborcow naszych informowac się woiewodztwo nie mogło, tedy, za consensum iego mosci pana podstolego Brasławskiego, do

cadentij sądow naszych skarbowych odsyłamy; na ktorem terminie idem iudicium powinno będzie doyrzec, aby iego moc pan podstoli ante alios miał swoje umowioną satisfactią. Te tedy uchwałę nasze, zgodnie postanowioną, zleciliśmy iego moc panu marszałkowi koła naszego do act grodzkich podac. Data we Włodzimirzu na seymiku relationis dnia szesnastego septembris anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лавъдум подпис руки тыми словы: Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wolhynskiego. Которое то лавъдум, за поданем и прозбою вышъменованого его милости подавающого, а за принятем моимъ урядовымъ, до книгъ нинешньныхъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1659 г., № 1027, л. 949.

XV.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемена срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательствъ, происходящихъ въ Украинѣ.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ девятого, месеца декабря четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передоною Александромъ з Кглинска Кглинскимъ, войскимъ Черниговскимъ, бургграфимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Филипъ Бокей, маршалокъ кола рыцерского, лавдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского на сеймику, про дие терція децембрист ании куррентисъ, миллезими сексъцентезими квинъквагезими нони, за универсаломъ ясне освещеного княжати его мил. пана воеводы Волинского, зложонымъ, зъгромажоныхъ, раціоне интроконтенторумъ, згодне постановъленое, с подписомъ руки своею, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, пер модумъ обляте подал. просечи,

абы принятое и в книги вписаное было, которое я, урядъ, приймуочи, читалемъ и такъ се въ себе маеть: *Му, senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy, ziemscy y grodzcy y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, na seymiku do Łucka, pro die tertia decembris anni praesentis, millesimi sexcentisimi quinquagesimi noni, za uniwersałem jas. osw. xiążęcia j. m. Mikołaja Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołhynskiego, złożony, zgromadzeni, conformując się wprzod do uniwersału jas. wiel. j. m. p. Stanisława na Potoku Potockiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, a potym consequenter do uniewersału xiążęcia j. m. pana woiewody naszego Wołhynskiego, tudzież y do samey potrzeby (ktora iest tutissimus telum) woiewodztwa naszego, niechcąc niwczym deesse oyczyźnie naszej, a pogotowiu strapionemu et tot fluctibus agitato woiewodztwu naszemu, za zgodą spólną nas wszystkich, termino et actu huic przytomnych, takowy poratowania woiewodztwa naszego namowilismy sposob. Naprzod lub to wiemy, że pospolite ruszenie, według prawa, niemoże byc iedno sine divisione belli, że iednakże iakosmy zawsze gotowi byli dla zaszczycenia dostoięstwa j. kr. m. pana n. m. y dla obrony praw, swobod y wolności naszej ostatek krwi y substantiey naszych wylac, tak teraz, kiedy od wiarołomnego, moskiewską potęgą wspartego, neprzyaciela, nam naybliżey imminet periculum, za spólną y iednostayną zgodą naszą conclusimus, abysmy in armis we dwie niedziele po ruszeniu się woyska Rzeczypospolitey a woiewodztwa naszego, ku neprzyacielowi stanęli, i tam szli, gdzie j. m. panom wodzom naszym opportunissimum będzie się zdało, a żeby innotescat, jas. wiel. j. m. panu woiewodzie Krakowskiemu, gotowosc wprzod nasza do usługi Rzeczypospolitey, a potem też y postulata nostra legitima debitum et condignum sortiantur affectum użyliśmy e medio nostri urodzonych jch mosciow pana Stanisława Muszatycza Ochłopowskiego, skarbnika Wołhynskiego, y Łukasza Olbeskiego, czesnika Lubielskiego, braciey naszych, aby przy instructiey y credensiae, j. m. pana marszałka naszego podpisanym ręką, wszystkie potrzeby woiewodztwa naszego, iako naylepiey przełożyli.*

Co się zas dotyczy sądow skarbowych formati judicii, na seymiku naszym Włodzimirskim, ad mentem constitutionis seymu przeszłego, umowionych, te że ad primam incidentiam dla zamieszania od Ukrainy sądzone byc niemogły, inhaerendo limitationi, ad diem tertiam mensis currentis factae, żeby się nie translaposował termin, ad diem undecimam ejusdem mensis et anni, auctoritate teraznieyszego naszego seymiku odkładamy, ktore to sądy iuż więccy limitowane byc niebędą mogły sine maxima et inevitabili necessitate, interponendo poenas legum et solariorum restitutionem, jch m. panom sędziom, iesliby ktore na termin praefigowany nieziachał, do tegoż terminu y j. m. p. Piasoczynskiego, podstolego Bracławskiego, pułkownika j. kr. mosci, względem zapłaty zasług w woiewodztwie naszym, za assignatią skarbową do zapłacenia przekazanych, o poczekanie uprosilismy. Co wszystko, aby swoy zupełny walor y wagę miało, j. m. panu marszałkowi koła naszego ręką podpisac i do akt podac rozkazalismy. Dan w Łucku dnia trzeciego decembris anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лявдумъ подписъ руки его мил. пана маршалка в тые слова: Philip Bokiey, marszałek koła rycerskiego, m. p. Котороежъ то лявдумъ, за поданемъ през его мил. пана маршалка, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ винешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга грод. Луцкая № 2179, л. 1022, № 4.

XVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отиправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гегманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ гродскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны

и усиокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староставахъ, подѣ страхомъ лишенія ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго. О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадицкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ прибрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подѣ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ употребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ обязаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце- и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот шестдесят первого, месеца марца двадцет осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Стефаномъ Вышпольским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy personaliter, urodzony pan Jan na Zahorowie Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Czernihowskiego, jnstructią ich mosciom panom posłom, na seym walny Warszawski blisko przyszły s pomienionego woie-*

wodstwa obranym, z godnie daną, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w sobie mającą: Instructia ich mosciom panom z Czernihowa: ich mosciom panom Adamowi z Burkat Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, Stephanowi na Zahorowie Zahorowskiemu, z Nowogrodka: ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, posłom woiewodstwa Czernihowskiego, na seym walny Warszawski dana, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym. Iest za co maiestatowi Bozkiemu powinne dzięki oddac, gdy Ukraina, tot annos rebellis, virtute polona ad obedientiam własnego pana adacta, redit tandem ad corpus regni, tym więcey, kiedy constitutio armorum foedifrugii hostis doznała coelestem vindictam, a narod nasz triumphalem odniosł lauream, ktore tak wielkie zwycięztwo nad nieprzyjacielem, ponieważ felicitate et auspicijs iego krolewskiej mosci pana naszego, miłosciwego stanelo, przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, ich mosc panowie posłowie nasi iego krolewskiej mosci uniżenie podziękuią. Podziękuią także ich mosciom panom hetmanom, quorum virtus et dexteritas tantis de hoste partis trophaeis toto terrarum orbi inclaruit. Niemnieysze debetur rycerstwu koronnemu gratitudo, ktore nomen polonum ad pristinam revocavit gloriam, ochotnie prace swoje za całosc oyczyzny niesąc y krew swoje na usługę iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey poświęcając. Za co ich mosci panowie posłowie tak dobrym y zasłużonym spolney matki naszej synom podziękuią. A iż woiewodztwo nasze, per tot annorum spatium wyglądaiąc tanquam de limbo avroram pacis, y do tych czas ad propria nieprzyszło, ponieważ sedes belli z Moskwą et cum relicuis rebellibus w tamtym woiewodztwie iest, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby continuatis bellis z carem Moskiewskim było, y ta provincia, felicibus armis recuperowana, przyszła tandem ad regni corpus; gdyż do tychczas aexulare obywatele woiewodztwa tego muszą, lubo drugie woiewodtwa ukraynne meliori sorte poczynaią reviviscere, nas samych pogranicznych spes sola pacis, speratae et victoriae fructus

lactat, a inquantumby przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim negotium pacis, iako nam jego krolewska mosc w instructiey swoiey proponowac raczy; lubo nie wątpiemy, że ex dignitate iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey finietur hoc negotium, jednak ich mosci panowie posłowie nasi przestrzegac tego mają, aby żadney awulsiey, strzez Boże, od Korony w woiewodztwie naszym nie było, w czym fide, honore et conscientia ich mosciow obligamus, gdyby mieli na co takiego vel in minima particula pozwolic, non fraterno od ich mosciow przyimiemy animo et hoc ipsum irritum et inane declaruiemy. A ponieważ ten seym, według constitutiey przeszley, także jego krolewskiej mosci instructiey, poczynac się będzie a modo concludendorum consiliorum, ktore negotium iż na seymikach dotąd nie było et tangit fundamenti libertatis nostrae, nic in eo passu definitive concludowac ich mosc panowie posłowie nasi nie mają, ale hoc negotium totum ad trutinam nostram na seymik relacyiny przyniosą, na żadne depactacyie z yzby poselskiej in materiis, status regni officientibus et libertatem laedentibus ich mosc panowie pozwalac nie mają, ieno aby commune consilium more maiorum zostawało. A ponieważ po te czasy na seymach, dolendo ad posteritatem exemplo, siła constitutiey sine scitu ordinum irrepsit, instabunt ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi, aby temu zabiegając, constitutie, in facie Reipublicae czytane, na ktore zgoda nastąpi, ręką, marszałka poselskiego y deputatow, do constitucij z izby poselskiej mianowanych, tamże zaraz w senacie nieodchodząc podpisane y pieczętarzow koronnych, a potym do grodu zaraz po seymie przez tegoż marszałka były podawane sine correctura, w ktorym także punctie fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłów obliguiemy. Ponieważ woyna z nieprzyiacielem dotąd nie skonczona, ktorey prosecutio oraz y securitas woiewodztwa naszego moram non patitur, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby, inito cum ordinibus regni consilio, seym ten skrocony był, o co gorąco ich mosc panowie posłowie instare mają, aby tym prędzey woiewodstwo nasze de manu hostili wynisc mogło.

In negotio coaequationis w instructiey jego krolewskieey mosci proposito, lubo woiewodztwo nasze propter iniquitatem temporum, ieszcze dotąd in hostico zastaiąc, contribuere niemoże, jednak, ne in quidpiam communis libertatis derogetur, znosic się ich mosc panowie posłowie z drugiemu woiewodztwy maią. Prawa dawne o residentiey ich mosciow panow starostow ukrajnynych, opisane iesli kiedy, tedy teraz maią przysc in executionem, ponieważ securitas Ukrainy zawisła, maią tedy ich mosc panowie posłowie urgere prefatam executionem tego prawa et insuper obostrzyc, aby ta residentia pomieniona sub amissione capitaneatus była; a ktoby nie residował, aby ipso facto takie starostwo provocanti było y jego krolewska mosc miłosciwie bene merentibus conferre proponet y to aby postfata modernorum possessorum starostw ukrajnynych jeden nietrzywał, ale były podzielone aequaliter inter bene meritos, na czym także y securitas tameczne należy y ludzie woieni do służby oyczyzny będą ochotnieysi y większe subsidium tamtych kraioy będzie do obrony residentow u panow postronnych, iego krolewska mosc proponowac raczy; ktory punkt pro justo et necessario woiewodztwo nasze iudicat, ea tamen conditione, aby cudzoziemcy, ani ci, ktorzy indigenatami y nobilitaciami weszły do Korony, in ista functione niebyli, ale szlachta polska starozytna. Inter arcana libertatis elektio regis est qua vel maxima nota a servilibus distinguimur nationibus, ktora yż teraz, vivente principe, cujus diutissimum et felicissimum regnum sit, proponitur, nie będą mieli ich mosc panowie posłowie nasi facultatem de hoc negotio tractandi, ale ten punkt propter informationem ulteriorem na seymik rellacyjny przyniesc maią, salvis per omnia legibus de libera ellectione sancitis. Pacta Hadiackie, ponieważ non sine sanguine nostro stetit victoria de rebellibus, maią bydż meliorowane w tych punctach, ktore przeciwko prawu y wolnosciom woiewodztwa naszego są, o co ich mosc panowie posłowie jego krolewskieey mosci y Rzeczypospolitey prosic maią. Quanto sumpto et sanguine provincias Respublica recuperat, kazdy uważyc może, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom pilnie przestrzegac

togo, aby ani ich moc panowie hetmani, ani żaden z woyska, dobr, per arma Respublica recuperowanych, usurpowac sobie privata auctoritate nie smiał, y to lege perpetua obwarowac mają, cum interpositione contra delinquentes personas infamiae et bonum confiscationis. Nobilitatem in regno et juris charitatem magno sanguine maiores nostri zasłużyli, ktore yż teraz bez zasług woennych zwykłe conferri, na żadne indigenaty, ani nobilitatie, ich moc panowie posłowie pozwalac nie mają, ale na seymik rellatijny desiderium candidatorum przyniesc, interim moventur de Republica y o wszem ci nobilitowani y ktorzy do indigenatu przypuszczeni, a bez protestacij staneli, aby fidelitatem regni poprzysięgli y statuto de scartabellis byli podlegli, supplementa legis zabronili, ktore reassumendo paenorum oraz obostrzyc. Wołosze y Tatarowie aby więcey w woysku nie byli według constitucij, oprócz dwoch chorągwi ich mosciow panow hetmanow, hoc praecustodito, aby tych chorągwi rötmistrzami szlachta polska osiadła była. A ponieważ to emerit, że ludzie, in privatum usum et comunitatum ordinowani, aggravant nobilitatem stanowiskami y różnemi exactiami y przechodami, ma tedy na tem seymie lex sanari, per instantiam et curam ich mosciow panow posłow, aby ci wszyscy, ktorych ludzie delinquent, poena trium millium marcarum et triplici refusione damnorum byli karani, cum prefixione fori inter causas militares jus prave paenaes Rempubliacam est. Ma tedy mynica in bonum ordinum bydz wprawiona y ratio reddi, iako wiele fructificuie Rzeczypospolitey. A ponieważ ab exoliticis consilijis et personis omnis morbus, mają reassumi omnes leges et insuper sanciti, aby wszyscy in genere cudzozemcy, iako do mynice, tak do skarbowych urzędow, legatij y inszych functij publicznych nie należeli, ale szlachta polska starożytna, a ktoby smiał inaczey uczynic, poena peculatus był karany. Monopolia skarbowe aby niebywali y cokolwiek Respublica conferret zasług woysku gotowemi pieniędzmi, aby to się w fanty nieobracało y skarb privatnemi interessami, quacumque ratione, niebawił. Desideria miasta Gdanska, ktore laudabili ad posteritatem exemplo, pa-

nu y oyczyynie poprzysiężoney dotrzymało wiary y wszelakiego godne iest podziękowania, na seymik rellatijny propter meliorem informationem ich moc panowie posłowie przyniesc mają, przy dawnych prawach y wolnościach miasto Gdansko zachowawszy, także y desiderium ducum de Croa. Warowało prawo, aby urzędnicy grodzcy osiedli byli, ktore y teraz reassumowac, dołożywszy tego, aby pisarze y burgrabiowie osiedli byli in eodem districtu. Depactacie znajduią się w cancellariach przeciwko prawu, ma tedy constitutia anni millesimi sexcentesimali decimi tertij woiewodztwom tym służyć, ktore się statutem Wołyńskim sądzą, poena duplex ma bydz interposita. Urzędnicy grodzcy aby spraw przed żadnym sądem nie odprawowali, a regenci aby byli przysięgli urzędow ziemskich woiewodztwa Czernihowskiego, ktore inpossessionati trzymają, sila się zagęściło, aby tedy ipso facto takowe urzędy nullitatis były y krol jego moc aby ich pro vacanti rozdawał, insuper reassumowac constitutią anni millesimi sexcentesimali decimi tertij o warunkach ziemskich urzędników; a ktoby smiał urząd ziemskij, na ktory electiey potrzeba, uprosic sine electione, poena duorum millium marcarum et privatione tegoż urzędu ma bydz karany. Interest na tym, aby celeritas justitiae była in re publica, ze tedy ich moc panowie starostowie tych woiewodztw, ktore się statutem Wołyńskim sądzą, nie mają facultatem banicij, albo infamij, na szlachcicu nakazac, przetoż mają bydz pomienione woiewodztwa, ac praecipue woiewodztwo nasze, porownane z koronnemi. O zbiegłych wielka dillatia dzieje się, ma bydz ponowiona lex, aby się ullis dillationibus, w grodzie peremptorie et sine appellatione citati, odpowiadali tum et sine dillatione maioris et exemptus. Constitutie, ktore contra fundamenta libertatis irrupserunt, ac praecipue de suppressione poenae publicae, aby nullitatis ipso facto były et imposterum obostrzyc prawo contra violatores poenae publicae; a dekreta trybunalskie wszystkie aby in suo robore, juxta constitutiones eo nomine sancitas, zostawały, y aby starostowie wieże według prawa in causis ejusdem poenae publicae budowali sub poenae duorum millium mar-

carum ad instantiam cuiusvis nobilis inter causas officij repetenda. Warowało przy ordynathey trybunału Wołyńskiego, aby conservatij woiewodstwa Kiiowskiego, do których należą sprawy wszytkich czterech woiewodztw, iednym statutem się sądzących, po woiewodztwie Kiiowskim byli sądzone, co inaczey przeciwko dawniejszym constitutiom y przeciwko instructiom woiewodztw tamecznych na przeszłym seymie staneło, mają ich mosc panowie posłowie do dawnych praw y zwyczaiov conservatij przywrocic; do tych czas woiewodztwo nasze (exulat) y nie może przyisc ad propria, poki woyna z Mokswą durabit; a yż obywatelow, in exilio zostaiących, sumptus deficit, prosic będą ich mosc panowie posłowie o reclinatorium tanti spezy, poki woyna z Moskwą skonczona nie będzie. Zagęściły się, przeciwko prawu et juribus ordinationis, inventione prepostera poczynione zapisy, przetoż, ktoreby się kolwiek znajdowali przeciwko statutowi Wołyńskiemu wyraznemu, aby per legem publica nullitatis były declarowane. Pacta z kurfirstem Brandeburskim iakiemi staneli sposobami, wiadomo Rzeczypospolitey, w których per appendix Drahimskie starostwo (przyłączone), ieżeli nie dosyc na tym, że kurfirst tot beneficia a Reipublicae odniosł, ktory yż teraz posiłkow niedał juxta pacta propria, ieżeli ieszcze y Drahimskie starostwo ma, strzeż Boże, od Korony odeysc, czego ich mosc panowie posłowie una cum Reipublica przestrzegac mają, tedy jasniewielmożna iey mosc pani Anna Potocka, woiewodzina Krakowska, hetmanowa wielka koronna, staroscina Drahimska, według constituthey anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi octavi ad aequatam recompensam odniesc powinna wieś Dobrzyniuw od starostwa Krasnostawskiego, nescitur quo casu aut errore thypographi do Lopiennikow przyłączono, contra jura et priwilegia priora, aby znowu do starostwa tegoż była przywrocona. De patricidio et fratricidio prawo reassumowane aby delinquentes, contra hanc legem, ipso facto infames byli y żadnych urzędow niebyli capaces. Wiadomo iest wszytkiemu swiatu sublimis virtus jasniewielmożnego iego mosci pana woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktora tot trophaeis insignita terazniey-

szym nad nieprzyjacielem Rzeczypospolitey otrzymanym, cum aeterna nominis jego moscia gloria, zwyciężstwem coronatur, accedit amor patriae et libertatis, pro qua toties vitam et sanguinem jego mosci in discrimen obtulit, mają tedy ich mosc panowie posłowie przy powinnym podziękowaniu procurare, aby post tot exantlatos sudores gratitudo condigna od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey doszła jego mosci, koszty przytym na temże seymie aby były jego mosci refundowane. Gdy jasniewielmożny jego mosc pan wojewoda Sędmirsky sanguinem et sumptum dla oyczyzny profundit, jasnie w tym sublimia merita magnorum maiorum suorum, quorum vestigijs insistit, wyraża, aby tedy przy powinnym podziękowaniu in desiderijs suis był a Republica ukontentowany, instare ich mosc panowie posłowie mają. Jako wieli sublimis indoles et excelsa virtus może przy odwadze zdrowia y substantiey dla miłości oyczyzny, clarissime patet in persona jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Czernihowskiego, który pokazał eo Republicae, posse rebelles ad obedientiam et cultum legitimi principis reduci, primus glaciem fregit, quae fracta, pacis auroram salutare licet, proponent et instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby adaequata meritorum jego mosci gratitudo doszła przy słusznym, ktore godnie zasłużył, podziękowaniu, y sumpty, ktore pro bono publico erogavit, był na tym seymie refundowany. Za jasniewielmożną jey moscią panią Koniecpolską, wojewodziną Bełzką, ich mosc panowie posłowie prosic mają, aby przy prawie swoim od jego krolewskiej mosci conferowanym zostawała. Za jego moscią panem Andrzejem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, który za krwawe usługi swoje otrzymał jus haereditatis a Republica, prosic mają ich mosc panowie posłowie, aby w dobrach conferowanych przez commissją był wygraniczony. Za jego moscią panem Michałem Kałusowskim, w sprawie jego mosci o uproszenie dobr ad male narrata dziedzicznych, aby przywilei ten ad nullitatis był deklarowany cum debita poena contra delinquentem, mają ich mosc panowie posłowie nasi instare. Za jego moscią panem Ierzym Kazimirzem Krasickim, aby przy starych summach y prawie o do-

żywociach czworga opisanym zostawał y aby takowe przywileie contra jura publica niewychodzili, proponere ich mosc panowie posłowie mają. Jako wszystkich bene meritos słuszna rzecz panu y oyczyźnie recomendare, tak praecipue jego moscia pana Zahorowskiego, stolnika Czernichowskiego, ktory, more maiorum suorum, merita in Rempublicam, per manus sibi tradita, gloriose continuat. Za jego moscią panem Iakubem Woyną Oranskim, podsędkiem Czernichowskim, za jego moscią panem Adamem Burkackim, czesnikiem Czernichowskim, jego moscią panem Krzysztophem Kolczycym, skarbnikiem Czernichowskim, militem veteranum, aby przy stracie substantiey swoich in praesenti exilio, odpadszy od fortun własnych, accedentibus praeclaris in Rempublicam meritis, condigna ratio ich mogła haberi od jego krolewskiej mosci et a tota Republica; znaczne zasługi w Rzeczypospolitey jego mosci pana Iana Krzętowskiego godne są wszelakiey wdzięczności, gdy tedy za swoje zasługi supplicie jego krolewskiej y Rzeczypospolitey, aby pustynie w woiewodztwie Podolskim Niedzwiedzie, alias Kutnikowce, były mu conferowane, ich mosc panowie posłowie procurabunt apud Rempublicam. Te tedy puncta y desideria nasze, na ktorych iako całość oyczyzny y wszytkiey Rzeczypospolitey, tak y salus woiewodztwa naszego należy, ich mosciom panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosciow committendo. Dan we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney, na seymiku woiewodztwa Czernichowskiego, dnia dwudziestego osmego martij roku panskiego tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszego. U tey jnstructiey podpis ręki temi słowy: Ian na Zahorowie Zahorowsky, stolnik Czernihowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая то обятыя инструкториен, за поданем очевиднымъ и прозбою вышъмепованого его милости подавающого, а за принятем моим урядовым, до книг винешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ ест вписаная.

Книга прод. Владим. 1661 г. № 1029, л. 916.

XVII.

Инструкція волинських дворянъ посламъ, отправленнмъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскіи имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ пми. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ рускомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою. Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ прѣтивъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судамъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановлений, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то нибыло, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лицъ осѣдлыми дворянами съ незапятнаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волинскимъ кастеляномъ кореннаго Волинскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между униятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедезномъ

Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймовыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравненіи правъ Волинскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволеніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватации въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О исотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Суразба, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ первого, месеца априля пятого дня.

На вѣряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Александромъ з Кглинѣска Кглинѣскимъ, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Константы Зубъчевский, маршалокъ кола рыцарского воеводства Волинского, для записаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подаль перъ облатамъ, инструкцію, през ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волинского ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ пришлый згодне обранымъ, даную, о чомъ тая помененая инструкция нижезвписаная лятіує люколентіує инъ се облоквитуръ, абы была принята и до книгъ записаная, а такъ я, урядъ, оную, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в себе писаная маєть: Instrukcyя jch m. panom posłom woiewodstwa Wołyńskiego wiel. jch mosciom: j. m. panu Krzysztofowi Sapiezie, stolnikowi W. X. Lit., j. m. p Stefanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckimu, j. m. p. Janowi Piasoczynskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. m. p. Andrzejowi Liniewskiemu, ziemskiemu sędziemu Łuckiemu,

j. m. p. Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podsędkowi Łuckiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Alexandrowi Piruskicmu, podstarosciemu Łuckiemu, na seym blisko przysły z seymiku, w Łucku dnia dwudziestego osmego martij anni praesentis odprawu-
jącym się in loco solito, zgodnie obranym. In primis pensando j. kr. m. panu n. m. ustawiczną, a prawie każdodzienną, Rzeczypospolitey naszey sollicitudinem, ktora tak saluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną, oycowskiey providentiey czuynością ipsiosque regalis personae w roznych okazyach, in aperta vitae wystawioney pericula sudoribus, za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy jeh m. pp. posłom naszym, aby przy oddaniu wernego poddanstwa naszego j. kr. panu n. m., tam paternum ergo patriam amorem naniższym zawdzięczyli podziękowaniem. Skłoniwszy się zatem do pilney punctow, w instrukciey j. kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daiemy tymże jeh m. pp. posłom naszym informatią. Naprzod, materia concludendorum consiliorum publicorum ponieważ na przeszłym seymie agitowana była, a miały byc podane przez teraznieyszą instrukcją j. kr. mosci rzetelnie na seymiki sposoby, teraz zas proponitur, aby per deputatos electos agitowana była, na to ich m. pp. posłowie nasi protunc pozwolic niemogą, ale in quantum by attosa Reipublicae miały bydz adinventata media, wziąc to cale do braci na seymiki relacyine mają, a do żadney rzeczy nieprzystępować, aż się ta wprzod uspokoi materia. Woyska j. kr. mosci iż do tąd niepłatne zostaią, zlecamy jeh m. pp. posłom naszym, aby cum ordinibus regni o zapłacie onemu pilne ineant consilium, hoc adiecto, aby te wszystkie prowianty, tak gotowemi pieniędzmi, iako victualibus, contra legem ex bonis haereditariis wydawane, przy teraznieyszej zapłacie pro persoluto potracone byli. Przytym y te woiewodztwa, ktore ex manu hostili ad corpus Reipublicae znowa są przyłączone, ponieważ tym większa zostaię populositas, aby ad easdem przykładalsię contributiones, a contributiones agrariae, ktore kolwiek subsequentur, aby ad manus j. m. p. pod-

skarbiego deponowane niebyli, ale z commissiey assignatie do woiewodztw chorągwiom osobiwie tym, ktorych rotmistrze w ktorym woiewodztwie mają swoje domicilia, byli dawane, ducta iednak proportione sufficientiae. Oto przytem upraszając j kr. mosci, aby w regimentach cudzoziemskich serio adhibita była animadversio, gdzie pozabiani żołnierze nec successores mają, officierowie ich te zasługi in proprium zabierają commodum, nec in conflictu takowy ludzi znajduie się numerus, iakowy od pomienionych officierow w registrach do zapłaty podawany bywa, y długi apud Rempubicam niesłusznie praetenduntur, aby tedy jch m. pp. oberszterowie supra realitatem regimentow swoich wykonywali juramenta, a ktoroby z jch mosciow. w okaziey woienney niebył, aby odpadał od regimentu y od zasług. Także regimenty aby osobam duchownym et obligatis ad latus principis dawane niebyli, ponieważ summa juris bellici wyciąga, aby potrzeby w bitwach non per substitutos, ale ipse per se każdy expediował żołnierz, tak też jch m. pp. rotmistrze woysk pclskich, iż w contentaciach towarzystwa do dwoch, albo trzech cwierci, w ktorych nigdy niesłużyli. przypuszczac zwykli, aby takowe debita indebita na skarb Rzeczypospolitey niebyli zaciągane, żaden przytem z tychże jch m. panow rotmistrzow aby więcej chorągwi nad iedną niemiał. Przytem genus militiae chorągwi raytarskich, na ktore większe żoły, niż na usarią, Rzeczpospolita expendit, a maiorem przez nie praessuram, niżeli commodum, sentit, aby więcej niebyło, ale na to miejsce chorągwie usarza polskiego, ktory nieprziacielowi przed inszemi formidabilis bydz musi, zaciągnione byli, y ztąd też niepotrzebna auctia długa Rzeczypospolitey, że chorągwie niektore już po commisiey Lwowskiey, contra expressam przeszłego seymu constitutionem, są zaciągnione, nullo commodo Rzeczypospolitey, a per extorsionem illicitam chlebow, et supra stipendium sobie zapłacili, takowe aby byli pozwiiane y ich listy pokassowane. Na podatki zas żadne niemiają pozwalac jch m. pp. posłowie nasi, aż praevia lustratione, ktorey sposobu umowienie do seymow relacyinych zatrzymac. Poborce zas, iesli do woiewodztw

żołnierz po zapłatę assignowany będzie, od woiewodztw, iesli skarb żołnierzowi płacic będzie, od skarbu aby podawani byli, a na formata iudicia jch m. pp. posłowie pozwałac niemaią. Coaequatiey ponieważ trudna na tym seymie dla scisłości czasu y zgromadzenia wielkiech materiy determinacya, iako dubitamus, żeby ad effectum przywiedziona bydz mogła, tak do przestrzenszego rozumielibyśmy odłożyć czasu, in quantumby iednak tota Respublica possibilitatem et modum wynalese mogła, tedy jch m. pp. posłowie nasi od tego dissentire niemaią. Co się tkanie eliberandam fidei publicam, życzylibyśmy wszystkich oraz Rzeczypospolitey uspokoic kreditorow, ale iesli res angusta domi non praestabit sufficientiam, przynajmniey tem, ktorzy na przeszłą commissyą Lwowską, tak gotowemi pieniędzmi, iako fantami Rzeczypospolitą zaratowali, lubo szlacheckiego, lubo kupieckiego stanu ludziom, aby sine mora exolutum bydz mogło consulere. Co zas ad ulteriorem zatrzymania pokoiu z Ukrainą modem, w tym plenariam jch m. panom posłom naszym ineundi modos cum Republica daiemy facultatem, hoc praecauto, aby takowe znaydowane byli media, ktore by detrimentum Reipublicae non saperent, mianowicie w porozdawaniu dobr dziedzicznych między kozakow, co iest przeciwko wyraznemu prawu, y względem tego pilna ma bydz jch m. pp. posłow expostulatia, aby ktore są pooddawane, iako to Mhliowszczyzna j. m. p. woiewodzica Sędomirskiego, Humanszczyzną jey m. pani obozney koronney y innych, denuo przywroczone byli. Także artykuł o xięstwo Ruskie, poniewaz y samemu woysku Zaporozkiemu non videtur necessarius, ale cale in clementiam j. kr. mosci spuszczoney, ponieważ circa statuitionem onego niebywałych rzeczy y w wynaydowaniu około niego sposobow multa inutilia facessit negotia, aby był cale silentio involutus, iesli by to samo pakt rozrywac by niemaiło, jch m. pp. posłowie procurare maią. Ponieważ in eo totius Reipublicae consistit salus, aby fortece, tak in visceribus regni, iako tym bardziey in confinibus ab exteris zostaiące, do umowienia y wyżywienia się sufficienter opatrzone były, a census Reipublicae, in numeris exhaustus sumptibus, necessaria praestare niemoże, proponent jch

m. pp. posłowie nasi, aby jch m. pp starostowie et tenutarij takowych mieysc, ktorzy przestronne ex inde mają intraty, sami przy fortcach continue rezydowac chcieli, et succedet że ad propriae salutis conservationem, victualibus et munitione tymże fortem non deerunt. Ktorych by zas intraty sufficere niemogli, takowym dobra od jch starostw istis temporibus, przed lat kilką albo daley oderwane, aby przywroczone były. Gdzieby zas y ten niemogł subvenire sposob, tam ipsa Respublica providere powinna. Woyny Moskiewskiej zawziętosć, ponieważ nec stillo ferreo, za szczęśliwemi woysk j. kr. mosci progressami, ex corde hostili wymazac się może, expedit, aby się jch m. pp. posłowie, zniosszy cum Republica, ad continuationem oney adesse quam saluberrimis consiliis et mediis starali, a że magni conatus magnos postulant vires, z wielu tak już inchoati, iako minantis praeficiendi belli respectow, jeżeli tota Respublica robor pospolitego ruszenia statuere zechce, jch m. pp. posłowie nasi non renuent, hoc praecauto, żeby ex facultatibus ad proportionem bonorum, tak magnates, iako equestris ordo, każdy przy swoim woiewodztwie poczty swoje stawili, od czego y jch m. pp. woyskowi, exceptis ipsis personis, wymawiac się niebędą powinni, expeditia zas bellica aby była generaliter sine divisione belli, a in quantum by ad media pacis przyisc miało o wysadzeniu commisarzow, jch m. pp. posłowie cum tota Republica conferre mają. Tractamenta y expedytie posłow cudzoziemskich, ponieważ, usu antiquo secundum pacta conventa, z żup y inszych ejusmodi prowentow obmysliwane byli, y natenczas ztądże mają bydz prawidowane; a że na przeszłej commisiey takowe prowenta, na insze extraordinaryne roschody są rozszafowane, aby się to więcey niedziało, jure cavendum. Residentie u panow chrzescianskich aby sine sumptibus exhaustae Reipublicae succedere mogli, słuszno, aby ci jch. mosc, ktorzy poblizu takowych panow beneficia regalia, albo spiritualia, mają, w tym Reipublicae chcieli inservire, ponieważ mają gratiam gratis datam, a to po roku ieden po drugim successive. O dług xięcia j. mosci kurfirsta Brandeburskiego, w ktorym Elbląg cum territorio in onere,

ad consilium omnium ordinum regni remittimus; tak też y o zapłatę Ordzie. Ad punctum, iako ma byc residuum Inflan^t, in potestate Reipublicae zostaiących, ordinowane, zdasię nam subjungere y ten punkt ratione respectus dla jch m. pp. obywatelów Inflan^tskich, ktorých bona haereditaria propter publicam pacem obscissa in partem Sueticam, aby ta residuitas bonorum regalium w nagrodę jch mosciom ordinowana była, w czym facultatem jch m. pp. posłom plenarie cum Republica concludendi. Osobliwego by respekti y starania Rzeczypospolitey potrzeba około wydzwignienia ad mensam j. kr. mosci żup Wielickich y Bochenskich z długu cesarzowi j. mosci winnego, tudzież ratione gratitudinis, ktorey pastulant niezrachowane krolestwa jch mość oboygą, ex clementia et amore erga patriam dla dobra pospolitego wydane, spezy, gdyby rem Rzeczpospolita tantis obruta oneribus, ad praesens sufficere mogło, ale ze widoczna paupertas tam bonae intentioni musi bydz inimica, pokornie suplikowac do krolów jch mosci, aby ad tempus possibilitatis miłosciwie differre raczyli y promptam skoro, da Bog, przemożemy przypowiedziec voluntatem. Zczylibysmy też obtusa non praeterire aure eliberandam fidei naysnieyszego s. p. k. j. m. Władysława, ale że za urzędu s. p. j. m. p. Daniłowicza retent zatrzymanych, ani tak prędko w woiewodztwie domagac, ani exigere mogliśmy, ta materia na czas sposobniejszy zachowac się musi. Admissio ad stemmata nobilitatis niektorych osob protunc protrahi musi, aby tym czasem ad bene merendum de Republica ad instar przodków naszych, o ktorých libertas sanguine quesita multo reperta, multo mógł patere locus tym jch mosciom, ktorzy sobie życzą civibus Reipublicae annumerari. Względem dyminucyi woysk j. kr. mosci per varia belli incommoda, aby ta w ludziach nadtraconych, a mianowicie, pieszych, adimpleri mogła ruina, pro re utili censemus, aby piechoty wszystkie łanowe, tak po wsiach, iako y po miastach, ktore jch m. pp. starostowie in usum suum obrocili, in usum Reipublicae reassumowane byli, co ieżeli succedet do zaciągania supplementów, ktore dziennie aggrawuią pleban, subtrahetur occasio. A co się tknie tey materiej sposobu z cancellariej

j. kr. mosci podanego, o ktorym w justructiey j. kr. mosci mentio, z tegosmy się niemogli informowac, bo nam go j. m. pan poseł j. kr. mosci nieprodukował. Względem przydatku de constituendo successore j. kr. m. pana n. m., w tey materyi jch m. pp. posłowie nasi serio cum statibus regni znosie się maią y cum tota sentire Reipublica in hanc partem, iednak inclinationem nostram naypilniey maiąc pamięci, że vivente tanto principe, day, Boże, długo y szczęśliwie, żaden inny adaequatum in amore przeciwko j. kr. m. panu n. m. debito niemoże obtinere locum y takowych materyi, w ktorych fatorum j. kr. m. panu n. m. zayduie się mentio, coram Republica formidat tractare, ale inszemu to oddac czasowi. O długi xięcia j. mosci Decroia, tak też długi y desideria miasta Gdanska, cale ad comunem Reipublicae odsyłamy consensum. Tej tedy ad tenorem instructiey j. kr. m. pana n. m. pokornie oddawszy, responsa desideria woiewodztwa naszego niżej specyficowane do j. kr. w. pana n. m. y Rzeczypospolitey jch m. pp. posłowie promovere maią. Naprzod długi wszystkie Rzeczypospolitey przy combinatiey onych aby w pilney byli consideratiey; coby się debiti privati niektórym osobam okazało, aby płacono niebyło aż post juramenta praestita supra realitatem. Także summy wniesione od różnych osob za nobilitatie, jesli in usum Reipublicae obrocone są, jch m. pp. posłowie percontari maią. Artylleria aby necessariam byc mogła sufficientiam secundum constitutionem, starostwo z panstw koronnych z intratą trzydziestu tysięcy, a z Wiel. X. Lit. z piętnastu tysięcy, na to destinowane bydz miało, co aby effectum przywiedziono było, instabunt jch m. pp. posłowie. Nieznosne krzywdy, ktore przez słobody nobilitas cierpi, aby iako kolwiek sopiri mogli, a iak naywiększą jch w. pp. posłowie starac się maią pilnością de formanda lege per constitutionem modernam, aby in causis subditorum profugorum urząd grodzki Łucki miał potestatem do wskazania banitiei y iey publikaciey y ad cassandam, aby nie na trybunał, ale aby tamże na roczki pozywano, gdzie iesli pozwany chciały miec locum standi, wprzod parti satisfaciat, a poena do tysiąca grzywien podwyższona bydz ma, o co instabunt jch w. pp.

posłowie. Nim przejdzie do uchwalenia iakichkolwiek podatkow, wprzod jch m. pp. posłowie upomniec się maią aby skarb rachunki deponat, y dawniejsze retenta aby ad usum Rzeczypospolitey przywroczone były. Condemnaty na jch m. pp. woyskowych, racione krzywđ poczynionych otrzymane, aby niebyły zniesione, y na commisią o te krzywdy, do rozsądzienia onych, aby dwoch commisarzow od woyska, a dwoch od woiewodztwa wysadzone, starac się powinno. O xięgi poczynione aby nobilitas, ktorych tam involvebantur juro, sine detrimento została, modus ineundus cum Reipublica, a do woiewodztwa naszego, rewizya xiąg wszystkich ziemskich grodzkich y podkomorskich aby wyiednana była, upraszac j. kr. mosci jch m. pp. posłowie maią. Sekta aryanska aby nietylko non recipiat ad restitutionem, ale nec audiatur, postrzec maią jch m. pp. posłowie. Uniwersały ex senatus consulto na wydawanie podatkow, czemu wychodzily wywieziec się maią jch m. pp. posłowie y in posterum, aby to niebyło, praecavere. Constitutiones extra consensum omnium ordinum sancitae, aby byli cassowane y in posterum, aby niewychodzily, a ktore słusnie stawaią, aby po trzech dniach do grodow podawano per oblatam. Sryber koscielnych iako się obrociła, distributa exigenda ratio et restitutionis modos aby ante omnia był obmyslony, communicandum cum Republica jch m. pp. posłom naszym committit. Niemało ztąd ludzi ubogich pochodzi uciążenie, że przeciwko wszystkim prawom pospolitym y woyskowym różnie osoby rozdawanie assygnatii na chleby żołnierskie indebite sobie usurpuią, co samey tylko hetmanskiey jure pertinet powadze, aby więcey ad hunc ausum condescendere niechcieli, jure statuendum; y dobra dziedziczne od wielu chlebom zimowym y stanowiskom żołnierskim niepodlegli, aby więcey takowych nieponosili ciężarow, o reassumptią constitutiei w tey materyi uchwaloney jch m. pp. posłowie upomniec się maią. Tudzież weszło we zwyczaj, że ludzie prywatni, ad instar kwarcianego żołnierza, depraedant włosci, takowych rotmistrze y ich panowie aby triplici refusione damnorum et poena trecentarum marcarum puniantur et exemptii, aby żadne w takowych sprawach

nieszli, efficere mają jch m. pp. posłowie. Urzędy grodzkie in tali weszli abusum, iż non per collationem, ale per aperta mercimonia podawane bywają, dla czego personas incapatissimas cum discomodo nobilitatis wiele na tych mieyscach namnożyło się, aby tedy wszyscy urzędnicy y ich officiales castrenses, także burgrabiowie nobiles, bene in bonis haereditariis non obligatoriis possessionati, te mieysca osiadali tudzież ci wszyscy, ktorzy ad excipienda scrutinia należą, aby w trybunale inter patronos causarum niestawali, przytem jure notati et fratricidae, iakowi protunc znajduią się, aby od takich godnosci prohibeantur sub privatione officii jch m. pp. starostow, a takowych samych pro infamibus ipso facto poczycaniem. Salaria zas w cancellariach, secundum usum antiquum, ut proveniant sine extorsione niediskretnych cancellaristow, sub poena supra natarios trecentarum marcarum y processem prosto na trubuną, expostulabunt jch m. pp. posłowie. Exigenda ratio przez jch m. pp. posłow naszych o zniesieniu decretow formati judicii woiewodztwa naszego na seymie przeszłym y reassumptio onychże procuranda. In regimine woysk koronnych aby autoritas hetmanska non jure advitalitio, ale od seymu do seymu post trigenium przypadłego conferowana była, munitia iednak autoritate et reputatione jch m. pp. wodzow naszych terazniejszych, ktorych tam praelara gesta et merita w oyczyźnie pensando, nietylko ad vitae tempora optatur woysk j. kr. mosci directia, ale praelixum szczęśliwego pożycia jch mosciow appraecamur aevum. Administracya skarbu koronnego aby plebeijs et exterae nationis ludziom conferowana niebyła, mają wniesc jch m. pp. posłowie nasi. Wiele należy ad tranquillitatem publicam, aby między woiewodztwy rzetelne byli rozgraniczenia, tak propter bona ad contributiones pertinentia, aby wiedzieli de proprio districtu, iako propter civium, ktorzy confinia tenent aequietationem, aby tedy na generalną commissyą rozgraniczenia woiewodztw Kuskiego z Wołyńskim, commissarze designowani byli, mają inferre jch m. pp. posłowie nasi, ponieważ na przeszłym seymie commissia rozgraniczenia woiewodztw Kiiowskiego z Bracławskim stanęła.

Kasztelania Wołyńska aby pro vacanti oddana była patricio et ter-
rigenae woiewodztwa naszego, instabunt jch m. pp. posłowie do
krola jch mosci. Relia Grecka ad mentem toties illatae od różnych
woiewodztw postulationis, iako na przeszłym agitabatur seymie, ta-
kaby na terazniejszym cale uspokoiona była y differentie inter
unitos et disunitos ut sopiantur, wniesc maia jch m. pp. posłowie.
Także władcyetwo Łuckie aby, circa jus nominativum, przy jas.
wielebnym xięciu j. m. Gedeonie Czetwertenskim decisive zachowane
było, salva tylko administratione moderna jas. wielebnego j. m.
xiędza metropolity Kiiowskiego, ktora gdy expirowac będzie, aby
więcey ani administracye dawane niebyły, ani, na ktore już są dane,
prolongacye niewychodzili, ale in realem pomienionego xięcia j. m.
Czetwertenskiego to władcyetwo Łuckie aby deveniat possessionem.
Elektia zas władyki, circa usum antiquum, aby zachowana była,
praetensie zas j. m. xiędza władyki Lwowskiego, także Przemyśl-
skiego ritus disuniti y j. m. xiędza episcopa Chełmskiego uniti, o
maiętnosci od dyecezey jch mosciow contra jura, privilegium jch
mosciow poodbierane, aby realiter uspokoione były. Decreta wszys-
kie, podczas trzecich wici temerarie ferowane, aby pokassowane były,
y więcej hic disordo ut non serpiatur, wniesc maia jch m. pp. posło-
wie. Dekreta zas tak w trybunale iako na seymie contra perduelles
expersonali stanowione, aby in suo zastawali robore, ani byli in du-
bium wokowane y znoszone, tymże jch m. pp. posłom committimus.
W sądzie trybunalskim, tanquam aequalis Republicae membra,
abysmy aequaliter z jch mosciami panami koronnemi, tak względem
przysięgi deputatow, aby in eandem formam, albo nasi deputaci z
jch mosciami, albo jch mosc z naszymi juramenta swoje wykonywaiąc,
iako w płaceniu do sądu, abysmy, in duplo niepłacąc, zachowani
bydz mogli, tudzież jch mosc pp. sądowi ziemscy Lubelscy, aby ad
salaria pisarzow woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclaw-
skiego, Czernihowskiego nienależeli, poniewaz te woiewodztwa dekretami
pisarzow swoich sine ope alterius ukontentowane bydz mogą, domowic
się jch m. pp. posłowie maia. Ratione menice od krola jego mosci

s. p. Zygmunta na Rzeczpospolitą legowaney, tak też ratione szelągów, ktoremi, iako fama refert, nietylko milion, według consensu na przeszłym seymie, ale kilka milionow są wybite, modos et ratio exigenda przez jch m. pp. posłów. Bona regalia, ktore są panis, aby w dziedzictwa abhinc dawane niebyły, proponent jch m. pp. posłowie nasi. Jurevicti et infames cum derogatione legis publicae pod bokiem j. kr. mosci od roznych y wysokich officialistow protecti versantur, proponent tedy jch m. pp. posłowie, aby takowe osoby in quantum na seymie praevenientur, capti, incarcerationi et executione debita puniti zostawali. Jch m. pp. duchowni, mając zagradzoną drogę do kupowania dziedzictwa, nabyte zastawy takimi oneruią sumami, że valorem haereditatis przenoszą, to że się dzieje in elusionem juris, praecavebunt jch m. pp. posłowie, aby legem expressam de talibus inscriptionibus praeteritis, praesentibus et futuris przyniesc mogli. Znayduią się także errores, że niektorzy z jch m. pp. wojskowych dobra dziedziczne, miasto krolewskich, popraszali, a szlachta uboga propter defectum viatur o własne dziedzictwo swoje tarde in juribus procedunt y processami zadwornemi są condemnowani, takowe inconvenientia ut extirpentur et in futurum onym procludatur via, piłnie ostrzegac mają jch m. pp. posłowie. Za assekuracją jas. wielm. j. m. p. marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego y za quitem ręcznym j. m. p. Grotawca, generała j. kr. mosci, woiewodztwo Wołyńskie na zapłatę temu pułkowi piętnascie tysięcy złotych wydało y realiter zapłaciło, w czym jch m. pp. posłowie nasi mają instare do j. m. p. hetmana polnego, aby inhaerendo attestationi suae od skarbu Rzeczypospolitey kwit woiewodztwu naszemu wyiednac raczył, iakoby ab omni impetitione y od skarbu y od woyska ratione tych piętnastu tysięcy wolne zostawało. Summa szesciu tysięcy osmuset złotych wniesiona względem łanowey piechoty j. m. p. Krzysztofa Sapihi, stolnika Wiel. X. Lit., ktora to piechota pod regiment jch m. pp. hetmanow oddana za ordinansem jch mosciow in praesidio Łancuta zostawała, o czym attestacye tychże jch m. pp. hetmanow swiadczą, ta aby do skarbu

Rzeczypospolitey in coaequationem pro persoluto przyięta była, doyrzec mają jch m. pp. posłowie nasi. Ze tez woiewodztwo nasze ciężką ztąd ponosi krzywdę, iż woysko j. kr. mosci Wiel. X. Lit. gdy z Litwy wyszło było y chleby sobie u nas rozdało, a przeto niemają oppresyą bona nostra uciążyło, procurabunt jch m. pp. posłowie, aby y te szkody in coaequationem Rzeczypospolita przyięła, a inposterum zeby to niebywało. Retenta rozne u roznych poborców zostaia, którzy do sądów formati iudicii non comparuerunt y niedali rachunku villicationis suae, przeto aby na to laudum apprabowane specialiter było, ktore ratione tego na seymiku rellacyinym stanie exceptis, którzy mają kwity od skarbu, albo od woiewodztwa, z prawem się zgodzaiące, którzy defendebant ex laudis privatis od niego, toż y o czopownikach ma się rozumiec. Poena evocationis, lubo tot prohibita constitutionibus extirpari niemoże, instabunt tedy jch m. pp. posłowie, aby supra tales evocatores poena quingentorum marcarum ad mille podwyszona była. Dwory szlacheckie, na gruntach dziedzicznych zdawna siedzące, aby pod oppressyę jch m. pp. starostów y ich substitutow, tanquam bona haereditaria, niepodpadali, praecavendum. A że y w miescie j. kr. mosci Krzemieniu przez commissią, od j. kr. mosci ziednanę, niektorzy jch m. pp. obywatel, tam dwory swoje mairacy, dekretem tey commissiey in contumaciam są ukryci, tedy takowych jch mosciów, którzy deducunt, że dwory swoje na gruntach dziedzicznych zdawna mają, aby te condemnaty zniesione były, a ktorych dwory na gruntach mieyskich siedzą, aby commissia ratione tych wcale zachowana była, instabunt jch m. pp. posłowie. Tudzież w miescie j. kr. m. Łucku iż iurisdictionis woytowstwa dziedzicznego circa sua jura zachowana nieiest, ut pristinae restituantur integritati, mają to sprawic jch m. pp. posłowie. Dwory też szlacheckie, na wsiach będące, w ktorych per angustiam possessionis, więcey szlachty, niżeli dworów, zostaię, in eum przysli u żołnierza abusum, że u nich nieinaczey tylko, iako w chłopskich domach sobie poczynaią. Iako się to obywatelom woiewodztwa naszego jch m. p. panom Hulanickim w Łuckim powiecie, w Krzemie-

nieckim zas, jch m. panom Adruzkim, Minkowskim, Budarazkim, Lesznickim tego dostaie condolendo takowey braci naszey oppressiey, zlecamy jch m. pp. posłom naszym procurandum, aby z seymu teraznieyszego, osobliwy sposob zaszczycenia swego mieć mogli. Su-
raż, że są dobra dziedziczne xiążąt jch mosciow Ostrozkich, ad instructionem juventutis nobilium ordinowane, od ciężarow bonorum regalium et spiritualium wolne byli. Także maiętnosci jch m. oycow jezuitow Łuckich, dla ktorych desolatiey, studia artium liberarium w Łucku ustawac muszã y niemałe stąd studiosis w naukach są uymy, aby quantisper respirare mogli, ciż jch m. pp. posłowie przyczynic się maią. Starostwo Drahimskie, z ktorego niemałe Rzeczypospolitey provenerunt commoda, iż iest avulsum, aby vel modus odszukania inveniatur, vel possessoribus słuszna obmyslona była nagroda, pilnie studio jch m. panom posłom naszym zlecamy. Miasto Krzemieniec tak iest zdezelowane, że, podczas aktow publicznych ziachawszy się, stanciey miec niemożemy, upraszac maią j. kr. mosci jch m. pp. posłowie, aby propter respirium, tak od żołnierza, iako od collecty browarney y inszych podatkow, uwolnione bydz mogło. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae miał portare onus, że tedy wszystkie woysko całej Rzeczypospolitey, pod maiętnościã j. m. p. podkomorzego Krzemienieckiego stanãwszy, one zruynowało, nil aequius tylko aby ad tota hoc damnum restitueratur. Rzeczypospolita, a iż się y innych jch mosciow takowych wiele zayduie wszystkich in genere, aby na nich osobliwy respekt j. kr. mosci był miany, pamięci jch m. panow posłow commendamus. Nieprzepominaiąc j. m. pana Zubczewskiego, teraznieyszego marszałka koła naszego, u ktorego tego roku przeszłego, pod Czudnow ydąc, przez niedziel cztery obozem woysko stało. A iż niektorzy jch mosc w roznych krywdach y postulatach swoich justa desideria in sinum nostrum iako braciey deposuerunt, iako to: j. m. p. Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, j. m. p. Kazimirski, chorąży Owrucki, wielmożna jey m. pani woiewodzina Bełzka, jey m. pani obozna koronna, j. m. p. Chmielecki, j. m. p. Hnoinski, ci wszyscy aby pro

diversitate votorum suorum z pomysłą od j. kr. m. pana n. m. expedyowani byli consolatią, instantiey jch m. pp. posłów naszych podaiemy. Osobliwe okrzywdzenie j. m. p. podsędką Łuckiego w skutach, zabranych na potrzebę j. kr. mosci y zatrzymanych przez j. m. xiędza Rożyckiego, za którą detentię kilkoletnią, tak same szkuty y ich statki popsowane zostały, iako na ich prowentach fractach y posyłaniach zboż swoich, co iest iedyne w kraiach naszych wsparcie, bardzo znacznemi j. m. p. podsędek injuriatuszkodami, aby mógł byc z łaski j. kr. mosci ukontentowany, jch m. pp. posłowie procurabunt. Żąłosnie przytym uskarżyc sie maiajch m. pp. posłowie, nomine woiewodztwa naszego, na jch m. pp. żołnierzow, niżej mianowanych, iako to: p. Korfa, p. Kałuskiego, p. Wilamowskiego, p. Wierzbickiego, ktorzy, privato auso assignatie sobie samym po woiewodztwie naszym wymyslaiać na dwory szlacheckie, ani ich bydła y zboża, żadnych exceptij nieczyniać, woiewodztwo nasze sunt depraedati, aby na nich była słuszna animadversia upraszaiąc. Przystempuiać zas ad petita de bene meritis, imprimis desideria jas. wiel. j. m. pana Iana na Zamosciu Zamoyckiego, woiewody Sendomirskiego, Kamienieckiego etc. starosty, ratione miasta jch mosci Zamoscia, tak sławney y potrzebney w oyczyźnie fortecy, aby przy prawach y wolnosciach swoich zastawało y więcey od mieszczan Lwowskich, na ktorych querulatur, in commertiis impediowane niebyło. Także względem Tarnopola y Rownego z ich włosciami, ktore, przez obozy woysk koronnych, tam stawaiące, wielką poniesli dezolatią, ut habeatur j. kr. m. pan n. m. y Rzeczypospolitey respectus. Przyteyże okaziey zasług y odwag jego mosc cum tantis vitae et sumptuum dispendiis oyczyźnie oddawanych, ktore etiam nobis tacentibus constant zalecic jch m. pp. posłowie nasi nieprzepomnią. Lubo to occurrunt za jch m. pany senatorami naszemi miłosciwemi pany alcioris in senatu loci do j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey instantiae, niemożemy iednak differre nizkiey naszej y gorącey do j. kr. m. p. n. m. prozby y instantiey za jas. osw. xiążęciem j. m. p. Mikołaiem na Klewaniu

Czartoryskim, woiewodą Wołyńskim, który iest princeps et direktor nobilitatis nostrae, aby j. kr. mosc p. n. m. tam praestantis in patria civis, który nietylko sam propriam na usługach oyczyzny usque in senium cousumpsit aetatem ale et jllustrem prolem ad continua, tam in sago, quam in toga, patriae obsequia paterno induxit exemplo, osobliwym od j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey ad merita tanti senatoris respiciat okiem. Magnanimis annumerandus haerobus jas. osw. xiąże j. m. Dymitr na Wiszniowcu y Zbarazu Korybut Wiszniewiecki, woiewoda Bełzki, lubo żadnego a particularibus non exigit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae, wysoką przezacnych przodkow swoich krwią zpurpurowaną, odważnemi czynami nietylko apud patricos, ale apud exteros codziennie extendit marsowemi pracami, abysmy iednak debitum tanto civi niez dali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jch m. pp. posłow naszych, hoc gloriosum nomen przypomniane j kr. m. pana n. m. było, zlecamy. Musiał by bydz w oyczyźnie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach swiata wszystkie de patria zasługi jas. wiel. j. m. p. Jana na Barze y Lubomlu Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, tajne bydz miały, ktore nietylko cum toto nostro exercitu, ale ipse unicüs propriis cum potentia hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia odwagą, rzecz widoczna oswiadczał, aby tedy inpostulatis suis u pana y oyczyzny benignam inveniat aurem, mianowicie względem confirmathey praw swoich, z pilnoscją jch m. pp. posłowie nasi przy czynic się mają. Consciüs ipse princeps et tota Respublica prac, kosztow y odwag, zdrowia jas. wiel. j. m. p. Stanisława Kazimirza na Połłoney y Tarhowicy Bieniewskiego, woiewody Czernihowskiego, Bohusławskiego starosty, pod czas tego krwawego potopu belli intestini, w oyczyźnie naszej oswiadczonych, kiedy tak wiele razy pondus salutis in stateram grubych y nierozumnych narodow, dyskretney ochotnie exponere nie wstrygał się, y nie bez pomyslnych in partem Rzeczypospolitey constructae pacis z tego placu schodził successow, tam parvum futuris nostri encomium, aby proportionalnym

jch m. pp. posłowie nasi u j. kr. m. explikowali zaleceniem, poruczamy. Niemożemy praeterire zlecenia prozby jch m. panom posłom naszym za jas. wiel. j. m. panem Henrykiem z Wysokiego Kaszowskim, kasztelanem Wendenskim, który wprzod młode lata swoje, ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedycyi, aż do tąd, na usłudze Rzeczypospolitey odwaznie trawiąc, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi podczas roznych expedycyi niemałym kosztem miewając trudow kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nieżałował, y, iuż senatoria z łaski j. kr. mosci będąc insignitus dignitate, wolat apertum vitae discrimen subire et onus compedum senatorskiemi dzwigac nogami, niżeli minimam proditionis, quae inter status versabatur, incurrere notam, z czego że niemałą na zdrowiu y fortunach odniósł jacturam, miłosciwey j. kr. mosci proponendum consideratiew. Między inszemi wielmoznego j. m. p. oboznego koronnego krwawemi zasługami, przy których nietylko cum dispendio zdrowia y fortun swoich toties sudavit et alsit, ta wiekopomna Rzeczypospolitey przysługa, kiedy paulo antea, z małą woysk koronnych garscią, primam w swowolnę Ukrainę toruiąc drogę, freit glaciem inter numerosos suspectae fidei exercitus wszedszy, aż Moskiewskich z szczupłym woyskiem, w komendzie swoiey będącym, dotykał włosci u nas iako wiadomszych in confinibus Ukrainy, silentio involvi niemoże, zlecamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć j. kr. mosci przywiedli. Simili modo przepomniec niemaiaj jch m. pp. posłowie nasi j: m. pana miecznika koronnego, ktoremu nietylko gratitudo tak wysokich zasług, ale ipsum debitum wydanych na potrzeby Rzeczypospolitey pienezdy nondum persolutum praetenditur, aby in utroque sine intermissione mógł bydz satisfactus. Starał się o to j. m. p. Stefan Leduchowski, podkomorzy Krzemieniecki, z młodosci lat swoich, aby in martio civilique sudore inter bene merentes w oyczyźnie non videatur tardior, kiedy o całosc Rzeczypospolitey oraz z bratem swym rodzonym j. m. panem sędzią ziemskim Krzemienieckim niewoli tatarskiey subiit vincula, y niemałe na zdrowiu

y substantiey, tak służąc w woyskach j. kr. mosci y swoje chorągwie numeroso ordine braci niewaiąc, iako też z tatarskich se ipsum oraz y z bratem rodzonym okupuiąc, więzow ponieśc musiał dispendia, aby tedy inter optime meritos j. kr. m. panu n. m. przez jch m. pp. posłów naszych był zalecony, commitinus. Nietylko same littora maris Baltici, krwią swieżą zeszłego j. m. p. Kazimierza Piasoczynskiego, pułkownika j. kr. mosci cum decore gentis Polonae skropione, zatem domem loqui videntur, ale y specjalne j. m. p. Jana Piasoczynskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, oyczyźnie przysługi, przy których więzienia Moskiewskiego y kozackiego expertus incommoda, gratitudinem patriae postulant, ktore aby j. kr. m. panu n. m. zalecone były, incumbit jch m. panom posłom naszym. Ea sunt j. m. pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, in Republica merita, że a nemine etiam meritissimo superari possunt, nietylko bowiem vitae propriae curriculum, oyczyźnie, tam in togo, quam in sago, służąc przepędził, ale et carissimis trzech synow pignoribus, ktorzy pro salute Reipublicae zdrowia położyli, et sanguine nobis hanc patriam pepererant, suo orbatus został, gorącą tedy jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci wniosą prozbę, aby tanquam supremus bene merentium aestimator, tanta merita pensare, ad dignitatem kasztetaniey Wołyńskiej a cive et patricio nostro etiam nolente alienare nieraczył. Wysokich j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, rotmistrza j. kr. mosci, w oyczyźnie zasług ponowiła gloriosa cicatrix, ktora postrzałem bliskim smierci, iako na wielu odważnych żołnierzach, pod czas Czudnowskiej z Szeremetem utarczki, tak na j. meci stemma amoris patriae wyraziła, co aby przy dawniejszych około trzymania, z niemałym kosztem do usługi Rzeczypospolitey chorągwie, w miłosciwym j. kr. mosci zostawało respekcie, jch m. pp. posłowie zalecić nieprzepomnią. Znacznych przysług wiel. j. m. pana starosty Łuckiego przeciwko oyczyźnie, ktory po wielokroc incursiones et insultus hostium woiewodztwo nasze własnymi zaszczycał piersiami y pro

salute patriae salutem exponebat propriam, ich m. pp. posłowie nasi przed j. kr. moscią panem n. m. przepomniec niemaią. Niemaią bydz pr. epomniane od jch m. panow posłow naszych wysokie merita j. m. p. Jana Szymkiewicza Szklinskiego, łowczego Wołyńskiego, który nie tylko sumptu na okryte w roznych okazyach nieżałowat chorągwie, ale et sanguine przez postrzały profuso, amorem testabatur patriae, aby benigne principis byli respecta oculo. Tak. też j. m. p. Tomasza Koziki, podstolego Wołyńskiego, który, w takich że woiennych okazyach z niemałym kosztem niepoiednokroc pozornie stawiać chorągwie, ad sumptum praestitum generosum nieomieszkiwał adhibere pectus, osobliwey j. kr. mosci, jch m. pp. posłowie nasi zalecic maia łasce. Przytem za j. m. panem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, porucznikiem roty ussarskiej jas. wielmożnego j. m. p. marszałka wielkiego koronnego, ktorego same loquuntur od siebie merita, instare jch m. pp. posłowie nie przepomnią, aby in desideriiis suis repulsus niezostawał, y congruam prac swoich odniosł gratitudinem. Toż uczynic maia za j. m. p. Silnickim, miecznikiem Braclawskim, rotmistrzem j. kr. mosci, aby simili principis mogł byc praeventus gratia. Meruit to dobrze y j. m. p. Jan Jakowicki, aby eodem był involutus volumine nietylko substantiae swoje, ale y brata rodzonego, na usłudze Rzeczypospolitey postradawszy, który aby przed j. kr. moscią panem n. m. od jch m. panow posłow przepomniany niebył. Za j. m. panem Konstantym Czerniewskim y j. m. p. Mikołaiem Babinskim pilnie jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maia, aby ad pristinum restituti byli honorem, ponieważ per male obtentos są aggrawowani processus, aby innocentes non patiantur. Tę tedy naszą instrukcyą, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy y do rąk j. m. p. marszałka koła naszego oddawszy, ad akta castrensia Luceoriensia inducere zlecilismy. Data w Łucku vigesima octava martij tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego roku. У тоє инструкторьци, до актъ поданое, подпись руки его мил. пана маршалка кола ры-

церского воеводства Волинского в тые слова: Konstanty Zubczewski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołyńskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкція, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, вся, с початку ажъ до конца, од слова до слова до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга врод. Луцкая № 2181, л. 833, № 15.

XVIII.

Инструкція кіевських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавській сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевскаго воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посольской избѣ, мѣста Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ уніатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напоминаніи курфюрсту объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфаміи. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ

лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомли. Объ отдачѣ подѣ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят первого, месеца априля сегого дня.

На вряде кгородском, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Андреемъ Рогозою, регентомъ канцелярыи кгородское Володимерское, намесникомъ на тот час буркграфства Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy oczewiscie, wielmożny j. mc. pan Stephan na Czerniechowie Niemirysz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego, instructią ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski blisko przyszły z pomienionego woiewodztwa zgodnie obranym, daną, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, per oblatam подаł, tak sie w sobie mająca: Мы, rady, dignitarze y wszystko rycerstwo, obywatele woiewodztwa Kiiowskiego, на сеймик в Żytomirzu pro die vigesima octawa martij в року niniejszym, тисяч шесет set шеседзiesiąт pierwszym, за универсалем y инnotescentią од jeho кролевскіей мосци pana нашего миłосциwego, згромадени, на blisko przyszły сеym walny ordinarийny, в Warszawie złożony pro die secunda май в року teraznieyszym, подług прав y swobod наших порządu, wolnemi глосами обралисмы послов з woiewodztwa нашего: wielmożного jmc pana Stephana на Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, пуłкownika jeho кролевскіей мосци y marszałка на тenczas кола нашего, jmc pana Karола Potockiego, podczaszego Podolskiego, y jmc pana Jana Wołczkowicza Olizaza; ktorých jeh mosciow używszy do tey pracy y publiczney woiewodztwom usługi, daiemy im tę instructią naszą, według ktorey powinni będą efficere to u jeho кролевскіей мосци pana нашего миłосциwego y Rrzeczypospolitey, cokolwiek articuły в niey zawarte wyrażą, aby з помислнą legatij

swoiey do nas regrediatu rrellatią, wprzod Bogn Wszzechmogącemu za niepojętę Jego nad oyczyną naszą pokazane łaski y dobrodziejstwa oddawszy dzięki. Taka iest jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego ku oycyzynie naszej, a swemu krolewstwu, miłosc, że inszych niepotrzebuie dowodow, tylko codziennę z ciężką molestią jego krolewskiej mosci fatygą około tey matki naszej prac przedsięwzięcie zaczynaiąc, albowiem od pierwszego wstępu jego krolewskiej mosci do tey korony, przyznac to każdy musi, że jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, samą tylko wrodzoną świętych antecessorow swoich zdięty miłoscią, nie wzdrygał się, przyjął gubernacula krolewstwa, tego prawie już wpuł na ten czas straconego, potym iż tot malis circumdatum externis et civilibus bellis fessum wszelkimi sposoby y usiłowaniem s podziwieniem wszystkich narodow indefesse dzwigał aż do tey pory, gdzie już prawie szczęściem jego krolewskiej mosci y pilnym staraniem ostatnia w dawną possessiā y używanie powraca provincia, tym więcej do powinney majestatowi jego krolewskiej mosci accedet dzięki, im barzies constata, że jego krolewska mosc niechce ustawac w swoiey ku tey Rzeczypospolitey dobroczynności, aż by ią widział ze wszystkich stron, co iż y teraz jego kr. mosc pan nasz miłosciwy przez instructiā swoiā, na seymik Żytomirski przysłanā, wyswiadczył nomine communi, za to jego kr. mosci, tak dobrze y oycowsko nam kroluującemu panu, ich mosc panowie posłowie nasi iako nayuniżeni podziękuią. Jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow koronnych z Bożey directiey calemu swiatu ad invidiam wystawione sub auspicijs jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zwyciężstwa merentur koniecznie y od nas powinne za podjętę pracę, koszty, dexteritates, podziękowanie uczyniā, tedy te powinne pomienionym ich mosciom od woiewodztwa całego jch mosc panowie posłowie nasi y oraz prozbę swoie wniosā za jasniewielmożnym jego mosciem panem woiewodā Krakowskiem do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey stanow, aby iesli przydzie secundum pacta namowione curfirstowi jego mosci Drahimskiemu cedere starostwo nowo, w nagrodę tego stanęła zasługom wysokim od jego kr. mosci w oycyzynie gratifi-

catia; woyska jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ogułem wszystkie odwagą swoją, nieustraszonym mężstwem, znamenitą dzielnością, wiekom pamiętney y prawie niesłychaney in seram posteritatem dawszy przykład, od Rzeczypospolitey powinny mieć powinni a gruntowną gratitudinem, aby tak wielkim odwagom synow koronnych y nieopłaconey żadnemi bogactwy krwi przelaney par był respectus, w czym, poczuwając się wojewodztwo Kiiowskie za tak odważne ku całej oyczyźnie merita, dzięki swoje przez ich mosciow panow posłow swoich przesyła. Inviolata fide y każdym czasem probata ku panu y oyczyźnie virtute zarobiło wojewodztwo Kiiowskie na skuteczną jego kr. mosci pana naszego miłosciwego łaskę y oyczyzny całej miłosc, a iż teraz z łaski Bożey ad possessionem propriam po części przychodzi, uproszą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby miejsce swoje, według porządku wojewodztw, iako po sobie idą, w poselskiej izbie zasiadło; o co ich mosc panowie posłowie, przy przywitaniu jego kr. mosci przez jego mosc pana marszałka na tenczas obranego, jego kr. mosci instanter prosic będą, aby miłosciwie w tym decidowac raczył y uspokoił tę do przyjęcia słuszną materią, która by sprawy poważne Rzeczypospolitey nieomylnie trudnic musiała z tej ratiey, iż to wojewodztwo, poczuwając się in robore virtutis et instantis fidei, debite upominasie należytego y zławna w possessiey będącego miejsca, przyczyny żadney nie naydując, dla czego w tym uposledzone zostaie. Rzecz barzo oyczyźnie potrzebna, s przeszłego seymu, de modo concludendorum consiliorum, namowiona, iż swego nie wzięła skutku, adinveniendi tych definiowania media plenariam ich mosciom panom posłom naszym daimy facultatem; woyska, w służbie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey zostaiącego, zatrzymanie zapłata stipendiorum pierwsze vendicat miejsce, do czego iż ordines regni szczyrze się przyłożą, nie wątpiemy, a ich mosc panowie posłowie nasi ten artieał za nayprzedniejszy mieć będą. O electiey nowego pana, acz vivente principe, prawa koronne mowic vetant, atoli ponieważ sam jego kr. mosc z oycowskiej swey dobroci y miłosci te nam proponit materia, ich mosc panowie posłowie mają od nas facultatem wyina-

lezenia sposobow, iakoby z tey nowej materij całosc majestatu panskiego, Rzeczypospolitey pożytek, a nie zgubę do nas przyniesli. Coaequatia woiewodztw y ziem w podatkach iako in Republica aequali iest potrzebna, tak inibunt koło tego rationes ich mosc panowie posłowie nasi, woiewodztwo iednak Kiiowskie, będąc zawsze po tę wszystkie czasy woyny Ukraynskiey in exilio y teraz ledwo in parte do wyniszczających y daley niszczeiących od consistentey woyska przychodząc fortun, do żadney coaequatiey nienależy y nieżyczy, abysię gorne woiewodztwa w nieszczęsciu y tak ciężkim zniszczeniu coaequowac miały. Approbatia commissiey z Ukrainą szczęśliwie domowey woyny utulic ma zapał, zupełną tedy moc do tey approbatiey pozwalamy ich mosciom panom posłom naszym, a iesliby przyszło cognitio commissij czynic per deputatos y stanowic approbatę, tedy ich mosc panom posłom zlecamy, aby inszym sposobem nato nie pozwalali chiba żeby sami byli deputatami, ponieważ bez nas o nas stanowic summa injustitia. Rellia grecka starodawna, nie w uniey będąca, iakoby cale uspokoina była et liberum ejus exercitium w panstwach jego kr. mosci koronnych y Wielkiego Xięztwa Litewskiego libere podług praw y swiebod swoich extendat, solleniter jego kr. mosci y stanow Rzeczypospolitey mają upraszac ich mosc panowie posłowie, także cerkwie, monastery, fundusze, dobra, należące do cerkwi, katedry episkopskie, archimandritanskie aby od unitow były odebrane a oddane possessorom starey Rusi nieunitom, gorąco instabunt, gdyż do utwierdzenia pokojem oyczyzny naybarzies religionis graecae uspokoienie należy. Postrzegaiąc tego dotkliwie, że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy y większa część Rzeczypospolitey, e longuinguo rzeczy wszystkie szkodliwie upatrując, z niesmakiem przymuią constitutią o xięztwie Ruskim na przeszłym seymie uczynioną, a iż obywatele woiewodztwa Kiiowskiego nawięcey w tym xięztwie dignitarstw, godnosci, woiewodztw przez przywileie sobie danę mają, aby się we wszystkim pokazali byc effective veri cives patriae, nie oglądaiąc się na żadne pożytki by naywiększe, na żadne honori by naypowazniejsze, samą tylko bonum patriae w głowach położywszy, declaruiąc się wszyscy,

poczowszy od jasniewielmożnego jego mosci pana Jana na Barze y Lubomlu Wychowskiego, woiewody y generała ziem Kiiowskiech, iako primasa, ktory sam, będąc na tym seymiku praesens, na to publice consensit za naypierwszą zgodą wszystkich stanow na cassatią y annihilatią tego xięztwa oddac wszystkie przywileie do rąk jego kr. kr. mosci y one powrocic, pewni będąc tego, że te ich ku sobie jego kr. mosc y Rzeczpospolita wolnosc w podawaiących się okazjach nie zechce puscic bez nagrody y contestatney skuteczney wdzięcznosc, za t^o tak generosum in bonum publicum opus. Jnsze wszystkie seymu przeszłego constitutie w swoiey porze y w niczym nie naruszoney zostawiwszy powadze, prosecutionis dalszey woyny z Moskwicinem inibunt modos z jego kr. moscią y z stanami koronnemi ich mosc panowie posłowie, a iesliby przyszło do tractatow z carem Moskiewskim y naznaczenia na tę okazję commissarzow, czego oyczyźnie, w burzach kilkunastoletney woyny fluctuanti, szczyrzey życzymy, upraszac będą, aby commissarze naznaczeni byli z woiewodztw tych, ktorzy mają granic contiguitatem z tym nieprzyacielem, a osobliwie z woiewodztwa Kiiowskiego, choc ieden żeby seymową constitutią stanol commissarz. Kozacy w szlacheckich dobrach, iako pokoju stałego mogą byc wzruszeniem, tak to praecaveri constitutione prosimy, differentie iesliby iakowe między obywatelami woiewodztwa Kijowskiego a kozakami nastąpiły, do tych pomiarkowania aby obywatele woiewodztwa Kiiowskiego naznaczeni bywali, prosic będą Ich mosc panowie posłowie. Reassumptio constitutiei securitatis honorum et bonorum woiewodztw ukrajnych prozbą swą gorącą otrzymaią ich mosc panowie posłowie. Wiele na tym communi omnium bono, wiele sanctae justitiae należy, aby poddanie, ktorzy od własnych swych panow do cudzych miast, miasteczek, wsi, slobod zbiegaią, za pierwszym pozvem primo et legitimo possessori oddawani byli; więc aby sprawy o grabieże bez wszelkich dillatij y wszystkie insze skrocone byli processa, o czym, aby constitutia na tym seymie staneła, prozbą swą wniosą ich mosc panowie posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Distributiva justitia acz z samey panskiey jego kr. mosci clementij miała by

poczynac od żołnierzow, krew swą za dostojenstwo jego kr. mosci y całosc oyczyzny obficie toczących, co iednak iż się ynaczey dzieie, a każdy z rycerstwa woyną zabawną aulica praxi w tym poprzedza, gorąco upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, do jego kr. mosci o intercessią, aby słowem swym panskim obiecac raczył, przynamniey alternate roczną żołnierzom do swoiey łaski, czym sposobi nieprzewyciężone w swoiey y Rzeczypospolitey usłudze ich animusze. Liczby jego mosci pana podskarbiego koronnego przesłuchac y, perceptae z expensami verificowawszy, na seymik rellatijny przywiesc mają ich mosc panowie posłowie, ze się na przyszłym, da Bog, seymie quietatią da od stanow Rzeczypospoltey po cognitiey ziem y woiewadztw, gdzie się obrociły tak wielkie ordinaryne y extraordinaryne podatki, na extraordinaryne expensa ordinowała Rzeczypospolita arędę, mynice, donatiwy kupieckie, pogłównne żydowskie y za nobilitatie pieniądze, także milion złotych, w szelągach wybity, z czego jego mosc pan podskarbi sufficientem da rationem; a iesli by co extra mentem Rzeczypospolitey lubo by ex senatus consulto, wydał, tego nie powinni przymowac, przytym koniecznie domawiac się będą ich mosc panowie posłowie nasi, aby się żaden cudzoziemiec skarbu Rzeczypospolitey nie tykał. Elblągu, tak potrzebney w Prusiech fortecy, zawiedzioney kurfirstowi jego mosci Brandenburskiemu, potrzebną widziemy eliberatio, tak aby był satisfactus we dwunastukroc sta tysięcy xiąże jego mosc, ich mosc panowie posłowie nasi cum ordinibus regni czynic będą namowę, przy upominaniu się u kurfirsta jego mosc secundum pacta niestawionych na żadną okazyą teraznieyszą y usługi Rzeczypospolitey dwu tysięcy ludzi. Praesidium ukrajnych woiewodztw naygruntownieysze byc może, kiedy ich starostwa nie sądowe, małe y wielkie dzierzawe, na tych woyskowych podzielone będą, ktorzy by z nich służbę Rzeczypospolitey odprawowali, o czym, aby constitutia seymowa stanęła, starac się będą ich mosc panowie posłowie u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Tatarowie y wołochowie, w służbie Rzeczypospolitey zostaiące, iako wielkie szkody poczynili w całym krolewstwie polskim, wszyst-

kim wiadomo, do czego iż y to ieszcze accedit, że Rzeczpospolita mało co od nich, abo nic odbiera pożytku, gorąco instabunt ich mosc panowie posłowie o reassumptio y gruntowną excutią przeciwko niem consitutiey uczynioney. Każda Rzeczpospolita naylepiey tym stoi, kiedy aequaliter wszystkie członki własnego ciała fovet et uno eodemque materno amplectitur affectu, ynaczey contemptus unius częstokroc zguby całego ciała bywa przyczyną; zaczym iż obywa tele Infantcy, ea pars corporis Reipublicae, iako equissimum, tak utilissimum, aby bez odwłoki z tego seymu effective ratowani byli, sedulę tedy ich mosciom panom poslom naszy ten articuł zalecamy. O zapłaceniu długow y kredytow różnych, naznaczeniu sumptow na poselstwa y residentie, o Inflanskiey prowincie, Rzeczypospolitey należącey, o praesidia Pruskie, więc Kamięca, Sambora, Lubomli, Halicza, o upominkach tatarskich, a naybarziey o supplementach woyska koniecznie potrzebnych znosic się mają ich mosc panowie posłowie nasi z stanami Rzeczypospolitey, także o potrzebne miasta Gdanska ukontentowanie. Przywileie wszystkie, ktore są przeciwko prawu, żeby z cancellariey niewychodziłi y żeby ich mosc panowie pieczętarze seria mieli na to animadversionem, o obostrzeniu tego prawa upraszac będą jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Prawo samo warowało y każdemu woiewodztwu summe expedit, aby vacuiące w nim dignitarstwa y urzędy bene possessionatis tylko rozdawane byli, zaczym takowe diguitarstwa y urzędy z cancellariey indebite wydane, aby provacanti były, domawiac się będą ich mosc panowie posłowie. Reassumptia constitutiey o dispositiach dla tego iest barzo potrzebna, że xięgi w różnych woiewodztwach, a mianowicie w Kiiowskim, pogineli. Siła to ubliża świętey sprawiedliwosci, że infamie trybunalskie, na wyuzdaną złość ludzką ogłoszone, seymem bywaią cassowane, co aby się żadnym sposobem nie działo, aż za dosyc uczynieniem stronie, abo persona quietatione, ich mosc panowie posłowie nasi instabunt; iako wiele na tym Rzeczypospolitey należy, aby się seymy w zimie, nie w tenczas kiedy woienney pory zażyć koniecznie potrzeba, odprawowały, toties elapsa bene

agendi z wielką Rzeczypospolitey szkodą okazia iest dowodem, co ich mosc panowie posłowie communi utilitate iako naybarzieszy zalecą. Nobilitatie, indigenati cudzoziemcom in copia pozwolone, iako są rożnym y szkodliwym s postronnych panstw na oyczyzne nasze, żeby ostrzących podległe factiom, iako znou żaden patricius et bene de Republica meritus do łaski jego kr. mosci przed nimi docisnąć się nie może, dare patet, tak nietylko na żadną ich mosci panowie posłowie nasi nieposwołą cudzoziemcom nobilitatio, ale owszem, aby ci, ktorze w nadzieie przyszlých nobilitatiew dobra Rzeczypospolitey przeciwkopravu possident, one dobrowolnie puscili, ktore aby woyskowym conferowane były, upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc. Za samymi tylko iednym y szczegolnym jego moscią panem Janem grafem Celarym gm. j. k. m. o indigenat wniosą intercessią, przez tak wiele lat odważną jego z wielkim pożytkiem całej Rzeczypospolitey wiadomo ad invidiam usque in bonum publicam usługą przymuszeni, z podziwieniem to przymiując, że go tak inszych nie słuszenie w tym uprzedzili. O cassatią constitutiew względem conservat będą upraszac ich mosc panowie posłowie, iako niemniey aby woiewodztwa nasze ukraiinne w trybunale płacą od spraw dwoiako aggrawowane nie były. Przyniesione na seymik nasz od woyska Zaporozkiego quærimonia, względem ich, nad postanowioną z nimi od Rzeczypospolitey transactią dolegliwosci, przymuszaią nas do tego, abyśmy ardentissimum wniosli za nimi do majestatu jego kr. mosci et in sinum maternum Reipublicae petitem o surową na tych animadversio, ktorzy nieostrożnie indiscrimen puszczaią Rzeczpospółtą, kiedy ieszcze nie cale ugaszony ogień żarzą y podymaią, odniosą tedy te prozbę jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie nasi, aby ta differentia oboiey stronie szkodliwa (ktora przez posłow pomienionego woyska jego kr. mosci Zaporozkiego na seym ad status Reipublicae odniesiona będzie) uspokoiłasię prędko et pace optata satisfiat. O innovatio y confirmatio Baru y Lubomla jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi Wyhowskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Kiiowskich, przez constitutią jure haereditario od Rze-

czypospolitey przyznanych, y aby cassatia xięstwa ruskiego temu nie nie praejudicowała, upraszac będą gorąco jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie, co żeby przyszła expresse wyraziła constitutia, instabunt. Tym że sposobem aby ich mosc panowie Konstanty y Teodor Wyhowscy przy daninach swoich jure haereditario sobie danych zostawali. Tak dobrze zasłużyli w oczach jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow y wszyskiego woyska koronnego ludzie jasnowielmożnego jego mosci pana Jana Wyhowskiego, woiewody y generała ziem Kiiowskich, łaskę jego kr. mosci y Rzeczypospolitey respect, że chochy niemieli żadnych od jego kr. mosci y jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow o poczeiwe y krwawe zasługi swoje assecuratie nie omylnie by im za takie ich odważne dzieła Rzeczpospolita przyznała, o co teraz ich mosc panowie posłowie prosic będą. Dobra dziedziczne miasto krolewskich uproszone barzo złe szkodliwe Rzeczypospolitey w wolnosciach iey y prawach pociągają consequentie, co iż się teraz dzieie. Iego mosci panu Kałusowskiemu o iego dziedziczną maiętnosc Uchowiecko upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, żeby iey sam nie chciał sądzic, ale do trybunału odesłać ią raczył. Approbatia constitutiei z seymu przeszłego o Łopienniki ich mosc panowie posłowie, ponieważ żadney szkody wiele pożytku przyniesc może promotebunt. Ciężką a prawie nieznosną do maiestatu jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu et in sinum maternum totius Reipublicae obywatel woiewodztwa Kiiowskiego, a mianowicie kraiu Poleskiego: Owruckiego y Żytomirskiego powiatow, składaią y quaerimonia na pana Korfa obersztera, który maiąc comende sobie zleconą nad regimentami raytarskimi, nie przestrzegając prawa pospolitego, nie przestrzegając żołnierskiej discipliny, similis hosti agressus te, które w niwecz obrocił, nad należyte żołnierzowi y koniecznie potrzebne pożywienie, robocze bydło wszystko, to jest, woły y konie także wszystkie wybrac pozwolił, a choc się o to szlachta upominała, żadney nigdy nie uczynił sprawliwosci w

folwarkach y domach szlacheckich wszystko poodbierano, a zgodziwszy się wprzod na pieniężną statią y one odebrawszy, znowu stanowiskiem też dobra y nieznosną przytym contributią aggrawowano, posłuszenstwo poddanych y wszystkie proventa szlacheckie odebrano, szlachte za warte sadzano, rozboiow po drogach codziennych nie hamował, barci z pszczołami kilka tysięcy ścięto, accize na siebie stanowiono; owo zgołu funditus (bez wszelakiej na synow koronnych discretiey) ten kraj zniesiono tak, że żadnego z tamtąd Rzeczpospolita nie może mieć potrzebnego na tenczas subsidium; a obywatele tameczni nic się nie ucieszywszy s požądanego zwycięztwa, z ktorego finem exilij sui byc rozumieli, nie powetowaną nigdy szkodę poniosszy, w mizernych są żebrakow (obroccone?), upraszac tedy jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey będą panowie postowie nasi iako naygorącey, aby ten człowiek nie odwołocznie był sądzony na tym seymie przed sądem ich mosci panow hetmanow et debitas suas poenas, ponieważ to tangit communem libertatis pupillam, tym barziej to afficit woiewodztwo, że pomieniony pan Korf w żadney teraznieyszey nie był potrzebie y nie pomógł naymnieyszym sposobem do tej jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przy jasniewielmożnych ich mosc panow hetmanow koronnych y one wszystkie rycerstwo uczynioney y na wszystkim swiat sławney victoriey; ktorey prozbie gdyby Rzeczpospolita nie exceptowała, musielibysmy się domyslac, że Rzeczpospolita woiewodztwa naszego niema za partem corporis sui, gdyby niemiała wespoł z nami na tak ciężką rane bolec y serio pomysli, aby ją iako nayprędzey zgoiła; a iż y w inszych niektorych mieyscach podobne dzieią się excessa, o naznaczenie commissarzow prozby się przyłożą, ktorzy tak z gornych woiewodztw, iako y z naszego ad meliorem informationem byc mają, niech się przeryzy Rzeczpospolita w tak ciężkiej naszey oppressiey y łaskawie temu medeatur, szczycając się od podobney, ktora nad wszystkimi wisi, sequeli, zwłaszcza że tak wiele dobr y maiętnosci wielkich w Ukrainie będących od tego ciężaru uwolnionych zostało, a my tanta patimur.

Na prolongatią seymu by naymnieyszą żadnym sposobem nie pozwolą ich mosc panowie posłowie nasi, wiedząc, że tak długi czas szesciedzielny iest sufficiens do concludowania naywiększych materij, by legis debite zażyć chciano. Chiba sam oyczyzny nieprzyiaciel nie przyzna jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi na Barze y Lubomlu Wyhowskiemu, wojewodzie Kiiowskiemu, staroscie Czehyrnskiemu, primum principium w uspokoieniu kozakow et in modo przywrocenia onych do pierwszego poddanstwa, przez co iako wiele accessit Rzeczypospolitey, żadnemu nie tajno, powtore żaden nie będzie tak zazdrosciwy, ktory by miał zaprzec, że iego cnota y odwaga znaczna poczeli słabiec, siły kozackie y Moskiewskie, gdy iedne pod Pułtawą, drugie pod Konotopem, feliciter attruit, nakoniec nie będzie żaden tak niesprawedliwy, aby temuż nie miał przyznac doskonałej ku oyczyźnie y wiekom pamiętney miłości, gdy uważy, że ten doskonały syn oyczyzny nie częsc iaką dostatkow y substantiey swoiey, ale wszystko co miał naydroższego y naykosztownieyszego (namniey sobie nie zostawiwszy z obfitych bogactw), cale ofiarował oyczyźnie, na ktore jego mosci tak wysokie y z naywiększemi porownane merita aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy z Rzeczypospolitą przy koźdey podaiącey się okaziey miał wzgląd y baczenie, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Wielmożnego jego mosc pana Stephana na Czerniechowie Niemiryca, podkomorzego naszego Kiiowskiego y pułkownika jego kr. mosci, po wszystkich czas w oyczyźnie się toczących wojen, wiara ku panu nienaruszona, doskonała ku oyczyźnie miłosc, w zamieszaniu domowym odwaga y dexteritas, w boiach przed oczyma hetmanskimi y wszystkiego woyska dzielnosc, więcey szwanki po wielekroc ab hostibus patriae otrzymane, są nam doskonałym incitamentem, abyśmy do maiestatu jego kr. mosci suplikowali o respect jego zasługom należyty y łaski jego kr. mosci nad nim prędką y gruntowną w ratunku y podzwignieniu substantiey iego zszczuploney, zwłaszcza że wszystka nadzieia z maiętnosci dziedzicznych iego spomozenia cale upadła, kiedy mu niediscretua commilitarium ręka wszystko

odebrała, nic a nic z tak obfitych niezostawiwszy possessiey y cale ie zniosszy, powtore ich mosc panowie posłowie nasi wniosą do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey za tym że jego mosciom instantią, aby tandem, mógł liquidowac a potym odniec zapłate summy, którą iuż od kilkunastu lat na własną Rzeczypospolitey erogował potrzebę, o co po wielekroc była za nim od woiewodstwa Sędomirskiego na seymach instantia, jego kr. mosci onemu dane swiadczą assecuratie. Wielmożny jego mosc pan podkomorzy Podolski względem ustąpienia Dimiera, także jego mosc pan Władysław Wilczkowski, starosta Zwinogrodski, względem Owrucza przy swoich dawnych y swięzych wiekopomnych usługach słuszenie należitą mają miec recompense, co że prozba ich mosci panow posłow naszych przy samey sprawiedliwosci u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey efficiet, niewątpiemy. Za jego moscią panem Karolem Potockim, podczaszym Podolskim, rotmistrzem jego kr. mosci, aby commissia per constitutionem naznaczona była do rozgraniczenia wsi Łuzkowa, części krolewskiej z szlachecką, iako też y od Wydranicy, krola jego mosci wsi, a Usiciąg dziedziczny, instantią wniosą ich mosc panowie posłowie nasi. Jasnie wieimoznego iego mosci pana marszałka wielkiego, hetmana polnego koronnego, na wielmożnego iego mosc pana Ostafia Tyszkiewisza, starostu Żytomirskiego, ferowany decret sprawiedliwy potrzebuie łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mając względ na zasługi znaczne y iego samego y przodkow iego w tym de rigore juris było mu ustąpiono, cokolwiek z tego decretu ma in partem Reipublicae uczynic, więc aby mógł miec ratunek w inszych ciężkich na teraznieyszą zruinowaną swoje substantią włożonych na się winach iako nie mniej o zdjęcie kary z porucznika iego, iego mosc pana Sokołowskiego, powolną prozbą wniosą do krola iego mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Iego mosci pana Drohoiewskiego, starosty Miedzielskiego, krzywde zalecą łasce jego kr. mosci y Rzeczypospolitey y respectowi. Za iego moscią panem z Czerniechowa Niemirychem, podkomorzycem Kiiowskim, o prędką sprawiedliwosc z odebranych przeciwko prawu Łopiennikow

do iego kr. mosci panowie posłowie suplicowac będą. Jego mosc pana Thomasza z Biberszteyna Kazimirskiego y usługi tak dawne iego zalecą łasce jego kr. mosci, upraszając o consens na przedanie wioski Kopyłowa. Jego mosc pan Ian Wołczkowiec Olizar, woyska wszystkiego w dobrach swoich stanowiska passus, do ostatney substantiey swoiey przyszedł ruiny, tego baczeniu y łasce jego kr. mosci oycowskiey zalecą ich mosc panowie posłowie, o zniesienie infamiey woyskowej. Za iego moscią panem Stephanem Radlinskim, rotmistrzem iego kr. mosci, prosic będą. Iego mosc pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, chorąży rotty kozackiey jego kr. mosci, wszelki respect za dzieła odważne meretur woienne, aby tedy danina od iego kr. mosci onemu conferowana znowu potym przez reversał jego kr. mosci primo reddito possessori nieposzła bez nagrody y recompensi, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Jego moscia pana Słowniewskiego za podietę w Ukrainie z kosztem drogi nie przepomnią wesprzec instantią ich mosc panowie posłowie. Ktore to wszystkie articuły y w nich contenta jego mosci panu marszałkowi naszemu do Włodzimirskiego grodu, ponieważ Żytomirski ad praesens vacat, zlecillsmy podac. Datum ut supra. U tey instructiey podpis ręki temi słowy: Stephan na Czerniechowi Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego. Ktora to oblata instructiey, za podaniem oczewistym y prozbą wyszmiawanego jego mosci podawającego, a za przyjęciem moim urzędowym, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich есть вписаная.

Книга продск. Владимир. 1661 г., № 1029, л. 935.

XIX.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ Замостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и бапницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привилегій. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесятъ вѣторого, месеца генъваря тридцатого первого дня.

На вярде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мѣною, Стефаномъ Вышъполскомъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинештными кгородскими старостиньскими, становъши персоналитер, урожоный его милост панъ Миколай Жабокрыцкий, подсудокъ воеводства Брацлавьского, маршалок кола рыцерского, инсѣтрукцію воеводства Брацлавьского, нижей выраженую, для вписаня до книгъ нинешнихъ, подалъ, так се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym dwuniedzielny Warszawski, z koła rycerstwa wojewodstwa Bryczawskiego dana, to iest: jmei panu Krzysztophovi Kordyszowi, podczaszemu, jmei panu Stephanowi Konstantemu Piasoczynckiemu, podstolem, jmei panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi, y iego mosci panu Mikołaiowi Kazimierzowi Zestelinskiemu, woyskiemu,*

Bracławskim. Oycowska miłosc jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, lubo po wszystkie lata szczęśliwego panowania swego nad Rzeczpospolitą plenissime diffusa, enituit przez lat wiele nabytych zwycięztwy nad nieprzyacioły koronnemi, przy niesmiertelnych y wierney pamięci godnych odwagach jego kr. mosci, osobliwie jednak prace obmyśluwania jego kr. mosci okolo zawziętosci woysk koronnych y litewskich, w związku zostaiących, poniesione y nieprzyaciel sollicitudine jego kr. mosci pana naszego miłosciwego niedawnemi czasy profligatus, tak wiele do niesmiertelney pamięci nabytych y godnych tryumfow ad diem momenti, że iako wszystka Europa stupere et somniare musi indefatigationem jego kr. mosc, tak Rzeczpospolita ocieżona dobroczynnosciami majestatu panskiego będąca, wszystkimi siłami serc swych Boskiego maiestatu gorąco prosi za długowieczne w szczęśliwym panowaniu krola jego mosci pracie; prze to ich mosc panowie poslowie, venerata majestate waszey kr. mosci pana naszego miłosciwego, w pozne wieki powinszuia niesmiertelnych tryumfow y zdrowia dobrego, z podziękowaniem pokornym za wszelkie trudy, prace, sollicitudines jego kr. mosci. Ante omnia ich mosc panowie poslowie suplicem postulationem woiewodstwa naszego wniosą do maiestatu jego kr. mosci, iako pierwey od nieprzyaciela iawnie naszego następuiącego bylismy de proprio wygnani, tuż teraz sub specie pakt zawartych, gdy ledwie począł patere adsens nie samym osobom, ale tylko urzędnikom, zesłanym zarazem za wydanemi z cancellariey jego kr. mosci uniuersałami y za hetmana Zaporozkiego, do nich się stosuiącego, także uniuersałami, przyszły do wszystkiego exulari, obliguemy w tym animadversionem virtutem braci y posłow naszych aby pro consulentiis suis succurendo utrapionym braci, od kilkunastu lat wygnanym y teraz włóczącymi się, categoricam à Republica otrzymali declarationem, długoli w takiej oppressiey mamy zostawac, i ieżeli fraternae subsidiae możemy kiedy implorare, żebyśmy in aequali Republica aequaliter pociągac z ich mosciami na zapłatę woysku mogli. Constitutie często nie tak ex tipo wychodzą, iako bywaią condita, co y teraz panowie poslowie nasi pokazali, maia tedy w

tym tak starac się aby authorem tego doysc mogli, kto takowych difficultatum et rerum był, y animadversionem urgere na typografie, aby oddał huius negotii rationem. Zapłata żołnierzom aby obmyślona, z inszemi woiewodztwami zniesszysię, by też z dobr Rzeczypospolitey media, a nie intra duorum amorum sic na to exolvere, iako też y duchownych przy podatkach, uchwalonych na przeszłym seymie. Exorbitancie wszystkie, ktore proponent ich mosc panowie posłowie aby reparate były per legem, toż mają uczynic y o kommissiach z kozakami y o regestrze specjalnym. Scripta ad archivum dane, pilnie doyrzą ich mosc panowie posłowie, aby przeczytane były, y quid sonant rowno z dzugiem, w tym zostawali. Laudum securitatis approbatum, inquantum będziemy restituti, mają otrzymac y na przyszłe podatki, iako y przeszłe panowie kozacy pozabierali. Senatus consulta Reipublicae że są fundamenta conservationis et intermissionis, gorąco injungimus ich mosciom panom posłom naszym, aby postrzegali tego, ieżeli prawom dawnym y zwieżym dosyc się dzieie, iezeii singulariter, ut lex wult, na swoje datum consilium senator podpisał się, inaczey fide et honore obligamus, aby niepodpisanego nie acceptowali pro consilia, ale ad mentem legum stosuiąc się, iakoby całosc Rzeczypospolitey poscent, postępowali, za nierendowanie ich mosciow panow senatorow. Grzywny secundum legem aby na zapłatę woysku były oddane, z czego j. mc pan instigator coronny ma dac rationem. Ich mosc panowie starostowie dobr ukrainnych necessario aby residowali w starostwach swoich, propter maiorem securitatem tamtych kraioy. Zażęściło się in Republica tak de lege indigenat, że chcąc ad omnes diguitates zaraz przychodziec nie o nobilitatye, ale o indienat, non prout indienatum in extentus staraią się y otrzymuią barziesz prawo, a niżeli meritis, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie w tym godnosci Reipublicae, aby ci, ktorzy do indigenatu przyszli, a, według prawa, documentow niepokazali realem ad instantiam cujusvis byli powinni w trybunale inter causas officiales pakazac, ktorych cognitio tam byc ma; a ktorzy przeciwni podieliszę, aby kwitami od skarbu, albo cujus intererat, probowali satisfactionem, aby się te pieniądze na zapłatę

woysku obracali. Indienat Orsutego iż sine consensu izby poselskiej wpisany iest in Volumina Legum; także panow Piotrowiczow, na instantią cudzoziemską ultra consuetudinem regni nie proponując tego w izbie poselskiej, instabunt panowie posłowie, aby byli cassowane i na potym aby insequellum nie szło, promcvebunt. Iako wiele na dotrzymaniu fortec pogranicznych należy, docuerant nos swieże y dawne exempla, aby tedy nieprzyziaciel quibus mediis onych nie occupował, upraszac będą per amorem et conservationem patriae ich moc panowie posłowie maiestatu jego kr. mosci, aby comendantow raczył podawac na praesidia zamkow y miast Pruskich y wszystkich pogranicznych fortec, nie cudzoziemcow, ani nowo nobilitowanych y do indienatu dopuszczonych, ale starożytną szlachtą osiadłą, omne suspicione carentes avis, i tych, którzy oraz cum exercitu od krola Szwedzkiego do jego kr. mosci powraciającym nie powrocili y tam zastawali, y owszem, iesliby tacy ad praesens byli na praesidiach commendantami, aby jego kr. moc raczył odmienic. A iż cardo spraw Reipublicae na constituciach należy, mają ich moc panowie posłowie instare, aby deputaci do correctury constituciey byli przysięgli ea rota, iako Respublica uchwalili. Lwow miasto porownane iest miasta Krakowa wolnosciom o dependowaniu rzeczy kupieckich od cudzoziemcow a że sobie niewiedziec qua ratione otrzymali aditament etiam ab incolis regni y pod tą clausulą summopere aggravują incolas y necessitią ad depositorium, inibunt ich moc panowie posłowie omnem rationem, żeby aequali jure z Krakowem non ultra gaudere miał Lwow y od takich exactii sub poenis supersedował. Zamoscie, forteca potrzebna Reipublicae, in libertatibus suis od mieszczan Lwowskich praejudiciosie aggravatur, zlecamy ich mosciom panom posłom upraszac, aby przy dawnych wolnosciach zostawała. Kamieniec-Podolski, iako antemurale Reipublicae, multis.... forteca difficultatibus, żeby prowiant według dawnych praw mógł miec z starostw, mają demonstrare ich moc panowie posłowie. W Ukrainie rzecz szkodliwa po wszystkich wojewodztwach, aby de novo radzie miały slobody erogowane,

podnosić się, ich mości panowie posłowie pilno tego postrzegac mają, aby constitucją warowano y zakazano. Kozacy, którzy w rejestrze zostają y wolnościach rycerskich, ci aby cum plaebie nie łączyli się w commissey dilatą y iako nayprędzey commissa do napisu kozaków odprawiona była, tego pilnie domowią się. Wielką w tym krywdę nobilitas cierpi, że wiele cudzoziemców nagęściło się do boku jego kr. mosci, którzy et ad consilia miscuunt, upraszac krola ich mości panowie posłowie mają, aby iako pan nasz natus szlachtę polską przy boku swoim zatrzymawszy, abdikował cudzoziemców. Pilno się tego domawiac, aby cudzoziemskich regimentow rachunki popisowe computalne były po potrzebie Czudnowskiej y nie więcej exolvere nato pieniędzy skarb ma, tylko iako wiele po potrzebie żołnierza tego zostało. Deducowano nam autenticis documentis, że na posłach ziemskich przed uczynieniem rellacyey otrzymane są infamiey, banicye, starac się tedy ich mości panowie posłowie mają, aby takowe processy, iako prawu przeciwne, zniezione byli. Przywilegia, różnym osobom y w różnych województwach contra legem dane, aby nihilowane a potom z cancellariey takowe nie wyprawili. A iż iest kilku osob, petentes graciam et clementiam majestatu jego kr. mosci, ich mości panowie posłowie adibunt modum aby ad presentium statum et honorem przyprawni byli. Za wysokie przysługi jasnie wielmożnego xięcia jmci Korybuta Wiszniewieckiego, wojewody Bełzkiego, ich mości panowie posłowie petita onego wniosą do majestatu jego kr. mosci; także instancją za jmcją panem oboznym koronnym wniosą ich mości panowie posłowie w petitach pewnych xięcia jmci Michała Wiszniewieckiego, w pamięci mając instancją, wniosą do krola jego mosci. Jego mości pana starosty Nowogrodzkiego merita z odwagą zdrowia zaleciwszy krolu jego mosci, petitum w pamięci onego miec będą. Jego mości pana Mikołaja Zabokrzyckiego, podsędka Braclawskiego, stratę zdrowia w oblężeniu Zbarazkim y utraty nie małe na usługdze Rzeczypospolitey jego kr. mosci zaleciwszy, miłosciwą panską nagrodę upraszac będą. Za panem Stanisławem Zestelinskim wniosą

instancią swoją ich mosci panowie posłowie, aby sublevatus byc mógł in vigore decreti. In quantum parti satisfactum est za successorami jmcі pana Andrzeia Zahorowskiego, wojta dziedzicznego Łuckiego, instancją wniosą, aby od urzędu zamkowego Łuckiego w provencie swoim nie ponosili praejudicium. Także za iego moscią panem Oleszkiem w petitach onego instancją swoją wniosą. O te wszystkie puncta starac się maią pilnie ich mosce panowie posłowie, aby woiewodztwu swemu cale otrzymawszy y integritatem onegoż jmcia powierzywszy, fide, et honore, et conscientiis zawiązawszy ich mosce, żeby nic nowego y szkodliwego oyczyźnie niepozwalaiąc, starożytnych wolności, praw y swobod postrzegaiąc, oglądaiąc się y na to że na ostre w ciężkich żalach braciey swoich przyszli by, strzeż Boże, szable, ostatek deteritati ich mosci poruczamy. Na co dla lepszey wiazy jmc pan marszałek koła naszego rycerskiego tę instructią ręką swą podpisał. У тоє инъструкциі подпись руки тыми словы: Mikołay Żabokrzycki, w. Braclawski, podsędek y na ten czas marszałek koła rycerskiego. Которая то инъструкция, за поданемъ и прозбою выпшъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешньныхъ естъ въписаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г. № 1030, л. 1044.

XX.

Постановленіє волинських дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уилатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ градскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уилаты податей, кромѣ чоповаго.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца февраля четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Александромъ Пируским, подстолимъ Новокгородским, подстаростим Луцким, яко субъделегатом од ясневелможного его милости пана Самуеля, граби з Лешъна, на Баранове и Чарториску Лесъчинского, Луцкого старости, маршалъка кола рицерского, ад гункъ актумъ ужитым и засажонымъ, и книгами винешъными кгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, тотъ же вышъменованный его милост панъ староста Луцкий, маршалокъ кола рицерского, для вписаня до книгъ помененых, подалъ ляддумъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волинского, про дие триезима януарии анъни презентись тутъ до Луцка згодне постановленое, о чомъ тое ляддумъ ширей в себе маеть, просячи, аби принято и в книги вписаное было, а такъ я, субъделегатъ, оное, до книгъ приймуючи, читалемъ, и такъ се в себе маеть: *Mu, rady, dignitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko koło rycerskie, obywatele woewodztwa Wołyńskiego, ziechawszy się do Łucka pro die trigesima januarij anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo na seymik, unwersałem jego kr. mosci naznaczoney, y obrawszy jch m. panow posłow naszych na przyszły seym dwuniedzielny na tymże seymiku, takowe pro bono woiewodztwa naszego unanimiter namowilismy sobie laudum, quo laudo serio prosimy et injungimus jch mosciom panom poborcom, panom administratorom czopowego y depositorom publicznych pieniędzy woiewodztwa naszego, aby ich m. wszyscy od tego roku, ktorego w woiewodztwie naszym podymne*

zaczęło się, na przyszłych naszych sądach skarbowych, które dnia szóstego miesiąca marca w roku terażniejszym tysiąc szescseth szeszedziesiąt wtorem, da Bog, sądzić się zacząć, stanowiący z regestrami, sprawili się y pieniądze znieśli, sub poenis in lege sancitis; a tym czasem aby executie ieszcze nie odprawione odprawowali; a panowie retentorowie nie oddane podatki aby oddali y tamże na tychże sądach negligentes sprawili; czopowego zas terażniejszego jch mm. panom administratorom naszym, j. mosci panu Adamowi Żabokrzyckiemu y j. m. panu Stanisławowi Nasiłowskiemu, ktoby nieoddał, oto będąc pozwany do sądu skarbowego y inszego wszelakiego triplicem pensionem zapłacić ma y powinien będzie. A ich m. panowie administratorowie nasi mają wybierać to czopowe tak, iako j. m. pan Stanisław Nasiłowski novissime, roku niedawno przeszłego, tysiąc szescseth szeszedziesiąt pierwszego, wybierał, tymże laudum naszym złotych szescseth polskich, za zgodą wszystkiej braci naszej jch mm. panom posłom naszym woyskowym do nas na seymik przysłanym in vim gratitudinis u j. m. pana Jana na Knerucie Boreyka, sędziego grodzkiego Łuckiego poborcy naszego, z podatku Beresteckiego naznaczylismy, ktorych oddanych j. m. pan marszałek koła naszego rycerskiego nemine wszystkiego woiewodztwa j. m. pana sędziego poborcy naszego kwitować ma, który quit gdy j. m. pan poborca nam pokaże pro realiter sołuto et pro paratis in tempore calculationis j. m. panu sędziemu przyimiemy. A tysiąc złotych pol. j. m. panu kracyczemu W. X. Litewskiego u j. m. pana Wacława Zahorowskiego, poborcy woiewodztwa naszego, j. m. panu kracyczemu od woiewodztwa winny, assignowalismy, który tysiąc zł. pol. j. m. pan poborca nasz gdy zapłaci y quit odebranych nam ukaże, gotowismy pro reali przyiąć. Tymże laudum naszym j. m. panom lustratorom, ktorzy na sądach skarbowych przysięgę wykonaiają złotych tysiąc pols. naznaczamy y, skąd ten tysiąc złotych dac, na tychże sądach obmyslimy. Koszt zas dla skorygowania y sporządzenia xiąg starych grodzkich Łuckich Drobotowskich na tych że sądach, da Bog przyszłych, skarbowych, kancellariew grodz-

zkiey Łuckiey obmьslimy. Declaruieмы y hoc laudo nostro, aby ultra mentem laudi niebyli do podatkow od j. m. panow executorow pociągani żydzi, excepto czopowego. Ktore to laudum nasze aby było do act grodzkich Łuckich podane, j. m. pana marszałka naszego uprosilimy Działo się w Łucku roku tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorego miesiąca januarij dnia trzydziestego. У того лавьдумь подпись руки его милости pana маршалька кола рицерского въ тые слова: Samuel Lesczynski, starosta Łucki, marszałek кола rycerskiego. Котороежь то лавьдумь я, субделекгатъ, за прозбою вишьменованого его мил. pana маршалка кола рицерского подаваючого, а за принятем моимъ субделекгатским, все, с початку ажъ до конца, до книгъ нинешньныхъ кгородскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 151.

XXI.

Инструкция посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, вылатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣють, какъ слѣдуетъ быть своими имѣніями; но готовность вылатить подымное съ того пмущества, которымъ дѣйствительно владѣють. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принесть для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и перепси козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О рассмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шесть сотъ шестдесятъ второго, месеца генъвара тридцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замьку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, бурк-

грабимъ замьку Володимерского и книгами нинешными кгородскими старостиньскими, становъши очевисто, урожоный его мст. панъ Томашъ зъ Биберштейну Казимирскій, хоружий Овруцкый, маршалокъ кола риперского воеводства Киевскаго, иньструкцію на сеймъ двенеделеный близко приплыый Варшавьскый их милости наном посломъ, зъ воеводства Киевскаго згодне обранымъ, даную, для вписаня до книгъ нинешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы принятая и вписаная была, подал, так се в себе мающую: *Instructia na seym przyszły ich mosciom: wielmożnemu iego mosc panu Stephanowi na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, iego mosc panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, y iego mosci panu Ianowi Kaznowskiemu, posłom na sezmiku naszym, przez nas dignitarzow, urzędnikow, obywatelow y wszystkiego rycerstwa Kiiowskiego na dzien dzisieyszy, to iest trzydziesty januarij, we Włodzimirzu zgromadzonych, zgodnie pluralitate suffragiorum przez nas obranym, dana. Powinszowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu wszystkich tych fortun y successow woiennych, ktore ręka Boska iego kr. mosci swiežo w xięztwie Litewskim sprawiła, podziękuią ich mosc panowie posłowie nasi za wszystkie trudy y pracy, ustawiczne indefesse za oyczizne matkę naszą podięte, niemniey y za to, że ten seym na uspokoienie y ukontentowanie woyska sobie y Rzeczypospolitey dobrze zasłużonego złożyc iego kr. mosci raczył, y wyrażac będą, że posteritas nostrum patrem patriae uznawac musi, ta ma bydz iedna cura bonorum civium patriae apponere manum na to mieysce, gdzie naybarziefy dolega cum idoneo et sufficienti medicamento. A że przez zatrzymaną zapłate woysku zasłużonemu imminet na Rzeczpospolitą maximum wszystkie periculum, na to ich mosc panowie posłowie nasi impendent starania, aby woysko iego kr. mosci y Rzeczypospolitey nie tylko w zapłacie, ale też in alijs desiderijs iako nayprędzey y bez odwłoki ukontentowano było, sine praejudicio Reipublicae et privatorum. Więć, żeby kto nie rzekł, że facilius est consilio, niżeli aere proprio, juvare in hoc*

casu Reipublicae, iesteśmy promptissimi ad iuvandam patriam w tym terminie y skorośmy tylka zayrzeli do swych popielisk, pozwolilismy byli troie podymnego z woiewodztwa naszego na przeszłym seymie, lecz że teraz quo fato cuius instituta consilio ausa nie wiemy, że znowu wygnani z dobr naszych zostaiemy, dowiedzić się serio mają ich mosc panowie posłowie nasi, w czym Rzeczpospolita y woysko musi nas dolere y miseros miec excusatos. Atoli, nieczekając Zadnieprskich kraio w zupełnego uspokoienia, byleśmy byli znowu do dobr naszych przypuszczeni bez odwłoki, to troie podymnego z dobr naszych, in possessione reali będących, wydac submituiemy się do zapłaty ich mosciom panom żołnierzom, ktorzy nas w te dobra odważnemi dziełami y krwią swoją wprowadzili interim na tym seymie przysłym, da pan Bog, upraszac będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, aby o tym skuteczna obrada stanęła y nieodwłoczna, przez deputatow seymu tego naznaczamy, ktorych większa część ma być z woiewodztwa wygnanych y ukrzywdzonych, aby iuż tandem aliquando był oppressioni koniec, ktory y żywotem, y ostatkiem substantiey, iako liberi in Reipublica cives, zabiegac y oponowac się chcemy y powinniemy, nie kładąc iuż więcey totam libertatem mowy sine effectu na seymikach y seymach, ale in reali custodia praw y wolnosci, życia y wszystko co mamy zamykając; dobra dochodow jego kr. pana naszego miłosciwego, że są przez woysko, w związku będące, odobrane, iako nas movet ku panu dobrotliwemu życzliwosci in iuvamine w tym Bogu iawno, ieżeli tedy te nie będą jego kr. mosci przywroczone, choćby naycięższe sobie uczynic mieli według proportiey sił naszych, ze wszytkiemi woiewodztwy certanto, post intromissionem in bona bez odwłoki gratitudinem szkod podiętych, przez odebranie intrat, ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu declarują. O executią commissiey z kozakami, seymem anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, tak w uspokoieniu zupełnym relligiey Graeckiey, iako y wypisie kozakow, instabunt indeffesse, fulsi

lege, ich mosce panowie posłowie, aby zaraz s tego seymu bez od-
włoki commissarze, iuż a Republica anni millesimi sexcentesimali
quingentesimali noni z seymu przeszłego naznaczeni, iako nayprzędzey
ad exequendum mutuis suum ziachali, erogant offenda tak, aby iuż
y kozacy pact swoich bezpieczni byli y my upragnionych possessiy,
czego iesliby ich mosce panowie posłowie nasi nie dokazali, na żadną
rzecz pozwalac nie mają y do niczego przystępowac, gdyż gdzie o
kilka wojewodztw idzie, nie iest to privata, ale Respublica, a iesli
Rzeczpospolita chce bydz mutilis, mutiletur do konca; nie tylko nas
praemit publica calamitas, że pro bono publico przez lat czternastu
patimur exilium, ale też y dobra nasze dziedziczne, contra jura et
libertates nostras, kozakom iednym przez przywileia, a drugim przez
constitutie pooddawano, upemnic się ich mosce panowie posłowie
nasi serio na tem seymie restitutionem dobr takowych, aby injurati
w praetensiach swoich byli ukontentowani. W tey że constitutiei
stanoło rozgraniczenie powiatow wojewodztwa Kiiowskiego, o ktore
się starac mają ich mosce panowie posłowie, aby to ad effectum
przyszło, ponieważ wielkie commodum w świętey sprawedliwosci
województwo nasze, uważywszy przez rozgraniczenie ziem y powia-
tow, upatruie, co serio wniesc mają ich mosce panowie posłowie
nasi. Ponieważ nie możemy się doczekac feliciora tempora, do kto-
rych conservatij w trybunale koronnym spraw naszych są odłożone,
a interim jussus patitur, tedy providebunt ich mosce panowie posło-
wie, aby, more antiquo, z inszemi wojewodztwy w tym przyszłym
trybunale et sic consequenter sądziły się, simplicis debiti zapisy y
ręczne długi aby sązione były cum satisfactione, starac się mają
ich mosce panowie posłowie nasi. Quaerella wszystkich ich mosciow
duchownych, tym barziej jasnie wielmożnego iego moscia xiędza
biskupa Łuckiego, pieczętarza koronnego, o zdesolowane dobra kos-
cielne y zabrane proventa, od antecessorow naszych na chwałę
Boga do kosciółow fundowane, muszą byc w nas, iako u ludzi
katolickich, cordi, instabunt ich mosce panowie posłowie nasi rati-
ones et consilia cum ordinibus regni, iakoby takowym zabezpiecz

oppressiom y szkody takowe aby mogły bydz iego mosci xiędzu kanclerzowi, pro Republica przy boku pauskim pracuiącemu, jako custodio legum nostrarum, nadgrozdzone. Errogowana summa, z samey miłosci przeciwko oyczyźnie, na uięcie woyska, z wielwoźnym iego mosciem panem oboznym koronnym w Ukrainie będącego, przez jasniewielmoźnego iego mosci pana wojewodę naszego Kiiowskiego y na przeszłym seymie liquidowana, instabunt ich mosci panowie posłowie za iego moscią, aby ta summa z skarbu koronnego de facto była dopłacona iego mosci y expensa na fortecę Barską, propter bonum publicum przez iego mosci spendowane, aby byli na tem seymie lequidowane y przyięte, y przy zapłacie woyskowej nagrodzono. Iego mosc jasniewielmoźnego xięcia, pana wojewody Bełzkiego, nietylko naszej oyczyźnie, ale y postronnym narodom zasługi, z stratą niemają fortunarum et facultatum propriarum, dobrze są wiadome, ktore debitam gratitudinem meretur u pana y oyczyzny, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi za xiążęciami iego moscią, aby omnem respectum admoveat iego kr. mosc pan nasz miłosciwy na xiążęci iego mosci o dobra dziedziczne Zarudyniec xięcia iego mosci ad male narata za krolewskie oddane per constitutionem pewnemu kozakowi contra libertates regni, aby byli przywroczone xiążęciu iego mosci. Lubo post sera fata lucent oyczyzny zasługi świętey pamięci xięcia iego mosci pana wojewody Ruskiego, ktore continuavit xiąże iego mosc Michał syn niebożczykowski, ale że wszystkie facultates onego iedne popiołem siadły, a drugie possidet nieprzyziaciel, stanowi onego należycie służyć oyczyźnie niepodobna, gorąco zalecą ich mosc panowie posłowie iego kr. mosci opatrzną fortune xiążęcia iego mosci, aby iego kr. mosc raczył mieć osobliwy respect na xiążęcia iego moscia. Krzywde wielmoźnego iego mosci pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, concernentem et convellentem wolności stanu naszego, ich mosc panowie posłowie proponent Reipublicae y obviabunt renovando antiquas leges, aby takowe inconvenientiae nie działały się. W dobrej są pamięci u iego kr. mosci zasługi imc pana Ludwika z Ondronowa Woroszyła, cho-

rażego Żytomirskiego, pod usarkiami jego kr. mosci chorągwiami towarzysza dobrze zasłużonego, za które jego kr. mosc w nagrode onemu slobode Kozielec za Dnieprem conferowac raczył, w którym interessuiesię xiąże iego mosc pan kasztellan Wilenski, instabunt ich mosc panowie posłowie za iego moscią ad ordines regni, aby per constitutionem przywilei iego mosci był approbowany, inhaerendo constitutioni anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Za imc panem Thomaszem z Biberszteyna Kazimirskim, chorążym Owruckim, który do podeszłego wieku swego trzema krolom ich mosciom usługą swoią wierną oddawał, a wies iego Kopyłow de propria pecunia kupiono insue iego mosci do jurisdictioney Grabowieckiey przyłączona, aby jego kr, mosc lubo consens cedendi onemu dac raczył na tę dobra de facto, albo aequivalentem recompensam, aby summa, erogowana na te dobra, onemu nie gineła. Licentia wielka okazuje się od ludzi mianuiących się woyskowemi, którzy na prawo pospolite nie dbaiąc dobra ciemiężą y w nivecz obracaią, dwory naieżdaią y wsie, które im podobna biorą, samych panow znieważaią, co się teraz stało jmc panu Janowi Proskurze, podczaszemu Kiiowskiemu, dobre zasłużonemu w oyczynie, instabunt ich mosc panowie posłowie aby skuteczną sprawedliwosc mogli odniesc y zabiegac będą, aby in posterum takowa lecentia pohamowana została. Jego mosc pan miecznik Czernihowski pro poena publica zasiadł wieżą, w ktorej wszyscy głównicy do tego czasu siadali, a teraz aggravatur do siedzenia inszey wieże, instabunt za nim ich mosc panowie posłowie, ponieważ iuż niemały czas dawney wieże wysiada, aby w tey że wieże swoje sessio continuował. Za jmc panem Oleszkiem wniosą instantią ich mosc panowie posłowie, aby dekreta zadworne o decimy cassowane były, gdyż to novitatem sapita, omnis novitas periculosa, aby to zas pożarem nie poszło. Co iednemu dzis, jutro się drugi spodziewac musi, iako inszych totali casu contra Reipublicae majestatem principis errantes, ktorzych delicta clementia principis pokryła, tak y tych, którzy na tem seymie eandem clementiam żebrzec u jego

kr. mosci in sinum principis, zalecą ich mosc panowie posłowie. Ktore to artikuly nasze zgodne ich mosc panom posłom naszym daimy y facultatem omnimodam, coby należało extra et commodo Reipublicae, tak iednak, aby żadnych novitates nie przynosili, ktore by miały convellere jura et libertates nostras, w czem fide, honore et conscientia ich mosc obowiazujemy y ieżeli co takowego pokazało przeciwnego, nullitati declarujemy, a jmc panu marszałkowi teraznieyszemu naszemu zleciliśmy, aby z podpisem ręki swej tę instructią do xiąg grodzkich Włodzimirskich podał. Datum we Włodzimirzu dnia trzydziestego miesiąca januarij tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego roku. У тоє инъструкциі подпис руки тими словы: Thomasz z Biberszteynu Kazimirsky, chorąży Owrucky, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая то инъструкция, за поданем и прозбою вышменованое особы подающее, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть записаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г., № 1030, л. 1033.

XXII.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволениі обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволениі выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволениі измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привиллегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненныя жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца фѣвраля четвертого дня.

На вряде кгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною Александромъ Пируским, подстолим Новогродским, подстаростимъ Луцкимъ, яко субделекгатом, на местцу вельможного его мил. пана Самуела, граби з Лешна на Чарториску и Баранове, Лепчинского, Луцкого старости, маршалка кола рыцерского, до того тилко акту засажонымъ, и книгами нинешъними кгородскими Луцкими, становши персоналитер, тотъже вышъменованный его мил. староста Луцкий, маршалокъ кола рыцерского, для вписаня до книги помененые, подал пер облятам инъструкцію, од ихъ мил. пановъ обивателовъ воеводства Волинского ихъ милости паномъ посломъ нижей помененым, на сеймъ близко пришлый уфаленую и даную, яко о томъ тая инъструкція помененая лацнус етъ локуцленциус ин се обловитур, просечи, абы прынятая и до книги вписаная была, а такъ я, субделекгатъ, опую, до книгъ прыймучи, читалем, которая такъ се в собе маеть: *Instructia jch mosciom panom poslom woiewodztwa Wołyńskiego wielmożnym ich m. wielmożnemu j. mosci panu Samuelowi, hrabi z Leszna na Baranowie y Czartorysku, Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, marszałkowi koła rycerskiego, j. mosci panu Wacławowi na Koniuchach*

Hulewiczowi, Łuckiemu, j. m. panu Thomaszowi Kozicie, Włodzimirskiemu, j. m. panu Stephanowi Leduchowskiemu, Krzemienieckiemu, podkomorzemu, j. m. panu Marcinowi Linewskiemu, łowczemu Brasławskiemu, j. m. panu Janowi Horainowi, podstolemu Parnawskiemu, na seym blisko przyszły, w Łucku dnia trzydziestego januarij anni praesentis odprawuiącym się, in loco solito zgodnie obranym. In primis pensando jego kr. mosci pana naszego miłosciwego ustawiczną, a prawie codzienną, Rzeczypospolitey naszej sollicitudinem, która tak salluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną oycowskiej providentey czuynością ipsiusque regalis personae w różnych occasiach inaperta vitae wystawioney pericula sudoribus za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, jego kr. mosci pana naszego miłosciwego tam paternum erga patriam amorem nayniższym zawdzięczyli podziękowaniem, skłoniwszy się zatym do pilnych punctow, instructey jego kr. mosci nam proponowanych, consideratey, takową względem onych daiemy tymże jch moscim panom posłom naszym informatią. Nayprzod instabunt jch m. panowie posłowie, aby senatus consultorum ante omnia residentes na tenczas przy boku jego kr. mosci dali rationes y aby in posterum koždy de senatus consulto sententią swoje podpisował, a contra legem proferens sententiam, secundum quantitatem facti, puniatur poena, na którą się protunc stany na seymie zgodzą y respondeant ad instantiam nuncij et cuiusvis privili praecavendo y w lege perpetua et poena, żeby żadne na podatki ex senatus consulto na potym nie wychodzili uniwersały. Woyska jego kr. mosci ponieważ dotąd w zasługach swoich nie są ukoione, zlecamy ich moscim panom posłom naszym, aby cum ordinibus Reipublicae o zapłacie onym pilne ineant consilium, że iesliby pozwolone podatki na zapłate woysku niewystarczali, w tym się z inszemi woiewodztwy zgadzaiąc, a na czas y calamitatem tego woiewodztwa y zniszczenie przez ustawicznego żołnierza względ y pamięć maiąc, o skuteczney zapłacie mysliły, hoc adiecto, żeby rowno insze woie-

wodztwa podymnym te podatki na zapłatę woysku praevia lustratione po wszystkich woiewodztwach wydawali, ale ich iako y dawnych żadnych podatkow na seym nie sprowadzali, tylko w woiewodztwach swoich deponowali, y tam wedle assignatiew y podziałow woysk w woiewodztwie wypłacili. Pokorną wniosą prozbę ich m. panowie posłowie nasi do magestatu jego kr. mosci, aby nam to paterne obstantibus nostris procurere calamitatibus et oneribus przebaczyć raczył, że desiderijs jego kr. mosci in providenda provisione per omnem impossibilitatem parere nie możemy. Wiele na tym należy, ile his temporibus, iako nas zewsząd o rożnych a strasznych niebezpieczeństwach zachodzą przestrogy, żeby securitas domestica mogła być, iak najlepiej obwarowana, starać się mają jch m. panowie posłowie, iż iakowy sposob na seymiku przyszłym rellationis około tego wynaydziony będzie, seymem terazniejszym mógł być approbowany. Y w tym wielką przeciwko wyraznemu prawu Rzeczpospolita ponosi iacture, że siła chorągwy nad komput pozwolony nowego znajduie się zaciągu, instabunt tedy y w tey mierze jch m. panowie posłowie, aby żadna chorągiew, po komissiey Lubelskiej ostatniey zaciągniona, także żadna insza, ktoraby potrzeby omieszkała, do zasług paenitus nie należała, a insze wszystkie woyska nieźła do zapłaty y zasług przypuszczeni być mają, poki z regimentow cudzoziemskich pułkownicy sami, a z polskich chorągwi porucznicy zasług swoich juramentem. Nie mało ztąd, nad prawa y swobody, stan szlachecki zostawa aggrawowany, że z dobr swoich dziedzicznych, od wiekow chlebom y stanowiskom żołnierskim niepodległych, ustawicznie, iako to y teraz w woiewodztwie naszym, chleby wydawac musi, instabunt jch m. panowie posłowie y do żadney nie mają przystempowac na tym seymie materiey, aż w tych szkodach y krzywdach po przeszłej constitutiew, przez żołnierza w woiewodztwie tutecznym poczynionych, skuteczna y nie odwołczna będzie obmyślona nagroda y lege perpetua caveatur, aby jch m. panowie hetmani za ten consistentie y assignatie, do dobr szlacheckich po przeszłych constitutiach dane, sami injuriatis cum

suis successoribus respondeant. Aże y to znajduie się często, że podatki od Rzeczypospolitey ufalone y insze do skarbu wniesione, na rozne obrocili się ultra mentem legis roschody, instabunt jch m. panowie posłowie, aby pan podskarby na tym seymie generalną uczynił calculatią y iakąkolwiek by na woysko summy wydał, to żeby juramentem comprobował i ktokolwiek by się podatkow Rzeczypospolitey, na zapłate woysku ufalonych, iakimkolwiek kształtem tknął, excepta legatione turrica, to wszystko wrocic powinien, także j. m. pan Niezabitowski y insi wszyscy, ktorzy tak roczną disponowali hyberną, redant rationem, gdzie co podzieli. Donativum kupieckie, na przeszłym seymie pozwolone, mają instare jch m. panowie posłowie, aby się kupce w tey donatiwie secundum legem na tym seymie sprawowali y cokolwiek z tey donathey, także ceł wszystkich wodnych y lądowach, nad ordinatią Rzeczypospolitey, wedle seymu pozwoloney, zostanie, to wszystko na zapłatę wojsku ma cedere. Zlecamy y to jch m. panom posłom, aby z jch mosciow, ktorzy kolwiek na przyszłym seymie mają długi liquidowane, od zapłaty onych tantisper suspendowac fraterno amore ducti, widząc tanta onera y infelicitates oyczyzny, zadosc poki woysko swoiey nieodniesie satisfactey. Znaczna wtym uyma w ordinarynych podatkach zatym krzywda oyczyźnie się dzieie, kiedy bona regalia et Reipublicae obracaią się in terrestria, mają w tym jch m. panowie posłowie instare et lege cavere, aby się to na potym nigdy niedziało, ani w dobra ziemskie obracac quovis modo godziło. Liquidacie długow wszelakich nie mają bydz inaksze tylko in facie Reipublicae, na seymie juramento ewincowane, aliter żadne niemaią bydz płacone, ani assecurowane, jehmc panowie posłowie procurabunt. Materya elegendi novi principis że iest prawu contraria et libertatibus nociva, na tym seymie nec nominetur, immo koždy znawiający sit infamis y ktobysiękolwiek na nie przedtym podpisał, nomina ipsorum in facie Reipublicae specificentur, y ktorzy in hoc passim corruptie pobrali, a decreta na nich te stancły, aby z nich niebyły znoszone, ani kassowane, caveatur lege, y constitucie wszystkie de

libera electione reassumantur. A ponieważ się y to często znajduie, że decreta trybunalskie na seymie bywają znoszone, provideant jchmc panowie posłowie, żeby abhinc niebyły znoszone, ani kassowane, y decreta seymowe, ktore trybunalskie decreta, ratione bonorum terrestrium, iakiekolwiek zasżłe przesądzały, ad executionem niebyły przywiedzione y owszem onych aby była relaxatia y pro bonis terrestribus quisque in iudicio tribunalitio conveniatur, sub poena evocationis, lege antiqua sancita, hac constitutione in perpetuum caveatur. Primum to iest in votis nostris widziec w oyczyznie naszej, religionem catholicam florentem y koscioły ab insultibus quibusvis immunes, bowiem te bases et columnae, kiedy securae (?) stoią, cały oyczyznie inconcussam sustineñt machinam, e contrario, kiedy iakiemi gwałtownemi motibus labuntur, contitur y oyczyzny, serio tedy jchmc panowie posłowie nasi immunitates ecclesiarum, in tota Republica położonych, et securitatem onych promovere na seymie, da Bog, przysżłym mają, iako by w naywiększey zostawały ochronie y w zwykłych wolnościach swoich, osobliwie iednak kathedre nasze Łucką ze wszystkimi klasztorami y kosciółami, w woiewodztwie Wołyńskim zostającemi, nader upadła y z ozdob swoich dawno per temporum vicissitudines et calamitates obnażoną, chcemy miec commendatam, aby iakie od częstych assignacij y wyciążnienia chlebow pospołu z inszemi klasztorami y kosciółami, w woiewodztwie naszym zostającemi, w dobrach swoich dosyc zniszczonych, respirium odniesli. A że summa justitia, żeby każdy cieşzył się z swego, mają jchmc panowie posłowie providere, że y ten, ktory w woysku na tenczas nie zostawa y którzy w woysku poginęły y pomarły, a swoje sżuszne zastęgy liquidowali, od nich niebyli oddaleni y chleby, bubo ktorzy w związku nie zostają, a usługę Rzeczpospolitey dotąd tractują, rowno w podział były podzielone. Staneła y w tym przeszłego seymu wyrazna constitutia o nagrodzie szkod injuriatis woiewodztwa Wołyńskiego przez żołnierza poczynionych, zlecamy to jchmciom panom posłom, aby tego przestrzec chcieli, iakoby ta constitutia sine mora do affectu przy-

wiedziona była; nad to do żadney tractowania materiej na seymie przystąpić nie mają, aż to woysko, które w woiewodztwo nasze wprowadzone, sine ulla discretione nad dobrami y poddanemi, a nawet y dworami naszemi, seuire nieprzestaie, iako nayprędzey wyprowadzone było, y woiewodztwo nasze do wydania żadnych podatkw nie należało, aż ztąd to woysko, nagrodziwszy szkody, ustąpi. Należy y to do ukontentowania niepłatnego woyska, cokolwiek na usłudze Rzeczypospolitey przechodami y z inszych okazij woiennych uczynili szkody, zleca się to dexteritati et fidei jehmciow panow posłow, aby w tym, facta distinctione, praecipue in criminalibus, z inszemi sgadzali się woiewodztwy. Czopowe, które iest osobliwym supplementem zniszczonemu woiewodztwu naszemu, którego że magnates rowno y duchowni, przeciwko wyrazney ufale naszej, płacic zbraniaią się, mają ich moc panowie posłowie serio instare y lege cavere, aby żaden tego podatku nieuniknął y temerarius triplici pensione puniatur, dla czego lauda eo nomine sancita wszystkie approbantur. Wznowiło się y to w woiewodztwie Wołyńskim, czego przedtym nigdy nie bywało, ani prawo żadne tego woiewodztwa ad decimas stringere nie może, zabezpiećc mają jehmc panowie posłowie y prawo specjalne formare, aby żadeny dziesięciny, salutis antiquis foundationibus w woiewodztwie Wołyńskim, nie zostawały y decreta in contrarium lasa za dworem zkassowane były. Commititur y to jehm panom posłom, iż cokolwiek by na tym seymie contra libertatem tractowac chciano, w tym się odwoławszy do praw y słobod dawnych, iesliby co in contrarium legis stawac miała, protestowac się mają; praecavere y w tym mają ichmc panowie posłowie, iakoby jehmc panowie hetmani in dignitatibus suis y władzy, z prawa należącej, żadney diminutiej, ani uszczerbku, nieponosili. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae portaret onus, a wszystko woysko Rzeczypospolitey, stanowszy w Zbarażu y od nieprzyaciela zostawszy w oblężeniu, wielką uczynili temu miastu y włosciom ruine, na co in recompensam zasła Brzeska constitutia, która dotąd nie przyszła do effectu, tedy jehmc panowie

posłowie na seymie terazniejszym starac się mają, aby w tey ruinie przez jchmc panow kommissarzow liquidowanym szkodom stała się nagroda. Żałosnie przytym uskarzyc się mają jchmc panowie posłowie nomine woiewodztwa naszego na jmc pana starostę Osieckiego y woyska pod commendą iego na teuczas będące, ktorzy, w Koretsczyźnie y włościach iey stanowszy y tam czas niemały zabawiwszy, nietylko włosci poddanych do ostatniey przyprowadzili ruiny, ale y samemu zamkowi, także cerkwiom, różnych tam szukając zdobyczy, nie przepuscili y, odchodząc, w Klewaniu y daley po całym woiewodztwie przechodami nieznosne poczynili szkody, zacopoki woiewodztwo y injuriati wszyscy skuteczney y nieodwłoczney od nich nieodniesli nagrody, dotąd do żadnych przypuszczeni bydz nie mają zasług. Restitutia, abo amnistia, panu Radziowskiemu przez stany iesliby pozwolona byc miała, żeby każdego, iako y tych, ktorzy decretami seymowemi nakryci, okrywała in locus żeby zadnemu niebyła pozwolona, cavebunt jchmc panowie posłowie. Przystępując zas ad petitia bene meriti jasnie wielmożnego jmc pana Pawła Sapiehy, woiewody Wilenskiego, hetmana Wielkiego X. Litewskiego w oyczyźnie znacznie zasłużonego, który, własnemu sumptowi y dostatkom swoim nie folgując, cum magno dispendio vitae oyczyźnie oswiadczył, zacic jchmc panowie posłowie nasi nie przepomnią, iakoby in suis desiderijs na tym seymie niezostawał prózny. Magnanimis enumerandus heroibus jasnie oswiecony xięże jmc Dimitr na Wyszniowcu y Zbarażu Korybut Wyszniowiecki, woiewoda Bełzki, lubo żagnego a particularibus non exegit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae wysokoprzezacnych przodkow swoich zpurpurowaną sławe odważnemi czynami nietylko apud patricos, ale externos, codziennie extendit marsowemi pracami, abyśmy iednak debitum tanto civi niezдали się denegare amorem, aby in persona nostra przez jchmw panow posłów naszych hoc gloriosum nomen przypomniao jego kr. mosci y Rzeczypospolitey było, zlecamy. Nad to przywiley ad male narrata na włosc pewną Zarudyniec w woiewodztwie Brasławskim dziedziczną xięcia jegomci pomienionego woiewody Bełzkiego od

iednego kozaka uproszoney y onemu z dobrami temi, obracając te in regalia, conferowany, aby był skassowany. Musiał by byc w oyczyźnie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach wszystkicy Rzeczypospolitey de patria zasługi wielmożnego jmc pana starosty Łuckiego tayne bydz miały, ktore nie tylko cum toto exercitu, ale ipse unicus proprijs cum paterna hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia swego odwagą gdy po Mohilowskicy y po wielekroc incursionses et insultus hostium w woiewodztwie naszym od sciany poleskicy z własnymi swemi ludzmi zaszczyciwszy piersiami y pro salute patriae salutem exponendo propriam, gromadne kozackie woyska zpędziwszy y rozgromiwszy, prawie sam na tenczas woiewodztwu zasłoną zostawał, zlecamy tedy jch mciom panom posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć jego kr. mosci y Rzeczypospolitey przywiedli. Nietylko same merita y odważne dzieła świętey pamięci jasnie oswieconego xięcia jegomci na Wyszniowcu y Łubnach Jeremia Michała Korybuta Wyszniewieckiego, woiewody ziem Ruskich, ktore w oczach wszystkich cum decore gentis Poloniae znacznie wyswiadczył, za tym domem loqui videntur, ale y specjalne w młodym wieku jasnie oswieconego xięcia jegomci Michała Thomasza na Wyszniowcu y Łubnach Korybuta Wyszniewieckiego, woiewodzica Ruskiego, w oyczyźnie przysługi omnem po kozdym expostulant gratitudinem, zlecamy naszym jchmc panom posłom, aby in suis desiderijs iakim vacanssem in adversa sua na tenczas fortuna opatrzony y do czasu pewnego, nim do fortuny dobr zawoiewanych przydzie y od executiey dalszey processow praetensionum debitorum mógł byc uwolniony. Wysokie merita w oyczyźnie cum dispendio vitae et substantiae jasnie oswieconego xięcia jegomci Konstantego Korybuta Wyszniewieckiego osobliwemu przed jego kr. moscią jchmciom panom posłom zlecamy zaleceniu. Niemoże praeterire zlecenia prozby jchmciom panom posłom naszym za jasnie wielmożnym jegomcią panem Henrykiem z Wysokiego Kaszewskim, kasztelanem Wendenskim, ktory wprzod młode lata swoje ieszcze od pierwszych Moskiewskich expediicy,

aż dotąd, na usługę Rzeczypospolitey odważnie trawiąc, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi y pod czas różnych expedicij niemałym kosztem miewaiąc, trudow, kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nie żałował, y iuż senatoria z łaski jego kr. mosci insignitus dignitate apertum vitae discrimen subiit et onus compendium senatorskimi dzwigał nogami, z czego że niemała na zdrowiu y fortunach odniosł jacturam miłosciwey jego kr. mosci proponendum considerathey. Lubo merita krwawe jmc pana Krzysztopha Sapiehy, krayczego W X. L., krolowi panu naszemu są dobrze wiadome, ktore cum dispendio zdrowia swego y fortunarum oswiadczył oyczyźnie y dotąd oswiadczać nie przestaie, iednak y my iako optime de Republica merito civi hanc gratitudinem praestare za słuszną rzecz poczytalismy, aby ichmc panowie posłowie nasi in sinum panskiey łaski recommendare gorąco usiłowali. Wysokich wielmożnego jmc pana Wacława na Koniuchach Hulewica, podkomorzego Łuckiego, rothmistra jego kr. mosci, w oyczyźnie zasług pae-nowała gloriosa cicatrix, ktora postrzałem blizkim smierci, iako na wielu odważnych żołnierzach podczas Czudnowskiey z Szeremetem utarczki, tak na jegomci stemma amoris patriae wyraziła, co abysmy dawniejszych około trzymania z niemałym kosztem do usług Rzeczypospolitey chorągwie w miłosciwym jego kr. mosci zastawało respectie, jch m. panowie posłowie zalecić nie przepomnią. Wniosą ichmc panowie posłowie instantią, aby xiąże Gedeon Czetwertenski, maiąc przywiley z łaski jego kr. mosci conferowany na władcytwo Łuckie, onego fructum mógł miec post expirationem administrathey j. m. oycy metropolity y iako przydzie do kathedry. Także za j. m. oycem episkopem Lwowskim, ktorego aby sprawa strony Perehinska non obstante declaratione przeszłego seymu sądzona y decidowana była, jch m. panowie posłowie upomniec się maią. Nie maią byc przepomnione od ich m. panow posłów naszych, wielmożnego j. m. pana Jana Piasoczynskiego, starosty Nowogrodzkiego, rothmistrza jego kr. mosci, merita w oyczyźnie, lubo ab omni fortuna depressum, przez odpadnienie dobr w woiewodztwie Czerni-

howskim, dobrze zasłużonego, ktoremu że przez kommissią Trubecką odcięto kilkadziesiąt mil gruntow w majątnosci jego mosci, aby iako inszym in simili recompensa była, tak y jego m. in hoc desiderio niezostawał frustratus. Zacnych przysług j. mosci pana Choy-nackiego, porucznika kozackiey rotly jasnie wielmożnego j. mosci pana wojewody Sędomirskiego, który tak wiele postrzałow, w różnych okaziach odważnie stawaiąc, wyswiadczył oyczyźnie y pro salute patriae salutem exponendo propriam, jch m. panowie posłowie przed jego kr. moscią panem naszym miłosciwym przepomniec nie maią. Instabunt ich m. panowie posłowie za j m. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, na ktorego absque ulla occasione inopinatres prawie padł casus, że ex justissimis et legalissimis rationibus musiał in defensione vitae propriae vim vi reprimere y obywatelow niektórych powiatu Przemiskiego, in unum iako na obywatela naszego conjunctos (w ktorym związku wielmożny. j m. pan starosta Przemiski primarius iest) tak dalece sobie offensos miec, że nie kontentuiąc się prawnemi terminami multis et innumeris violentijs bona famulos et subditos onego w tym powiecie zostaiących officiant y onemu samemu plura mali, a naybarzief j. m. pan starosta Przemiski tak dalece, że y do act grodzkich Przemiskich dla wyięcia munimentow in defensam dawniejszych, a dla zaniesienia obductij y protestacij w krzywdach terazniejszych y do sądow tamecznych grodu dla bronienia się prawem bronitum, co że iest injustitistimum zlecilismy ich m. panom posłom naszym, aby serio w tey mierze przed wszystką Rzeczpospolitą uskarzywszy się, domawiali się tego, iżby publica lege securitas onego ac bonorum et familia eius procusa była; acta, iako koźdemu, tak y onemu, aby były wolne in aditu do nich et reditu od nich periculis omnibus amotis y aby te sprawy w poblizszym grodzie Lwowskim, a nie w Przemiskim, ponieważ j. m. pan starosta Przemiski maximo vinculo tey sprawie co palatus iest, były sązione. A co by w grodzie Przemiskim y sądach tamtych na onym do tych czas w takim niebezpieczeństwie iego stało, aby to irritum et inane było per consti-

tutionem declaratum, y poddani iesli są iacy w więzieniu, aby byli relaxowani. Przytym za iego mosciem xięciem Czetwertenskim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktorego znaczne w oyczyźnie merita, instare ich m. panowie posłowie nieprzepomnią, aby jego kr. mosc na onego osobliwy respect miał. Meruit to dobrze j. m. pan Konstanty Soszynski, rothmistr jego kr. mosci, ktory, przez wiek swoy służąc w woyskach jego kr. mosci y chorągwie wodząc, wiele post-rzałów odniósł y iedynego syna swego victimam pro patria położył godne są wszelkiey regratificathey y łaski jego kr. mosci, wniosą tedy jch m. panowie posłowie nasi instantią do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby na takowe merita osobliwy miał wzgląd jego kr. mosc, y uroczyska pewne w woiewodztwie Podolskim a powiecie Latyczowskim puste, Snieczna nazwane, iure eufitentico, iesliby nie nalazło się co lepszego, żeby mogło byc conferowane. Toż uczynic maią za j. m. panem Ierzym Woronickim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktory na usłudze jego kr. mosci w oczach wszystkiego woyska gloriose occubuit, aby simili principis successor iego mógł bydz praeventus gratia. Instabunt jch m. panowie posłowie za iego moscią panem Alexandrem Mrowinskim, w woiewodztwie tutejszym dobrze zasłużonym, aby plac pewny, przez niego w Łucku kupiony, in vim gratitudinis omnibus libertatibus mógł gaudere. Siła natym należy każdemu woiewodztwu, aby fortece te przez żadnego nieprzyziaciela niedobyte przy prawach y wolnosciah nad to w osobliwey ochronie zostawała, iako się znajduie Dubienska w dobrach jasnie oswieconego xięcia j. m. Alexandra Janusza Zasławskiego, woiewodzica Krakowskiego, ktory na iedyne refugium y receptaculum w kożdych przygodach y niebezpieczeństwach tuteczne poczyta woiewodztwo, ktora lubo tot juribus et constitutionibus, iak w dobrach ziemskich od wszelakich angarizatij żołnierskich iest uwolniona, znajduią się tacy, iak teraz z woyska cudzoziemskiego tu w woiewodztwo Wołynskie wprowadzonego regimenty, ktorzy nie oglądając się nic na prawa y swobody czasu niedawnego hostili modo z rozlaniem k'rwie mieszczan tamecznych nastąpic

ważyli się, instabant tedy jch m. panowie posłowie nasi, aby takowe na tym seymie o takowe bezprawie y violentią y o najazdy dworow y insze szkody w woiewodztwie poczynione nieodwłocznie były karani y cavere lege, aby ta forteca z miastem od wszelakich przechodow y noclegow żołnierskich wolna zostawała, a contra delinquentem poena iako naysrozsza postanowiona bydz mogła. A iż niektorzy jch mosci w różnych krzywdach y postulatach swoich iusta desideria, iako in sinum braci swoiey deposuerunt, iako to j. m. pan Paweł Hulewicz Drozdenski, który indebite o czeladnika plebeiae conditionis poena publica et alijs aggravationibus nakryty o co cum parte już transit et composuit, aby od takowych win et aggravatij był wolny. Tudzież jch m. panowie Kisielowie, j. m. pan Mikołaj Babinski, a persona ignota decretami y condemnatami zadwornemi marszałkowskiemi injuste obciążeni, ne inocentes indebite puniantur, aby byli relaxowani y decreta takowe kassowane, niemniej y possessores dobr Kisielina, którzy także in foro incompetenti często a o dobra ziemskie conveniuntur, aby amplices od pana Kowalewskiego niebyły inquietowani. Zlecamy totaliter jch mosciom panom posłom naszym, aby serio natym seymie weyzzawszy, to wszystko constitutią et poena contra indebite evocantes obwarowali y tych wszystkich a praefatis aggravationibus relaxowali. Te tedy naszą instructią, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy, wielmożnemu j. m. panu marszałkowi koła naszego ad acta castrensia Luceoriensia podac zlcilismy. Działo się w Łucku dnia trzydziestego januarij tysiąc szescseth szeszedziesiątego wtorego roku. У тоє инструктории подпись руки маршалковское въ тые слова: Samuel Leszczynski, st. Łucki, marszałek koła rycerskiego. Котораяжъ то инструкториа, за поданемъ пререченоє особы подавающеє, а за принятемъ мене, субъделскгата, до книгъ нынешныхъ естъ вписаная.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 158.

XXIII.

Инструкціи черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскіи имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месяца генваря тридцатъ первого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимирскомъ, передомною Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замьку Володимирского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, подсудокъ Черниговскій, маршалокъ кола риперского воеводства Черниговского, инструкцію на сеймъ двенедильный близко пришлый их милости паномъ послом, з воеводства Черниговского згодне обраным, данную, для вписаня до книгъ нынешних кгородских Володимирских, просечи, абы принятая и вписаная была, подаль так се в себе малуюю: *Instructia ich mosc panom: Stephanowi na Żahorowie Żahorowskiemu podczaszemu Wołyńskiemu, Piotrowi z Charzewa Charzewskiemu, podseǳkowi, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, z Głogowa Głogowskiemu, czesnikowi Nowogrodzkiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seym przyszły Warszawski dwuniedzielny dnia dwudziestego februarij, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym, dana dnia trzydziestego januarij roku tyśiąć szescset szescdziesiąt wtorego. Iako z szczęśliwego panowania jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tak z oycowskiego de salute oyczyzny (co i teraz swizemi w W. X. Litewskim comprobavit trophaeis) obmyслиwaniu ciesząc się y pokornie dziękując, exoramus supplices majestat Boski, aby dłuго fortunnie jego kr. mosci panowanie wspierał wszechmogącą ręką swoją, a dał pod nogi wszyst-*

kich nieprzyjaciół oyczyzny naszej. Ten tedy affect nasz y wierne poddanstwo ante omnia oddadzą ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci. To zas, co nam proponowano w instructyey jego kr. mosci, o obmysłowaniu zapłaty woyska, zamieszanego w oyczyźnie, coby kiedy mogło przynieśc incommoda patriae nieukontentowanie w tak długiey borgowey służbie zostaiącego za krwawe ich horowanie, iako omnis mercenarius dignus est mercede sua, tak y woysko jego kr. mosci, aby w zasługach swoich, ich mosci panowie posłowie nasi inibunt rationes, aby było ukontentowane; a ponieważ niemała woyska nayduie się liczba, ktorey oyczyzna nasza nullo w zapłacie sufficere może, tedy upatrując niemnieysze subsidium po zabitych exoticis, po ktorych panowie pułkownicy, oberszterowie, capitani, nie wiemy, qua conscientia et ausu, successias, ktoreby na oyczyzne spadac miały, sobie przywłaszczaią, tedy ich mosc panowie posłowie postrzegac maią, aby to ich mosciom w zasługach potraćcono było praevio juramento; niemniey y commissia teraznieysza Lwowska, ktora ad effectum nie przyszła, przecie iednak salaria ich mosci panowie commissarze pobrali, co iest cum damno Reipublicae, jako wiele onych w oyczyźnie nayduie się prodigalitates, tak y te niemniey affligunt, że nie ex amore oyczyzny, ale podobne propter literum et assistentiam ich mosc panowie senatorowie, tak duchowni, iako y swieccy, reimenti cudzoziemskie pobrali, zlecamy tedy ich mosc panom posłom naszym, aby się tego serio upomneli apud Rempublicam, ponieważ słusznieysza iest et cum maiori commodo et decore gentis nostrae u postronnych narodow po dzis dzień, żeby tedy ich mosc pobrali. In quantum by przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim ich mosc panowie posłowie nasi serio postrzegac, aby żadney avulsiey, strzeż Boże, od korony woiewodztwu naszemu nie było. A zatym ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego et ordines regni upraszac maią, ponieważ nostra res agitur, aby commissarz choc ieden z naszego woiewodstwa był, w czym fide, honore ich mosc et conscientia obligamus. Co się tknie, że teraznieyszy związek

woyskowy wszystkie dobra tak jego kr. mosci, iako y duchowne, odbierac intendit, a, strzeż Boże, iesliby to miało przysc ad effectum. Pro justo judicamus desiderium jego kr. mosci et plenariam facultatem daiemy panom posłom naszym, aby skąd na stoł jego kr. mosci summa obmyślona była. Za jasnie wielebnym j. m. xiędzem biskupem Łuckim kanclerzem wielkim, koronnym, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby gratitudinis tanti laboris pro meritis ad bonum publicum od wszystkiey Rzeczypospolitey dignam mógł odniesc meritorum satisfactionem, mianowicie, aby biskupstwo Łuckie od związku woyskowego teraznieyszego było uwolnione. Za jasnie wielmożnym jego moscią panem woiewodą Krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, aby iego mosci pro meritis condigna mogła doysc satisfactia. Za jasnie oswieconym xiężęciem j. mosc panem woiewodą Bełżkim, który sanguinem et sumptum pro Republica profundit, słuszna rzecz, aby in desiderij suis był ukontentowany, a Republica wsgłędem przez oboz pod Zbarażem szkod poczynionych y więc y wies Zarudniec ad male narata uproszona, która multis saeculis w domu xięcią j. mosci zostawała, aby albo wroconą, albo digna recompensa xięcią j. mosci doszła instabunt ich mosc panowie posłowie. Za xiężęciem j. moscią Michałem Wiszniewieckim, który idąc torem s. pamięci jasnie oswieconego rodzica swego, aby j. m. ad eunden allicere amorem patriam za słusznym conferowaniem (ponieważ do dobr swoich przysc nie może) vacansu iakiego, a oraz za jasnie oswieconą xieźną jeymoscią panią woiewodziną Ruską rodzicielką xiężęcia j. mosci, która iest rożnemi processami o długi aggrawowana, aby solutio tych długow do iakiego czasu suspendowana była, ich mosc panowie posłowie nasi procurabunt w Rzeczypospolity. Za j. m. panem starostą Nowogrodka-Siwierskiego w odieciu gruntow na kilkadziesiąt mil przy pospolitym rozgraniczeniu z Moskwą, aby jego mosci mogła byz satisfactia, instare mają ich mosc panowie posłowie. Za j. m. panem Iwanickim, miecznikiem Czernihowskim, który ex decreto tribunalicio zasiadł pro poena publica więżą, gdzie przedtym antiquitus ex decreto tribunalicio

głównicy siadali, w ktorey j. m. pan miecznik continuat sessionem, aby constitutione ta wieża approbowana była, oraz y infamia, w grodzie Włodzimirskim publicowana, aby była per constitutionem cassowana, instabunt serio ich mosc panowie posłowie. Za j. mosc panem Stanisławem Oleszkim, na którym j. m. xiądz Małachowski pleban Kowelski processa otrzymał in consumatiam ratione decisiae manipularis, ktora non observatur na Wołyni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Ponieważ contra legem et usum te tedy puncta et desideria nasze, na których iako całosc oyczyzny y wszystkiey Rzeczypospolitey, tak y salus woiewodztwa naszego należy, ich m. panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosc committendo. Dan we Włodzimirzu w cerkwie katedralney na seymiku woiewodztwa Czernihowskiego, dnia trzydziestego januarij anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo. У тоє инъ-струкцыи подпис руки тыми словы: Jakub Woyna Oranski, podsędek Czernichowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego woiewodztwa Czernichowskiego, ręką własną. Которая то инструкция, за пода-пемъ и прозбою вышменованое особы подавающее, а за принятемъ моим урядовымъ, до книг нипешних кгородских Володимерских есть вписаная.

Книга град. Владимир. 1662 г., № 1030, л. 1038.

XXIV.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidium Reipublicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ пзъ суммъ Волинскаго воеводства Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоноваго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи.

Року тисеча шестсот шестдесят второго, месеца іюня шестнадцатого дня.

На вѣряде кгородскомъ, в замьку его кор. мл. Луцкомъ, передо мѣною Томашомъ Савидькимъ, наместникомъ буреграбста и замьку Луцкого, и книгами нинешьними кгородскими Луцкими, становши персоналитер, урожоный его мл. панъ Марцианъ зъ Шпанова Чапличъ, кола рыцдерского воеводства Волинского на сеймикъ релляционис кснтинуандо першое згодне обраный маршалокъ, ляддумъ през их мл. пановъ обывателевъ воеводства Волинского на сеймикъ, про дие децима сектъста аньпи презентис реляційный згромажоных, зьгодне постаповленое и рукою своею подписанос, для вписаня до книгъ нинешьныхъ кгородскихъ Луцкихъ, подаль пер облятамъ, просечи, абы до актъ нинешьныхъ припятое и вписаное было; а такъ я, уряд. оное читалем, которое писаное такъ се в себе мает: *My, rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy, xieżeęta y wszystkie rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego na seymik prodie decima sexta junij anno praesenti continuando seymik relationis, według constitutiey naznaczoney y approbowany, zgromadzeni na mieyscu zwyczaunym, chcąc mieć in vim perpetuae legis, ile że lauda nasze są per constitutionem approbata, zgodnie wszyscy niżej minowane contenta bez wszelkiey contradictiey, ktorey iako w kole nie było cum protestatione, tak się też y w xieęgach znaydowac nie powinna, postanowilismy. Ponieważ cała Rzeczpospolita niepłatne przez tak wiele lat woysko magno cum molimine uspokajaiąc na przeszłym z dwuniećzielnego w szesencdzielny obroco-*

nym seymie ten nayspewniejszy wynalazła sposob, aby nowy podatek, subsidium Reipublicae nazwany, wydany był, przeto y my niechcąc dissentire od zgodney oyczyzny naszej uchwały, w niczym nie oddalając się od instructorzow drukowanych y do grodu podanych, ten podatek wydac wszyscy ad diem sextam augusti submittuemy się, z tą iednak declaracją, że iesliby ktore woiewodztwa w inszy obrocili hoće subsidium wybierania sposob y nam wolno będzie aliud invenire medium; a że ten podatek nowy y niesłychaną wyniesc może summę, przeto per liberam electionem e medio sui uprosilismy do onego wybierania ludzi zacnych dla prędszey expeditiey do każdego powiatu po dwoch, mianowicie tych jch mosciow do Łuckiego powiatu: j. m. pana Iana Hulewicza y j. m. pana Ostaphiego Linewskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Oranskiego, podsędka Czernihowskiego, y j. m. pana Michała Kałusowskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Adama Żabokrzyckiego y j. m. pana Dymitra Rohozinskiego; ktorych jch mosc panow, iako ludzi godnych y dobrze osiadłych, fide, honore et conscientia obligamus, aby cale ad mentem instructorza sposob wybierania refferre chcieli y, bonum Reipublicae y całego woiewodztwa nie zawodząc, zgodnie wszystko czynili praevio przed pisarzem skarbowym, albo w grodzie juramenta, począcwszy tę exactią a die decima septima julij, ad diem sextam augusti zkonczyc usiłowali, wszak w tym że instructorzu na retentorow założona iest poena, ktora będzie motivo wszystkim do pierwszego wydawania, aże nie ad mentem constitutiey czas wybierania declarniemy, legale opponimus impedimentum woyska ustawiczną consistentią y przechodami dotychczas woiwodztwo nasze oppressią, dla ktorey day Boże abysmy y na tenczas determinowany sufficere mogli, iż dopiero na teraznieyszym seymiku drukowaną odebralismy seymu zgodną uchwałę. Aże panowie poborcowie przed odprawioną od duchownych revisią tey swoiey exactiey zacząć nie mogą, upraszamy wielce jch mosc wszystkich utriusque ritus duchownych, a mianowicie Łuckiego y Włodzimirskiego episkopow, aby poczuwając się w powinności swoiey wewszem ad men-

tem Reipublice stosując się ludzi godnych y do prędkiego expedowania sposobnych na te functią posyłałi, tak żeby ante dicimam septimam julij mogła swoy ta revisia sortiri effect, hoc praecavendo, aby pocałym woiewodztwie duchowni s parafiami swemi do xiędza episkopa Włodzimirskiego, a disuniti do xiędza episkopa Łuckiego należeli dispositiey. Chcąc przeto, iako nayskuteczney, y naysprędzeg w tym nowym podatku woiewodztwo nasze uiscic się Rzeczypospolitey, uprosilismy ich mosc panow superintendentow, mianowicie do Łuckiego powiatu: j. m. pana Żabokrzyckiego, podsędka Braślawnskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Kozikę, podkomorzego Włodzimirskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Rudeckiego, podsędka Krzemienickiego; ktorych jeh mosciow per amorem patriae gorąco prosimy, aby pro solita ku oyczyźnie y woiewodztwu propensione et dexteritate tego pilnowali y o tym mając swoię ustawiczne conferentie z ich mosciami utriusque ritus duchownemi, do tego należęcemi, tego postrzegali, iako by wprzod revisia, potym przez jeh mosc panow poborcow exactia, pod directią jeh mosci porządny mogła adire finem, żeby woiewodztwa całosc w ni w czym niebyła od nikogo zawiedziona. Przed tymi jeh mosciami pany superintendentami juramenta wszystkie, do tey exactiey należące, mają bydz odprawowane, od ktorych jeh mosciow nie każą więcey brac nad groszy dwanascie y za też extracty z pieczęciami y z podpisami swemi wydawac koźdemu z obywatelow woiewodztwa naszego mają. Solarium jeh mosc panow poborcow, w instruktarzu (ktory z grodu ma byc tym że iako y jeh mosc panow superintendentow sine omni wydany był solario) za tę pracę naznaczone, w skarbie Rzeczypospolitey dachodzić ma, a tu żeby jeh mosc nad summę przychodzącą wyciągac y od kwitu cokołwiek brac nie ważyli się, rzetelnie declaruiemy sub poenis eo nomine sancitis, tego też postrzegac będą panowie poborcowie, aby ieden w drugiego nie wdzierał się powiat y żeby oba jeh mosci w koźdym powiecie na kwity się podpisywali, nie zwłoczając, ani depactuiąc szlachty. Iesli by też ktory z obywatelow podatku tego do rąk panow poborcow z iakich raciy oddawac nie

chciał, ale go raczej sam na commissiã wiesc wolał, wolno to mu będzie; hoc praecauto, że gdy dobra iego revidowane będą y przysięga przed należytym panem superintendentem odprawiona będzie, on też sam personaliter stanie manifestatiã uczynił y rowno z pany poborcami, lubo na commissiã do skarbu, lubo do woiewodztwa on inferre obligatus zostawał, żeby przez to skarb Rzeczypospolitey y woiewodztwo nie było damnificatum caeterum co by się tu, do tey materiy należącego, nie wspomniało, dexteritas ku oyczyźnie y woiewodztwu probata fides jch mosc panow superintendentow y panow poborcow, według praw y instructorza, supplebit. Ponieważ podymnego troie, któreśmy podczas expeditiey Czudnowskiey wydali na woysko, w Ukrainę idące w zasługi temuż iest potrącone a zosobna in vim hiberni ze wszystkich woiewodztw iest onym wydano po złotych dwudziestu z łanu, a to z dobr duchownych y krolewskich, my zas łanow nie mamy przeto ad proportionem tego łanowego iedno podymne z dobr duchownych y krolewskich pozwalamy y do tego wybrania j. m. pana Alexandra Grotowskiego za poborce uprosilismy, który j. m. panu poborca zaraz wybirac pocznie, ażeby ad decimam septimam julij onemu od wszystkich dobr duchownych y krolewskich dzierzawcow, sine abjuratis, według kwitu pana Zahorowskiego, oddawali, declaruiemy; a iesliby z których dobr nie oddano mu było ante praefixum diem, tedy wolno mu będzie, uprosiwszy dwoch z jch mosc panow sędziow skarbowych z tych dobr odprawic executiã, salarium takież j. m. ma byc oddawane, iako j. m. panu Wacławowi Zahorowskiemu, to iednak sobie unanimiter waruiemy, żeby dobra nasze ziemskie, ani całe woiewodztwo, skarbowi albo Rzeczypospolitey nie było in ewictione, ale szczegolnie duchowne y krolewskie. A ponieważ nescitur cuius studio wszystka moneta grubsza in auro et argento ex usu populari wyięta y same prawie tylko szelãgi inter commertia versantur, jch mosc panowie poborcy mają brac takie pieniądze, na iakie się kto zebrac mógł będzie, by y szelãgi dawac mieli, gdyż, ubodzy ludzie aby mieli na grubszą zdobyc się monetę res impossibilis. Iż wydatek subsidij praecedet te osmioro podymne, któreśmy na przesz-

tym seymiku wydac p̄redko obligowali się, rozumiejąc że te raty
 wszystkie trzy mieli byc s̄ączone in unum, lecz że dla woyska
 bawiącego się na terazniejszy seymik przywiesc nie mogliśmy, z
 drukowanych zas constitutiey zrozumieliśmy, że aż pro die sexta
 octobris, a ostatnie ratę pro duodecima decembris, wniesc wszystkie
 woiewodztwa obligantur na zapłatę woyska; przeto y my na tenczas
 uiscic obiecuiemy na przyszłey, da Bog, electiey deputatow tę summę
 z retentow od poborcow dawnych woiewodztwu winnych y podymnym
 iakim (iesliby retenta nie coresponderent summae) suppledo obmy-
 slic obowiążuiemy się na tymże seymiku electionis ci panowie po-
 borcowie, ktorzy według laudum praecedens nielisię nam tu byli
 sprawowac, tam się sprawic i z pieniędzmi stawic mając. Wszczęła
 się materia o dawnych donatywach z tey occasiey, że jch moc pa-
 nowie sędziowie skarbowi tych ich moc successorow, ktorzy daro-
 wane sobie mieli od woiewodztwa summy, dekretem nakazali, aby do
 skarbu woiewodztwa wroczone byli, uwolniwszy przecie poborcow tych,
 ktorzy, posłuszni będąc laudis, tym donatariuszom oddali y kwity od
 nich praesentowali, drugich zas na poena pecculatus wydac pozwolili,
 ta tedy materia cum toto ejusdem effectu do przyszłey, da Bog, electiey
 teyże deputackiey odkłada się, decisią swoią ostatnią wziąć będzie
 powinna. Teraz condemnaty wszystkie z xiąg skarbowych wydawane
 byc nie mają tego seymiku electionis. Zasługi różnych jch moc
 panow rothmistrzow w przeszłych laudach de nomine et cognomine
 wyrażonych, ktorzy manifeste liquidabunt iż niedobrali y xięcia Czety-
 wertenskiego, starosty Ratiborskiego, dotąd od woiewodztwa zatrzy-
 mane, tamże mają byc obmyślone, żeby dłużej krwawie tych wysług,
 ktorzy dobrze zasłużyli, nie była dalsza prolongatia, ale żeby po-
 borcowie, ktorych im naznaczono, wydawali zadanemi sobie od tych
 że jch moc panow rotmistrzow, albo ich successorow, kwitami, praewia
 tych że liquidatione. O czopowem declaruiemy, iż po expiratiey arendy
 terazniejszych jch mosciow: j. m. pana Żabokrzyckiego y j. m. pana Na-
 siłowskiego, ma byc iuz od iednego, abo wiele, woiewodzwo obierze czo-
 pownikow przysięgłych na przyszłym seymiku electionis administro-

wane, a teraznieysi dzierżawcy czopowego do rąk j. m. pana Mikołaja Hulewicza, poborcy naszego, złotych trzy tysiące szescseth, to iest dwa tysiące spolnie, a szesnascie set złotych sam j. m. pan Nasiłowski oddac ma. Co byli dali ciż panowie czopownicy złotych trzy tysiące j. m. panu Wacławowi Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, ad depositum, tedy iż tylko ieden tysiąc od jeh mosci przychodzi, to dwa tysiące darowalismy anteriori laudo samemu jego mosci, przeto y ten tysiąc złotych żeby nie panom administratorom terazniejszym, ale j. m. panu Stephanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckiemu, j. m. pan podkomorzy Łucki oddał, postanowiamy, ofiarowawszy ten tysiąc złotych za wysokie merita in rem publicam y woiewodztwo nasze mianowicie na terazniejszym seymie przez ustawiczne mieszkanie oswiadczone wespoł z j. m. panem podkomorzym Łuckim. Retenta pana Bronickiego pan Wacław Zahorowski pro dexteritate et rectitudine sua dobierac powinien, ktore pan Bronicki y iego successor wszystkie do tey exactiey attributa, iako to perceptarz delatij y coby takiego było, oddac sine mora powinien, o czym go nomine publico j. m. pan marszałek nasz obwiescic ma, a j. m. pan Wacław Zahorowski perceptarz ten podac do grodu obligatur, bo tak y drudzy panowie poborcowie według dawnych laud y terazniejszego to czynic tenentur. Ci rotmistrzowie zas, ktorym zasługi od tegoż pana Bronickiego debebantur za podymne, iemu należące, choc by quitu ad manus nie mieli sprawowac się niepowinni, bo onym to iuz w zasługach dawno potrącono od tegoż pana Bronickiego. J. m. pan Mikołaj Hulewicz, poborca nasz, praevia sufficienti cautione et evictione pułtora tysiąca złotych polskich j. m. panu Janowi Denemarkowi, oberszterleytnantowi jego kr. mosci z pułku jasnie wielmożnego j. m. pana hetmana polnego koronnego, wyliczyc ex nunc powinien te kartę, którą da tenże pan oberszterleytnant z swoim y officerow swoich podpisem chowac indeposito ma do commissiey, na ktorey propter salutem woiewodztwa ma to byc przyięte. Jch mosc panowie lustratorowie tak ci, ktorzy na seymiku swiżo przeszłym w tamtym że laudum

wyrażeni, iako y ci, ktorzy na sądach skarbowych przysięgli, a tu się mianują, to iest, j. m. pan Abram Grabowski, czesnik Wołyński, y ich mosc panowie Siemaszkowie, aby iako nayprędzey officio suo dosyc czynili praesenti laudo monentur według w przeszłych laudach opisania. Lubo successorom pana Masalskiego, poborcy dawnego, sąd skarbowy nakazał pewney summy do skarbu wojewodztwa restitutią w kilka niedziel po decrecie swoim jednak mutuo consensu pozwalaią bracia, żeby na commissiey o przyięcie tey summy za wojewodztwo starał się, ponieważ za assignatią skarbową niebożczyk pan Masalski panu Woroszyłowi wyliczył, a iesli by tam wojewodztwa tey summy nie przyięto, tedy ciż successorowie do skarbu wojewodztwa tę summę na electiey, da Bog, deputackiey wniesc obligantur, salvam maiąc actionem z panem Woroszyłem, chorążym Żytomirskim, o evictiā. Do j. m. pana hetmana wielkiego koronnego posłowie na przyszłym seymiku obrani iechac maią, ktorym credens pan marszałek nasz y list przyczynny za obywatelami wsi Minkowiec nomine publico pisany dac powinien. Listy do trybunału koronnego za j. m. panem podkomorzym Łuckim y j. m. panem podsejdkiem Łuckim popisac tenetur y insze na instantiā j. m. pana marszałka naszego y braci do tego należących. Kwit od j. m. pana Łukasza Hulewicza, starosty Żwinogrodzkiego, j. m. pana Romana Zahorowskiego, stolnika Czernihowskiego, y j. m. pana Liniewskiego, rotmistrzow jego kr. mosci, a na tenczas wojewodztwa naszego, dany z przekazania pana skarbnika Wołyńskiego, ratione podymnego, coby kolwiek reszty przychodziło, autoritate conventus nostri approbuiemy, chcąc aby przy rachunku successorow pana skarbnika Wołyńskiego pro perceptis przyięty był, saccessorom pana starosty Horodelskiego. Ktore to laudum, unanimi consensu nostro conditum et autoritate totius Reipublice approbatum, zlecilismy j. m. panu marszałkowi kola naszego podpisac y do act, dla wiadomosci wszystkich obywatelow, podac. Pisane w Łucku, na mieyscu zwyczajnym, w kosciele katedralnym Łuckim, dnia szesnastego miesiēca junij roku tysiąc

szescset szsecdziesiąt wtorego. У того лавьдумъ подпис руки маршалковское в тые слова: Marcyan z Szpanowa Czaplic, koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego na seymik relationis continuando pierwszy sgodnie obrany marszałek, mр. Котороеж то laudum, за поданемъ и прозьбою вышъменованое особы подаваючое, а за прынятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешныхъ ест вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 706.

XXV.

Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 июля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати въ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчашство жолперовъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волинскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца июля третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мъною, Томашомъ Савицким, намесникомъ буркграбства и замъку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, ставовши персоналитер, урожоный его милости панъ Янъ Данилевичъ Чеконский, маршалокъ на тот часъ кола рыцарского на сеймикъ Волинский обрапы, для записаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцких, подалъ пер облятамъ инструкъцию на том же сеймику, дня третего месеца июля анъни презентис одправуючым се, их милостямъ паномъ посломъ до его корол. милости пана нашого милостивого в речы, в той инструкъциеи нижей писанои меновите выражоное, дауюю, с подпнсомъ руки своее. жадаючи, абы прынята и до книгъ инсерована была, которую я, вряд, до книгъ прыймуочы, чыталомъ и тыми естъ писана словы: *Mu, rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na seymik pro die wigesima sexta junij anni presentis, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego do Łucka zgromadzeni, odłożyliśmy byli, dla nie wczesnie przyniesionych do woiewodztwa naszego uniwersałów jego kr. mosci ten nasz ziazd ad diem terciam julij cum toto eiusdem actus effectu, na ktory czas y termin infrequentiori numero braci ziachwszy się, stosując się ad mentem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przez posta jego kr. mosci oswieconego xięcia j. mosci Heronima Swetopełka Czet-*

wertenskiego y instrucciey nam declarowaney, obralismy do jego kr. mosci posłów bracia naszą de medio nostri j. mosci pana Theodora Liniewskiego y j. mosci pana Bronisł.wa Hulewicza, chorążycy Czezuhiowskiego, ktorych dexteritati hoc commissimus et unjuximus. Naprzod aby, przy oddaniu uniżonego powinnego pokłonu y wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, intimis powinszowali wotią zdrowia dobrego, szczęśliwego panowania, pomyslnych sukcesow y znamienitych tryumphow nad nieprzyiacioły Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, życząc, aby sława najasnieyszego imienia jego kr. mosci pana naszego miłosciwego z znacznych odebranych de hostibus Reipblce nostrae zwycięstw na wszystkiek swiat, etiam ad distantissimas et desertissimas regiones, diffundi et devolare mogła y nieprzyaciół jego kr. mosci ipso faelicissimo, faustissimo et invictissimo nomine regio terreret. Podziękowac przy tym mają jchmc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu za oycowską przeciwko Rzeczypospolitey miłosc y za pracowite, a nie ustaiące, około całosci oney staranie, w ktorym cum dispendio etiam zdrowia et gazae suae regiae jego kr. mosci pan nasz miłosciwy noctes diesque desudat, chcąc ią ad pristinam reducere faelicitatem et immnem ac intedram ab omnibus undigue imminentibus conservare periculis. Co zas do instructiey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego a primario do punctu o zwiezienie pieniędzy przez panow exactorow naszych do Warszawy, pro die quarta julij na exolutią jchmciom panom woyskowyu dwóch milionow, j. chmc panowie posłowie nasi to jego kr. mosci deferent, że to zwiezienie pieniędzy do Warszawy nie może byc per ipsam impossibilitatem in tam strictissimo tempore dla nierychło nam przyniesionych uniwersałow, druga ob tantam distantiam loci woiewogztwa naszego, ktore na ten czas iest ab hostibus finitimum y od inszych swawolnych incursij non vacuum nec tutum, a co większa przeprowadzenie tych pieniędzy y odwoz do Warszawy non sine summo na drodze odległey od swawoli grassującey musiało by byc periculo, za czym lubo to wiemy dobrze, że jch mci panowie woyskowi, nie

żadnym inszym szrodkiem, samą tylo exolutią mogą być ukontentowani y uięci, to iednak przesłanie per hanc impossibilitatem nie może być na ten czas, aż chiba zarowno z swiżo uchwalonymi wybranymi podatkami na commissiā przez panow, exactorow naszych odwiezione będą. Proponuie nam krol jego moc y to, iż jch moc panowie woyskowi niechcā miec commissij we Lwowie, ale za Wisłą, my niechcāc być sapientiores lege dispensare jego kr. mosci, aby iā gdzie indziej przeniosł, nie możemy, licebit to iednak jego kr. mosci iako panu uczynic, co by e re et commodo Reipublicae było, oto iednak maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby z tey commissiey, gdzie kolwiek ona będzie, assignatie, post expeditum calculum y po porachowaniu się z woyskiem, do naszego woiewodztwa wydawane były, bo pieniądze odwozic panom poborcam naszym nie iest tutum, y oto maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby tam graves et grandes injuriae, ktoriesmy od woysk jego kr. mosci poniesli, tandem injuriatis obywatelom naszym totaliter nagrodzone były, gdyż się żaden obywatel w woiewodztwie naszym tak szczęśliwy nie naydzie, ktoryby summam nie miał pati od ichmciov panow woyskowych sam y tam przechodzących injuriam, bo iako skoro za uniwersałami jasnie wielmożnego j. mosci pana woiewody Krakowskiego woysko w woiewodztwo nasze weszło (o czym samego jego kr. mosci uniwersały testantur, ktore jch moc panowie posłowie jego kr. mosci ad rei verificationem prezentowac maia), tak wszystko non sine summa injuria et maximo detrimento ubogich ludzi, aż do odeyscia pewnych pułkow w Ukraine, consistentiā swoię w woiewodztwie naszym odprawowało, wybieraiąc za assignaciami j. mosci pana Bałabanowemi y jego mosci Wiewierskiego, nad prawo wydanemi, wszędzie chleby y przechodami, nie tylko ubogich poddanych naszych, ale y niektorą bracią naszą officiendo, domom etiam szlacheckim non parcendo. Ad summam (injuriam?) ieszcze y na tenczas połki w woiewodztwie naszym zostaią, iako to, połk jasnie wielmożnego j. mosci pana marszałka koronnego, wielmożnego j. mosci pana Cęłarego, ktorzy są non minori do wybicrania swięzych podatkow impe-

dimento, te tedy połki aby z woiewodztwa naszego sprowadzoze były ich mosc panowie posłowie nasi iego kr. mosci pokornie upraszac będą. Donosi nam krol jego mosc pan nasz miłosciwy do wiadomosci, iako czuły stroż y gospodarz tey Rzeczypospolitey, undique ab hostibus imminetia in rem publicam pericula y stosując się ad mentem legis injungit nam uniwersałami swemi, abysmy more antiquo maiorum nostrorum in tam praegnante necessitate Reipublicae ad defensionem oney pospolitym ruszeniem stawali. W tym punctie ich mosc panowie posłowie nasi denunciabunt jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, iż woiewodztwo nasze, iako nigdy nie okazało się byc poslednieyszym y nieochoczym do zaszczytu y obrony Rzeczypospolitey miley oyczyzny, swey, iak y na tenczas ochoczoz idąc za głową jego kr. mosci panską przy dostoiensctwie maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przeciwko każdemu nieprzyziacielowi Rzeczypospolitey stawac submittuię się sine divisione iednak belli. A że jego kr. mosc iest vigilantissimus nad swobodami y wolnosciami naszemi, ktore Rzeczpospolita complectitur, defensor et patronus, sądzimy pro impio et nefario kożdego, ktoryby sinistre o jego kr. mosci nierzkąc pisac, mowic, ale y myslic miał, bo to swiat widzi iako laceram od nas krol jego mosc pan nasz miłosciwy wzioł rem publicam y za grzechami naszymi toties quassatam y prawie perditam, a iako za łaską Bożą a szczęściem swym krolewskim s tak wielu y tak wielekroc niebezpiecznych iałtoni, zaczym nie możemy tylko wiernoscią uniżonoscią et votis nostris pietissimis gratificari prawie te trophaea jego kr. mosci pana naszego miłosciwego; a tym vanis rumoribus że nie tylko mieysca u siebie nie nayduiemy y nie damy, ale to declaruiemy maiestatowi jego kr. mosci, że niemasz miedzy nami takowego, ktory by nie był gotow za dostoiensctwo jego kr. mosci y za krzywdę tak swiętobliwego pana krwie wylac y umierac, rectissime jego kr. mosc pan nasz miłosciwy w oczu Boskich y wszytkiego swiata vivit y nas, wiernych poddanych swych, y wolnosci ich, ktore poprzysiagl, iako pan miłuię. Zaczym nima też curare verba malorum, ale wszystkie

swoie regias intentiones, iako przez te czasy panowania swego pietate miarkował, tak nie tracimy nadzieie o tak pobożnym y świętobliwym panie, że miarkowac poty będzie, aż zostanie satur dierum, divorum majorum suorum lat dopędzi, y naprowadzi w tę Rzeczpospolitą znamienitych tryumphow, a nas przy naszych zostawi wolnościach. Tym tez ich mosc panom poslom naszym zlecamy, ut desideria ich mosciow panow Liniewskich in anteriori conventu nostro wniesione y w tamtym że laudum specificowane, jego kr. mosc deferant y oto upraszali jego kr. mosci, pana naszego miłosciwego, aby żadne listy przeciwko prawu wydane s kancellarij nie były. У тое инструкторьцыеи подпись руки марьшалковское в тые слова: Jan Danilewicz Czekonski, marszałek na ten czas koła rycerskiego na seymiku Wołyńskim. Которая жъ то инструкторьця, за поданемъ и прозьбою тогожъ его милости пана марьшалка, а за прынятемъ моимъ урадовымъ, до книгъ нинешныхъ есть вписана.

Кн. прод. Луцк. 1662 г., № 2183, л. 796.

XXVI.

Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переносить всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма.

Року тисеча шест сот шестдесят пятого, месеца феврала шестнадцатого дня.

На вряде кгородском, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передомъною, Михаиломъ Стефановичемъ Макарскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становъшы персоналитер, шляхетный Лукашъ Доманский лист его кор. милости сеймиковый предсеймовый, с печатю болиное канцелярии притисненою друкованый, его кор. милости власною и ясне превелебного его милости ксендза канцлера коронного руками подписаный, до воеводства Брацлавского писаный, а до повету Володимерского одданный, для вписаня до книгъ нинешънихъ, перъ облятамъ подаль, просечи, абы принятый, въ книги вписаный и возъный до публикованя оногo приданный былъ. Которого я, урядъ, для вписаня до книгъ, примуючи, читалемъ и такъ се в себе писаный маеть: Jan Kazimirz, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Kiiowskie Wołyńskie, Żmudzkie, Inflantskie, Smoleuskie, Czernihowskie, Siewierskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny krol. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedziec należy, a mianowicie naywielebnieyszemu, wielebnemu w Bogu, wielmożnym, urodzonym y szlachetnym dignitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego do wojewodztwa Braślawskiego y powiatu onegoż obywatelom uprzeymie y wiernie nam miłym do wiadomosci podaiemy. Jawne są y szerokim provinciom krolewstwa tego wiadome pracowite zabiegi nasze, ktore od początku panowania tego, dla zachowania w całości pokoju obojga narodow, czyniemy,

w większej cenie publicam Rzeczypospolitey fortunam mając, a mniej wczasom y przyzwoitym krolewskim wygodom zgadzając. Swieżym documentem swiatu wszystkiemu niedawno to staranie constitit, gdy osobę naszą, zaszczycając securitatem omnium, w Zadnieprskie y dalsze kraie (gdzie y ombra walecznych przodków naszych nie zakroczyła), dla odzyskania panstw od Boga powierzonych, wojskom naszym torowalismy goscinię, z kąd że nas wiernych pánów Rad naszych y niemal wszystkich wojewodztw y powiatow revocarunt desideria, abysmy seymową obradą deesse nie chcieli krolewstwu temu, żeby nie tylko arma w poliu zostawały, ale też y prezorne consilia domi, za usilnemi prozbami tedy onych krwawego Marsa odstąpiwszy zabaw złożyliśmy byli uprz. y wiern. waszy seym walny, na którym przy niewczasach y fatygach naszych codziennych, insomnes odważając noctes, staralismy się, aby to krolewstwo mądrymi y użytecznemi stanow Rzeczypospolitey zasilone radami, szczęśliwym rządzie a stałym pokoju przy wolnościach y swobodnych praw swoich używaniu kwitnąć y rozkrzewić się mogło. A tak iako y zawsze na tym seymie nasza intentia była boni publici praw y swobod stanom wszystkim nie tylko conserwatia, a y libertatis auctia, którey że zawziętosć paucorum bezprawnie, a prawie nullo innixa fundamento legum et consuetudinis, przeszkodziła, tak swiętobliwe y liczne consilia rad zgromadzonych rozrywając, a nasze szescniedzielne prace z uszczerbkiem zdrowia podjęte nieuważnie in cassum puszczając, przypisać to musimy tey Rzeczypospolitey vicissitudinibus, wszakże iednak nie ustawamy w zwykłej około dobra pospolitego czułości naszej, zwłaszcza gdy niebezpieczeństwa iawne tey oyczyzny widzimy, którym, seym ten rozerwany mederi nie chciał za usilną y iednostayną stanow Rzeczypospolitey wszystkich prozbą przy conclusiey tego seymu rozerwanego do nas publice wniesiono iterato uprz. wier. waszym składamy seym dwuniedzielny w Warszawie na na dzień XII miesiąca marca roku teraznieyszego tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, który iednak mieć chcemy sine solennitatibus dla samey tylko szczegolniey obrony y bezpieczeństwa, tak koronnych,

iako y W. X. Litewskiego, granic., zgoła dla opatrzienia securitatis publicae od następujących undique nieprzyjacioł. Seymik zas uprz. y wiern. waszym składamy we Włodzimirzu na dzien XIX miesiąca lutego; na ktory seymik przedseymowy abyscie uprz. y wiun. wasze amore boni publici ziachawszy się, wszystkie prywaty na strony odłożywszy, które dotąd publica consilia tamowały y psowały (czego świeżym iest dowodem seym przeszły), o samym tylko uspokoieniu oyczynny, lub przez poparcie wojny, lub przez tractaty, rade przedsięwzieli. Więc rycerstwu, bezprzestannie dotąd w Ukrainie pracującemu, żołd zatrzymany y na dalszy czas obmyslili y o tym wszystkim, cokolwiek przez posła naszego w instantiey proponowano będzie, obradę spólną uczynili salutem publicam za naywiększy cel przed oczyma mając, co iterato uprzeym. y wiern. waszym oycowsko zaleciwszy, ten uniwersał na zwykłych mieyscach publicowac rozkazujemy; ktory, dla lepszey wagi y wiary, ręką naszą podpisany, pieczęcią koronną stwierdzony iest. Dan w Warszawie dnia XV miesiąca stycznia roku panskiego MDCLXV, panowania krolewstw naszysz Polskiego y Szwedzkiego XVII roku. У того листу печать коронная большое канцелярии есть притисненная, а подписы рукъ его кор. милости и канцлерское в тые слова: Jan Kazimirz, krol. Franciszek Prażmowski, praepositus Crakoviensis, regens cancellarii regni. По принятю которого и въписаню до книгъ листу, я, урядъ, возного, шляхетного Юзефа Климатского, до публикациеи того листу придалемъ. А такъ онъ, возный, съ приданя моего урядового, а с повинности своее возньовское, тотъ лист его кор. милости обволавшы и публиковавшы, о томъ релляцію свою очевисьто созналъ. Который же то листъ, за поданемъ и прозбою вышей менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятъемъ, до книгъ есть уписанный.

Книга прод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1041.

XXVII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыня, за злоупотребленія. О недовольствѣ разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новгородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендозомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго.

Року тысяча шест сот шестдесятого пятого, месеца февраля двадцатого дня.

На вярде кгородскомъ, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Миколаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславскаго, подстаростимъ Володимерскимъ, становшы персонали-теръ, урожоный его милост панъ Янъ Загоровскій, судя земскій Володимерскій, маршалокъ сеймику воеводства Черниговскаго, инструкъцию их милости пановъ обывателей воеводства Черниговскаго, на сеймикъ дню вчерашнего згромаденыхсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обраныхъ на сеймъ, даную, рукою тогожь его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешных пер облятамъ подаль, которая так се в себе писаная маеть: *Instructia i. mosc panom poslom woiewodztwa Czernihowskiego j. mosc panom: Janowi na Zahorowie Zahorow-*

skiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, Nowogrodzkiemu, sędziom, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, na seymiku we Włodzimirzu za uniwersałem jego kr. mosci juxta constitutiones, eo nomine sancito, dana na seym, pro die duodecima marcij in anno praesenti przypadający. Gdy tak niebo zagniewane niepozwała dotąd oyczyźnie naszey pożądany oglądac aurozam pacis, a pracowite y oycowskie jego kr. mosci około dobra pospolitego pieczołowanie y rycerstwa odwaga nie mogąc in porto tranquillitatis Rempublicam collocare, in luctu et squallore woiewodztwo nasze zostawac musi per tria et amplius exulando lustra, ktore sola spe futurae pacis laetatur. A że nie są insze żadne skuteczniejsze media pacis, iedno to dwoie victoria ex hoste vel posita per tractatus arma invocat, velut denique obtestatur patriam woiewodztwo nasze, aby victoriae effectum za pomocą Bożą przedsięwzięti per adaequata hostili potentiae arma, more majorum et recentibus vestigiis oycow naczych, ktorzy samey stolicy nieprzyiacielskiej imperabant, circumferendo gloriosa arma et in visceribus fidefragae gentis hostili cruere Deo et Patriae ditando. Ieżeli też media pacis et tractatus procedent, lubo nie wątpi woiewodztwo nasze, że ex dignitate Reibublicae staną, iednak obstringit fidem panow posłów, aby przestrzegali tego, iakoby żadney avulsiey minime, strzeż Boże, provincej y woiewodztw nie było. Nadto aby z woiewodztwa naszego komisarze de gremio obywatelow, tak z j. mc. panow senatorow naszych, iako et ex ordine equestri, kraioz tamtych wiadomi, naznaczeni byli, czego gdyby nie miało bydź, nie będą mieli panowie posłowie ullam facultatem concludendi circa tractatus na żadne transcriptie ullatenus poswolic nie mają, ale to wszystko na seymik rełacyiny odniesc powinni. A ponieważ nec quies provinciarum sine armis, nec arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis bydź mogą, gdy tak ciężką sobie oyczyzna uczyniła inaudito tributo pogłownego szlacheckiego, a woysko skuteczney zapłaty nieodniosło, nie mają do żadnych consultatij pa-

nowie posłowie przystępowac, ażby exactam rationem j. m. pan podskarbi oddał villicationis suae także ich moc panowie comisarze functey swoiey commissiey Lwowskiey, czego gdyby nie uczynili, albo się to cum damno Reipublicae pokazało bydz, instabunt panowie posłowie nasi, aby summario processu sądeni na tem seymie y karani byli. Ieżeli może bydz większa pestis Reipublicae iako in ferio (?) złey monety, co że się teraz dzieie powinni dac rationem ciż ich moc panowie comissarze, czemu, transgressi metas officiej sui, pieniądze bic pozwolili, mianowicie orły złotowe, kędy połowice valoru szebra niemasz, y czemu Wołoskie szelągi admiserunt, a szelągów starych, ktore za krolow jch mosciow przeszłych currebant in regno, excluserunt. Pan Baratyni jak wielką szkodę Rzeczypospolitey uczynił, constat Bogu y ludziom, ktory iż odprzysiągł summę tak wielką Rzeczypospolitey, a teraz jasne są perjurij eius dowody, ma bydz reassumptum o nim iudicium, a on juxta leges patrias de perduellionibus sancitas karany in senatus consultis. Gdy materie seymowe, ad omnes status należące, tractantur et deciduntur, dzieie się to contra leges antiquas et novellas, czego się j. m. panowie senatorowie residenci y pieczętarze sprawic mają Conservatio libertatis, bez ktorey wolny narod żyć nie może, ma bydz iako pupilla oculi pieszczona, przestrzegana, gdy tedy, sinistro Reipublicae fato, seymu przeszłego consultatie nie doszły, propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes sądy formowane, instabunt panowie posłowie, aby te sprawy in integris były restitutowane, a in posterum lege caveatur, iakoby fundamenta praw y wolności naszych, y wolnych głosów szlacheckich, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinniśmy, inviolata sine ulla labe były conservowane. Mandaty pro libera tak na seymikach iako y na seymie voce zagęściły się, co yż iest initium servitutis nostrae, mają się o to j. mc. panowie pieczętarze, z ktorego by cancellarij wyszły, sprawic, a in posterum lex statuatur et poena interponatur, iesli by takie mandaty smieli wydawac. Seymy dwuniedzielne, iż per legem zniesione, in-

stabunt panowie posłowie, aby ten terazniejszy za szescniedzielny per constitutionem był declarowany. Ponieważ sedes belli w woiewodstwach naszych y od początku wojny żadney prawie consolaty z dobr naszych nie mamy, in quantum na tym seymie tractaty nie staną, aby reclinatorium woiewodztwu naszemu było naznaczone, prosic będą panowie posłowie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Restitutio do honorow per expressam zawsze stawiają constitutionem, a jego mosc pan Radzieiwskij per diplomam solum est restitutus conditionaliter, aby injuratis dosic uczynił et modeste legeret, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitati subjacere, a poena constitutionis tysiąc szesc set piędziesiąt wtorego exequi. Pacta z kurfistrzem Brandeburskim, iż necessitas Reipublicae extorsit, ktorym contraventum iest a parte kurfistrza j. mc., bo ludzi Rzeczypospolitey na wojnę nie stawil, z kąd nullitas pactorum elicitur, aby tedy starostwo Drohimskie totaliter uwolnione, a ta summa na Elbląg przeniesiona była, efficient panowie posłowie nasi. Injuria Dei, która transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy haeresis impia na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu, impuro ore smiało blasphemare Sacratissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus, aby się o to na tym seymie formato juditio sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie, benefitio amnistiae abusi, byli iey odsądzeni. Mercatura z Włochami aby w rzeczę wprawiona y pieniądze z korony dobre wywożone nie były, zniosą się z innemi woiewodztwy panowie posłowie nasi. Horret animos, meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popołyniła, czego do tychczas codzienne są przykłady a iż o takie crimina secta arianska, która z braci naszej po większey części constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pyene maią bydz wygnani et per legem proscripti, a iesliby zgoda była stanow Rzeczypospolitey zatrzymac ich, tedy, miasto poborow, pogłowne co rok płacic powinni. Naznaczyła Rzeczpospolita lustratorow do wszystkich woiewodztw, inter alios j. mc. pana Burkachiego, terazniejszego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, który odprawował functią swoją juratus,

a teraz przeszkode w niey cierpi, aby tedy ta sprawa na tym seymie była sądzona, promovebunt j. mc panowie posłowie. Interest Reipublicae, crimina maneant impunita, gdy tedy horrendo exemplo zabity jest jego mosc xiądz Skaszewski societatis Jesu przez pana Jankowskiego. który teraz xiądzem został, aby ta sprawa definitie, mediante autoritate jego kr. mosci et interpositione do i. mosciow panow duchownych, sądzona była y on karany został, promovebunt panowie posłowie nasi. W tych tedy artykułach zgodnie namowionych fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłow naszych obliguiemy. A te instructią do act podac zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu. Działo się na seymiku we Włodzimirzu die decima nona februarij tysiąc szesc set szescdziesiąt piątego roku. У тое инструкции подписе руки его милости пана маршалка воеводства Черниговского в тые слова: Янъ Загоровскій, суля земский Володимерский, маршалокъ на тотъ час сеймику Черниговского. Котораяжъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъреченое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нпнешньних ест уписана.

Кн. прод. Владим. 1665 и., № 1035, л. 1046.

XXVIII.

Инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, оправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи рассылатъ инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолперовъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданіи подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно, съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству. Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолперовъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волинскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ

Року тисеча шестсот шестдесят пятого, месеца февраля двадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Николаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславьского, подстаростим Володимерскимъ, становши персоналитеръ, его милост панъ Янъ Кудевич Копчинскій, судя кгородскій Володимерскій, маршалокъ сеймику воеводства Браславьского, инструкцію их милости пановъ обывателей тогожь воеводства Браславьского, на сеймикъ дня вчорашнего згромаженихсе, згодне постановленую и их милости паном посломъ, през себе обранымъ, на сеймъ даную, рукою тогожь его милости пана маршалка полписаную, для вписаня до книгъ нинешъних, пер облятамъ подалъ, которая такъ се в себе писаная маеть: *Instructia na seym dwuniedzielny extraordinaryny koronny w Warszawie, na*

dzien dwunasty miesiąca marca w roku terazniejszym tysiąc szesze set szescdziesiątym piątym przypadający, z seymniku woiewodztwa Brasławskiego, we Włodzimirzu w kosciele oycow Dominikanow odprawionego, ich mosciom panom posłom, to iest: Mikołaiowi Żabokrzyckiemu, podzędkowi Brasławskiemu y podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Stephanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, Ianowi Kudewiczowi Kopczynskiemu, sędziemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Piotrowi Andrzejowi Sulimowskiemu, daną. Za pieczołowanie oycowskie około dobra pospolitego należy ich mosciom panom posłom, aby, przy oddaniu wiernego poddanstwa jego krolewskiey mosci, dzięki wprzód Bogu wszechmogącemu za conservatam dotąd zdrowia dobrego w długoletne a w niepotomne czasy jego krolewskiey mosci apprekowali. Z wielkim żalem naszym doniesli nam j. mosc panowie posłowie nasi, od nas na seym przeszły wysłani, że zostawiający przy artykułach swoich, contradycyą y protestatią, tak w izbie poselskiey, iako w grodzie, zaniosszy y po wysciu z izby autentice posławszy contra acta na seymie, zgube wolności y sprawiedliwosci za sobą przynoszące, nihilominus iego mosc pan marszałek poselsky ważył się seymowac, contradikcyą y protestatią posłów autentice z grodu postaną y publice produkowaną violare, s czego że status Reipublicae, evulsią libertatis et aequalitatis interitque pluralitatis, wyprowadzenie zgoła z izby poselskiey equestrisque ordinis, tertiusque w tey Rzeczypospolitey status, prawdziwego publicae libertatis gniazda, ruina y pewna zguba palpabiliter pokazuje się, obstringimus panow posłów naszych fide, honore et conscientia, także ostrością szabel naszych szlacheckich, aby do niczego nie przystępowali, poki seymu przeszłego rozerwanego wszystkie acta, iudicata constitutią, zniesione y annihilowane nię będą. Jego mosc pan marszałek zas poselski ponieważ ważył się, po zaniesioney protestatiey posłów, seymowac y ex nunc nie poszedł krola jego mosci żegnac y owszem różnemi sposobami prawa y wolności nadwątlac, tedy ma byc ad instantiam instigatora regni sądzony y poenis condignis juxta qualitatem facti karany. Uboliwac musi na to woiewodztwo

nasze, a podobno cała stękać musi oyczyzna, że nam imponitur w instructiach z cancellariej jego kr. mosci, aby posłowie nasi seymow nie rozrywali nigdy, albowiem między nami takowe nie znajdowali się, którzy by miłą oyczyzne dla iakich nikczemnych zyskow, albo szkodliwych privat, gubic mieli, consilia Reipublicae tamując; zawsze u nas, iako na seymach przeszłych, tak y na seymie swiżo rozerwanym, viri probatissimae virtutis wyprawowani bywali, nieuganiali się za żadnemi faworami, ani patrzyli na naładowane worki, lecz iako enotliwi synowie, amantes patriam, widząc na zgubę tey że oyczyzny zawziętosci, widząc oppressionem jurium, przy artykule sobie od braciey danym stawali, upomniec się tego panowie posłowie nasi mają, aby cancellaria jego krolewskiej mosci in posterum takowych instructiy nie pisała, ktore laedunt cives de Republica bene meritos. Miało by sobie woiewodztwo nasze za osobliwe szczęście, żeby rowno z drugimi woiewodztwy do zapłaty przyłożyło się woysku, ale kiedy wszystkie obywatelów tamecznych fortuny in praedam woyska korounego y Zaporozkiego są podane, a nawet y same dwory, zamki, intraty przez nie dyskretną woyska wodzow ordynacją wyniszczone, upraszac będą panowie posłowie nasi jego krolewską moc, aby reddat rationem dispensator assygnatiew, ktory rozdawał w tym woiewodztwie na dobra szlacheckie, dla czego modus podziału chleba nie iest zachowany w swey klubie y tak znaczna prowincya; tudzież domy szlacheckie, prawem popolitym obwarowane, przez żołniewza funditus są zniszczone, obywatele ad propria nie są przypuszczeni, y owszem praejudiciosae ex possessionibus przez własnego swego żołnierza są deturbati, przez co iuż ad extremam przyszła tota nobilitas egestatem, a woysko, na kilka milionow wzięwszy sine ordine y wybrawszy srogo moc bydeł, pieniędzy y fantow, rozbiegło się, y tak znacznego posilku na wsparcie swych niedostatkow w nagrode y zapłatę nie dotrąca sobie, upomniec się mają panowie posłowie y przytym ante ara stawac, aby ten dispensator assignatij według constitutiew był sądzony y karany, y aby injuriati krzywd swoich, juxta jurem praescriptum, dochodzili sine ulla amnistia żołnierzom.

Jesliby do tractatow z Moskwą przyszło, aby commisarze terrigenae woiewodstw naszym, quorum res virtutis, przez constitutie naznaczeni byli, czego mają doyrzec pilno panowie posłowie nasi. Mynnice, ktore officiant prawie omnium malorum w oyczyźnie, bo przez nie wszytką dobra moneta wygubiona y do wielu trndności, miasto poratowania, przywiodła Rzeczpospolitą, ktora nad postanowienie więcey ważyła się ad commoda privatorum wybiiac, przeto injungimus panom posłom naszym, aby minnicy obiedwie, Boratyniego y Tynfowa, zawarte były, y ci obodwa minnicarze ad cujus instantias w trybunale koronnym inter causas fisci sprawili się. Jeym terazniejszy dwuniedzielny, iż iest contra constitutiones regni złożony, na ktorym panowie posłowie naszymy doisc tego mają, aby się żadne sądy nie odprawowały oprócz causas mere fisci y aby pan marszałek terazniejszy nie ważył się deputatow do nich naznaczać, aż za zgodą całej izby poselskiej. Moneta szelągna stara, iż inter populum in perplexitate zostaię, ktorey populus brakuie y nie bierze, instabunt panowie posłowie, aby per constitutionem szła y brana była; wołoskie zas szelągi, ktorych magna pars apud incolas regni nayduie się, te aby do seymu walnego koronnego brano, co j. mosc panow posłow curae injungimus. Skrypt, woiewodztwu naszemu de securitate bonorum dany et in archivo regni zostaiący, poniewaz dla rozerwanego seymu niebył czytany, zlecamy panom posłom naszym instantią uczynic gorąco do Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, aby był czytany według assecuratiey j. mosci xiędza kanclerza Korony naszej Polskiej. Wołoskie y tatarskie chorągwie contra constitutionem dotąd w woysku naszym koronnym zostaią, ktore aby były pozwijane, instabunt panowie posłowie, aby to constitutią terazniejszą warowano y przeszłą reassumowano. Approbacia laudorum de securitate naszego woiewodztwa per constitutionem aby stanęła y warowana była, panowie posłowie mają instare. Iż żołnirze chorągwiemi po różnych woiewodztwach statum nobilitatis poddanych ich od miasta do miasta, od wioski do wioski chodząc, opprimunt variis et inauditis exactionibus, zlecamy panom posłom naszym

prosic jego kr. mosci Rzeczypospolitey, aby te chorągwie zwinione były, albo też do woyska w Ukrainie posłane były y ordynowane. A ponieważ spolna calamitas woiewodztw naszych spolna tey potrzebie od rady, zlecamy panom posłom naszym znosic się z pany posłami woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego y Czernihowskiego y spolnie per libertate stawac Reipublice y swego woiewodztwa securitate. Mandaty z kancellariey jego kr. mosci in velem et mentali aby nie były wydawane po obywatelow naszego woiewodztwa, panowie posłowie nasi mają expostulare u krola j. mc. y Rzeczypospolitey. Ktorą to naszą instructią wysłaney braciey naszej dawiając, nie tylko fide, honore et conscientia onych obligamus, ale też y miłosc naszą braterską interponimus, aby w tey podaney instrukcyey, in omnibus do prawa pospolitego stosuiącey się, całosc Rzeczypospolitey y naszego woiewodztwa zachowali, plenam facultatem consultandi od nas mający sobie concessam, y tego przestrzegali, aby żadne prolongacie seymu tego dwuniedzielnego nad czas naznaczony nie były pozwalone. A za tym tę instructią naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zlecilismy. Data, ut supra, w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego, roku wyżey napisanego, tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca february dnia dziewiętnastego. У тоє инъструкции подпис руки его милости пана маршалка воеводства Браславскаго въ тые слова: Jan Kudewicz Kopczynski, sędzia grodzki Włodzimirski, marszałek seymu woiewodztwa Brasławskiego. Котораяжъ то инъструкція, за поданемъ и прозьбою вышъречоное особы подавающее, а за моим урядовымъ принятемъ, до книгъ винешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимир. 1665 г., № 1035, л. 1049.

XXIX.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственный, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи прѣчины сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кїевского митрополита Іосифа Нелюбовича - Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопребываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ.

Roku tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca februarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskiemі, przedemną, Pawłem Ziołkowskiem, podstarościem Żytomirskim, personaliter stanąwszy, urodzony jego mosc pan Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego krol. mosci, marszałek koła na ten czas rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, dla zapisania do xiąg, podał per oblatam instrukcyą jch mosc pp. posłom, na seymiku w Żytomirzu od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego na seym walny dwuniedzielny Warszawski, die duodecima martii anni praesentis przypadający, obranym bona fide, spisana, ręką jego mosci podawającego podpisaną, którą podając, affektował, aby do xiąg przyięta y wpisana była, a tey tenor ten jest: instrukcyя jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego na seym przyszły: jego mosci p. Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, jego mosci panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podwojewodzemu Kijowskiemu, jego mosci panu Janowi Olizarowi Wołczkiewiczowi,

rotmistrzowi jego krol. mosci, od jeh mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego w Żytomirzu na seymiku die 19 februarji anno 1665 dana. Iest nam za co naywyższemu podziękowac Tworcy, kiedy, post tot anfractus oyczyzny naszey, do požądanego prowadzi pokoju, gdy za szczęśliwym jego kr. mosci pana naszego miłosciwego panowaniem dostaje się nam in nostra metropoli o całosci oney radzić. Za wszystkie tedy jego krol. mosci oycowskie podjęte prace, trudy, niewczas, odwagi y wszystkie pieczołowania około dobra Rzeczypospolitey od wojewodztwa naszego, przy należyтым poddanstwie, jeh mość pp. posłowie naszy ea, qua debent, reverentia podziękują jego kr. mosci. Ante omnia fide, honore et conscientia obligamus jeh mosciow pp. posłow, aby jego kr. mość upraszali o sześciedzielny seym, ponieważ ten dwuniedzielny jest przeciwko wyraznemu prawu złożony, około czego inibunt rationes et media z inszemi wojewodztwami, mianowicie: Bracławskim, Bełżkim, Chełmskim, Wołyńskim y Czernihowskim, któreby do wyraznego prawa stosowało się. A in quantum by jeh mość pp. posłowie naszy modos excesserint woli naszey, ingrante jeh mosciow u siebie przyimiemy. Za naywiększą exulantes bracia naszy mają sobie consolacyą, kiedy woyska Rzeczypospolitey in obsequio j. kr. m. będąc in opere belli continuo debitam u Rzeczypospolitey zasłużyły mercedem, w tak siłu okazyach, za dostojenstwo panskie y całosc Rzeczypospolitey stanu szlacheckiego z posrzodka siebie braci trupem położywszy, sine fructu y nagrody zdebitowane perseverat w teyże Rzeczypospolitey, instabunt jeh mość pp. posłowie et inibunt consilia cum tota Republica, aby totalis et finalis satisfactio za krwawe zasługi zasłużonemu woysku stanęła od Rzeczypospolitey y zwinionym chorągwiom. Assignacie wszystkie in vim satisfactionis wszystkim chorągwiom ante et post wydane, aby z skarbu Rzeczypospolitey zapłacone były, instabunt jeh mość pp. posłowie, a jeżeli ktora assignacia indiget finali executione, aby sine mora adimpleatur legitima, jaka de lege debetur, executio, etiam cum adminiculo militaris executionis. Doznawała przez wszystkie czasy szczęśliwego

panowania jego krol. mosci oycowskiego patrociniūm o całości oyczyny Rzeczpospolita nasza, kiedy jego krol. mość zapaloną zastawszy oyczynę naszą, gosząc ją piersiami y zdrowiem swoim panskim, zupełnych po dzis dzień tey oyczyny dotrzymuje granic, aby y teraz do iakiegokolwiek, per media pacis oycyźnie naszey z carem Moskiewskim tractatu przychodzić będzie, zniosszy się cum statibus regni, takowe wynaydą media sine discrimine bonorum Reipublicae et avulsione provinciarum, gloriosum et laudabile a magis commodi Rzeczypospolitey y wojewodztwu naszemu. Noviter fortece w dobrach jego kr. mosci erigowane, potrzebują sufficientiam praesidorum et prowiantu, ktore teraz cum summa aggravatione status equestris y utrapionych braci naszych, wojewodztwo nasze providuje, instabunt jch mość pp. posłowie, aby te fortece z dobr Rzeczypospolitey, a nie z dobr ziemskich prowiantowe abhinc dostawały, y intrata z tychże starostw, gdzie są erigowani, aby na praesidia y prowiant tych fortet obracała się, a recompensę jch mosciom pp. starostom, aby Rzeczpospolita za tę intratę, która cedet na te fortece, obmysliła. Jnszych zas fortet noviter w tym wojewodztwie, a mianowicie, w dobrach ziemskich, wojewodztwo nasze locować w sobie niepotrzebuje, ile cum aggravatione status sui equestris. Moneta zła, tak domestica, iako y exotica, iakim sposobem iest w Rzeczypospolitey introducta, reddet rationem jego mość p. podskarbi y serio animadvertent jch mość pp. posłowie, aby ktokolwiek causavit injuriam privatorum niemało na tey monecie szkodujących, aby był karany formato iudicio, y Domny, wołoszki, dobra, ktora in Republica ważyła się cudere w Roszkowie, exotica monetam, subeant executioni et confiscationi, y aby na żołnierza w zasługach rozdane były. Nie dosyć na tym, że publica calamitas premet exulantes bracią wojewodztwa naszego, którzy nie fructyfikując z popielisk swoich, przez czas exilii sui chcieli teraz visitare desolatos lares, ale kiedy ciężko jest status equestris utrapionej braci naszey aggravatus, ze nietylko za assignaciami różnemi wielkie prowianty

z popielisk swoich oddawać muszą, partim na fortece, partim per modum staciuw różnym chorągwiom: ale też uniwersały z cancellaryi jego krol. mosci contra jura libertatis takie wychodzą, że też utrapioney braci pospolitym ruszeniem za takimi uniwersałami pod rozne pułki stawać rozkazują, czemu zabiegając, jch mość pp. posłowie naszy uskarżać się mają jego kr. mość y urgere poenas z takowych, ktorzy takowe uniwersały ważą się wydawać cum aggravatione status equestris. Jako wszystkie delecta displicent Bogu y swiatu, y wszystkie crimina ne fiant impuna, a mianowicie contra Rempublicam y przeciwko panu patrata, tak tez justi sine lege et judicio ne fiant condemnati, instabunt jch mość pp. posłowie, aby jego mość ociec metropolita Kijowsky y ociec Chmielnicky, także p. Hulanicky, ktorzy sine judicio są detenti solito more et judicio, jesli co deliquerunt contra Rempublicam y przeciwko panu, aby sądzeni byli y karani a jesli nihil mali emeruerunt, aby uwolnieni byli. Potym na wielką incommoditatem wojewodztwo nasze, że tempore exilii sądow wojewodztwa swego mieć nie mogło, tedy providendo securitati bonorum et honorum reassument jch mość pp. posłowie constitucyą o specyałach wojewodztw ukrainskich y mieysc sądom grodzkim, na których wszystkie sprawy, non obstantibus anterioribus constitutionibus sądzic się będą, per legem naznaczą sobie. Życzyli by sobie utrapieni bracia naszy adimplere legem divinam y totaliter reddere, quod est Dei, Deo, a pogotowiu zdezelowane domy y koscioły Boże restaurare fortunami swemi, ale że iniquitas temporum y publica calamitas niedopuszcza, instabunt jch mość pp. posłowie cum ordinibus regni et praesertim spiritualibus, aby jch mość pp. duchowni eidem subeunt calamitati y habeant rationem w odbiraniu prowentow koscielnych z spustoszałych dobr. Iako z przodkow swoich tak, y sam emeritus civis de Republica jas. wielm. j. m. p. wojewoda Sendomirsky przez różne expeditie na obrone oyczyzny wielkimi pułkami de propria fortuna y sam osobą swoią na zeszczyt dostoiensstwa panskiego stawaiąc, y teraz w

Ukrainie nie mało ludzi chowaiąc, którzy tak w Podolskim, iako y w Bracławskim, wojewodztwach wiele buntow uspokoili, a nawet y samego Hohola ad obsequium jego kr. mosc przywiedli, promotebunt jch mość pp. posłowie tak wysokie merita jego mosci, w Rzeczypospolitey zostawających, potkała jego mosc p. wojewodę, y zatrzymane zasługi tak zasłużonym Rzeczypospolitey ludziom, jego mosci zapłacone od Rzeczypospolitey były. Luce clariores są zasługi jas. wielm. j. m. p. weiewody Kiiowskiego, hetmana polnego koronnego, który od lat czterdziestu y szesciu na usługę oyczyzny marsowe zopragszy dzieło, nietylko w oyczyźnie, ale też w obcych kraiach, cum stupore externorum, a cum gloria suae gentis, na dobrą zarabiając sławę, tak wiele potrzeb y okazji woiennych wygrawszy, po dzis dzień w usłudze Rzeczypospolitey persewerat, wiek swoy y ostatek spracowanego zdrowia consecrując, a pogotowiu erogowanych summ y expens pieneznych pro bono publico Ordzie y fantow wydanych y porabowanych. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. m. p. Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, pressus, maiąc rowno z inszemi bracią zruynowane dobra, ale też po expeditiey Czudnowskiej wszystko Rzeczypospolitey y infanterya w miescie jego mosci Koresteszowie na hyberne postavione, na kilka kroć sto tysięcy szkody uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabirało. Instabunt jch mość pp. posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego mosci y commissarzow, aby na verificatią takowey jego mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Wielką ochotę ku usłudze Rzeczypospolitey oswiadczyli bracia powiatu Owruckiego, za powodem j. m. p. Jozefa Niemirzyca Olewskiego, po kilka razow kupiąc się w kilku mieyscach w Polesiu, nieprzyziaciela znosząc kraje poleskie od insultow nieprzyziacielskich zaszczycali. Zalecą jch mość pp. posłowie, tak jego mosci p. Niemirzyca, iako y wszystkich pp. obywatelow Owruckich, tak jego kr. mosci, iako y cały Rzeczypospolitey. Iesli co deliquit contra maiestatem

jego kr. mosci, j. m. p. Stefan Niemirzycz, podkomorzy Kijowski, intercedent jch mość pp. posłowie do maiestatu panskiego, aby ex innata benignitate et clementia parcere onemu, y samego ab extra do oyczyzny revocare raczył. Wyswiadczyła to Rzeczpospolita godney pamięci nieboszczykowi j. m. panu Ierzemu Niemirzycowi, podkomorzemu Kijowskiemu, kiedy za wyswiadczony erga Rempublicam affekt, dobra pewne, Łopienniki nazwane, jure feudi constitucyą anni 1659 conferowała y zasługi liquidowane w Xięstwie Litewskim tąż constitucyą assecurowała, co vin im gratitudinis, za całość teyże oyczyzny, proprio sanguine nieboszczyk p. podkomorzy confirmavit, będąc przez rebellizanta immolatus pro Republica, instabunt jch mość pp. posłowie, aby successores pozostali gaudeant ea gratitudine od Rzeczypospolitey meritorum rodzica swego. Iako wszyscy po dziś dzien cieszą się za wysługi swoje y antecessorow swych łaską y wysługą krolow panow swych w oyczyźnie, tak też j. m. p. Adam Mazepa, pończasy Czernihowsky, mając z przodkow swych od antecessorow nayiasnieyszych krolow pp. naszych y approbatyą prawa swego od jego kr. mosci na Trylisy, dotrzymuiąc po dzis dzień cnoty y wiary oyczyźnie y panu, mając syna swego przy boku panskim, w pokoju jego kr. mosci, meruit, aby przy tym prawie swym y posesiey tych dobr zostawał, instabunt za nim jch mość pp. posłowie ad ordines regni. Zawsze omnis respectus habebatur na stan duchowny, ile przy prawach od krolow y panow naszych duchownym religiey Greckiey nadanych in contributionibus militaribus, instabunt jch mość pp. posłowie ne aggraventur jure militari et circa jura conservetur stan duchowny religii Greckiey. W inszych zas punktach pro libertate et conservatione jurum militantibus do instructiey przeszłego seymiku na przeszły rozerwany seym, przeszłym pp. posłom daney, jch mość pp. posłowie naszymy stosować się będą, et signanter konserwaty wojewodztw ukrainskich more solito et cursu ordinario nie odsyłaiąc ad feliciora tempora, aby sązione były. Ktorą to instrukcyą naszą imieniem naszym zleciliśmy pod-

pisać jego mosci panu marszałkowi naszego koła. Dattum w Zyto-
mirzu, die 19 februarii, roku panskiego 1665. U tey instrukcyi pod-
pis ręki temi słowy: Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr.
mosci, marszałek koła rycerskiego. Ktora że to instrukcy a za ocze-
wistym podaniem wyszmianowanego jego mosci pana marszałka, a za
przyęciem moim urzędowym, przyięta y do xiąg zapisana jest.

Книга прод. Житомир. № 21, л. 103 на об.

XXX.

Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты отечества

Року тисеча шест сотъ шестдесят шостого, месеца февраля третего дня.

На вrade кгородскомъ, в замку его корол. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышьполскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинештпыми кгородскими старостиньскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Стефанъ Иваницкий, мечнийъ Черниговъский, маршалокъ кола рыцарского воеводства Черниговского, лявдумъ сеймику воеводства тогожъ Черниговского, през ихъ милост панов обывателиовъ помененого воеводства згодне межи собою намовленое и постановбленое, рукою тогожъ его милости пана маршалка подаваючого подписаногосе, для вписаня до книгъ нинештпныхъ пер обятамъ подал такъ се въ себе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziachawszy się tu do Włodzimirza, iako na mieysce prawem opisane na wszelakie nasze ziazdy, pokąd do dobr naszych nie przydziemy y w Czernihowie secure seymikow odprawowac nie będziemy mogli. Wyprawiwszy j. mosciow panow braci posłow naszych na seym przyszły, uważaiąc eam infelicitatem woiewodztwa naszego, że post tam longum, plusquam trium lustrorum, exilium, laetati spe rcinductionis, gdy widziamy, że extremum malorum accessit in Republica, ta ktora evertit civitates, gentes, discordia et oculi abominandum irepsit bellum y seymy po dwakroc rozerwane, hoc praesenti unanimes cavemus laudo, strzeż Boże, tego teraznieyszego trzeciego rozerwania seymu, iż powinniśmy we trzy niedziele praecise a termino tegoż rozerwania ziachac się tu do Włodzimirza, a*

odebrawszy przyczyny od j. mosci panow posłow, z ktorych ieden przynamniey powinien stanąc in medio nostri, to, co expediet temporibus Reipublicae, libertati nostrae et legibus, securitati horum omnium, tamże na tym postanowie seymiku eo adjecto, iż, ktoby się na tenczas nie stawił, nie będzie miał, iako absens, potestatem infungendi praesens laudum y temu wszystkiemu, co in illo statuatur termino, subjacebit, co wszystko sobie strzymac, sub onere fidei, honoris et conscientiae, przyrzekamy, zlecają j. mosci panu marszałkowi to laudum nasze do akt podac. Działo się w kosciele oycow Dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc szesc set szesdziesiąt szostego miesiąca februarij trzeciego dnia. У того лядум подпись руки маршальковское в тые слова: Stephan na Iwaniczach Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Котороежь то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моим урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешньныхъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 790.

XXXI.

Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междуусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыня за злоупотребленіи. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серибриныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ.

Року тисеча шест сот шестдесят шостого, мсеца фєвраля третего дня.

На вряде кгородском, в замку его корл. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешъними кгородскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост папъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницький, мечъникъ Черниговскій, маршалокъ кола рыцарского воеводства того же, инструкъцию презъ ихъ милост пановъ обывателиовъ воеводства Черниговского на сеймику предсеймовым ихъ милости паномъ посломъ, обранымъ на сеймъ валный Варшавскій, даную, для въписаня до книгъ нынешъныхъ, пер облятамъ подалъ, так се в себе малочую: *Instructia ich mosciom panom Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, Mikołajowi Głogowskiemu, czesznikowi Nowogrodzkiemu, Stephanowi Iwaniickiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seymiku commicialnym ante na seym walny koronny pro die decima septima martij w roku teraznieyszym tysiąc szesc set szescdziesiątym szostym, według constitutiey, we Włodzimirzu zgodnie obranym. Im barziej*

oyczyzna nasza piesciła się z kwitnącym ad invidiam narodow po-koiem, tym więcey bolec musi, gdy post altam tranquillitatem tot bellis lassata ad portum felicitatis et promotorium bonae spei przyc nie może, co lubo wszystką Rzeczpospolitą afficit, praecipue iednak woiewodztwo nasze ingemiscit, iterum wyglądaiąc, velut elimbo, dotąd auroram pacis, nec radio ejus intueri, może przypisac to sup- praemae numinis dispositionem, widząc iednakże, nec parta ejus (sic) hoste victoria, nec positis per honestam pacem armis, extremam malorum in Reipublica accessit discordiam. Na ten prawie ostatni punkt infelicitatis gemit y oraz suppliciumque votis implorat jego kr. mosc pana naszego miłosciwego et Rempublicam, aby, sopitis civi- libus odiis, obrocili hostilia ad debellandum hostem et recuperandas tantae sanguinis provintias. Podziękowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, woiewodztwo nasze, za oycowskie obmyslania koło złożenia seymu terazniejszego, widząc ten punkt iego kr. mosci, aby ich mosc panowie kommissarze, do traktatow z carem Moskiewskim naznaczeni, plenariam mieli facultatem, w tem pun- kcie reassumuiąc instructie seymow przeszłych, fide, honore et conscientia obowiążuiemy ich mosc panow posłów, aby ullatenus na to niepozwalali, a że nikogo barzief non afficit hoc bellum, albo, strzeż Boże, deterior bello inhonesta pax, iako woiewodztwo nasze, temu narodowi pograniczne, obowiążuiemy i. mc. panow posłów, aby do żadney rzeczy pogotowiu do pisania constitutief nie przy- stępowali, ażby między kommissarzami, do tych że tractatow naz- naczonemi, kommissarz woiewodztwa naszego obywatel dobrze osia- dły, nec noviter accedens, s praw y granic tamtey prowincief dobrze wiadomy, ktory iednak nie będzie miał facultatem concludendi eo modo, aby naymnieysza, strzeż Boże, bydz miała vel minimae par- ticulae a regno avulsio; frustra sunt arma foris, nisi sit consilium domi, dla tego injungimus ich mosc panom posłom, aby exac- tam senatus consultorum odebrali rationem, w ktorych, iezeliby co contrarium legibus znaydowało się, ma cassari, ponieważ ipso facto według praw naszych subsistere nie może, a j. mc. panowie sena-

torowie, aby za to Rzeczypospolitey odpowiadali. *Conservatio libertatis*, bez ktorey wolny naród żyć nie może, ma bydz iako *pupilla oculi* pieszczona ostrzegana, gdy tedy *sinistro Republicae fato* seymu przeszłego *consulta* nie doszły, *propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes* sądy informowane, *instabunt* j. mc. panowie posłowie, aby spraw na tym seymie sądzonych *nulla executia* była, y owszem *integrum restitutio a in posterum lege caveantur et poena interponantur*, iakoby *fundamenta* praw wolności naszych y wolnych głosów szlacheckich *sine labe* były *conserw*wane, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinniśmy. Aże sprawa j. mc. pana Lubomirskiego, marszałka koronnego, *ex eodem fonte opprae*ssis *libere votis pullulavit et, obstantibus de nullitate actus convictialis protestationibus*, *subsistere* nie może, aby *idem decretum* było *cassatum*. In quantum *dementia* krola j. mosci pana naszego miłościwego, o którą uniżenie upraszac panowie posłowie mają, *nienastąpi*, mandaty *pro libera*, tak na seymikach, jako y na seymie, *voce zagęścili* się, co iż *iest initium servitutis nostrae*, mają się oto j. mosc panowie pieczętarze, z ktorey by *kancellariey* wyszły, *sprawic et in posterum lex statui*, aby ten że pieczętarz, takie mandaty *wydaiący*, *sprawował się cum assignatione fori* w trybunale *ex speciali registro*. *Injuria Dei*, która *transfert regna et gentes*, musi *commovere christiana et catholica pectora*, gdy tedy *haeresis impia* na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu *impure oro* śmiała *blasphemare Sanctissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus*, aby się oto na tem seymie *formato iudicio* *sprawili y karani* byli, *ante omnia instabunt* panowie posłowie nasi, a Torunczanie *beneficio amnisti*ac *ab usu* byli *odsądzeni*. *Horret animus meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popełniła*, czego y do tychczas *codzienne są przykłady*, a iż o takie *crimina secta aryianska*, która z braciey naszej po większej części *constabat*, *wygnana* *iest*, tanto *magis fidei hostes et servi pene* mają bydz *wygnani et per legem proscripti*; a *iesliby* *zgoda* była *stanow Rzeczypospolitey zatrzymac*

ich, tedy miasto poborow pogłownego, płacic powinni novo et inaudito exemplo. Sine ullo publico sancito, woysko W. X. Litewskiego, horrendas et vix barbaris nationibus usitatas, poczyniło w koronie clades, co że iest cum convulsione unionis, instabunt panowie posłowie nasi, aby motores ejusque convulsionis, a osobliwie j. mosc pan hetman W. X. Litewskiego polny, j. mosc pan kanclerz W. X. Litewskiego, o to się in facie Rzeczypospolitey sprawili; a zas panowie regimentarze woyska tegoż rotmistrze, poruczniki y wszystkie in genere towarzystwo w trybunale koronnym tanquam in loco delicti ex speciali registro byli sądzeni. Damna tot legibus, iako y swiżo per constitutionem novellam electionis, novi regis promotio, iż ex fama publica znowu resurescit, serio zlecamy j. mosci panom posłom, aby każdy taki, ktoby smiał więcey resuscitare hanc materiam, propter duelli et hoste patriae był declaratus y oto się foro et iudicio powinien sprawic. Pan Boratyni, lubo miał commissum na wybicie szelęgow miliona, a gdy był sądzony, przysięgą się odwiódł, że iednak iasne są perjurii ejus documenta, instabunt panowie posłowie y do żadney rzeczy nie przystąpią, aż by się sprawił y był sądzony y karany poena perjurii, ktore leges descripsent, to iest infamiae, colli et confiscatione bonorum był karany, lubo na seymie, lubo w trybunale koronnym. Toż się o tynfach minic obudwuch koronnych ministratorach rozumiec się ma. Woysko koronne ukrainne, iż się zapłaty upominało, tylko służyć ma, poki ad nexum nie przyszło. Nigdy żaden nieprzyjaciel non intulit tanta damna oyczyźnie, iako to szelężna srebrna in speciem moneta, ktora że to proprio motu panow kommissarzow commissiey Łwowskiey stanęła, iako j. mosc pan sam w instructiey swoiey daie testimonium, powinni dac panowie kommissarze exactum, poenam, dla czego tantum sibi ultra mentem Reipublicae praesumpserunt, w ktorey kiedy deficient, mają byc sądzeni y karani. Podskarby koronny iż dawno, dla rozerwania seymow, po wydaniu tak wielu milionow, rachunkow nieczynil, gdy na seymie terazniejszym przydzie ad calculum, instabunt panowie posłowie, aby panowie deputaci do tychże rachunkow naznaczeni

byli jurati, ktorzy na kwit podpisywac się niemają, a j. mosc pan podskarbi wszystkie przeszłe, iż functey swoiey powinien reassumowac, rachunki y z reszty tysiąca szosciuset pięciudziesiąt dziewięciu sprawić się, panowie posłowie na kwit ieden post praestitum calculum pozwalac nie mają, ale cale na seymik relacyiny materia odniesc. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu dzielność sławy niesmiertelney pamięci wielkiego herois xięcia j. mosci Michała Heremia Korybuta Wisniewieckiego, woiewodę Ruskiego, ktorego pozostała małżonka x. j. mosci, będąc w possessiey dobr po sławney pamięci woiewodzie Sędmirskim, na xiężnę jey mosc jure natali spadających, iż permultum et guerrico modo iest aggressa, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby w tak jawney krzywdzie swoiey odniosła justitiam y przy dobrach, ktore xiężna ieymosc concernunt, była conserwowana. Quantum Reipublicae nocet dictatura dożywotniego hetmanstwa także y pieczęci koronnych, codziennie Respublica doznowa, przeto in formam lex, aby in posterum ieno od seymu do seymu trwała, a o szkody zas poczynione y assignatie wydane aby ciż panowie hetmani y panowie pieczętarze ex speciali registro w trybunale koronnym sprawić by się powinni. Detulit nobis żalosa skargę ieymosc pani Lubomirska, marszałkowa koronna, iż własne dobra iej hostili modo są desolowane y zniesione, co że iest tak, powinni o to talium patratores in omni iudicio respondere panowie kommissarze, yż powinni dac rationem, na tym seymie żaden z nich posłem byc nie może. Supplica j. mosc pana Eustafiego Wyhowskiego, woiewodzica Kiiowskiego, permovit nas, gdy żalosi się uskarza, nietylko rodzica pozbył, ale y na iego samego tenerem statum, ktore delinquere nie mogło a żadnego nie ma respectu, wezmą tedy panowie posłowie causam hanc in curam, aby ten człowiek niewinny nie był inquietowany. Także j. mosc pan Konstanty Wyhowski, ktory notitia publica nas wszystkich w Ukrainie na ten czas niebył y snadz ad male narrata do jego kr. mosci iest udany y mandatami aggrawowany, ciż panowie posłowie nasi praejurabunt vel promovebunt. Żalosa supplikę podali do koła naszego wielebni

oycowie zakonu Dominika świętego, iż sprawa ich z Chełmskimi żydami taką prolongatją przy iasných cierpi documentach, co iż należy do sądu jego kr. mosci, promovebunt panowie posłowie causam hanc, upraszając jego kr. mosci, aby ecclesia Dei więcey prolongatjey cum hoc perfida gente litigando nie cierpiała, ale aby jego kr. mosec świątobliwym swoim decidował wyrokiem. A iż j. mosec pan podstoli Brasławski indebite przez mandaty sobie in honore aggravatus, przeto ich mosec panowie posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci, aby ta condemnata była zniesiona; a że ten że pan podstoli wziął z skarbu koronnego pewną summę wołoskimi szelegami, aby j. mosec pan podstoli koronny pretium currens in regno wyliczył. Znaczne od woyska iego kr. mosci aggravatus w dobrach Charzewiczach j. mosec pan podkomorzy Nowogrodzki, ktore funditus zniesione, aby tedy krol j. mosec pan nasz miłosciwy, iako na dawne merita j. mosci jego kr. mosec respect miał, także y na tak wielką desolatją jego mosci, przytym summa siedm tysięcy złotych polskich, ktora j. mosci debet od Rzeczypospolitey, aby była niszczone na tym seymie. A że piechota pana Drożewskiego w tych że maiętnosciach hostiliter grassat etiam admoto igne, aby tenże j. mosec pan Drożewski, iako ci wszyscy patratores, ex speciali registro w trybunale byli sądzeni y karani. Naznaczony iest per constitutionem lustratorem j. mosec pan Burkacki, sędzia ziemski Nowogrodzki, terazniewszy, w ktorey iego functjey yż pan Mrozowicki, pisarz Halicki, contra legem przeszkadza y, nie będąc naznaczony per constitutionem, lustruje sam ieden z pisarzem, biegaiąc y ludzi depactuiąc, przeciwko decretowi commissjey Lwowskiej, promovebunt panowie posłowie nasi, aby j. mosec pan sędzia penes legem był conserwowany, a pan Mrozowicki, iako intrusor, karany. J. mosec pan Jan Piesecki, czesznik Czernihowicki, iest aggravatus poena publica, ktory iż parti satisfacit, promovebunt panowie posłowie, aby, respectuiąc na merita iego mosci y na dzieło rodzonego j. mosci brata pro patria smiere ac profusum sanguinem, ab eadem poena był uwolniony. Żołnierskie przechody y poboczne chleby magnam rui-

nam in regno uczyniły, instabunt tedy panowie posłowie, aby wszystkie prawa o tem reassumowawszy, forum takowym in omni iudicio było naznaczone. Restitutio do honorow per expressum zaszła constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per diplomam solum iest restitutus, conditionatum, aby injuriatis dosic uczynic et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutio ma nullitate subjacere, a poena constitutionis millesimi sexcentesimi sexagesimi secundi exequi. Relligia Ruska aby przy dawnych prawach, a mianowicie przy constitutiei coronationis krola j. mosci świętej pamięci Władysława, była conserwowana. Z podaney suppliki urodzonego pana Hieronima z Roten Rota, który z rodzicem swym w więzieniu będąc u xięcia jego mosci Brandenburskiego, uprasza jego kr. mosc aby iako ten, który te incarcerationią dla zyczliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymnie, mógł bydz eliberowany y wydzwigniony. Laudum woiewodztwa naszego, ktore na tem seymiku staneło, aby było pro lege, instabunt j. mosc panowie posłowie nasi. Te tedy punkta nasze są zgodnie namowione, ktorych fide, honore et conscientia ich mosc panow posłow naszych obowiazawszy, zlecilismy jego mosci panu marszałkowi naszemu do act podac. Działo się we Włodzimirzu, dnia trzeciego lutego roku tysiąc szesc set szescdziesiąt szostego. У тое инсѣрукцыи подпись руки в тые слова: Stephan na Jwaniczach Jwanickij, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku woiewodztwa Czernihowskiego. Которая жъ то инсѣрукцыя, за поданем и прозбою вышѣменованого подавающого, а за моимъ принятем урядовымъ, до книгъ пинешнихъ есть вписаная.

Кн. прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 784 на об.

XXXII.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и нскать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ гродскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ вопнскаго поста. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ начальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерамп. О преслѣдованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминианамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого шостого, месеца февраля третего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его корол. млсти Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъполскимъ, буркграбимъ замку

Володимерского, и книгами нынешними вродскими старостинскими, становшы очевисто, урожонный его милост пан Миколай Жабокрьцький, подсудок воеводства Брацлавьского, подстарости Володимерский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Браславьского, иньструкьцяю, през ихъ милость пановъ обывателей поменногожь воеводства их милости паномъ посломъ, на сеймъ валный Варшавский згодне обранымъ, даную, рукою тогожь его милости пана маршалка подписаную, для въписаня до книгъ нынешних пер обятамъ подалъ, которая такъ се въ себе писаная масть: *Instructia na seym walny koronny w Warszawie, na dzien siodmnasty miesiaca marca w roku ninieyszym tysiac szescset szescdziesiatym szostym przypadaiący, z seymiku, we Włodzimirzu odprawionego, na seymiku woiewodztwa Brasławskiego naznaczonym ich mosciom panom posłom, to iest: j. m. panu Maximilianowi Oczesalskiemu, sędziemu ziemskiemu Brasławskiemu, j. m. panu Konstantemu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, j. m. panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi Brasławskiemu, j. m. panu Sewerynowi Kleszczowskiemu, skarbnikowi Nowogrodzkiemu, dana w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego. Tak są głęboko wyrte w sercach tey oyczyzny odważne jego krol. mosci pana naszego miłosciwego czynu, że ich żadna czasu vetustas, żadna niepamięć obliterare, iesli bowiem swiat wszystkim obcy, attonitus prawie, przypatruie się odważnym jego kr. mosci dziełom y powienne u siebie wieczney pamięci wystawuie triumphu (?) daleko więcey ta oyczyzna jako własnego pana, dla siebie tak wiele podeymuiącego prace y fatygi, debito veneratum cultu, debito honorat, applausa, y w sercu swoim wystawuie jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu focus et aras, w ktorych codziennie dobrotliwemu panu powinni litat dzięczności. Osobliwie woiewodztwo Brasławskie w powinney ku jego kr. mosci observantey, gdy toties przypomina sobie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego dla siebie podięte prace y odwagi, zapomniec nie może oycowckiego jego kr. mosci koło uspokoienia swego pieczołowania, zleca*

to tedy j. m. panom posłom swoim, aby cum omni debito cultu magestati jego kr. mosci za wszystkie w te lata jego kr. mosc uniżenie podziękowali fatygi y oraz pokornie do magestatu jego kr. mosci supplicovali, aby iak od początku szczęśliwego panowania swego łaskowością y oycowską confidentią ku synom tey oyczyzny z podziwieniem oboych narodow słynął, tak y na tenczas tenże oycowski ku tey oyczyźnie obrocił affect y dyfidentią, która, nie wiemy, quo fato, tey oyczyzny serce jego kr. mosci niezmiernym żalem y nieszacowaną irrepsit w Rzeczypospolitey szkodą, z urodzoney dobroci swey dla miłosci tey oyczyzny, w ktorey się jego kr. mosc urodził y wychował i, liberis electus, szczęśliwie panuje, suphragiis, z serca swego panskiego wykorzenic miłosciwie raczył. Terrent nie pomału całą oyczyzne arma exotica jego kr. mosci y ciężko na to oyczyzna ubolewac musi, że więcey jego mosc in praesidies exotici militis pokłada ufności, a niżeli w synach tey oyczyzny, ktorzy toties piersi swoje, ipso jego kr. mosc teste, za dostojęstwo jego kr. mosci wszystkim magestatu jego kr. mosci nieprzyiaciołom ochotnie opposuerunt, jako to swiadczą wszystkie odprawione z różnymi nieprzyiacioły expeditiae, przeto pokornie panowie posłowie jego kr. mosc supplicowac będą, aby deponat jego kr. mosc, ktore maiorum suorum, arma, lege publico prohibita, y executiat non vanum z serc poddanych swych metum, ktory przenika serce synow tey oyczyzny, tym barzies, kiedy o zaciągach ordy kozakow, szwedow, niepłonne odbiera wiadomosci, ktore legatie, iako prawu Bożemu y prawu pospolitemu praejudiciosa, aby revocovane były, upraszac będą panowie posłowie y takowe, ktorze sine consensu całej Rzeczypospolitey takowe odprawiają functie, pro hostiles patriae declarowani byli. Podczas seymu aby zwyczajna przy boku jego kr. mosci prawem pospolitym opisana zostawała tylko gwardia, pokornie o to jego kr. mosci panowie posłowie upraszac będą, gdyż consilia togata w wolnym krolewstwie, non loricata, ani sub strepitu armorum, odprawowac się powinne. Przyznawa to cała oyczyzna y woiewodztwo nasze, iż inaudito dobroci y łaskowosci ku

poddanym exemplo jego kr. mosc za żywota swego cum praejudicio et periculo magestatu swego chciał widzieć z wolnemi obranego successora, że ta świętobliwa jego kr. mosci intentia skutku wziąć nie mogła, non dementia civium tey oyczyzny, ani ku jego kr. mosci panu swemu contumelia, ale prawa pospolitego powaga uczyniła te tak potężną świętobliwym zamiaram jego kr. mosci pana naszego miłosciwego renitentią y oraz ku panu własnemu miłosc, obawiałasię bowiem Rzeczpospolita, aby, superveniente novo principe, jego krol. mosc pan nasz miłosciwy nie uczuł, (iako to cupido regnandi umie) jakiego niesmaku czego pietas in principem optime de Republica meritum znieśc sine ultione niemogła, woli tego y teraz jego kr. mosc widzieć na thronie swym, iako naydłużey panującego, ta oyczyzna, anizeli sancita majorum infringere. Przyznawa y to woiewodztwo niewymowney jego kr. mosci dobroci, że to, cokolwiek ex orbita prawa pospolitgo wypadło, częścią per factorum injuriam, declaruie jego kr. mosc dobrotliwie do pierwszej przywiesć Rzeczypospolitey; aże za naywiększą exorbitantją ma sobie cała oyczyzna, acta et judicata seymu tysiąc szesc set szescdziesiątego czwartego roku, na ktorym vox libera oppressa, przeto ich mosc panowie posłowie upraszac jego kr. mosc będą, aby acta seymu tego, ktore się Rzeczypospolitey praejudiciosa byc zdadzą, kassowane byli. Niczym nie zbliżaią się magestaty monarchow ziemskich do nieogarnionego magestatu Bozkiego, jako dobroczynnością, łaskawością y miłosierdziem, doznała tego cała oyczyzna, iaką łaskowosc jego kr. mosc pan nasz miłosciwy wyswiadczył za panowania swego wszystkim przeciwko magestatowi swemu nie mowic deliquentibus, ale etiam conspirantibus, tak dalece, że nie tylko iako servos pene według prawa pospolitego nie skarał, ale łaski swey panskiey bogatemi ubogacił faworami y ozdobił godnosciami, czemu słusnie swiat obcy dziwowac się musi; oyczyzna zas taką wzruszona dobrotliwego pana łaskawością, tak miłosciwie sobie panującego, winszuie pana y teraz temiz parta łaskawosci iego kr. mosci dowodami pokornie do magestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego

supplikuie, aby iego mosc pana Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego, służe wiernego y poddanego swego, udaniem opaczny m obżałowanego, a pokornie magestatowi się jego kr. mosci uniżającego, do łaski swey panskiey miłosciwie przyiąc raczył, zwłaszcza iż w tym iego obwinieniu, kilka tysięcy synow tey oyczyny sumnieniem się obowiązue, iako nigdy fomentatorem nie był confederatiew, co y przysięgą potwierdzic obligują się na dowod niewinności iego, pokornie tedy powtore panowie posłowie do jego kr. mosci supplikowac będą, aby jego kr. mosc, z tey, która po wszystkim świecie słynie, łaskawosci, restituat civem tey oyczynie nie sobie wiernego, służyć senatowi dosic zasłużonego, by invidia zasług nie emiła senatora. Amnistia woysku aby iako warownieysza była dana, starac się o to będą panowie posłowie Zapłata temuż woysku aby po wojewodztwach naznaczona była. Uczyni to wielki Rzeczypospolitey pożytek, że podatki ad usus privatorum obracane nie będą y panowie skarbowi nad artymetiką głowy sobie nie zepsuią, ani major numerus nad podział woyska do zapłaty przybować będzie. Minica, iako fons et origo omnium tey oyczynie malorum, która depauperavit Rempublicam, złupiwszy ją z dobrej monety, aby do pierwszego waloru przywiedziona była y aby pod czas seymu kontrakt był zawarty lub z Gdanzzczany, lub z kimkolwiek, który by był sufficiens do przywiedzenia pierwszego waloru monety, w tym iednak cavebunt panowie posłowie, aby moneta teraznieysza zła, gdy spadac będzie, sine praejudicio et damno privatorum spadała, a Boratyni y Tynf z innemi administratorami minice aby się sprawił, dla czego tak złey minicy nawet nad wołą commissiey robił pieniądze, y czemu exceptit quantitate robienia, ponieważ nie więcej nie mieli robic, tylko coby było woysku na zapłatę wyszło. Assignatie z przeszley commissiey do minice dane, aby skarb wypłacił, gdyż to iest summa justitia reddere uniuoque, quid suum est. Iesli co barziew afficit Rempublicam, iako dożywotnie buławy y pieczęci, te bowiem, tak sua abutantur autoritate, że to, co pro defensione publica praestare by powinni byli, na oppressią y zgubę

iey używają, insensibilem in cives exercent tirannidem na ukrucenie tedy tey tak szkodliwej Rzeczypospolitey powagi nic nie znajduie lepszego woiewodztwo, tylko aby te od seymu do seymu oddawane byli, czego j. mosc panowie posłowie ulla tenus odstąpić nie mają, y cale się przy tym artykule firmiter zasadzić powinni będą, etiam cum provocatione dobra. Disciplina militares tak dalece wyniszczyla, że żołnierz, in omnem effusus licentiam, jura diurne humana violare nie obawia się, kiedy dwory naieżdzaią, y owszem intraty całe cum praejudicia szlachty zabierają, agriculturam przez odebranie bydeł zniszą, gwałty popełniają y nie wiedziec jakę nie płodzą swoywoli sine omni j. mosc panow wodzow animadversione; przeto starac się o to będą panowie posłowie, aby prawo nowe, iako naysurowsze, na j. mosc panow wodzow napisane było, ut coarquant militem na wszystko zle effrenatum na dobra szlacheckie, aby według praw dawnych omni gaudeant securitate. Panowie komisarze do Moskwy aby naznaczeni byli, providebunt iednak panowie posłowie, aby z woiewodztw tych commissarze naznaczeni byli, ktorych dobra są zawoiewani od Moskwy, gdyż nikt nie może o rzecz cudzą tak się domawiac, jako każdy o swoje; nieodstapia tedy tego panowie posłowie nasi y owszem instabunt, aby z tych y onym poblizszych naznaczeni byli. Dyploma woiewodstw naszym dane, aby według assecuratiew j. mosc xiędza kanclerza ante omnia czytane było, instabunt serio j. mosc panowie posłowie; aby o wydanie na dobra szlacheckie uniwersaly j. mosc xiędz kanclerz sprawiłsie, upomnią się tego serio panowie posłowie; o approbatia laudorum securitatis woiewodztwa naszego serio instabunt panowie posłowie y tego dołożą, aby co, ktorzy byli exactores dawnych przed wojną podatkow coram juditio formato tegoż woiewodztwa sprawili się. Funduiąc się na prawie pospolitym, ktore chce miec starostow y inszych urzędnikow każdego woiewodztwa possessionatas, jako to constitutie w sobie mają obszerniey, instabunt panowie posłowie, aby starostwo Winnickie inter vacantia possessionato szlachcicowi woiewodztwa Brasławskiego oddane było, czego serio poprzec y odstąpić nie

maią. Iesliby fato aliquo tey oyczyzny adverso, albo per malignitatem civium seym się miał rozerwac, tedy panowie posłowie we dwie niedzieli po seymie rozerwanym tu do Włodzimirza stawic się maią, gdzie y wszystka nobilitas zgromadzić się powinna y tu consilium ad tuendum libertatis namowiona byc ma. Relligia Graecka aby, według dawnych zwyczaioy i swiżo zawartych pakt Hadziackich, uspokoiona w pretensjach swych była, instabunt panowie posłowie y aby scandelosi tumultus w władcstwie Przemisskim uspokoione były. Expedite seymikowe iż częstokroc, przez ręce privatorum z kancellariey wydane, niewczesnie studio niektorych obywatelow do grodow przychodzą przeto starac się będą panowie postowie, aby per legem novellam do rąk j. mosciow panow senatorow wojewodztwa naszego expedite takowe przysyłane były. Namnożyło się per temporum modernorum injuriam, że na uciążenie stanu szlacheckiego y na zrażenie publicznych functij ludzi do usługi oyczyzny sposobnych wymyszlaią mentales actiones y bez dania mandatow infamiami seymowemi aggrawuią, lada przyczynkie sobie urosciwszy, co się y teraz stało, gdy na j. mc. panu podstolim Brasławskim na oppresią y obciążenie honoru że go wymyszlono na przeszłym seymie actia, iakoby miał indebite dwa tysiące dwiescie złotych w skarbie przebrac, o co poena peculatus na nim inter donatia staneła cum summo praejuditio honoru onego, zwłaszcza iż się to nigdy nie pokaże, bo y owszem mu skarb ex calculatione, iako się dostatecznie z skarbem we Lwowie na commissiy porachował, został winien dwa tysiąca siedmset złotych, przeto instabunt panowie posłowie serio, aby ta infamia ante omnia zniesiona była, iako praejuditiose et in convulsionem prawa pospolitego otrzymana, a delator aby był sądzony, iż niesłusznie strone aggrawował y szlachecica dobrze osiadłego bez dania mandatu a in posterum caveant; aby mandaty, komużkolwiek wydane in proprio districtu, gdzie pozwany mieszka kładzione byli y relatie zeznane; a iesliby per aliquam factionem, ktorych się teraz dosic zagęściło, sądu j. m. pana podstolego w tey sprawie pociągac miano, tedy panowie posłowie cum soleni protes-

tatione de nulitate totius actus z izby wyniszczeni powinni będą, ponieważ doswiadczylismy, jako seymu millesimi sexcentesimo sexagesimo quarti anni tenże j. mc. pan podstoli, ktorego trybunał innocentem uznał, praejudiciose per factionem cum summo dolore wojewodstwa naszego iest rugowany, dług krolewstwa ich mosc, ponieważ non constat wojewodztwu na to erogowany, dojrzą tego panowie posłowie, y to co będzie aequitatis uważywszy na wypłacenie pozwala. Archimandria Mielecka iż iest funditus przez exactie żołnierskie zniesiona, a ta fundatia constat ex bonis haereditariis, wniosą instancją panowie posłowie, aby od tak ciężkich wyjąta była żołnierskich exactii, gdyż dla spustoszenia musiała by chwala Boża nie tylko diminui, ale cale intermitti. Komory celne iż mała Rzeczypospolitey fructificują y prawie to coniventia skarbu, ktory swoich tylko w arendach upatruie pożytkow, przeto instancją panowie posłowie, aby do rewizyey tych komor y ceł z poblizszych wojewodztw naznaczeni byli rewisorowie, ktorzy by pożytek iaki, albo auctio Rzeczypospolitey przynieść mogli. Kupcy iż contra mentem Reipublicae y na taxę praesentia rerum podniesli, ztąd niezmierny sobie cum praejudicio Reipublicae uczynili pożytek, przeto podatek pewny Rzeczypospolitey na zapłatę woysku dac powinni będą, i co serio instancją panowie posłowie. I. mc. pan podskarbi koronny exactam reddet rationem ze wszystkich procentow Rzeczypospolitey do skarbu wniesionych, tak pogłownego, swieckich, iako y duchownych, ponieważ constat to liquide, że niektorzy ich mosci xięża bispici z diocesyj swych do siebie odebrali pogłowne od duchownych, a non constat Rzeczypospolitey iesli do skarbu wniesli, iesli się to obrociło na zapłatę woysku; także y to, cokolwiek panowie komisarze na potrzebę swoją poprzebiały minicy na commissyey Lwowskoy, aby skarb declarował y aby to do skarbu Rzeczypospolitey wrocono było, ponieważ constat Rzeczypospolitey, iż niemało summy tak panowie senatorowie, iako y panowie komisarze potrzebiali. O wołoskoy monety wprowadzenie, aby się skarb sprawił, instancją panowie posłowie, ponieważ j. mc. pan podskarbi naywyszszy iest strażnik in Respu-

blica, aby fałszywe monety wprowadzone nie były, że tedy czuie nieznosną szkodę w tym Rzeczpospolita, inquirerent panowie posłowie autorem wprowadzenia tej monety, a ten aby był przez j. mosci pana podskarbiego *juditio tribunalitio ad cujusvis instantiam* stawiony y szelągi stare. Ich mosc panowie starostowie aby nie do swego grodu, ale do bliższego pozywali, iesli z kim zachodzą *diferentie*, gdyż przez takowe sądy szlachta nieznosne ponosi *aggravatiae*. Woyska Litewskie iż *contra pacta unionis* przeszli granice koronne y szlachcie różne a niesłychane poczynili *praejuditia* y popełnili zaboystwa, instabunt panowie posłowie, aby starszyna onych nieodwłocznie, iako *convulsos unionis*, sądzeni byli, a prawo żeby reasumowane było, aby in posterum nigdy bez *conseusu Rzeczypospolitey* przechodzić się nie wyżyłij. Są to niepłonne wiadomości, iż pewne osoby W. X. Litewskiego unią z Koroną *rwac usiuią*, co iako iest szkodliwa Rzeczpospolitey, każdy to uważge może, przeto instabunt panowie posłowie, in autores tam *atrocis criminis* aby Rzeczpospolita *animadvertere* chciała, iako zaboyców Rzeczpospolitey. Przy *declaratiew* podatkow, na pokazanie iż dobra szlacheckie, także duchowne, *funditus* są przez żołnierza zniesione *województwa* naszego, upraszac będą j. mc. panowie posłowie, aby *revisia* Rzeczpospolitey *naznaczona* była, iż cale iest *zniesiona agricultura* przez wybranie *bydeł*, przeto y podatkow *żadnych* *declarowac* nie mogą panowie posłowie. *Handle Wołoskie* iako są szkodliwe Rzeczpospolitey, tak o to pilnie starac się mają j. m. panowie posłowie, ukazawszy *damnum* Rzeczpospolitey, aby były *zakazane*, ale *securitas* Wołochom y *Graecom* tu *wiachania* do *sprzedaży* *towarów* wolno, tylko aby nasi *przekupnie* tam nie *wywozili* *złota* y *srebra* i te *cła* aby w domu się *zostawali*, bo przez to *wykupione* *złoto* y *dobre srebro*, a *zła moneta* tu *wprowadzona*. *Wniesiona* od j. mosciow panow *Wyhowskich* *instantia* *ratione crudelis necis* j. mc. pana *woiewody Kiiowskiego* przez j. mc. pana *Tetere*, *hetmana Zaporoskiego*, j. mc. pana *Machowskiego*, *zaczym serio* instabunt panowie posłowie, aby tak *okrutnego zaboystwa* *autohores* *reddant rationem*, czemu go,

iako senatora, mając go in manibus suis; nie stawili iudicio Reipublica, aby ordinario był sądzony processu, iesli był winien czego. Za j. moscią panem podstolim Braślawskim wnosi woiewodztwo iustantią do stanow Rzeczypospolitey, aby wszystkie szelągi, onemu na kommissiey Lwowskiey w zasługach dane, ktorych że to dwiescie tysięcy do skarbu przyjęte były, aby tak dobrze zasłużony syn tey oyczyzny na krwawey swey niezwankował wysłudze. Dobra i. mc. paniey marszałkowej koronney, tak dziedziczne, iako y reformatiey podległe, ktore y sam decret chciał miec immunia, że są cum summą praeiuditią stanu szlacheckiego przez woysko Litewskie zniesione, podadzą to panowie posłowie in considerationem Rzeczypospolitey y urgebunt, aby aggressus honorum sądzeni y karani wodług prawa pospolitego byli. Za xiężną j. mc. Wyszniowiecką, woiewodziną Ruską, iako z prawa Bożego y przyrodzonego successorką y dziedziczką dobr pozostałych po zesciu świętey pamięci j. mc. pana woiewody Sędomirskiego, rodzonego iey, upraszac soleniter jego kr. mosc, aby przy tey swoiey dziedzicznej własności zpolnie z j. mc. panem woiewodzicem Sędomirskim, tudzież y synem swoim, ktorych świętey pamięci rodzicow znakomite w Rzeczypospolitey wygasnąć nie mogą merita, zostawali, ordinatio, iak mniej pożyteczna Rzeczypospolitey, onym aby nie przeszkadzała, z ktorych Rzeczypospolita małe subsidium ma, z tych zas dwoch panow znaczną oyczyzna miec usługę będzie. Z podaney supliki urodzonego pana Heronima z Rotenhof Rotha, ktory za rodzicem swoym, w więzieniu będącym, u xięcia j. mosc Brandenburskiego upraszac iego kr mosc, aby iako ten, ktory te incarcerationio dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymnie, mógł byc eliberowany y wydzwigniony. Stąd wszystkie panstwa y krolewstwa benedictionis de super et prosperitatis w panstwach swych biorą incrementa, kiedy koscioły in honorem Dei conservowane przy swoich fundatiach y dochodach w należytey zostają conservantiey. Przeto na gorącą suplikę j. mosc oycow Dominikanow provintiey polskiej instabunt ferventissime j. mosc panowie posłowie do jego kr. mosci ad ordines regni, aby grunt ten w Cheł-

mie, na którym kościół in honorem Dei param euectus był, y tam manes pobożnych fundatorow in pace requiescunt, a teraz per injuriam temporum ten grunt zpuszczywszy, że żydzi nullo jure cum offensa divinae magestatis possident, aby przywrocony był cum seria na nich, tam impio ausu, animadversione. Restitutio do honorow per expraessam zawsze stawiają constitutionem, a j. moc pan Radzieiowski per sola diploma iest restitutus conditionaliter, aby injuriatis dosic uczynił et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitate subjacere a poena constitutionis millesimi sexcentesimali quinquagesimi secundi anni exequi. Charzewicze, bona haereditaria j. moc pana podkomorzego Nowogrodzkiego funditus przez woyska jego kr. mosci zniesione, aby, na dawne zasługi j. mosci pamiętając, w tych poniesionych szkodach miłosciwy respect miał jego kr. moc instabunt panowie posłowie, także summa siedm tysięcy złotych aby była zapłacona. Za j. moc pana Pieseckiego, czesnika Czernihowskiego, który ad instantiam j. moc pana Zborowskiego poena publica innodatus, a teraz iuż satisfecit parti, aby tak poena z niego per legem zniesiona była, instabunt panowie posłowie. Pan Boratyni lubo miał commissum na wybicie milliona a Republica y gdy był sądzony przysięgą się odwiódł, że iednak iasne są perjurię ejus documenta, instabunt ante omnia j. moc panowie posłowie, aby był sądzony. Naznaczyła Rzeczpospolita na lustrację pewnych wojewodstw j. moc pana Burkackiego, sędziego terazniejszego Nowogrodzkiego, w ktorey że ma contra legem przeszkode od pana Mrozowickiego, aby per legem był do niego przywrocony, a pan Mrozowicki cum assignatione fori w trybunale inter causas fisci karany. Ktorą instructiā naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną, marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zlecilismy. Datum w kosciele oycow Dominikanow klasztoru Włodzimirskiego, roku tysiąc szescset szescdziesiąt szostego, miesiąca februarj dnia trzeciego. У тоє инъструкци подъяпись руки маршалъковское в тые слова: Mikołaj Żabokrzycki, wojewodstwa Braślawnskiego podsądek, podstarosci sądowy Włodzimirski, na tenczas marszałek

na seymiku Braclawskim koła rycerskiego, ręką własną. Которая жъ то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ приметемъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Кн. прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 791.

XXXIII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предюдителя Дейнеками

Року тисеча шестсотъ шестдесят шостого, месеца августа четвертого дня.

На вrade кгородском, в замку его корол. милости Луцком, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ, буркграбимъ замьку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими становши персоналитер, урожонный его мил. панъ Еразмъ Гулевичъ з Воютина, дворянинъ покоевый королевои ее милости, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Волинского, лядвумъ ихъ милости пановъ обывателей тогожъ воеводства, в речи в немъ выраженое ухваленое, з подписомъ руки своее, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подал, тыми писаное словы: *My, rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, podczas electiey pisarza ziemskiego Łuckiego, za uniwersałem jasnie oswieconego xięcia j. mosci pana Michała na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołynskiego, pro die tertia augusti in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo sexto do Łucka zgromadzeni, arripuimus occasionem w złą godzinę na całą Rzeczpospolitą osobliwie na woiewodztwo nasze, w którym iuż impune grassantur Deynekowie, miasta, wsi znosząc, ludzi zabiając y wszystko zabierając, z posr-*

zodka nas obralismy braci naszych, j. mc. pana Zbigniewa z Lubienca Lubienieckiego, sędziego grodzkiego Włodimirskiego, j. mc. pana Dimitra na Rohoznie Rohozenskigo, ktorych do maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego posyłamy, oddadzą ich mc. maiestatowi jego kr. mosci wierne nasze poddanstwo, deferent życzliwosci naszej, że życzymy, aby zdrowo, czerstwo, spokojnie, długo panował narodom sobie od pana Boga powierzonym, opowiedziawszy to że my perseveramus in fide ku jego kr. mosci, supplikowac pokornie imieniem woiewodztwa naszego będą, aby się uzalił panstw sobie od pana Boga powierzonych et ad clementiam skłoniwszy się oycowsko z poddanemi swemi electoribus suis obeysc się raczył, et non armis, ale pacis mediis flammam hanc, ktora corripuit całą Rzeczpospolitą, gasic y uspokoic raczył, upraszac przytym uniżenie będą, aby jego kr. mosc o naszym woiewodztwie, wiernych swoich poddanych, pamiętał, żeby swawola Deynekow była pohamowana y my zebysmy ab impetitione wolni zostali. Opowiedzą y to jego kr. mosci, że my w takim niebezpieczeństwie nobis non desumus, bo laudo praesenti wszystkim grodom woiewodztwa Wołyńskiego ad nóticiam deferre poruczyliśmy, że ad diem decimam quartam augusti do Łucka universi et singuli cives woiewodztwa naszego ziadą się na ktory termin nie wątpimy, że y jasnie oswiecony xiąże j. mc. pan woiewoda Wołyński, ziedzie, iako starzy brat nasz, pro innata przeswietnemu domowi swemu dexteritate et prudentia, takowe nam suggeret belli consilia, zebysmy repres tey Deynekow sweywoli uczynili, a do konca ad interitum nie przyszli, obralismy posłów y do przeswietnego trybunału, j. mc. pana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, y iego mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, ktorzy stanąwszy w trybunale, omnes prosperitates powinszuia Rzeczypospolitey, od ktorey powaga dependet miejsca tamtego. A upraszac będą, aby sądy swe limitowali, y nam przez to wolniejszy aby czas był ad arma capessenda bez distractiey w sprawach, ktore mamy w roznych registrach do sądu jch mosciow deloquendas. Ciż jch mc. panowie posłowie jego mosc

pan sędzia ziemski y jego mosc pan podstoli Kiiowscy, absentia unius non obstante, poiada, expeditią od trybunału wziąwszy, do jch mosciow. panow braci wojewodztw in armis s tey strony Wisły zostawiających, ktorym opowiedzą quot et quantis involuti sumus od Deynekow periculis, ad quae arcenda pro die decima quarta augusti ziezdamy się armati pod Łuck, gdzie consilia belligerandi inibimus y z ich mosciami wszytkimi wojewodztwy pro libertate idem sentire miec chcemy. A przytem jasnie oswieconym, jasnie wielmożnym, jch mm. panom obywatelom wszytkim wojewodztwa naszego Wołyńskiego do wiadomosci praesenti convocationis laudo daiemy, że dzien czternasty augusti w roku teraz idącym tysiąc szescset szesdziesiąt szostym naznaczylismy, na ktorym in armis et cum armis pod Łuck stawic się mamy, gdzie quam in frequentiori numero o tem radzic będziemy. Qualiter securitati wojewodztwa naszego od Deynekow było by cautum et provisum, więc y responsa na legatie nasze od jego kr. mosci, od trybunału, od wojewodztw na tymże terminie odebrawszy, id ademus coby concerneret restitutionem avitarum libertatum et pacificationem totius Reipublicae, upraszamy tedy jch mosciow naszych miłosciwych panow, osobliwie jasnie oswieconego xiążęcia j. mc. pana wojewody Wołyńskiego, iako woyny wadza, ktorego listem naszym osobliwie injuramus, aby w poszodek nas stawiwszy się, optimo juvandae patriae praeesse nobis chciał exemplo, a my przy xiążęciu jego mc. panu wojewodzie bracie naszym starszym, nie tylko residuum dodatkow, w ktorych przez tę temporum infelicitatem uymę mamy, ale vitam et sanguinem pro patrio domicilio libertatis vovere gotowismy, grodowi Łuckiemu inposuimus, aby do grodow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego rozesłał praesens hocce laudum. I. mosc pan Konstanty Zubczewski, łowczy Wołyński, czopowego administrator, dał za wolą naszą złotych polskich trzysta do rąk j. mosci pana Lubienieckiego y j. mc. pana Rohozenskigo, z ktorych praesentibus jego mosci pana łowczego kwituiemy. У того ляддумъ подпись руки тыми словы: Erazmy Hulewicz z Woitutyna, dworzantin

pokoiowy krolowey jego mosci, marszałek na tenczas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Которое то лавьдумъ, за поданем през вышменованную особу, а за прынятемъ моимъ урядовымъ, есть до книгъ вписане.

Книга прод. Луцк. 1666 г., № 2189, л. 866.

XXXIV.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ.

Idąc na stanowisko, po trzy mile aby uchodziła chorągiew y dies praescribi ma od j. mc. pana hetmana, ktorego na miejscu swoim stanąć powinna. A gdzie dwie chorągwie staną, od trzeciej aby wieś immunis zostawała, sub poena sądu jego mosci pana hetmana.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 386, № 28.

XXXV.

Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отравленнымъ на Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію

дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Санѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестѣ-Литовскѣ. Объ освобожденіи сель, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи отъ уплаты податей и военнаго постоя. Частныя дѣла.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца фебруарія девятого дня.

На вярде вгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Криштофомъ Перетятковичомъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними вгродскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ на Гулевичове Гулевичъ, подстолий Волинскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волинскаго, для вписаня до актъ нинешнихъ, подаль пер облатамъ инструкцію воеводства Волинского на сеймъ ихъ мил. паномъ посломъ нижей менованымъ, на сеймику за универсаломъ его кор. мил. *pro die septima februarij anni praesentis* през всихъ ихъ мил. пановъ обывателей, *in loco solito w kosciiele kafedralnym Łuckim* згромажаных, згодне постановленую, даную, яко о томъ тая инструкція, с подписомъ руки тогожь вышречоного его мил. пана подстолего Волинского, на тотъ часъ маршалка кола рыцерского, ширей в себе обмовляетъ, просечи, абы принятая и до книгъ вписаная была, которую я, урадь, пріймуючи, читалемъ и такъ се въ себе писаная маеть: *Instrukcyя na seym Warszawski wielmożnemu j. m. p. Wacławowi, hrabi z Leszna. Leszczynskiemu, krayczemu koronnemu у Kowelskiemu staroscie, wiel. j. panu Samuelowi, hrabi na Korcu, Czartorysku, Łeszczynskiemu, oboznemu koronemu, Łuckiemu etc. staroscie, j. m. p. Ierzemu Piotrowi na Horochowie Wielhorskiemu, stolnikowi Wołynskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podsędkowi Włodzimirskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ianowi Hulewiczowi, woyskiemu Włodzimirskiemu, oswiconemu xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, posłom woiewodztwa Wołynskiego daną, na seymiku Łuckim in loco seymikom*

privilegiato w kosciele katedralnym die septima februarij millesimi sexcentesimo sexagesimo septimi. Poniewaz sufficienter wszystkie urady Rzeczypospolitey et desideria woiewodztwa naszego w przeszłych instrukcyach są wyrażone, tedy jch m. pp. posłowie do nich stosowac się y one promowowac powinni będą, które wszystkie teraz się reassumują y jch m. panom posłom terazniejszym insimul z teraz namowionemi unanimiter zalecają się. A że teraz novus a prawie fatalis casus woiewodztwu naszemu accessit przez odbiezenie woyska z stanowiska a następnie Tatarow, tedy też nowe musiały accederere utrapionego woiewodztwa rationes. Seym dwuniedzielny, ponieważ multas in se complectitur materias, y tak krotki czas namowie około całosci Rzeczypospolitey y obrony iey sufficere niemoże, tedy się jch m. pp. posłowie ad necessitatem Reipublicae skłaniać będą, aby w szesciniedzielny obrocony był, iednak na prolongacyą, aby się daley szesci niedziel ciągnąć miał, wedle prawa niepozwoła. A że per negligentiam jch m. pp. hetmanow, że woysko bez wszelkicy ordynathey zastało na stanowiskach, od jch mosciow porzucone, a potem przez nieprzyziaciela rozproszone, przyczyną zguby desolathey y tak wielu zabranych chrzescian w niewolą poganską, jch m. pp. posłowie ante omnia instabunt y na nic niepozwoła, aż wprzod constitucya stanie, aby jch m. pp. hetmani in futurum (salvis modernis) dożywotni niebyli, tylko od seymu do seymu od Rzeczypospolitey per pluralitatem votorum obrani, a teraz nihilominus urgebunt jch m. pp. posłowie, ut Respublica inquirat z jch mosciow, czemu, mając woysko proporcjonalne siłom nieprzyziacielskim, przywiedli ad tantem ruinam nietylko nasze woiewodztwo ale y insze per eundem malam dispositionem, że jch m. pp. hetmani sami woysko porzucili, ad exemplum jch mosciow pp. rotmistrze, porucznicy chorążowie y wielka liczba towarzystwa z pod chorągwie dla swoich wczasow wyiechali, tak że ledwo połowica woyska in statijs zostawała, tedy jch m. pp. posłowie omnino instabunt, aby wszyscy absentes od zasług odsądzeni byli, lubo graviores poenas meruerant, ażeby żołd w skarbie Rzeczypospolitey zostawał, a raczey tych wykupowano,

ktorzy certando pro patria do więzienia się dostali. Seymu aby niezważano w jzbie poselskiej, ale more maiorum aż na gurze y to wtenczas gdyby jura cordinalia essentialia miały convelli, nec per modum profugi, ale tak, iako liberos cives decet per protestationem in facie ordinum regni. A że in extremis media consilia non valent, ex quo extrema extremis creantur, tedy in eo statu Reipublicae, gdziesmy Moskiewskiego po Dniepr stracili prowincye y woiewodztwo Smolenskie y Dineburh, tu zas rebelia kozacka recrduit, braterstwo tatarskie zerwane z tak wielką uymą krwi chrzescianskiej; insuper ani od Austriey, ani od Sweciey, res secure, przeciwko ktorym potęgom mdłe bardzo subsidia a milite mercenario, gdyż codziennie tego doznawamy, że obrany penitus żadney Rzeczpospolita od żołnierza niezna, y owszem arma contra hostem sunt aversa in Rempublicam, tedy po panu Bogu inszey obrady zażyć niemożemy, albo more majorum rzucic się ad prima principia y wszystkim pospoilitym ruszeniem na koń wsiadać, bo albo te iedyne w oyczyźnie naszey ieszcze remedium albo nullum, ponieważ Rzeczpospolita przez własnego żołnierza tak zubożona, nie może par byc solvendis stipendiis, ktore pospolite ruszenie aby naydaley in fine aprilis per constitutionem ogłoszone było, y iaki tego pospolitego ruszenia Rzeczpospolita naylepszy wynaydzie sposob, takowego jch m. pp. posłowie nasi trzymac się mają. A iezeli by to mogło bydz practicabile, dla iakiey per malevolos contradictiey, tedy, alijs remediis nieufaiąc, na concluzją seymu niepozwolili, et media salvandae patriae takowe tylko acceptowac zlecamy, ktoreby ex aequo nas iako y insze woiewodztwa salwowały, tych zas ktore by inszym prodessent woiewodztwom, a naszego Wołyńskiego nieratowały, contradicowac. Strzeż Boże, gdyby seym kto impius zerwał, tedy po rozerwanym seymik woiewodztwu naszemu w Łucku składamy w niedziel dwie, a iesliby Łuck, quod absit, został extra securitatem, tedy xiąże j. m. p. woiewoda Wołyński, albo j. m. p. kasztelan Wołyński, etsi intermisserint jch mosc, tedy j. m. p. podkomorzy Łucki, albo z urzędników ziemskich jch mosciow ktorzy,

per universalia sua in loco apto et sekuro convocare nos ma, a my na mieysce naznaczone in armis et cum armis, iako cnotliwitey oyczyzny synowie, stanowic się obiecuiem. Upadku Rzeczypospolitey naywiększą byc rozumiemy przyczyną, diffidentią inter principem et status, z tego fundamentu extinctum w oyczyźnie consilium, stanęli przeciwko sobie parentum et liberorum sacramenta diversa, wylała się krew civium, wzniesione ab intra prowincye regis Moskiewskiego, auctie tatarskie braterskie zerwane, rebelia kozacka reassumpta, iednym słowem ztąd ewersio Rzeczypospolitey et subsanatio horum, qui oderunt nos, a tey diffidentiey nieulicywszy, nemo sani mentis meliora sperabit tempora; sposob zas uliczenia ten podaiemy: upraszac j. kr. mosci pana n. m., aby na ukontentowanie powierzonych sobie od pana Boga populorum, praeculudendo viam murmuri ab ultima desperatione, zawieraiąc malevolis campum do traductiey, juramentum pactorum conventorum reassumat, wzaiemnie senat, przy boku j. kr. mosci zasiadaiący, toż niech uczyni y ab equestri ordine posłowie też przysięgę praestent, z tą declaratią iż się wszystkich motus ab intra wyrzekamy y zdrowia nasze przy dostoinstwie j. kr. mosci położymy; drugi sposob: aby traktaty pod Jaroszynem stałe in toto byli approbowane, cum restitutione civium, pod którą iednak amnistią tych szkod, ktore od żołnierza poczynione po Jaroszynskich traktatach, podszywac niepozwalamy, fide, honore et conscientia obowiazuiąc jch m. pp. posłow, aby nam takowey amnistiey nieprzyięli, ktorey ex nunc protunc contradicuiemy y za prawo iey miec niehcemy. Na zapłatę woyska podatki salvis abjuratis (wytrąciwszy troie podymne, ktoreśmy dali) cum tota Republica ad proportionem calamitatis nostrae modernae dac pozwalamy, komu zas płacic, komu nie, y iako płacic z Rzeczpospolitą zgodzac się. A że res eo adductae, że nobilitas w domach, żadnym sposobem tuto rezidowac niemoże, ex quo ma serpentem in sinu Tatorow z kozakami conjuratos in perniciem oyczyzny in visceribus Reipublicae, bo Ukraina w Krym się obrociła, a Wołyn w Ukrainę, gwoli czemu cum pignoribus do fortę

tulic się musiemy; co zas sine ordine, który anima rerum, żadnym sposobem byc niemoże, przeto lauda, które sobie na fortcach nobilitas cum consensu haeredum et possessorum postanowiła, albo postanowi, per constitutionem approbentur, które lauda tych tylko stringere mają, kto się sam dobrowolnie pod ten porządek podda, renuentibus et absentibus, nec quidquam praejudicando. Pod który czas tak niebezpieczny osobliwie naszemu woiewodztwu już pogranicznemu od koczowisk tatarskich musiała by byc ostatnia ruina, niemając żadney restaurowaney fortecy, tedy lubo y stare prawa y pacta conventa o tem są, instabunt jch m. pp. posłowie nasi y efficere mają, aby constitucya na tym seymie stanęła, żeby miasto j. kr. mosci Łuck, metropolis woiewodztwa naszego y forteca, względem pozyciey mieysca, choc opustoszała, nieposlednia, od zimowych chlebow y innych aggravatij żołnierskich, ad instar miast inszych głównych było libertowane. Sposob fortficowania y porządek koło tego namienic do blisko przyszłego seymiku składamy, czego wszystkiego aprobacyą jch m. pp. posłowie nasi per constitutionem przywiodą Włodzimirską fortece y Krzemieniecką przez powiaty swe do ufortyfikowania takowymże sposobem, iako y Łuck, jch m. pp. posłowie mają promovere. A iż propter distantiam loci pomienione fortece od obywatelow tuteyszego woiewodztwa zostaiąc y propter angustiam miejsc niemogą byc wygodne, zaczym uprosilismy j. m. pana krayczego koronnego, starosty terazniejszego Kowelskiego, aby jch mosc pro innato ku Rzeczypospolitey amore, Kowel miasto j. kr. mosci, ex positione mieysca bardzo sposobny do fortficowania mocnił y ofortficował, ile ze et fortunarum magnarum y w armacie tak wielkie, iako y ręczney strzelbie, multum abundat. Ponieważ ta fortificatio sine dispendio proventow Rzeczypospolitey należących, a cum publico commodo in conservationem tamtego całego kraju bydz może, instabunt jch mosc pp. posłowie nasi, aby tąż constitutią starostwo Kowelskie od chleba zimowego przechodow y noclegow przez lat dziesięc było libertowane, ażeby tym sumptem, który co rok na ten chleb zimowy zwykł bywac wydawany, miasto Kowel j. kr. mosci

ufortyfikowane było ku ozdobie Rzeczypospolitey et in securitatem tamtego kraju od incursiey nieprzyacielskich, et jeżeliby do pospolitego ruszenia przyszło, niepierwey się z fortet ruszymy, aż dalsze woiewodztwa zciągną się, nas pomina, a my dopiero z jch moscmi, da pan Bog do boku j. kr. mosci stawimy się. Obawali się zawsze majores nasi, aby na się y na całą Rzeczpospolitą molem woyny Tureckiey nieobalili, teraz woiewodztwu Wołyńskiemu, ktore proximum periculi to się niezda, że classicum conitur, przez to, że inscia et inconsulta Rzeczpospolita do monarchow różnych ratione subsidiorum, rozni wyprawieni posłowie, czym verendum, aby nam prędzey, niżeli rozumiemy, nieprzyszło do woyny Tureckiey, w ktorym woiewodztwo nasze przed innemi musiałyoby wprzod periclitari, przeto sentire nostram deferent ordinibus regni jch m. pp. posłowie nasi, aby satius z Moskwą tractaty rozerwano et omni meliori modo viento Orde a pact pod Chocinem przez jas. wielm. Lubomirskiego wiecznie zawartych niewzruszac, ale ie per secula krwią synow koronnych y Wiel. X. Lit. wytargowanych wiecznie trzymac. Restitutią y ukontentowanie j. m. p. Lubomirskiego tym iest potrzebnieysze, im większe na oyczyzne imminent ab origente pericula, iako potrzebnego civis acceleranda restitutio, ponieważ Rzeczpospolita widziec musi wielki ztąd profekt pracy z industrey godnego j. mosci oyc y godney pamięci j. m. p. woiewody Krakowskiego w zawarciu pakt Chocinskiach, że dotąd zostawała immunis y daleka od każdego takowego, iakiemu teraz imminent niebezpieczeństwa, wątpic niepotrzeba, że tenże iako magnanimae stirpes magnanima soboles y wielki in Republica civis, syn godnego wojewody Krakowskiego te nasepione woyny Tureckiey obłaki swą rozpędzi industrią, y siła do ratificatye pakt Chocinskiach per suam pomoże habilitatem, instantissime pp. posłowie cum tota Republica na początku zaraz seymu suplikowac do majestatu j. kr. mosci będą, aby tak potrzebny civis czasu ile tego do sublevatye oyczyzny revocetur z zagranice y reintegretur w szczedrobliwą j. kr. mosci łaskę tym bardziey, że y seymy etiam sine lege rwac poczeli y dla interessow prywatnych

vacillat Respublica, przez to bo cała Respublica dla interesow in periculo, serio tedy jch m. pp. posłowie upraszac będą j. kr. mości, aby przy amnistey danej j. m. pan Lubomirski powrocił z zagranice do oyczyzny, bo tak wielkich ludzi w panstwie pogranicznym mieszkanie nie iest z pożytkiem Rzeczypospolitey, są exempla rzymskie y swiże nasze w pamięci, revocetur tedy praevia securitate personae et bonorum. Seymu też żaden poseł rwac niepowinien, chiba przy wyraznym prawie, iako to w jzbie poselskiej prawie nic się nietraktuie, według dawnego zwyczaju, ale in usum wzięli, że do jzby senatorskiej uszedszy, piątym dniem tam zażywają prolongatiew y wszystko robią a to contra legem, bo oczem się w jzbie poselskiej niemowiło, to na gurze niema byc traktowano przez pięć dni, tedy na gurze concludowac powinni a nie według przyczyn, firmiter jch m. pp. posłowie stawac powinni, y nie pozwalac dłużej nad pięć dni tam concludowac y w żadne nieuchodzić prolongacie przeciwko wyraznemu prawu. A iezeliby który poseł chciał przy prawie seym rwac, powinni stauąc przy nim posłowie sinminus, że przy prīwacie jzba poselska powinna sana discernere. Constitucye o chlebach y stanowiska reasumowane mają bydz in toto, ktoby się ważył w dobrach stacye wybierac y stanowiskiem u nich stac, assignacie na nich brac, iako ten, kto bierze assignacie na takowe dobra, tak ten, co ie daie, ma subesse constitutioni millesimi sexcentesimali sexagesimi, o co każdy rotmistrz respondere powinien, porucznik, namiestnik y compania wszystka, także gdzieby z dwora szlacheckiego kto się z nich ważył brac, y gdzie chorągwie trzy noclegiem stały, aby się czwarta stac nieważyła sub poenis ejusdem constitutionis. Ciągnięcia też aby żadna chorągiew niezażywała daley nad trzy niedziele, bo to ruina Rzeczypospolitey, o co wszystko forum w trybunale inter causas militares, o który artykuł secundum legem instabunt jch m. pp. posłowie. A iż żadne prawo niepozwała, aby dispozycye dzieci od rodzicow odbierano, bo lex universalis samego Boga w dispozitiewy rodzicow ich zostawuje, przeto że przeszły jas. wiel. j. m. xiądz biskup Łucki,

terazniejszy primas regni, chciał brac dispositiã corki j. m. pana Luskowskiego y ze, secundum libitum suum, wydał ją za j. m. pana Zahorowskiego, podczaszego Wołyńskiego, a nie secundum mentem przeszłego j. m. xiędza beskupa Łuckiego, o to na nim excommunica stanęła, tedy mają jch m. pp. posłowie przy suplice w jzbie poselskiej j. m. p. Luskowskiego wesprzec, iakoby przy prawie Bożym y przyrodzonym zachowany był, a ta excommunica żeby zniesiona była, et in posterum caveatur lege, aby nie były podobne exarbitantie. Wolności nasze, pozał się Boże, pessundantur, unica ieszeze zostawała intacta basis libertatis-trybunał koronny, ale y tego decretowi inflictum na seymie blisko przeszłym rozerwanym enorme vulnus, bo damna poprzysiężone ex seriis controversiis przez szlachcica gravissime ukrzywdzonego przez dekret seymowy pokassowane, y tenże ukrzywdzony szlachcic infamiae poena ab injuriante innodatus, iako y przedtym mala interpretatione Torunskiego statutu przy aggrawathey drogich szlachty decretem trybunalskim, vindicowana injuria przez condemnaty seymowe od mieszczan Lwowskich, te dektera trybunalskie skassowane y szlachta indebite na seymie od tychże mieszczan iest aggrawowana, poruczamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby circa autoritatem decretow trybunalskich, prawem zdawna utwierdzonych, firmiter stanãwszy na seymie blisko przeszłym zerwanym, dekreta trybunalskie zniesione in integrum restituant. Infamiarum poenas, in contumatiam na szlachcie otrzymane, per legem sufferant et praecaveant na potem, aby seym w dekreta trybunalskie y ich powagę non involwet, a statut Torunski, który repugnat mala interpretaetione wolnościom szlacheckim, non concernat szlachtę, w czym in toto reassumatur artykuł instrukcyei woiewodztwa naszego, na seym blisko przeszły napisaney. Podziękują jch m. pp. posłowie nasi j. kr. m. panu n. m., że providet wczesnie rebus tey tot malis strapioney oyczynnie, tedy posłowie naznaczeni albo już wyprawieni są propter opponendas vires cesarzowi Tureckiemu, od ktorego ieszcze non constat wyraznie y dowodnie do Polski imprezie, do panow chrzescianskich y wszystkich

colligatos, prasząc o auxilia przeciw tak potężnemu monarsze, iednak cavebunt jch m. pp. posłowie cum Republica y takowe tylko acceptowac będą auxilia, ktore non sunt suspecta, y od tych narodow, z ktorego dalecy są ab ambitu regni principes, żeby zas, strzeż Boże, pro subsidio niebyło maleficium, y żeby przez wprowadzone podeyrzane posiłki non vacillet liberae electionis iedyne clodium wolności szlacheckich, a insze iakoby nayzdrowsze y naybezpieczniejsze cum Republica inibunt rationes et modos, wynaydą media nayskuteczniejsze. Spraw tych et materias, ktore concernunt statum, per deputatos niedopuszczą jch m. pp. posłowie odprawowac, ale ad Rempublicam conclusia takowych rzeczy należec ma. Ordynacya godnego y wielkiego w oyczyźnie illo protunc seculo j. m. p. Jana Zamoyskiego approbata constitutionibus, ponieważ przychodzi in disquisitionem, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby ineant modum cum toto Republica, aby iako nayprędzey była rozsądzona, zabiegaiąc dalszym między takimi domami diffidentiom, a iako universa Respublica postanowiła ordynatią, tak gdy ad iudicium deveniet, per totam Rempublicam iudicetur, non per deputatos. Wielkie ztąd oyczyzna nasza wpotrzebach swoich ponosi subsidium, kiedy życzliwi cives, braniąc oney, nietylko zdrowiem zaszczycaią, ale też in defectu skarbu koronnego własnymi fortunami potrzebam Rzeczypospolitey wygadzaią, iako swiże documentum patet w affekcie godney pamięci ias. wiel. jego mosci pana Stepana na Czarnce y Tykocinie Czarneckiego, wojewody Kiiowskiego, aby tedy in futurum do podobney uczynności podała się occasia, promovebunt ich mosc pp. posłowie. Calculationem y liquidationem expens erogowanych tegoż jego mosci p. wojewody Kiiowskiego na publiczne Rzeczypospolitey potrzeby, inibunt modum cum ordinibus regni, iakoby successorum, iako nayprędzey satisfactia stac się mogła. A lubo nietylko w Koronie, w W. X. Lit, quo patet orbis, iawne są tegoż ich mosci p. wojewody Kiiowskiego merita, bo przyznac to każdy może, że oyczyźnie naszey prawie już upadłey restituit rem, zaco iako odniósł a Repubiica gratitudinem, testatur legum volumen,

przecież iednak iako żaden niebył *ex omni parte beatus*, tak doskonało się temuż ich mosci panu woiewodzie, bo *post fata* godney pamięci ias. wiel. jego mosci, pan Sapielha, woiewoda Wilenski, hetman Wiel. X. Lit, a potem y *successores* jego mosci uderzyli w *successorow* jego mosci p. woiewody Kiiowskiego, dali *actionem ratione desolationis bonorum* przez woysko koronne, na owczas w *kommendzie* jego mosci pana woiewody Kiiowskiego będące, w Lubelskim trybunale y otrzymali *condemnatę*, o ktorej *cassatią* ich mosci pp. posłowie nasi *procurabunt*. Ponieważ tak byc musiało, że *maiętnosci* jego mosci p. woiewody Kiiowskiego *protunc* byli in *hostico*, *zaczym* nieprzyiaciół Rzeczypospolitey, woysko Moskiewskie, z krajow Wiel. X. Lit. *exterminuiąc*, tak od Moskiewskich, iako koronnych y W. X. Lit *damna pati* włosci jego mosci p. woiewody Wilenskiego musiały, przeto starac się o *cassatią* *condemnaty* tey *per legem* będą ich mosci pp. posłowie. Wielka ztąd iest *diminutia* Rzeczypospolitey, gdy dobra iey *alienantur*, z kąd musi *extingui* *fervor* do usługi oyczyzny, gdy *sensim* *obrociliby* się dobra Rzeczypospolitey w dobra ziemskie, albowiem ten chlib, ktory iest *merentium ad bene merentes*, iuż byłyby przezto samo *zszczuplony*, *zalecamy* tedy ich mosci pp. posłom naszym, aby y stare prawa *de non alienandis bonis regalibus* utwierdzili y *osobliwą* *constitutią* *zabiegli*, iakoby to in *posterum* nigdy niebywało, *salvo* iednak *jure* tych, ktorzy przedtym otrzymali *nagrada* *strat* y *prac* swoich. A że y to iest z wielką *oppressią* *libertatis nostrae*, że ich mosci pp. obywatel W. X. Lit. nowe cło wodne *sine consensu* *ordinum* *privata* *authoritate* postanowili y iuż go w Brzesciu od statkow szlacheckich wybierają, aby tedy te cło *per constitutionem* *annihilowane* było, *maią* ich mosci pp. posłowie *efficere*. Ciż ich mosci pp. posłowie *instabunt*, aby na chorągwie wszystkie *aequaliter* przez dwoch *comisarzow*, iako *zasługi*, tak *chleby* y *hyberny*, w dobrach jego kr. mosci y *duchownych* były *distribuowane*. Niemniej y o to aby *powiat* *Wilpinski*, dawno do Korony *należący*, znowu do teyże był *przywrocony*. Jego mosci pan Domaniewski, *chorąży* *roty* *ussarskiej*

starego zaciąga jego kr. mosci, iż się ważył nad prawo dobra ziemskie w naszym wojewodztwie przez assignacie żołnierzom rozdawać zaczym ciężkie aggravacie, desolatie y zniesienie tychże dobr stało się, aby według prawa był sądzony y karany, iako contemptor legum, instabant ich mosc pp. posłowie. Ciż ich mosc pp. posłowie wniosą instancję za j. mc. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, bratem naszym, aby j. mc. ponieważ, przy wiadomości prawie wszystkich nas, za transmutacją przez dekret sądu głównego trybunalskiego siedzenie więzy Sanockiey na Łucką, o zabicie urodzonego niegdy j. mc. pana podczaszego Wielunskiego, in tempore praefixo decretum w więzy Łuckiey, gdzie wszyscy głównicy siadaią, też więzienie przez lat dwie y niedziel dwanascie sine intermissione wysiedziały y we wszystkim decretowi trybunalskiemu względem głowy tegoż j. mc. p. podczaszego Wielunskiego uczynił był in altera parte, tegoż decretu accedente consensu totius Reipublicae per constitutionem relaxowany. Także za j. m. p. Andrzejem Jełowickim, woyskim Łuckim, ponieważ z decretu trybunalskiego więzą nakazano w zamku Krzemienieckim przez półtora lata wysiedziały, supplikowac będą ich mosc pp. posłowie do maiestatu jego mosci y Rzeczypospolitey, aby a residuitate tey więzy był relaxowany, który dla słabego zdrowia, ktore w więzieniu za zaszczyt jego mosci y za całosc Rzeczypospolitey w niewoli Tatarskiey stracił, że był wysiedziec niebędzie mógł ostatnią, o czym y constitucją ich mosc pp. posłowie nam przywiozą. A iako wprzeszłych instrukcyach zlecilismy ich mosc panom posłom naszym, tak y teraz injungimus, aby się opponowali przy constitutiey y dekretach tribunalskich, vigore ktorých dobra Łopiennickie należą j. mc. panu Teodorowi Niemirzyczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, y successorom godney pamięci jego mosc pana Woyniłowicza, starostą Lityńskiego, półkownika jego kr. mosci. Toż się ma rozumiec y o zasługach w W. X. Lit. przez constitucją saccessorum j. mc. p. Ierzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, assektrawanych. Nie małą szkodę wojewodztwa ukrainskie y z wielu innych miar, ale y ztąd niemniej mają, że collegia patrum societatis Jesu przez nieprzyja-

ciela koronnego funditus są zniesione, a zatem młodzi tych woiewodztw exercitationem w tych naukach, iako przedtem była, niemają y subiecta do usługi Rzeczypospolitey kiedyżkolwiek by w tych kraiach musieli ostawac, czemuż woiewodstwo nasze providendo, collegium Łuckie już prawie na samym pograniczu od nieprzyaciela zostające y bardzo zniszczone, w którym młodz nietylko woiewodstwa naszego, ale y dalsze ukrainne zabieżały exercitie swoje mają, zalecamy ich mosc panom posłom naszym, aby ich mosc włożylescie to na tym seymie y efficiant, aby wioski tego collegium: Kuczkorowce, y Botyn, y Łyszcze, byli od chlebow, hybern, przychodow y noclegow żołnierskich libertowane. Desideria ias. wielm. xięcia jego mosci Konstantego Krzysztofa Koributa na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego na przeszłym seymiku ratione libertaciy Zmigroda, a na terazniejszym seymiku ratione desolationis dobr xięcia jego mosci przez chorągiew jego kr. mosc pana n. m. pancerną, pod którą porucznikiem j. mc. pan starosta Chęcinski wniesione, ich mosc pp. posłowie nasi aby promoteant y consolationem w tym xięciu jego mosci a Republica otrzymali, serio zlecamy. Takowym że sposobem desideria y merita wielmożnych ich mosc pp. podkomorzego Łuckiego y starosty Kaniowskiego, ciż ich mosc pp. posłowie promoteant. A iż nayiasniejszy krol jego mosc Władysław Czwarty u opiekunow j. mc. pana Kazimierza Krasickiego wziac raczył na swoje potrzebe summę niemającą y opieką ta była y dotychczas iest j. mc. szkodliwą, także zasługi swoja y stryia jego mosci petita, j. mc. pp. posłowie aby na seymie promowowali y rękę podali j. mc. panu Krasickiemu, iako utrapionem przyczyną, do jego kr. mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey, cum ea cautella, aby napotem privilegia contra jura regni, ani opieki, niebyli wydawane y j. mc. pan Kazimierz Krasicki aby był in praemissis integrum restitutus. Dawno y na to equestris status utyskuje, że executionem super jure victis miec niemoże, zlecamy tedy serio ich mosc panom posłom naszym, aby constitutione obwarowali fortem executionem, iż iesli loci capitaneus propriis viribus uczynic iey niemoże, aby ad mota

nobilitate inodate też executią uczynił, więc że pessimo exemplo jurevicti in publicis locis versantur, tedy y w tem ich mosc pp. posłowie nasi obostrzą tą constitutią, aby to beneficium in locis publicis conversandi jurevictis zabronione było. Poborcowie woiewodztwa naszego noviter obrani do troyga podymnego, też troje podymne z assignatią skarbu koronnego na praesidium Białocerkiewskie wydali, tedy ich mosc pp. posłowie nasi instabunt, aby Respublica w rachunku do podatkov woiewodztwa naszego przyieła, y aby kwit z tych podatkov od skarbu koronnego otrzymali, a pp. poborecy na przyszłym da pan Bog seymiku calculationem przed woiewodztwem naszym skuteczną uczynic powinni będą y kwit od nas otrzymaia. Fundacya urodzonego j. mc. p. Samuela Dałmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, oycow zakonników sw. Dominika w dziedzicznych wsiach iego Jałowiczach y Worszynie w woiewodztwie Wołyńskim, a powiecie Łuckim leżących, in omnibus punctis et clausulis aby approbowana była y zasługi tegoż j. mc. pana sędziego, ktory a prima aetate usque ad senectam oyczynie y jego kr. mosci szczyrze y wiernie oddał, szczodrobliwą j. kr. mosci łaską osobliwie biorącemu się ad statum spiritualem miłosciwie opatrzone ex spiritualibus bonis. Instantią naszą przeszłego seymiku za pany Radziejowskiemi bracią, z woiewodztwa Podolskiego szlachtę, krzywde niemając, przeciwko privilegjom, ab antiquo od nayiasniejszych krolow ich mosciow polskich na pewną ich daninę, w powiecie Latyczowskim leżącą, służącym, od ich mosc pana starosty Barskiego cierpiącym, ich mosc pp. posłom naszym przeszłym do jego kr. mosci pana n. m. wniesc zlecilismy byli, co iż za niedoysciem tegoż przeszłego seymu swojego niewzięła effectu, tedy też instantią ich mosc pp. posłowie nasi teraznieysi, ponieważ o naruszenie daniny tak dawney idzie (aby y nasze takoweż in dubium na potem od kogo niebyli vocovane) za temiż pany Radziejowskiemi wniesc mają, zlecamy. Ktore to laudum nasze, unanimitate consensu postanowione, urodzonemu jego mosc p. Janowi na Hulewiczowie Hulewiczowi, podstolemu Wołyńskiemu, marszałkowi na tenczas koła

naszego gycerskiego do act podac zleciłismy. У тое инструкторціи подпись руки его мил. пана маршалка тыми словами: Jan Hulewicz na Hulewiczowie, podstęli Wołyński, marszałek na tenczas кола гыцарскаго, м. пр. Котораяжь то инструкторція, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ приметъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга врод. Луцк. 1667 г., № 2190, л. 35, № 4.

XXXVI.

Инструкторція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодование на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частныя и казенныя долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замоискими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волинскаго и Бельзскаго воеводства и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ.

Року тысеца шест сот шестдесят сегого, месеца фѣвраля сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его корол. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерскаго и книгами нинешъними кгородскими старостинскими,

становъши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, судя земский Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства тогожь Черниговъского, инструкцию воеводства вышъ-менованого, зъ подписом руки своее, на сеймъ валный Варшавъ-ский их милости паном послом дапую, для вписаня до книгъ ни-нешъних перъ облятам подаль, такъ се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Czernihowskiego: j. mosci panu Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. mc. panu Janowi Piasoczynskiemu, Nowogrodzkiemu y Ułanowskiemu staroscie, j m. panu Jakubowi Woynie Oranskiemu, sędziemu ziemskiemu Czernihowskiemu, j. mc. panu Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, na seymiku antekomitalnym seymu, die septima marcij przypadającego, według constitutiey we Włodzimirzu zgodnie obranym. Ieżeli w ciężkim żalu zostawało woiewodstwo nasze, gdy od tak wielu lat sola spe restitutionis laetatum, oczekiwało finem malorum et indignae servitutis, tym ciężey bolec teraz musi, widząc że nie tylko non concluditur pax per arma, aut honesta media, ale nova coraz erumpit flamma. Było tey nadzieie woiewodztwo nasze, że albo aquila polonorum, conjuncta pogoni, mogła rezistere sempowi północnemu, more majorum, ktorzy w samey stolicy et in ipso nido victrices foverunt aquilas, dla tego żadney nie życzyło commissiey, zwłaszcza takiey, przez którą by, straż Boże, praejudicium Reipublicae dziać się miało, teraz lubo confidit, że non avelletur a sinu dulcissimae matris patriae, raczy, iako nayprędzey redibit in gremium iey, gdy iednak maligna fama flat, iakoby, straż Boże, per aliquos inhonestas tractatus miała imminere ruina, pytać się będą ante omnia j. mc. panowie posłowie nasi y do żadnych spraw nie przystępować, quo ausu j. mc. panowie comissarze tantum periculum induxerunt in Rempublicam y smieli na avulsio pozwalac. Przypomnią jego kr. mosci, że nie tylko nie ustępować nic a corpore regni, ale ablata recuperare, swiętobliwie poprzysiągł na czczęśliwey koronatiey swoiey, proponent inter media ordini senatorum, do czego jch mosci lex et sacrum stringit*

juramentum, si quid Reipublicae nocivum viderent, avertere et semet ipsos opponere; statui denique equestri, in quo robur consistit Reipublicae, przypomnia, quanto sanguine majores nabywali provinciey et ex parva patria potentissimum usque ad invidiam narodow efficerunt regnum, ktorego nec ipsa Ottomanica mogła kiedy obscurare luna, teraz kiedy tenże ardor gloriae in animis residet posteritatis nec degeneres za pomocą Bożą filii, dla czego mają pati provincias, tanto sudore partas, per inhonestum et paucorum libitum, adinventam avelli media. Będą się przytym pytać dla czego ex senatus consulto, inscio et excluso tertio ordine, wydana instructia, czemu z cancellariey Litewskiej bez koronney pieczęci, contra vincula unionis, czemu bez senatora ex ordine senatus koronnego tractowano. Jakosmy tedy tu w kole naszym de oppressione libertatis nostrae protestowalisz, tak zlecamy j. mc. panom posłom naszym, wprzod przed majestatem Bozkim, potym jego kr. mosci et coram tota Republica protestować się przeciwko tym złosliwym pactom, ani ich approbować. A że to flumen malorum ex malis consiliis inundavit in patriam y co daley ad interitum prowadzi, inquirent, iezeli, ut publicus hominum sermo fert, y dla czego ex senatus consulto in suo ordine equestri transactia iakas z krolew y koroną Francuzką stanęła, y po co przeszły poseł do Franciey iezdził, y ten poseł francuzki dla czego się tu bawi tak długo et sub specie legationis in res nostras inspicit, ktory aby był ante omnia relegatus, instabunt także, aby producowana była terazniejsza do Franciey y do Turek instructia, na żadne zas conjunctie y ligi z pomienionym krolew y koroną pozwalac nie będą mieli facultatem. A że nova imminent bella, iako w pierszey instantiey zleciło woiewodztwo nasze instare, aby ich mosc panowie hetmani dożywotni nie byli, toż y teraz zleca tanto magis, gdy na woynie cum infensissimo nominis christiani et sanctae crucis hoste potrzebuie oyczyzna ductorem exercitus aestate vigentem et fama victricium armorum celebra. Na żadne przytym liquidatie żadnym osobom pozwalac nie będą, ale ad feliciora tempora odłożą, także y długi wszystkie koronne. Oppressio

j. mosci pana Linczewskiego, brata naszego, commovit nas, którą cierpi od j. mc. pana Lubowickiego, kasztellana Wołyńskiego, expulsus de bonis, otrzymał dekret trybunalski, przeciwko ktoremu wyniosł mandaty j. mc. pan Wołyński, promovebunt to tedy eam injuriarum panowie posłowie nasi. Szlachta nowa, per indigenatus et nobilitationes erigovana, iż non satisfacit legibus, aby była eo beneficio privovana, a in quantum conservari circa illud zechcą, aby swym kosztem ducta proportione substantiarum na tę expeditię ludzi stawili. Strony seymu, jeżeli wszystkich wojewodztw zgoda będzie, aby w szescniedzielny był obrocony, accident ad communem consensum panowie posłowie, jeżeli też dwuniedzilny stanie na swym placu, tedy ex usitata praxi same fisci sprawy sądzone byc mają. W sprawie y krzywdzie kościoła Bożego strony oycow Dominikanow Chełmskich praetensiey, także w sprawie jasnie wielmożnego j. mc. pana Lubomirskiego, j. mc. pana podkomorzego Nowogrodzkiego, j. m. pana starosty Nowogrodzkiego, j. mc. pana Piaseckiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, j. mc. pana podstolego Brasławskiego, reassumitur instructia przeszłego seymiku. Tak że punct o panu Radzieiowskim eo addito, aby originale diplomatis iego było producowane, iako y we wszystkich inszych punctach, w tey że pierwszej wyrażonych instructiey. I. mc. pan Leszczyński, obozny koronny, deposuit in medio nostri quaerellam na mieszczan Lwowskich, huic instantie j. mc. assistent et promovebunt panowie posłowie nasi. Jeżeli w czym opprimitur libertas, paritas juris et aequalitas status suffertur, iako kiedy non administratur justitia, o co się sam Boski gniewa majestat, gdy ieszcze variis modis impeditur, aby tedy sprawa jasnie wielmożnego j. mc. pana kasztellana Czernihowskiego y całego domu ich mosciow panow Zamoyских z jasnie oswieconą xiężną ieymcią Wiszniowiecką, wojewodziną Ruską, y j. mc. panem wojewodzicem Sandomirskim tandem fine, ulterioribus dillationibus, sądzona była, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi. Oppressio status aequestrus ukazuje się in persona j. mc. pana podczaszego Wołyńskiego y drugich j. mosciow,

gdy contra leges aggravantur a spiritualibus w tym także punctie reassumitur przeszła instructia. Novo et inaudito exemplo wojewodztwo Bzreskie Litewskie privatim, sine lege publica, cło na Bugu w Brzesciu wymyslili, czym wojewodztwo Wołyńskie, Betzkie, ziemia Chełmska aggravantur, aby tedy ta servitus zniesiona była et poena sub hoc audentibus postanowiona idque cum assignatione fori w trybunale koronnym ex speciali registro. Mimo wyrazne prawo postanowiona przez pana Radzieiowskiego na rzece Bugu słuza, instabunt panowie posłowie, aby zniesiona była et poena tanquam contra impediendum navigationem surowie postanowiona. Te tedy puncta y wszystkie insze, na ktorych należy saluti oyczyzny, conservationi praw y swobod naszych, zlecamy y powierzamy fidei, honori et conscientiae ich mosc panow posłow cum ea declaratione, że in quantum by w tym punkcie strony commissiey Moskiewskiey mieli contravenire, czego jeh mosc, nie rozumiemy instructiey terazniejszey, in personis ich requirowac tego będziemy. Działo się we Włodzimirzu, na seymiku die septima februarij tyśiąc szescset szescdziesiąt siodmego roku. У тоє инструктории подпису руки маршалковское въ тые слова: Jakub Woyna Oranski, sędzia ziemski Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Kотораяжъ то инструктория, за поданем и прозбою вышречоное особы подавающее, а за моим урядовым принятем, до книг нынешныхъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 34.

XXIX.

Инструкция кievскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ

обращеніе лучшей монеты. О неподтверженіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтверженіи договора подь Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Обь уплатѣ татарскихъ уюмпиковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Обь уплатѣ жалованья войску, обь обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Обь освобоженіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей.

Року тисеча шест сот шестдесят сегого, месеца фєвраля сегого дня.

На вярде вгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешньными вгородскими старостинскими, ставповъшы персоналитер, урожонный его милост пань Александерь Корчевский, маршалок кола рыцерского воеводства Клевьского, инструкторю тогожь воеводства менованого, с подписом руки своее, ихъ милости паном послом, на сеймику в Володимери згодне обраным на сеймъ валный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешньныхъ пер облятам подаль, так се в себе мающую: *Instructia j. mc. panom posłom na seym walny Warszawski, pro die septima marcij in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo złożony, obranym y wysłanym od nas, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, dana, to iest: j. mc. panu Marcinowi z Szpanowa Czapliewi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Mikołajowi Sapieze, starosci Owruckiemu, y j. mc. panu Demianowi Surynowi, ktorych ich mosciow, używszy y do tey pracy publiczney y usługi woiewodztwa naszego, upraszamy y obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkiey y naszej instructiey stosowali, iako wszyscy musielismy ubolewac, kiedy oyczyzna domową musiała się mieszac woyną y siły iej nieprzyia-*

ciółom straszne postronym wåtliły się, tak teraz stupore quodam continuo ingemiscendo, iż po tak strasznych paroxizmach destituitur consilium przez rozerwanie seymu swego przeszłego. A że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, nie żałując zdrowia swego y ochotnie prace swą ofiarując, składa seym, day Boże szczęśliwszy, niżeli tamten, podziękowawszy za to jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, staną przy prawie j. mc. panowie posłowie y uprszac będą, aby szescniedzielny mógł być, ponieważ materie obrady Rzeczypospolitey et exorbitantiarum siła potrzebują czasu. Potrzebną jego kr. mosc pan nasz miłosciwy proponit materia, ut ineat modum Republica, iako by urywanym seymom zabezpiec się mogło, inferant j. mc. panowie posłowie, iż trzebaby, aby staropolska confidentia inter tres status Reipublicae wrociła się, do czego aby jego kr. mosc, iako pan dobrotliwy, paterna benevolentia był powodem, supplikowac będą, lecz że weszło y to in usum, iż niektorzy posłowie privato abundando sensu mieszaią seymowe materie privatami, przeto cokolwiek by Rzeczpospolita w tey materiej do poprawy tam tardo cursu idących rad publicznych wynalazła, od tego j. mc. panowie posłowie nasi nie będą alieni. Jako jego kr. mosc w instructiach swoich upewnia, iż ta minnica, która specialiter w niewecz stan szlachecki obrocila, iuz więcey nie będzie pomnażała się, tak aby y constitutione haec pestis Reipublicae wykorzeniona została, a dobra moneta reintroducta, consulent cum Republica j. mc. panowie posłowie nasi. Przyzna to woiewodztwo nasze, iż z carem Moskiewskim iest potrzebny pokoy, ile przy terazniejszym tatarskim okrucenstwie, iednak in tantum panowie posłowie nasi na postanowienie pakt z Moskwą pozwolą, in quantum stanąc będą mogli sine avulsione nietylko provintiey naszej woiewodztwa Kiiowskiego, ale y woiewodztwa Czernihowskiego. Traktat, w polu pod Kramiencami postanowiony, ut approbetur, nie będą contrarii panowie posłowie nasi, ale exquirant, iezeli iest iaki drugi ad archivum dany. Iest to w podziwieniu u nas, że gdy jego kr. mosc zaleca y życzy iako nawięcey miec przeciwko turczynowi usarza, teraz j. mc. panowie

hetmani nie tylko kozackie, ale y usarskie pozwiali chorągwie, zaczym ich mosci dent rationem in facie Reipublicae na seymie. Lubo woiewodztwa naszego obywatela z domow swoich exulant, iednak utrapeni byc muszą tym barziej, że y w cudzych kątach od tatarow w pokoiu wysiedziec się nie mogą; tatarowie zas excursionis suae kładą hanc principalem, iż im annuatim należytych nie oddano upominkow. Przeto j. m. pp. posłowie nasi serio nastąpią na j. mc. p. podskarbiego, żeby dał rationem, gdzie się pogłowne żydowskie podziało, ktorego nie powinien był j. mc. na in-sze spendere wydatki, tylko insolutionem upominkow tatarskich, a że j. m. in contraventionem constitutionis erogował tę sumę, tedy j. mc. pp. posłowie nasi serio na j. mc. instabunt, aby to j. mc. de suo zapłacił. Ponosi ztąd woiewodztwo nasze wielką niewygodę, że nietylko dekreta trybunalskie niemogą in executionem przychodzic, ale że y mieysca niemasz żadnego, na ktorymby sądy odprawowac się mogli, zaczym j. mc. pp. posłowie starac się o to będą, aby per constitutionem pozwolono było j. mc. p. woiewodzie Kiiowskiemu y officialistom j. mc. sądy odprawowac w Żytomirzu y w Owruczym dotąd, poki Kiiow od nieprzyziaciela nie będzie eliberowany. Insze artykuły szyrzey wyrażone w przeszłych instructiach, na seym danych, a osobliwie anni millesimi sexcentesimo sexagesimi quarti et sexagesimi sexti, in toto reassumuiemy y aby sortiri effectum suum mogli j. mc. p. posłom naszym imponimus; a mianowicie tak ratione przyłożenia się do zapłaty woysku y od woyska oppressiey uwolnienia, iako tez zatrzymania powagi constitutiey y dekretow trybunalskich hoc addito, że ieżeli wszystka Rzeczpospolita viritim non facultatibus, ale iako szlachta wsiadac będą na koń, tedy my, mimo prawa uwolnienia od pospolitego ruszenia, obiecuiemy stanąc przeciwko nieprzyziacielowi, iako interest statui militari ex equestri ordine do sumptu. Inter desideria, ktore niżej exprimatur, to będzie primum, aby j. mc. p. posłowie przy dawnym prawie upomnieli się gospod należytych y ante omnia tego nie ustępowali, lubo to w pierwszych instructiach latius napisano y w terazniejszych ad memoria m reductum, aby j. mc. p. posłowie przy successorach sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, y pana Woyniłowicza, starosty Litynskiego, stawali, iakoby in personis eorum

powaga prawa nie była annihilowana. Także j. mc. p. posłowie, injungimus, ut presequantur causam o zabicie j. mc. p. Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, et praecurant całosc j. mc. pana Konstantego Wyhowskiego, ktory niewinnie cierpi impeditones, chociaz okryta amnistia, o ktorey reassumptio instabunt j. mc. p. posłowie nasi. Aczkolwiek non primo loco piszemy, lecz eodem zelo, iako na pirsze bonum publicum concernentes materias promovendas, zlecamy j. mc. panom posłom naszym, aby tak do jego kr. mosci, iako i do całey Rzeczypospolitey, wniesli instantią za j. mc. panem Jerzym Lubomirskim, revocetur do oyczystych progow y iako szczęśliwie na koźdey woynie praesuit, tak niech y teraz nieodmieną swoią do usługi oyczyny ochotę oswiadcza. Sprawa Zamoyska, iż miesza całą Rzeczypospolitą, co evidenter patuit na przeszłych seymach, przeto, aby na tym seymie koniec swoy wzięła, szczyrze satagent j. mc. panowie posłowie nasi, ile że obiedwie strony deciziey Rzeczypospolitey przez sąd affectant. Nieomieszkaią j. mc. panowie posłowie nasi wniesc instantią za j. mc. panem Marcinem Łuszkowskim in facie Reipublicae, aby od impeticiey jasnie przewielebnego j. mc. xiędza arcybiskupa Gnieznienskigo wolny zostawał, którą ponosi ex locatione corki swey non ad mentem xiędza j. mc. arcybiskupa, prae tunc biskupa Łuckiego, uczyniony, a że takowe interessowanie się biskupow praejudicat statui nobilitatis, urgebunt ich mosci o napisanie prawa, żeby in posterum takowe exorbitantie nie działy się. Laudabile opus j. mc. pana Samoela Dołmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, w fundowaniu oycow Dominikanow w maiētnosci dziedzicznej Jałowiczach, deferent j. mc. panowie posłowie nasi totae Reipublicae et commendabunt, żeby ta fundatia per constitutionem approbaretur; j. mc. pana oboznego koronnego, j. mc. pana podstolego Wołynskiego, j. mc. pana Łinczewskiego, desideria j. mc. panowie posłowie nasi będą mieli cordi, ut satisfiat ich mosciom. Ponieważ na prawie funduią się commiseratiey chrzescianskiey, za słuszną rzecz poczyta woiewodztwo przyczynic się za miastem Włodzimierzem, w którym seymiki woiewodztw kilku odprawuią się.

a propter suam desolationem od przechodzących woysk jego kr. mosci koronnych tudzież y stanowisk, swoiey nie mogą miec wygody, tedy serio instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby to tak spustoszone miasto od stanowisk żołnierskich y przechodow ich, niemniej od podatkov publicznych na lat cztery per constitutionem eliberowane było. Te tedy artykuły woiewodztwa naszego et desideria dexteritati j. mc. panow posłów naszych confidimus et commitimus, obligando ich mosciow toties, quoties fide, honore et conscientia, żeby functey od nas włożoney dosic uczynili; a tę instructią podpisac et ad acta podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego zlecilismy. Dan we Włodzimirzu dnia siodunego februarij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septima. У тое инструкцїи подписи руки маршалковское в тые слова: Alexander na Korczewie Korczewski, pro tunc marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инъструкцїя, за поданем и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за принятем моим урядовымъ, до книгъ нинешныхъ вгродскихъ Володимерскихъ ест въписаная.— Correctum.

Книга прод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 37.

XXXVIII.

Постановленіе черниговской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлать ему, взаменъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыи въ ихъ инструкціи. О назначеніи постолннаго резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи.

Року тисеча шест сот шестдесять сегого, месеца іюня двадцет второго дня.

В рочки судовые вгродские Володимерские, од дня девят го месеца іюня року, вышъ на акте менованого, которого толко актъ

записаный есть, до суженя припалые, а для закроченя урочистости свята Божого Тела ажъ на завтрое, то есть, дня десятого тогожь месеца июня судовъне одправоватисе зачатие, передо мною, Миколаемъ Жабокрыцькимъ, подсудкомъ воеводства Браславьского, подстаростимъ Володимерскимъ, становъшы очевисто, урожоный его милость панъ Стефанъ Иваницький, подсудокъ Черниговьский, маршалокъ на тотчасъ кола рыцерского воеводства Черниговьского и повету Новогродского, ляддумъ на сеймику реляционисъ ухвалепое, с подписомъ руки своее, для вписана до книгъ нынешних пер облятам подалъ, такъсе в себе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, ziechawszy się tu na seymiku pro die vigesima prima junij złożony, lubo żałosno słuchac nam przyszło, że ich mosci panowie komisarze na tractatach przeszłych Moskiewskich wojewodzwa całe y dobra nasze obcemu monarsze oddali y tak wielką avulsio a corpore regni uczynili, czego potym, iakosmy się spodziewali, Rzeczpospolita nie retractowała, jednak, przymuiąc to zawdźwięcznie od pana Boga, a nie desperuiąc za lepszą zesze felicitatem oyczyźnie naszej, ponieważ per constitutionem seymu przeszłego approbowane iest diploma, ratione reclinatoriorum nostrorum, iterato wysyłamy do jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego posłów naszych, jego mosc pana Adama Burkackiego, sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, y jego mosc pana Krzysztopha Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, nic nie wąpiąc, że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, słowu swemu panskiemu dosyc uczyni, iako y całeя Rzeczypòspolitey intentiey, y dla tegoż ad distributionem horum, ktore, da pan Bog, obvenient reclinatoriorum, naznaczamy de medio nostri jego mosc pana Jakuba Woynę Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, jego mosc pana Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, jego mosc pana Jana Bergielewicza, horodniczego Czernihowskiego. Co się zas tknie summy, którą ich mosc panowie posłowie, od jego kr. mosci do cara Moskiewskiego wysłani, exiactorum przywiesc mają, lubo nie wąpiemy, że juxta mientem diplo-*

mañis, nikomu nie będzie, ktoby do niey nie należał, oddana, iednak naznaczamy in ea materia ich mosc panow sędziow Czernihowskiego y Nowogrodzkiego, ciż ich mosc domowic się mają, aby summā większa była wyliczona woiewodztwu naszemu, niżeli woiewodztwu Kiiowskiemu, ponieważ iakie avulsum est, a woiewodztwo Kiiowskie ieno in parte. Więc że summa siedm tysięcy złotych jego mosci panu podkomorzemu Nowogrodzkiemu in eadem diplomate napisana, także drugą summam dwa tysiące na droge do Moskwy, iakosmy tego nie zlecali w instructiey naszej y nie mieli panowie posłowie facultatem pozwalac na to, tak y my protestamur, że o tym wiedziec miec chcemy y nie pozwalamy. Upatrując potrzebę tego, woiewodztwo nasze aby miało residenta przy boku jego kr. mosci, także ich mosc panow pieczętarzow naznacza na tę funcją y uprasza jego mosc pana Stanisława Baryckiego, podstolego Czernihowskiego, aby jego mosc, iako naypilniey, przypominał jego kr. mosci desiderium nasze, staraiąc się, aby ad faelicem, iako nayprędzey, przyszło effectum. A że constitutie przeszłe uwolniło od pospolitego ruszenia woiewodztwo nasze, ponieważ dobr swoich nie trzyma, tym barzies po tych pactach terazniejszych słusnie mają bydz wolni obywatele woiewodztwa naszego, ktorzy w inszych woiewodstwach zeznanych ad acta dobr także intromissij nie mają. Poniewaz laudum woiewodztwa Wołyńskiego praejudicowac woiewodztwu naszemu nie może, powinni też będą ich mosc panowie posłowie nasi, do jego kr. mosci wyprawieni, powrociwszy się, iako nayprędzey, rellatią nam uczynic, w czym jego mosc pan sędzia ziemski Czernihowski ma nas obwiescic, na ktory by dzien ziechac się mielismy. Ktore to laudum nasze, aby do akt było podane, jego mosci panu marszałkowi zleciłismy. Działo sie na seymiku rellacynym, we Włodzimirzu die vigesima prima junij millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo anno. У того лядумъ подиць руки маршалъковское тими словы: Stephan z Iwanicz Iwanicki, podsędek Czerni-

howski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котороежь то лявдумъ, за поданем и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешънихъ есть вписаное.

Книга грод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 399.

XXXIX.

Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волынскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысеца шестсотъ шестдесятъ сегого, месеца октобра третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Теодоръ Ушакъ Куликовскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынскаго, ку записаню до актъ комененыхъ, подалъ пер облатамъ лявдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волынскаго, такъ духовныхъ, яко и светскихъ, тутъ в Луцку на тотъ часъ згромажонныхъ, о речъ певную, нижей въ томъ лявдумъ инъсерованомъ меновате выражоную, списаное, о чомъ тое лявдумъ с надписами рукъ, такъ его мил. подавающего, яко и другихъ ихъ мил., нижей на подписахъ менованыхъ, ширей в себе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ, такъ ся в себе мающее: *My, niżej na podpisach mianowani, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, tak duchowni, iako u świeccy, tu w Łucku natenczas zgromadzeni, widząc takowe ubique motus Reipublicae, ktore nas zewsząd praesentibus opasały periculis, a wzięwszy przed się amorem patriae, defensio-*

nem vitae propriae et commodum całego wojewodztwa naszego, umyśliliśmy receptaculum nostrum tu, w pomienionym mieście Łucku, tanquam in metropoli wojewodztwa naszego, fundowac y one za pomocą Bożą etiam propriis pectoribus propugnare. A tak pana Boga naszego y jego świętą protekcyą biorąc sobie na pomoc nomen Domini pro turri fortissima obrony naszej mając na zeszczyt y zachowanie kosciołów Bożych, krwie niewinney, własnego zdrowia naszego y akt tutejszych, w których jura et immunitates nas wszystkich manet, mając facultatem z prawa pospolitego, także ex laudis publicis wojewodztwa naszego, ad formandam securitatem et munitionem miejsca tego y do namowy wszelkiego między nami porządku, takowy między sobą sposob fortificatye tutejszey y obrony naszej stanowiąmy. Naprzod uznawszy piissimum zelum przewielebnych jch m. xięży prałatow, tak katedry, iako y conventow zakonow Łuckich, ktorzy namniemy, nie wzdrygaiąc się trudow y niewczasow, przy obronie fortec należytych dla zachowania chwały panskiey z nami pospożu do teyże omni labore et sumptu concurrunt defensy, communicato per omnia consilio wespoż z jch moscmi, to sobie verbo nobili firmiter przyrzekamy y ieden drugiemu fide, honore et conscientia obliguiemy się, iż omnem sortem et fortunam insimul praestolari mamy, et pro innata generositate in casu wszelakiey potrzeby y iawnego, strzez Boże, niebezpieczeństwa omni possibili ratione, ieden drugiego nieodstępuiąc, przy sobie stawac obiecujemy. Przytym ad formandum ordinem w niebytnosci na tenczas wielmożnego j. m. p. oboznego koronnego, Łuckiego et c. starosty, stosując się do woli samego j. mosci y laudum wojewodztwa naszego, na blisko, przeszłym seymiku uchwalonego, do przyjazdu j. mosci użyliśmy y uprosili z poszrodka siebie urodzonego j. mc. p. Bogusława Jana Horaina, sędzię ziem Kiiowskich, za hubernatora, który ma zawsze in absentia przy tey fortecy vices tenere j. mosci, y totalen et plenariam do czynienia wszelkiego porządku dajemy facultatem y omnem primarie po sobie samych przyrzekamy obedientiam. Przytym aby j. mosc pro sensu et arbitrio suo tą fortecą tudzież

y mieszczany, iakiey kolwiek *jurisdictione nemine excepto* rządząc, *officia et labores ad defensionem loci pertinentes* według różności czasu imponere y nieposłusznych karac mógł, bez żadney od kogo kolwiek *contradictione*. I jesliby j. mosc pod ten czas kogo *ex plebeis per auctoritatem et rigorem officii sui* skarac miał, tego nikt za żadną pretensją do j. mosci miec y j. moscia in posterum prawem turbowac niepowinien, względem czego my wszyscy j. mosc assekurujemy. Także na potrzebę terazniejszą iesliby materiey iakiey pieniędzy, drzewa, żywnosci et quid simili j. mosc miał ad usum communis defensionis wziąć, tedy my wszyscy w tym j. mosc evincere gotowi będziemy. Zabiegając zas wszelakim tumultom y nieporządkiem, obieramy e medio nostri urodzonych jch m. panow, Konstantego Bogusława Zubcewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y Jana Olszamowskiego, horodniczego Łuckiego, za sędziow naszych, ad causas facti sub praetexto securitatis publicae modernae podpadających. ktorym daimy facultatem excessivam sądzic ad instar sądu woyskowego, na ktorych pozew koždy zapozwany, cujuscunque status, conditionis et jurisdictionis, stanąc powinien y dekretowi ferowanemu dosyc czynic, a nieposłusznego dekretowi jch mosciow, j. mc. pan dyrektor nasz z nami wszystkimi, iako *contraveniente judicio* sądzic et majoribus poenis decretowac wolen będzie. Tudzież, aby porządek woienny podczas następującego, strzeż Boże, nieprzyaciela był gotowy, użyliśmy y uprosili urodzonego j. mc. p. Stanisława z Bełza Bełzeckiego za rotmistrza naszego, pod ktorego chorągiew tota nobilitas, tu zgromadzona, kupic się y stawac ma, a zatem prace y powinności, do spolney obrony należące, odprawowac wtenczas y w takowy sposob, iaki, za następującemi o progressach nieprzyacielskich wiadomosciami, między nami wszystkiemi mianowany będzie, według zdania y dispositiey j. mc. pana dyrektora naszego. Zatym do zawodzenia straży y oną zawiadywania upraszamy z między siebie urodzonych: j. mc. pana Jozefa Ihnatowskiego, j. mc. d. Pawła Mossakowskiego. Pieniądze czopowe, in sequestro urodzonego j. mc. pana Danilewicza na Czekniu Czekon-

skiego będące, juxta mentem wojewodztwa, iż na różne potrzeby fortificatiew tutejszey expenduntur, tedy tegoż j. mosc upraszamy, aby y dalsze raty tego czopowego, za requisitią tegoż j. m. pana direktora naszego, ad usum necessarium distribuował, wszelaką względem tego od wojewodztwa j. mosci przyrzekając sekuritatem. A że dimensio, według ktorey wały, szance y inne positury fortecy należące, niektore mieysca przypadają, na ktorych dwory y budynki stoią, a propter normam robot należytych zniesione byc mają, także dwory niektore, na przedmiesciu będące, oppugnant mieyską obronę y in casu necessitatis zniesione byc muszą, przeto cavemus, aby ci, czyie to są dwory y budynki, propter commune bonum singuli non patiantur injuriam, ale in conventione generali całego wojewodztwa przy większych, da Bog, jch m. panow obywatelow frequentiew sposob ma bydz namowiony, iakoby kożdemu mogła byc nagrodzona; ci zas jch mosc, ktorym od wojewodztwa zlecona iest fortificatia, o takowe znoszenie budynkow, ni od kogo niemają byc turbowani. Prowiant, od wojewodztwa uchwalony pro hanc unica vice, lubo w laudem seymikowem wyrażony, aby taką miarą, iaka iest, w ktorey majętnosci był złożony, iednak iż niewymowna w tym iest difficultas, aby y kwota zsypanego zboża y dystrybuta onego swoje sortiri mogła porachowanie y z jch mc. pany wojskowymi wielka o to trudnosc, preto upraszamy per amorem fraternum jch mc. pp. braci, aby lubo Łucką miarą tu do Łucka zwozic kazali. A że jch mosc niektorzy temerarie przeciwko wyrażoney uchwale wojewodztwa całego, tego prowiantu wydawac niechcą, tedy takowych, inquantum by in spatio niedziel dwoch ab actu praesenti, jch mc. pp. sądowi nasi na delacie podac powinni, aby cum poenis dupliscis pensionis oddawali, y assignatie na ten prowiant ma j. mc. pan prowiant-magister nasz, dla odebrania prowiantu tego od dobr, prawu sprzeciwiających się, wydawac. A że za tymże nieprędkim wydawaniem tegoż prowiantu, piechota z regimentu j. mc. pana commendanta naszego, roboty koło munitiew continuari niemogą, ażeby tak spesobny czas do sypania wałów

nieszedł in otio, y potym mrozy y pluty iesienne nastompili, przez-coby ta robota continuowana byc niemogła, upraszamy jch mosciow, jako j. mc. pana direktora naszego, j. mc. Jana Danilewicza Czekonskiego, aby tych pieniędzy czopowych dawali jeli mose na robotę tym czasem prowianty zwiezione byc mogą, w czym my jch mosciom u całego woiewodztwa naszego evincere deklarujemy się. To też praesentibus cawemus, iż każdy, tak ex nobilitate jch mc. panow braci a nasi iako plebeae conditionis, wsi y miasteczek rożnych do zabiegu, strzez Boże, zprowadzeni, lubo by kto tu na podpisie z nami niebył, ktokolwiek się tu schroni et severitate nostra gaudebit, do tego wszystkiego tak robot, iako y poddanstwa straży wszelakie, powinności y posłuszenstwa aequaliter nobiscum pociągac ma. Także cobykolwiek w tym laudum naszym wyrażone niebyło, a osobnemi consultami naszymi, ktore pro tempore et necessitate, iako dictabit ratio, subsequenter uchwalone, to wszystko vigore laudum naszego, na prawie pospolitym y laudach publicznych fundującego się, trzymac powinni będziemy, y nowe lauda ad commodum obrony naszej pro diversitate temporis et rationis publicae formare salvam viam sobie zachowujemy. Ktore to laudum nasze, z podpisem rąk tak duchowienstwa, iako też nomini nobilitatis j. mc. pana direktora naszego, między sobą stanowione, uformowawszy, zlecilismy j mc. panu Teodorowi Uszakowi Kulikowskiemu, marszałkowi koła naszego, do akt podac w Łucku dnia trzydziestego septembris roku tysiąc szeszedziesiąt siodmego. У того лядумъ подписъ руки теми словы: Alexander Mogilnicki, canonicus Luceoriensis, m. pr. Fr. Hiacynthus Szostakowski, prior Luceoriensis ord. praedicatorum; Albertus Przygocki, rektor col. Luc. societ. Jesu; Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich; Teodor Uszak Kulikowski, marszałek koła rycerskiego. Котороежь то лядумъ, за поданемъ вышь менованое особы подавающее, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ вгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга врод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 209, № 6.

XI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймику въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посиолитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны.

Року тысяча шестсот шестдесятъ сегого, месеца ноябра второго дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницкій, подсудокъ воеводства Черниговъского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинского, для записанія до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ пер облатамъ ляддумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского, на сеймику, про дие триезима октобрисъ анни презентисъ тутъ въ Луцку, in loco solito, одправуючимъсе, о речъ певную, нижей в том ляддумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чемъ тое ляддумъ, с подписомъ руки тогожь его мил. пана маршалка, ширей в себе обмовляеть, просечи, абы припятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ приймаючи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *Mu, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnic, dygnitarze y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołynskiego, na seymik pro die trigesima prima octobris anni praesentis millesimi sexcentesimi scxagesimi septimi tu do Łucka, in locum solitum consiliorum, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. zgromadzeni, w materiach do samey naszej teraznieyszey należytych, takową czynimy obradę. Naprzod j. kr. mc. panu n. m. humillime dsiękujemy, że tanquam dementissimus patriae pater, iako we wszystkich przeszłych Rzeczypospolitey uciskach paternam opem labenti patriae contulerat, tak in moderna Republica, a osobliwie woiewodztwa naszego, calamitate ultimum robor Reipublicae adhibendo, a nawet swoiey własney a*

sudoribus bellicis non parcendo osobie, wici trzecie na pospolite ruszenie wydac raczył, więc y wojewodztwo nasze, stosując się do woli j. kr. mc. pana u. m., iako nigdy patriam extremis laborantem deserere nie zwykło, tak y na tenczas lubo ziemia nasza, tot grassata hostilitatibus y ieszcze ze krwi prawie nie oschła, ich mc. panow obywatelow major pars in dispersionibus y po fortecach różnych zostaje, jednak to między sobą statuimus, że lubo nam z czele od nieprzyziaciela będącym, ku Łublinu ustępowac nulla ratio dictat, iednak skoro o szczęśliwym, da pan Bog, j. kr. mc. pana n. m. usłyszemy zbliżeniu modo et apparatu, pospolitemu ruszeniu usitato, na zaszczyt oyczyzny absque omni mora zgromadziwszy się do boku j. kr. mc. pana n. m., nasze ochotnie conferre gotowi iestesmy pectora y wszelaką po sobie contestamur gotowosc. A że pewne o zawarciu tractatow z nieprzyziacioly przez jas. wielm j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego y powrocie nieprzyziacioł ku Ukrainie mamy wiadomosc, niewiedząc, iako się stantibus rebus j. kr. mc. pana n. m. succedet dispositio, upraszamy jas. osw. xięcia j. mosci p. wojewody naszego, aby iako legittimus ductor bellicus woiewodztwa naszego, wprzod przez swoje conferentie wolą et mandata j. kr. mc. pana n. m. wyrozumiawszy, pro exigentia temporis et necessitatis, in quantum by taka wola j. kr. mc. pana n. m. była y innych wojewodztw ku nam zbliżenie, uniwersałami swemi (czas y miejsce do skupienia nam naznaczyć raczył, co solitae dexteritati xięcia j. mosci p. wojewody naszego committimus, salva jednak lege de modo pospolitego ruszenia praescripto, sine divisione belli. W ktorey materiey użyliśmy y uprosili do xięcia j. mc. p. wojewody naszego e medio nostri urodz. ich mc. panow Bohdana Bratkowskiego y j. mc. p Theodora Uszaka Kulikowskiego, którzy latius verbotenus hoc desiderium nostrum defferent xięciu j. mc. panu wojewodzie. Quacrilantur ich mc. pp. poborcy wojewodztwa naszego na zatrzymanie podymnych, względem ktorych wielką od ich mc. pp. assignaryuszow swoich cierpią inportunitatem, admonemus tedy fraterne ich mc. pp. petentorow, aby ad decimam novembris wszystkie

podatki wydane byli sub poena quadrupliis pensionis czternastu grzywien. Provianty laudo publico seymiku przeszłego na regimenty w Łucku będące postanowione, ponieważ dla trwog, które po te czasy w tych krajach grassabantur, niejest vigore laudi od ich mc. pp. obywatelów powiatu Włodzimirskiego zniesione, dla snadniejszego tego prowiantu wystawienia, na instantią j. mc. p. Stefana Jwanickiego, podsędka Czernihowskiego, marszałka seymiku terazniejszego, pozwalamy moderno consensu. Iesli kto z ich mosciow, dla odległosci mieysca, albo następujących złych trwog, niebędzie mógł wystawic prowiantow do Łucka swojemi podwodomi, gotowizną, poczemu pro tunc w targu w Łucku wydac powinien, to iest żyta cwierc po złotych pułtrzecia, jęczmienia czwiece po złotych dwa, co sit pro libitu każdego z ich mc. pp. obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego, lubo zbożem do Łucka prowiant wystawic, lubo gotowizną według kwitow novissimae exactionis. Ktory to prowiant wydany ma byc ad primam decembris sub poena duplicis pensionis, będąc informati o dispositiey wojewodztwa naszego circa fortificationem miasta Łucka, inhaerendo laudis anterioribus, aby ta forteca do prędszey przyjsc mogła perfekciey, lauda wszystkie przy tey fortocy postanowione tak przeszłe approbujemy, iako in futurum pro ratione temporis stanowic pozwalamy. A że do teyże fortificationey desideratur, aby miasto tak dla stanciey zgromadzonym zabiegom, iako dla pociągnienia robot y sumptow około wałow y municiey było sposobnieysze, upraszamy jas. wiel. j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego, aby od stanowiska zimowego, przynajmniej pro hac sola vice, chciał uwolnic, a jezeliby aliqua miała obstaro impossibilitas, tedy, aby nie konnych, ale pieszyeh ludzi, ktorzyby y w stancyach mniey zacisneli y około rabot wałowych hoc pro mercede, a tym bardziey obrony, strzez Boże, jakiey inkursiey byli pomocni. A mianowicie j. mc. pana Jana Dannemarka, połkownika j. kr. mosci, ktoremu pro omni dexteritate et vigilantia, przytym modestia militari, dajemy nasze testimonium, aby te tu locowac raczył. Upraszamy barziej iednak o libertacią a hibernis, przynajm-

niey no tę iedną zimę j. kr. mosci sollicitamus, ratione czego upraszamy z między siebie do pomienionego j. mc. p. hetmana ich mc. pp. posłów naszych jas. osw. xięcia j. mc. Wacława Swiatopelka na Czetwertni Czetwertenskiego y urod. j. mc. p. Jerzego Liniewskiego, ktorych dexteritati hoc opus committimus. Ciż ich mc. pp. posłowie nasi mają zalecić respektowi j. mc. p. hetmana y pilnie instare nomine nostro, aby dobra ich mc. xięży dominikanow Łuckich, ktorzy y restauracya kosciola po spaleni u onego exhausti y consistentiami woyska bona desolata mają, od chleba tey zimy wolni byc mogli. Similem y za jas. przewielebnym xięciem j. mc. oycem episcopem Łuckim, na ktorego gruncie teraz novissime stał oboz, aby similem j. mc. p. hetman habeat respectum y obozy aby tam in posterum niestawiali. Administracya czopowego zlecona urodzonemu j. mc. Kasprowi na Radowiczach Horainowi, sędziemu grodzkiemu Łuckiemu, iż effectuari niemoże dla rożnych retent et praetensiones minus legitimas, cavemus laudo nostro, aby żadnem i prywatnem i laudami, po miastach y miasteczkach poczynionemi, tey contributiei, laudo publico uchwaloney, derogatum niebyło. J. mc. p. Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich, gubernator fortecy Łuckiei, providował y liquide pokazał, iż nietylko ad mentem wojewodztwa ratione fortificatiei Łucka sobie zleconey dosc znaczne tak in aparentia iako, in ipso commodo loci y całego wojewodztwa, założywszy fundamenta magna ex parte et erexit, ale też amore boni publici ductus sam swoich własnych sumptow w dawaniu rzeźmieslnikow poddanych do sypania wałów, żelaz z rudni swoich, drzewa y rożnych materyi do osadzenia armaty y raboty koło wałów magno cum dispendio aeris proprii adhibuit, przeto my, tak in refusionem sumptus, iako gratitudinem juste j. mosci debitam, złotych półtora tysiaca naznaczamy, ktore żydzi ex nune y mieszczanie Łuccy cujuscumque jurisdictionis oddac powinni ze trzech tysiacy złotych polskich, ktore na fortificatią miasta na seymiku przeszłym declarowali, a złotych pięćset ciż mieszczanie y żydzi oddac powinni do rąk urodz. J. mc. p. Jana Danilewicza Czekonskiego na

roboty około tey fortyficathey. A jesliby wojewodztwo per instancias publicas libertatią od hyberny wyiednało, tedy y trzeci tysiąc według declarathey swoiey oddać powinni, a to wszystko adimplere powinni sub processu fisci. Co jednak liquidowaney materhey na fortyficowanie od mieszczan y zydow in praesentia j. mc. p. sędziego Kijowskiego pokaże się, to j. mc. p. Czeksowski pro percepto w tychże pięciuset złotych przyiąć powinien. Lauda privata po różnych dworach y zamkach, do obrony podobnych, w ktorých in provisа pericula wielu ich mosciow per partes osadzili, iż usurpant nieco supra legem et publicis detrahunt commodis, vigore laudum teraznieyszego w tych punctach, ktore by legi przeciwnie byc miały, annihilamus. Ich mc. pp. posłowie reversuri tak od xięcia j. mc. p. wojewody naszego, iako y od j. mc. p. hetmana, rellatią swoją in quantum by iakie ziazdy publiczne occurere nie miały, do j. mc. p. sędziego ziemskiego Kiiowskiego referre mają, a j. mc. pan sędzia xięciu j. mosc panu wojewodzie naszemu denuntiare. Ktore to laudum nasze, unanini consensu postanowione, zleciłisny j. mc. p. marszałkowi koła naszego ad acta podac. Działo się w Lucku, w kosciele katedralnym, in loco solitorum consiliorum, die secunda novembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У того лядумъ подписъ руки тыми словы: Stefan na Iwaniczach Iwanicki, podsedek wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołynskiego. Котороежъ то лядъдумъ, за поданемъ вышъменованое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая 1667 г., № 2191, л. 245, № 2.

XII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ неприятелей.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сегого, месеца декабря девятнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Матеушомъ Казимиромъ Петрушевскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитер становши, велможный его мил. панъ Стефанъ Станиславъ Чарнецкий, староста Каневский, пулковникъ его кор. мил., маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинского, для записаня де книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ подалъ пер объятамъ лядумъ, з надписомъ руки своее, на сеймику тутъ въ Луцку до универсалу его кор. мял. in loco salito, в костеле катедралнымъ, дне децима кварта децембрисъ анни презентись одправуючимъся, презъ всихъ их. мил. пановъ обывателей о речъ певную, нижей в томъ лядумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чомъ тое лядумъ нижей вписаное ширей въ себе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймучи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *Mu, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na seymik do obrania na seym jch m. pp. posłów anno praesenti, pro die decima quarta decembris, in locum solitum seymikowania do Łucka zgromadzeni, una voce et unanimi conseusu to nasze postanowilismy laudum, ktore pro rato et firmo miec zawsze chcemy, y to naszym zgodnym iednostaynym głosem za nieodzowne y nieporuszone deklarujemy. Naprzod ponieważ praesidium et munitium miasta Łucka, metropolis nostrae, nie tylko pro receptaculo nas samych, pignorum y podannych naszych, ale też na zaszczyt et pro antemurale oyczyzny całej są, per quam necessaria ex consensu trzech ziazdow publicznych, to iest rellatio-*

nis immediate po seymie electionis jch mc. pp. deputatow et expeditionis bellicae po trzech wiciach wydanych postanowione, tedy y my, niechcąc deesi tak potrzebney intentiey, ile crescente indies conventium periculorum fama et flamma, te lauda approbujemy, cum hac distinctione et assecuratione powiatow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, iż przywiadszy ad effectum te nasze w Łucku, iako in metropoli principia na pierwszym seymiku rellationis ante omnia, wszyscy inibimus rationes et modas fortificatiew takieyże incolis powiatu Włodzimierskiego et subsequenter Krzemienieckiego, dorowiznę zas, którąśmy pozwolili in vim gratitudinis za robotę, ustawiczne straże, pechocie do Łucka od jas. wiel. j. mc. p. hetmana z j. mc. panem Dennemarkiem ordinowaney, powinni wydac wszyscy, oprócz tych, którzy w swoich forticach zapierac się będą y podobne przeciwko nieprzyjacielowi fundowac będą, obstacula, a braci y poddanym różnym praestabunt receptacula. A że j. mc. p. sędzia ziemski Kiiowski, brat nasz, dozorca rządu y expens naszych, na tę ordinowanych fortificatią, znaczne in parvo compendio czasu principia, tak w murach reparowanych, iako y w wałach wyspanych, regulariter praestant, grato excipimus animo hanc curam et sedulitatem j. mosci y, aby indefessa studio konczył, fraterne uproszamy. Więc że na terazniejszym seymiku propter concurrentiam materiorum et compendium temporis, rachunek panow posłów novissime obranych zmiescic się niemogł, przeto maią jch mc. pp. poborcy ziechac się w dom j. mc. pana stolnika Wołyńskiego, comisarza naszego, y onemu sufficientur reddere calculum perceptorum et omniam expensorum, żeby j. mosc na przyszłym zieżdzie sufficientem mogł excipere rationem et informationem dac seymikowi. Terezniejsze zas spezy czópowego z retentow y inszych pozwolonych od szlachty, mieszczan y żydow contribucyi, iako są obrocili et quam fractum uczynili, aby wiel. j. mc. pan podkomorzy Łucki czas y mieysce naznaczył tym jch mosciom, którzy quacumque ratione tego się dotknęli, do tegoż przybrawszy sobie j. mc. p. sędziego grodzkiego Krzemienieckiego ad sufficientem calculationem et

taxationem, sporządzonych skupionych rzeczy do tey munitiey publico consensu miec chcemy przed seymikiem, a to z confrontaciey rejestrow j. m. p. Denemarka; lauda, ktorych będzie potrzebował wiel. j. mc. p. podkomorzy Łucki, iako gospodarz tego wojewodztwa, propter informationem et retentorum combinationem, przez naznaczonych executorow sądow skarbowych aby darmo wydane były j. mosci z cancellariey, pro publico commodo declarujemy. A iż do do municiey Łucka porządney regularney należą prostowac wały do revelanow, a niektore domy duchowne, szlacheckie y mieyskie zastępują y przeszkadzają, tedy praesenti consensu publico miec chcemy, aby żaden tego przyjęcia gruntu pro necessitate bronie niemogł, ponieważ to należy ad publicam conservationem, y każdy pewien nagrody y zapłaty ex publico aerario będzie, mianowicie z przyszłego czopowego, albo z retentow, naypewniejsza. Oszacowanie zas tych gruntow y placow ma byc przez tegoż j. mc. p. podkomorzego Łuckiego, j. m. p. sędziego Kiiowskiego, z podpisem rąk jch mosciow, każdemu wydane, dla lepszey do upewnienia się a woiewodztwa pewnosci. Ktore to laudum publico consensu nostro stwierdzając, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego, aby ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich Łuckich, dla wpisania, podał. Działo się w Łucku, w kosciele katedralnym, miesiaca decembra dnia czternastego roku tysiąc szescset szescdziesiąt siodmego. У того лавѣдумъ подпись руки его мил. пана маршалѣка тыми словы: Stefan Stanisław Czarniecki, sk. p. jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лавѣдумъ, за подаемъ и прозбою вышѣменованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 384, № 27.

XIII.

Инструкція кїевських дворянъ посламъ, отправленнмъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеванщяковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго вспомогательнаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кїевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О святіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оковчаніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О недозволеніи магнатамъ переманывать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ.

Року тисеча шест сот шестдесят сегого, месяца декабрия пятнадцатого дня.

На вряде кгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передомною, Александром Францишком Мысловским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милост пан Вацлавъ з Стоешына Стоинский, войский Любелский, подвоеводий Кіевский, маршалокъ кола рыцарского воеводства Кіевьскаго, инструкцію, с подписом руки своее, воеводства вышменованого их милости паном послом, на сеймику предсеймовым постановленую, згодне обраным на сейм валный Варшавский, даную, для вписаня до книг нинешных пер облятам подаль, такъ се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski, pro die vigesima quarta januarij in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo proxime przyszlým złożony, obranym y wysłanym od*

nas, obywatelów województwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, to iest j. mc. panu Marcjanowi z Szpanowa na Nowodworze Czapllicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Marcjanowi Iwanickiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, j. mc. panu Stanisławowi Cetnerowi, miecznikowi Lwowskiemu, których ich mosciów używamy do tej pracy publiczney y usługi województwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkicy y instructicy stosowali. Iest za co panu Bogu podziękować, że post tot naufragia Reipublicae, przez różne nieprzyjacielskie insulty zmordowaney, respirare przyszło et in tam amplissima braci frequentia saluberrimis sublevare consilijs, niemniej jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu podziękują i. mc. panowie posłowie nasi, ieszcze nie otarszy żalu z oczu y serca swego po smierci s p. krolowey iey mosci, miłey małżonki swoiey, oycowsko desudare raczy, iakobysmy wierni poddani pana naszego miłosciwego secure in sudoribus nostris communere mogli. Ponieważ jego krol. mosc pan nasz miłosciwy z zwykłej ku dobru oyczyzny naszej pieczołowania oycowskiego ochoty sam nas admonet, abysmy seymu prolonganciam niepotrzebnym, przodkom naszym mało incognito, zabiegali y tak zdrowiu jego kr. mosci Rzeczypospolitey potrzebnego folgując, iako też y skutku prędszego rad publicznych w szesciu niedzielach s tym konczyc usiłowali; przeto j. mc. panowie posłowie nasi principiis obstando na początku seymu declarowac będą, iż na żadne prolongatie niepozwolą y owszem satius z protestacją odiadą, aniżeli moram kraiom naszym szkodliwą patientur satagentque, aby j. mc. pan marszałek poselski statuta hora zasiadał y do consultaticy, plurium absentia non obstante, przystępował, kto bowiem z j. mc. panów posłów izby nie pilnuie poselskicy y czasu naznaczonego, evidententer patet, że albo prolongaticy potrzebuie seymowey, albo maiestatem izby poselskicy confundit, eludendo tempus, żeby mało co, albo nic nie concludowawszy poysc na gore. Nic słusniejszego (iako woysku,

ktorego czułością y odwagą y ieszcze czasu tak wiele oyczyźnie dostaie, że consilia inigere może) zapłacic de integro y taki obmyslic sposob, ut constet certitudo żołdu, anticipatine pracuiącemu, żołnierzowi. Mielibysmy się za szczęśliwych, gdybysmy eodem modo, iako y drugie woiewodztwa, będąc in possessione, contributione aliqua voluntaria z dymow do tey że zapłaty przyłożyc się mogli; lecz gdy fato Reipublicae y naszych kraiw dotąd exulamus, a nigdy słuszney dobr naszych possessiey non participamus y owszem od tegoż Rzeczypospolitey woyska częstokroc ledwo nie barzief, niż od nieprzyziaciela, impediti zostaiemy, tedy j. mc. panowie posłowie nasi hanc publicam woiewodztwa naszego nie ustaiącą calamitatem deferent Reipublicae, czopowe na Bieley Cerkwi y inszych fortcach, w ręku Rzeczypospolitey będących, dotąd ad privatus usus comandantow obrocone y dawno declarowane troie podymnego z uboztwa naszego Reipublicae deferent, tak y te summy nomine woiewodztwa naszego Rzeczypospolitey nasi j. mc. p. posłowie przekażą, aby to mogło na ukontentowanie woyska cedere cokolwiek, tak pan Paweł Tetera, iako y inni calamitoso Reipublicae tempore z dobr naszych wziefi y naszym nieszczęściem z bogacilisię, kładzie bowiem sobie woiewodztwo summ powziętych na million różnemi sposobami, a mianowicie ewectami, inductami, accyzami y opłaceniem koł młynskich y rudnickich; a iesliby Rzeczpospolita tego przyiąc nie chciała, tedy salva manet kożdemu ex privatis injuriato cum hisce depredatoribus woiewodztwa naszego actio inter causas speciales woiewodztwa naszego non obstante amnistia przeciwko ktorego protestamur, ile że od panow posłow naszych mamy te wiadomosc, że w izbie poselskiey nie było na nic zgody. Szkody iednak, przez woysko jego kr. mosci w dobrach ziemskich poczynione w tenczas mianowicie, gdy obywatele woiewodztwa naszego intraty mogli bydz participes, aby nie były amnistią pokryte, procurabunt j. mc. panowie posłowie y to efficient, aby ante omnia Wasilkowski, ktory y teraz, sub praetextu pozwolenia jego kr. mosci, ludzi kilka set zebrawszy, kraie nasze ingruit, miasto odparcia nieprzyziaciela, tegoż drażni, ostatek poddanych naszych

do kosztownych desperacyi przywodzi, a czasu nastąpienia nieprzyiacelskiego do wojewodztwa Wołyńskiego umyka się, zaraz kupe swawolną za uniwersałem jego kr. mosci rospuscił, a sam sub poena capitis do boku jego mosci pana hetmana stawic y koźdemu injuriato odpowiadac nie zbraniał się. A że contemptus legum iest pewne mentis Reipublicae omen, przeto nie przystąpią j. mc. panowie posłowie nasi do obierania marszałka poselskiego, aż prawu, na przeszłym seymie postanowionemu, in diplomate exulibus, a osobliwie zadnieprzanom, danemu, satisfiet, y reclinatoria ukazane będą, za co osobliwie izba poselska cała uiąc się powinna, ktora nomen legum officinae sortitur, y nie wprzod nowe prawa knowac, aż stare executionem wezmą, conetur, jakoż gdy toż powagą swoją zechce desideriom wojewodztwa naszego succurrere y przy upomnieniu się vacantow u jego kr. mosci te naszą słuszną praetensią promovere, pozwolą j. mc. panowie posłowie do obierania marszałka przystąpic, a potym żadney inszey nie puszczą materiey, aż in hoc passu ukontentowani będą. Iako iest za co dziękowac j. mc. panom posłom naszym, że in spem fortunae melioris Rzeczypospolitey y naszych kraioy constitutiey, titulo, sądy ziemskie wojewodztwa Kiiowskiego, na przeszłym seymie wymogli tak, aby do teyże constitutiey additum to było; omnem amovebunt curam, iż w regestrze causarum specialium causae expulsionum et alit generis sądzone były, ostrzegszy juxta exigentiam causarum wzdawania, a sposob habitaque ratione spustoszenia, juxta novellam constitutionem do wszystkich exequo należącego, ponieważ zdasię, że nie cale ostrzeżono spraw de novo emergentium do tego regestru neleżących integritas, którąśmy już ostrzegli per manifestationem przez nas w trybunale porrectam. Mamy te rellatią, że dekret trybunalski Lwowski przy sprawie z Tynfem y panem Boratynim j. mc. panow superintendentow odesłał na seym zaczym, aby tam dent rationem, mianowicie superintendent Birgoski z Reydem, mieszczaninem Lubelskim, ktorego na mieyscu swoim za dozorce minnice creował, pomogą szczyrze j. mc. panowie posłowie nasi wojewodztwom drugim. Acz to wszystkich j. mc. pa-

now posłów z różnych concernit wojewodztw, żeby były według dawnego zwyczaju ex officio dawane posłom gospody, iednak iż to osobliwie wygnancom, którzy na strawe posłom dawac nie możemy, przykrzyc się musi; przeto starac się będą j. mc. panowie posłowie nasi o reassumptiā prawa oddawaniu grzywien posłom y gospod. Iż prawa postanowione nie tylko a consensoribus ich violantur, ale iuż różnemi adinventiami subvertuntur y prozno stawią się, gdy subsunt convulsorum solis, iako miedzy innemi pupillorum, osobiscie pupillorum prawam doysc dobrze, titulo, filiae, quae haereditant, obostrzonym krzywdą, wążą się iednak tutores, ut extant, exempla, na prawo, nic nie dbając wprzod conditionibus pactis milisque, ab inventionibus legem publicam follentibus onerare moritos, a potym exhaereditare pupillos, zlecamy tedy j. mc. panom posłom, aby sollicite staralisie oto, iakoby przez surową na to karę włożoną tutorow malevolentiae zabiegłosie, nec sufficiat de lege publica, iż dobra pupillae przywroczone byc y zapisy, quibuscunque pactis et conditionibus per adstrictum necessitatumque maritum wycisnione, subesse cassationi mają, nie tylko ad instantiam etiam remotissimorum amicorum, iesli proximiores, albo negligunt, albo ex favore tutori conspirarunt in laesionem et lex haereditationem pupillae, ale ad instantiam cujusvis w sądach trybunalskich ex registro officij sprawowac się, gdyż to publica publicae leges convulsae injuria, takowy tutor et convulsor powinien et convictus dowodami conditionum necessitantium maritum super consensum resignationum per tutorem factorum et haereditationisque pupillae ne ausus convellendae legis publicae et defraudationis mogł, inventionesque quaevis ex haereditandarum laedendarumque pupillarum contra jus publicum crescant, instare y prosic oto, iż tacy opiekunowie, którzy loco augendae fortunae pupillaris, nie tylko krew własną bonaque earum dolo et fraudi habent, ale ipsam quoque legem convellunt et tollunt publicam perindeque legis publicae, quae est parens et vix nostra, existant słusznie privatione pati bohorum propriorum, ut a pupilla tutor avulserat, karany byc ma według prawa titulo, lex

requirit audacia plerumque preversorum, ut non simus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponamus. A iż siła należy natym Rzeczypospolitey wszystkiew, aby z carem jego moscią Moskiewskim raz pacta przez j. mc. panow commissarzow oboygga narodow namowione, quam cellerrime reducantur in executionem, żeby tym prędzey certus et sufficiens numerus woysk cara j. mc. Moskiewskiego na odpor koźdemu Rzeczypospolitey nieprzyziacielowi per approbationem pactorum był postanowiony y namowiony, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, a oraz inire modos mają ze wszystką Rzeczypospolitą braterskiew z chanem j. moscią y ze wszystkiem Krymem dotrzymania ligi, woysku także jego kr. mosci Zaporozskiemu, aby pewne dobra jego kr. mosci na futory rozdane były, ktore to dobra od stancy żołnierskich wolne byc mają, aby żadney toties stwierdzonemi przysięgami oddania wiernego jego kr. mosci poddanstwa woysko jego kr. mosci y Rzeczypospolitey do zruszenia onegoż nie dawało okaziew, ktorego woyska certus numerus, a woysko Zaporozkie nie w kupie takowe ma miec residentiae, koźdy zas starosta ukrainny na swoich starostwach residowac ma pewną przy sobie chowac ludzi liczbą. Wiemy to dobrze, że się na przyszłym seymie przez commissiew między Rzeczypospolitą a woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim nie obeydzie, z poselskiew izby uprosilismy j. mc. panow Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, a z koła rycerskiego pana Jana Suszczanskiego Proskurę, podczaszego Kiiowskiego, j. mc. pana Alexandra na Szumsku Woronicza, podkomorzego Kiiowskiego, pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, pana Jana Wołczkiebura Olizara, podsędka Kiiowskiego, y j. mc. pana Michała Prykalskiego, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, y innych j. mosciow, kogo sobie ex equestri ordine obiorą. Starac się oto j. mc. panowie posłowie mają, aby xięgi woiewodztwa Kiiowskiego tak, iako w W. X. Litewskim, od cara Moskiewskiego oddane były, y oto domowiac się będą, aby poddani nasi na tamte nie przychodzili Dniepru strone y ci, ktorzy z czyiegoż kolwiek

poprzechodzili gruntu, żeby wydani byli. Wielką ztąd Rzeczpospolita ponosi szkodę, że praetia rerum in summam podniosły się censuram, dla tego iż kupcy monete złotą y srebrną zagranice powywozili y tak czerwone złote, iako y talery podwyszeniem ceny currenti in regno przykupowali monetae, tedy ktokolwiek abhinc ważył by się zwyszpomienione pieniądze w większey brac cenie, takowy poena confiscationis bonorum karany byc ma, forum parti laesae inter causas fisci naznaczając, a j. mc. panowie posłowie procurare mają, żeby takowa mennica odwarta była y takowe Rzeczpospolita biła pieniądze, ktore by etiam apud extraneos currere mogli. Propter inopiam ex facultatibus nostris rowno z drugimi woiewodztwami przy boku jego kr. mosei pana naszego miłościwego pospolitym ruszeniem stawac nie możemy, tedy pro personis nostris do boku jasnie wielmożnego j. mc. pana woiewody, generała ziem Kiiowskich, albo ktorego kolwiek z j. mc. panow urzędnikow ziemskich, ktory pro tunc naywyższy będzie, zkupiemy się, hoc adiecto, że ktory kolwiek z j. mc. panow obywatelow naszych w woiewodztwach inszych ma swoje possessie, a w tymże woiewodztwie Kiiowskim in persona sua poydzie, takowym w tymże woiewodztwie wołno stawiac będzie poczty. Siła na tym należy woiewodztwu Kiiowskiemu, aby forteca Kiiowska ludzmi y municiami dobrze opatrona była, ponieważ w dispositiey niedługo będzie zostawac Moskiewskiey, tedy j. mc. panowie posłowie nasi znosic się mają z jasnie wielmożnym j. mc. panem woiewodą Kiiowskim, aby anticipative przed wysciem Moskwy z Kiiowa nasze praesidium wprowadzone było, aby tandem aliquando za wprowadzeniem onego jasnie wielmożny j. mc. pan woiewoda mógł generalne woiewodztwa Kiiowskiego z czynac sądy; a ponieważ propter desolationem znaczna uyma temuż j. mc. panu woiewodzie zostacie intraty, tedy per conservationem dignitatis palatinatis, aby j. mc. pan woiewoda participował sumnę od cara j. mosei Moskiewskiego, efficient j. mc. panowie posłowie nasi. Insze fortece, iako to: Kamieniec, Lwow, Łodz, Włodzimirz y Kowel, ktory iuż znaie j. m. pan kracyczy coronny

suo sumptu fortificowac poczał, aby dobrze opatrzone były y od statiy żołnierskich wolne, starac się mają j. mc. panowie posłowie; także oycom dominikanom Włodzimirskim sprawic to mają, u ktorych akty publiczne kilka woiewodztw odprawowac sie zwykły, aby grunta ich od żołnierskich stanowisk wolne były. J. mc. pan podskarbi koronny lubo meretur to, żeby in fidem j. mosci zaciągnionych pieniędzy miał by był respectus dla tego, yż woysku rozrywac się nie dał, ale że tenże j. mc. pan podskarbi, tak za niewypłaceniem assignathey jasniewielmożnemu j. mc. panu woiewodzie generałowi ziem Czernihowskich, wielkiemu posłowi do cara j. mosci Moskiewskiego pro confirmando pacta, cum tota Republica oboysa narodow postanowionych, dla ktorey niewypłacenia tenże j. mc. pan woiewoda legationis suae retardavit cursum, że cale j. mc. dla nierychłego przyscia żadnego według pact in tam ardenti Reipublicae casu nie dawał posiłku y, przez niewypłacenie powinnego Tatarom trybutu, był z nimi do rozerwania okasią ligi, dla ktorego Rzeczypospolita tak znaczną y szkodliwą poniosła ruinę, tudzież y przez niewypłacenie assignathey woysko in opere belli byc nie mogło, tedy zniesc się mają j. mc. panowie posłowie, aby j. mci kwit niebył dany, aż te wszystkie y woysku zwinionemu wypłaci assignatie. Lubo j. mc. pan Stephan na Czerniehowie Niemirycz, przeszły podkomorzy woiewodztwa Kiiowskiego naszego, nas deseruit, y my j. mc. pana Aleksandra na Szumsku Woronica za prawdziwego podkomorzego mamy y onego zawsze consiliis nostris praesentem odstępowac nigdy nie myslimy, iednak za słuszną rzecz rozumiemy, aby j. mc. panowie posłowie nasi przyczynili się za j. mc. panem Niemiryczem do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby mu przez dany gleyt do oyczyzny pateat aditus y sprawienia się koźdemu, do jego mosc praetensią mającemu, sposobnieysza otworzyła droga tak ze, aby za domu iego y osoby samego z wielką substantiey uymą oswiadczone in Rempublicam et palatinatum nostrum zasługi, dany był urząd iaki koronny jego mosci, upraszac jego kr. mosci jch mosc panowie posłowie nasi nie zaniechają, wniosą przy teyże materiey,

lubo acceptata commoda occasione, aby terazniejszemu j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, tæk dawno in toga et sago oyczynnie służącemu, co ex pane benemeritorum od jego kr. mosci confero- wano było. Tracic musi koždy żołnierz do przysługi Rzeczypospo- litey ochotę, gdy po niespodziewanym chorągwi zwinieciu nie rychło, albo żadney w odyskaniu zasług niema nadzieie, mocno tedy j. mc. panowie posłowie nasi przy tym się opponowac będą, iako by dawne zasługi regimentowi s. p. j. mc. pana Jerzego na Czerniechowie Niemiryca, podkomorzego Kiiowskiego, w W. X. Litewskim per con- stitutionem anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, assecu- rowane, tegoż sukcesorow iako nayprędzey dojsc mogło także y zwinionym chorągwiom osobliwie j. mc. pana łowczego Kiiowskiego y j. mc. pana Drzewieckiego zasługi, aby wypłacone były, jużto nie tylko tym, ktorzy publica tractant negotia, ale omnibus notum, iako sprawa ordinatney Zamoyskiej przeszłych seymow impediabat consilia publica, zaczym aby tak wielkie domy oyczynny dobrze zasłużone, z ktorzych diffidencij woiewodztwo nasze y cała Rzecz- pospolita musi byc żalosna, przez sąd jego kr. mosci combinowane były, nie omieszkaia serio intimere j. mc. panowie posłowie nasi y u jego kr. mosci pana naszego miłosciwego słowa in facie Reipu- blicae na przeszłym seymie danego upomniec. Wielkie w tym a potentioribus odnosimy praejudicium, że poddani zmaiętnosci naszych do nich uciekaia, extraditionem zas y prawem vindicare nie możemy, dla tego że per possessores bonorum suorum wychodzą ex causa extraditionis, serio invigilabunt j. mc. panowie posłowie, aby, gdy convenitur dziedzic o wydanie chłopow in vicem cum possessoribus, należeli ad extraditionem subditorum y zarowno unus ad alium sese non referendo prawne patiantur termini. Jako kożdemu utrapionemu, tak sirotom pozostałym benemeriti in Republica civis s. p. j. mc. pana Marcina Liniewskiego, łowczego Brasławskiego, podadzą dex- teram j. mc. panowie posłowie nasi, aby kwit onemu przez s. p. jasniewielmożnego jego mosc pana Bogusława na Lesznie Leszczyn- skiego, podskarbiego koronnego, z proviant - magistrystwa dany

był per constitutionem approbowany. Kożdy, ktory in Republica nie iest peregrinus przyznac to musi, że iasnieswieconego xięcia j. mc. pana wojewody Bełzkiego tanta sunt merita, że modum coaequandi przybrać ich trudno, zaczym tak tych respectu, iako y zniszczenia nie porownionego dobr xięcia j. mc., primo loco instanciarum mają miec corde j. mc. panowie posłowie nasi przypomniec to jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, ukontentowany y do dalszych przysług dobru pospolitemu potrzebnych przychęcony, a według constitutiei o zniszczeniu Zbarażu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio postanowionej od Rzeczypospolitey odniosł recompense. Trudno uiąc zasługom jasnie oswieconego xięcia j. mc. Konstantego Wiszniowieckiego, zaczym y tego desideriom o Zmigroda i składu winnego lege publica ostrzeżeniu promotebunt j. mc. panowie posłowie nasi, nim dalsze occurrent in Republica occasiones nagrodę tegoż jego mosci zasług y znieszczenia wielkimi terazniejszyemi nieprzyjacielskimi incursiami y obozowaniem pod Wyżgrodkiem dobr ciężkiej ruiny recompensa. Gloriosum opus j. mc. pan Bogusław Horain, sędzia ziemski Kiiowski, przez koszty własne y prace swoje wystawia przed oczy, gdy fortece Łucką nie tylko munitią de proprio ejus, ale y proviantem dostatecznym regulariter erigere począł, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby habeatur respectus tak znacznych prac y kosztów jego mosci. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. mc. pan Ołizar Wołczkiewicz, podsędek Kiiowski, pressus, mając z inszemi równą bracią zruinowane dobra, ale też po expeditiei Czudnowskiej wszystko woysko Rzeczypospolitey y jnfanteria w miescie jego kr. mosci Korosteszowie na hyberne postanowione, na kilkakroc sto tysięcy szkod uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabierało, instabunt j. mc. panowie posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego kr. mosci y panow commissarzow, aby na verificatią takowey j. mosci ruiny z tego seymn ordinowała Rzeczpospolita. Desiderium jasnie wielmożney j. mc. paniei wojewodziney Braślawskiej o

Międzyboż, aby od wszelakich wolny zostawał exactij, także wielmożnego j. mc. pana podstolego koronnego Podhayce, ponieważ przez obozy tak woysk koronnych, iako y nieprzyacielskich, są spustoszone. Wielmożney ieymosci paniey krayczyney W. X. L. aby summa oddana była. J. mosci xiedza archimandryty Mieleckiego aby monaster y z dobrami wolny od stancij żołnierskich zostawał. Wielmożnego j. mc. pana pisarza polnego koronnego racione avulsionis bonorum aby była recompensa. J. mc. panu staroscie Newogrodzkiemu na Uławowce aby summa assecurowana była. J. mc. pana Tyszkiewicza, maiora, racione indienatu, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby specialis a Republica był respectus. Ktore wszystkie zwyszpomienione punkta instructionis j. mc. panom posłom zwyszmiarowanym fidei, dexteritati et conscientiae iterum atque iterum committimus. A te wszystkie punkta instructionis zwyszmiarowane aby j. mc. pan marszałek koła naszego, unanimis vocibus uproszony, do grodu Włodzimirskiego per oblatam podał y ręką swoją podpisał, uprosilimy. Działo się we Włodzimirzu dnia szesnastego decembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У тоє инструкѣциі подпис руки его милости пана маршалка в тые слова: Wacław z Staieszyna Stoinski, woyski Lubelski, podwoiewodzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкѣция, за поданем и прозбою вышречное особы подавающее, а за моим урядовым прынятем до книгъ вивешныхъ вгородскихъ Володимерскихъ естъ вписаная.

Книга врод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 706.

XLIII.

Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ.

. . . Tak się wyniosła złość żydowska, że żadnego prawa na siebie postanowionego suis perversitatibus nie dopuszcza w skutek przywodzie, zacyzm ineatur modus rigidae animaduersionis et poenarum capitalium interpositionis w czymby kolwiek przeczno prawom dawnym exorbitarent ich malitia...

Книга прод. Владимир. 1669 г., № 1040, л. 749.

XLIV.

Инструкція кіевськихъ дворянъ посламъ, отправленнмъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новизбранному королю Микханлу о принятіи мѣръ для защиты Кіевскаго воеводства. О посольствѣ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избраніи короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замойскими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князи Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разсмотрѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по котсрму они судятся. О кассацин рѣшеній каптуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы че-

резъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привилегіи на почетныя званія и должности. Объявленіи званій каштеляна и стольника Киевскихъ вакантными. Объявленіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пява, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Киевскаго подскарбіи Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска отъ уплаты податей и отъ военнаго постоя на десять лѣтъ.

Року тисеча шест сотъ шестдесят девятого, месеца августа двадцатого дня.

На вряде кгородском, в замьку его кор. милости Володимерском, передо мною, Томашом Савицькимъ, наместникомъ присяглымъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожоный его мил. панъ Михалъ Триполский, писар земтский Киевский, маршалокъ на тот час кола рыцарского воеводства Киевского, инъструкцію тогожъ воеводства, презъ их мл. пановъ обывателей воеводства Киевскаго на сеймику предсеймовымъ коронаційнымъ згодне постановленую, рукою своею власною подписаную, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ пер облатамъ подаль, такъ се в себе маючую: *Instructia wojewodztwa Kiiowskiego na seym koronationis w Krakowie faelicissime obranego krola jego mosci Michała, krola Polskiego, wielkiego xięcia Litewskiego, na seymiku we Włodzimirzu spisana, a j. mc. panom posłom, sine contradictione obranym, to iest: wielmożnemu j. mc. panu Alexandrowi na Szumsku Woroniczowi, podkomorzemu, j. mc. panu Janowi Suszczanskiemu Proskurze, podczasemu, jego mosci panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, urzędnikom ziemskim Kiiow-*

skim, dana dnia dwudziestego augusti anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Kożdy to przyznac musi, że dawna dispositio Bozka, ktora creat reges et format principes, dała wieczny pochop y utwierdziła pectora civium Rzeczypospolitey Polskiej do podzwignienia oyczyzny, aby opuszczony thron magestate nowo luminari osadzić et serenare mogli, jakoż zostawiwszy posteritati nostrae encomium, per liberas voces szczęśliwie nam panującego obralismy pana. Weselię weselem doskonałym, oyczyzna cała, mając pewną nadzieję, iż cum hoc lumine novo wruci się dawna sława, dawne szczęście, pożądany pokoy y czasy złote do Rzeczypospolitey, weselic się nad inszych musi woiewodztwo Kiiowskie, ktoremu spes affulsit ammissorum restitutionis, że za szczęściem obranego pana, a teraz faelicissime koronowanego, do fortun swoich przydą, jakoż ich moc panowie posłowie, powinszowawszy jego kr. mosci długoletniego panowania, pokornie prosic będą, aby użyć raczył clementiam nad tym utrapionym woiewodztwem y remedium wynalazł, iako by te woiewodztwo, dawno czekając refrygerium, szczęśliwym panowaniem jego kr. mosci mogło przysc ad faelicem successum. A nie nayduie lepszego sposobu toż woiewodztwo stabilitatis suae, iako kiedy, ex innata virtute et amore in patriam, na zruinowanie zawziętości nieprzyjaciół Rzeczypospolitey pospolite ruszenie ex facultatibus za instantią jego krol. mosci uchwalone et ad effectum przywiedziane a tota Republica będzie, woiewodztwo też Kiiowskie, lubo są exules y mają libertatią od pospolitego ruszenia, ostatek fortun swoich y zdrowie przy dostoięstwu jego krol. mosci na reinductią samych siebie y na ukrocenie nieprzyjaciół Rzeczypospolitey poniosą y iuż połkownika y rotmistrzow dla lepszepo porządku między sobą obrali, co declaratum iest przez osobliwe laudum. A że ich moc panowie obywatele są orbati substancyi swoich przez insult nieprzyjaciela, ich mc. panowie posłowie upraszac będą jego kr mosci y wszystkiew Rzeczypospolitey o naznaczenie ex primis vacantibus reclinatorium na całe woiewodztwo, seorsive iednak prosic będą na obywatelow tego woiewodztwa, za Dnieprem

dobra mających, gdy et per diploma wojewodztwu dane iest, to a tota Republica declaratum y ni doczego nie przystąpią, aż się temu satisfiet. Iest to lege contra, aby religia ritus graeci przy swoich wolnosciach, prawach y prerogativach nie zostawała, więc że te uspokojenie per tot tempora ad suum effectum nie przyszło y teraz novissime na electie jego kr. mosci w reces ta materia poszła j. mc. panowie posłowie po obraniu j. mc. pana marszałka przy tym opo-
nent se, aby żadna wprzod materia traktowana nie była, ażby satisfactum było religiey ritus graeci disunitorum tak w oddaniu cerkwi y dobr; upomnią się też serio o naznaczenie commissarzow do odebrania cerkwi y dobr tamże zaraz, ratione władcytwa Przemyskiego, władcytwa Lwowskiego, archimandrij Leszczyńskiej, omnem curam adhibebunt; tudzież o reclinatorium ex bonis ecclesiasticis vacantibus j. mc. oycu Winnickiemu, metropolicie Kiiwskiemu, ktory propter injuriām temporum niemoże miec aditum ad bona. także y apparatusa metropolitanskie, indebite u kogo inszego in possessione będące, domowią się. Sam czas per occasio felicis coronationis jego kr. mosci pana naszego exigit po cały Rzeczypospolitey, aby clenodia Reipublicae wszystkie presentowane były, j. mc. panowie posłowie attentissime doyrzec tego mają, żeby klejnoty, według inventarzu millesimi sexcentesimali undecimi oddane, in casu zas, iesliby nie wszystkie, iako inwertarz opisuię, okazali się, instabunt ich mosci, żeby ci j. mc. panowie senatorowie y urzędnicy koronni, ktorzy w zawiadywaniu mieli y mają, dali rationem, gdzie się rozeszło proficuum Reipublicae, alinationem klejnotow przymą, a co poszło ad privatam usum, to jch mc. w zawiadywaniu mające, ex proprio refundere powinni y oto sądzeni bydz mają. W wielkim podziwieniu wojewodztwam to byc musi, że dawne consuetudo et lex circa electionem dana nie przychodzi ad effectum y, iako zawsze bywało, aby suffragia wiernych poddanych obranego per liberas voces pana do druku podane były, teraz qua metodo staneło, iż z oswiadczoney życzliwosci, przeciwko obranemu panu, nie iest contestatio autentica przez druk, pilnego w tym przyłożą

starania j. mc. panowie posłowie w dowiadywaniu, dla czego to się stało, y, aby były podane do druku, procurabunt; rationem zas odmienienia deputatow ad orbitantias wojewodztwa Kiiowskiego mają się dowiedziec. Iako zawsze nicorruptialis fides była synow Rzeczypospolitey naszej Polskiej, barziesy sobie libertatem, niżeli jakie upominkowanie ab exteris, kładli, niezagrzebiona y dotąd in pectoribus też virtus życzliwych oyczyzny synow, a że fama volat o niektórych, jakoby mieli hanc virtutem suam odmienic, pokwapwszy się za podarkami y wyliczeniem pewnych summ ab exteris, których, iako dawne prawa et constitutiones regni pro hostibus Reipublicae declarują, tak j. mc. panowie posłowie nasi, wziąwszy wiadomosc od jch mc. wiadomszych o takowym postępku, legi publicae et votis totius Reipublicae accomodowac się powinni y o sąd na takowych prosic jego kr. mosci będą. Dabit przytym j. mc. pan Czerkas rationem, cuius instinctu et mandato iezdził po Ordę zaciągając, czego pilnie doyrzec mają. Ni na czym barziesy, iako na commissiey wiecznych pact z carem jego moscią Moskiewskim fundatur uspokoienie Zadnieprskiej prowintiey y wojewodztw tam będących, tak odebranie fortecy Kiiowskiej, j. mc. panowie posłowie jego kr. mosci prosic będą o prędkie przyprowadzenie ad effectum tey commissiey, non obviando szczęściu jego kr. mosci; jesli by też do wypisu kozakow rejestrowych przyszło, commissarz nie na seymie, ale na seymiku relationis z wojewodztwa Kiiowskiego, obrany byc ma. Przez tak wiele seymow niemało zawsze sprawa czasu bierze ordinatiey jch mc. panow Zamoyskich z więzną jeymcią wojewodziną Ruską et cum successoribus j. mc. pana wojewody Sędmirskiego więc, żeby iuż więcey ta sprawa nie tamowała negotia Reipublicae, invenient modum cum tota Reipublica, j. mc. panowie posłowie do uspokoienia. Wielki uszczerbek cała Rzeczpospolita ponosi w namnożeniu monety szelągowej, za którą wielkie monopolia różnych towarow potrzebnych stanowi szlacheckiemu nastąpili, a że się dzieie to ex occasione Tynfa y Boratyniego, a niedozorem j. mc. pana Krasinskiego, podskarbiego koronnego

przeszłego, tedy ponieważ submittowała się onych stawie, j. mc. panowie posłowie instabant, aby dosic się stało tej submissiey, a jego kr. mosci prosić będą o lepszą monetę z minnic jego kr. mosci; economie też króla jego mosci, że byli ante electionem in dispositione j. mc. pana podskarbiego koronowego y innych administratorów, tedy faciant calculum Reipublicae, gdzie się co podziało, ad posterum aby economie w administracją nie były dawane cudzoziemcom, ani ignobilibus personis. Ktokolwiek bene meretur de Republica z stanu szlacheckiego, spodziewa się mieć gratitudinem od jego kr. mosci, ale że iest zatamowana droga tenuioris fortunae wiernym poddanym jego kr. mosci ad gratiam, przez rozdawanie wiele wacansów unius personae et minorennibus, tudzież per jura communicativa białogłowami tak barzo iż wiele wylewają krwi dla Rzeczypospolitey, a nic nie biorą, supplicować panowie posłowie będą do jego kr. mosci, aby w wacansach adaequata distributa była bene merentibus, obwarowawszy in futurum, aby tego więcej nie było, a te jura communicativa także possiessiones minorennium bonorum Reipublicae skasowane były, providebunt z tym iednak dokładem, że terazniejsze wacansy obywatelom woiewodztwa Kiiowskiego, według diploma dane, rozdawane być mają. W oczach wszystkiey Rzeczypospolitey lucidissime emanant odwagi nieporachowane, koszty bez nagrody, desolacją bonorum tempore obsidionis Zbaraża propter Rempublicam więźcicia j. mosci woiewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, która szkoda w desolatiey Zbaraża, iuż per commissarios assignatos od Rzeczypospolitey iest lustrowana, jeh mosc tedy panowie posłowie, stosując się do prawa pospolitego w szkodach, przez obozy poczynione in bonis haereditarijs, pilno w to się włożyć mają, iakoby ex primis vacantibus wiąże jego mosc ukontentowany został; także y ratione odebrania starostwa Drabimskiego a summa liquidowana et assecurata, względem stawienia ludzi na pilnowanie limites Ukrainy, z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona y oddana aby była. Iuż to nieraz praedicatum, żeby ci jeh mosci, którzy chorągwie polskiego zaciągu mają, nie mieli reimentów cud-

zoziemskich, procurabunt j. mc. panowie posłowie, prawem obost-
rzywszy poenam na takowych, in eadem włożysz, aby się takowe
inconvenientia niedziały, excepto jch mc. panow hetmanow a zwi-
nionym chorągwiom, tak dawnym, iako też y swiże, aby zapłata
doszła, urgebunt. Miało iedne consolatio woiewodztwo Kiiowskie a
Republica, że sancta justitia non vacillabit w sprawach onych, a
to przez sądzenie regestru spraw specialnego, więc że nad wolą
woiewodztwa Kiiowskiego in dubium vocovano te sądy per consti-
tutionem electionis y pociągnięciem trybunału do świętego Tho-
masza, przyłożą sedulo pilnosci w reassumowaniu tych sądow, hoc
adicto, żeby w tym że regestrze sprawy do zapisow et simplicius
in viciae, oprócz spraw granicznych, sądzone były, ten zas czas,
ktory iest declarowany w sądzeniu trybunału post festum sancti
Francisci, na tygodnie woiewodztwa Kiiowskie, Wołyńskie, Brasław-
skie y Czernihowskiego podzielono y constitutione approbowano, w
ktore tygodnie żadna sprawa innych woiewodztw sądzona byc nie
ma, y statut, którym się te woiewodztwa sądzą, był drukowany.
Dekreta, na sądach kapturowych ferowane, ktore contra legis sa-
piunt, cassowane y annihilowane staraniem j. mc. panow posłow
byc mają, iednak za dowodem partis laesae. Correcturam jurium
mianowicie processow przewlokłych executiey przędkosc, depacta-
tionem od urzędnikow grodzkich y sądu ziemskiego, względem iecha-
nia na executią y naznaczenie od executiey scrutiniey solarium,
neglientiam officialistow in executionibus y obostrzenie rigoris juris,
podwyższenie win, ktorzy contraveniunt decretis tribunalitijs, ow-
szem uznanie succubitey poenas complicitatis, według zapisu spra-
wowanie się in foro, sine exceptionibus et sine appellatione na tri-
bunał, w cancellariach placenie minut, wszystko commitimus fidei
jch mosci, iednak obowiazujemy, aby to wszystko nam declaratum
było per constitutionem. Względem miejsca w izbie poselskiej
upomnią się, aby posłowie naszego woiewodztwa mieli locum desig-
natum, iako mamy w trybunałach y iako declaratią daią. To też
miec chcemy, aby po trzech seymach był capax iechania na seym

poseł, anie na kozdy seym. Należy to ad correcturam jurium, aby była descriptio assistentey majorum in fortuna braci naszych, ktorzy barziej propter oppraessionem nobilitatis chowaią gwardie, niżeli dla obrony Rzeczypospolitey, niech tedy per legem będzie determinata jch mc. assistentia. Inibunt modum j. mc. panowie posłowie cum Republica, iakim sposobem facilior będzie aditus executionis decretorum in bonis jch mc. oneratis. Wielka iest y w tym variatia, że inpossessionati otrzymuią przywilegie na dignitarstwa y urzędy ziemskie; y lubo iuż constituią warowano, aby takowe nie wychodziły privilegia y iuż poena założona na donatariusza dwa tysiąca grzywien forum w trybunale inter causas officyi naznaczone, iednak iż his poenis takowy abusus pohamowac się nie może, vigilabunt jch mc. panowie posłowie, aby major poena, to iest, cztery tysiąca grzywien polskich cum ammissione officij. Tamże in eodem termino starac się będą, aby kasztellania y stolnikowstwo Kiiowskie były pro vacanti, gdyż są inpossessionati possessores officiorum. Ich mc. oycowie jezuiaci, w Warszawie reziduiący, ponieważ nie maią pozwolonych szkół, a teraz one eriguią, zabiegaiąc zamieszaniu studentow z ludzmi przyiazdzaiącemi ad tractanda publica negotia, maią byc te szkoły zawarte per constitutionem. Barziej wielką szkodę residentia pana Piwa w powiecie Owruckim, niżeli commodum Reipublicae przynosi, ktory nad comput waży się mieć ludzie woluntarskie, inscia Reipublica, dowiedzą się j. mc. panowie posłowie, za czym listem przypowiednym te ludzie chowa na zruinowanie kraju tamecznego, y procurabunt, aby te ludzie zwinieni y zwiedzeni byli, a sam aby był karany, według wynalazku Rzeczypospolitey; instabunt, też serio j. mc. panowie posłowie nasi za j. mc. panem Staphanem Niemirzyczem na Czernichowie, przeszłym podkomorzym, aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, pomniąc na zasługi y odwagi z wielkim kosztem tak domu j. mosci, iako y samego jego mosci, Rzeczypospolitey oswiadczone, maiąc też respect na woiewodztwo nasze, żebyśmy się przez seymiki nie miesziali, zesmy, gdy nas deseruit j. mc., obrali j. mc. pana Alexandra Wo-

ronicza na Szumsku, podkomorzym Kiiowskim, także bene meritum oyczynie y woiewodztwu naszemu civem, conferował jego kr. mose wyszszy urząd koronny, albo stołek senatorski j. mc. panu Niemirzyczowi; a że różne ma j. mc. pan Niemirzycz aggravationes, personam suam y domowych zachodzące, occurent jch mosci, ut prosint indemnitati et securitati jch mc. Dozor płacenia woiewodztwu iest zlecony j. mc. panu pisarzowi polnemu y jego mose incurabit wiedziec expensa quarty takiey, aby taż kwarta zwożona była do Lwowa in praesentia j. mc. pana pisarza polnego przy pisarzu skarbowym, czego, że nie czyni pan Kowalikowsky, domowią się jch mc. panowie posłowie, aby disiderio jego mosci pana pisarza polnego koronnego, ile to iest lege declaratum, dosic się stało. Także też o podwysszenie jurgieltu j. mc. panu pisarzu polnemu y o ukontentowanie vacanssem znacznym za odwagi y przysługi Rzeczypospolitey jch mosci starac się pilno będą, Nie po iednokroc woiewodztwo w jnstructiach zlecało jch mc. panom posłom o zabicie j. mc. pana Wyhowskiego, woiewody Kiiowskiego, domowic się, więc nie wiemy, ex quali occasione ta krew szlachecka vindictam wziąć nie może, prosic będą o sąd ich mose panowie posłowie w tey sprawie. Nie małą krzywdę ponosi in honore j. mc. pan Ilinski, woyski Czernihowski, z dekretow sądow kapturowych woiewodztwa Wołyńskiego, zaczym deducet suam innocentiam, że iest non incompetenti foro sądzony, a jch mc. panowie posłowie przy tym staną, aby hoc decretum było cassabile. Wielmożny pan Alexander Woronicz, podkomorzy Kiiowski, nie szanując zdrowia swego y substantiey uymą, służy Rzeczypospolitey życzliwie y nie raz więzienie nieprzyacielskie propter Rempublicam ucierpiał, spodziewa się łaski jego kr. mosci; tak też y j. mc. pan Suszczanski Proskura, podczaszy, wiek swoy w woysku prowadząc do sędziwosci a z niemnieyszym uszczerbkiem zdzowia y substanciey, godzien iest ukontentowania od jego krol. mosci, za ktoremi ich mc. panowie posłowie intercedunt. Dobrze to zastużyli in Republica jch mosci: j. mc. pan Choyacki, starosta Żytomirski, j. mc. pan Kowalowski, lowczy Kiiow-

ski, wniosą jnstantią jch mc. panowie posłowie do jego krol. mosci et ad totam Rempublicam, aby mogli miec mercedem odważnych prac swoich, j. mc. panu staroscie Żytomirskiemu znaczną jaką daniną, a j. mc. panu łowczemn Kiiowskiemu, który y teraz koszty na commissią do Moskwy proprio sumptu prowadzi, na dzierżawie Osiekrowa przyznaniem lennosc, albo li też ukontentowaniem sumę, iako na tych ze dobrach. Constitutiey uwalnia bona terrestria ab omnibus oneribus j. mc. panow żołnierzow y zakazuje locationem obozow na dobrach ziemskich, więc że oboz terazniejszy iest postawiony na gruntach j. mc. pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. pana Mikołaja Wielhorskiego, j. mc. pana Andrzeja Rogulskiego, j. mc. pana Michała Komorowskiego, j. mc. pana Mikołaja Karsnickiego, j. mc. pana Mikołaja Bobin-skiego, za którym postanowieniem wielka desolatia w zbożach, w robocie na przyszy rok przeszkoda dzieie się, jch mc. panowie posłowie o satisfactią w krzywdach domowiąsę. Ponieważ nie na ieden seym petita wnosilo woiewodztwo w interessach j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, y teraz instabunt jch. mc. panowie posłowie, aby to wszystko, cokolwiek jego mosc sam wniesie, miało suum robur. Złota wolnosc polska wielom z narodow cudzoziemskich nobilibus smakuie, iakoż kiedy znaczna iest odwaga dzielnosci j. mc. pana Delmarka, j. mc. pana Tyszkimbeka, oberszterow jego krol. mosci, in Republica, tedy jch mc. panowie posłowie ad totam Rempublicam zalecą ich mosc, aby za indigeny Korony Polskiej swobod przyięci zostali, do ktorych wolnosci y swobod dobrze zasłużony j. mc. pan Berencza, oberszterleitnant jego krol. mosci, garnie się, ten aby do kleynotu szlacheckiego w oyczyźnie naszej był przypuszczony. Także też j. mc. pan Piotr Lebedowicz, człowiek godny y dla całosci Rzeczypospolitey, nie załuiący hanc gratiam od Rzeczypospolitey żada, a jch mosc panowie posłowie w promovowaniu y otrzymaniu nobilitatuey pilnego przyłożą starania. Pobożnosc y świętobliwe życie j. mc. oycy Stephana Horaina, archimandryty monastera Mieleckiego, indiget po nas zalecenia ab oneribus

militaribus dobr archimandrij, poniewaz dobra sunt terrestria y iuz barzo desolała, adhibebunt curam jch mc. panowie posłowie o libertatją. Wniosą do jego krol. mosci y cały Reczypospolitey za j. mc. panem Hipoldem Alexandrem Snitowskim, iako za wygnancem z woiewodztwa Kiiowskiego, a dobrze zasłużonym, aby summa osm tysięcy na erectją woytowstwa Żukowa, w woiewodztwie Lubelskim będącego, approbowana była cum advitalitate, a post decessum onego y jey mc. pani Marianny de Brzezic Snitowskiej proximis eorum, od tego, ktoby chciał possidere, oddana była. Niemniejszą ich mc. panowie posłowie będą mieli curam, aby summa Trubecka tak dawno jch mc. panom Sołtykom y teraz dobrze oyczynie zasługującym z skarbu Reczypospolitey wyplacona była. Przywiley ad male narrata caducowy j. mc. pana Stephana Rostka uproszony po panu Jerzym Jeniczu, sędzim grodzkim Krzemienieckim, uti arianum, ktory ante constitutionem de arianis na lat dziesięc umarł, iako niesłusznie uproszony ma byc cassowany, o co się domowią ich mc. panowie posłowie. Wniosą justantją do jego krol. mosci za possessorami woytowstwa Samborskiego y starostwa Przemyskiego, tudzież za j. mc. panem Gałęzowskim, ratione odebrania woytowstwa y ratione violentiarum, aby sądzone byli, jch mc. panowie posłowie jego krol. mosci prosic będą. Wielka desolatia miasta Włodzimirza wprzod od nieprzyziaciela, a potym od niediscretnego żołnierza, ponosi, jch mc. panowie posłowie wniosą ad Rempublicam intercessio y serio domowią się o eliberowanie od podatkw miasta tego z zydami, tam mieszkającymi, takze od stawania chorągwi y dawania chlebow y od wszelakich assignatij na lat dziesięc. Ktore wszystkie puncta, artykuły, przez nas namowione y postanowione, także też y wszystkie instantie commitimus ich mosci panom posłom naszym fide, honore et conscientia ich mosciow staraniu obowiązawszy, cum hoc declaratione, aby się też do artykułow w instructiey electionis applicowali, y dla wagi większey ręką j. mc. pana marszałka naszego rycerskiego są podpisane. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwudziestego augusti tysiąc szesc set

szeszedziesiąt dziewiątego. У тоє иньструкъциі подпис руки его мил. пана маршалка в тые слова: Michał Trypolski, pisarz ziemski Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая жь то иньструкъция, за поданем и жаданемъ вышъ менованого офферепта, а за принятемъ моим урядовым, до книг нынешних кгородских Володимерских есть уписаная.

Книга прод. Владимир. 1669 г., № 1040, л. 1003.

XLV.

Инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отпривленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности повозбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Черемышльскаго епископства отъ тягостей военнаго постоя. Объ оставленіи епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православнымъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военнаго постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи спсхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи гродскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогода-

телей. О протестахъ противъ выбора короля Михаѣла. О назначеніи спеціального канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомпрскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймѣ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому, отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ градскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхныхъ постановленій навознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхныхъ старостъ ихъ староства. О возстановленіи церкви св. Михаѣла въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести цѣдѣлъ; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла.

Року тисеча шестсот шестдесят девятого, месеца августа дня двадцат третего.

На вряде кгородском, въ замьку Луцькомъ, передо мною, Мацеемъ Казимеромъ Ястребьскимъ, наместникомъ буркграбства и замьку Луцького, и книгами нынешьными кгородскими Луцкими, становьшы очевисто, уроженный его милость палъ Кгабриель Гулевичъ зъ Воютина, хоружый земли Черниговьское, маршалокъ на тотъ часть сеймику Волянскаго, для записаня до книгъ нынешьныхъ, подалъ перъ облятамъ иньструкцию, одъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волянскаго ихъ милости паномъ посломъ на сеймъ коро-

национис даную, з подписом руки своее, о чом тая инъструкъ-
ция нижей вписаная шырей в себе мает, просечы, абы прынятая
и до книгъ въписаная была, которую я, уряд, прыймуючы, чытаем,
и так се въ себе писмом полским писаная мает: *My, gycerstwo*
woiewodztwa Wołynskiego, ziachawszy się pro die vigesima augusti
in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono do Łucka na sey-
mik constitutione electionis novi regis naznaczony, gdzie nie tylko
ex constitutionibus, ale y z ustney relathey jch mc. na electey
krola jego mosci praesentium pewną powzielismy wiadomosc, że Krol
krolow, Pan panuяących, w nieprzystępnym swietle mieszkaiący, pan
Bog dał eam unanimum mentem Korony Polskhey y W. X. Litew-
skiego civibus, iż, stosuiąc się ad legem divinam y do zwyczaіow
wszystkich pod słońcem narodow, de medio concivium tey Rzeczy-
pospolitey obrali za krola y pana wolnym narodom najasnieysego
jego kr. mosc, pana naszego miłosciwego, za którą wszechmocną
łaskę y dobrodzieystwo, nam coelitus daną, wszyscy my oddalismy
Naywyższemu chwałę y dziękow czynienie A zgodnie z poszrodku
nas obrawszy na seym coronationis, die vigesima nona septembris
in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo nono w Kra-
kowie naznaczony, de medio nostri bracią naszych, posłow, wiel-
możnych: j. mc. pana Wacława Hulewicza, na Koniuchach, Łuckiego,
j. mc. pana Jerzego Wielhorskiego na Horochowie, Włodzimirskiego,
j. mc. pana Stephana Ledóchowskiego na Korytnie, Krzemieniec-
kiego podkomorzых, wielmożnego j. mc. pana Stephana na Malowie
Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, j. mc. pana Gabryela
Hulewicza z Woitutyna, chorążego Czernihowskiego, y j. mc. pana
Jana Danilewicza Czekonskiego, ktorым, iako już veteranis Reipu-
blicae, gnaris to, co infra sequitur, zlecamy y na seymie przyszłym
agendum poruczamy. Naprzod aby przez marszałka poselskiego
jego krol mosci panu naszemu miłosciwemu powinszowali thronu,
na ktorым od pana Boga posadzony, y te nasze majestatowi pan-
skiemu opowiedzieli życzliwosc zdrowia y czerstwosci, y zwycięztw
ze wszystkich nieprzyacioł Rzeczypospolitey, y długiego na swey

fortunae panowania jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu życzymy, aby plenus aeri, satur dierum, laceratam Rempublicam wziąwszy, posteritati nostrae oddał integram; y żeby był y żył felicior Augusto, melior Traiano; od nas zas, iako od wiernych jego kr. mc. poddanych, aby deferant majestati filiale nostrum obsequium y declarowali, że nietylko fortuny nasze wszystkie, ale vitam et sanguinem przy dostoienstwie krola jego mosci pana naszego profundere gotowismy. Jakoż skorośmy powzieli jakies aboday falsos rumores, że nayduią się ci w oyczyźnie naszej, ktorzy electią jego kr. mosci pro irrita miec usiūią, tedysmy zaraz expediowali do jasnie oswieconego xiężęcia j. mc. pana woiewody Wołyńskiego peregrius od woiewodztwa naszego pronunc ex morbo podagrae decumbentem, prosząc, aby invigilet, a postrzegszy quod nocivum, dawał znac przez swoje do grodow uniwersały; jesliby też xiąże j. mc. tardaret dawac znac, tedy wielmożnemu j. mc. panu Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, fraterne injunximus, aby swemi obwiescił nas universałami y do sciągnienia się czas y mieysce determinował, na ktore my pospolitym ruszeniem, in armis et cum armis ziachawszy się, idziemy spieszno do boku jego kr. mosci, vitam raczey nostram obrawszy sobie stracic, nizeli słyszec y widziec adversi quid, coby jego kr. mosci pana naszego miłosciwego anxium et sollicitum distinere miało. Aże in locum instructey jego kr. mosci actus electionis pana naszego miłosciwego ad manus nostras devenit, w ktorym pacta conventa wyrożone, my his bene trutinatis et examinatis, że przez jego kr. mosc poprzysiężne approbavimus, iednak, w czym ieszcze nie dosyc stało się, przydaiemy osobliwie. Iż ciężkie od niematego czasu cała Rzeczpospolita dzwiga jarmo z occasiey incorrectae et indisciplinae militiae tak dalece, że łyzy ubogich ludziey przenikaiące niebiossa successui szczęśliwych skutkuw woiennych non evident y błogosławienstwo Bozkie zastanawiaią, czego iuż dłużej na karkach naczyh, iako gens libera, niechcąc dzwigac, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym na początku consiliorum przed wszystkimi materiami

z całą Rzeczpospolitą ineant modos ordinatae militiae, aby tak ciężkim y niesłychanym hibernom y prechodom, ktore ieszcze superant hibernorum extorsiones, zabieżeli, albo remedio ustawicznego in confinijs regni hibernorum, ktore miedzy rzekami Bohem, Bożkiem y Dniestrem byc mają, aby się żołnierz po oyczyźnie nie przechodził, ale na mieyscu stojąc przez deputaty na święty Marcin we Lwowie hyberną odbierał; albo iesliby się ten nie zdał sposob, tedy satius na powiatowego żołnierza ex facultatibus bonorum pozwalamy. Aże inaudito exemplo bez wszelakiey potrzeby in meditullio woiewodztwa naszego już to po kilkakroc z ostatnią zgubą naszą obozy stawaią, tedy lege publica od takowey oppraesiey upominac się ex onerationem, przeto y obowiązuiemy jch mc. panow posłów naszych fide, honore et conscientia, aby sine lege ordinationis woyska et ex oneratione perpetua tegoż woyska od woiewodztwa naszego do nas nie powracali, by się też y seym zerwac miał, gdyż dłużey takowey plusquam Othomanicam, abo Moschoviticam tirranidem, pati nie możemy. Patrząc y dzis z żalem naszym, że obozy w Bohurynie y w Uholcach, maiętnosciach j. mc. Hulewicza y j. mc. pana Wilhorskiego, braciey naszych, per vitam suae woynę tractuiących, stoią y extremam w nich y w okolicy czynią desolationis abominationem. Nigdy to za przodkow naszych y za wieku naszego nie było, kiedy practicatum, aby jch mc. spirituales gratiam mieli maiętnosci nasze wyderkafami, dziesięcinami obkładać, iako to teraz noviter czynic poczęli, że y dzieci, nawet szlacheckie syny, invitis, inconsultis et inscijs parentibus, w klaszatory incompletae aetatis indudunt, w kłopoty, frasunki et extremas anxietates rodzicow prowadząc, co Reipublicae deferent jch mc. panowie posłowie naszy, y gdy Respublica inter exorbitantias y te compositionem inter status wezmie ad tractandam exorbitantią, tedy jch mc. panowie posłowie naszy quam maxime instabunt et curabunt, aby jugum servitutis na kraie nasze dziesięcin y wyderkafow jch mc. spirituales nie zaciągali, szlacheckie syny sitiunt w szkołach crescere ad usus Reipublicae; a iesli by ktorzy, sponte sua, mając

annos już discretionis, miał sacris initiari, tedy ad quartam tylko sortem patrimonij należec będzie, iudicium też compositum aby omnino w trybunale zniesione było. Nad to domowic się jch mc. p. posłowie mają, aby fundacie nowe, ktore by ad praejudicium ecclesiarum cathedralium, albo episcoporum loci ordinariorum, także samych fundatorow, zawiaci się miały, żadney uwagi nie mieli y przeciwko ktorym by reclamationes et protestationes zaszyły a loci ordinarijs vel ipsis fundatoribus, vel eorum proximoribus, albo od kogokolwiek ex respectu publico zaniesione y producowane były, na apoprobatą onych na seymie nie pozwolą y owszem resistent jch mc. panowie posłowie naszymy. Iesli że co może byc sanctius, iako miec zgodę miedzy wzroznionemi narodami, a ponieważ miedzy narodem Ruskim religiey graeckiey, unitami y disunitami, wielkie zaszyły diffidentie, ktore przez tak długi czas publica regni mieszaią negotia, przetoż pilnie instabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby te wszystkie miedzy tym narodem diffidentie ratione quorumvis praetextuum, aże puszczaiąc iuz w dalszy recess były uspokoione, y tey że religiey graeckiey disunitis prawa, przywileia, diplomata juramentem jego kr. mosci specificie confirmowane były. Także puncta electionis świętey pamięci jego kr. mosci Władysława y po nich subsecuta diplomata do należney swoiey executiey per commissarios aby przywiedzione były. Jego mc. ociec Winnicki, metropolita Kiiowski, ponieważ ob injurium temporum do possessiey oney przysc nie może, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby krol j. mc. temuz oycu Winnickiemu ex primis vacantibus, uti bene merito, reclinatorium obmyslic raczył y dobra deoccupowane, iako to episkopią Lwowską, archimandrią Uniowską, legitimo jure onemu służące, quo usque nie wnidzie na metropolia, przywrocic raczył; także sprawę o naiazdy, violentią mocną, przez oycu Szumlanskiego popelnione bez wszelakiey odwłoki y recessu na terazniejszym seymie coronationis aby sądzono; apparatus tegoż j. mc. antecessorow metropolitanskie, ponieważ w nienależnych rękach zostaią, temuż j. mc. oycu metropolicie, uti bene possessionato y ad hoc munus officij

privilegiato, aby sine mora oddane były, condemnaty zas w sądach kapturowych Halickich, in foro incompetenti bez tegoż oycza Szumlanskiego na jeh mosciach otrzymane, aby zcassowane były, zlecamy to jeh mc. panom posłom naszym. Władcyctwo Przemyskie że do tychczas do uspokoienia przysc nie mogło y telko częstemi recessami differtur, instabunt jeh mc. panowie posłowie, aby to władcyctwo Przemyskie, juxta pacta conventa Vladislai Quarti, non obstantibus constitutionibus quadragesimi primi et noviter na convocathey uchwalonym uspokoiene de toto było; także władcyctwo Mscisławskie y archimandrya Leszczynska primis possessoribus aby oddane były, jeh mc. oycom unitom do tych władcyctw y archimandrij interesso-wac się aby wolno nie było in posterum, cavebunt jeh mc. panowie posłowie nasi. Cerkwie zas w Bełzie y ziemie teyże, ad instantiam j. mc. xiędza episkopa Chcłmskiego per iudicium capturale Belsense przysądzone, aby tenże dekret, iako praeiudiciosus prawom narodu Ruskiego et constitutionibus contrarius, zcassowany y te cerkwie prioribus possessoribus aby oddane były, invigilabunt jeh mc. panowie posłowie. Aże za namnożeniem się drukarnie w woiewodztwie Ruskim, przez różne osoby errigowanych, z ktorych, sine correctura starszych, wiele xiąg wychodzi ięzykiem słowianskim, starac się będą jeh mc. panowie posłowie, aby iedna telko drukarnia w woiewodztwie Ruskim bractwa Lwowskiego mieyskiego, pod tytułem Naswiętszey Panny, była, inscey żaden de novo erigere aby nie ważył się sub poenis legum regni et confiscatione xiąg y drukarni. Ad instantiam przewielebnego j. mc. oycza Horaina Stephana, archimandryty Mieleckiego, y kapituły jego mc. zlecamy, miłością braterską obowiązuąc jeh mc. panow posłow, serio to injungimus, aby mocno instare chcieli y punct promowowali ratione perpertuae libertatis monastera Mieleckiego od wszystkich ciężarow żołnierskich, ponieważ ten monaster pure na dobrach ziemskich ex fundatione et collatione zostaje et ex natura sui żadnym assignatiom żołnierskim y exactiom nie podpada. Także y monaster Białostocki aby iisdem, iako Mielecki, gaudeat immunitatibus et libertatibus. Stosując się

tak do listowney j. mc. oycy archymandryty y kapituły monastera Pieczarskiego Kiiowskiego, iako też niektórych jch mc. panow obywatelow woiewodztwa naszego, nie w uniey będących, instantiey zgodnie na to, quod aequum et justum est, zezwalamy, aby jch mc. panowie posłowie nasi omnino to poprzec y promowowac chcieli, aby specifica constitutione monastera ich Pieczarskiego Kiiowskiego prawa, przywileia y przywiley teraznieyszemu j. mc. oycu archimandrycie, fundusze, dekreta y wszelakie immunitates confirmowane y approbowane byli; także wszelakie, ad mala narata, z cancellaricy jego kr. mosci ad cuiusvis instantiam wydane na dobra tegoż monastera jura patronatus, reclinatoria, administracye, kaduki y niektore in quocunq;e juris subsellio z czyieykolwiek instantiey y o cożkolwiek condemnaty in contumatiam otrzymane aby lege publica praesenti constitutione cassowane annihilowane byli. Constitucia o prolongatye trybunału ani swego czasu, ani swym porządkiem weszła in volumen electionis et pactorum conventorum, ktorey pro rata przyjąc nie możemy, zlecamy iednak jch mc. panom posłom naszym, aby nie powracali bez correctury y ordinatye trybunału, tak iako się całej Rzeczypospolitey będzie zdała naydoskonalsza, osobliwo circa terminum tactum a iudicibus trybunału cautum było privatis, żeby ich deputati pod registrem o ledaco nie trzymali, ordinatia też aby w druk podana była et, ratione profugorum, aby processus skrocony był. Przez ustawicznę woysk przez woiewodztwo nasze przechody y w dostatkach naszych y poddanych naszych znaczna diminutia, także chorągwiom do nas assignowanym do zapłaty sufficere nie możemy, a Rzeczpospolitą mamy in evictione, z ktorey ratione diminutionis koniey jch mc. panowie posłowie nasi expostulabunt. Jako wiele złego z ohidą narodu naszego inducta adulterima moneta, żeśmy prawie ad extremam pauperiem przyszli, inquirent jch. mc. panowie posłowie nasi, kto tego przyczyną, żeby takowi legibus patrijs formato iudicio iudicentur, a że Tynph y Boratyni tego principales byli, a pan podskarbi niebożczyk koronny fidejussit Reipublicae, że miał stawic

Tynpha, przeto j. mc. pan referendarz koronny successor onerum et bonorum utrumque, statuat Reipublicae tak Boratyniego, iako y Tynpha, przeciwko ktorym dirigatur actio dla czego, tak ze srebra y ze złota złey monety narobiwszy, exviscerarunt Rempublicam. Distributiva justitia po te czasy inordinatissime szła, że w kilka jch mc. domow prawie niby per haereditatem bona regalia weszły, pilno oto starac się jch mc. panowie postowie nasi będą, aby na trzydziesti tysięcy złotych polskich intraty (oproczech jch mc. panow hetmanow) nemo gaudeat. Mamy condolentią y braterską commiseratią nad bracią naszymi jch mc. pany obywatelami woiewodztwa Czernihowskiego, Braclawskiego y Kijowskiego, ktorzy de patrio sole pulsi, miseram trahunt miedzy nami vitam, zaczym przez jch mc. panow posłow naszych upraszamy jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, aby sam głową swoją ruszył się w Ukrainę y bracią naszych inopes et exhaustos in propria sua reinducat. Postrzegamy wielkie abusus tych, ktorzy novi creantur milites, bo clenodio nobilitatis abutuntur, przeto carebunt hoc et eodem clenodio osobliwie Bianki, przeciwko ktorego nobilitatiew zasza protestacia j. mc. pana woyskiego Włodzimirskiego, toż się ma rozumiec y o inszych, ktorzy starożytnią szlachtę ex levissimis occasionibus vexant y pod registrem trzymają, sami nie krwią tak, iako przodkowie nasi, ale fato quodam intruserunt se do tak wysokiew imminentiew et statui nostro stali się molestissimi. Czuią, et sensibilter czuią gravatos jch mc. panowie bracia obywatele woiewodztwa naszego, gdy od urzędnikow grodzkich przed swoy sąd citantur, przeto caveatur lege, aby nie przed siebie officiales castrenses, ale ad viciniore capitaneatus et personas tych, cum quibus lis est, pozywali. Zagęściło się w woiewodztwie naszym arędarzow y zastawnikow niemało, ktorych numerus na ziazdach opprimit antiquos haeredes et patriotas woiewodztwa naszego, zaczym cavebitur lege, aby tak iako iuż za naszej pamięci bywało, niechay arendatory et obligatory possessores głōsy swoie in causis Reipublicae mają, ale żeby kresek nie pisano, tylko samych haereditorum antiquorum possessorum; ciż obligatorij et

arendatorij aby nas na ziazdach nie mieszali y seymikow rwac potestatem nie mieli, ani sami przez się, ani per substitutas personas, satius że a loco consiliorum absentowac się będą, y w nasze consilia wrywac się zaniechają, bo y dawny zwyczaj oblinuit, aby hospes ab hospite był tutus, y ten, ktory nowo wnidzie et opes aquirat, antiquo patriote et haeredi nie był molestus, y tak przykro et acerrime w nasze noscendo se ipsum nie wrywał się postponendo nos patryotas consilia, a zwłaszcza że asperius nihil est humili cum fundit in altum. Doszło też nas wiedziec in medio cursu ziazdu, że przeciwko jego kr. mc. p. naszego miłosciwego electey zaszły protestacie, providebit tedy Respublica, aby z ukontentowaniem protestantium, te protestacją eliminowano y żeby ci jch mc., ktorzy olim jego kr. mc. p. naszego miłosciwego ratione injuriarum processowali, ucontentowani in toto zostali na przyszły, da Bog, day Boże szczęśliwym, jego kr. mc. koronatiey seymie. Seymik albo ziazd w Korczynie woiewodztw Małopolskich barzo potrzebny ad conferentiam de Republica reassumatur. Akta woiewodztw ukrainskich ruskich, w metrykę ingrossowane, aby swego mieli metrykanta, ktorego lubo j. mc. p. canclerz koronny poda, lubo też sami go podamy. Urzędnicy ziemscy jeżeli by do roku intermississent kiedy sądzic roki ziemskie tedy xiąże jego mc. p. woiwoda Wołyński pro vacanti absentiam judicis subjudicet, notarijs terrestres censebit, a dowiedziawszy się pewnie cuius injuria to się stało, wyda swoje na electię jure innodati universały. Ordinatia Zamoyska aby iuż amplius nie trudniła Rzeczypospolitey, zlecamy jch mc. panom posłom naszym, aby się ea in parte ad majorem sensum et consensum Rzeczypospolitey stosowali. W sprawie jasnie wielmożnego Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana koronnego, optime de Republica meritissimi herois, pozał się Boże, na seymie Bogu y ludziom, przemierzłe stanęło judicatum, co y sama constitucia electey krola jego mosci testata est, zaczym in similibus jeżeli by kto ex avibus patriae insimularet y do seymowego przyszło sądu, krolowi panowie nasi, aby przy tych sądach nie bywali, ktorych powinność iest, aby doleant, quocies coguntur esse feroces. Statut, ktorym się woiewod

ztwa nasze ukrainne sądzą corrigendus et tipodandus bez wszelakiej odwołki. Reassumatur lustratia miast y miasteczek w woiewodztwie naszym salvis lustratoribus, jam juratis et actu existentibus, atque, si opus fuerit, addendis. Seymowey prótestathey od posła na seymie zanesioney inquantum by grod, gdzie celebratur, przyiąc niechciał, tenebitur przyiąc ią iudicium terrestre in quocumque palatinatu. Deputaci do constituthey przy marszałku poselskim aby alternato z woiewodztw naznaczeni bywali. Correcturam trybunału majores naszym, successorom, toties, quoties potrzeba tego będzie, zostawili; zaczym gdy do tego przydzie, że na czasy y miesce woiewodztwa w trybunale Lubelskim podzielone będą, tedy promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi, ktore się sądzic będzie, sąd ziemski do trybunału Lubelskiego ziedzzał y pisarz ziemski tegoż woiewodztwa dekreta pisał. Jeżeliby cała Rzeczpospolita zezwoliła na to, aby czopowe po wszystkiewy koronie ad majus emolumentum Reipublicae pozwolone było, tedysmy non detractamus, aby woiewodzwo nasze z inszemi insimul woiewodztwy do skarbu czopowe pogo(to)wało. Antiquus usus, kiedy kapituły z poszrodku siebie biskupow obierali, per abusum intermissus, procurabunt ich mc. panowie posłowie nasi, aby ten że zwyczaj w obieraniu biskupow przez kapitułę był ręassumowany. Ponieważ prawo o szkody przez obozy w dobrach dziedzicznych seriam uczyniło animadversionem, do ktorego się aplikuiąc cała Rzeczpospolita nie tylko pensando jasnie oswieconych xiążąt jch mosciow Wisniewieckich dignissima merita y z przodkow swoich wielkimi spezami dla zaszczytu oyczyzny czynione conatus i studia, ale niemniej ad oculum wziąwszy podczas nieprzyziacielskiewy incursij desolatio Zbarażu dobr jasnie oswieconego xiążęcia j. mosci woiewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, pod ktorym nie tylko woysk koronnych od wielkiewy nieprzyziacielskiewy, tak kozackiewy, iako y tatarskiewy, potęg zachowana została salus, ale y całey oyczyźnie zatym niemniejszy stał się zaszczyt, constitucią seymu Brzeskiego declarowała recompense, zaczym nagradzaiąc życzliwosci ku oyczyźnie zawždy czynionej promptitudinem, jch mc. panowie

posłowie nasi do całej Rzeczypospolitey serio instabunt, aby ex primis vacantibus stała się xiążęciu j. mc. panu Bełzkiemu recompensa; także summa assecurowana od stanów koronnych ex senatus consilio ratione kosztow na monderunek ludziew koronnych, to iest kozackich koniew trzysta trzydziesci, a dragunskich koniew osmdziesiąt za Dniepr, dla zachowania maiestatu krola jego mosci przeszłego y całej Rzeczypospolitey integritatem, kiedy vires Rempubliam pod tenczas dla związku deserverunt proprio sumptu zaciągnionych y przez czwieri cztery w Ukrainie zatrzymanych z skarbu koronego Rzeczypospolitey sine ulla procrastinatione wyliczona była satisfactia, omni conatu promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Otrzymał to był na seymie coronationis s. pamięci Władysława Czwartego magnus ille et rerum gestarum gloria insignis Koniecpolski, kasztellan Krakowski, hetman wielki koronny, a Republica; że miastu iego Brodom omnes immunitates, libertates nadane były, a że wielmożny j. mc. pan Stanisław na Koniecpolu, woiewodzie Sędomirski, starosta Dolinski, non degener od dziada y oycy swego świętey pamięci jego mosci pana Alexandra Koniecpolskiego, woiewody Sędomrskiego, w dziele rycerskim y w ochocie ku usłudze Rzeczypospolitey woienney praeuuite vestigia heroicis virtutibus, ani zdrowia obraniając y substantią swoię prawie dla Rzeczypospolitey onerując, przeto instamus do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y do Rzeczypospolitey, aby też Brody his et ijsdem immunitatibus gaudeant et libertatibus. Grunt własny dziedziczny jasnie oswieconego xiążęcia j. mosci Ostrozkiego, w Warszawie będący, iż iest przez krola jego moscia przeszłego odiyety, y na tym groncie structurey pewne postanowione, tedy zlecamy jch mc. panom posłom, aby ten grunt, iako własny dziedziczny, był xiążęciu j. mosci przywrocony, gdyż by res pessimi exempli była, gdyby haereditas nobilium praetextu vicinia miały odpadac od własnych dziedzicow. Długi u krola jego mosci s. pamięci Żygmunta III, ktore się znajduią nie wypłacone, aby wolno creditorom non obstante quavis praescriptione, odszukiwac na Żywcu, na Nie-

poręcie y na Uiazdowie. Jego mc. pan podkomorzy Łucki, brat nasz, lubo tot meritis in sago et toga clarus, tum et horrenda cicatrice pro patria pod Cudnowem signatus, praeter publicum od woyska y całej Rzeczypospolitey virtutis suae testimonium otrzymał huiusque amplius nihil, przeto jch mc. panowie posłowie nasi speciali et publico wszystkich nas instare mają nomine, aby tandem iako respectu a Republica condigno, tak debito ex justitia distributiva od jego kr. mc. mógł byc in felicissimo regni sui exordio exceptus et honoratus praemio. Tenże j. mc. pan podkomorzy Łucki w praetensiach swoich nomine zabrania trzech szkut własnych cum omni apparatu od jego kr. mosci przeszłego, nie będąc dotąd ucontentowany przy propositiey nomine provisiey j. mc. circa abdicatationem, jednak inter injuriatos na electiey iest przepomniany, zaczym aby tak znaczna jego mc. oppraessio nie była postposita y żeby nie wprzod ad effectum przychodziła exolutia tey provisiey, aż by j. mc. pan podkomorzy był sufficienter satisfactus. Y oto ich mc. panowie posłowie upraszac mają, aby te dobra, ktore per executionem przez deputata chorągwie wielmożnego j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, rotmistrzą Rzeczypospolitey, w woiewodztwie Podlaskim, a w ziemie Bełskiej, w starostwie Surazkim y Branickim, włok pułczternasty pustych w sumie tysiąca szeszedziesiąt y czterech zł. y groszy piętnastu na pomienioną chorągiew, ratione niezapłacenia retent, odebrano, aby te gronta y włoki od żołnierzow y stacij wszelakich żołnierskich, do oddania y zapłacenia summy wzwyż mianowaney, wolne były. Jego mc. pan Samoel Dołmat Isaykowski, sędzia ziemski Łucki, dexterimus meritissimus z przodkow swoich de Republica patriae civis wszystkie functiones, qua pace, qua bello publicas obivit y iuż w starosci swoiey ad magis piam skłania się vitam, przeto ich mc. panowie posłowie nasi omni meliori modo deferent jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu że j. mc. pana sędziiego dexteritatem et pietatem y suplicowac maiestatowi panskiemu będą, żeby de pane Christi per gratiam regiam j. mc. pan sędzia participował, a pana Boga za szczęśliwe

jego kr. mosci y długoletnie panowanie in tuto pobożne swoje oddawał vota. J. mc. pan starosta Kaniewski dzielności odwag et omnium dexteritatum in rebellica prawdziwy po stryiu swoim haeres in sua persona tak wielu cicatricum representując, rytrat (?) dotąd żadney nietrzymał nie tylko ex distributiva justitia wdzięczności, ale nec specie insimul złączoney pracy y zamorskich trudow gaudere może, zacyzm jch mc. panowie posłowie nasi elaborabunt, iako publicam recomendationem, tak niską instantią do jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, aby przynamniey desolati fundi omnia cum attinentijs mogły j. mc. na ponętę y nasładowania podobnych dzielności caedere in haereditatem. J. mc. pan woyski Łucki z młodości lat swoich usługę Rzeczypospolitey tractując przez lat dwadziescia cum dispendio zdrowia y substantiey swoiey, podczas Żwanieckiey expediey dostawszy się w niewolę tatarską, przez lat kilka zostaiąc pro eliberatione z niewoli substantią swoię onerował, uprasza aby ex beneficio Rzeczypospolitey ex manibus j. mc. pana kasztellana Halickiego, iako bene meritus, eliberationem mógł otrzymac. Instat woiewodztwo do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey za j. mc. panem Michałem Klowskim, czensnikiem ziemi Lwowskiey, ktory znaczną przez woysko, pod Wyszgrodkiem po Podhaieckiey transactiey obozującego, w majątnosciach swoich poniosł desolatią przez zabranie zboż rożnych na dziesiątek tysięcy kop y rozescie z tey occasiey poddanych z czterech wsi, ktore w sumie szesciudziesiąt tysięcy zł. od świętey pamięci rodzica krola jego mc. p. naszego miłosciwego trzyma, uprasza, aby mógł miec (za) szkody y ruiny tak wielkiey substanciey swoiey nagrodę y recompense od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey. Za urodzonym j. mc. p. Samoelem z Humnisk Humnickim instabunt serio jch mc. p. posłowie nasi, aby rzeczy wszystkie według rejestru, w grodzie Krakowskim przez jego mosc per oblatam podanego, a przy panie Stanisławie Stelmachu y Krakowskim mieszczaninie zostawione et ad sequestrum onego podane, wszystkie j. mc. były wroczone bez żadnych pozwow y processow prawnych. J. mc. pan Zbigniew z Sługocina Sługocki, sędzia ziemski Chełm-

ski, optime meritis de Republica civis, de pane filiorum do tychczas non participavit quidquam, a to moveri ante sibi fortuna, ktora non cui debet, sed cui vult, przynamniey w tym niech uzna gratiam Reipublicae, aby per legem revisia naznaczona była, iako wielki sumpt erogavit na reparatią Swidnicka aere proprio kupionego w woiewodztwie Lubelskim, existente. Jasnie wielmożni jch mc. panowie hetmani koronni probatissimam maiąc in militari virtute .j. mc. pana Berentra y .j. mc. pana Dobczyca experientiam do seymiku naszego wniesli za niemi instantią, aby gaudent praemia nobilitatis, a my cessimus jasnie wielmożnych jch mc. panow hetmanow instantiey et praecipimus jch mc. panom posłom naszym, aby ineant intentionibus jch mc. panow hetmanow. Nietylko in dies, ale in horas dla ustawicznego w woiewodztwie naszym woyska ad pauperiem et extremam desolationem woiewodztwo nasze przychodzi, nam gravis et onerosa ac molestissima musi bydz agricultura, w ktorey gdy iuż ad vindemiam o robotnikow in deserta prawie Arabia musi bydz trudno, gdy ieden przed drugim przeplacac musi; a iż do groszy dwunastu, piętnastu na dzien robotnikowi extendit zapłata, przeto jch mc. panowie posłowie nasi constituent legem po czemu diurnum laborem placic robotnikowi, a iesliby kto nad prawo płacił więcey, a dowiedziono mu tego per testes duas vel tres in officio castrensi, tedy poenam ducentarum marcarum parti vindicanti sine omnibus exceptione et appellatione zapłacić powinien. Jch mc. panowie Porwanieccy, ab avis et atavis w woiewodztwie naszym pacatissimi cives, przyszli na obrot p. Alexandra Plinskiego, woyskiego Czernigowskiego, ktory w Łucku obrawszy sobie domicilium, tylko tym samym vitam trahit, aby ludziey pacatos pessimis suis, callidissimis et iniquissimis consilijs ad litera przywodząc, committat dissensionibus, a to go na jch mc. panow Porwanieckich, ludziey cnotliwych, osobliwy iakis spiritus trusit, że ich z wczasu ruszył y do różnych woiewodztw, ziem y powiatow pro expurganda innocentia sua, z kosztem ich niemałym, z utratą substantiey przywiódł do wielkich y znacznych rerum domesticarum de-

fektow, y gdy na tym że to panu Ilinskim w sądach kapturowych woiewodztwa naszego justa malitiae, calliditatis, fabricationis, submistrationis pessimorum consiliorum stanęły dekreta, że y wieża y grzywny na nim nakazane, tenże pan Ilinski his viribus spretis et floccipensis ac contemptis, ani wieże zasiadł, ani grzywien jure vincentibus płacił, y owszem do capturu generalnego Warszawskiego udawszy się, przeciwko jch mc. panom sędziom woiewodztwa naszego kapturowym, wpisał się, et insuper pessimae malitiae suae na seymikach różnych, iako to: Kiiowskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego szukał opem, przeto my serio jch mc. panom posłom naszym injungimus, aby id procurent, żeby dekreta, w sądach naszych kapturowych lata, w żadną nie przychodziły disquisitią ale in suo maneant robore, valore et pondere, a ten tak facinorosus et tantus legum contemptor, iako iuż per dekretum capturale zruinowany żadney nie uznał folgi, aż by satisfaciat parti laesae juxta obloquentiam decreti capturalis. Na ostatek upraszamy tak jch mc. panow posłow, iako y ich mc. panow senatorow generału naszego, aby poczuwając się w powinności y sumnieniu swoim, bonum publicum woiewodztw ukraińczych promoveant. Przeciwko Tykocinowi et eo pertinentibus, że ex bonis regalibus transformata fuerant in bona terrestria, zaszło protestaciy niemało, ktorym insistendo też dobra Rzeczypospolitey Tykocin z przynależnościami redeant et sint iako przed tym regalia bona. Zagęściło się to w woiewodztwie naszym in hac tristi rerum nostrarum desolatione, że tatarowie bonis terrestribus possessis y meczetow w nich nabudowali, zaczym expedit, aby bona terrestria haeredibus należące dimittant et meczoty demoliant. Są stare prawa między obywatelami powiatu Krzemienieckiego, ktore mają na Horodnie w zamku y pod zamkiem Krzemienieckim, przeto wielmożny j. mc. pan podkomorzy Krzemieniecki, aby kożdemu podług prawa należytego wydzielił, efficient jch mc. panowie posłowie nasi nowych swobod, dla ktorych szlacheckie nasze wioski muszą bydz puste, aby nikt nie sadził, omni meliori modo zacroczą temu jch mc. panowie posłowie nasi. Officia castrensia siła sobie

pazwalaią y nas depaktuią, zaczym circumscribat lege, quanta quota od iakiey sprawy ma bydz w grodach płacona. Z wielką to iest molestią sądu ziemskiego y grodzkiego, gdy sami personalliter po executiach iezdzic muszą, przeto levando ich pracę executie przez woznego y dwoch szlachty żeby peragant. Często się to w wojewodztwie naszym trafia, że kupy swawolne wioski nasze y nas samych onerant exactionibus zdzierstwem et pro libitu biorąc ubogim poddanym naszym alimenta, przeto j. mc. pan podkomorzy Łucki, gdy swoje wyda universały, aby tę kupy znoszono et seorsive capita invindicabilia były. Od starostw juridycznych avulsia bonorum stała się od różnych dzierżawców y ledwie iest czym aby starosta sądowy juridiki swojey y honori tractatur, przeto avulsia żeby restituat, jch mc. panowie posłowie domowią tego serio. Była olim cerkiew w zamku Krzemienieckim fundatiew s. Michała, aże pan Bog dał nam doczekac cognomine s. temu archaniołowi jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tedy upraszamy iego kr. mc., aby na tym mieyscu cerkiew erigowac roskazał. Zaraz na początku seymu curabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby sufficientissimam j. mc. pan podskarbi koronny det rationem perceptorum et expensorum skarbu koronnego, uczyniwszy rachunek, corporali juramento probet, iako realiter wyrachował się, y że przy nim restat nihil, a zwłaszcza iż to nam na seymiku probabiliter deductum, że upominki tatarom oddane minoris constat, niżeli in rationibus kładą. Posłowie cudzoziemscy nad niedziel szesc non morentur w Rzeczypospolitey, czego doyrzec pilno powinni tak jch mc. panowie marszałkowie koronni, iako y W. X. Litewskiego, y residentowie a monarchis et vassallis Reipublicae, aby co rok odmieniały się a w sprawę Rzeczypospolitey naszej et in ejus statem accurate nie wglądali. У тоє иньструкцїи подпись руки маршалъковское тими словы: Gabryel Hulewicz z Wojutyua, chorąży ziem Czernihowskich, marszałek na ten czas seymiku Wołyńskiego. Котораяжъ то иньструкцїя, за поданемъ и прозбою вышъреченое особы, а за прїятемъ моим урядовым, до книгъ нинешъних ест вписаная.

XLVI.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1670 года: о десятинѣ.

Dziesięciny w wojewodztwie naszym aby na ten czas wymagane nie byli, wiele bowiem 'obywatelów indēbita vēxa a parochis impetuntur do constitucyi, ktora na nasze wojewodztwo niesciaga się, aby tedy processa takowe et ante intentowane et in posterum zaszkę, były nullitatis.

Книга прод. Лук. 1670 г., № 2194, л. 34, № 39.

XLVII.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ посланъ, отравленнмъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей.

O fortēcy Białocerkiewskēy maią radzić, aby iako najprędzey mogła byc prowiantami opatrzona, ludzie pro praesidio zostające w zasługach swoich ukontentowanie odniesli, providebunt ich mc. pp. posłowie Kamieniecka fortēca, ktora jest bramą oyczyzny naszej, aby była reparowana. A że ich mc. xięża biskupi antiquitus mieli swoje baszty na tey fortēcy, co patet y z herbow antecessorow ich mc. na tych basztach, aby one proprio sumptu chcieli ratowac pro dexteritate sua, także y munitiami posiłkowac, maią o tym agere ich mc. pp. posłowie. Wiele na tym należy aby comendanci, na fortēcach będący, byli cives possessionati Reipublicae, reassumptionem tedy dawnego prawa o comendantach urgebunt ich mc. pp. posłowie, in quantum by też commendant ktory sobie powierzona fortēcę nieprzyjacielowi poddał, aby in causa perduellionis był sądzony.

Книга прод. Лук. 1670 г., № 2194, л. 893, № 62.

XLVIII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волинскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семдесятаго, месеца генвара двадцеть пятого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мацеємъ Казимиромъ Ястрембскимъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними вгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Константинъ Богуславъ Зубъчевскій, подचाший Новокродскій, маршалокъ кола рыцарскаго воеводства Волинскаго, для записаня до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ, подавъ перъ облятамъ ляддумъ, съ надписомъ руки своее, ту въ Луцку на сеймику про die vigesima secunda januarij anni praesentis за универсаломъ его кор. мил. на местцу звычайнымъ одправуючимся, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинскаго на речъ певную в томъ ляддумъ, нижей вписаномъ, меновите выражоную, постановленомъ, о чомъ тое ляддумъ шерей в себе маеть и тыми естъ инсерованое словы: *Mu, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik przedseimowy dnia dwudziestego wtorego januarij, uniwersalami j. kr. mosci nam złożony, do Łucka in locum solitum consultationibus publicis zgromadzeni, mają to z łaski j. kr. pana n. m. beneficium consultationam, quo ad privatam wojewodztwa naszego securitatem et desideria, takowe stanowimy laudum. Naprzod providendo obronie od nieprzyacioł koronnych w wojewodztwie naszym prawie codziennie grassujących, miasta grodowe wojewodztwa naszego tak Łuck, sedem et metropolim, iako Włodzimierz y Krzemieniec, chociaż aliqua cumque proposse moderną opatrzyć defensą, statuimus, aby czopowe za rok przeszły z powiatu Łuckiego na Łuck, z Włodzi-*

mirskiego na Włodzimierz, a s Krzemienieckiego na Krzemieniec dla poprawy wałów y municyi obrocone bylo. Także złotych tysięcy laudo anteriori na studnią w Krzemieniu naznaczamy, affective z terazniejszego czopowego oddany być ma. Jż podczas inkursyi nieprzyacielskich jch mc. pp. obywatele cum pignoribus suis do fortę chronić się muszą. Przeto lauda y spiski jch. mosciom, któreby ad ordinem defensionis suae pro tempore et occasione sobie postanowili, laudo moderno approbujemy. Zasługi j. mc. pana Jerzego Ruszczyca, polkownika j. kr. mosci, na chorągiew j. mosci należące, wydane być mają, a j. mc. praevia jednak asserwatione, którą ma dąć j. mc. panu kommissarzowi naszemu, iż jesliby w czym miał damnificare wojewodztwo nasze, respondere gotow będzie et satisfacere. Lubo nulla proportio gratitudinis meritorum jas. oswieconego xiążęcia j. mosci p. wojewody Belzkiego, hetmana polnego koronnego, iednak praemia meritis xiążęcia j. mosci adaequata, ad totam zaleciwszy Rempublicam na ten czas dobra xiążęcia j. mosci Zbarazkiew y Wiszniowieckiew wlosci od delat y podatkow czopowego uwolniamy j. mc. panu administratorowi naszemu to, co z dobr xiążęcia jego mosci przyidzie, za gotowe in persolutis przyiąć obiecuiemy. У того лядумъ подписъ руки маршалъковское теми словы: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Wolynskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъречоного его мил. пана Константого Богуслава Зубъчевского, подчашого Новогродского, маршалка на тотъ часъ кола рыцарского воеводства Волынского, а за принятемъ урядовымъ, все тутъ зпочатку ажъ до конца слово в слово до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное и инсерваное. Correctum.

Книга прод. Луцкая 1670 г., № 2194, л. 63, № 51.

XLIX.

Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви.

Religiey graeckiej uspokoienie tandem aby przynaimniemy teraz na tem da Bog szczęśliwym seymie wzięło swoy effect y dissentium przez odebrane teraz novissime przez i. mc. oycа Suszę, episkopa Chelmskiego, w woiwodztwie Belzkim cerkwie zabierało się, sedulam curam adhibebunt ich mc. panowie posłowie.

Кн. прод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 749.

I.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви.

Religia graecka, pactis conventis approbata, swiętobliwie od jego kr. mosci poprzyjęzona, taką vim patitur in regno catholico christiano, a w Rzeczypospolitey wolney y swiebodney, iako y w niewoli poganskiey chrzecianie graeccy nie cierpią, cathedry, cerkwie, monasteri y z przynależnościami przez panow unitow nie slusnie przed tym y teraz swiežo pozabierane, przez co exercitium liberum zabronione y ubodzy chrzecianie bez sacramentow umieraia, publicznych pogrzebow miewac nie mogą, iako to w Bełzie odebrane cerkwie sunt. Cathedra Ostrozka xiążęciu j. mci episkopowi Łuckiemu należąca, z dobrami, z cerkwiami y apparatusami odebrana przez panow unitow, y insze ciężkie oppraessie przez tych że aby więcey nie byli aggrawowani y to, co poodbierali unicy, aby disunitom ze wszystkim przywroczone bylo. Stan duchowny religiey graeckiey y disunitorum aby w iedney części y poszanowaniu z rzymskim stanem zostawał duchownym. Tenże stan duchowny aby pensią trybunalską w ten czas tylko płacił, kiedy się ich sprawy odprawowac będą y to salva moderatione quot. Przywilej na administratią episkopey

Przemyskiej, jego mosci xiędzu Suszy ad male narrata wydany, aby byl skassowany, także y na władcytvo Łuckie y Ostrogskie w teyże materiey od tegoż otrzymany. Monaster Mielecki nad rzeką Turią, ponieważ są dobra ziemskie ex fundatione et collatione sua, aby był wolny od assignatyi y consistentiey żołnierskich, serio domawiac się maią ich mosc panowie posłowie, gdyż przez częste exactie żołnierskie iuż ad extremam przyszedł ten monaster ruinam, że nie tylko gloria Dei działa augere nie może, ale y same duchowne osoby, per summam inopiam, będąc od żołnierza ustawicznego tak devastati, że z monasteru wystąpic y per mendicata suffragia quærere sobie victum. Archimandria Uniowska j. mc. oycu Szeptyckiemu że według prawa electo od przeszłego krola j. mci conferowana, już w pułtrzeciu lat w possessiey będą, aby nie był w prawie swoim od j. mci oycy Winnickiego impetitus, więc upraszac będą jch mci panowie poslowie. Dobra wies Lubyn y Dzieciolowicze, w Wielkim Xięctwie Litewskim zostaiące, do monastera Pieczarskiego, z fundatiew y domu jch mci panow Dołmatow należące, teraz niedawno modo guaerrico przez j. mc. oycy Wasilowicza, archimandritę Słuckiego, wzięte, aby przywroczone były cum poenis et refusione damnorum.

Книга прод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 1121.

LI.

Постановление волинскихъ дворянъ на сеймиѣхъ въ Луцѣхъ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описание ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О святіи отчета со сборщиковъ податей.

Року тысяча шестсот семдесятъ первого, месеца марца сегого дня.

На враде вгродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передною, Мацеємъ Казимиромъ Ястрембскимъ, наместникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними вгродскими

Луцкими, персоналитер становши, урож. его мил. пань Янь Гулевичъ, писаръ земский Луцкий, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинского, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгродскихъ Луцкихъ, пер облятамъ подалъ лявдумъ воеводства Волинского, з подписомъ руки своее, згодне през ихъ мил. пановъ обывателевъ тогожъ воеводства Волинского постановленое, о томъ тое лявдумъ, нижей вписаное, ширей в себе маеть, которое такъ се в себе маеть: *Mu, rady, dignitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik, za uniwersałem j. kr. mosci auctionis woyska, na dzien piąty martij naznaczony, do Łucka in loco solito zgromadzeni, zgodnie między sobą, nemine contradicente postanowilismy. Naprzod stosując się do zgody Rzeczypospolitey, całej y osobliwego przez jch mc. pp. posłów naszych obowiązku, iakosmy na przeszłym seymiku acceptowali genus militiae piechotnego żołnierza, y teraz approbuiemy, y communi consensu stanowiemy, y uchwalamy czterysta y dziesięć haydukow, ktorych aby każdy w dobrach swoich, tak krolewskich, iako y duchownych y ziemskich, ze czterdziestu dymow jednego hayduka monderowanego w barwie do ostatniey, to iest, zupanie liberyi w pludrach, albo dostatnich ubiorach: kapturze, butach dostatnich z cholewami długiemy, a to jednakowey boswy, to iest, paklaka błękitnego, z besztwami dostatniemi kiru żółtego, z muszkietem kontowym, pulver-sakiem, szabłą, bardyszykiem, lantami, kulami, prochem, rydlem, proviantem, na dwie czwierci roku wystarczaiąc im, wystawił. Iusuper zasie ktoby miał w dobrach swoich nad czterdziesti dymow kilka kilkanascie albo kilkadziesiąt, żeby niedochodziło proporciey wyprawy drugiego żołdata, takowy każdy ex residuitate dymow ma contribuere. Podymne czworo y oddawac do j. mc. pana poborcy, według kwitow ostatnich teraznieyszych, w powiatach swoich wszyscy obowiązujemy się, termin sobie oddania podymnego a die decima secunda ad ultimam martij praecise naznaczamy, do ktorego terminu każdy z nas powinien sub triplici pensione te czworo podymne do panow poborcow naszych exolvere. A in defectu solutionis, gdy per executio-*

nem pp. poborcowie będą wybierac cum triplici pensione tą constitutią, tedy ta triplex pensio per medium panom poborcom, a drugie medium do skarbu wojewodztwa naszego in supplementum do zapłaty terazniejszego zaciągu należec ma. Libera też aptio stawienia żółdata albo pieniędzy oddania, tylko tym się ma rozumiec y służyć, ktorzy na czterdziestu dymow w posessyach swoich niemogą wystarczyc. Tym zas, ktorzy mają rowno czterdziestu albo supra, żeby się składać niepotrzeba żadną miarą niema isc, owszem koniecznie tenentur stawic, juxta descriptionem wyprawy żółdata a to dla tego tym bardziey, że czas bardzo krotki do cwiczenia czynienia porządku naznaczony iest. Ludzie zas ci, ktorzy mają byc ex facultatibus, pro prima maij do j. mc. pana pułkownika, w dobrym, iako należy, wyżej pomienionym porządku, w Koniuchach majątnosci j. mosci praezentowani, oddawani bydz mają. Za ktorym oddaniem attestacye od j. m. p. pułkownika naszego, albo substituta jego mosci, z odebranych ludzi brac będą miasto kwitow od pp. poborcow za kwitami pokazanemi novissimae exactionis, a po oddaniu już więcey interessowac się niema potym do tych ludzi żaden przez tenczas pułrocza, sub poena peculatus, o co tacy respondere tenebuntur ad instantiam tychże pp. poborcow, ktorzy tak o nieodanie pienezne, iako y niestawienie ludzi w kożdym sądzie mają urgere et executiones officiosas prosequi. Za pułkownika tym ludziom uprosilismy wielm. j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podkomorzego Łuckiego, rotmistrzow zaś officierow do tych ludzi temuż j. m. panu pułkownikowi, pro arbitrio sui, possessionatos et peritos z szlaczty braci naszych ubrac y podac comittimus, ktorych, in spacio dwoch niedziel, przez uniwersały swoje, iako y o sciągnienie do grodow, ma obwiescić. A za majora lubo iest od nas braci podany j. m. p. Jan Hulewicz, woyski Włodzimierski, tedy ad libitum j. m. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, y to podajemy, ażeby in posterum j. mc. p. pułkownik tych ludzi nie był in onere tego, gdyby z panow rotmistrzow podanych, kompletu piechoty zupełnie mieć niemiał, ktore tedy nie j. mc. pan

pułkownik, ale sam j. m. p. rotmistrz ex possessione sua wojewodztwa za to także y o szkody, jeżeliby się jakie komu przez nich stac mieli, odpowiadać powinien. A lubo j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, pracy y koszty merentur większego ukontentowania, jednak iż dla częstych exactij ubożałych poddanych naszych, fraterno z nami certando amore, tak małym kontentuje się pro tunc tractamentem półroka czterma tysiącami złotych, tedy z najpierwszego czopowego immediate po wypłaceniu j. mc. panu komisarzowi naszemu, do Radomia deputowanemu, trzech tysięcy złotych. Ante omnia j. mc. panu pułkownikowi y jch mc. panow administratorow czopowego terazniejszych te pomienione cztery tysiące złotych za kwitem onegoż wydac, iako nayprzédzey, imponimus. Także jch mc. panom rotmistrzom po tysiącu złotych na półroka, ciż exolvere mają, za kwitami onychże z podpisem j. mc. pana pułkownika. Do tego j. m. pana pułkownika naszego assekurujemy, in quantum by ci ludzie będą, in opere bellico byli przytrzymani więcey nad pół roku, zaczynając służbę a prima maji ad ultimum octobris; tedy, co będzie tym ludziom insuper w zasługach należało, zapłacić obiecujemy. Ktorych ludzi wyżej mianowanych od całego wojewodztwa ad defectum kosztow na tryb niemiecki manierą polską byc declarujemy. Poborcow zas do tey contributiei czworga podymnego uprosilimy z powiatu Łuckiego urodzonego j. mc. p. Mikołaja Kniehynńskiego, z Włodzimirskiego urodz. j. mc. p. Andrzeja Małoszynskiego, z Krzemienieckiego urodz. j. mc. pana Jana Sonata Jsernickiego; ktorzy j. mc. panowie poborcowie, w każdym powiecie swoim te podymne wybrawszy, za assignatią j. mc. pana pułkownika naszego y kwitami od panow rotmistrzow, tymże panom rotmistrzom na zaciągi ludzi wydac powinni będą. A iż całej Rzeczypospolitey intentia ta iest, aby od summ, fructificających na interesach wielkich, prawem koscielnym y koronnym zakazanych, contribucia iaka accedere mogła, tedy obliguiemy po wszystkich miastach synagogi żydowskie, aby za niedziel dwie w grodach powiatu swego przysięgą przez starszych swych dwoch wykonali, iak wiele summ

iakich y od kogoś mąją, od których te lichwy płacą; z których przysiąg, bez żadnych exactij od urzędów grodzkich wykonanych, ciż jeh mc. pp. poborcowie od złotych sta po dziewięciu złotych repetera mają y to na tegoż żołnierza naszego. In casu niewystarczenia podymnego czworga obrocie się ma, do czego wyderkafy na koscioły cierkiew zapisane należec niemają. Także te summy, które po dziesięciu złotych fructificują, solarium jeh mc. panom poborcom grosz ieden od każdego złotego przy braniu podymnego; tudzież y kwitowego groszy szesc a niewięcey od kwitu naznaczamy. Postquam exolutionem tractamenti, jesliby się defectus ukazał, z contribuciey czworga podymnego na zapłatę chorągwiom kwarcianym wojewodztwu naszemu należącym, wolno będzie j. mc. panu commisarzowi naszemu do ostatka czopowego, coby ieszcze byc miało in supplementum assignatie wydac, na którą (opłaciwszy wszystkie wprzody pp. administratorowie potrzeby in hoc laudo specificowane) exolvere mają in residuum, ostatniey zas raty czopowego includowac się ma tysiąc złotych, ofiarowany oycom bernardynom Łuckim na erectyą koscioła, także y bractwu Łuckiemu religiey greckiey złotych trzy-sta na poprawienie cerkwie, czopowego wojewodztwa naszego ponieważ anteriori laudo plus solito strictus do wybierania napisano, który sposob u nas ieszcze niebył practicatus y do wybrania impossibilis, tedy tym teraznieyszym objasniamy, aby solito more oddawano, iednak in duplo, to iest, z którego miasta albo miasteczka złotych sto płacono, teraz dwiescie, et per consequens praewio juramento, iako przedtym dawali, tak do skarbu jako i porękawiecznego. Co wszystko ma cedere od tego czasu ad aerarium wojewodztwa naszego, a ta przysięga ma byc przed urzędem grodzkim każdego powiatu in duabus septimanis przez żydow arędarzow czopowego sine omni solario, ponieważ ad fructum Reipublicae czopowe należy; która przysięga ma byc wedle contractum tych, które zaszły między miastami a pany administratorami y arędarzami czopowego, którzy auctionem do skarbu wniesli. Lustratio dymow, na które dawno wojewodztwo de medio sui obrato jeh m. pp. lustratorow przysiąg-

łych, tą terazniejszą uchwałą naszą reassumujemy, którą zacząć mają od dobr panskich, a inquantum by potrzeba więcej ukazowała jch mc. pp. lustratorów przydac, tedy na drugim zieżdzie naszym z między siebie przydamy. A lubosmy, wygadząc zaciągowi terazniejszemu, pro tunc zezwolili wydawac czworo podymne według kwitow y attestacyi ostatnich, iednak in posterum tak się ma to rozumiec, że tylko z tych chałup ma podymne należec, w których chałupach gospodarze mieszkają, że lubo swemi, lubo panskimi, lubo też najemnemi wołami zrobiając pola, zasiewają; jednak że ci, którzy najemnemi panskimi wołami robią y pola niemają, aequaliter s temi, co swoje dobytki mają y pola zrobiają, pociągnąc, tedy consequentie tego y umiarkowanie panskiemu sumnieniu poruczamy. Ci zas poddani ludzie lubo chałupy swoje mają, a gruntow żadnych, ogrodami się tylko kontentując, niezająwają, do podatkow należec niepowinni, y jch mc. pp. lustratores tych chłopow mają distinguere od osiadłych. Odprawuiąc zas tę lustracyę, mają miec eam securitatem sub iisdem poenis na tych, którzy by niemieli impedire, iakie są commisarzom, in publicis negotiis Reipublicae będących postanowione extendentes. Zasługi zeszłego oświeconego xięcia jego mosci Zacharyasza Czetwertenskiego, podsędka Łuckiego, y innych jch mc. pp. rotmistrzow, tak pro Pilawce, iako pod Zborow, woiewodztwa naszego ex debito winne te, że dotąd wojewodztwo nasze nieopłaciło successorom zeszłych jch mc. panow rotmistrzow, iako nayprędzey do zapłacenia sposob obmyslec mamy, a to z dawnych retent ktore są woiewodztwu winne. J. mc. p. Wacław Zahorowski, poborca wojewodztwa naszego Wołyńskiego, troyga podymnego in anno millesimo sexcentesimo septuagesimo obranym, iż w wypłaceniu onego dosyc uczynił, y documentami, że wypłacił, dowiodł; tedy onego z tego zapłacenia uwalniamy y z dekretu, także condemnat, na nim otrzymanych, kwitujemy. Innym zas panom poborcom wojewodztwa naszego, którzy już przed j. mc. p. commisarzem naszym calculum uczynili y kwity otrzymali, iako toż y tym, którzy w trybunale Lubelskim rachunku z exactiy swoich deduxerunt, gdy dekreta

z kwitami od j. mc. p. commisarza j. mc. panu marszałkowi koła naszego pokażą, temuż j. mc. p. marszałkowi koła naszego zlacamy nomine wojewodztwa kwity generalne dac. J. mc. p. Andrzej Zaborczycki, arędarz czopowego in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, lubo bez defalki wszelkiew postanowiony, iednak iż deduxit hostilitatem y uymę przez condonatią czopowego per lauda publica Zbaraża, Międzyrzycza, Korca, należący quoti, tedy zł. pięcset j. mc. summy należącey defalkujemy. Nihilominus naznaczoną kwotę na studnią Krzemieniecką exolvere powinien będzie spełna. Z summy w grodzie Łuckim aresztowaney, kompaniey j. mc. p. Ruszczyca należącey, pozwalamy wziąć j. mc. panu Ostrowickiemu zł. trzysta et in residuo ma czekac decisionem ziazdu naszego naypierwszego. J. mc. pana Alexandra Grotowskiego, miecznika Wendenskiego, poborcę wojewodztwa naszego, ktory był od nas do iednego podymnego z dobr krolewskich y duchownych obrany, laudo publico z tey summy zł. dwóchset siedmdziesiąt, przez j. mosci wybraney et ex consensu nostro oddaney j. mc. panu Swiszczewskiemu, bratu naszemu, przez więzienie podupadłemu, kwitujemy y evincere, inquantum by tego potrzeba była, obiecujemy. In quantum by iednak pokazał się, że więcey j. mosc wybrał, tedy to residuum oddac będzie powinien do skarbu wojewodztwa naszego. Ktore to laudum, nemine contradicente, postanowione y namowione j. mc. p. marszałkowi koła naszego podpisawszy do act podac zlecilismy. Działo się w Łucku dnia piątego martij anno millesimo sexcentesimo septuagesim primo. У того лядумъ подпись руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Jan Hulewicz, pisarz ziemski Lucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою выпъреченого его мил, подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ винешнихъ кгродскихъ Луцкихъ естъ вписаное.

Книга грод. Лук. 1671 г., № 2195, л. 212 на об., № 169.

III.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увелпченія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ первого, месяца марта пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожонный его мил. панъ Левъ Казимеръ Вороничъ, подстолий Новогродский, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Черниговского инструкцію ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства, речи нижей в тоей инструкци инсерованое, меновите выражоную, ихъ мил. паномъ посломъ до короля его мил. даную, с подписомъ руки своей маршалковское, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ обятамъ подалъ, такъ се в себе мающую: *Instructya jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Czernihowskiego, na seymik die quinta martji za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego in locum solitum do Włodzimierza zgromadzonych się, urodzonym jch mosciom pp. Piotrowi Kozickiemu, podwojewodziemu Kiiowskiemu y Piotrowi z Glinska Glinskiemu, posłom na seym do króla jego mosci. Przy zwyczajnym na początku pocałowaniu ręki jego kr. mosci pana naszego mił., oddadzą jch mosc pp. posłowie nasi debitam gratitudinem, y powinszowanie długo fortunnego panowania jego kr. mosci za oycowskie starania, ustawiczne swiętoblive pieczołowanie koło dobra pospolitego, iako pater patriae nostrae na tym thronie y strażnicy swoiey od Naywyższego Rządce, który creat reges et confirmat principes, wolnemi głosami civium patriae,*

wolnych electorow posadzony, jego kr. mosc na wszystkie panstwa swojego strony przezornym panskim poglądując affectem, upatrując na wszystkiey oyczyzny niebezpieczenstwa, nietylko w jnstrukciey swoiey do nas przeglądać raczy, ale one od Rzeczypospolitey całej oddalić omne studet conatu paterno intendet. Za co humili panu y majestatowi jego podziękują voce jch mość pp. posłowie. Przy temże żadnemi podatkami na auctią woyska z fortun naszych odległych, in hostico zostających ad praesens oyczyźnie matce naszej in necessitatibus Reipublicae succurrere niemożemy żadną miarą. Iednak jch mość pp. posłowie nasi exponent w tym nasze jego kr. mosci promptitudinem, że sami osobami swoiemi in omnem Reipublicae casum za viciami jego kr. mosci tam, gdzieby tego potrzeba ukazywała, stawać gotowiśmy, vitam et sangvinem gotowi, będąc przy dostojenstwie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, a w zaszczyt oyczyzny, wylać. Którą to instrukcyą naszą o tym jch. mosc panu marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta podać zlecamy. Datum w cerkwie katedralney Włodzimirskiej anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo, martji piątego dnia. У тоей инструкцией подпись руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Leo Kazimierz Woronicz, podstoli Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого подающого, а за моимъ урядовымъ примятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1231, № 108.

ЛИІІ.

Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ.

Sita się namnożyło urzędników ziemskich Kijowskich, którzy żadnych nimają w wojewodztwie naszym possessiey ani publicis adesse solent consultationibus, praecavemus to sobie fraterne, że ktoby w wojewodztwie pod czas pospolitego ruszenia niebył praesens, jako toties na seymach podawalismy przez ich mosciow pp. posłów naszych pro vacantia, tak y teraz przez posłów naszych do i. kr. mosci supplikowac będziemy, aby terrigenis et bene possessionatis rozdane urzędy były. Obliguemy przytym ich mosciow pp. obywatelow wojewodztwa naszego, ktorzy bene ante są antiquitus possessionati w wojewodztwie, a teraz po inszych mieszkają wojewodztwach, aby ich mosci w swoim wojewodztwie byli przytomne.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1515, № 274.

ЛИV.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ нословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой.

О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстолиа Брацлавскаго и епископа Владимірскаго.

Року тысяча шесть сотъ семдесятъ первого, месяца декабра пятнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, буркграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Криштофъ Кордышъ, подчаший Брацлавский, маршалокъ кола рыцгерского инструкторю того жъ воеводства Брацлавскаго, месяца, дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателовъ воевод. Брацл., за универсаломъ его кор. мил., in locum solitum згромажонныхъ, а згодне постановленую, рукою своею подписаную, для вписанія до книгъ нынешнихъ, пер облятамъ подаль, которая такъ се в себе писаная маеть: Instrukcyя jeh mosciom pp. Janowi Karolowi z Potoka Potockiemu, podkomorzemu Braclawskiemu, Stefanowi Piasoczynskiemu, staroscie Braclawskiemu y Winnickiemu, Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Braclawskiemu, Mikołajowi Ławryncowi Komorowskiemu, skarbnikowi Braclawskiemu, posłom z wojewodztwa Braclawskiego na seymiku we Włodzimierz odprawionego na seym Warszawski, w roku da Bog przyszłym przypadający tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, dnia dwudziestego szostego januarji, złożonym дана, który на dzień przypadającego сейму, за naszym uproszeniem зjachawszy się, naprzod po oddaniu wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu n. mił. zdrowia dobrego, szczęśliwego długoletnie ponowania y triumfow z nieprzyaciół j. kr. m. y Rzeczypospolitey otrzymania powinszowawszy, jego kr. m. podziękuję pokornie за oycowską pieczolowitość, trudy y prace, podjęte dla Rzeczypospolitey, do której iż jas. wielm jch mość pp. hetmani wielki y polny koronni acceserunt, że czułość, pracę, odwagę y dzielnością rycerstwa woysk jego kr. mosci, straconą od tak wielu lat, Ukrainę in parte odszukali, podziękują jch mość pp. po-

słowie, nieprzepominając jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego, który indefesso labore excubantes, pro integritate Reipublicae koszty niezałując, astiterunt przy pracach jego kr. mosci, którym osobliwie debetur od jch mc. pp. poslow, imieniem wojewodztwa naszego podziękowania. Depactacya na pisanie instrukciey w odprawie jch mosciow pp. poslow woyskowych aby naznaczona była y posłowie z jzby poselkiey obierani byli, jż redolet novitatem, niemają jch mość pp. poslowie na to zezwalać, ale zwykłym sposobem aby odprawowani byli woyskowi posłowie, jurabunt od nas wyprawić pp. poslowie. Nietylko do utrzymania pozyskaney na ten czas Ukrainy, ale y dla następujących na oyczyznę nieprzyacioł, iż przyczynienie woyska iest ex necessitate potrzebne, omnem curam inibunt pp. poslowie, aby y wprendcie Ukraina posiłkowana et sufficienter opatrzona była, azeby regimenti nie więcey nad sześćset ludzi, a chorągwie polskie nad koni sto niemieli, providebunt. Ktora auctia woyska nie pod żadne insze władze, która by diwideret woyska, ale pod zwierzchność jas. wielm. jch mosciow pp. hetmanow koronnych poddana była y powaga hetmanska wedle dawnych praw zachowana została, y prawa wyrazne dawnieysze y swiższe y adaequilitatis ratio każdego szlachcica brata przy wolnym zawiadywaniu w swey zachowuje majętnosci, które uważając, żałosni być musimy, gdy słyszym, iż nam za przychodzeniem do wojewodztwa Braclawskiego indicitur przeciwko prawa do pewnych lat niezażywania naszych majętnosci, aby temu złemu zabieżeli jch mość pp. posłowie, fide, honore et conscientia obliquamus jch mosciów. Jeżeli jednak in totum do majętnosci przyidziemy, certabimus pari amore cum Republica, jako synowie teyże matki naszey, hic insze stabilimentum swobody naszey szlacheckiey tylko dissensum aliqua protestatione facta contestari, o których zniesieniu aby prawa niepisano szkodliwego, attendant. Angustiata jest Rzeczpospolitey od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica, y tego nie opuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum. Successari wielm. j. mc. p. Kra-

sinskiego, podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunku kwit dany był, sama requirit justitia. Ordynacya Zamoyska iż po wszystkie seymy trudniła ordines Rzeczypospolitey, aby tandem uspokojona była finaliter divisione Rzeczypospolitey, jch mość pp. posłowie serio instabunt, co garąco jch mosciem zlecamy. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyście, Ukrainy szezśliwe progressi retardavit, który że y wojewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, reddant rationem jch mość pp. hetmani W. X. L. tanti praejudicii; praejudicium od p. Zarudnego, rotmistrza, stałe j. mc. panu staroscie Braclawskiemu w złupienie majątnosci in praesentia dziedzica, aby seriam odniosło animadversionem, j. mc. p. kanclerz W. X. L. pro libera voce szlachcica, że oppressit, a tanto praejudicio uwolnic brata niezaniechają. Merentur zasługi jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, od jego kr. mosci p. n. m. w osobliwym respekcie byli, y depopulatio Zbaraża obłężeniem nieprzyacielskim od Rzeczypospolitey nagrodzona była przez oddanie sammy liquidowanej albo na Lubomlskiem starostwie. A że takoweż depopulationem majątnosci swey odniosł, miasta Podhajec y wsi przyległych, jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Sieradzki, godna rzecz, aby y jego mosci compensatia była tantum ruinae pro Republica successum na miasteczku Stojanowie y wsi Niedzwiady, assekurowawszy summę liquidowane. Religia graeco-ruska aby wedle praw swoich zachowana była y od violentiey ab unitis in posterum praecustodita zostawała, serio curabunt, y za sprawą j. mc. oycy Winnickiego, metropolity Kijowskiego, aby sądzona była, serio instabunt. Znaczne odwagi woyska jego kr. mosci Zaporoskiego z wielm. j. mc. panem hetmanem Chanenkiem, jako o całej Rzeczypospolitey osobliwego godne są respectu, tak y po nas wymagają, abyśmy in desideriiis onych gorąco instaremus do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, zaczym poruczamy desideriorum onych solidam promocionem. Bene meritorum od jas. wielm. jch mosciów pp. hetmanow zaleconych, aby nobilitacye stanęły, efficaciter promovebunt, po których y dobrze zasłużonego wojewodztwam naszym przytączamy p. Piotra Lebedo-

wicza, za którym aby solícite instarent pp. posłowie, aby tandem prac y życzliwosci swey ku Rzeczypospolitey otrzymał brevium szlachectwa conferowanego. Miasto Włodzimierz iż jest desolowane od żołnierza y nieprzyjaciela koronnego, aby za ufolgowaniem nieco do reparacyey przyszło, y żydzi większemi podatkami nad zwyczajnie niebyli aggrawowani, procurabunt Znaczne praejudicium brat nasz j. mc. p. Teodor Krasnosielski, podstoli Braclawski, odniosł od j. mc. pana Bratkowskiego, który niebędący naszym obywatelem, y zadney w wojewodztwie Braclawskim niemający osiadłosci, temere uprosiwszy sobie urząd podstolstwa Braclawskiego mandatami indebite prawdziwego podstolego Braclawskiego j. mc. p. Krasnosielskiego disquietat, zaczym chcieć praejudicio occurent jch mość pp. posłowie y na abrogacij żadnych praw szkodliwych libertatibus nostris niepozwolą. Krzywdy, poczynione jch mosciom oycom episcopom Włodzimierskiemu y Pinskiemu w odebranych rchimandriey Kobrinskiej, Ławryszowskiej przez j. mc. oycy Kolendę, metropolitę Wilenskiego y Kijowskiego, przeciwko prawu nadanemu zdawna, aby jch mość pp. posłowie przed majestatem panskim poparli, zlecamy jch mosciom, y żeby coadjutoria, przeciw prawy dana, była zniesiona, osobliwie oycu Żuchowskiemu na metropolio Wilenską. Także y pensye niezwyčajne coroczne anihilowane były y administracye na władctwa niedawano. Instrukcy a tempore coronationis jego kr. mosci iż niewiele swego smutku reassumujem, one in ipsarum artikulis, co wszystko, fidei, conscientiae et honori jch mosciow pp. posłów poruczywszy, pewniśmy, że przy prawie tutabuntur libertatem nostram. Działo się w kosciele jch mosciow oycow dominikanow Włodzimirskich dnia piętnastego decembra anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo. У тоє инструкции подпись руки маршалковское в тые слова: Krzysztoph Kordysz, podczaszy Braclawsky y marszałek koła wojewodztwa Braclawskiego. Kотораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть инсерована.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1771, № 425.

LV.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижныхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украинны увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православнои вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевскои академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольскои. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевскаго воеводства. О подтвержденіи права выбирать гродскихъ судей помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти гродскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевскаго воеводства въ трибуналѣ. О равномерной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привилегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замоискихъ. Объ урощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опекъ. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владимира и съ евреевъ.

Року тысяча шест сотъ семдесятъ первого, месеца декабря пятнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. м. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ буреграбства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Стефанъ Вышполскій,

коморникъ и граничный воеводства Киевского, маршалокъ кола рыцарского воеводства Киевского, инструкцію тогожь воеводства Киевского, месяца дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Киевского, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромаженныхъ, постановленную, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ вальный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ перъ облятамъ подаль, которую я, урядъ, для вписаня до книгъ приймучи, читалемъ и такъ се въ себе писаная маеть: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy u wszystko rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kijowskiego, którzymy się za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. na miejsce nam prawem naznaczone do Włodzimierza na dzień piętnasty miesiąca decembra anni praesentis zjechali, in locum solitum, do kościoła oyców dominikanow, zszedszy się z dyrekciey urodzonego j. m. p. Jerzego Michała Manieckiego, stolnika wojewodztwa Kijowskiego, za marszałka koła naszego urodzonego j. m. p. Stefana Wyszpolskiego, komornika granicznego wojewodztwa Kijowskiego e medio nostri unanimi consensu obraliśmy, przez ktorego rozdawaniem sobie głosow, jch mosciw pp. posłom, niżej specyficowanych, na seym blisko przypadający, per suffragia nostra unanimi consensu obrawszy, instrukcyą naszą w te słowa spisaną podaliśmy: Instrukcyja jch mosciom pp. posłom, na seym walny Warszawski, pro die vigesima sexta januarii in anno proxime venturo złożony, zgodnie obranym y wysłanym od nas, obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, do Włodzimierza za uniwersałem jego kr. mosci p n. m. zgromadzonych, to jest: j. mc. pana Jana Wołczkiewicza Olizara, podśędka, j. mc. pana Marcyana z Szpanowa Czaplica, podstolego, y j. mc. p. Michała Trypolskiego, pisarza, urzędnikow ziemskich Kijowskich, których jch mosciów wzywamy do tey pracy publiczney y usługi wojewodztwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey, wszystkiej instrukcyi stosowali. A naprzod Panu Bogu*

oddawszy powinne dzięki, od ktorego wszelaka sprawa dobra in medietate początek ma, dziękujemy jego krol. mosci panu n. mił., iż ochotnie processerat do reparationey krajow naszych. Dziękujemy y jch mosciom pp. hetmanom woysk koronnych, naszym wielce miłosciwym pp. y braci, iż zdrowia swego y uronienia fortun przy znacznych odwagach na zaszczyt całej Rzeczypospolitey nieżałowali. Dziękujemy y całemu rycerstwu za tę ku oyczyźnie y wojewodztwom naszym niespracowaną zyczliwość. Deferent tedy jch mość pp. posłowie nasi hanc nostram gratiarum actionem y upraszać będą, tak jego kr. mość, jako y całej Rzeczypospolitey, o dalszą około dobr wojewodztwa naszego obradę y, ante omnia, upomnią się odebrania fortece Kijowskiey, według pakt z carem jego moscią Moskiewskim, inibunt media do zatrzymania teyże fortece, y wszystkich inszych fortec, y fortece Kamienieckiey. Przypomnią jego kr. mc. panu nasz. miłosciwemu do tego ex ratione pactorum conventorum oblig y będą mieli facultatem do pozwolenia wydania chlebow na zatrzymanie praesidiorum. W czym żeby niebyło praw y swiebod szlacheckich naruszenia, tedy jch mość pp. posłowie okreslą to dobrze constitucyą, iż to tylko pro hac vice certandą miłoscią z Rzeczypospolitą, jako z matką naszą, pozwola z dobr nietylko królewskich y duchownych, ale też y dziedzicznych, s tym dokładem, żeby wszystkie dobra, nieczyniąc respectu, tak magnatom, jako y uboższego stanu szlacheckiego, nemine excepto, a dla większego porządku w teyże constitucij dokożą jch mość pp. posłowie, że na seymiku relationis wolno będzie obrać panow commisarzow do rozdzielenia tych chlebow, przy deputowanych z woyska. Ci zaś jch mość pp. commisarze niebędą mogli libertaty dawać na żadne dobra sub poena in constitutione specificanda ad forum inter causas militares. Auctia woyska, jeżeli komu tedy wojewodztwu naszemu jest bardzo potrzebne, zaczym quaerulando expuneat to jch mść pp. posłowie Rzeczypospolitey, ze wielkie przez to stało się omieszkanie w Rzeczypospolitey do skutecznego Ukrainy odebrania; z wyprawione chorągwie, jedne nie byli in opere belli, a drugie już pod samą

pozwiłali się Ukrainą, a z inszych wojewodztw żadnego niebyło succursu. Podziękują jch mość pp. posłowie wielkopolskim wojewodztwom, iż gotowi byli iść na odebranie Ukrainy, gdyby byli inne wojewodztwa exemplo onych skupili się. Opowiedzą y to jch mość pp. posłowie, że wojewodztwo nasze gotowoscia w polu kilka niedziel obozowało, rozumiejąc, że, według ufały, pospolite ruszenie do skutku przyidzie. Insze puncta w instrukciey j. kr. mc. wyrażone de extituta (?) sua jch mość pp. posłowie tractować będą, stosując się w tey mierze do zgody całej Rzeczypospolitey. Wielkie się dzieje przez to omieszkanie w daniu succursu ex inefectu consiliorum, ratione tey sciany ukrainney, iż seymy w Warszawie, w tak odległym mieyscu, ustawicznie się odprawują; zaczym explicabunt to jch mość pp. posłowie urgebuntque serio, aby choć poty, dokąd się nieuspokoi totaliter Ukraina, seymy mogli bywać w krajach, Ukrainie blizkich, a mianowicie: we Lwowie, albo w Łucku, prawie in centro wojewodztw ruskich. Będą też mieli jch mość pp. posłowie cordi uspokojenia religiy greckiey y promowania oney niezaniechają, dla zatrzymania pokoju w oyczyźnie. Za wielm. j. m. panem Michałem Chanenkiem, hetmanem woysk jego kr. mosci Zaporozkich, który w oczach całej Rzeczypospolitey, dotrzymując panu wiary, przeciwko rebellizantom dosyć życzliwie stawał y stawać ofiaruje się w swojej wiernosci, zaczym godzien jest, aby in suis desideriiis otrzymał łaskę pańską y w tym urzędzie hetmanskim constitutione approbatur. Także woysko kozackie, nie w buncie zostające, podług dawnych swoich praw zwyczajow y przywilejow zaszczytzeni bezpiecznie zostawali, sine quovis, a quopiam praepedimendo. Także inter unitos et disunitos stateczne było pomiarkowanie, aby jeden drugiemu w żadną niewrywał się diocesyą y, cokolwiek antiquitus kto trzymał, przytym y teraz zostawali; więc y akademia Kijowska, w dawnych prawach oney ad praesens constitutione była potwierzona, serio te wszystkie zalecamy jch mosciom pp. posłom naszym ad instantiam j. m. p. hetmana Zaporozkiego promovenda desideria. Niezaniechają też jch mość pp. posłowie starać się o to, aby mieysce wojewodztwu

naszemu należyte w jzbie poselskiej zasiadali, według dawnego prawa, gospody otrzymali y to wymogli od Rzeczypospolitey, aby przykładem wojewodztwa Wołyńskiego szesciu posłów odtąd obierać było wolno, częścią dla tego, że w wojewodztwie naszym trzy obszerne powiaty, częścią, że, za umnieyszeniem intrat y spustoszeniem dobr, niewszyscy mogą adesse na seymie y, przy tak częstych seymach y długo trwających, niemogą trwać na seymie. Nic inszego aby summy y wszystkie dobra po Teterze, jako po zdraycy Rzeczypospolitey, per constitutionem obrócone były in commodum wojewodztwa naszego. In calamitate publica z bogacił się pomieniony Tetera, jako to na przyszłe seymy od stanów Rzeczypospolitey wojewodztwo nasze instabat. Ponieważ novella constitutio addidit autoritatem jch mościom pp. urzędnikom grodzkim, iż sine apellatione sądzić mogą possessiones amplas, przeto o to się będą starali jch mość pp. posłowie, jakoby per constitutionem to było approbatum, żeby jch mość pp. sądowi, już nie z dependenty samego j. mc. p. starosty, ale od braci obrani byli; to expriment, że jest summum in conveniens, że depectatie wielkie dzieją się w sądach grodzkich y w cancelaryach trybunalskich, a zatem sposob temu zabieżenia wynaydą, przy teyże okazyi efficient jch mość pp. posłowie, aby urząd grodzki Zytomirski y Owrucki mieli potestatem odprawowania executyi, y tego dołożą, żeby byli regenti jurati et possessionati. Musi to perturbare wojewodztwo nasze, że nam non constat, z czym j. m. p. wojewoda Chełmski poszedł do stolicy Moskiewskiey, zaczym upomnią się tego jch mość pp. posłowie et efficient, aby in numero jch mościow pp. commissarzow, ktorzy do dalszego tractowania, lub z carem jego mością Moskiewskim, lubo też z woyskiem Zaporozkim intervenient materie, aby z wojewodztwa Kijowskiego byli assignowani commissarze. Wielka dzieje się w tym wojewodztwu krzywda, że przy ordinathey miesięcow na sądy trybunalskie, per apendum tylko jeden tydzień assygnowano do sądenia spraw wojewodztwa naszego, satagent jch mość pp. posłowie ante omnia do zniesienia tego punktu przyłożonego. Ponieważ już jest

constitucya, że areassumowano sądy wojewodztwa Kijowskiego, y jesteśmy już bliżey spokojney possessyi z łaski Bożey, a z szczęścia jego kr. mosci tedy, aby wszystkie sprawy wojewodztwa, które ad feliciora tempora byli prolongowane, w tym miesiącu sądzone były. Podadzą to ad trutinam Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie nasi, aby przez constitucyą bene mcritorum odwagi łaską jego kr. mosci zarowno były nagrodzone y zeby aequalis mogła być ratio w rozdawaniu dobr Rzeczypospolitey, żeby niezmierne intraty niektórych tylko osob nie bogacili. Approbatione laudorum, ktorych wojewodztwa naszego całość się zamyka, powinni omnino jch mość pp. posłowie przynieść, ktoreby niebyli juri publico contraxii, będą mieli curam jch mość pp. posłowie y to, jakoby partikularze, wojewodztwu naszemu należące, zapłacone byli. A gdy będzie się kto naydował do kupienia, tedy przez uniwersał swóy dadzą wiedzieć wojewodztwu do grodu Włodzimirskiego, na ktorym terminie obierzemy ex collegio nas braci do przedania y odebrania pieniędzy, które seymik rellationis in integro przywiezione byc mają, a z tey summy mają mieć wszyscy uspokojenie, ktorzy kolwiek albo per distantiam loci niemogli do tego przyiść, żeby byli ratione possessionum suarum ukontentowani, albo też przez niostrożność plenipotentow reclinatorium nie participowali, lubo też in participatione quaerulantur słuszenie, po ktorych ukontentowaniu, residuum summy in generalem divisionem należeć będzie. Ponieważ szerególną Boską dispositią, a szczęściem jego kr. mosci potior pars Ukrainy Przydnieprskiej ad obsequium krola jego mosci y Rzeczypaspolitey przychodzi, za co Bogu Naywyższemu podziękowawszy quod interest wojewodztwu naszemu, in futurum praespiciendo integritati onegoż, jch mość pp. posłowie nasi salutam adhibebunt curam kotrego, aby te wszystkie przywileje, które w wojewodztwie naszym, tak na dobra szlacheckie, ad male narrata z cancellariey jego kr. mosci, jako i dobra jego kr. mosci cum refusione od starostw ukrańskich, pewnych miast y wsi intervenientibus pactis z woyskiem Zaporozkim, za hetmanstwa wielmożnego Jana Wyhowskiego, wojewody Kijowskiego, które pacta

że assecurowane nieprzychodzą do tych czas, aby byli per constitutionem kassowane. Także y inne przywileja na dobra jego kr. mosci, także starostw koronnych, jako y innych partykularzow, ich daniny, przeciwko którym zasłyły protestacye od posłów ziemskich, aby były anihilowane. Angustia te Rzeczypospolitey jest w tym od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica y tego nieopuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum sprawa ordynacyi Zamoyskiej, jako materya gravis, ponieważ u całej Rzeczypospolitey potrzebuje consyderacyi, względem ktorey jch pp. posłowie nasi, cum toto Republica, takowe adinvenient modos, aby uspokojona była, prout videbitur et placebit całej Rzeczypospolitey. Successorom wielmożnemu j. mc. panu podskarbięgo koronnego, aby po uczynieniu rachunkow kwit dany był, sama requirit justitia. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie Ukrainy szczęśliwe progressy retardavit, ktore że y woewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, redant rationem jch mość pp. hetmani Wiel. Xię. Litewskiego. Jas osw. xięcia j. m. p. wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, dawne merita omni comparatione mojora swoje odwagi, tudzież szkody podczas expedycyey Zbarazkiej podjęte, tych że przez constitucyą obiecana nagroda, aby summa na starostwie Lubomskim y inszemi jego kr. mosci p. n. m. nagradzone byli, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Jas. wiemożnego j. m. p. wojewody Sieradzkiego z przodków merita, straty nowissime dobr miasta Podhajec dziedzicznych przez woyska, tak koronne, jako y nieprzyjacielskie, ruina osobliwego w Rzeczypospolitey indigent respectu, w nagrodę ktorey ruiny, aby jus emphiteuticum do lat pewnych, z woli całej Rzeczypospolitey y łaski jego kr. mosci, constitutione kooperowane byli, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Zasłużył to bardzo dobrze z przodkow swoich jego mc. p. Sapiaha, starosta Owrucki, aby był ukontentowany za straty, tak swoje, jako y rodzica swego, zaczym jch mość pp. posłowie nasi będą się o to starać, aby summa na regiment godney pamięci j. mc. pana

pisarza polnego, rodzica jego mosci, respectum spisnego naznaczona, a na kleynotach Rzeczypospolitey assecurowana była, przez constitucyą na dobra Dołhe y Zabczyce, w powiecie Przemyskim leżące, wniesiona. Dobrze zasłużone sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemierzyca, podkomorzego Kijowskiego, zasługi, przez constitucyą anni milesimi sexcentesimo quinquagesimo noni, w Wiel. X. Litewskim assecurowane, aby tandem j. m. p. Theodorowi Niemierzycowi uiszczone byli (ktorey przykładem rodzica swojego zacnego bene meriti de Republica et nostro palatinatu nieprzestaje), procurabunt jch mość pp. posłowie. Meruit też wielmożny j. m. p. starosta Zytomirski nagrodę za straty y odwagi swoje, jch mość pp. posłowie wniosą instancyą do króla jego mosci, aby przy assignowanym jurgielcie od jego kr. mosci Jana Kazimierza był osobliwy respekt ex primis vacantibus. Niepowinne poyść w zapomnienie zasługi j. mc. p. Wyżyckiego, chorążego Kiiowskiego, ktory y teraz, propter bonum Reipublicae, za ordinansem jch mosciow pp. hetmanow koronnych, praesidet woysku cum bono publico, zaczym jch mość pp. posłowie za tę to tak znacną przysługę j. mc. p. chorążego y starać się będą aby digna merces od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey była naznaczona j. mc. p. chorążemu Kijowskiemu. Xięgi Kijowski, przez xięcia j. mc. Radziwiłła, hetmana Wiel. X. Lit., przy wzięciu Kijowa zabrane, successores xięcia j. mc. detractionem, gdzie są, aby wrócone były. Sprawy żołnierskie aby w trybunalc koronnym Lubelskim jako y dawno sądzone byli, a nie gdzie indziey, powinni tego doyrzec jch mość pp. posłowie nasi. Iż succesya po nayiasniejszym niegdy Władysławie, krolu jego mosci panu naszym, y po krolewiczu jego mosci Karolu, na nayjasniejszego krola jego mc. przesłego Jana Kazimierza spadła. Jego kr. mość Władysław Czwarty, opiekunem naywyższym będąc wszystkich sierot, sam się w tę opiekę wdał osobą swą opiekunem j. mc. panu Jerzemu Krasickiemu, niegdy staroscie Dolinskiemu, y dziatkam jego, ostawszy tylko raz komisarzów na słuchanie rachunkow, kuratorów zsyłał, a sam nie-małe summy zebrał ex patrimonio j. mc. p. Kazimierza Krasickiego,

y od j. mc. p. Stanisława Krasickiego, podczaszego Łomżeńskiego, przeto y summy stare na Dolinie woytostwa Dolinskiego y Burbie haerentes za czworgiem dożywocia, juxta constitutionem millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, o summach starych nie extenuowaney, dobra te z domu j. mc. oddane, więc y zasługi stryja y wuja jego łmosci, wedle listu króla j. mc. Zygmonta Trzeciego y inszych dowodow, y wszystko to aby recompense odniosło, zlecamy jch mosciom pp. posłom, aby się serio tego domawiały. W poprawie zaś wolności naszych aby się o to starali, jakoby nie tylko jch mość pp. Krasiccy, ale każdy possessor, juxta constitutiones et privilegia, przy krolewsczyznach zostawał spokojnie. Curatorie na ludzie, jakoby inpotentiae mentis podległe, nonnisi ex persona na seymiku deputackim praesentata, za seymikową attestacją nietak jest, aby byli dawane. Opiekunowie, albo kuratorowie y successorowie ich, ktore zawczasu młode ludzie sidłać zwykli, aby przyszedłszy do lat niemogli krzywdy swoiey u nich dochodzić, aby się powinni sprawić pupiles y, non obstante praescriptione, aż natenczas respodendo onym, kiedy pupilli do lat przyszedłszy y do sumptu też na prawo przydą przez opiekuny in promovendo bono suo privato et publico neglenti seu decepti. Aże między jch mościami oycem metropolitą, episcopami, in unione sancta zastającymi, zaszły differentie między tak wysokimi stanu duchownego osobami, ponieważ ociec Kolenda, metropolit, archimandryi dwie, Kobryńską od j. mc. episcopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, a drugą Lawriszowską od oycy Białożora, episcopa Pńskiego y Turowskiego, niesłusznie poodbierał, aby z łaski jego kr. mc. y Rzeczypospolitey były przywrócone. Między temiż osobami miesza rzecz j. mc. ociec Żochowski y coadjutorio metropoliey, mimo zwyczaj y prawo duchowne postępując, przywilej sacri regii magestatis apostolice in unione będącym episcopom Włodzimirskim, na prototronio metropoliey generalney służący, wyprowadził, aby tego ritulu ustąpił y nigdy napotym żaden się im nieszczycił nad episcopa Włodzimirskiego. Przytym administracją jakową ociec metropolita unicki po episcopach dożywotnią usurpuje, y ta, jako

przeciwna prawu, jeśli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, którą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, skassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilegiami krolów jch mosci utwierdzona y postanowiona, aby perpetuis temporibus capitulares, dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższemi przykładem kosciola Rzymskiego zostali, bez przeszkody j. mc. oycy metropolity y innych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alios pensyom metropolickim nowo wynaydzionym episcopowie z kapitułami swojemi niepodlegały, a mianowicie Włodzimirska y Pinska, ale przy wolnosciach dawnych y prawach swoich byli zachowani. Ponieważ j. mc. ociec Antoni Winnicki, metropolita Kijowski, ob injuriam temporum do possessiey metropolitanskiey nieprzyszedł, y dobr żadnych nietrzyrna, wniosą jch mość pp. posłowie, aby uti bene merita de Rnpublica ex vacantibus jego kr. mość conferował reclinatorium, y to specialiter instabunt jch mość pp. posłowie, aby sprawa o najazdy, wiolentie, nocnym sposobem przez oycy Szumlanskiego popełnione, z remissy, według dekretu trybunalskiego, na seymie absque dillatione sądzona była. Desideria jego mc. oycy Swiscielnickiego, episcopa Lwowskiego, z j. mc. oycem Szumlanskim mają miec jch mość pp. posłowie w pilnym respekie, aby podług dekretu jego kr. mosci był we wszystkim zachowany. Wiel. j. mc. p. generała Podolskiego dawne merita omni comparatione majora swoje odwagi, tudzież szkody podjęte, tychże obiecana nagroda, aby respectami jego kr. mosci p. n. m. nagrodzone byli, y w swoich dalszych desideriach był ukontentowany, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Za urodzonymi jch mość pany Alexandrem Ilin-skim, woyskim Czernihowskim, y panem Ewstafiem Bakowieckim mają jch mość pp. posłowie nasi instancyą do j. kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey wniesć, aby onym in toto, według dekretow trybunalskich koronnych Lubelskich, a parte adversa satisfacya stanęła, y rigor prawny extendowany, y dekreta trybunalskie według constitucyi in suo robore et autoritate zostawały, co jch mosciom pp. posłom naszym serio injungimus y upraszamy o to. Za j. mc. p.

Piotrem Lebedowiczem wszystkie nasze reassumimus przeszłe instructia, jch mosciom panom postom recommendamus, aby ten godny człowiek za swoje cnoty y przysługi w oyczyźnie był do honoru szlachectwa między innemi przypuszczony, alios na żadnego nobillitacyą niepozwołą jch mość pp. posłowie. Niezapomnią też jch mości pp. posłowie nasi y swoje y przodkow y z osob swoich merita deferre Rzeczypospolitey y jego kr. mosci panu n. mił., ktorego upraszamy, aby przy tey functey, od nas na jch mość pp. posłów włożoney, osobiwie jego kr. mość tymże oswiadczył łaskę swoją. Miasto Włodzimierz, ponieważ jest bardzo zdezelowane y tak zubożałe, że tylko ledwo kilkoro kmiotkow ubogich ostaje, y wojewodztwa nasze żadnego wczasu dla obrad swoich zjeżdżając mieć w nim nie możemy, zacyz zlecamy to jch mosciom pp. postom, aby u jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey efficere mogli, żeby byli od starey contributij y przechodow żołnierskich, także y od hyberny na lat dziesięć uwolnieni. Za synagogą całą żydowską, w Koronie zostającą, instabunt jch mość pp. posłowie, aby podług przeszley constitucyi respectu quarty summy pogłownego, tudziez uwolnienia od contributiy wszelakich, także od hyberny, respectując na ich zniszczenie, byli zachowani do seymu da Bog blizkiego. Którą instrukcyą naszą, zgodnie uchwaloną y postanowioną, serio promovendam jch mosciom pp. postom zlecamy, y oną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać y do akt tuteyszych grodzkich Włodzimirskich podać declarujemy. Działo się we Włodzimirzu w kosciele jch mosciow oyców dominikanow roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca decembra piętnastego dnia. У тое инструкции подпись руки в тые слова: Stephan Wyszpolski, komornik graniczny wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego, wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжь то инструкция за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаючого, а за моимъ урядовымъ примятемъ, до книгъ нинешнихъ кродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1042, л. 1763, № 423.

LVI.

Универсалъ короля Михапла къ кievскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ.

Року тысяча шест сот семьдесят второго, месяца кветня пятнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, бурграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, шляхетный панъ Войцех Павловский листъ отъ его кор. мил., с печатю коронною болшое канцелярии притисненою, а с подписомъ руки его кор. мил. и реентовское до воеводствъ: Киевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго, также и повету Володимерскаго, рационе сеймиковъ выданный, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ областамъ подалъ, так се въ себе маючай: Michał, z Bożey łaski krol Polski wielkie хіеże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wołynski, Jnfłantski, Smolenski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedziec należy, а mianowicie wielmożnym, urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego wojewodstw Kiiowskiego, Брацлавскаго y Czernihowskiego, także y powiatu Włodzimirskiego wojewodztwa Wołynskiego obywatelom uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili, będąc ta Rzeczpospolita w oczach swiata chrzescianskiego jedynym mężtwa y sławy wizerunkiem, cnoty funduszem, а wolności serc wspaniałych y chwalebnych czynow prawdziwe prototypem, przychodzi na to przez nieszczęśliwość powszechną, że sama o sobie radzić niemoże, lubo tak wiele zbyt potężnych sąsiadow mając, а nad wszystkich najmocniejszą narodow machometanskich, osobliwie monarchii tureckiey,

na wolność, która potęgą swoją całemu chrześcianstwu y nas samych nieporozumieniu impune imponit. Nieopuscilimy jednak starania naszego, cokolwiek należało królewskiej naszej obligacyi y possibilitas niosła do jako naygruntowniejszey rady, z jak naylepszą wygodą stanu rycerskiego obywatelów, y obrony spolney oyczyzny naszej y w przeszłym roku, y teraz. J gdyśmy seym świeżo złożyli byli, który, iako żałosnie rozerwsł się, bez wszelkiej naprawie fundującej się circumstancyi, judicet fama publica et posteritas y każdego baczne reflexia. My iednak co per leges patrias możemy, w których y wychowalismy się, y one sacramento stwierdzilimy, niezaniechujemy wszelkiego usiłowania ad consulendum tam afflictis rebus patriae, ile gdy tak wielka narodów poganских siła następuje. A tak miewszy wałą radę poseymową de consensu numerosi senatus, conclusimus złożyć na mieyscach zwyczajnych wszystkim wojewodztwom seymiki przedseymowe. Jakoż składamy uprzejmym y wiern. waszym pro die XXVII aprilis, seym zas, jako unicum consiliorum auctorum, we trzy niedziele po seymikach pomienionych, ex eodem senatus consilio składamy, to jest na dzień XVIII miesiąca maia w Warszawie, w czym sama naturalis defensae necessitas może każdego rzecelwować, skrupuł reflectującego się nad prywatnym y publicznym od poganstwa niebezpieczeństwem, osobliwie sami uprzejmym y wiernym loco, którzy prze: całe pięć lustra y daley extorres będąc od własnych domów swoich, tym bardziej mają concurrere do szczęśliwey obrady y conserwowania całości Rzeczypospolitey. Za ktorey mają przy łasce Bozey będziecie mogli postliminio cieszyć się, że tandem lares patrios szczęśliwie powitacie. Chciąc tedy uprzejmym y wiern. w. dapomodz y byc powodem innym wojewodztwom, aby ten publicus lethargus oczewiscie dobrowolney nieopatrzności wszystkich niezagarnywał. Bo jako nam który naród chrześcianski sprzyi:ć, albo ma dać co posiłku, gdy widzą, że sami albo ręce opuszczamy, albo się niezgadzamy. Nemo respiscit si serio y my możemy przy łasce Bozey ieszcze poratować utrapionej oyczyzny, byleśmy się zakrzętnęli. A że czas krotki, concurrite, o cives, my y radzić

o oyczyźnie y zdrowiem naszym oney salutem propugnare gotowimsy, a dalsze publiczne necessitates w instrukcyi na seymiki wyrazimy. Co wszystko do wiadomosci uprzejmym y wiern. w. w. podając, mieć chcemy po urzędach grodzkich, aby podług prawa wczesnie na mieyscach zwyczajnych ten nasz uniwersał względem następujących seymikow pomienionych obwołać y publikować kazali, inaczey nie czyniąc dla łaski naszej y z powinności urzędow swoich. Dan w Warszawie dnia XX miesiąca marca MDCLXXII, panowania naszego III roku. У того универсалу печат коронная и подпись рукъ такъ его кор. мил., яко и реентовское въ тые слова: Michał, krol. X. Stanisław Lipski, Krakowski, Płocki kanclerz, regent cancellaryi koronney. По принятю и вписаню которого универсалу, помененный подавающий мене, урядъ, о придане возного на публикацию оного просилъ, которого аффектации я, урядъ, дасыть чинечи, возного урядового шляхетного Иозефа Климанского придадемъ. Который, с придапя моего урядового а повинности своее возновское, тотъ универсаль на месцах публикациом звычайныхъ обволасть въ замку, их. м. п. обывателомъ помененныхъ воеводствъ до ведомости привель, о чомъ и реляцию свою передо мною, урадомъ, учинилъ и созналъ. Который же то универсаль, за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписанный.

Книга грод. Владимир 1672 г., № 1044, л. 165, № 77.

LVII.

Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнмъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассации рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществвахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волинска отъ постоя.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ второго, месяца кветня двадцать сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ бурграфства и замку Влодимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровский, ловчий Овруцкий, маршалокъ кола рыцарского воеводства Киевского, инструкцію тогожъ воеводства Киевского, месяца, дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, презъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Киевского, за универсалемъ его кор. мил. *in locum solitum* згромажонныхъ, по-становленую, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, пер облатам подалъ, которую я, урядъ, до книгъ помененыхъ гродскихъ Володимерскихъ приймучи, читалемъ, и такъ се в себе писаная маетъ: *Mu, rady, dygnitarze, urzędnicy u wszystkie rycerstwo obywatele wojewodztwa Kijowskiego, zjachawszy się na seymik wojewodztwa naszego, przez uniwersały jego kr. mosci naznaczony, in locum solitum do Włod-*

zimirza, pro die vigesima septima aprilis, dla obrady całej Rzeczypospolitey y wojewodztwa naszego, takeśmy laudum y instrukcyą jch mosciom pp. posłom niżej mianowanym spisali. Naprzod jego kr. mosci p. n. m. podziękowawszy, iż jego kr. mość, jako pater patriae, widząc nieustawające periculum ab origine, nas, wiernych poddanych swoich, ostrzega, różne podawając media, jakoby tot malis exhausta Respublica mogła salutari. Tudzież że y o wojewodztwie naszym, po części za szczęśliwym panowaniem odyskanym, osobliwe oycowskie ma patrocinium, upraszając, aby y na dalszy czas z tężę panskiey łaski y protekcyej swoiey, jako wiernych poddanych swoich, niewypuszczał. Dziękujemy jch mosciom pp. hetmanom koronnym, naszym wielmożnym miłosciwym panom, za dzieła odważne y zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby, według instrukcyi blisko przeszłej, publice podziękowali y oto upraszali, żeby woysko, iak nayprędzey, ex visceribus regni na zaszczyt krajow naszych wyprowadzone było. Obralismy tedy e medio nostri jch mosciow pp. posłow, ktorzych dexteritas w obradzie o całosci oyczyzny z wojewodztwa naszego jest nam nieraz wyswiadczona, nempe: j. mc. p. Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kijowskiego, j. mc. p. Stanisława Kazimirza Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, j. mc. p. Remiana Suryna, łowczego Nowogrodzkiego, ktorzych fidei, dexteritati comittimus, aby jch mość s propozyciey jego kr. mosci, na seymik nasz przedseymowy przysłaney, imminens bellum othomanicum, zrozumiawszy o szczegolney ante omnia obradzie wprzod oyczyzny naszej, obmyslali we wszystkim, co kołwiek do obrony oyczyzny naszej, z gornemi wojewodztwy znosil się y concludowali. Reassumujemy przytym instrukcją przeszłą, tak dawnieysze, jako też y od szczęśliwego zaczęcia panowania jego kr. mosci od nas posłom obranym zlecamy, ktorzych nulus secutus effectus, a to dla tego, aby jch mość pp. posłowie nasi to, cokolwiek obaczą proficuum wojewodztwu naszemu, procurent, inquantum drugie wojewodztwa swoje tez promovebunt materie, po obmyslaniu obrony Rrezypospolitey. A ze się siła takich namnożyło w oyczyźnie, ktorzy,

sine ullo fundamento juris et aequitatis, ex contentione zwykli seymy rwać, nefando ausu, y lubo ich, tak jego kr. mość cum senatu, jako y equestris ordo wokować, zawsze życzą sobie, zwykli incognito z Warszawy wyjeżdzać, mają tedy jch mość pp. posłowie na takowych inire cum tota Republica medium, jakoby taci violatores karani byli, cum precautione vocis liberae, y mają te jch mość pp. materyą, zaraz po obraniu j. mc. p. marszałka, traktować, ani iść do witania jego kr. mosci, aż cała jzba uważy, jesli na początku seymowania non ocurretur huic malo, tedy y naydłuższe seymu ciągnienie niepewną uczyni onego nadzieje. Tymże jch mosciom pp. posłom plenariam facultatem dajemy et fidei jch mosciom committimus, tractaty z carem jego moscią Moskiewskim y kozakami aby jch mość, cum tota Republica zgadzając się, pokoy concludowali, tak jednak, żeby te tractaty sine avulsione provinciarum byli y żeby securitas te naszych krajow y fortyficatiew mieysc tam sposobnych prospectum było. Ażeśmy na tymże seymiku viciami jego kr. mości praemoniti, in eodem termino jch mosciow pp. rotmistrzow e medio nostri uprosilismy, to jest: j. mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstołego Kiiowskiego, jako y j. mc. Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy zawsze ochotnie wojewodztwu naszemu radzi służyć, y in eodem termino zachowując jch mosciom wolność podniesienia chorągwi. Na tymże terminie dystrybuta partikularzow będzie, do ktorey dystrybuty ci tylko należeć mają, ktorzy in eodem termino zgromadzenia usługą Rzeczypospolitey zaszczyt wojewodztwa naszego traktować będą, nie excludując y tych jch mosciow, ktorzy usługą Rzeczypospolitey w kwarcianym woysku traktują, lub nie. Raz jest lege cautum, aby minoris subselii sądy, jako to roczkow y rokow, zaraz limitowane byli po wyjściu uniwersałow na seym walny Warszawski, a że in praejudicium obywatelow na różnych mieyscach wazyli się sądy ziemskie y urzędy grodzkie sądy odprawować y condemnaty, approbaty otrzymywać dopuscili, tedy wszystkie decreta condemnaty y approbaty praesentes cassentur, jako przeciwne

prawu, y zeby in posterum, przed seymem y po seymie w niedziel sześć, wszyscy, ktorzy in publica functione aderunt, na seymie mieli libertatem a termino judiciorum, procurabunt jch mość pp. posłowie. Nihil aequius, aby ci, ktorzy piersiami swemi za całość Rzeczypospolitey zostawiają się, niebyli w zasługach ukrzywdzeni, mają tedy jch mość pp. posłowie nasi inire medium cum tota Republica, jakoby panom żołnierzom, ktorym po wojewodztwach zatrzymają zasługi wypłacone były. In futurum aby się takie niedziały zatrzymania zasługi, ktore ad desperationem zwykły benemerentes de Republica przywozić, specialem iednak będą mieli eorum w odyskaniu zasług, tak sławney pamięci nieboszczyka p. Niemirzyca, podkomorzego Kijowskiego, iako j. mc. p. Iwanowskiego, wojewodztwu naszemu zasłużonego, ale y całej Rzeczypospolitey pod czas praesidium Czehyryńskiego. Hyberna jeżeliby per consensum Reipublicae in suo zostawała robore, tedy dobra ritus graeci disparitorum, tak iako y unitorum, eadem gaudere debent aequalitate, iako y ritus romani, y aby sufficiens constitutio na przyszłym da Bog seymie in eam materiam była postanowiona, do comparacyey pięciu kroć sta tysięcy na dobra communiter duchowne włożona. Dobra utriusque ritus unitorum, jako y disunitorum, należały, a więcej mimo tę contributią żadnemi assignatiami, chlebami, aby niebyły aggrawowane; y lubo by iakowe, procz pomienioney hyberny, wychodziły assignatie, nullitati subesse debent, serio jch mość pp. posłowie domowią tego. Krzywda j. mc. p. Godlewskiego, chorążego Czernihowskiego, jako dobrze in Republica zasłużonego, całym wojewodztwu sprawuje condolentio, zaczym jch mość pp. posłowie nasi conferent z jch mość pany posłowie wojewodztwa Czernihowskiego, iakoby jego moscia w tym in facie Reipublicae dzwignęli. Administratią, iakową j. mc. ociec metropolita unicki po episcopiach dożywotnie usurpuje, y ta, przeciwna prawu, jesli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, którą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, kassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilejami krolow jch mosciow utwierdzona y postanowiona, aby per-

petuis temporibus capitulares dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższym przykładem kosciola Rzymskiego zostawali bez przeszkody jego mc. oycy metropolity y inszych żadnych osob, aby żadnym wyderkafo, alias pensyam metropolickim nowo wynaydzionym, episcopowie z kapitułami swemi niepodlegali, aby dychowenstwo episcopiey Włodzimirskiey et episcopalia bona, ktore, sub perpetuis oneribus et desolationibus exactionibusque będące, ultimae subjacent ruinae, aby iakiekolwiek, choć na kilka lat, mogli mieć pożałowanie, a przytym uwolnienie od ciężarow żołnierskich, gorąco jch mość pp. posłowie instabunt et urgebunt. Coadjutoria w duchowieństwie, iako y canonami świętymi jest zniesiona y concilio Tridentino, tak y status omnes in Regno et Magn. Duc. Lit., urgebunt, aby niebyły wydane sine ulla necessitate, osobliwie j. mc. xiędzu metropolicie, ktory, quot episcopos, tot suos suffraganeos mając, ktorego z nich sobie upodoba, coadjutorem miec może, o co samo ciz jch mość pp. posłowie krola jego mosc p. n. m. prosić będą, aby do oycy świętego w tey materyiey pisać raczyły. Różne instantie, ktore byli w przeszłych instrukcyach włożone, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby pro sua dexteritate nie zaniechali promowować in medio Reipublicae, także y uspokojenie sprawy Zamoyskiey. Z żydami koronnemi o pogłowne, aby moribus antiquis, jako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy żołdat dawali, instabunt jch mc. pp. posłowie. Miasto Włodzimierz, iż penitus przez żołnierza zdezelowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć ni mogą, aby od przechodow, stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. To tedy laudum y instrukcyą nasze j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecilismy, aby do grodu podał. Działo się w kosciele Włodzimirskim in loco solito die vigesima septima aprilis anno domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. У тоє инструкции подпис руки маршалковское в тые словы: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki,

marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его милости подавающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная. Correctum.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 189, № 91.

LVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18 мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ расиредрѣленіи уплаты hibernae. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ германомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстоляства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волынска отъ военнаго постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца априля двадцать сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ буркбрства и замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Томашъ з Ратошина Ратовскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцдерского воеводства Брацлавскаго, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромаженого, рукою своею маршалковскою подписанную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавскій, даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, пер облатамъ подаль, такъ се въ себе маючую: Instrukcyя na seym koronny, w Warszawie na dzien osmnasty mie-

siąca maia w roku terazniejszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, złożony, z seymiku, we Włodzimirzu dnia dwudziestego siódmego aprilis wojewodztwa Braclawskiego odprawowanego, obranym jch mosciom pp. posłom, to jest: wielm. j. mc. panu Karolowi Potockiemu, podkomorzemu Braclawskiemu, j. mc. p. Stefanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, Braclawskiemu, Sinickiemu et c. staroscie, j. mc. p. Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Braclawskiemu, j. mc. p. Tomaszowi z Ratoszyna Ratowskiemu, dana w kosciele oycow dominikanow konwentu Włodzimirskiego. Ciężko y wojewodztwo Braclawskie na świeży a ciężki paroxizm oyczyzny miłey, przez zerwanie seymu, ubolewać musi, czemu że jego kr. mość p. n. m. indefesso studio salubrem quaerendo medelam dla obrady obrony Rzeczypospolitey in periculis ingruentibus seym składa, pokornie jch mość pp. posłowie nasi pro salicita cura majestatowi jego kr. mosci p. n. m. debito cultu et oneratione podziękują. A że universae Reipublicae salus zawisła in avertendis periculis, od tak potężnego nieprzyziaciela następujących, przeto zlecamy jch mosciom pp. posłom, ut ineant modum cum Republica defendendae patriae, quam celerrim. Na tym seymie consiliorum cursu uspokoienie jednak imminentium periculorum, gdyby miało stawać cum avulsione prowinciey jakiey, osobliwie wojewodztwa naszego Braclawskiego, niemają na to jch mość pp. posłowie zezwalać, jnhaerendo legi publicae et diplomati dato, ratione non avulsionis honorum wojewoztwa Braclawskiemu. W tak wielkich następujących niebezpieczenstwach od Porty Othomanskiey, iż prawie naypirszym jest wstępem ad antemurale christianitatis, miasto Kamieniec, serio urgebunt jch mość pp. posłowie, aby tak potrzebna y tak potężna forteca, quam firmissimo praesidio y comemdantem umiejętnym, czułym y wojennym, idque nobili bene possessionati, jako nayprzędzey y nayporządniey opatrzona była. Rycerscy ludzie, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego y nowego zaciągu, ktorzy sanguinem litant pro incolumitate patriae, justo nihil aequius, iako aby deservita merces sanguine, a po wielu wojewodztwach zatrzymana, o tym, iako nayprzędzey,

atque depactantis ulla od pp. poborców była exoluta. Także assignatia j. mc. p. Jwanowskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, do żydów dana, a potym skasowana, aby z innych proventów Rzeczypospolitey assignowana y wypłacona była, jako dobre zasłużonemu dawno żołnierzowi, instabunt jch mość pp. posłowie. Wyświadczona cnota y odwaga pułków w Trostencu, in obsidione będących, aby justum merentur respectum et gratitudinem in Republica, tak pilno adinvenient j. mość pp. posłowie, una cum Republica, modum onych ukontentowania. Hyberna żołnierska iż w wybieraniu inaequalis, bo regalia bona plura contribuunt, quam spiritualia, inibunt jch mość pp. posłowie cum Republica modum coaequationis przez lustracją commissarzów, jako autoritate jch mosciów panów hetmanów, albo żeby antiquis moribus distribuowana była. Także dobra ecclesiae graeci ritus, tam uniti, quam disuniti, osobliwie władcy Łuckiego, zdezolowane, aby aequaliter z duchownymi ritus catholici te hyberne wydawali, coaequandam promowebunt. In auctione wojska ex contrahentibus subsidiis ab exteris imminentibus periculis, jch mość pp. posłowie nasi ad commune consilium Reipublicae aplikować się będą. Iż car jego mość Moskiewski, ex vi pactorum Andruszowiensium, tenet przeciwko nieprzyjaciółów Rzeczypospolitey in subsidium pewną kwotę stawić ludzi, serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby in necessitate Rzeczypospolitey, według pakt, ludźmi wojennymi niepieniężnymi, jako constitutu per deputationem pp. posłów privato consilio arcano, subveniat. Item constitutum et datum diploma na przeszłym seymie jego mc. p. wojewodzie Czernihowskiemu in scia tota Respublica, j. mc. pan wojewoda Czernihowski restituat, y one in toto kasowane było, bo by ta summa do cara jego mosci cederet emolumento privatarum tylko personarum non rei przez złey monety w oyczyźnie zagęszczenie, iż wielkie Respublica tenet damnum, inibunt modum et rationem cum Republica jch mość pp. posłowie nasi o otworzenie minicy srebrney tylko monety, ale na miedziane niemają zezwalać. Praetendujące summy od p. Boratynie u Rzeczypospolitey tantisper, differe słuszna, poki wojsku w

assignatae decretum commissiey Lwowskiej u pana Baratyniego do zapłacenia naznaczonych effectu aliter nieuisci y niepopłaci. Traktaty z p. Chanenkiem y woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim niemają byc stanowione sine scitu et consensu totius Reipublicae, y żeby niebyły te traktaty stanowione cum avulsione qualiumcumque bonorum haereditariorum vel regalium w wojewodztwie Braclawskim, fortiter oponować się mają przy tym jch mość pp. posłowie y na to niezezwać. Podstolstwo Braclawskie iż jest legitime per cessionem od j. mc. p. starosty Braclawskiego, praevio consensu jego kr. mosci, j. mc. panu Krasnosielskiemu bene possessionato w wojewodztwie naszym cessum et collatum, gorąco instabunt jch mość pp. posłowie, aby concurentia remota do podstolstwa p. Bratkovskiego, uti inpossessionati w wojewodztwie naszym, j. mc. panu Krasnosielskiemu od thronu jego kr. mosci było declarowane. In spem ammisiey, iż pp. żołnierze nieznosne czynią krzywdy y criminały, tedy na amnityą panom żołnierzom, sine reali satisfactione injuriis privatorum, niemają zezwać pp. posłowie. Nietylko z usług wojennych, ktore, cum dispendio vitae y fortum swych, przez lat dwadziescia pięć, j. mc. p. Piaseczynski, starosta Nowogrodzki, wyswiadczał, ale y za dobra swoje obszyrne Zadnieprskie, tractatami in partes cara jego mosci Moskiewskiego odeszłe, justum meretur u jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey respectum et gratitudinem, przeto serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby j. mc. p. starosta Nowogrodzki, ponieważ y reclinatorium Krasinskiego nie był particeps, osobliwą jego kr. mosci ex primis vacantibus był remuneratus laską. Za żydami koronnemi o pogłowne aby moribus antiquis, iako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie nie mało bywało, siedmdziesiąt tysięcy zł. dawali, instabunt jch mość pp. posłowie. Miasto Włodzimierz iż penitus pr. ez żołnierza zdesolowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć niemogą, aby od przechodow y stanowisk żołnierskich libertowane było, promotebunt jch mość pp. posłowie. Prawa dawne tak w dobrach ziemskich aby alienowane niebyły, aby na fundacje, prze-

ciwko prawu uczynione, a teraz jesliby się jakie znajdowały zwłaszcza in fraudem legis utworzone, takowe by in instanti znesione y skasowane były. Jch mość pp. hetmani, za podjęte prace y fatigi wojenne w odszukaniu y otrzymaniu Ukrainy, także y rozwiązaniu związku, podziakować będą jch mosc pp. posłowie integritatem bonorum jch mosciow tueri. Puncta y desideria, w instruktyi przeszłej specyficywane, in toto reassumujemy et ad promowendum zlecamy jch mosciom pp. posłom, co fidei, honori et conscientiae jch mosciow pp. posłów naszych committimus, aby communi in toto cum Republica consilio to, cokolwiek proficuum byłoby Rzeczypospolitey, consulant et exequantur. Którą to instructią naszą, zgodnie na seymiku napisaną, marszałkowi naszemu podpisać y do xiąg per oblatam podać zlecilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow conventu Włodzimirskiego dnia dwudziestego siodmego aprilis tysiąc szescset siedmdziesiąt wtorego roku. У тоей инструкции подпис руки маршалковское в тые слова: Tomasz z Ratoszyna Ratowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Bracławskiego. Котораяже то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подавающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 192, № 92.

LIX.

Инструкция кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 илвара 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятїи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденїи магнатовъ къ болѣе правильному выполнению ихъ обязанностей. О святїи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкорольвья. О награжденїи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленїи Львова и Замостья. О дозволенїи бить монету. О дозволенїи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченїи Польши и Турціи. О зачисленїи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго

войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ въ участію въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца декабря тринадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожонный его мил. панъ Теодоръ з Чернехова на Горошкахъ Немиричь, маршалокъ кола рыцарского воеводства Киевского, инструкцию тогожъ воеводства на сеймику ихъ мил. паномъ посломъ, до коптинуации обрады, в Варшавѣ назначоное, обранымъ, згодне постановленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписания до книгъ нинешнихъ, пер облагамъ подалъ, такъ се въ себе маючую: *Instructia jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego do jego kr. mosci y koła generalnego, dla conclusiey cofederatiey y obrady około dobra Rzeczypospolitey publicznego, zawięzety w Warszawie, pro die quarta januarii złożoney, tym specificie mianowanym, to jest, urodzonym jch mosciom pp.: Stanisławowi Kazimierzowi Kowalewskiemu, Łowczemu Kijowskiemu, Michałowi Trypolskiemu, pisarzowi ziemskiemu Kiiowskiemu, y j. mc. panu Theodorowi z Czerniechowa Niemiryczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich in loco solito, za osobliwym jego kr. mosci uniwersałem, dnia trzynastego decembra w roku terazneyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, zgodnie obranym, ktorzy jch mość, pro innata sua dexteritate, wszystkie te niżej mianowane puncta, od nas sobie podane, defferre będą powinni j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey. Naprzod pokornie podziękować za to oycowskie j. kr. mosci około dobra y całosci Rzeczypospolitey pieczołowanie, tak w różnych terminach wyswiadczone, iako*

też y w teraznieyszey companii pokazane, że niektował prace, fatig, ̄rudow, na ostatek y zdrowie swoje panskie za całość już dobre nasiloney oyczyzny naszej miłej. Druga, jch mc. pp. posłowie nasi z inszemi wojewodztwy, dobre oyczyźnie życzącymi, zgadzać się in toto mają, to też jch mosciom pp. posłom naszym injungimus y plenariam dajem facultatem, aby jch mość całej Rzeczypospolitey prosili o to, aby, wiedząc imminetia na Rzeczypospolitą pericula oney w obradzie, jako naywiększego woyska dla zaszczytu majestatu j. kr. mc. y oyczyzny naszej, succurrere, quantum etiam cum onere Reipublicae sposoby wyprawy, według żądania j. kr. mosci, dla zawojowanych fortun naszych u siebie nie znajdujemy, committimus jednak jch mc. pp. posłom naszym, aby cum tota Republica inire modum chcieli, y tak zdrowey oyczyźnie obrady wszystkimi siłami concurrere mogli. A ponieważ woysko kwarciane, zostając w służbie Rzeczypospolitey, naznaczone sobie po wojewodztwom, tak, jako trzeba, nieodbiera zapłaty, tedy to zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby jch mość, consulendo integritati Reipublicae, to jest, occurendo, jakim przeto w Rzeczypospolitey niezgodom chcieli się namowić z Rzeczypospolitą, aby się pomienionemu woysku dosić stało. Jż rozne w rożnych cancurentach między wojewodztwami dissentiones rozróżnienia, ktore impediunt czasem cursum publicorum consiliorum w wielu origebuntur rzeczach, dla tego że magnationes, ktorym interest po wojewodztwach swoich częstokroć na pospolitym ruszeniu, jako się to teraz stało, praesentes niebywają, tedy occurendo mali in futurum, aby, iak naywarowniej, obrządy publiczne odprawować się mogły, jch mc. pp. posłowie nasi starać się o to mają, aby j. kr. mość y Rzeczypospolita cała, tak szkodliwe oyczyźnie nieporządki mogła mederi. Ci, ktorzy podczas interregnum intratę Rzeczypospolitey brali, reddant rationem vili(f)cationum y calculum Rzeczypospolitey uczynili, serio jch mc. pp. posłowie tego domagać się mają. A iz rzecz słuszna, aby j. mc. p. Chanenko, hetman woysk jego kr. mc. Zaporozkich, za tak wielką cnotę y pokazanie życzliwosci swojej, tak przeciwko majestatowi j. kr. mc. p. n. m., iako też oyczyźnie

naszey, miał też nagrodę tak wiernego ku majestatowi panskemu poddanstwa y całej Rzeczypospolitey wiernosci od j. kr. mc. y Rzeczypospolitey virtutis praemium, za j. mc., iż protunc onemu znikąd niewidzimy salarium, tylko z summy zeszłego urodzonego niegdy Pawła Tetery, dla tego to dajem w moc jch mosciom pp. posłom naszym, aby o to j. kr. mość, jesli y sam j. mc. p. Chanencko instabit y contentować się zechce, pokornie prosili y spolnie z całą Rzeczpospolitą tak expostulowali, iakoby to lubo z tey pomienioney summy, lubo z kąd inąd mógł być za merita swoje ukontentowany. To też jch mc. pp. posłom nas ym zlecamy, aby się od Rzeczypospolitey skromnie y sine offensione dowiedzieli, gdzie te kleynoty zostają w zastawie, ktore Rzeczpospolita hisce temporibus opignorare miała. Znocić się też będą jch mc. pp. posłowie nasi z różnych wojewodztw collegami, aby tak Respublica wiedzieć rationem tego mogła, na co j. mc. pan generał Podolski miny, przed dwiema laty ante obsidionem, pod Kamieniec Podolski podsadzał. Kiedyśmy iuż tak obnażeni w fortece, ktore, iako się w inszych wojewodztwach magni momenti, tak trzeba, aby też y naszą Rzeczypospolitey in eodem zostawały praedicamento, że tedy Lwow y Zamość, dotąd nieufortifikowane, a są potrzebne, iako Rzeczypospolitey wszystkiey, tak y tamecznym tempore periculi obywatelom, jch mość pp. posłowie imieniem wojewodztwa naszego upraszać będą wszystkiey Rzeczypospolitey, aby quam firmissimam munitionem obmyslili y ludzmi, iako naywarowniey, prout necessitas, dobremi opatrzyli. Minica aby była odtwarta, jch mc. pp. posłowie pochwałać będą, ale to in publicum wniesć mogą, aby w każdym wojewodztwie mogła swobodna byc minnica. A iż to ultima consensus Reipublicae expressit necessitas, iż Ukraina cesarzowi tureckiemu przez teraznieysze pacta oddać obiecana być miała, zaczym, consulendo integritati naszego wojewodztwa Kijowskiego powiatu Zytomirskiego y Owruckiego, committimus jch mc. pp. posłom naszym, aby iezeli przyidzie do tak żałosnego granic uczynienia, aby się o to serio umowiać chcieli y starali się być commisarzami, a to dla tego, aby naszego nie zakroi-

ono wojewodztwa. Gwardiey j. kr. mc. regiment piechotny ludzi dwanascie set complet aby w komput woyska kwarcianego było włożone y do zapłaty po wojewodztwach, tak w ziemiach, iako y powiatach, ordinowany należał, soleniter jch mc. pp. posłowie nasi stawali, iako w tym terminie powinni będą, tak generałiter omnibus j. kr. mc. tenent na tym kole explicatis desideriiis, quoniam aequum et justum był, consentiant, gorąco zlecamy, a to dla tego tak compendiose jch mosciom comittimus, że wszystkim tym j. kr. mość annuimus żądaniu. Urzędnicy powiatu aby wszysey na pospolitym ruszeniu w swoich wojewodztwach, gdy przydzie odtąd praesentium, bywali sub privatione officii, jch mc. pp. posłowie mocno przy tem stawać będą y wszyckiey Rzeczypospolitey, aby artikuł na to stanął, upraszać będą. A lubo res privatae probe cedere powinni utilitatibus, dla tego eo praecustodito, niechcąc trudnić Rzeczypospolitey, in quantum by się insze mieszały w obradach Rzeczypospolitey, prywaty po mieyscach w izbie poselskiej naszemu odjęte wojewodztwu, jch mc. pp. posłowie committimus z Rzeczypospolitą traktować, żeby nam było wroczone. Exces w kosciele Bożym we Włodzimirzu u oycow dominikanow, przez pewne osoby wczyniony, prosić będą jch mc. pp. posłowie j. kr. mość y całeiy Rzeczypospolitey, aby był ony sądzony. Także sprawa j. mc. p. łowczego Kijowskiego z j. mc. panem sędzią ziemskim Włodzimirskim iż wiele razy trudniła consilia nasze, tedy jch mość pp. posłowie nasi nomine wojewodztwa naszego prosić j. kr. mość mają, aby, iako supremus rerum arbiter, ultimam onym w tey sprawie uczynił decisionem. A ponieważ w confederaciy teraznieyszey generalney całeiy Rzeczypospolitey, między inszemi jch mościami, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi Kijowskiemu, sprawić się kazano y declarowano na przyszłej, da Bog, continuathey obrady, zaczętey w Warszawie, in quantum by pomieniony j. mc. p. Olizar niedał justificathey y pod poeny iakowe podpadać by miał dobra, injungimus jch mc. pp. posłom naszym, aby też, względem dobr jey mosci paniey Anny Olizarowey Janowey Kmitiowey, stolnikowey Orszanskiey, rodzoney

siostry j. mc. p. Olizara, a dziedziczki dobr tychże, aby exceptia była, tak dobr dziedzicznych, iako y summ pieneznych, matki jey mosci pierwszego małzenstwa j. mc. p. Ludwika Olizara Wołczkiewicza, a rodzica jey mosci. A iż każdy bene meritus de Republica, szcudrobliwey j. kr. mc. ręki łaskawey wygląda consolaciy dla tego, iż nie tylko domu swego zasług urodzony j. mc. p. Teodor Niemiryecz, podkomorzyc Kiiowski, nayiasnieyszym krolom panom y całej Rzeczypospolitey wyswiadczonych, meruit to, a teraz z niewygasłej u nas pamięci rodzica swego, oyczyźnie naszej pokazanych, usilną instantią do j. kr. mosci jch mc. pp. posłowie wniesć mają, aby j. kr. mość, gornącego się do majestatu j. kr. mosci, iako ociec łaskawy, przytuliwszy, dał jego mosci, iako prawdziwemu exuli, patrociniū y protekcyą swoją panską, y temu, który sat amplet, straciwszy w zawojowaniu possessionem, niskąd niewidzi w swoim nieszczęściu consolaciy, ieno w samey szczegolney j. kr. mc. panskiey łasce, prosić też oto będą pokornie jch mc. pp. posłowie, aby ten partikularz, który ex consensu całego koła naszego pomienionemu urodzonemu j. mc. panu Teodorowi Niemiryeczowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, pro reclinatorio ten dają to lubo Łąkę, lubo też który sobie sam wynaydzie z należących na wojewodztwo partikularzow, aby, ponieważ w takim Rzeczypospolitey zamieszanu nieprędko się sądow trybunalskich spodziewać możemy, jch mc. pp. posłowie upraszali, aby j. mc. p. Niemiryecz w sądach zadwornych mógł agere cum possessione ad primam suam instantiam. Tudzież y o summę zasług, w W. X. Lit. zastającą, świętey pamięci rodzica j. mosci, iako na legitimum successorem spadającą y podwakroć constitutiūmi liquidowaną, jch mc. pp. posłowie supplikować do j. kr. mc. mają, aby przynaymniey te, ktore j. mosci zasługi, iure merito należące, zwłaszcza in tanto in fortunio exiliūi będącą, mogły być z łaski j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey consolatione y fortunę straconey consolaciy supplementem. Za j. mc. panem Farenbachem, który, mając dług rodzica swego u świętey pamięci j. kr. mosci rodzica sześćdziesiąt osm tysięcy złotych, aby j. kr. mość, pamięta-

jąc na merita onych, chciał podać rękę onemu, a ten dług, in supplementum wykupić z niewoli matki małżonki onego, swiżo w niewolą wziętey, oddać, jch mość pp. posłowie gorącą wniosą instancyą. Za j. mc. panem Kazimirzem hrabią Krasickim, o cokolwiek iustum instabit, do Rzeczypospolitey wniosą intercessyą do krola j. mosci jch mość pp. posłowie nasi. Ponieważ urodzony j. mc. p. Stecki, czesnik Kijowski, Alexander Berezowski, skarbnik Kiiowski, Remigian Suryń, łowczy Nowogrodzki, Stefan Wyszpolski, komornik graniczny Kijowski, Siemion Wigura, horodniczy Kijowski, Krzysztof Krasnicki, Jan Suryń, Paweł Przystaszowski, Łukasz Dubiski, Samuel Porachowski, Jerzy Moszynski, Joseph Czempkowski, roto generalney confederaciey super fidelitatem j. kr. mc. y Rzeczypospolitey tu w kosciele w kole braterskim flexis ad imaginem crucifixi genibus wykonali, tedy to po jch mosciach wszystkich attestando zlecamy te wszystkie wyższe puncta instrukciey fidei, honori et dexteritati jch mc. pp. posłom naszym, którą j. mc. p. marszałek koła naszego rycerskiego, ręką swoją podpisawszy, actis solennisari tenetur. Działo się we Włodzimirzu w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca decembra trzynastego dnia. У тоє инструкторъци подписъ рѣки в тые слова: Теород з Czernihowa на Horoszkach Niemirycz, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 458 на об., № 337.

LX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей.

Каждый державца долженъ былъ выслать żołnierza dobrze umonderowanego на коніу добрымъ, ze dwudziestu dymow, do czego y dymy żydowskie należec maia, w płaszczu błekitnym, nowym białym kirem lisztwowanym, w pludrach takich że, w spodniey sukience podszytey czerwoney, z guzikami czerwonemi, z prowiantem, albo lelunkiem gotowym на поѣроку przy кождымъ żołnierzu, на ober y under officierow y inne expensa злотъ trzydziesci szesc, albo gotowych сто пѣдзiesiąт на поѣроку całe odda w iedny tygodni.

Освобождается отъ уплаты податей ордена регулы святей Brigitty y bonifratrow Łuckich.

Книга прод. Луцк. 1673 г., № 2197, л. 535 на об., № 77.

LXI.

Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать «вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой».

Книга прод. Владимір. 1673 г., № 1045, л. 1097, № 188.

LXII.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года: о фальшивой монетѣ.

Namnożyło się wiele licentji tych czasow zamieszanych w Rzeczypospolitey, ktora wiele zwykła przynosić mali bono publico, jako to niejaka Domna, alias Chmielnickiego starszego żona, w Ra-

szkowie mieszkająca, niemałą szelągów tych wołoskich do Korony wniosła, bo częścią że sama one robiła, częścią monetę dobrą zagranice wysyłając, do Korony złych nawoziła, ktorey aby to impune nieposzło, instabunt ich mc. pp. posłowie.

Книга прод. Владимир. 1663—4 и., № 1033, л. 1334 на об., № 1033.

LXIII.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674 года: объ удовлетвореніи желаній униатскихъ епископовъ.

Jas. przewielebnych ich mc. xięży episkopow Benedykta Glinckiego, Włodzimirskiego, Jakuba Susze, Chełmskiego, Michała Białożora, Pinskiego, circa conservandam unionem fidem, y inszych ich mosciow desiderii, ponieważ w przeszłej instrukcyi iest o tem punkt formowany y ułożony, przeto ich mosc. pp. posłowie, mając do niey recurs, serio instabunt et promovebunt, aby in toto desideriiis ich mosciow dosic stac się mogło, nihil iednak derogando orthodoxae fidei antiquae.

Книга прод. Владимир. 1674 и., № 1047, л. 1160, № 71.

LXIV.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ отъ 29 марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ Дерманскимъ, Кирианомъ Жоховскимъ, подчашему Кіевскому Проскурѣ-Суцанському.

W krzywdzie i. mc. p. Proskury, podczaszego Kijowskiego, którą ponosi od wielebnego i. mc. oycy Cypriana Żochowskiego, archimandryty Dermanskiego, iż j. mc., wzię majetność Korszow nullo jure, którą i. mc. p. podczaszcy trzymał lat trzy pacifice od s. pamięci xięcia j. mosci Ostrożkiego, różne disgusti ponosi i. mc. p.

podczaszy od czerncow tameyszych, czeladz mu bija, znieważają, intercedant tedy y mocno staną ich mc. pp. posłowie ad totam Rempubicam, aby j. mc. p. podczaszy, iako civis in Republica bene meritus, niebył aggrawowany.

Книга прод. Владимир. 1674 г., № 1047, л. 1172, № 80.

LXV.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года: объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ ограниченіи правъ уніатскаго митрополита.

Ponieważ monaster Milecki, nad rzeką Turią in bonis haereditariis jasnieoswieconych xiążąt Sanguszkow fundowany, ktorego y teraz collatura circa haeredes zostaie, a przeciw prawu exactionibus militaribus bywa uciążony, gdzie y teraz ad radicalem prawie przyszedł devastationem, instabunt tedy ich mose panowie posłowie nasi serio, aby te dobra sub dispositione bonorum haereditarium per collationem existentia constitutione od exactij żołnierskich obwarowane były servicio bellico. Administratia wieczna bonorum omnium post fata ich mose oycow episkopow, archimandrytow, ihumenow unitow od j. mc. xiędza metropolity unita, recens za przeszłego świętey pamięci krola j. mc. otrzymana, ponieważ iest przeciwko dawnym priwilegium anni millesimi quingentesimi nonagesimi quinti y inszym, także przeciw confirmathey tegoz recens zesłego krola j. mc. millesimi sexcentesimali septuagesimi, aby była lege publica skassowana, iako ta, ktora ruinam dobr wszystkich indivit, tudziez przywileie jego kr. mosci na episkopstwo, archimandryie dane y inne beneficia unitom, aby oycowie metropolici uniti privata autoritate nie tamali y beneficiales possessoribus nie odbierali; wies Torokanie z

przysiołkami, należące do archimandriey Zydyczynskiej, cum praejudicio originalis foundationis, po różnych ręku unitow sine consensu Reipublicae et sanctissimi chodząca, aby była do teyże archimandriey przywrocena, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi.

Книга врод. Луцкая 1674 г., № 2198, л. 25, № 3.

LXVI.

Инструкція кievской шляхты посламъ, отправленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неустунать неприятелямъ земель, принадлежащихъ Кievскому воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана Чаплича подстолиемъ Кievскимъ.

Року тысяча шестсот семдесятъ пятого, месеца сентября девятого дня.

На вrade кгородскомъ, въ замку Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ староства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Стецкий, мечникъ Клевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Клевского, инструкцію тогожъ воеводства на сеймику елекціонисъ депутацкомъ ихъ мил. паномъ посломъ, до короля его мил. згодне обранымъ, написаную и даную, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер обятамъ подаль, просечи, абы принята и в книги вписана была, которую я, урядъ, для впасаня до книгъ, приймаючи, читалемъ и такъ се в себе писаная маеть: Instrukcyя jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, na elekcyę deputacką zgromadzonych się, urodzonym jch mc. panom: Marcinowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, j. mc. p. Mikołajowi Denisowiczowi, chorążemu Mscisławskiemu, rotmistrowi j. kr. mosci, y j. mc. p.

Pawłowi Skuczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym, do j. kr. mosci pana n. m. zgodnie obranym, dana, którzy wyiadą *opportuno tempore*. Podziękują jch mc. pp. posłowie nasi jego kr. mc. p. n. m. za to, że jako j. kr. mość p. n. m. *per totam ante actam vitam suam* wszystkie do tego obracał *conatus*, aby *patriae*, in qua natus et educatus est, mógł *prodesse*. Tak pogotowiu odebrawszy *regimen turbidae Reipublicae*, niewprzod skronie swoje *panskie koroną ozdobić chce*, a *ustawicznymi pracami zdrowia y fortun profusione*, *eodem redet felicem*. Powinszują przytem *zdrowia czerstwego y ku mnogich y tego szczęściu*, żeby *krol nad krolami*, j. kr. mc. p. n. m., *notis correspondował y nad nieprzyiacioły požądane*, według *dawniejszych triumphow*, dał *terazniejsze zwycięztwo*. Upraszać będą j. kr. mość pana n. m., aby, *innata magnanimitate ductus y addere Reipublicae*, *non minuere assuetus*, chciał *nasze wojewodstwo w osobiwey swey panskiej mieć protekcyei*, y *gdyby przyszło do traktatow, concluziey lubo z cesarzem Tureckim, lubo do conjunctiey armorum ustawicznej z carem Moskiewskim*, aby j. kr. mość tak *obszernego wojewodztwa, iako antemurale całej Rzeczypospolitey*, w którym *niustawający propugnatores patriae*, a j. kr. mc. p. n. m. *wierni poddani, permanent, nieustępował postronnym monarchom*, y żeby po tak wielu *odprawionych marsowych fatigach*, *tandem debitam sibi coronam suscipere niezbrańiał się*. A lubo *przyznawa to wojewodztwo nasze, że incomparabili fortitudine et invicta virtute j. kr. mosci p. n. m. y woyska Rzeczypospolitey attulit spes miaszkania w domach naszych ukraicznych*, *gdy j. kr. mość te fortece poodbierał*, które przez *wszystek czas woyny niewpuszczały koronnego praesidium*, za to *specialis woysku j. kr. mosci należy gratitudo*, iednak o to będą *upraszać jch mc. pp. posłowie nasi*, aby *jch mc. pp. woyskowi mieli respekt na exilium concivium et commilitonum suorum y w dobrach odwojowanych discretnie obchodzić się chcieli* Nietylko *nas ciężka afflictio j. mc. pana Jozepha na Olewsku Niemirzyca y ustawiczny żal pobudza ad compassionem*, *gdy małżonka j. mc. z synoczkim*,

in pueritia zostającym, do tych czas w tatarskiej niewoli jęczy, ale wiemy, że y j. kr. mc. pana n. m. serce pobożne ta nieszczęśliwość wiernego poddanego żałosnie dotyka, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi instabunt do j. kr. mc. pana n. m., aby, iako obiecał przez posłów wojewodztwa Wołyńskiego, tak te królewskie swoje do skutku przywiodł słowo y do eliberacyey niewolnikow powagą y staraniem panskim pomagać niezaniechał, y sam j. mc. p. Niemirzycz niejest securus vitae suae, jeżeli niebędzie j. kr. mosci specialis łaska y protectia w eliberowaniu. Tegoż j. mc. p. Nimirzycza brata naszego ad afflictionem superius nominatam przyczynionc uciążenie, że dobra Olewsk, mimo innych sąsiadow j. mosci, są podane oneri exactiey żołnierzow, na fortecy Białocerkiewskiej zostających, zaczym, aby j. kr. mc. ab hoc onere uwolnić raczył, pokornie jch mc. pp. posłowie nasi upraszać będą. Także j. mc. pana Chalepskiego, towarzysza j. mc. p. podkomorzego Lwowskiego, na podjezdzie pod Medwinem wziętego, wyzwolenie promotebunt serio jch mc. pp. posłowie nasi apud clementiam serenissimi principis. Uważając, iż każda dissidentia szkodzi, iako corpori Reipublicae, tak też y wojewodztwu każdemu, czego osobliwie doznało wojewodztwo nasze et summo cum dolore spomina, gdy anno millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio nietylko electia deputacka ex ea occasione rozerwała się, ale y świątница panska krwią oblała się, przeto addimus do instruktiey jch mc. pp. posłom naszym hoc injunctum, aby się starali iakoby o podstolstwo Kijowskie differentia między j. mc. p. Marcyanem Czaplicem, podstolim Kiiowskim, tot muniis woiewodztwu naszemu posługującym się, y j. mc. paneni Stephanem Trypolskim, także na urząd podstolstwa Kijowskiego przywilej mającym, przez łaskę j. kr. mc. uspokozone było, zeby który z jch mosciow superius evahatur, a osobliwie instamus za j. mc. p. Czaplicem, iako ten, który tu częściey z nami zostaje, aby tak zacni y zasłużeni z przodkow y osoby swoiey oyczyźnie y wojewodztwu naszemu ludzie między sobą y przyjacióły swemi niemieli emulatiey. Działo się w kosciele jch mosciow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedm-

dziesiąt piątego, miesiąca septembra dziewiątego dnia, ipso termino electionis pp. deputatom. У тоє инструкции подпись руки маршалковское въ тые слова: Jan Stecki, miecznik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышречное особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ винешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1675 г., № 1048, л. 867, № 117.

LXVII.

Записка Черниговскаго воеводы Станислава-Казимира Беневскаго о состоикни Рѣчи Посполитой, отъ 1675 г., вставленная въ инструкцію волинскихъ дворянъ, данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 г.

На сеймикѣ Волинскаго воеводства въ 1676 г., jasnie wielmożny j. mc. p. woiewoda generał ziem Czernihowskich, starosta nasz sądowy Łucki, ob convalescentiam sui votum swoje na pismie podał, ktore, nemine contradicente, iest acceptowane y owszem unius batij et consensus jch mc. p. posłom naszym per modum articuli na seymie ad promovendum zleczone, in eodem voto znayduie się; to iest consilium seymikowe: «tak ciężkiego upadku naszego tę ja naznaczam przyczyny: żeśmy uczynili recess od prawa, na ktorым stoiemy, żeśmy uczynili recess od obyczaiow starożytnych polskich, żeśmy wzięli przedsię inszą maniere woiovania obrony oyczyzny, a nie tę, ktora przed tym była; аże jako nas przestrzegaią iuż consumpta omnia media pacis, nie mamy y nie бѣdziem mieli pokoию w Polsce; na wiosne ma byc woina wielka, iaka niebyła przedtym, y że in explicandis periculis nie z mego domysłu, ale instar verbis instructionis. Głos jego kr. mosci do nas, ze Turczyn na wiosne niezliconemi tureckimi y tatarskimi siłami nas attakowac ma, pasze bronie, comeetus zno-

sic, głodzie obozy. Głos jego kr. mosci do nas, że już prawie od samego Lwowa dzikie się pola zaczynają; basza Kamieniecki rozciąga na zgubę naszą z Kamięca bisurmaniec; więc jeżeli non exulabunt passiones, iako król jego mosc do nas pisze, y jeśli non repugnabit justitia, przestrzega, że już securis ad radicem y już o resztę idzie formalia jego kr. mosc pana naszego miłościwego, że actum est, zginie wiara święta, nie day Boże z nią Rzeczpospolita y domina gentium fiet sub tributo; przestrzega król jego mc. p. nasz miłościwy, iż się tureckie potęgi zbliżeli, nad Dunaeim zostają, potentie także tureckie z dalszej Azyey i Egiptu, na nas ruszone, już zaciągają woyska, aby primo veri Rempublicam z obudwu stron aggređiant; przestrzega król jego mc., że Turczyn Kamięca y Podola ustąpić nie myśli, z których miejsc zawsze może być gravis wojewodztwom przyległym; przestrzega król j. mc. pan nasz miłościwy, że mercenarijs w ciągnieniu czwierci wychodzą y w obozie się zwiają; przestrzega król j. mc., iż nieprzyjaciel wywrocic chce wolności nasze y tak wiele mil possessionis Rzeczypospolitey depce; przestrzega też król j. mc. pan nasz miłościwy, iż z wielu języków constat, że cesarz Turecki idzie na Kraków przez państwa Węgierskie, y że już wczasy w tym trakcie dla cesarza j. mosci samego w Białogrodzie są obmyślane, że już przysła armata główna cesarska do Budzina, że już Beskidy y drogi Beskidu zmierzone y na noclegi woyska Kundaki rozrachowane; na ostatek, przestrzega król j. mc. pan nasz miłościwy, że jest publica rycerstwa egestas, bo się żołnierz ani hyberną wesprze, ani zasług liczy, y iedni po osmiu, po dziesięciu, drudzy po dwunastu cwiercie zasług, czekają y choć im król j. mc. pan nasz miłościwy wyliczył na półtora millona de suo, což to iednak inter tantos milites, což to między dwoletne obozy, gdyż singuli non ex satiati, substantia jego kr. mosc privata decessit. Więc gdy poyrzę na faederatos, widzę, że i tam niemasz pociechy, bo pewnie Moskiewski ani myśli o pokoju z nami per rationem status sui, gdyż się monarcha wszystkie Rossyey uczynić chce, y day my to że Moscho pozwolimy z

seymu Zadnieprza y tey strony ocerclowathey od Dniepru y Litwy to, cokolwiek Moschus wziął, oddamy mu, przecież his stantibus non obstantibus nihil proficimus. Przeto przestrzega krol j. mosc pan nasz miłosciwy w swoiey instructiey, że lubo Rzeczypospolitey z carem Moskiewskim ma armorum unionem, ale car Moskiewski ani tego, co w kommissiey Andruszowskiey napisano, słuca, ani tego, co sprawiano przez umyslną legatią, ani zbliżeniem się jego kr. mosci w osobie własney ku Dnieprowi nie rectificował się; na ostatek listy krola j. mc., (do) jch mosciow panow hetmanow toties pisane, na caru nie mogły nic wyperswadowac; przestrzega przytym krol j. mc., że ani Rzeczpospolita od cara Moskiewskiego doczekac się mogła diversiey od Krymu, y cokolwiek uczynił car, ukazało się to subsequenter z więźniow, do oyczyzny powracaiających, y z połan-nikow, tam y owdzie biegających, że zgoła car perfide agebat y tych rzeczy trudno się było dopytac, bo ich nie było; na ostatek przestrzega krol jego mosc, że cara Moskiewskiego, przeciwko wy-raznemu prawu naszemu polskiemu, scandalizuią woyska nasze, w Trypolu przeciwko zimy na tey od naz stronie Dniepru locowane; przestrzega, że y teraz urodzonego Łazinskiego car Moskiewski napomina pro imperio, aby Korsunia, Trypola, Staiek, Ryszczowa na tey od nas stronie Dniepru nie tykał; gdyż się iako on powiada, ci dali na carską protectią, y car ich wziął nie iako poddanych Rzeczypospolitey, ale iako kray Turkom ustąpiony, choc się nie tylko on o stolicę y o Constantinopol sami byjemy; przestrzega krol jego mc., że lubo staneły woyska Moskiewskie przed Dniep-rem, ale tę woyska nie poydą do nas, aż wprzod hetmaui nasi oboysza narodow pod Pawołoczą staną, coby było, iako krol jego mc. mowi, przeciwko zdrowemu rozumowi nieprzyziaciela in visce-ribus odchodzie, odkryc Rzeczpospolitą, a ia powiadam, że kładę pro-formali hoste Moskiewskiego y że residentie Moskiewskie, s tak wielką Rzeczypospolitey spezą podięte, na nic nie przydadzą; kiedy też patrże na Austriacum, widze, że non Moskwie adhaeret, jako character animae, y to Moskwą uczyni, co mu Auster każe,

aże Austria jest offensa Polscze, niezgorsze kiedy y Austriam kłade za formalnego nieprzyziaciela; kiedy też oko rzuce po wszystkich książętach Europejskich, mnie się tak zda, że nigdzie nie mamy przyziaciela, bosmy wszystkich irritowali. Nie mówię nic o Doroszenku, przeszłym poddanym naszym, który przeiął woynie na imie cara Moskiewskiego, y car Moskiewski w Ukrainie odebrał Kyiow, Kaniow, Czehyryn y insze miasta naddnieprskie, a za Dnieprem miał tak wiele grontow nasi zbiegowie, że ich non capiunt; niechże, tedy reflectuie się Rzeczpospolita na moje seymowe usque ad rawim contradictiones za Michała, że car Moskiewski, z pierwszego oblogu mego poselskiego wypuszczony, bo ztąd na Polskie wse licho wyrneło et praeterita magis repraehendi quam corrigi possunt. Wprawdzie że pod tenczas seymikow naszych przychodzą wiadomosci z tąd y z owud, a na ostatek od Abasieczka Transilvana, że w ręku krolewskich pana naszego miłosciwego jest uczynic pokoy z Turczynem a convertere arma tureckie na Austriacum, a tatarskie z nami na Moskwe, ale powiadam dzis, że to są rzeczy acliaphorae y na nich całosci naszey budowac niemożna; jako y Transsylvanus co myśli, każdy sie domyslic snadno może, zgoła oyczyzna nasza otoczona zewsząd niebezpieczeństwami, ani to jest simplex commotio, ale usque ad mortem. Kiedy też puszcę oko na to, co się u nas dzieie w Polscze we wnątrz, widze, że omnia pessima; nie mówię ad praesentem maiestatem, ktore nam mądrze y doskonale panuie, do przeszłych monarchow mówię, że eloquentior in aulis eorum improbitas, quam virtus; że za pierszych monarchow plures byli adulatores curienses, quam y nie trzeba było gorszych ludzi, psuiących oyczyznę, nad nich, bo ci ile razy chcieli, tyle razy committebant principem cum subditis. Sam maiestat szczęśliwie nam panująca doznała tego, co się przez nich działo; takowi ludzie dla samych siebie gotowi wszystko usque confundere. Nie pytay, aby takowi ludzie mowili panu, żeby nie był beneficij nimius in unum, raczey poswiadczali contra principia rerum naturalium, vim maiestatis resolui omnia ad sensum populumque Polonum referendo, a zatym, że, tak rzeke, maiestas

prior minus tuta et secura sui domysliła się tego, czego wspomnieć nefas, y tego na nas poddanych swoich wskazać erubit, czego było nie podobna. A przetoż nie grzeszę, gdy, z miejsca mego, szczęśliwie nam panującego pana, trzymając się prawa, smiem prosić przez posłów moich, żeby król jego m. miał adstrictam regiminis sui formam, to jest, żeby się we wszystkim prawa trzymał, żeby oddał Rempublicam Reipublicae; a kiedy się praw we wszystkim będzie trzymał, Rempublicam amabit, ut suam regem patremque geret, consulet cunctis, nec suis damnis movebitur, ale nostris. Kiedy też porzę na prawo, które jest fundamentem w tej oyczyźnie, widzę duphaleam quendam u nas lex non lex. Prawdzi się u nas to napisano Izraelu, że in diebus illis non erat rex in Izrael, sed ut cuique rectum videbatur, ita faciebat, prawo u nas te pro vili sub pedibusque jacet, na prawie się tylko wszyscy zawodziemy, pieszemy co chcemy a z tego nie bywa nic, y poty naszego szczęścia poki seymu nie masz; na seymie prawa szpocą, tam piszą, co chcą, a przecież w tej oyczyźnie summatum tenet lex, dla prawa omnes servi facti sumus, ut liberi esse possimus. Temu prawu, jako porady są terrestri, położyli maiores nostri dwóch herubinów, custodes, według statutu naszego, to jest dwóch pieczętarzów, o czym czytać statut, item dwóch referndarzów, o czym czytać statut, a ci, żeby nie mieli distractum animum curis externis, powinni być według prawa z chudych pachółków y pierwsi do wszelakich vacansów. Niedziw tedy, gdy z miejsca mego proszę pana y króla mego o to, żeby odżywił prawo, na którym stoiemy; ratio tej prozby moiej, że w statucie y constitucjach naszych mamy legis belli et pacis, quibus ipso principe et patria fui liceret; druga, iż temi a nie inszemi prawami, nie mając żadnych ab extra suffragia, przestrzeniła się oyczyzna nasza wzdłuż y wszyrz; trzecia, iż o te a nie insze prawa supplicowała do panów swoich, quoties in castris byli nobilitas. Rzuć też oko na senat, collegów moich, widzę, że y tam złe, sedere patres, censere parati, ceu framnam libertatemque petat iugulumque senatus, my, senatorowie, iako nam bracia w domu pozostali, expro-

brant in pulvere pingimus y na strasznyim sądzie Boskim nas, senatorow, ten decret czeka speculatores veci canes muti non valentes latrare fili hominis super muros Ierusalem posuise custodem tota nocte non sacebis. A przecież oyczyzna exquo in pulvere pingimus, zawodzi sie na nas senatus, nie darmo nazwany saceros principis, nec potest esse malus rex, ubi est bonus senator. Z mieysca mego upraszam et quasi currentem excito, bowiem, że to z natury swoiey dobrotliwej uczyni krol j. mc. pan nasz, żeby oddał senatorom powagę taką, iaką prawa pospolitego oddac powinien, alias nie będzie hic ordo senatorius, to iest ta pars Reipublicae sana. Idę do trzeciej twarzy tej Rzeczypospotey, to iest, do izby poselskiej, tam widze nundinas populares, venalia omnia ztąd przychodzą, iako od żołądka na wszytką Rzeczpospolitą nieznosne choroby, z tąd constitutie, to iest, prawa nasze poselskie przedrukowują, z tąd iedni w izbie poselskiej y z swoiemi marszałkami, drudzy na seymikach przysięgają, ztąd po seymikach uchwały, aby nie byli ustawiczni dictatores z czwartego seymu, owo zgółła w jebie poselskiej po rzymsku się wszystko dzieie, y iako Rzym upadł, tak powinniśmy my wpasc z senatu w jzbę poselską, z izby poselskiej senat mieszaią się, dum, aby premunt, aby premuntur omnes, opprimuntur zgółła tam venalis populus y ta Reipublicae facies zgodna iest ad interitum nostrum, nie zgodna ad conserwationem nostri, iesli nie będzie poprawiona, a czas iest po tak wielu lat poprawic et praestatią ei curare, quam perdere. Nie mnieysza y to facies Reipublicae tribunat koronny, Bog widzi, że prawdę mowie, yż ten tak na doł poszedł, że się nam prawie obrocił w truciznę, ad predam luxumque sui suffragia vertunt, iesli to nie iest tak, jako mowie, do was samych odsyłam, prawda, że y temu dochodzi lat sto y potrzebuie poprawy. Urodziła się nam czwarta Rzeczypospolitey facies, to iest, woysko, boie się, że isti novissimi erunt primi y Rzeczpospolitą przytłuczą, cokolwiek ci czynią, przeciwko staremu prawu propositie ich nie zgadzają się z prawem pospolitym, ale po rzymsku cos nowego sapiunt et trahunt Rempubicam secum, że nie wspomnie, czego się

przedtym upominali, a nie dopuszczam im, teraz upominają się osobnych trybunałów osobnego statum czynią confederatie y to, że iest rzecz odiosa, wole zamilczec, tylko to intymie, że cokolwiek zaczną, to wszystko prawu przeciwko statum y constituciom naszym, y Rzeczpospolita w swoiey formie nie może stac stantibus ipsorum propositionibus, może też Rzeczpospolita primum labefactari, potym convelli, a na ostatek in nihilum reduci. Rzuca też oko na każdego brata, iako się to ma corpus Reipublicae, tam widze straszne studium adulandi tak dalece, że co o Rzymie napisano, to się u nas dzieie, orbis romanus adulando aut corrumpit, aut corrumpitur, ieden na drugim jeża kole, a nie kontentuiąc się prawem pospolitym, ieden przed drugim ubiega się do uniwersałów hetmanskich. Nusz iako po seymikach obracają się suffragia, Ty, Boże, lepiej widzisz, nesciunt miseri, że dum vendunt ipsi, quoque venduntur, zle się zgoła między nami dzieie Pan Bog, że to wie się z nami będzie działo. Na ostatek poyrzę na wszystkie oyczyznę, aż ta nie może byc barziej divisa, iako iest in se divisa, o, bracia moie; a gdziesz ono supremae veritatis podziemiemy, że regnum in se divisum desolabitur, a principio autem non erat sci; słyhcac, że się tam ktos po rzymsku zawziął, non Caesar ferre priorem Pompeiusve parem, quis justius, arma induit scire nefas; magno se vindice quisque tuetur, vitrix causa diis placuit, sed victa Catoni. Jakby mysmy o tym nie wiedzieli, że primus gradus ad interitum et desolationem każdej oyczyzny privisia Rzeczypospolitey, bo coź umieją clientele, snadno każdy powiedziec może, neuter pugnat pro Republica, ale pro se y tak clientele po Rzeczypospolitey, ale po swoich principałach mowiąc digladiator verbis scriptis potym armis, a nieboga Rzeczpospolita ultima consumens stoi na placu, o nią się biią, kto vincet, to ię będzie miał despotice y ona, cum eversione sui, wszystko cierpiec musi. Przeto nie grzeszę, gdy się istam disunionem armorum boię, y abo kroła pana mego upraszam, aby albo takowych pogodził, albo iesliby się sądzic według prawa taćy nie dopuscili, ieżelisz ich, ani nomen urbis, ani praetexta senatus, ani maiestatis reverentia nie

może compescere, żeby im przeczytać prawo o confederatiach. Pożytki zaś tego, żeśmy od prawa odstąpili, wiecie wasz mój państwo jakie są, ale y ja ich wyliczyć nie wstydzę się. Poyrzę na miasta osiadłe: na Zbaraż, Wisniowiec, Tarnopol, Mikuliniec, Podhayce Wołoczyszczka etc., obaczę że tam campus, ubi Troia fuit, z płaczem przyznac muszę et tu ocelle urbium aliquando non eris, gdzie miasta osiadłe byli, tam habitant simiae et ululant, ibi lupi; Podola nie mamy y w Ukrainie miejscami volucres caeli et angues; na ostatek car Moskiewski odbiera byli nasze granice za Koczubaiem y po Murawskie szlaki, teraz contracta Polonis iugera nie wspominał W. X. Litewskiego, o iak wiele odeszło, y już ustały confinia województwa Ruskiego, województwo Wołyńskie we dwóch swoich szczęściach ustało, y ja nie mam tylko tu, na seymiku, occasionem querulandi, że całe zginął y iako by na mnie ta była wypuszczona sarancza, straciłem wszystko, przecież w tej biedzie mojej mam solarium, że na przeprawach moich w Strzemielcu z synem chan-skim plus minus tysiąc Tatarów, a drugi tysiąc w Rudlowie moim z Adzigierem padli. Mamy też y ten wszystek in publicum, że czego nie dopaliła orda, to sprawili księstwa Litewskiego żołnierze, et quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini. Nie trzeba waszmościom powiadać, iako się sprawiła Litwa, na Wołyn y przez Wołyn idąc, y na consistenciach Wołyńskich, ci zgoła reliquiom sanguinis hauserunt, y wytłoczyli z nas, zaiachali y wzięli nasze majątności, woły, crescentie zabrali. Więc poki prawa staie, y ja się odzywam do prawa, żeby takowi według prawa byli sądzemi, przez posłów moich insto. Tam w prawie napisano y przeciwko dającym, y przeciwko upraszającym. Ten mamy pożytek in publicum, że naprzód parobcy od swoich gospodarzów, nie mogąc sevitnem żołnierza dziękować, a potem y sami gospodarze poszli za Dniepr, auctus za tym numerus inimicorum, y my, gdzie włożą, pewnie poydziemy, a jeszcze tu nie kończę, bo się y teraz marszem od wioski do wioski po naszym województwie włożą y przeciwko nieprzyjacielowi o naszym chlebie poydą, y to się u nas zpełni, że residuum cruciae

comedit bruchus, residuum bruchi comedit locutsa, residuum locus-tae comedit rubigo. A szlachcie ubogi nic nie ma y miec nie będzie zgoła zewsząd w tej oyczyźnie ab extra y ab intra, nie dobrze, więc poszukaymy sposobow iesli iest iaki, aby nam było dobrze; mnie się widzi, że iest, a ten niechay będzie pierwszy: żebysmy się (do) prawa pospolitego wrocili, nie darmo bowiem nazwano prawem iako prawidłem. Pro secundo, krol j. mc. pan nasz miłosciwy ex specula sua upomina nas o przyszlých niebezpieczeństwach; nie trzeba tedy przestrogi jego kr. mosci za' daremnę ratię, że, qui amat periculum, peribit in illo, że ufac periculis, nie ufac securitati głupiego iest, zwłaszcza że tak iawne iest periculum, yż, choćby contrarium angelus evangelicet, nie trzeba mu wierzyć; i przybrał sobie Turczyn dwoie arcana nas woiowania: iedne per vim, drugie quasi per concordiam; z ktorey concordiey nic nie będzie, aby iedno nas in cantos decipiat. Pro tertio, że krol j. mc., pan nasz, upomina nas, abysmy się, pod ten czas zły, w kupie trzymali, nie pod inszą głową, ale pod głową jego kr. mosci, żebysmy zostawali y bronili się; ma na to wiele kro l j. mc. praw, statutow, constitutij, y ieslismy dali Kazimierzowi, Michałowi y inszym legem expressam securitatis regiae, a dalismy Kazimierzowi anno millesimo sexcentesimo sub titulo, Michałowi też dalismy anno millesimo sexcentesimo sub titulo, toż y temuż, szczęśliwie nam panującemu, także prawo certis dac powinnismy. Pro quarto, ponieważ krol jego mosc vult od nas informari, ponieważ wojnę mamy z dwiema monarchami, a rzecz niepodobna oraz obudwom wydołac, trzeba, exemplo Grachi, z iednym pomierzyć, z którym tedy monarchą ma krol jego mc. pacisci, chce od nas informari; więc iakosmy dali tę questię w ręce Kazimirzowi sub titulo, tak y modere maiestati dac powinismy przez posłow naszych, a on sobie przybierze ex senatu et corpore regni takowych, na ktorych się nie zawiedzie. Pro quarto (sic), upomina się krol j. mc. p. nasz miłosciwy in fundamento prawa, iż casu ingruentis hostis maioris iako 'Turczyna winnismy jego kr. mosci expeditionem publicam ratio, iż według statu-

tow bona nostra infeudata sunt in jus armorum, y nie inszą ale tą militią rozprzestrzenilismy granice nasze polskie; a widząc necessitatem intensam, nie powinnismy bronie hanc expeditionem publicam in istis circumstantijs: pierwsza, aby przez constitutią coronationis nam wszystkim randewu wczesnie primo vere było naznaczone; druga, żeby przez tęż constitutią była ocirkłowana sprawiedliwosc, co wolno, a czego niewolno szlachecicowi uczynic w tey expeditiey, y żeby zaraz z izby poselskiej y z senatu, to iest z narodow byli naznaczeni iudices, ktorzy by przy marszałkach w drodze zaraz ukrzywdzonym czynili sprawiedliwosc nie szukaiącego tu y owdzie, bo większa kozucha opucha, y pospolicie delictum vinculum jurisdictionis, nam tę prawa naypotrzebniejsze, bo hanc iter est belli, zda mi się, że się cofną od ukrzywdzenia ludzi ubogich; a kto tego nie chce, tego się zda chcieć że domy, komory, grodze, zboża, dobytki szlacheckie mają isc in praedam et victimam, chcè tego, żeby szlachtę zabiiano impune. Ta expeditia powinna byc nie tylko viritim ale ex facultatibus bonorum, a tusz natandum, że anno millesimo sexcentesimo vigesimo na wojnę turecką namowiona była, taxatio bonorum, ale coż tylko namowiona y tak została nie exequowana w statucie, gdyż infantis illa aetas nie postrzegła się w tym, że ten statut flabella rozbiiali. Dopiero Xięztwo Litewskie pierwsze y dobry nalazła taxationis sposob, że się koždy z jeh mc. panow szlachty może sam otaxowac, wszystkie Xięztwo Litewskie in personis suis przysięgali przed actami własnymi y, iako kto otaxował chudobę swoią, tak musiał w podatkach pociągac, toczy isto exemplo koždy z nas sam się otaxowac powinien; y ktoby się zle otaxował, tego nie omylnie, pierwsza kula w boiu doleciałaby, a zatym tey taxatyej były by, pożytki nieskonczone; pożytki prędkie w kilka niedzielach każdy otaxowac się y stawic co powinien może To naywiększa praca na seymie wypisac każdemu ordinaryą proventus iego, ktore u nas są kopy pszenic, żyt, prosow, jęczmieniow, bo nie mają byc jarzyny taxowane, z stawow, czynszow, miodow, arend, derewnych, czym może miec koždy lumen z inwentarzow

skarbowych, a rozumiałbym, żeby z dekretu seymowego tak łaskawie każdemu położyć taxę, żeby się przy połowicy został, toby była arcydobra taxa, y pieniędzy y ludzi ex nunc było by siła, a poddani z swoich condicy dwudziestego pierwszego, albo iako się Rzeczpospolita zgodi, wysyłać maia, potężniejszy stawiliby usarza, była by ta taxa na fundamencie prawa y sprawiedliwa geometryczna; currus też bellicos winni według statutu miasta dawac. O, iako szczęśliwi bylibysmy, gdyby na przykład woiewodztwo Krakowskie, Sędomirskie, Poznanskie y inne currus bellicos z armatą y z aparatami woiennymi z swoich miast oddali, iako według statutu powinni, incluđując w to inszych powinności, już by się nie frasowali panowie nasi o konie, armasze, o prochy, kule, miny. A tu iuż każdy uważyc może iakąbysmy mogli miec potęgę, by dobry porządek tylko był, nie trzebaby sie nam lękać Turczyzna, który tak wiele stracił pod Chociniem, pod Humaniem y różnie w Ukrainie y tu ludzi niezmierną rzecz patracił. Są którzy podaią ten sposob, aby szlachta, iako powinna ex facultatibus bonorum, otaxowawszy się z dobr swoich szli na wojnę, a duchowni krolewscy powinni dac wszystkie swoje prowenta, stawic za nie pro hac vice usarza, otaxowawszy się, ut supra, z kąd wszystkie trzy stany ex facultatibus bonorum na tę szłyby expeditcyą, y ten sposob posłowie nasi przyiąć, iesli będzie nań consensus Reipublicae, powinni. Niemnieysza circumstantia iest expeditiones bellicae lustrum, albo popisy, ktorzych popisow tę są circumstantie: pierwsza, że tych popisow upominali się maiores nostri, ledwo ie otrzymali in castris, bo byli pro populo; druga, iż te popisy wraz byli iednego czasu po woiewodztwach y ziemiach; czego ta przyczyna, według prawa, aby seditiosis ingeniis subtraheretur occasio commovendi populi, y żeby się nikt na pożyczanych koniach y rynsztunkach nie popisował; więc też w tych popisach nic nie pisano perfunctorie, iako teraz piszą, ale pisano poczty, kopiie, rynsztunki, oglądano aparaty, wozy, strzelbę, zkąd wielkie pożytkie byli in publicum, gdyż nobilitas, weyrzawszy w registra, wiedziała zaraz siły swoje, a siły gotowe we wszystkim por-

rządku; y na tych popisach sama się nobilitas rugowała, aby, iuxta facultates suas, każdy stawał, y doyrzeli się tam wstyd było nie stawac, iako się godziło. Zachęcili się zatym animi nobilium ad arma, nec defluebant turpi otio konie, rynsztunki zawsze mieli gotowe; aże to było sustentaculum regni położyli maiores nostri nie poenam pecuniariam, ale było interposita popisowi poena infamiae; baczyli się bowiem, iż w tym porządku latebat salus publica, lecz to arcanum popisu szlacheckiego poszło in despectum snadz z tych przyczyn, że nobilitas, acquirendis divitijs, magis intenta rzeczy publiczne privatis postposuerat, y tak dopuscili wprzod zniesc poenam infamiae, a na to miesce interposuerunt winę pieniężną, tylko stu grzywien, y to także tey winy nikt nie dał. Przyjezdźzali przecię na popisy, ale tylko in speciem, żeby imie wpisac, y owszem, któżkolwiek od niebędnącego kazał imie iego wpisac, to wpisali. Na ostatok y to opuscili, czego ia przyczynę daię tę, iż intercessit fatalis rerum revolutio etiam tunc incipiens Respublica ad interitum dispositio y wniesli ingeniosi comitorum, iakoby ten popis miał super servitutum, a w samey prawdzie to się działo, żeby odpasali nobilitati szable, ktore były y przyziaciołom y nieprzyziaciołom straszne. Od tego też czasu otworzona potentioribus droga ad assurgendum supra aequalitatem, ktorey tylko same arma nobilitatis obstabant. Uprzykrzyli się też tym pospolitym ruszeniem szlachcie: ruszano szlachtę bez potrzeby tu y owdzie y znowu się wracac kazano, co było intolerabile jugum, wyprowadzano też nobilitatem za granice, choc nie było nieprzyziacela; czemu chcąc obstare, nobilitas uczynili constitucyą augustowską, ne liceat principi sine consensu movere populum extra granicies, aszby maiestas populo super hastam pewną quotę dała; bo palacy swoim się contentowali, swego bronili, barziesię się frasuiąc o zatrzymanie, niżli o rozszerzenie panstwa; a kiedyśmy zniesli to arcanam Reipublicae, popisy, nastąpili zbytki wydatne mury y budynki etc. nec quisquam reclamantibus legibus sumptuarii. A chociaz było kiedy pospolite ruszenie, to było tylko in speciem ex libertate. W niem to kładę vitium, że nie wszyscy y nie

oraz *conveniunt*, zawsze po czasie schodzimy się, tak przodkowie nasi leniwi zchodzili się przeciwko Osmanowi, tak y my pod Lublinem, a zatem tak sobie pospolite ruszenie obmierzyliśmy, że to wuz bobo, *conim* ludzie straszą; pozwalamy brac u szlachty, co iest *obvium*, za złoty tylko kilka groszy rzucamy, y to tylko szczęśliwemu. Powtornia *securitas publica* ma byc a *milite vel per militem mercenarium*, ktorego uważywszy, podiazdy strażę wprzodchodzenie uznawam byc barzo potrzebnego, bo lepiej iest *aggravare Rempublicam*, quam *perdere*, y nierowna lepsza rzecz nie miec czego rok, niezeli nie miec na wieki. Tego *mercenarij numerum*, tak w Koronie, iako y w Litwie, *qualitatem* daimy krolowi jego *mc.* w ręce, *sub istis circumstantiis*, iż nasz *miles mercenarius* powinien byc *disciplinatus*, *suis amabilis et hostibus formidabilis*; będzie *suis amabilis et contra* kiedy według *constitutiey*, ktorych tak wielka nayduie się *series*, nie będzie miał żołnierz nasz y iedney cętki srebrney na koniu, będzie miał tylko strzelbę dobrą, szablę y ryszunek; to *notandum* że nasz *mercenarius ex hostico* tylko sublewowac się powinien, a teraz Rzeczpospolita konie, czeladz, żonę y dzieci sustentuie. Aże posłowie nasi mogą co wybrac, z tego, iako był przedtym *mercenarius*, krotko informuie. *Sub monarchia* w Polsce *non emebatur miles*, sed *legebatur pugnatum toto corpore regni*. Tym a nie inszym orężem rozprzestrzenili granice *maiores nostri*, tak wiele razow woowali Niemcow, Krzyżakow podbili, Ruś wypędzili, Turkow znosili, Tatarow; *hac sublata militia*, odpadły od Niemiec prowincye, potym odpadły od Dunaiu, teraz zas, iak wiele odpadło, samym że *waszmosciom constat*. Więc kiedysmy stracili *vernaculum militem*, radzi nie radzi, przyięliśmy *mercenarium*; pierwszy Jagiełło wprowadził *mercenarium konnego y pieszego*: *konnemu* za prawdę *paruum stipendium* złotych dziesięc postanowił, a *pieszemu* cztery złote. *Plausibilis* za prawdę *in populo propositio* tak małym żoldem *militiam redimere*, a tego nie uważali, że, odpasawszy *populo* szabli, wzięli *de facto populum* za gardło; potym Żygmunt August, *ex urbana et oppidana plebe* uczyniwszy *delectum*, zebrał piętnascie

tysięcy piechoty; to prawo żeby nam było przywroczone, ia przez posłów moich proszę. Potym krol Stephan opatrzył securitatem granic, bo że był oblig, według statutow y constitucij, na krolow polskich, aby bez impens Rzeczypospolitey, propriis sumptibus, granic bronili; ten że krol Stephan dwa tysiąca kwarcianego, żołnierza ordinował z kwarty przeciwko Tatarom od Tauryk, Białogrodu, Ocza-kowa, aby tych incursij bronili. Przejrzył się bowiem, iako tatarskie sąsiedztwo iest Polakom szkodliwe, gdy anno millesimo ducesimo quadragesimo subjugata Russya y zniosszy excubias, Krakow spaliwszy, az na Szlonsk ku Legnicy zabiegli, y pod Leszkiem Pierwszym tak wielką moc ludzi z Polski wypędzili, że pod Włodzimierzem samych niedorosłych panienek dwadziesza y dwa tysiące, ktore w pałon (?) tatarski poszli, naliczono; a pod Żygmuntem Pierwszym w Podolu na piędziesiąt tysięcy ludzi zabrali; immediate zas przed Stephanem, po wysciu Henryka z Polski, czterdziesti tysięcy ludzi zabrali. Nie chcąc tego za panowania swego widziec, krol Stephan ordinował naprzod tę kwarcianą militiam, potym piechotę ordino-wał, to iest, wybrancow z dobr krolewskich, miast y miasteczek, aby dwudziestego wyprawowali, y była to dobra piechota, cwiczona, nad tym siedząca, pewna; y od tego recessimus, iak by będąc w rumathey, powiadam, że to ladaco, bosmy ich umyslnie niszczyli, tego prawa y tey piechoty teraz posłowie nasi non obstante, zesmy ią do czasu pewnego Michałowi podarowali, domowic się maią. Na ostatek zaciągnął ten że krol Stephan kozakow Zaporowskich szesc tysięcy, a było na tenczas na insułach Dnieprskich tychże kozakow czterdziesti tysięcy; tym zas szesci tysięcy dał deserta naddnieprskie, iako Trechtimirow, aby tam mieli deposit armat, porządkow y przywilegiow swoich, darował im lecz te wszystkie grunty, ktore się ciągnęły od Trechtimirowa asz do Tauryki, ażeby ciż kozacy ad victem cultiorem przywykali, i pozwolil im obieranie hetmana, y iak tamci, co na insułach zostawali, repress dawali Tatarom y, tam się na insułach będąc, zawsze nad Krymem y Oczakowem wisieli; a ztąd patet, że zawsze dwoy kozacy bywali: iedni na włosci, ktorzy

się zwali rejestrowemi, drudzy na insułach Dnieprskich; rejestrowi byli zawsze Tatarom oppositi lądem; nizowę lubo wychodzili na simę z swoich porohow, iednak nachodzili Horde, a mając commoditatem w lecie zlatali się, iako znowu, na morze insuły, czaykami wpadali na morze Czarne; nie nowina im było przedmiescia Konstantinopolskie palic, tak anno decimo quarto Sinopen urbem Turczynowi spalili, przedmiescia Konstantionopolskie wypalili, a roku tysiąc szescseth szestnastego Trapezon spalili, czaykami na galery tureckie uderzali, bo, kiedy widzieli potęgę turecką, kozacy umykali się na miałkie morze, będąc swiadomi, galery tureckie do nich dostąpic nie mogli, tylko na nich zdaleka Turcy patrzyli, a skoro galery tureckie z mieysca ruszyli się, to oni znowu w Turkow uderzali. Straszna to była potęga Turkom y, iako pewny author pisze, insueta u nich bellandi ratio: audacia, tumultu, inedia, malorum patientia hostem vincunt, cum minus sperantur, adsunt ac inter inopinata maxime metuendi. Noc ciemna, barzo sroga, gdy nietylko ludzie, ale y bestye, szukaia przykrycia, u nich to czas naylepszy—okrzykiem nieprzyaciela turbuia; w tey stronie uczynia okrzyk, a w inszą stronę uderzaia; po złodzieysku na bałuku po trawie skradaia się; koła zabiiaia; nusz co lepsze strzelcy w przedzie u nich stawiaia; rudiores, za nimi stiaia, nabiaia, a przednim daia; rzeki też super uteres przechodzą, na grzbiet oręże włożywszy, a niąwszy konskiego ogona tak płyną. I tak, gdy tylko Turczyn porwał się na nas, to zaraz kozacy szli na Czarne morze; iesli też Tatarzyn porwał się w kraie nasze, tomu szli obyces kwarcciani y ci sami kozacy. Jakośmy zas stracili te militiam ab anno quadragesimo octavo y czemu się to zelosie w nas obrocilo, odsyłam do mądrzszych, bo intellectus mei elevatio tego nie zniesie, iako erectia Kodaku dla zatrzymania przyiazni othomanskiey, ktory nas nihilominus przez Tatary infestował, czy nie raczey kozakow odpychalismy od siebie, Kodak eriguiąc, czy nie raczey sami ich teraz rapiebamus, iesli tesz constitucę trigesimali tertij słusnie ich do desperatiey przywiedlismy. Więc iesliby słuszny bunt Pawlukow, ktorego na pal wbito, iesli słusnie im dano

commissarzow, iako oni powiadaia, iesli słuszenie ich wydano żydom, brahy i kurzenia gorzałek y bałaxystwa im zabroniono, sprowadzono bellum internecinum Chmielnickiego, a te prawie ostatnią kroplę z Korony wypędzili; bella sąsiedskie naostatek, tureckie y moskiewskie, na nas obalili; iakom powiedział, mędrszym to decidendum zostawia, to tylko przypominam, że, nie zastanowiwszy Ukrainy wprzod, daremna praca nasza. Acz wyczerpną posłowie nasi z tego scriptu, co rozumieia, ale to mają wziąć przedsię, że nie może nostra Respublica sufficere mercenario militi przeciwko tak potężnemu nieprzyiacielowi conducendo a dopieroż wiołando. Ta bowiem mercenaria militia, iako nas świeże exempla uaucaia, zaciąga za sobą ostatnie Rzeczypospolitey niebezpieczeństwo, to iest, confaederatie, ktore po woynach moskiewskicy, tureckicy y naszych wiekow było, superbissimas leges oyczyźnie dawali tak dalece, że jeden smiał powiedzieć arma tenentium: omnia dat, qui cuncta negat. A pod czas nagłej potrzeby verbowania, zwłaszcza u sąsiad nie pewnę, tak Ferdinandus Tertius Żygmuntowi Trzeciemu negował verbunku na Osmana, a teraz węgierski y obcy panowie na nas verbia, czemu przez posłow naszych constitutione zabezpiecz potrzeba. Mowię, widzę, przestrzegam, że ab hoc milite mercenario, iesli się do praw naszych nie wrocimy, będzie transformatio Reipublicae etc. A tu iuż mam plac mowic o podatkach, ktore ile do woiewodztwa mego nie zabawia, mię bo tak staną panowie posłowie nasi, iż, iako w woiewodztwie Ruskim, saluis adjuratis hostilitatis et militiae wydac koždy będzie powinien, obwarowawszy tylko juramenta. Należy y to ad securitatem publicam, aby król pan nasz co prędzey wysyłał do sąsiad petitum auxilia ale pecuniaria, bo mamy satis virorum w Polsce tę kwestia, zesmy dali w ręce Kazimirzowi y Michałowi per legem, toc y temu dac powinnismy. Następnie securitas privata każdego z nas, abysmy nie uciekali przed Tatarzynem, tak iakosmy do tego czasu uchodzili. Przeto król jego mc. pan nasz upomina się prawa y zwyczajow, iż według statutu koronnego sub titulo powinni bydz wszystkie dziedziczne fortece albo splantowane, albo przez tychże

dziedzicow sine subsidijs Reipublicae dobrze opatrzonę. Nie nowina albowiem w Polsce nieprzyjaciel na Wołyniu, zwłaszcza y w Rusi, quot gressus facis, tot invenies hostes; ale się przecie tym nieprzyiaciołom bronili, mieli opatrzone miasta, mieli też usum z metryki wyięty, co który szlachcic do swego dworu ile grodowego, gdzie xięgi są, stawic miał; wprawdzie ufolgowano szlachcicowi z dobrego in publicis, ale w grodzie, gdzie xięgi, żona, dzieci, dostatki nie można ufolgowac, zkąd, gdy nieprzyjaciel nastąpił, atakowano go, iako psa, tak od miasta bito; teraz lubo prawa każą starostom ad securitatem incumbere, przecież quisque sibi lex niesłuchaią starosty, idą samopas, armatę, straż, xięgi na zgubę puscili, do tego tedy prawa respectu securitatis internae rzucic się mamy. To dziwne, że się nam wszystkie rzeczy obrociły w truciznę, iako żołdaci xięcia Pruskiego, którzy nierownie więcey z Polski wyprowadzili pieniędzy y mężow, niżeli tu wprowadzili, nie było żadney wioski, z ktorey by officier namniey kilkadziesiąt żłot. nie wziął, lepiej żeby in posterum dał xiężę j. mc. pieniędzmi, a nie ludzmi, a pro praeteritis respondeat injuriatis, przystaw wszak ten powinien bydz dobrze possessionatus y iuż się też nagabał. Perska colligatia, według informacyey krola jego mc., nic nam nie przynosi pożytku, chyba się z Persem in valle Josaphat obaczymy; odprawic go iednak civiliter, iako nayprędzey, nie wkładaiąc na Rzeczpospolitą żadnego obligu, w czym rozumiem, iż to iest ostentatio tylko alienae potentiae. A że pisze krol jego mc. pan nasz w swoiey instructiey, iż na półtora milliona na potrzeby Rzeczypospolitey zawiodł, tedy to ma bydz liquidowane, y posłowie nasi mają modos satisfactionis inire cum tota Republica, y tę milliony żeby były potracone żołnierzowi. O verbunkach przestrzega krol jego mc. w swoiey instructiey, że swywolni obiekti animi y iż zaverbowani, iedni od Wisły, drudzy ode Lwowa, uciekaią, regimentarzowi y w nich Rzeczpospolitą zawodzą oberszterow, straty, barwy y munderunku obnażaią, że są zgoła ludzie, którzy, nec in privato merentur, wołokitą przez wszystek wiek bawią się, na to odgłos nasz, że officierom y oberszterom tacy

fructificuią, y my im te daiemy jubille z miast y miasteczek naszych oberszterom y ich officerom tego tylko by potrzeba, z nas się ci smieią, nieznosne robiąc tey Rzeczypospolitey szkody, z kąd legibus parendum o suplementach y werbunkach, ktore panowie posłowie nasi do executiey przywiesc maia; notandum, że tym panom oberszterom pewnie swiża zasługi czuie mucha strup y dla tego się do regimentow ciągną, więc panowie posłowie nasi doyrzą in futurum, iakoby żywnosc dochodziła y lenunki żołdakow oberszter y iego officer nie żołdat powinien injuriatis etiam in personalibus respondere. Przestrzega krol jego mc.: artileria w porządnych obozach za połowice woyska rachuią, iże krol jego mc. na artilerią wydał de suo pod sto tysięcy, krom summ od oycy świętego; z kwarty tesz mała obrada, ex quo possessores bonorum regalium w płaceniu uporni, a większa część krolewsczyzn między tymi, ktorzy woynę służą, a ci w zasługach kwarte potracaią. Na to ten odgłos przez posłów swoich daiemy, iż, cokolwiek ex liquidatione przydzie, zapłacie winnismy, tak iednak, aby magister artileriey uczynił Rzeczypospolitey dostateczny rachunek, żeby ta summa u magistra artilleryi nie ginęła. Aże possessores dobr krolewskich potracaią kwartę, w tey mierze standum antiquis legibus upomniec się, przy tym panowie posłowie nasi maia prawic tych wydatkow; Rzeczpospolita nie winna zastępowac, ex quo na artilerią ma dac majestas ex primis vacantibus, a tot vacantia prima nastąpiły; iesli bowiem non vanae leges scribuntur, toc te prawo, publicae rei służące, ma subsistere; więc też j. mc. pan artiler powinien się według prawa sprawic injuriatis o podwody, pod armatę wzięte, czego maia panowie posłowie nasi wyrzec. Przestrzega krol jego mc., że piechot lanowych drugie woiewodztwa nie stawili, krom Krakowskie, †Ruskie, Mazowieckie, Bełskie, Lubielskie, a Sendomirskie y Podlaskie ledwie in octobre przyszli; na co nasz odgłos daiemy, aby peremptorie rotmistrze ex nunc na seymie sądzeni byli, aby tak potrzebne nie gineło praesidium Rzeczypospolitey; to zas, że, quid pro quo affectuie, j. mc. pan generał non videtur concessibile, gdyż tego panom pos-

łom naybarzey przestrzegac potrzeba, ne Respublica exermet vel depauperetur. Przestrzega krol jego mc. o hiberne, ktora iz nieporzładnie idzie, nie inszą ratią kładziemy, że prawo eo nomine sancitum zviolowano, a interim tamen Republicam ultima est consumens istius mali. Przestrzega też krol jego mc., że się może wracać Rzeczpospolita ad agrarias et fumales contributiones, przez ktore ubogi gospodarz y rolnik miał by upadac, za co panowie posłowie nasi podziękowawszy supplikowac mają krolowi jego mosci, iako oycu naszemu, aby krol jego mc., sam podał sposob, iako to bez uciążenia szlacheckiego, ktory za chłopca swego pagnię, bydz może. Przestrzega też krol jego mc. że ani na Lwowskiej, ani Lubelskiej, ani na obudwu trybunałach Radomskich nie stawili się exactorowie; na co nasz odgłos taki, iż magni constant w Rzeczypospolitey tę subsellia, aby tedy panowie posłowie na takowych de praesenti obmyslili nieodwłoczną executij y żeby iuż uxoria takowych executiey nie tamowali, iesli tesz skarb ktorego ochronił, retentora nie infamował, za niego skarb według prawa odpowiadac powinien; toż się ma rozumiec o retentorach pogłownego, cuiusque sint status et praesinentiae. Iesli tez szkody nasze od żołnierzow, czym się gorszy żołnierz, porzucic mamy, quod est absurdum, albo, gdzie y iako ich dochodzic można, posłowie nasi inibunt media cum Republica. Mennica szybrna, ile dobra y do ligi postronney wiążąca się, ma bydz otwarta y ma uczynic million dorocznie, mają za to podziękowac posłowie nasi krolowi jego mc. y doyrzec, żeby to było do skutku przywiedziono; a tu iuż mają panowie posłowie nasi instare, aby plus offerentie na seymie publice w izbie poselskiej a nie gdzie indziej były traktowane y, kto plus offert, ile sufficiens, ma bydz takowy iure superior. Strony fortet ziemskich, iż się staroego prawa trzymamy, declaruiemy, mają panowie posłowie nasi mocno et per modum articuli stawac, circa jus patronatus krola j. mc. pana naszego miłosciwego et privatorum, bo nie żart, kiedy jura majestatis et privatorum petuntur, aże po polsku powiem: nova kula ad jugulum. Krolowa jey mc. Eleonora, iż za wniesieniem swoim

zdasię justa petere, tedy ma bydz circa legem expressam zachowana; o to li też dawnego prawa nie możemy ustąpić. Wdzięcznie przypomniemy, iako od oycy synowie, instantią, którą krol jego mc. za Podhaycami, Zbarażem, Wiszniowcem, Tarnopolem, Mikulinkami, Wołoczyszczami y innymi wnosic raczy, żeby tam ex justitia distributiwa od krola pana naszego, salvis iednak legibus de vacantijs dosc się stała, upraszamy, niemniej upraszac maia od nieprzyziaciela krzyża świętego w woiewodztwie naszym spustoszonym, aby im też ex justitia distributiva nagradzona była. Seymu acz skrocenie życzymy, magis iednak optamus, quam speramus. O ordinacyey takowe ia daie swoje sentire: dużę są ordinacyę, którą zdadzą się Rzeczpospolitą turbowac, iedna jch mc. panow Zamoyskich, a druga Ostrogska; tę Zamoyską, według constitucyey, in instanti formato iudicio, bez uszczerbku iednak prawa dziedzicznego, krol j. mc. pan nasz sądzic ma; a ta Ostrogska, ex quo in pulvere dormit y na Ukrainie iey wszystkie dobra są, powinna, albo ustępowac jnri naturali, albo arte wprzod per legem sądzona, ponieważ kawaler nad wszystkimi polskimi kawalerami iest tey ordinacyey ad praesens possessorem. Officiales ordinis senatory maia byc, według prawa conservationis seymowego rozumienia, salvios modernis possessoribus, maia też nam posłowie de abigiatu sub tempus hostilitatis, także przykłaniaiać się do praw, a Pruskie prawo contra temere litigantes. Aże też iuż skonczę, dziękuie wszystkim, którzy intersticio oyczyźnie miłey byli utiles: dziękuie krolowi j. mc. panu memu, że: iako ieden ex comilitonibus, cum ipsis miał pugnam dementis, niewczasem swoim nasz czas zaszczycał y to wszystko czynił, co optimo principi należało; dziękuie j. mc. panu woiewodzie Betzkiemu, że in defesso studio, iako tylo mógł, swym rycerstwem tey Rzeczypospolitey operam suam zaszczycał; a oraz dziękuie y tym wszystkim, którzy, przy xięciu j. mc. panu woiewodzie Betzkim, rycerską stationem sustinuerunt; dziękuie j. mc. panu woiewodzie Wilenskiemu, dziękuie xięciu j. mc. panu podkanclerzemu Litewskiemu, iako czułym zwłaszcza in tempore mało wodzom; dziękuie j. mc. woiewod-

zie Ruskiemu, że zostawał z rycerstwem wydzielonym na Złoczowie; dziękuje niemniej y j. mc. panu podczaszemu Sieradzkiemu, że dotrzymał kraiow Podolskich, y pierwszy szlachcic docuit, że może bydż woysko przeprowadzone bez szkody ludzkiej; dziękuje wszystkim u rycerstwu, ktorzy swemi podiazdami, gdzie tylko mogli, rwali nieprzyiaciela. A przeciwnym sposobem, nie dziękuje y znac nie mogę za żołnierza kozdego takiego, cujus manus rapaces, ktorzy mają dentes, ut leones, et maxillae eorum, ut catu leonem; nie dziękuie tym, przy ktorzych woysko, tak dobrze zasłużone, nie stawa, ktorzy w majątnosciach moich y cudzych koczowali y nie byli in opere belli pod ten czas właśnie, kiedy sam krol jego mc. pan nasz z rycerstwem zostawali in exercitio przeciwko nieprzyiacielowi; nie dziękuie tym, ktorzy furtive Łuck ubiegli, ktorzych, siedmnascie towarzystwa wziąwszy, osmnascie tysięcy chleba ordinarijnego nihilominus z Łucka kilka chlebow wydali, ktorzych ani krolewskie listy mogli uhamowac; nedziękuje tym wszystkim, na ktorzych j. mc. pan woiewoda Wilenski dał uniwersał swoy do grodu Łuckiego y na nich iest constitutia undecimi, a ia przykładam do uniwersału j. mc. pana woiewody Wilenskiego, że nie tylko oni, ale ipsorum receptatores, żeby byli sądzeni, albo przez constitutią infamowani; nie dziękuje y tym, ktorzy nie znaią ręki woiewodzow swoich y znac nie chcą, ktorzy nie znaią głosu woiewodza swego przy rospuszczeniu onych danego y znac niechcą; nie dziękuje y woysku Litewskiemu, ktorzych lepiej, niż dwiescie chorągwiey, dobra moje nawiedzali, ktorzy swoich pływaczow tu y owdzie rospuszczali; nie dziękuje y tym, ktorzy, wszedszy na Wołyn, u nas dobra szlacheckie wzieni, przed ktoremi się niewysiedzą, ani domu szlacheckie pogotowiu, ani komory, ani gumna chłopskie. Nic oto skarzemy, żesmy powinni żywic żołnierza, ile przechodem, bo bellum, ubi noscit, ibi pascitur, ku woiewodztwu naszemu y woyny y disciplina militaris nie nowina, ale oto skarzemy, że nam dobra wzięto, że nam poboczne chleba biorą, że majątnosci nasze wzieni; na tych skarzemy, ktorym, według prawa, non sufficient w dobrach ziemskich trzy noclegi, ale po stu chorągwi w iedney

wsi stawiają; na tych skarżemy, którzy gorzałki y podwody biorą, którzy dwory y gumna szlacheckie wymłacają y przedawiają, którzy kłódki odbiiają, pławaczow, albo karmicielow, posyłaia; a ieszcze to nie koniec, bo kiedy nazad przeciwko nieprzyjacielowi poydą, to o naszym chlebie. Aże powiem, co rozumiem, ani j. mc. pan wojewoda Wilenski, ani j. mc. xiąże pan podkanclerzy Litewski, wojewodowie Litewscy, winni, bo ci dyskretnie zazywac kazali, sam się żołnierz Litewski licencjował y uczynił, co chciał; notandum, że im dano chleb, to iest generikę, w W. X. Litewskim, a tu tylko dach, ale oni nie tak to interpretują, za ieden chleb dwa biorą: ieden generikę w Litwie, drugi tu; co chcą, dano im tylko dach, a oni inaczey interpretują, że, co tylko pod dachem, to iego; zatym chłop, żona, dzieci iego, więc tum vel maxime jugum executit, cum maxime praemit. Ponieważ nam dobra wzieni, rzucic też na nich tym sposobem poszli my z tego mieysca do regimentarzew Xięstwa Litewskiego, wypisawszy, co się z nami dzieie, poszli my do jch mc. panow hetmanow Litewskich, wypisawszy im, co się z nami dzieie. A za tym tanquam in lege incendia zawołaemy przez posłów naszych na seymie na gwałt in Republica, co nam każe czynic z tym, kiedy nam Litwa odebrała dobra, a ieszcze nie mają pod chorągwiemi tylko dwuch, a ostatek czeladz, napisano im, że się dachem mają contentowac, oni ani generiku, ani co pod dachem contentują się. Upiewniam, że na takie szyderskie ich, si tibi culpa jocus sit, tibi poena jocus, zaraz na początku naydzie hamulec na nich Rzeczpospolita y wyda uniwersały swoje, nauczą drugiego, iak się ma contentowac genericą, szlachcie dobr nie odbierac y takich angarij nie czynic; w ostatku u j. mc. pana wodza, tam że, in facie Reipublicae arestowac starszyne, żeby ich zaraz, tanquam in re peremptoria, tamże na seymie adsumendas de ipsis poenas criminales, choc przed sądem marszałkowskim, stawił, bo u tych ludzi tylko na koncu języka et necis, nie stanie szlachcica na to, żeby im occupował, musimy sobie z niemi ostrożnie postępować, mają przed oczyma, że swego hetmana y commissarza z Wilna wycią-

gneli y zabili; a w głos mówią, że się czegoś mszczą na nas, a my ni o czym nie wiemy. Tego też życzę woiewodztwu memu, lubo iest ubogie, przez nieprzyiacila y żołnirza zniesionę, żeby de praesenti sub conditione, inquantum drugie woiewodztwo na to pozwola, iaki zaszczyt uczynili; więc też woiewodztwa Kijowskie, Braclawskie, Czernihowskie przy nas zostawac mają. Przepomniałem j. mc. pana podstolego, instabunt tedy panowie posłowie nasi, aby j. mc. czynił ex proventibus extraordinariis, ordinariis et vacantis nie odwołownie rachunek. Iest ieszcze ieden tyrannus w oyczyźnie naszey, to iest, kupiec, ktory irrequisita Republica podnosi pieniędzy, kiedy chce, y zniża, kiedy chce, także y towarow, przeciwko temu commissiami, ktore staneli za Kazimirza, nihil proficiamus, bo się oni barzo dobrze z tego wypłacaia, przeto aby panowie posłowie nasi y Rzeczpospolita wszystka przeciwko takim ineunt modos; per modum articuli onym przykazuiemy insze materye, ex quo nie umia-taią domu kiedy się zagore, do przyszłego seymu odłożyć życzę. Na listy tak odpowiadam, pierwsze, które są comprehensie moim scriptem, nie przypominam listy j. mc. pana referendarza koronnego o skonczenie rachunkow y kwit z skarbu, w ktorым rachunku ma się tosz Respublica przyrzec, gdyż według prawa winien j. mc. toties, quoties calculationem list j. mc. pana chorążego Chełmskiego ma bydz acceptabilis, iako bene meriti, ysz iednak condicia, aby wszystkim bene meritis tenutie in haereditatem byli puszczone, salva alimentatione żołnierz a et oneribus Reipublicae“.

Книга прод. Луцкая 1676 г., № 2200, л. 15, № 17.

LXVIII.

Инструкціи кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литовскихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ исполненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ, не дѣлая ему територіальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ новой монеты для доставленія средствъ къ продолженію войны съ Турками. О недозволеніи измѣнить цѣнность монеты. Запрещеніе раздавать общественныя имуществва. О возвращеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на содержаніе войска. Объ изысканіи средствъ на содержаніе двора. Объ уполномоченіи короннаго инстингатора требовать съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей. О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каштуровыхъ судахъ. О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоящихъ въ Полъсѣѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замоискихъ Мартылу Замоискому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществвахъ. О взысканіи съ Браницкой губерніи за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевскаго воеводства. О покровительствѣ православнымъ.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца январа чотырнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку Володимерскомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ староства замку Володимерскаго и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становпи очевисто, урожонный его мил. панъ Япъ Войнаровский, ловчий Овруцкий, маршалокъ на тотъ часъ и депутатъ обранный воеводства Кіевскаго, инструкцию ихъ мил. паповъ обывателей воеводства Кіевскаго ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ коронаціонистъ е медіо сун, за повторнымъ его кор. мил. универсаломъ, згодне

обранымъ, даную и постановленую, рукою тогожь его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ облятамъ подаль, такъ се в себе маючую: Instructya jch mc. panom pošlom na seymiku woiewodztwa naszego Kijowskiego, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci, de data sexta praesentis w Jaworowie pisanym, a die undecima praesentis do grodu podanym, od jch mc. pp. obywatelow zgromadzonych dana, in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, w Włodzimirzu obranym: j. mc. p. Jerzemu z Pigłowicz Monieckiemu, stolnikowi, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, j. mc. p. Marcyanowi z Szpanowa (Czaplicowi?), podstolemu, Kijowskim. Podziękowawszy wojewodztwo nasze Bogu i miłosierdziu nieprzebranemu, supremo rerum arbitro, za to, że vicarium incomparabilium virtutum et omni comparatione majorem, krola j. mc. pana n. m. conservavit dotąd in statu sanitatis, choc niewźmiernych y nietylko krolewskiemu. ale regalis militis przykrących się zdrowiu niewczasach. y aby tegoż pana y oyczyzny oycy łaskawego Pan Naywyższy dłuгоletniey omni benedictione sua faveat, suppliki do nieba wysyłamy. Dziękują też pokornie j. kr. mc. panu n. m., iż, cum dispendio zdrowia y fortunarum propriarum, nieustaje j. kr. mość p. n. m. w pieczołowaniu nietylko koło dobra całej Rzeczypospolitey summa industria et cura tractando tam belli, quam pacis artes, ale też y osobiwie, przychylając się z oycowskim affektem ku wojewodstwu naszemu, w oprocz inszych wielu dowodow, wyswiadczył j. kr. mość, gdy wprzod jch mc. panom, Marcyanowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, p. Pawłowi Skarczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, pošlom naszym łaskawy respect w interesach wojewodztwa naszego dac raczył, a teraz succurrere niezbranił, po zerwanym seymiku naszym naznaczeniem drugiego przez uniwersał, z cancellariey swey wydany, commorendo nas oyczyźnie, abysmy powodem całej Rzeczypospolitey do concludowania obrad publicznych zgodnie z innemi wojewodztwy, jako nayprędzey . . . y zawojowane już krwie naszą mając przez nieprzyaciela oyczyzny, acceleremus. A że za tak wiel-

ką miłość, niezwyčajne odwagi y pracowite pieczołowanie j. kr. mość p. n. m. koło uspokojenia Rzeczypospolitey kosztowne spezy, vix condigna może się wymyślić gratitudo, pokazując się być wdzięczne tych nieznosnych prac y fatig wojewodztwo nasze, sollicite instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby malevolorum molimina, jeżeliby iakowe znaydować się miały (quod Deus avertat), in personam principis cura et studio totius Reipublicae poskromione były, vovendo vitam et sanguinem z substancyami swemi przy dostojenstwie j. kr. mosci pana n. m. Obrona Rzeczypospolitey, że jest principalis materia, bo supprema lex salus est populi, przeto jch. mc. pp. posłowie, przy obrony j. mc. pana marszałka, intimabunt, aby przed wszystkimi materiami defensio Reipublicae y krajow naszych securitas tractaretur. Media tu non exprimuntur, bo to jch mc. p. posłom dexteritati probatae et fidei in Rempublicam y wojewodztwu naszemu nieraz doswiadczoney comittimus, aby cum tota Republica ineant modos, quam efficacissimos et celerrimos, salvandae patriae. Aże naypotężniejsze monarchie iako concordibus consiliis et armis creverunt, tak gdy niezgoda nastąpiła upadać musiały, przeto ta niezgoda, ktora między jas. wielmożnemi jch mc. pany hetmanami Wiel. X. Lit. zaszała, musi perimere serca wszystkich obywatelov krajow naszych, zaczym przy teyże defensiey y to jch mc. pp. posłowie nasi deducent Reipublicae y aby rozróznionę jch mosciow animuszę ad bonum Reipublicae zgodnie obrociły się, persuadebunt jch mc. pp. posłowie. Nie bardziey, iako to kraje nasze, iuż in hostico od tak wielu lat będąc, perterrere musi cara j. mosci Moskiewskiego cum Republica inita nie pewna liga conjunctionis armorum na nieprzyziaciela krzyża świętego, ktory toties od Rzeczypospolitey y krola j. mosci od posłow stimulat, nigdy nas nieposiłkował, tylko obietnicami zwodzając, krola j. mosc, na tę impresyę przez całą zimę w Ukrainie excubantem, z woyskiem clusit, jeżeliby tedy Rzeczpospolita wynaydowała iakie sposoby dalszey z carem j. moscią poparcia wojny tureckiey, aby to było sine avulsione provincyi naszey, jch mc. pp. posłowie praecustodient to u Rzeczypospolitey,

y jeżeliby przyszło do jakichkolwiek tractatow, aby na nich com-misarz z wojewodztwa naszego był. A Republica designatus evincent to jch mc. pp. posłowie nasi apud Rempublicam. Pecunia, że jest nervus belli, quo implicata Respublica ile z tak potężnym krzyza świętego nieprzyjacielem, z którym na poparcie dolszey woyny, że podatki Rzeczypospolitey sufficere niemogą y iuż exhaustus populus siężkami podatkami ad summam przychodzi egestatem, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica modos, aby min-nica quam celerrime otworzona była cum commodo Reipublicae iuxta naturam legis. Accedet y to commodo Reipublicae, gdy ustawa monety, która od seyma do seyma differtur, efekt swoy wiezmie, którą kupcy in regno raz podnosząc, onę drugi raz zniżając, przeto czynią sobie commoda, aliis vero detrimentum, aby tedy odtąd pewna y nieodmienna per legem stanęła naznaczona kożdey monie-cie quota, curabunt jch mc. pp. posłowie. Niemałe y w tem Res-publica patitur detrimentum, gdy lubo bene meriti de Republica cives ex pane Reipublicae praemiantur przez danie tak starostw, iako aliorum bonorum regalium sobie particularnych wacansow, ktore częstokroć nieprocurreunt, aby abo summami inonerowane były, abo in haereditatem obrocone, starać się tedy jch mc. pp. posłom naszym injungimus, aby to in lege cautum było, aby iako awulsya bonorum regalium teraz in posterum niebywała. Summy erogowane z prywatnego skarbu j. kr. mc. pana n. m. na zatrzymanie woyska oboygą narodow, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, na wyprowadzenie artylleryey przez obiedwie companie, aby powrocone były krolowi j. mosci, inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Uważyć to Rzeczypospotitey na-leży prawo, ne princeps egeat, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica, aby ten ciężar ekonomiey de re spusto-szonych do stołu j. kr. mc. pana n. m. należących zwalić, nayias-nieyszey krolowey jey mosci Eleonory, na inszych dochodach to Rzeczypospolitey obmysliwszy. Podatki, ktore wojewodztwo nasze z wielkim uciążeniem swoim, w wojewodztwie Wołyńskim mieszkając,

sine ullo respectu exilii, płaci, że się in privatorum usum et commodum obrocili, jch mc. pp. posłowie nasi per legem teraznieyszego seyma effcent apud totam Rempublicam, aby przez j. mc. pana justigatora koronnego na przysłym trybunale Radomskim ewincowane były, czego jego mc. p. komissarz wojewodztwa naszego powinien będzie doyrzeć. Sprawy sądow kapturowych, ktore multos aggravant, aby trybunał ante omnia odsądził, poki ich stawać będzie, tego to cavebunt jch mc. pp. posłowie nasi ex mente totius Reipublicae. Deponent przytem quaerellam jch mc. pp. posłowie nasi coram tota Republica na j. mc. pana Łożińskiego, pułkownika na tenzas chorągwi tych, ktore z woli j. kr. mc. pana n. m. w Ukrainie na pasie od Dniepru w Polisiu zostają, defferent tedy Reipublicae summam aggravationem przez jego mōsc dobr swoich ziemskich, nietylko przez ustawiczne w nich consistencye, chlebow branie, ale nadto privato motu podymnego iakiegoś po złotych czterech w dobrej moniecie z dymu extorsionis, ktore na swoy pożytek obraca, aby tedy dał rationem tego, providebunt tego jch mc. pp. posłowie nasi y, aby na miejsce j. mosci comendant obywatel wojewodztwa naszego, ktory się w woysku należć może, nastąpił, upraszać będą jch. pp. posłowie nasi całej Rzeczypospolitey y tego nieodstąpią. Także y na jch mc. Wil. Xię. Lit. niektore chorągwie uskarżac się jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey y jch mc. panom hetmanom Wiel. X. Lit., że nobilitas, nostra uboższa bracia, na Wołyniu komorą miesykająca, tak iako nie szlachta od jch mosciow tractowani, nietylko noclegami aggravati, ale y wybieraniem ciężkich na stanowiskach prowiantow na stan szlachecki, aby tedy satisfactia w krzywdzie jch mosciom była ex lege to cautum, aby in posterum takowe niedziały się aggravacye, comittitur to jch mosc pp. posłom od tegoż woyska Wiel. X. Lit., że j. mc. p. Jan Wołczkiewicz Olizar, podsędek Kijowski, z dziedzicznej swey majątnosci w miescie Korostyszowie summe aggravatus, na kilkakroć sto tysięcy poniosłszy szkody przez całą diwizyę jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana polnego Wiel. X. Lit.,

ktora nietylko poddanych j. moscia opperessit, ale y samego j. mc. od jch mosciow male tractatus, gospody w swoim własnym miescie od jch mosciow nieotrzymawszy, aby tedy j. mc. w krzywdzie swoiey od jch mosciow był uspokojony, curabunt jch mc. pp. posłowie. *Ordinatio Zamoyska*, tak wiele seymow ante acto tempore trudniąco et per decisionem *Reipublicae* dwoch constituciey convocationis y electionis seymu sopita, j. mc. panu Marcinowi Zamoyskiemu, podstolemę Lwowskiemu, Płoskirowskiemu staroscie, iako legitimo successori oneyże, przez commisarzow a *Republica* naznaczonych, ponieważ oddana jest, aby tedy non turbet więcey Rzeczypospolitey, ale przy j. mosci została absque omni ambiguitate. Protestacye, jezeli od kogo kolwiek ratione tey ordinaciey przychodziły, aby nullitatis sabjacent, lege to cavebunt moderna jch mc. pp. posłowie nasi cum tota *Republica*. Ostrozka zas ordinacya że jeszcze ad iudicium *Reipublicae* nieprzychodziła y na ten czas zostaje in possessione jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wiel. koronnego, instabunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi, aby zostawała dotąd in possessione xięcia j. mc., poki *Respublica* nan decidet suo iudicio. Kawalera do tey ordinacyi non excludendo jas. osw. xięcia j. mc. Michała Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana W. X. Lit., interessowania się, mając jednak in primo respectu hetmanskie merita xięcia j. mc. wojewody Bełzkiego, w Koronie naywyższego kawalera. Wielkie ztąd dzieje się praejudicium bene meritis, gdy jch mc. pp. obywatele pruscy, praetendendo jura sua de indigenis ferowane, impedire usiłują, tych, ktorym j. kr. mość starostwa albo daniny w xięstwie Pruskim confert, zaczym aby jch mość, uważając nullitudinem zasłużonych po całej Koronie Polskiy y tym swoim partikularnym prawem niechcieli commodum *Reipublicae* zatłumiać, serio o to jch mc. pp. posłowie nasi umawiać się będą y żeby jch mość na succurs wojewodztwom naszym utrapionym pospolitym ruszeniem nie pod Rwece, ale gdzie necessita *Reipublicae* et aequalitas libertatis expostulabit, succurrent, satagent jch mc. pp. posłowie nasi perlegem efficere. Partikularze wojewodztwa

naszego, przywilejem conferowane, o ktore dotąd lis vertitur y nie-
może wojewodztwo nasze possessionem jch apprehendere hucusque, tak
dla zwłoki praw et possidentium molimina, aby tedy wojewodztwo
nasze lege to cautum miało, że y powyisciu judiciarum, według
pakt Andruszowskich z carem j. moscią Moskiewskim, wolne tych
dobr miało prawem odchodzenia, y za te lata, ktore przeszły, że
dotąd nieużywała ullum fructum, aby recompensent to possessores
moderni. Hiberna z staroswa Krosnienskigo, ponieważ exulibus per
constitutionem novellum służyła ad expirationem inductorum et
cum eodem jure przedane to starostwo ab exulibus wielm. niegdy
j. mc. panu Klementowi Branickiemu, marszałkowi nadwornemu
koronnemu, et pro evictione całe wojewodztwo zapisało się, że tedy
prawu temu derogatur, przez assignatyę hyberny w tem starostwie
porrigent, tedy w tem manum jch mc. pp. posłowie nasi jey mc. p.
marszałkowej nadworney, iako successorce tego prawa, aby prawa dość
się stało, poki by lata swoje wojewodztwu naszemu służącemu nie expi-
rowały, co serio recomandamus jch mc. panom posłom naszym,
aby przy tym prawie stawali. Domawiać się będą y o to jch mc.
pp. posłowie nasi, aby exemplo seymu pacificationis po trzech ex
gentibus deputaci do constituciey naznaczeni bywali, y aby to con-
stitutione cautum było, bo plus vident oculi, quam oculus. Zasługi
j. mc. p. Samuela Drzewieckiego, rotmistrza, dawnego obywatela
wojewodztwa naszego, w skarbie Rzeczypospolitey zatrzymane, ktore
że dotąd odszukać niemoże, invigilabunt jch mc. pp. posłowie, aby
lege miał assekuracyą wypłacenia j. mc. w skarbie Rzeczypospo-
litey. Doniesiono listowną supplikę, acceptując do seymiku naszego,
jch mc. panow Piotra y Andrzeja Węglinskiach, ktorzy w woyskach
koronnych służąc czas niemały, y ieden z nich, brat starszy, pod
Batohem w więzy tatarskie wzięty, w długiey zostawa niewoli. O
pewną krolewszczyznę, nazwaną Hnidawa, pod Łuckiem nad Sterem
leżącą, ktorey tylko dwoch chłopow zostaje, a quotannis hyberny
po trzechset kilkadziesiąt złotych de suo za nich płacą, a do tego,
że na tężę krolewszczyznę, ab antiquo jeszcze za Zygmunta Augusta

summa sześć tysięcy per constitutionem, successorom, po sobie idącym, od tegoż krola j. mosci na wojnę do Moskwy per gentem zaciągniona, assecurowana y approbowana jest, aby tedy ta do lat pewnych libertowana mogła byc. Ponieważ assignacie prywatnym ludziom, a nie na chorągwie bywają od hyberny, upraszać Rzeczypospolitey jch mc. panom posłom, ut porrigant afflictis manus, zlecamy. Za j. mc. panem Kuterlą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instancją do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, żeby za swoie in Republica merita, na fortocy Zamoyskiej y pod czas Szwedzki będący in praesidio, mógł mieć j. kr. mc. y Rzeczypospolitey gratitudinem. Mając przytem w respekcie wojewodztwo nasze przystoynne postęпки y godne szlacheckiey praeeminenciey obyczaje j. mc. p. Piotra Lebedowicza, przedtem w woysku zasłużonego żołnierza, na ten czas regenta cancellariey grodzkiej Włodzimirskiej, upraszać tedy za nim jch mc. panom posłom naszym injungimus całej Rzeczypospolitey, aby do kleynotu y prerogatiwy stanu szlacheckiego był przypuszczony, y na żadne jch mosciow drugie nobilitacye niepozwolą, poki ta nie stanie. Wymaga na nas pobożność zakonna oycow bonifrattellow Beati Ioannis Dei conventu Łuckiego, abyśmy augendo ubogi klasztor jch gwoli pobudowania onego y wystawienia koscioła Bożego, jch mc. panom posłom poruczyli, żeby jch mc. pp. posłowie nasi instancją swoją efficerent, aby grunta za Sterem rzeką, na gorze, tam, gdzie cegielnia idzie, figura panska od nich postawiona była y, kiedy chałupkę mieli przy cegielni, przez nieprzyziaciela spalona, a od antecessorow świętobliwéy pamięci xięcia j. mc. na Zasławiu y Ostrogu Dominika, wojewody Krakowskiego, starosty Łuckiego, za konsensem j. kr. mosci, nadany im było, przeto invigilabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby to było per constitutionem aprobowano Addent curam y temu świętobliwemu y pobożnemu czynowi, żeby fundacya conventu Lubelskiego y Zamoyskiego tegoż zakonu oycow benifratellow, od jas. przewielebnego j. mc. xiędza Swirskiego, suffragana Chełmskiego, stała, na temże seymie coronationis per constitutionem approbowano. Woytowstwo Włodzimirskie ponieważ dekretem krola

j. mc. Zygmunta Augusta Ulianie Łukaszowiczownie y synowi iey, z Kozinskim ferowanym, według przywilejow krola Alexandra y krola Zygmunta Pierwszego, na wieczosć iest przysądzone y hucusque, iako dobra ziemskie, za przedażami chodzi, zaczym aby od hyberny, chlebow zimowych, stanownych, iako y noclegowych żołnierskich uwolnione było przez constitucyą, mają się oto starać jch. mc. pp. posłowie nasi. Należy y to ad facilitanda negocia Reipublicae y naszych województw tranquillitatem, aby religia grecka circa sua privilegia et jura zatrzymana była, zaczym succurent jch mc. pp. posłowie omnibus ad asillum libertatis concurrentibus, a osobliwie oycom monastera Zahorowskiego basilianom y oycu swiaszczennikowi Piatniekiemu Włodzimierskiemu, aby w krzywdzie swey mogli mieć consulacyą, za instancyą jch mc. panow posłów naszych. Instancyą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi za jch mc. p. Szymonem Rzaszewskim, komornikiem Włodzimirskim, y p. Hołowinskim, towarzyszem na ten czas roty pancernej wielmożnego Krasinskiego, referendarza koronnego, aby jch mość od wieży per legem publicam uwolnieni byli, ponieważ homicidia perpetrarunt. Te tedy wszystkie w instrukcyi wyrażone puncta y insze materie, ktore in theatro Reipublicae proponentur, jch mc. panom posłom naszym conscientiae rectae, probatae prudentiae, dexteritati poruczywszy, obiecujemy za prace y podięte koszty nagradą z partykularzow od Rzeczypospolitey nam należących I dla więksey wiary y pewnosci zlecilimy j. mc. panu marszałkowi koła naszego, aby tę instrukcyą do akt grodzkich Włodzimirskich przy podpisie się ręki swey podał. Datum we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia czternastego miesiaca stycznia roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego. У тое инструктории подпись руки маршалковское в тые слова: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki, marszałek na ten czas y deputat obrany wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструктория, за подаемъ и прозбою вышъречоное особы подавающее, а за моимъ урадовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ естъ вписаная.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 11, № 5.

LXIX.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомога-тельное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при ввѣренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о воронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, ивфамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльско-й. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца декабра одинадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Александромъ Белобрезкимъ, намесникомъ подстароства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Александеръ Фелицианъ Цешъковский, хоронжей Новогородский, староста Kleszczelski, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, инструкцію тогожъ воеводства Чернигонского съ подписемъ руки своее маршалковское, ихъ мил. паномъ посломъ на сеймъ Варшавский даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ пер облатамъ подал, так се в себе маючую: Instrukcyя wojewodztwa Czernihowskiego jch mc. panom posłom: j. mc. panu Jerzemu Godlewskiemu, chorążemu Czernihowskkiem, Janowi na Zahorowie Zahorowskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Krzysztophowi Dominikowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, stolnikowi Łęczyckiemu, Marcyanowi na Iwaniczach Iwanickiemu,

czesnikowi Czernihowskiemu, na seym Warszawski przez uniwersał j. kr. mc. p. n. m. na dzien czternasty miesiaca stycznia; w roku da Bog przyszlým, tysiac szescset szezcdziesiat siednym w Warszawie zlozonym zgodnie na seymiku teraznieyszym, to jest, decima decembris, obranym, dana. Powinszowawszy naprzod j. kr. mc. panu n. m. zdrOWia dobrego, jch mc. pp. poslowie nasi podziękuja za oycowskie pieczolowanie około miley oyczyny, ktory cum summo dispendio zdrOWia swojego in opere belli z tak potężnym nieprzyacielem krzyża świętego Porty Othomanskiej przez zawarcie pakt pokoju w oyczynie naszej, iuz cale sepultam, tak ciężkiego raczył podzwignąć paraxismu. A że pacta z Portą Othomanską do seymu da Bog przyszłego są differowane, o ktorych konfirmathey jch mc. pp. poslowie nasi znosic się będą cum tota Republica, instabunt jch mc. pp. poslowie, aby poseł wielki do Porty był wyprawiony, iako nayprędzey, ponieważ Rzeczypospolita toties zawiedziona posiłkami od cara jego mc. Moskiewskiego; tedy biorąc z nich assumptum et similem metuendo eventum w niedotrzymaniu cesarza Tureckiego postanowionego pokoju przez jch mc. pp. commissarzow, promowebunt tedy jch mc. pp. poslowie skruczenie seymu, żeby da Bog na przyszłe companie przez długie seymowanie niegotowosci naszej nieuprzedził nieprzyacieli; woyskiem Rzeczypospolitey krwawie zasłużonemu zapłata na tym seymie aby sine mora obmyślona była. Przez tak wiele lat car j. mc. Moskiewski niemość czyni swoiey submissiey, posiłkow nieposyłał, tylko na samey trzymał obiecniczy y obserney ramocie, zkąd Rzeczypospolita wielką odniosła ruinę in avulsione tak wielkiej przychodzi prowinciey, iezeliby był poseł od cara j. mc. Moskiewskiego, domowią się jch mc. pp. poslowie, aby takie niedotrzymanie paktow a Republica wymowione było. Ponieważ komissya ostatnia, według pakt z carem j. mc. Moskiewskim, następuje, a przyszłoby do traktatow, tedy jch mc. pp. poslowie nasi serio domowić się mają u całej Rzeczypospolitey, aby z wojewodstwa naszego komisarz był, przy ktorym punkcie mocno stanąć będą powinni. Niemniey przez to szkoduje Rzeczypospolita, że jch

mc. pp. rotmistrze, porucznicy et persequens towarzystwo niebywają przy chorągwiach y regimenty tak znaczney omieszkali okaziey, aby takowy sine ullo respectu na commisiey teraznieyszey sądzeni byli. Constitucya zgodnie na seymie da Bog postanowiona była, aby do druku niebawiąc podana była y jch mc. panom posłom oddana, żeby exemplo przeszłego seymu coronationis, bez constituciey na przyszły seymik relationis nieprzyjeżdżali. Na szczęśliwey coronaciey krola j. mc. nam szczęśliwie panującego w pomnożeniu świętey sprawiedliwosci stanęła constitutia titulo: trybunał koronny, ktorey dołożona jest ratio jch mc. panow sędziow trybunalskich, in quantum by corruptus et corruptor naydował się, w czym ambigua explicatio rozumiesię, jch mc. pp. posłowie dla pohamowania ejusmodi ausus, żeby każdemu promoventi factum corruptium, tak corruptorem contra corruptem, w każdym sądzie y urzędzie, etiam extra forum et districtum, promowować wolno actią, inquisitią wywodzic, a wywiedzioną pro libitu lub do trybunału, lub na seym actori causam prosequi. Insuper że patiens litem czasem poniewolnie dać musi, żeby wolno poniewolnie corruptią dającemu per protestationem revocować, ktory punkt jch mc. pp. posłowie dla sprawiedliwosci świętey serio promovebunt. Za panowania krola j. mc. świętey pamięci Michała, na elekciey anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, stanęła constitucya titulo: prolongatio trybunału koronnego, o skroczenie processow in certis causis odcięte apellacye in minoribus subseliis, w tym nie wszędzie observatur, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby ad litteram approbowana była y obserwowana, a dla sprawiedliwosci, prędzey bez wątpienia, gdzie banicya otrzymana, tamże y relatya ad cassandum na te sądy, gdzie otrzymana condemnata zapisywana y approbata otrzymana, et in toto ta constitucya zachowana była, iako y druga constitucya millesimi sexcentesimali septuagesimi sub titulo: o apellacyach. I żeby słobody na pograniczu teraznieyszym Tureckim niebyli pozwolone, cavebunt jch mc. pp. posłowie per constitutionem. Uboliwa wojewodztwo nasze, kiedy j. kr. mc. panu n. m., szczęśliwie nam panującemu, ordinibus

regni deferre przychodzi materiam ausus in jure patronatus et contra se molimen decus patrium przodków swoich collatiew pilnującemu, w czym et status equestris non postremam ponosi laesionem, kiedy władcy rusczy haeredibus szlachcie collatie odeynują, cerkwie y monasterze dziedziczne własne gwałtownie odbierają, zlecają w tym pp. posłom seriam animadversionem y aby prawa decreta za nie wszystkie tak w statutach, iako y w constitucjach dawnych, reassamowano et in executionem przywiedzioną, a szlachcie okrzywdzoney, ponowiwszy constitucją millesimi sexcentesimali quadragesimali septimi, z władzkami registr w trybunale aby byłznaczony, et poenae condignae criminis in criminalibus na władcyk disunitow imponatur. Constitucją na szczęśliwey coronacyi krola j. mc., szczęśliwie nam panującego, stanęła constitucya o cerkwiach disunickich w ziemi Drohickiej in bonis regalibus, aby służyła wszystkim ruskim wojewodztwom in genere, a w szlacheckich dzierzawach volenti collatori optio lub do trybunału, lub na seym, y ten punkt jch mc. pp. posłowie serio promovebunt. Infames et banniti według dawney constitucyi excecutionis subsent, a osobliwie aby żadney łaski y protekcye niemiel y pod bokiem panskim conversować y przestawać niewazyli się, domowią się mocno jch mc. pp. posłowie. Lubo to tot constitutionibus regni swiętobliwie Rzeczpospolita warowała omnem securitatem kosciołów Bożych, seymikow, ziazdow wszelakich, naydują się jednak we Włodzimirzu in loco consiliorum actorum od Rzeczypospolitey pozwolonym abusus w wojewodztwie Kijowskim, że swiętomicom Bożym nieprzepuszczają y krow się leje ex occasione partikularzow przez j. mc. łowczego Kijowskiego, j. mc. Proskurę, podczaszego Kijowskiego, lub decreta trybunalskie zoszli, przestać tego niechcą, seymiki rwą, skandala wojewodztwu naszemu podają, a zatym securitas nasza pospołu z wojewodztwem Kijowskim być niemoże, prosić będą krola j. mosci jch mc. pp. posłowie nasi, aby krolewska mość p. n. m. j. mc. pana Marcyana Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, zasłużonego w oyczyźnie y j. kr. mc., przywilejem, od j. kr. mc. onemu conferowanym, miłosciwie zachował, a

turbatoribus tych ziazdow sprawiedliwoscia zgodnie raczył. Ordynacya Zamoyska, tak wiele seymom y prywatnym seymikom trudności przynosząca, aby tandem ultimarie per ordines regni uspokojona była, domowią się jch mc. pp. posłowie. Podatku quocunque titulo, a mianowicie pogłowne, które nam exulom jest ciężkim, aby zniesione było, ponieważ na przeszłym seymie coronationis, wojewodztwo nasze zarowno z Bracławskim pisało się, a constitucya inaczej mieć chce, tedy iako jch mc. pp. posłowie nasi protestowali się przeciwko tej constitucyey, toż y terazniejszy jch mc. pp. posłowie uczynic mają y domowic się, aby hoc onus zniesiony był. Włoki nasze w ziemi Bilskiej w lesnistwie Bilskim, per commutationem w niedopłaceniu krosna mające niegdy od jas. wielm. j. mc. pana marszałka nadwornego koronnego y samey jey mosci, za consensum krola j. mosci s. p. Michała y cessią jch mosciom, upraszać mają jch mc. pp. posłowie j. kr. mc. pana n. m., aby dał confirmacyą na pomienione włoki dotąd, aż ad realem przyidziemy possessionem wojewodztwa naszego. Wiadomo nietylko polskiemu horyzontowi, ale y całej Europie, merita y znaczne szkody jas. osw. j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wielkiego koronnego, promotebunt tedy instancye za xiążęciem j. moscią jch mc. pp. posłowie, aby y dobra odpadłe do Porty Othomanskiej, aby summa na starostwach Lubomskim y Soleckim a Republica naznaczona była. Sprawa zas ordynacyey Ostrożkiej aby niezatrudniała Rzeczypospolitey obrad. Jasnie wielm. j. mc. p. wojewody Sieradzkiego nietylko godne merita, ale y tak znaczne straty dobr pod cesarzem zostające Tureckim, gdzie wszelkiego od Rzeczypospolitey respectu comittimus jch mc. pp. posłom, aby cum tota Republica obmyslili recompense. Znaczne odwagi y straty dla przysługi całej Rzeszypospolitey jas osw. xiążęcia j. mc. wojewody Bracławskiego, ktorego fortuny y obszorne substancye podgarnione cesarzowi Tureckiemu w intraty, a na ostattek, gdy commissarzem w ręku prawie y za podsciwą wartą u hardego prawie zostawał bisurmana, odważywszy za całość oyczyzny swoje zdrowie y kosztow odżałowawszy, stawał pro Republica, iako

tedy z wielu respektow należy od Rzeczypospolitey recompensa, tak omnimodo jch mc. pp. posłowie domowiac się będą. Upatruje y w tem wojewodztwo nasze słusznosc, iż iako godne merita wielm. j. mc. p. Sapiehy, starosty Owruckiego, y straty na usłudze Rzeczypospolitey, tak teraz recenter ruinę włosci Żurawinskiej, gdzie nie zliczone woyska bissurmanskie zażywali hostiliter tych dobr, gdzie y nasze woyska, prawie in obsidione zostaje, mieli swoje wiktualia et commoda słusna, aby Rzeczpospolita, respekt należyty wyswiadczywszy, obmysliła recompense, wiel. jch mc. p. Sapiehom, domowiac się usilnie jch mc. pp. posłowie o to mają, w czym jch mc. pp. senatorow vice versa upraszać, aby reclinatoria Kijowskiemu y Czernihowskiemu wojewodztwom per constitutionem warowane y approbowane byli, aby tandem aliquando swych doysć mogli partikularzow. Komisya do starostwa Lubelskiego jas. wiel. jey mosci p. kasztelanowey Bełskiej, aby przez constitucyą approbowana była. Non postrema j. mc. p. Alexandra Felicjana Cieszkowskiego, chorążego Nowogrodzkiego, merita ktory w tak wielu okazyach krwi na zaszczyt miłej rozlewał oyczyzny y novissime pod Chociniem z działa ciężki odniosł szwank y skaliczenie, fortissimi viri dał exemplum, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi oponowac się przy tym będą, aby summy przez j. moscia rożnym chorągwiom na wsiach starostwa Kleszczewskiego za dekretami trybunalskimi y commisarskimi, per executiones żołnierzom oddanemi, w starych retentach wypłacone y possessorow tego starostwa vindicowane, aby przez constitucyą liquidowane y approbowane byli, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi za j. mc. panem Kłobukowskim, miecznikiem Inowracławskim, żołnierzem dawnym y zasłużonym, aby w nagradę zasług onego do kilkunastu lat na kilku łanach dobr krolewskich, in possessione j. mc. będących jure emphitentico, albo summa od Rzeczypospoliteyznaczona była Zasłużył to godnie in hac Republica j. mc. p. Jerzy Godlewski, chorąży Czernihowski, aby odbierał według swych zasług recompense, instabunt jch. mc. pp. posłowie, aby pewna danina jure emphitentico, abo in haereditatem obrocona była. Nie tylko dawne

merita y pokaliczenie w Roczkowskiewy okaziewy od ręku nieprzyjacielskich, mężnie stawając na zaszczyt oyczyzny, godne wspomnienia; dzieła rycerskie j. mc. p. Krzysztopha Cieszkowskiego, stolnika Łęczynskiego, aby też y teraznieysze więzienie, który, w okaziewy Woniłowskiewy mężnie stawając, wzięty był do Ordy, ciężkimi będąc aggrawany okowami, za łaską Bożą y staraniem j. kr. mc. y jch mc. pp. hetmanow wyszedłszy przy takowey ruinie swoiey, o łaskę y respekt przez jch mc. pp. posłów naszych uprasza. Nie tajne merita j. mc. p. Alexandra Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, y j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, podsędka Czernihowskiego, w wielu okaziewy przeszłych zaszczycając oyczyzne, szwanku odniesli, tedy zachowując j. mosciom do dalszey Rzeczypospolitey usługi, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby dworki jch mosciow, alias place, kupione od mieszczan Włodzimirskich we Włodzimirzu, aby od wszelkich contrybucyi żołnierskich y iurisdictioni mieyskich libertowane były. Także na mieysce zasług j. mc. p. Marcyana na Iwaniczach Iwanickiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. p. Konstantego Woronicza, łowczego Smolenskigo, który przez wiek swoy cum dispendio zdrowia oyczyźnie wyswiadczałi, dwory w Sokalu aby od wszelakich podatkow y jurisdictioni, stacy żołnierskich libertowane zostali, o co jch mc. pp. posłowie całej Rzeczypospolitey upraszać mają. A że condemnata niesłusznie otrzymana na j. mc. panu Konstantym Wyhowskim, woyskim Kijowskim, od j. mc. pp. wojewody Krakowskiego, tedy starać się będą jch mc. pp. posłowie, aby też condemnata per constitutionem zniesiona była. J. mc. p. Alexandra Snitowskiego dobrze zasłużonego przywilej y comissją na woytowstwo Żukowskie wojewodztwo nasze zaleca, y kroła j. mosci aby upraszali posłowie nasi o approbacyą przywileju. A na ostatek cokolwiek zdrowego całej Rzeczypospolitey bydz może y naszymu wojewodztwu, concredimus cnocie starożytney y życzliwosci ku miłey oyczyźnie jch mc. panom posłom et comittimus, obiecując to wszystko, co będzie cum bono publico, grato przyjąc od jch mosciow animo. Ktorą to instrukcyą zlecilismy j. mc.

panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, przy podpisie swoim, do akt grodzkich Włodzimirskich podać. Działo się we Włodzimirzu, dnia jedynastego miesiąca grudnia roku panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt szostego. U tey instrukcyey podpis ręki marszałkowskiej temi słowy: Alexander Felician Cieszkowski, chorąży Nowogrodzki, starosta Kleszczelski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, z protestacją tegoż wojewodztwa Czernihowskiego. Ktora to instrukcja, za podaniem y prozbą wysz mianowanego j. mc. podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimierskich, z początku aż do konca, wszystkie, słowo w słowo iest wpisano.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 473, № 217.

LXX.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ.

Zewsze jego mc. pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, mieszac seymiki Kiiowskie y one rozrywac nietylko sam, ale przez subordinowane osoby y violentiae w kosciołach robic, zlecamy tedy ich mc. panom posłom, aby się upomnieli tego u Rzeczypospolitey, żeby zabieźec takim insolentiom przez puukt osobliwy constitutiei obwarowany, aby niepozwalali sobie takowych insolentiy.

Книга прод. Владимир. 1678 г., № 1052, л. 1570, № 397.

LXXI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волинскихъ обывателей за убытки, причиненныя литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недовольствіи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраиваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца мая десятого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидинскимъ, буркграбимъ Луцкимъ и книгами нинешними кгородскими Луцкими, *comparens personaliter*, *urodzony j. mc. p. Mikołaj Kossakowski, wiecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego*, dla wpisania do akt niniejszych grodzkich Łuckich подаѣ per oblatam laudum wojewodztwa Wołyńskiego, w Łucku, na seymiku, dnia dziewiątego miesiąca maia anni praesentis uchwalonego, z podpisem ręki tegoż j. mc. marszałka, o czym te laudum niżej wpisane fusius et luculentius in se obloquitur y temi iest inserowane słowy: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy wojewodztwa Wołyńskiego na seymik relationis ex declaratione seymu przeszłego, w Grodnie w Wiel. X. Lit. odprawującego się, pro die nona mensis praesentis maji, anni inferius nominati, in locum solitum do Łucka zgromadziwszy się, rellathey functionis jch mc. pp. posłów naszych, z seymu mianowanego powroconych, przy constituthey drukowaney, słuchac y z oney informowac się chcieliśmy. A że jch mc. pp. posłowie nasi, dla niewydania z drukarni, constituthey, ad praesens drukowaney, niemieli y miec niemogli, dla tego seymik rellationis do dnia dwudziestego szostego junij praesenti conventu odroczyliśmy, a teraz, in materijs wojewodztwo nasze concernentibus, takowe postanowiamy unanimi*

voce et sensu laudum. Ponieważ wszystkich stanów Rzeczypospolitey generalis stanął consensus, aby wojewodztwo nasze Wołyńskie pro decernendis injuriis, przez woysko Wiel. Xięz. Lit. temu wojewodztwu illatis, constitutione designatos wyprawowało na comissyą do Brzescia Litewskiego, die vigesima nona maji przypadającą, comisarios, tedy y my, inhaerendo legi publicae, tychże ich mc. pp. commissarzow e medio nostri upraszamy y pro viatico koźdemu z jch mosciow z czopowego dawniejszego y terazniejszego po zł. trzysta dac declaruiemy, ktore pieniądze jch mc. pp. contrahenci za kwitami jch mosciow ręcznymi wyliczyć powinni będą, do ktorych jch mc. pp. commissarzow za plenipotentą do dochodzenia tych krzywd urodzonego j. mc. p. Tomasza Hulanickiego, e medio nostri uprosiwszy, ordinujemy y pro viatico takoweż zł. trzysta z tegoż czopowego naznaczamy, ktore także za kwitem j. mosci ręcznym, jch mc. pp. contrahenci czopowego enumerare tenebuntur, ktorey to jch mc. pp. contrahenci przeszłego y terazniejszego czopowego, dla uczynienia calculathey przez jas. wiel. j. mc. p. Jerzego Wielgorskiego, kasztelana Brasławskiego, do Horochowa pro die decima quinta mensis praesentis maji sub poena peculatus in judiciis proxime venturris publicanda stawic się mają y powinni będą. Znając tedy dobrze że tak szczupłą summę jch mc. pp. commissarze y p. plenipotent nasz hoc publicum opus expedire niemogą, in recompensam strat jch mosciow z teyże summy, od Wiel. X. Lit. wojewodztwu Wołyńskiemu poczynione za szkody wyliczoney, tak jch mc. panom commissarzom, iako y plenipotentowi naszemu, cuilibet ex persona po tysiācu złotych wziąć pozwolamy. Znajdują się w wojewodztwie naszym contemptores legum, ktorzy, dufając w panskiey potentiey non parendo legi publicae, temere podatki, do skarbu Rzeczypospolitey należącey, zatrzymują y gdy exactores cum vicesgerente na executią ziachawszy, grabież za podatek do skarbu zatrzymany wezmą, onych miasto uspokojenia, albo podatku do skarbu zapłacenia contemptami karmią, biją, hałasują, iako to: podstarosci miasteczka Litowiza, majętnosci jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiłła, hetmana

polnego y podkanclerzego w W. X. Lit. braci naszym, j. mc. panu Łukaszowi Liniewskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Łychowskiemu, exactorom, y j. mc. p. Michałowi z Lubienca Lubieniickiemu, burgrabiemu Włodzimirskiemu, vicesgerentowi tey functiey novissime uczynił, że contemptem nakarmiwszy, pohatasowawszy, bydła w inszych retentorow podatku pobrane, do grodu dla taxy prowadzo ię, z ludzmi w kupie niemały odbił y inne rzeczy, osobliwym przez jch mosciow spisany regestrem mianowane, zabrał, zlecilismy tedy j. mc. p. marszałkowi naszemu, aby in tam publica injuria całego wojewodztwa nomine publico, list tak do xięcia j. mc. p. podkanclerzego W. X. Lit., iako też y do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, żeby się tacy contemptores legum ex speciali regestro fiscali sine omnibus exceptionibus sprawili, napisał, a xiąże j. mosc, aby tego podstaroscię serio upominał, żeby te sprawę, nieprzypuszczając do sądu, uspokoił. Niemnieysza y w tym krzywda nam wszystkim obywatelom a primatibus dzieje się, kiedy deserta loca naszemi osadzają podannemi y na uformowanie przeciwko prawu slobody przewabiają dziedzicznych poddanych naszych, tedy y w tym zlecilismy j. mc. p. marszałkowi naszemu list napisac do xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, nomine publico upraszając, aby, tanquam conservator libertatum, z słodob Zbarazkich y innych osadzcom y urzędnikom tameyszym poddanych naszych powracać kazał, y więcey aby onych nieprzyimowano. Znaczna przez wydawanie podatkow, tak pogłównych, iako y podymnych, niesprawiedliwie z włoscię panskich nam braciey infertur ruina, kiedy ubogi szlachcie z szczupłej liczby poddanych szczyrze za każdego, nieochraniają swoiey szkatuły, wnosi do skarbu pozornieyszą sumę, aniżeli z tysiącznych włosci przynoszą pisarze, albo urzędnicy, numeros, tedy ich w tym chcąc miec aequalitatem, aby koždy realiter do skarbu wnosił podatki, obralismy e medio nostri jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego czterech: urodzonych jch mc. pp. Prandotę, Pszołkę, Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, Daniela Hule-

wicza, j. mc. p. Stanisława Zielińskiego, podczaszego Brasławskiego, Mikolaja Osieckiego, do których jch mosciow, dla zlustrowania powiatu Włodzimirskiego, przydaiemy iednego z powiatu Krzemienieckiego j. mc. pana Dederkała. Z powiatu zas Włodzimirskiego do zlustrowania powiatu Łuckiego tych jch mosciow postanowiamy: j. mc. Iwanickiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rządewzkiego, komornika granicznego Włodzimirskiego j. mc. p. Marka Łubienieckiego, j. mc. p. Remiana Moszynskiego, j. mc. p. Eustaphiego Liniewskiego, j. mc. p. Hieronima Siemaszka. Z powiatu Krzemienieckiego do Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Zygmunta Więckowskiego y j. mc. p. Iustiniana Teleckiego. Ktorzy jch mosc Łuccy w powiecie Włodzimirskim, mając przy sobie jednego z powiatu Krzemienieckiego pomienionego j. mc. p. Derkała, od wielkich ludzi włosci zaczynac lustruwac powinni będą, y wszystkie dymy, secundum juramentum przez jch mosciow w prestitutum spisuwac, niefolgując y nierespectując ni na kogo, tenebuntur. Takowym że sposobem jch mc. pp. lustratores z Włodzimirskiego powiatu, obrani w Łuckim powiecie, a zas po jednym z Łuckiego y Włodzimirskiego w Krzemienieckim, procedere mają pogłowne dwoje, ktorogo exolutionem ad actum praesentem protrahebamus, praesenti conventu nostro injungimus, aby jch mc. pp. bracia nasi, ktorzy ieszcze non exolverunt, in spacio przypadłego da Pan Bog z seyniku relationis do jch mc. pp. poborcow wyprawili, a jch mc. pp. poborcy sine poenis od jch mosciow brac tenentur, stosując się ad legem publicam de conflagratis sancitam, a niemniej prae oculis mając lauda anteriora o tymże czasie różnemi pisane, miasteczko dziedziczne, w powiecie Łuckim leżące, j. mc panow Dymitra y Maryanny Zabókrzyckich, podczaszych Wiłkomirskich, małżonkow, nazwane Niemierzyczow, alias Zobaczowka, pokilkakrotnie w roku terazniejszym, tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiętym, a naybarziej teraz novissime, dnia trzynastego aprilis, przez ogien przypadkowy funditus prawie zruynowane zostało, tedy autoritate moderni conventus, pomienione miasteczko od podatkov terazniejszych według

prawa uwalniamy. Caeteras actum praetensiones j. mosci do przyszłego odkładamy seymiku. A że tenże gniew Boski dotknął j. mc. pana Łukasza Czopowskiego y j. mc. p. Ioachima Tęgoszewskiego, j. mc. p. Andrzeja Kluzkowskiego y p. Szymanowskiego w tych dobrach, tedy też beneficium juris, iako j. mc. panu podczaszemu Wiłkomirskiemu y jch mosciom służyć ma pressya poniekąd, także nieszczęście w majątnosci jas. wielm. j. mc. pana Wielhorskiego, kasztelana Brasławskiego, w mieście Horochowie, że jedynascie domow wjezdnych zgorzało, zkąd kontribucyą czopowego in toto exolvi niemoże, tedy ducta proportione tey ruiny jch mc. pp. exactorowie czopowego oddawszy, ztamtąd tego czopowego defalkowac powinni będą. Conflagratio w Klewaniu, desiderium j. mc. p. Wacława Siemaszka, tudzież szelężne y czopowe przyszłe do przyszłego seymiku odkładamy, y tam na tamym terminie, tak szelężne, iako y czopowe, plus offerenti puscic deklarujemy. Summa dwa miliony, od cara jego mosci Moskiewskiego przywiezione, ponieważ exulibus nie jest oddano, tedy napisze j. mc. pan marszałek nasz nomine publico nostro do xięcia j. mc. Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, aby xiężę j. mosc tey summy na żadne insze largiczne assignacie niekazał dawac, tilko na szczegolne chorągwiom zapłatę wydane. Assignacie w teyże materiy y do j. mc. pana podskarbiego koronnego zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu napisac, aby na te pieniądze żadnych largicznych niedawał assignatiew, tylko na szczegolne same wypłacenie jch mc. panom żołnierzom zasług, a jeżeliby jakowe były przez jch mosciow insze wydane assignacie y pieniądze, na nie z tych milionow wzięte, tedy takowe przy rachunku przyjęte byc niemają, y na seymie jch mc. pp. posłowie nasi na quit j. mc. p. podskarbiemu niepozwołą. Declarujemy y to praesenti conventu jch mosciom wszystkim injuriatis od woyska Wiel. X. Lit., aby te summe, co teraz jch mc. panom commisarzom y panu plenipotentowi dajemy z czopowego, gotową nazad nam wrocili. Czopowe terazniejsze przez j. mc. pana Konstantego Szybńskiego y j. mc. p. Pałuskiego wybierane, in supplementum, tu do nas assignowanym,

przyłączamy. A że ta lustracya teraz fundamentum, iako lustrować jch mc. panowie lustratorowie, czy na głowy, mają, et informationem niebierze, tedy na przysłym da Bog seymiku relationis mamy invenire modum, iako sobie jch mosc w tey lustratyej postąpić mają. A teraz te laudum nasze j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac y ad acta podac zlecilismy. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia dziesiątego maja. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiej w te słowa: Mikołay Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Ktoreż to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego podawającego, a za moim urzędowym przyęciem, de verbo ad verbum, do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich jest wpisane.

Книга прод. Луцк. 1679 г., № 2204, л. 495, № 25.

LXXII.

Инструкція православныхъ дворянъ волинскаго воеводства, отъ 9 декабря 1679 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привилегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца генвара десятого дня.

На уряде кгородскомъ в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старо-

стинскими, stanowszy oczywiscie, jas. wielm. j mc. xiąże pan Wacław Swiatopełk Czetwertynski, chorąży Żytomirski, y urodz. j. mc. p. Daniel Bratkowski, podstoli Braclawski, posłowie wojewodztwa Wołyńskiego graeco ruscy, instrukcją sobie podawający od braci do j. kr. mc. p. n. m. y do Lublina na termin zjazdu, za uniwersałem j. kr. mc. determinowanego, z podpisami rąk tychże jch. mc. pp. braci obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego graeco russkich, daną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podali, tak się w sobie mającą: jnstrukcyja jas. osw. xięciu j. mc. Wacławowi Swiatopełkowi, Czetwertynskiemu, chorążemu Żytomirskiemu, urodzonym jch. mc. panom: j. mc. panu Andrzejowi na Poddubcach Hulewiczowi, czesnikowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Danielowi Bratkowskiemu, na uniwersał j. kr. mosci p. n. m. do j. kr. mosci od nas wszystkich obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego fidei graecae juratis posłom dana do Warszawy y do Lublina. Ponieważ j. kr. mc. pan n. m. gloriosam rem za wieku swego zyczy unionem occidentalis et orientalis ecclesiae, tedy instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch mc. pp. senatorów, aby za poważną instancją jch mosciów jego kr. mość pan n. m. concedat wolny przejazd do patriarchów świętych o błogosłownstwo na to. Na którym concilium ponieważ ex impossibili patriarchowie święci byc niemogą, aby czterech legatów od nich było, a teraz hoc negotium do seymu rejiciatur, pokornie proszą. Jch mc. panom posłom naszym juramenta przed majestatem Boskim in facie, nas braci obowiązanych eodem juramento obowiązujemy („Ne intret in iudicium cum servis Dominus“), w żadne najmniejsze, ratione fidei, niewdawali się dyskursy, a jesliby też jas. osw. xiąże j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertenski, episkop Lucki, pasterz nasz, y inni jas. przewielebni w Bogu jch mc. episcopi prawosławni fidei graecae, iakieźkolwiek ratione fidei sine benedictione patriarchów świętych mieli formowac dyskursy, przed Bogiem naszym protestamur y z tego pro rato et firmo miec niehcemy. Stauprogia y insze orientalis ecclesiae jura et privilegia, od najiasniejszych antecessorów j. kr. mc. p. n. m. podane y ap-

probowane, aby za poważną instancją jas. wielm. jch. mc. panow senatorow, j. kr. mc. pan n. m. z demenciey panskiey chciał approbować, instabunt jch mc. pp. posłowie do jas. wielm. jch mc. pp. senatorow. Ponieważ nayiasniejszy antecesserowie j. kr. mosci p. n. m. circa diplomata privilegiami liberam metropolity, episcopow prawosławnych zostawili nam electionem, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch. mc. pp. senatorow, aby za poważną do j. kr. mc. p. n. m. instancją circa eandem electionem libere rozsądza-
zali. Pro ultimario zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby exponant to jch mc. pp. senatorom, iż iak dziadowie, pradziadowie nasi, nayiasniejszym antecessorom krola j. mosci p. n. m. wiernemi y zyczliwemi zostając poddanemi, na obronę Rzeczypospolitey przy dostojenstwie nayiasniejszych antecessorow j. kr. mc. p. n. m. z każdym nieprzyjacielem Rzeczypospolitey, krew potokiem lejąc, żadnego po sobie naymniejszey zrady niezostawili szlaku, tak y my, stosując się eodem orbita, zdrowie, fortuny y ostatnią krwie naszey niedolaney reszcie przy obronie Rzeczypospolitey, przy dostojenstwie j. kr. mosci p. n. m. efundere gotowismy. Zaczym przez jas. wielm. jch mc. pp. senatorow łaski y miłosierdzia j. kr. mc. p. n. m. żebrzem, aby nas circa diplomata, circa omnem libertatem, circa liberam fidem, ktora in libera hominis w każdym narodzie zostaje voluntate, j. kr. mc. pan n. m., zwłaszcza pod te nieszczęśliwe czasy, gdy tak wielu nas wygnancow, tak wielu spustoszone fortuny, tak wiele zony y dziatki w niewolę zabrane, chciał conservar. Nad te punkta, od nas jch mc. panom posłom naszym podane, do żadney naymniejszey rzeczy przystępować niemają, tylko postanowione zgodnie proponere puncta w Warszawie y w Lublinie. Datum w Łucku dnia dziewiątego decembris stila nicaeno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono. У тоє инструкции подписъ рукъ в тые слова: Dzierśław Alexander z Wysokiego Kaszowski, Bohdan Wroblewski, skarbnik Braclawski, Stefan Dyakowski, horodniczy Lucki, Elias Dyakowski, Jerzy z Kozielska Puzyna, Jendrzey z Kozielska Puzyna, Theodor Uszak Kulikowski, Jakub Horodyski, woyski No-

wogrodzki, Jakub Wyhowski, Jakub Susło, Theodor Chodakowski, Stefan Piotrowski, Jan Mokosy Bakowiecki, Thomasz Ulanicki, brat starszy bratstwa Łuckiego, Alexander Bałaban, Ostafi na Liniewie Liniewski, Krzysztoph Kulczycki, czesnik Latyczewski, Maximilian Bułyha, Jędrzey z Iwanowicz Wołk, Łukasz Wyhowski, do tego podpisuiesię, Konstanty Silniewicz, Gabryel Liniewicz, Jędrzey Susło, Dymitr Hołowinski, Dymitr Siennicki, Adam Zabokrzycki, Alexander Lesiewicz, Krzysztoph Szczeniowski, Mikołay Hulewicz, Jerzy Małachowski, podstoli Nowogrodzki, Elias z Borek Hulewicz, Kasper z Łopatyna Łopatynski, Zacharyasz Bohdaszewski, Ignacey Strzelnicki, Włodzimierz Kisiel, Stefan Borkowski, Andrzej Chłamoto Woyna, Jan Strzelnicki, Samuel Hołowinski, Konstanty Hołowinski, Alexander Hulanicki, Samuel Boreyko Knerucki, Stepan Michalewicz, Antoni Kuporski, Theodor Wyhowski, Stephan Kopustynski, Michał Hulewicz, Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowskij, Piotr Kurdanowski, Jan Medwedowski, Jan Jerlicz, Jarosz Jerlicz, Mikołay Łuskowicz, Stephan Czczel, Łukas Zkrzyszcowski, Adam Hulewicz z Wojutyna, Konstanty Hurko-Omielanski, Stephan Hurko-Omielanski, Mikołay Kniehinjnski, Daniel Hulanicki. Котораяжъ то обялята инструкторци, за поданем и прозбою вышъ менованных ихъ мил. пановъ подавающихъ, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная

Книга прод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 781, № 496.

П р и м ъ ч а н и е. Этотъ актъ былъ уже напечатанъ въ моемъ „Отчетъ“, помѣщенномъ, Университетскихъ Извѣстiяхъ“ за 1886 г.

LXXIII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ.

Reassumptio dawnych praw o religiey greckiey aby reassumowana była у oney liberum exercitium we wszystkich miastach.

Книга прод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 1389, № 812.

LXXIV.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волинскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ уплаты податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятого, месяца декабря третьего дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, бурграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter urodzony j. mc. p. Wojciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum woiewodztwa Wołyńskiego, na seymiku

w Łucku, loco solito, w kosciele katedralnym zgodnie uchwalone, o czym te laudum, z podpisem ręki j. mc. p. marszałka, niżej wpisane, szerzey w sobie ma y temi jest inserowane słowy: My, rady, xiążętą, dygnitarze, urzędniocy, obywatele woiewodztwa Wołyńskiego, na seymik pro die tertia decembris, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzeni, post expeditam na seym, da Bog, przyszły, szczęśliwie odprawować się maiący, jch mosciom pp. posłom naszym danej in publicis negotiis instructey, takowe ad bonum commune woiewodztwa naszego publicum postanowiamy y postanowilismy laudum, ponieważ trzy constitutie vigore szkod woiewodztwa Wołyńskiego, od woyska Xięstwa Łitewskiego cum declaratione poczynionych, vetant, aby woiewodztwo nasze do żadnych nieprzystępowało podatkow, non nisi perfecta od woyska Wielk. Xięś. Lit. za szkody nasze satisfactione, a dotąd niesą te constitucye ad effectum przywiedziane, dla tego abysmy się niezdali być refragarii Reipublicae, pokazując aequalitatem inszym woiewodztwom, uchwalamy szescioro pogłownego, iednak te pogłowne, tak iako się niżej wyrazi, distinguemy, primario widząc jch mosciow pp. żołnierzow, do nas mających assignatie, przez częstę iezdzenie na seymiki ruinę, uchwalamy laudo praesenti dwoie pogłownego y troie podymnego na zapłatę tymże chorągwiom, na swiże cwierci assignatie mającym; y te obodwa podatki ab actu praesentis laudi mamy wydać in spatio niedziel szesciu, do wybierania ktorych naznaczamy exactorow z powiatu Luckiego: urodzonych jch mosciow pp. Andrzeja Czaplica, woyskiego Włodzimirskiego, drugiego j. mc. p. Stanisława Horbowskiego, miecznika Rzeczyckiego; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego y j. mc. p. Eustafiego Liniewskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. Michała Jełowickiego, syna zesłego j. mc. p. Stanisława Jełowickiego, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, drugiego j. mc. p. Mikołaja Kaminskiego, sędziiego grodzkiego Krzemienieckiego; do podymnego z Łuckiego powiatu: urodzonych jch mosciow pp. Pawła Zorzewskiego, miecznika Mozyrskiego, y Alexan-

dra Wolskiego, tak do terzanieyszey, iako y ostatniy, constituimus raty; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Marka Lubienieckiego y j. mc. p. Andrzeia Łychowskiego. Ktore to pogłowne y podymne według ostatnich ma być wydawane kwitow na chorągwie zaś y stare zasługi, abyśmy się zdali być aequales inszym woiewodztwom in exolucione podatkow, postanowiamy czworo pogłownego, a troie podymnego, ktore pogłowne y podymne, da Bog; aż po seymiku relationis dwiema ratami wydać obliguiemy się cum hac declaratiōne, iesli będziemy od woyska Wiel. Xięś. Lit. w szkodach naszych ukontentowani, sin secus przy prawie oponować się będziemy y onych wydać nieobiecuiemy, do wybierania ktorych naznaczamy urodzonych jch mosciow pp. Daniela Hulewicza y Wacława Bronickiego z powiatu Łuckiego; a zasie Włodzimirskiego urodzonych jch mosciow pana Jana Kisiela y p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co y do pierwszej naznaczono raty; do wybierania zaś podymnego, tak pierwszej, iako y ostatniy, raty urodzonych jch mosciow pana Alexandra Dederkała y pana Alexandra Sebastianowicza destinuiemy, a do trzeciej raty pogłownego, ktore iesli stabit, z Łuckiego: urodzonych jch mosciow pana Stanisława Okorskiego y j. mc. p. Alexandra z Skoremına Porwanieckiego; z Włodzimirskiego: urodzonych jch mosciow pana Hieronima Siemaszka, p. Bernata Załęskiego, stolnika Nowogrodzkiego; z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co do pierwszej y do drugiej raty, constituimus. A że fructus, lubo mały, woiewodztwa naszego na wsparcie podatkow naszych jest potrzebny, id est czopowe, dla tego, niehcąc go oblivioni tradere, z powiatu Łuckiego laudo praesenti urodzonemu j. mc. p. Alexandrowi Bałabanowi za summe zł. osm tysięcy y pięćset arendowaliśmy, iednakże (avertans super hostilitatem), w tym jch mosciow assecurujemy, in quantum by przez to damnus ferret, defalcować tenebimus, ktoregoż podatku wybierania już czas a prima novembris zaczął się, z Włodzimirskiego powiatu wielm. j. mc. p. starosta Włodzimirski, propter commodum nostri, tak iako y pierwey, na siebie te

czopowe bierze; z Krzemienieckiego urodzonego j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, in virtute virum probatum uprosilismy y onego dexteritati, iako y pierwey, ten podatek committimus. A że inaequalitas w wydaniu podatkow Reipublicae przez woytowstwo Łuckie dziecie się, tedy praesenti laudo stanowimy, aby aequalitatem w wydaniu podatkow wszelakich cum nostro equestri statu trzymało; ponieważ y w tym diminuty podatkow niemnieysze bywa, przeto że szlachta, młyny y karczmy per arendam trzymając, onych exolvere niechce, dla tego praesenti laudo postanowiamy, aby też quote, iako y tenatores inszych karczem, do skarbu wnosili, sub poenis legum. In usitatam wzięli sobie jch mość pp. poborcowie praxim, że perceptarzow ad acta niepodają, dla tego praesenti consensu instigamus, aby abhinc sub poena centum marcarum ad cujusvis instantiam na roczkach repetenda oblatowali, od ktorzych oblat burgrabowie solarium brać niepowinni Na asignacie towarzystwa chorągwie usarskiej jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, z skarbu wydane j. mc. panu Dąbrowskiemu, j. mc. p. Kaminski, sędzia grodzki Krzemieniecki, administrator czopowego, zł. tysiąc pols. exolvat. Assignatia jch mosciow oycow bonifratelow Lwowskich, ponieważ dotąd niejest exoluta, dla tego constituimus praesenti laudo, aby j. mc. p. Bryski, exactor szeleźnego, juxta assignationem wypłacił jch mosciom summe, także j. mc. panu Żmudzkiemu, który za pracy y straty swoje, od woiewodztwa do Litwy iężdząc, spendował, a dotąd condignam nieodebrał gratitudinem, tedy naznaczamy, aby j. mc. p. exactor szeleźnego zpłacił jego mosci zł. trzysta pols. Podatek szeleźnego, ponieważ ad praesens stare niemoże, tedy do seymiku relationis materie te odkładamy. Maią respekt na podupadłą j. mc. p. Rafała Budzieszewskiego, praesente laudo zł. pol. czterysta dwadziescia darujemy, y oney płacić temuż j. mc. p. exactorowi szeleźnego exolvere zlecamy. Ponieważ dotąd ob varias occasiones roczki w grodzie naszym niesądzili y nie sądzą się, a Justitia sancta vim patitur, dla tego uprosilismy j. mc. p. Athanazego

na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzemienieckiego etc. starosty, aby nam, quam vitissime, sprawiedliwość świętą zbliżyć raczył, a roczki przypadające omnino sądzić kazał. Niemniysza y w tym krzywda dzieie się iey mosci-paniey Iwanickiey, sędzinie ziemskiej Czernihowskiey, że, post fata małżonka jey mosci, niektore miasta y miasteczka czopowego wydawać niechcą, dla tego laudo praesenti przydaiemy za subdelegata do exequowania executiey j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, terigena tegoż powiatu Włodzimirskiego. Wielka y przeto obywatelom woiewodztwa naszego y braci naszey dzieie się inconvenientia, kiedy jeh mość pp. poborcowie, etiam sine respectu a conflagratis, wyciągają podatki, dla tego in universum kładziemy, aby według prawa conflagracye generaliter wszystkie in respectu jeh mosciow pp. poborcow byli przyjmowane, et ne audeant jeh mość pp. poborcowie extorquere conflagratis properi soluto circa reproductum juramentum przyjąć, jeh mość pp. poborcowie tenebuntur. Delatum nobis świeżo dwudziestu dworow domow co lepszych, w Klewaniu majętnosci jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Wołyńskiego, z ktorych podatek wydany być niemoże, tedy circa legem xięcia j. mc. conservando tych pogorzalcow praesenti laudo od podatkow uwolniamy, salva jednak solutione z niepogorzałych domow. Znaczna j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, tu w woiewodztwie dexteritas, kiedy, trzymając podatek czopowego, omnes connotował accidentias y nad tarife tysiąc kilkadziesiąt złotych pols. wniosł, tedy, in recompensam realitatis pro fide jego mosci reali za prace j. mc., zł. pięćset pols., excepto porękawicznego, dać deklarujemy. A że exactores szeleżnego, j. mc. p. Brzyski, j. mc. p. Piaskowski, sumopere in publico querelantur, mieniać się być damnificati, tedy, condescendendo ad justitiam, zł. sześć tysięcy pols. praesenti congressu jeh mosciom defalcujemy. Lustracya ponieważ ad effectum nie przyszła, tedy praesenti laudo postanowiamy, aby ultimum mogła sortiri finem. Multa na teraznieyszem zachodzili seymiku quaerimonia, kiedy jas. wielm. j. mc. p. woiewoda Sieradzki, wmie-

sacie swoim Sokalu aggravat nobilitatem przez wybieranie, sive szlacheckich, sive od chłopskich wozow od każdego korca groszy sześć exactiey, zaczym zlecamy to j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby nomine publico napisał list do jch mosciow, żeby od tego supersedować raczył a więcey nieagrawował nobilitatem. Karczme jch mosciow oycow dominicanow Łuckich, nad Styrem w Łucku będące, circa privilegia libertatis conserwujemy et ab omnibus oneribus uwalniamy praesenti conventu nostro. Summe zł. pol. trzysta sześćdziesiąt y pięć y gr. piętnascie y pieniążkow dwanascie, ktore w skarbie, za urodzonego j. mc. p. Kazimierza Załęskiego, exactora pogłownego z powiatu Włodzimirskiego, j. mc. p. Theodor Kulczycki evincendo wojewodztwo zapłacił po seymiku, da Bog, relationis z naybliższych podatkow exolvere obliguiemy się, mianowicie z czopowego, ktore trzyma j. mc. p. Alexander Bałaban. Assignatia j. mc. p. Alexandra Urbanowicza, połkownika jego kr. mosci woyska Zaporozkiego, aby z podatkow na seymiku relationis przysłym uchwalonych była wypłacona laudo praesenti injungimus. Niemnieysza y przez to obywatelom dzieie się krzywda, kiedy czeladź, tak męzkiego, iako y białogłowskiego stanu, za plus offerenti solarii, do żydow na służbę udaią się, dla tego postanowiamy praesenti laudo, aby ci, ktorzy u żydow służą y roznie się w browarach, przy miastach y wsiach bawią, inquadruplowali pogłowne sub poena peculatos ad cuiusvis instantiam repetenda. Tak tedy szczęśliwie nostrum praesens skonczywszy opus, zliczyliśmy j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby nomine publico te laudum, ręką swą podpisawszy, ad acta podał. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. U tego laudum podpis ręki j. mc. p. marszałka temi słowy: Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, ktorego laudum, za podaniem per oblatam wyszmianowanego j. mc. podawającego, a za moimim urzędowym przyięciem, do xiąg grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга прод. Луцкая 1680 г., № 2206, л. 766, № 5.

LXXV.

Инструкція волынскихъ дворянъ носламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О ностоянномъ содержаніи войскъ для охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привилегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берушихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлпнъ. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа луцкаго Гедона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ кафедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьявъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца декабра третего дня.

На уряде кгородском, в замку его кор. мил. Луцком, передо мною, Теодором Верещакою, бурграбим замку Луцкого, и книгами нынешними кгородским Луцкими, *comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam instrukcją, od jch mość pp. obywatelów woiewodztwa Wołyńskiego jch mość panom posłom, w teyże instructey,*

niżej inserowaney, specyficowanym, na seym walny Warszawski z podpisem ręki tegoż j. mc. p. marszałka daną, o czym taż instructia, niżej wpisana, szyrzey w sobie ma, i temi inserowana słowy: Instructia jch mosciom pp. posłom woiewodztwa Wołyńskiego, na seym, da Bog, przystły w roku tysiąc sześć set osmdziesiąt pierwszym, dnia cztyrnastego januarji przypadającej, na terminie uniwersałem jego kr. mosci pro die tertia decembris naznaczony, zgodnie in loco solito obranym, dana, mianowicie: wielmożnym y urodzonym jch mosciom Stefanowi z Czarneć Czarneckiemu, pisarzowi polnemu koronnemu, Brańskiemu, Waniowskiemu et c. staroscie, Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, Łuckiemu, Krzepińskiemu et c. staroscie, Cetnerowi, chorążemu Czernihowskiemu, Pitrowi Mossakowskiemu, padczasemu Wołyńskiemu, Konstantemu Bogusławowi Zubczewskiemu podczasemu Nowogrodzkiemu, pisarzowi grodzkiemu Łuckiemu, y Hieronimowi Jełowickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, dana y zgodnie pozwolona. Prawica Naywyższego Pana szczęśliwie nam panującego et sub felicibus onego alis a całą Rzeczpospolitą singulariter protegens, nietylo nam wiernym poddanym, ale y całemu światu optima auspicia o nas gdy inaugurantur, tedy jch mość pp. posłowie nasi ante omnia jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, pro indefessis sudoribus et laboribus imieniem naszym nayniższe oddadzą dzięki y oraz onegoż upraszać będą, aby niustawał w dalszych pracach circa conservandum Reipublicae bonum, ktorego sudores aby ta prawica Boska secundowała, tam in sago, quam in toga, wszyscy pokornę do Pana Naywyższego wnosimy prozbę. Aże discordia, omnium malorum origo, regna divellit, upraszać będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby między temi, ktorzy, bona privata publicis anteponeudo, Rzeczpospolitą na publicnych obradach trudnią, autoritate pańską interponere raczył, żebyśmy unaniami sensu et animo całość oyczyzny promovere tueri et defendere mogli. Edocti tak wielą przykładow, jako siła constitucji szkodliwych ultra mentem et scitum Rzeczypospolitey per contumaciam panow marszałkow poselskich in volumen legum

wchodzi, injungimus serio jch mosciom panom posłom naszym, aby do tey przysięgi, którą prawo na marszałkow poselskich y deputatow constituit (przy ktorey to przysiędze, aby na terazniejszym seymie zaraz ante omnia exequowana była, staną jch mość pp. posłowie vel cum periculo seymu). Caveatur lego przyszłego seymu wolna w trybunale koronnym, w każdym rejestrze ante omnia każdemu z marszałkiem poselskim y deputatami, actio hoc addito, jeżeliby się trafiło pod czas takiey sprawy ktoremu kolwiek iednemu albo kilkom z deputowanych do constituciey być deputatami w trybunale, aby nietylko ad dandam sententiam nienależeli, ale też careant po wszystek czas activa voce, poki się sprawa nieskończy. Conducet y to ad securitatem Rzeczypospolitey, która z rąk marszałka poselskiego fata sua odbiera, aby każdą constitucyą, zgodnie przyiętą y podpisaną, ad requisitionem każdego posła przekopiować dał marszałek poselski, potrzebującemu podpisał, które że naybardziej iednę transformowac cum praejudicio praw dawnych. Drugie extra mentem Rzeczypospolitey in favorem privatorum publico damno wpisywać -zwykli, po skonczonym seymie pokilka niedziel nad nimi zasiadając, injungimus jch mosciom pp. posłom serio, żeby to lege caveatur, aby j. mc. p. marszałek immediate po pożegnaniu krola jego mosci szedł z skonczonymi y podpisanymi constitucyami publice ad acta, y tamże zaraz podał, sub nullitate seymu y constituciey, jeżeliby z nimi zabierał moram. Pomaga do tey szkody Rzeczypospolitey tak pozne przy swicach zasiadanie, zaczym obliguiemy amore oyczyzny y posteritatis jch mosc panow posłow, aby, tam pravum morem odstąpiwszy, upraszali jego kr. mość o ranne zasiadanie y wczesne sessiey solvowanie, nigdy niepozwalaiąc na swiecie, chyba przy samym pożegnaniu jego kr. mosci. Zlecamy y to jch mosciom pp. posłom, aby instent ad ordines regni, żeby to lege publica iako naybardziej obostrzono było, in quantum by j. mc. p. marszałek poselski, za wydanym po sobie pozwem sprawić się niechciał y miał byc contumax, tedy na takową condemnatę ex cancellaria regni żadne juris suffragia wychodzić y owsem executyą

non obstantibus quibusvis exceptionibus juris exequowana bydź ma. Niemiała in mora do różnych diffidenty occasio, a na tym publici boni procrastinatio, przyciska nas do tego, abyśmy jeh mosciom pp. posłom naszym serio to zlecili, aby nad czas dawnym prawem naznaczony y obmyślony, to jest, nad sześć niedziel obrady seymowe nietrwały y owszem aby, po wyisciu niedziel szesciu, najmniejsza seymu niebyła procrastinatio. Jako z jego kr. mosci pana naszego miłosciwego około dobra Rzeczypospolitey czułości y starania wszelkie odbieramy in futurum iako najszczęśliwsze dowody Reipublicae integritatis, tak merendo dalszy oycowski iego affekt, jeh mość pp. posłowie nasi summopere instabunt ad ordines regni, ut jura maiestatis według opisu praw in integro sint y żeby onych convulsio iako naybardziej obostrzona była. Należy y natym Rzeczypospolitey aby omnium ordinum regni sancita per senatus consultum niebyli znoszone y owszem in integro conservovane, a cobykolwiek przeciwko temu stać się miało, innane te irritum censebitur. Do całosci Rzeczypospolitey iako summopere copia militans est principale fundamentum, tedy jeh mość pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci pana nasz miłosc., aby woyska natenczas będącego niezwiiano y owszem in integro, tak iako na ten czas iest, conservowano. Aequalitas Rzeczypospolitey naszej summa est do spolnego oney że juwamen pobudka, zaczym jeh mość pp. posłowie nasi ante omnia upomnieć się mają u Rzeczypospolitey, aby assecuratya woiewodztwu naszemu, od woiewodzow Wielk. Xięstwa Litew. dana, roborowana prawem y przeszłemi constitucyami obwarowana, jako nayprędzey satisfactya odnieść mogła, poki tedy skuteczna woiewodztwu naszemu względem krzywd, od woyska Xięś. Litew. poniesionych, niebędzie obostrzona y niestanie się satisfactia, poty etiam cum periculo seymu do żadnych obrad Rzeczypospolitey niepowinni będą przystąpić, ale ante omnia satisfactionem et executionem sancitorum urgebunt. Prywaty zas żadne w tak piłnym około całosci Rzeczypospolitey pieczołowaniu, aby żadnego niemieli mieysca, ciż jeh mość pp. posłowie nasi instabunt. Niemieyszą y w tem woie-

wodztwo nasze czuie y ponosi aggrawacyą, gdy, przeciwko wyraznemu prawu, jch mość pp. kommissarze do wojewodztwa naszego wydali assygnacye, przetoż jch mość pp. posłowie nasi seryo z Rzeczypospolitey expostulować będą, aby takowe convulsiones legum in posterum niezachodzili y żeby jch mość pp. kommissarze praesentis convulsionis dali rationem, a in posterum aby takoweż convulsiones sancitorum regni niezachodzili, ineant modum cum Republica. Iż w terażniejszych obrotach Rzeczypospolitey malis viciniis scisnioney omnia media poratowania iey sunt tentanda, suplikować mają jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby ordinibus regni takowe podać raczył media, jakoby ad instar consilium Tyszowieckiego, tam interna defensio Reipublicae, jako y ab extra subsidia formowane bydz mogły optime de Republica meriti. Jako w Rzeczypospolitej naszej de nexu legum powinni mieć zasług swoich condignam gratitudinem, tak jch mość pp. posłowie nasi cum omnia sedulitate domawiać się będą, aby juxta constitutionem roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, w miesiącach in arena martis Rzeczypospolitey służącym ludziom naznaczony, nie komu inszemu tylko woyskowym ludziom przywileja wydawane były, sub nullitate eorundem privilegiorum, et in contrarium uproszone privilegia pro nullis canseantur, instabunt. Wolność civium Reipublicae nostrae justitia crevit, przetoż aby ta justitia, per quam regna regnant et per abusum regna differunt, in suo esse zostawało, y iako nayskuteczniej conservovana była prima cura regum et rerum publicarum. Aże wszystkie prawa koronne y wojewodztwu naszemu osobliwie służące, quam maxima sedulitate są opisane y wszelka całość quam strictissime obostrzona, a zatym barzies morum et personarum, niżeli legum jest potrzebna correctura, tedy instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby constitucyą o corrupcyach trybunalskich deputow w tym punkcie meliorowana była, w ktorym wina nietylko na sędziego upominki seu potius corruptią biorącego, ale też y na tego, kto onę dawał, wska ane byli, ale żeby prawo ad praesens in perpetuum służące uchwalone było, żeby ten, który dawał corruptye,

nie tylko karany niebył, ale jeszcze praemium jakowe otrzymał, który sędzięgo perjurum wyiawi, convictia zaś onego tylo cum duobus nobilebus aby była, lege publica cavebitur. Więc y to jch mość pp. posłowie nasi promovere mają, aby jch mość pp. deputaci, non se motis arbitris, ale przy stronach sentencję swoją dawali. W wojewodztwach Kiiowskie, Braclawskie y Czernihowskie, że a primo intuitu z wojewodztwem naszym jednym że prawem sądzi się y zawsze też wojewodztwo jedne przy drugim mają swoje connexio y conserwaty omnium palatinatum, po odsądzeniu się ktoregokolwiek wojewodztwa, continuabuntur, tedy aby et in futurum miesiące, pomienionym wojewodztwom służące, in quantum by tych sprawy wojewodztw desinere miały y wakowały, nie sprawom wojewodztw koronnych. ale wojewodztwu naszemu należały, sub nullitale iudicatorum. Jeżeliby też Reipublicae ad pristinam ordinationem tribunaliam przyjsć nie miało, tedy jch mość pp. posłowie inibunt modum cum Republica, jakoby miesiące na te wojewodztwa, ktore się jednym prawem sądzą, złączone były, aże nie tak iudicata, jako executio rerum iudicatorum, tardant sprawiedliwość świętą, tedy in causis profugorum do zapisow y innych privilegiatis, gdyby jakowa nastąpiła condemnata, urzędowi, na executią zjeżdżającemu, impugnatiss executionis non nisi oppositione iurium, a ignorantiae, non nisi a persona iurevicta, aut ejus plenipotente in scripto currere ma; a gdy na takową remissę dalsza stanie condemnata, iudicium competentens skuteczną y nieodwłoczną executią uczynić ma y będzie powinno, sub privatione beneficiorum et jurisdictionum. Registr compositi iudicii w trybunale, jako swiżo przeszłą constitucją zniesiony jest, tak y na tenczas, aby też constitucya in suo esse zostawała, jch mość pp. posłowie nasi domawiać się będą powinni. Ich mosciom pp. posłom naszym y to serio injungimus, aby j. mc. p. podskarbi wielki koronny reddet rationem jeżdżenia swego do postronnych krajow, to jest, do krola jego mosci Francuzkiego, a przytym aby rachunek zupełny uczynił Rzeczypospolitey, gdzie jednak onemu aby niebył dawany, poki się w rachunku tota Respublica na seymikach

relationum nieprzejrzy. Każda rzeczpospolita, że copia militari zawsze tuetur et praesidiis, przetoż zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, ut ineant modum cum Republica jakoby miasta pograniczne, a mianowicie wojewodztwa naszego metropolis Łuck, y najbliższe granicy zamek Krzemieniecki municyą opatrzone y restaurowane byli. Do zatrzymania wolności plurimo sangvine elaboratorum et cardinarium tych że wolności niemniej należy y to, aby acta publica ad dispositione plebejorum nieprzychodzili, przetoż aby żadnemi officyalistami, tak w grodach, jako y ziemstwach, tudzież y regentami plebei niibyli, cisz jch mość pp. posłowie nasi quam maxime instabunt, żeby to na ten czas prawem obostrzono było, aby takowych urzędow niesmieli trzymać plebei et titulum nobilitatis ullatenus sobie nieprzywłaszczali, sub poena colli et confiscationis bonorum, ad cuiusvis instantiam decernenda, y takowemu do swej woli chłopstwu cum summo periculo oyczyzny addunt calcar swobody, przeto, aby lege publica zniesione z swojemy libertacyami wszelakimi byli, supplicabunt jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey. Nervus belli że jest potrzebny summopere, a w tak w scisłym czasie et inopia subditorum trudna na contribucyą, domowiać się będą jch mość pp. posłowie, aby trybunał skarbowy w wojewodztwie Wołyńskim lege publica naznaczony był, na ktorym omnes exactores, rentores contributionum publicarum absque omni dilatione respondere tenebuntur. Deflagrata że lege publica ex ratione compassionis mają od wszelakich podatkow do lat czterech amnistryą, słusnie też jeden drugiemu compatiendo w wojewodztwach y powiatach od pogorzalcow podatkow niewybiera, a że w skarbie koronnym abjurat takowych nieprzyimują, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby w takowych adeflagratis abjuratach niebyli trudnemi, ale jura-menta od nich takowe pro persoluto przyimowane byli. Moneta że pospolicie w każdych panstwach przy odmianie oney niemniejszą zwykła przynosić detrimentum, przetoż, aby tak iako na ten czas idzie, aby i daley trwała, domowiać się jch mość pp. posłowie nasi.

Cła, seu potius myta, sine fulcro legum wybierane, że summopere aggravant cives Reipublicae, przetoż iż Wiel. Xięś. Lit. niesłusznym tych ceł wybieraniem w Brzesciu od przechodzących z Korony rzeką Bugiem statkow obywatelow koronnych y wojewodztwa Wołyńskiego uciążyło, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby in futurum zkassowane były, a z wybranych aby j. mc. p. podskarbi Rzeczypospolitey wszystkiey należyty uczynił rachunek. Laudum wojewodztwa Wołyńskiego naszego, actu praesenti uchwalone, publicum bonum promovens, iako zgodnie od nas postanowione jest, tak aby constitutione regni in omnibus regnis (?) et articulis approbowane było, serio jch mość pp. posłowie nasi domowią się, w czym obligamus jch mosciow. Jako nic niemasz słuszniejszego nadto, aby sanguine merentes de Republica do dalszych zasług przychęceni byli, tak od jego kr. mc. p. naszego miłosciwego y od jch mosciow pp. hetmanow zalecone, promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby do tytułu nobilitatis przypuszczeni byli, et hoc diademate insigniti zostawali, excepto p. Dupergera; oraz też y to promovebunt jch mość pp. posłowie, aby to lege było cautum, iż gdyby który w usługach Rzeczypospolitey in arena martis, albo nic, albo mało co służący, insigniis nobilitatis był ozdobiony, tedy przynajmniej cztery lata continue w woysku zostawać et mereri de Republica powinien będzie. Statut koronny, in volumine legum, przez Januszowskiego edito, znajdujący się, de scartabellis aby znowu reassumowany był y we wszystkim zachowany był in suo esse, adhibebunt curam cisz jch mość pp. posłowie nasi. Xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, odważuc, cum dispendia zdrowia y substantiey, mirita, luce meridiana clariora, lubo same przez się de Republica omnem gratitudinem demeruerunt, lecz y my jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby omni sedulitate instent do iego kr. mosci panna naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, iakoby strat fortun recompense, iako naskuteczniej, otrzymał. Xięże j. mc. p. wojewoda Wołyński, za bytnością swoją na stolicy Moskiewskiey, quantum bono publico praestitit w odebraniu z rąk Moskiewskich tak wielkiey prowinciey y w zatrzymaniu

przyiazni cara Moskiewskiego, że nam to dobrze iest wiadomo, zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby do krola j. mc. p. naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey instancyą wnieśli za xięciem j. moscią. żeby prac y kosztow swoich condignam odniosł gratitudinem; także cokolwiek na te koszty erogował de proprio, aby mu to circa calculationem expensorum przyjęto było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Uważając iako znaczną niemałą substanciey stratę hisce temporibus et iniquitate factorum Reipublicae jas. wiel. j. mc. p. Stanisław na Koniecpolu, wojewoda Podolski, tak od czasow dawniejszych w dobrach ukrainskich, iako y teraz, swiżo, per avulsionem Jazłowca dzisieyszą wojewodztwa Podolskiego dislimitacyą, poniosł y dotych czas niemniejsze przez częste obozowania y woysk koronnych w dobrach jego dziedzicznych Mikulinskih, Tarnopolskich y innych, nieprzyiacielowi poblizszych, consistencye, ktore tam jure belli et necessitate Reipublicae, z ostatnią zgubą substanciey jego, ad excubias zostawać muszą ponosić, zlecamy to panom posłom naszym, aby gorącą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y stanow koronnych wnieśli instancyą, aby pomieniony j. mc. p. woiewoda Podolski, iako civis, tak antenatis suis, iako y osoby swey meritissimus, słuszną od Rzeczypospolitey za tak wielkie straty swoje odniosł recompense, iakoby do dalszey Rzeczypospolitey usługi, którą y teraz z tey reszty substanciey, ktorey mu nieprzyiaciel niezagarnął, indefesso studio zasczyecza był zgodniejszy. Niezalecają zasług y strat znacznych ruiny substanciey jas. osw. xięcia j. mc. Konstantego Korybuta na Zbarażu y Wisniowcu Wiszniowieckiego, woiewody Bełzkiego, erga Rempublicam wyswiadczonych y podiętych, gdyż same przez się majestatowi jego kr. mosci pana naszego miłościwego y całej Rzeczypospolitey przez merita xięcia j. mc. patent, kiedy, opusciwszy domowe zabawy, niefolgując swoim przyrodzonym xieciem wczasem, oczo tak pod Żurawnem, iako y w innych ciężkich Rzeczypospolitey przypadkach, już prawie pożegnawszy swoje oyczyste progi, ochoczno do tak wyuzdanego na utrapioną oyczynę Turczyzna szedł nieprzyiaciela

traktaty, przez co condignam meruit od majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey mercedem, za którym instabunt jeh mość pp. posłowie nasi do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, aby tak zacnego kawalera, in Republica bene merentem, w osobliwym mieć raczył respekcie. In sago et toga, cum multo sudore et maximo dispendio fortunarum, nec non vitae periculo jas. wielm. j. mc. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Braclawskiego, in Republica merita wszystkiey Rzeczypospolitey dość objasnione, wyciągają po nas tego, abyśmy jeh mosciom pp. posłom wojewodztwa naszego zlecili, aby cum omni sedulitate domowili się tego jego kr. mosci pana naszego miłość. y Rzeczypospolitey, aby z nadwreżenia fortun onego iakakolwiek stanęła recompensa, a dzierżawa Swiniuszka w dobra ziemskie obrocona była, albo summa w tych że dobrach naznaczona była Odważne merita panu y Reipublicae przez jas. wielm. j. mc. p. Lubomirskiego, chorążego koronnego, wyciągają po nas, aby jeh mość pp. posłowie nasi instent do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey o należytą bene merentibus gratitudinem. Jas. wielm. j. mc. p. Czarnecki, pisarz polny koronny, quantum praestitit boni in Rempublicam, koźdemu jest nietayno, zaczym zlecamy jeh mosciom pp. posłom naszym, aby virtutem jego mosci jego krol. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey sequatur gratitudo. Wielm. j. mc. p. Athanazego na Miączynie Miączynskiego, starosty Łuckiego, indefesso sudore in arena martis wyswiadczone czyny, wyciągają tego po nas, aby jeh mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey wniosli instantyą, jakoby do dalszych takowychże ku oyczynie bene meritorum przychęcony był. Zadne merita wielmożnego j. mc. p. Stefana Zahorowskiego, starosty Włodzimirskiego, brata naszego, in Republica, ktore nietylko nam samym, ale barzies majestatowi jego kr. mosci pana naszego m. y całej Rzeczypospolitey wiadomo, respectowi y łasce panskiej także Rzeczypospolitey zlecamy y jeh mosciom pp. posłom naszym injungimus, aby condi-

gna jego mosci od Rzeczypospolitey doszła gratitudo, adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi, aby przynamnie in parte gratitudinis dworek, w Lublinie na ulicy panny Mariey jch mosci będący, także w Sokalu drugi, aby ab omnibus oneribus, civilibus et Reipublicae, był uwolniony et bonis terrestribus był incorporowany. Miasto Czortkow, dobra dziedziczne jch mosciow pp. Potockich, jas. wielm. j. mc. kasztellana Kamienieckiego synow, iako ochoczno na zaszczyt Rzeczypospolitey ultimum vitae alimentum iest oddane Portae Othomanicae, tak też w całej Rzeczypospolitey, mianowani jch mość pp. Potoccy itidem ochoczey y prędciey merentem gratitudinem, za ktoremi jch mc. pp. posłowie nasi iako naygruntowniejszą wniosą instantią, aby łaską jego kr. msci y całej Rzeczypospolitey wsparci byli. Wielmożny j. mc. p. Władysław Sapieha, Czerwonogrodzki, Sokalski starosta, że jeszcze in hucusque z skarbu Wielk. Xięś. Litew. rodzicowi swemu za wieży. tatarskie nieotrzymał gratitudinem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby się onemu w tym dostateczna stała satisfactya, y summa trzydziestu tysięcy złot. pols. skutecznie wypłacona była. Znacznym jas. osw. xiążę j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertynski, episkop Łucki y Ostrogski, prototroni metropoliey Kijowskiey, w nabożeństwie y w restaurowaniu domow Bożych zostając przykładem, do nas, braci, na seymik terazniejszy zgromadzonych, suplicował, abyśmy przez jch mosciow pp. posłów naszych instancją naszą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosc. y całej Rzeczypospolitez wniesli za jego moscią, aby w zamku wiszszym Łuckim gruntu wolno mu było na saźni pięć przyjąć wzdłuż, a wszyrz tak, iako sama w sobie cerkiew ma s. Jana Bohosłowa katedralna, przymurowanie oney, żeby przestronniejsza była, w czym my wszyscy, widząc xiążęcia j. mc. słuszne być petitum, na to zgodnieśmy, nemine contradicente, zezwolili y do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosc. także całej Rzeczypospolitey przez jch mosciow pp. posłów naszych instamus, aby to per constitutionem na seymie terazniejszym było confirmatum, do czego jch mość pp. posłowie naszy pilnie mają adhi-

bere curam; gdyż hoc opus dla pomnożenia chwały Bożej przez nas pozwolone, miłosierdzie Naywyższego Pana, przy obrazie Nayswiętej Panny w Studziannym nie jednemu pokazane, promovet nas do tego, abyśmy cultum Supremi Nominis, jako mogąc, w tamtym mieyscu nie tylko promowowali, ale y rozszerzali, przetoż jako naybardziey o to instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby wioska Matoszcze, secundum foundationem temu mieyscu należąca, volumine legum ratificowana była. Wszyscy słuszną mamy mieć compasyą nad bratem naszym j. mc. p. Alexandrem Bałabanem, który nietylko ex annatis suis, ale też y sam przez się optime de Republica meretur, iż za nobilitacyą niejakięś Alexandra Bałabana y iego starożytność domu y samey osoby onego powaga jakowys discrimen cierpieć musi, przetoż aby ten Alexander Bałaban jakim inszym tytułem uszlachcony był, jch mość pp. posłowie nasi serio instabunt y prosić będą, aby tandem aliquando te tak słuszne desiderium nasze efekt otrzymało. Wielką j. mc. p. Wegliuskiego dzierżawy Hnidawy ruine deferunt jch mość panowie jego kr. mosci, z ktorey że tak ciężką co rok ad errarium publicum de proprio peculio hyberty y kwarty wypłaca portionem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, żeby nieodwłoczną z seymu tego mogła mieć lustratyą, iakąkolwiek też inną folgę dla iakoweykolwiek reparaty. Zasługi jego kr. mosci y oyczyźnie, od samey młodosci aż dotych czas w woysku Rzeczypospolitey wyswiadczone, urodzonego j. mc. p. Andrzeja Gęsickiego, poręcznika chorągwie wilm. j. mc. p. starosty Łuckiego, żołnierza dobrze zasłużonego, aby iakąkolwiek prac swoich mógł mieć nagrodę w nadwerezonym zdrowiu reclinatorium, jch mość pp. posłowie nasi wniosą instancyą do jego kr. mości pana naszego miłosciwego, aby grunta, nad Sanem pod Przemyslem leżące, przez j. mc. p. Gęsickiego u j. mc. p. Hyckiego, rotmistrza jego kr. mosci, za summe dwanasie set zł. pols. kupione, lennym prawem confirmowane byli, a on sam do dalszych woiennych czynow przychęcony został. Non exolevit recenter zeszęgo sławney pamięci j. mc. chorążego Kijowskiego perennatura pamięć, który per vitae tempora et

decrepitae, na ostatek, niefolgując aetati, wszystek swoy wiek impen-
debat studio Reipublicae fatig y trudow codziennych nieoszczędzając
y ad mirabundam cum discrimine vitae wążąc in victimam gloriae
jego kr. mosci y Rzeczypospolitey otuche słusznie meruit, aby te
słuszne y wielkie sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijowskiego
opera finis łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey coronaret, bo
nietylko zdrowie, ale substancyą, to jest, pod czas pakt Hadyackich,
według woli jego kr. mości Kazimierza, pusił kozakom włosci dwie
Taborowske y Murzynbrody, in vim recompense assecurowany od
jego kr. mosci, pirwszy mając wakans pensyą, od jego kr. mosci y
Rzeczypospolitey trium millium sobie nadaną, kontentował się, że
tedy te primos vacantes obiecane mors praevenit, de justo expedit,
aby jch mość pp. posłowie swoią majestat panski jego kr. mości
sollicitowali prozbą, aby za tak odwagi znaczne y ważną substan-
cyę dla dostoiestwa jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, pod-
ług teyże constituciey tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego roku,
taż pensya y successorom j. mc. służyła, poki obiecany wakanssem
straconey substanciey sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijow-
skiego non recompensabit, iakoż y słuszna, boć y successorow swoich
sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kiiowskiego stante jeszcze
vita teyże jego kr. mosci y Rzeczypospolitey sacraivit usłudze. Urod-
zonego j. mc. p. Alexandra Niewstroja, łowczego Starodubskiego,
odważne na usłudze Rzeczypospolitey wojenney wyswiadczone dzieła,
jako omnem a Republica merent gratitudinem, tak y po nas łatwo
dostąpili tego, aby jch mość pp. posłowie nasi wniesli do jego kr.
mosci instancyą y całej Rzeczypospolitey, aby dworek onego, w
miescie Włodzimirzu będący, ab onere civili był excypowany y do
dobr ziemskich był incorporowany; jch mość pp. posłowie interpo-
wać się mają za j. mc. p. Rozniatowskim, łowczym Żytomirskim,
ktory, ob rationem boni publici pod czas Chocimskiej, rodzonego y
syna et non postremam partem własney utracił substanciey, functus
officio rotmistrza, zaczym o panski jego kr. mosci pana swego mi-
łosciwego uprasza respekt, aby tak za takową utratę mógł sortiri

consolacją. Gdy bene meriti in Republica nostra cives condignam odbierają gratitudinem y jego mc. p. Ohiy Tyszkiewicz, ab ineunte aetate stateczny w słudze Rzeczypospolitey żołnierz, wnosi instancją przez nas y jch mosciow pp. posłów naszych, aby zasługi chorągwie niegdy zeszłego j. mc. p. Jana Kłopowskiego na assignacją niegdy jas. wiel. j. mc. p. Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, summy zł. pols. szesnastu tysięcy osmiudziesiąt szesciu groszy dwóch y pieniędzy szesnastu, do których on był deputatem, a reszty z tey assygnaciy osmiu tysięcy osmiuset złotych do tych czas nieodebrał y owszem, dochodząc tego, niemało substanciey swoiey utracił, jako o tym też assygnacya y różne decreta testantur, iako nayprędzey z skarbu Rzeczypospolitey do rąk tegoż j. mc. p. Ohyia wypłacone byli, y on sam za straty swoje ukontentowany został. Urodzony j. mc. p. Franciszek Kazimierz Wysocki, czesnik Sochaczewski, w legaciy do Turek że niemało zdrowia y substanciey uronił, jch mc. pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mu przynajmniej własne expensa onego nagrodzone były. Niemniey y za j. mc. p. Czeczelem, który przez czas niemały rotmistrzem był, jego kr. mc. suplikować będą jch mość pp. posłowie nasi, aby mu zasługi, w starostwie Łomżyńskim zatrzymane, y drugie na assygnacją z kwarty, na pastwiskach Bonhef daney, iako nayprędzey wypłacone były. Jedyne iest benemerentium de Republica merentium de Republica solarium, gdy widzą, iż successores bene meritorum antecessorow swoich plurimo sanguine et sudore nabytą cieszą się substancją. Dość odważne niegdy godney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, sekretarza jego kr. mosci, woyskiego Włodzimirskiego, do cara Tatarskiego Kazigiereia, sławnego bohatera, z wielką odwagą y potomnym wiekom sławną y pożyteczną odprawione od nayiasniejszego Zygmunta Trzeciego, z łaski Bożey krola Polskiego, poselstwa, summa pięć tysięcy zł. pols. na dobrach krolewskich, w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim, leżących: Dubnie, Wołochach y Wolce Dubienskiej, naznaczona y constitucją approbo-

wana subsecuta est, ktorych dobr żaden niepowinien był adire, pokiby ta summa successoribus wypłacona nie była, aże j. mc. p. Stanisław Oleszko, syn pomienionego j. mc. p. Oleszka, potomkom jey mosci paniey Joanny Owłoczymskiej Michałowej Lubienieckiey, siostrzenicy swoiey rodzoney, zapisał, a terazniejszey possessor tych dobr jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Podlaski, summy successorom nieoddawszy, post extinctum jus advitalitium j. mc. p. Oleszka odebrawszy, tey summy in hucusque nieoddaje, przetoż jch mość pp. posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta satisfactio do rąk urodzonego j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, rodzica tych, ktorym ta summa iest zapisana, iako nayprzędzey doszła, albo żeby ta summa zapłacona została, albo possessione memoratorum bonorum był investitus, czemu aby lege publica per cautum było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Urodzeni jch mość p. Konstanty Zbierkowski, miecznik Kijowski, y j. mc. p. Hieronim Siemaszko że zasług, z urodzonym Hanenkiem zasłużonych, in hucusque nieodebrali, ale tylko remisse z trybunału do sądu seymowego otrzymali, wnoszą instancją przez jch mosciow pp. posłów naszych, aby według constituciey Grodzienskiey, takowe remissy ante omnia sądzone były. Jak dalece swawola zagęciła się chłopska, że zasmakowawszy sobi swawolą, per multam annorum seriem przez rebelliją kozacką w wojewodztwie Kijowskim trwającą, wszelakich sposobow do wybicia się z poddanstwa szukają, jako y teraz novissime poddani wsi Jaskiewicz, na gruncie ziemiey Piątkowskiey, w wojewodztwie Kijowskim, powiecie Owruckim, będąccy, in pacifica possessione haereditaria terrestri, aż do roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego zostającey, ad mała narata iakowes sobie sub titulo alieno uprosiwszy z kancelaryi koronney przywiley z possessiey p swego urodzonego j. mc. p. Wenturego na Hansku Hanskiego za stawney a dziedziczey successorow zeszęłego j. mc. p. Alexandra Cieklińskiego, wybiiając się cum summo periculo w tamtych krajach buntow, pana swego własnego pomienionego j. mc. p.

Hanskiego aggressi sunt, ogniem dwor y wies spalili, szlachty kilku pastrzelali, a jednego na smierć z rusznice zabili, y inne violentie popełnili, tedy instabant serio jch mość pp. posłowie nasi, aby Respublica, zabiegając tanto malo jego mc. p. staroscie tameyszemu Owruckiemu, sive Żytomirskiemu, osobliwą na to injungunt animadversionem, y żeby nietylko przeciwko takowym rebellizantom, ale też przeciwko motoribus et facitoribus, onym iako nayprędszy regestr, termin y processum nazaczył. Ciż jch mość pp. posłowie nasi za panem Jakubem Smilwantem, kapitanem jego kr. mosci, wniosą instancją, aby in recompensam zasług onego browar we Lwowie na gruncie karmilitanskim, na Krakowskim przedmiesciu, pod s. Marcinem, od wszelakich podatkow uwolniony był. Także za sławetnym Stefanem Lauruszewiczem, mieszczaninem Lwowskim, który wprzod miała sumę na okup de proprio Turkom wyłożył, a potem czas miała u tychże Turkow w zastawie zostawał, przez co wszystkie chudobe stracił, aby od wszelakich podatkow, ceł, myt, we wszelakich mieyscach koronnych Polskiewy libertowany był, y dziatki onego też łaską jego kr. mosci y Rzeczypospolitey okryci byli, ponieważ inż sam w bardzo podeszłych zostaie leciech. Koncząc tedy tę instrukcyą nasze, pewni iestesmy, że wrodzony panu nam szczęśliwie panującemu ku tey oyczyźnie innatus et educatus est affekt, przy łasce Naywyższego Pana do dalszey conservaciey panstwa, sobie od Boga powierzzonego, a swobod y wolnosci naszych, sił y sposobow, w czym aby nieustawał, iako pater patriae, iterum iterumque, przez jch mość pp. posłow naszych humillime upraszamy, a jch mosciom pp. posłom naszym, quam plenissimam daimy plenipotentiam, aby circa protegendum Reipublicae bonum, cum tota Republica zgodzając się pro tempore et existentia rei, obrade miłey oyczyźnie obmyślali. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim, roku tysiąc szesceset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. У тоїи инструкциї подпис руки его мил. пана маршалка тыми словы: Woyciech Stanisław z Czermina Czerminski,

podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котораяжь то инструкция, за поданемъ вышъ менованого его милости подаючого, а за момъ урядовымъ примятемъ, до книгъ нинешникъ вгородскихъ Луц-есть уписана.

Книга прод. Луцк. 1680 г., № 2206, л. 753, № 4.

LXXVI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по удовлетворенію за убытки, причиненныя литовскими войсками. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градобитія. О сборѣ чоноваго. О производствѣ люстраціи. О поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волинскаго воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесять первого, месеца септѣмбрия первого дня.

На уряде вгородскомъ, в замку его кор мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верепакою, бургграфимъ замку Луцкого, и книгами нинешними вгородскими Луцкими, comparans personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania go xiąg niniejszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum jch mc. panow obywatelow wojewodzswa Wołyńskiego, na seymiku die prima septembris communi omnium consensu namowione, o czym te laudum niżej wpisane,

z podpisem ręki tegoż j. mc. pana podawającego, szyrzey a dostateczniej w sobie obmawia y temi iest inserowane słowy: My, rady, dygnitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik pro die prima septembris anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, ad continuationem przypadający, do Łucka in iocum solitum consiliorum zgromadzeni, inhaerendo przeszłej prolongathey tego seymiku takowe ex communi omnium conseusu namowiamy y stanowiamy laudum. Naprzod wiadoma j. kr. mc. panu n. m. y całej Rzeczypospolitey nieznosna krywda wojewodztwa naszego od woyska Wiel. X. Lit. nietylko per aggravationem et damnificationem, wojewodztwu temu praejudiciosie illatam, ale też per elusionem, przeciwko wyraznemu prawu, tak wielu commisiey, constitutiami naznaczonych, o te tedy krzywdę naszą lubo iudice tota Respublica mogliśmy zatrzymac podatku Rzeczypospolitey vigore constitutionum, jednak parendo j. kr. mc. pana n. m. woli y niechęć deesse zadłużoney oyczyźnie, tudzież iunocenter cierpiącemu woysku koronnemu, na wydanie podatkow Rzeczypospolitey zaworowalismy, iednak, nieubliżając diligentey naszej w tey sprawie expostulationem fraternam z jch mosciow, użyliśmy y uprosili e medio nostri j. mc. p. Stanisława Zielinskiego, podczaszego Brasławskiego, aby, na commissyą blisko przyszłą Grodzienską ziechawszy, satisfactionem u jch mc. naszych mił. panow y braci nomine nostro upomnia się, w czym expeditia od nas dana informabit j. mosci, a pro viatico j. mosci naznaczamy zł. trzysta, na ktore assignatia od j. mc. pana komissarza naszego będzie wydana. Respectując na ucisk ludu pospolitego, dla ktorego podatki Rzeczypospolitey z ciężkoscią wydawac przychodzi, contributią pogłownego z terazniejszey raty ad diem ultimam septembris proroguiemy, cum hac jednak declaratione, iż ktoby et in hoc spatio tego niewydał, tego cum poenis, in lege descriptis, jch mose panom poborcom requirowac wolno. Trzecią zas ratę tego podatku tak deklarujemy, iż początek wydawania ma się zacząć a prima januarij, a trwac ad ultimam januarij, aby in hoc spatio wydane byli retenta dawne. Iż

do tego czasu odszukane bydz niemogą, upraszamy z między siebie j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, aby, iako plenipotent wojewodztwa całego, vigore laudi praesentis postanowiony, tych retent dochodził, salvis quitationibus, gdzie pokazane będą. A otrzymawszy decreta, aby przez subdelegatow, od jch mc. pp. podstaroscich postanowionych, dobra jurevictorum per executionem fortem, finalem et indilatam odbierał y komput odebranych summarum vel bonorum na reasumptią seymiku terazniejszego importował. Doniesiona nam iest querella jch mosci duchowienstwa, iż nad constitutią podatek pogłownego wypłacać muszą, deklarujemy tedy, aby clerus, tam romani, iako et graeci ritus, nad constitutią praetextu pierwszych kwitow aggrawowany niebył, y jch mc. xięża vicaryowie, ktorzy dwoch set złotych intraty niemają, aby więcey nad pięć złotych, iako constitucya opiewa, niedawali. Respectując zas na spezy jch mc. panien zakonnych klasztoru Łuckiego, ktore około murowania kosciola erogowac muszą, jch mosc samych od płacenia pogłownego od osob tylko w klasztorze będących y czeladzi jch mosci uwolniamy, dobr iednak y dzierzaw jch mosciow w to nieincludując. A że niektorych jch mosc calamitas ognia przypadkowego dotknęła, iako to xięcia j. mosci Andrzeja Swiatopełka Czetwertenskiego, j. mc. Heliasza Łonskiego, chorążego ziem Pruskich, generała j. kr. mosci, j. mc. p. Jana Wołczkiewicza Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Wolskiego, j. mc. p. Wacława Czaplinskiego, j. mc. p. Jana Iganskiego, j. mc. p. Andrzeja Bieleckiego, j. mc. p. Anceutę, jey mc. panię Narbutową, j. mc. p. Andrzeja Strzyżewskiego, j. mc. p. Daniela Hulewicza y innych zas jch mosciow, przez pobicie zboż od gradu, similis calamitas tetigit, iako to: jas. wielm. j. mc. p. woiewody Podlaskiego, w niektorych majętnosciach starostwa j. mosci Kowelskiego; jas. wielm. j. mc. pana pisarza polnego koronnego w majętnosci j. mosci Serehowskiey, u j. mc. pana Piotra Kozickiego, u j. mc. p. Daniela Hulewicza, j. mc. mosc panią Wolską, podstoliną Kiiowską, y innych jch mosciow, lubo tu ktory mianowany nieiest, kogokolwick Pan Bog lubo ogniem, lubo gradobiciem nawiedzic raczył, ex compassione fraterna od po-

datku Rzeczypospolitey uwolniamy, y ktorzy conflagrationem passi sunt do czasu, prawem opisanego, a tych ktorzy gradobic do przyszley, da Pan Bog, za rok crescentiey; ta jednak libertacya ma byc praeiis juramentis, per subditos expletis, a w ktorzychby dobrach juramentum sinistre praestitum było y to z lustratiey pokazało się, takich dobr possessores, cum triplici pensione et poenis, podatek Rzeczypospolitey refundere powinni będą, y tym jch mosciom, ktorzy podatek Rzeczypospolitey nad czas, laudo publico oznaczony, przetrzymali, a po expiratiey tego czasu conflagratia, albo gradobicie zaszło, ta libertacia służyć niema. Defecta zas, ktore na wypłacenie tarify jch mc. panom poborcom niewystarzą, z podatku czopowego założone byc mają. To też laudo praesenti deklarujemy, iż wydawszy dawno uchwalone pogłowne, gdy in futurum contributiones publicas namowiac przydzie, alio genere contributionum onera publica zasłonic zechcemy, nomen et genus pogłownego excludendo, a nic więcej niepozwalając. Trzeciey raty od umarłych y tych, co się rozeszli, pogłowne płacone byc niema, iednak nil derogando laudis anterioribus et excepto modo contributionum, ktore tak, iako się zaczęły, wybierane bydz mają. Czopowe aby na przyszły rok suo ordine wydawane było, uchwalamy, ktorego prowent puszczoney j. mc. panu Jerzemu na Liniewie Liniewskiemu, bez wszelkiej defalki, excepta hostilitate, quod Deus avertat, na złotych dziewięć tysięcy w powiecie Łuckim; w powiecie zas Włodzimirskim przy wielmożnym j. mc. p. staroscie Włodzimirskim, ktory przed tym trzymał, zachowujemy; j. mose nad summę, w przeszłym kontrakcie wyrażoną, zł. dwiescie więcej wypłacić powinien; z Krzemienieckiego zas powiatu j. mc. panu Stanisławowi Kaminskiemu kontrakt y na rok przyszły proroguiemy, a j. mc. nad summę, w przeszłym kontrakcie mianowaną, ma przyczynic złotych trzysta. Łustratią, per constitutionem pozwołą, do effectu prywodząc, obieramy y upraszamy z między siebie jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Alexandra Jełowickiego, stolnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława z Czermina Czerminskiego, podczaszego Parnawskiego,

podstarosciego grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Stefana z Wysokiego na Kaszozrodzie Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Konstantego Mikołaja Szybinskiego, horodniczego Kiiowskiego; z powiatu Włodzimirskiego: j. mc. p. Jana na Zahorowie Zahorowskiego, sędzigo ziemskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Jana Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, sędziego grodzkiego Włodzimierskiego, j. mc. p. Szymona Rżazewskiego, komornika granicznego Włodzimierskiego, j. mc. p. Marka Lubienieckiego; z Krzemienieckiego pawiatu: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Stanisława Zagorskiego, j. mc. p. Dominika Bieleckiego; ktorzy to jch mosc tę lustratią zacząc mają ab actu praesenti za niedziel szesc, zacząynając od miast co znaczniejszych, praevio juramento coram judicio castrensi Luceoriensi super fidelitatem officii sui, a po dokonczeniu oney registra lustrowanych dymow, z ktorych contributia Rzeczypospolitey płacona byc może, ad acta powiatu należytogo podac powinni. Za kommisarza wojewodztwa naszego obieramy y upraszamy wielmożnego j. mc. p. Stefana na Malowie y Łukowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, rotmistrza j. kr. mosci, przed ktorym jch mc. pp. poborcy podatkow terazniejszych rachunki swoje czynic powinni, aby jego mosc, informatus będąc, distribute assignatij, do wojewodztwa wydanych, ordinował ktore officium jego mosc do podatkow terazniejszych y assignatij, do nich wydanych, należec ma. Gratitudinem zas jego mosci na przyszłym, da Pan Bog, seymiku obmyslec będziemy gotowi. Niemałą wojewodztwo ponosi uymę (de subditis profugis legatur), tak fortun prywatnych, iako podatkow Rzeczypospolitey, przez swawolne podanstwo, ktorzy uciekają od panow swoich, tak robot sobie należytich, iako podatkow publicznych unikają, takowey tedy zabiegając licentией, postanowiamy, aby każdy z majątnosci swoiey miał na to animadversyą, y iezeli takowy przechodzący poddany znaydowac się będzie, aby wszystko odebrac y na swoy pożytek obrocic wolno było, tylko samego, z żoną y dziećmi, do pana własnego odesłać, o ktore zabranie rzeczy prawem nikt, gdy sam poddany do pana odesłany

będzie, turbowany bydz niema, co, aby uniwersałami odgłosz: ne było, j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecamy. Iż wiele jeh mc. pp. extractow spraw swoich z xiąg ziemskich Łuckich potrzebują, przeto leżenie tych xiąg secundum usum, in lege descriptum, y przesuszenie onych j. mc. panu pisarzowi ziemskiemu Łuckiemu zlecamy. Takoważ concurrentia o wyjęcie spraw wielu jeh mosciow z xiąg Drobotowskich, z których extractow wydawac niepodobna, bo są barzo popsowane, iednak j. mc. p. podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, ad requisitionem cujusvis, tam in persona sua te xięgi otworzyc wolen będzie, y tego munimentu, który bendzie potrzebny, przy sobie kazac szukac, y iesli iakowe znaydą się tego munimentu vestigia, przez attestatią swoją to objasnic, similem facultatem dajemy i j. mc. p. pisarzowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, aby xięgi grodzkie Krzemienieckie dla reparatiew ich mógł movere y, iako naylepiey będzie mógł, collocowac. Propositie wielmożnego j. mc. p. starosty Łuckiego, ratione fortificationis miasta Łucka y obmyslenia securitatis, tak od nieprzyaciela koronnego, iako od ludzi swawolnych grassujących, iż ad bonum publicum spectant, mile przyimujemy; ktorych namowienia, iż czas terazniejszy capere niemoże, do seymiku naybliżey, da Pan Bog, przyszłego reponimus. Possessores Tynnego, indebite unikając ciężarów Rzeczypospolitey cum praejudicio wojewodztwa, do ktorego antiquitus te dobra należą, per manifestum limitem rzeki Słuczy do wojewodztwa Kiiowskiego, ktore non contribuit, referują się, aby tedy do tych dobr executia skarbowa zwiedziona była y jurament eo nomine w grodzie Łuckim wykonany, iako prawu pospolitemu sprzeciwny, nullitatis subsit, deklarujemy. Deduxit nam j. mc. p. Stanisław Szaryusz Łazminski, skarbnik Halicki, połkownik j. kr. mosci, iż majętnosc j. mc. Uchowieck antiquitus należała do powiatu Włodzimirskiego, aby tedy jeh mc. pp. exactores powiatu Łuckiego tam się nieinteressowali, laudo praesenti deklarujemy. J. mc. pan Stanisław Kaminski, poborca, administrator czopowego powiatu Krzemienieckiego, iż wojewodztwu dostateczny rachunek y satisfactiā uczynił, przeto j. mose y succesorow j. mosci z tego podatku

perpetuis temporibus laudo praesenti quitujemy. Jch mc. pp. posłow, na przeszły seym od nas proszonych, nietylko wojewodztwu naszemu, ale całej Rzeczypospolitey multoties wyswiadczone merita in gloria perennare godne, ktorym y my na ten czas, in argumentum wdzięcznych serc braterskich lubo in proportionatum za spezy jch mosciow gratitudinem, resztę z podatku szelężnego, u jch mc. panow administratorow będącą, ofiarujemy. Do jeżdzenia na executie ad retentores z jch mc. pany poborcami pro tunc naznaczamy jch mc. panom administratorom szelężnego, j. mc. pana Stanisława Okorskiego, a jch mc. panom administratorom subsidii primae rathae j. mc. pana Wojciecha Kobylanskiego, in posterum zas jch mc. panom podstaroscim pro atbitrio suo subdelegatow naznaczac wolno będzie. Mając respekt na zasługi w Rzeczypospolitey j. mc. p. Jana Bakowieckiego, starożytnego obywatela wojewodztwa naszego, nie mając za ten czas in promptu w czem większym wyswiadczyć j. mosci affectow naszych braterskich, tak samego j. mosc ze dworem, iako y poddanych j. mosci, od podatkow wszelakich Rzeczypospolitey, tak pogłownego, iako y podymnego, ktorekolwiek są już przez nas umowione, uwolniamy. Z pewnego porachowania przychodzi summa czterysta złotych urodz. j. mc. panu Mikołajowi Hieronimowi Gołynskiemu, miecznikowi Halickiemu, porucznikowi chorągwie jas. wielm. j. mc. p. podskarbiego nadwornego, ktore powinne byc wypłacone za assignatią j. mc. pana commissarza naszego. Mając politowanie supra paupertatem conventu jch mc. oycow bernardynow Łuckich, zlecamy j. mosci do odebrania retent na domie Ormianskim w Łucku, przez j. mc. p. Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimierskiego, per executionem ewincowane. A że dla nawały podatkow y zagęszczonych do wojewodztwa naszego assignatij skarbowych in tam brevi temporis spatio dalszego wypłacenia się z długow Rzeczypospolitey concludere niemożemy, przeto seymik terazniejszy ad diem decimam nonam februarij w roku, da Pan Bog, przyszyłym odkładamy, na ktorey continuatiew w dalszych podatkach namowic się mamy. Et in hoc temporis spatio jch mc. pp. poborcy

z rachunkami swemi u j. mc. pana comisarza comparere, y dostatecznie wyrachowac się powinni, a z gotowemi rachunkami reassumpti seymiku czekac; także perceptarze, ktore jeszcze do xiąg niepodali, podac, wczym wszystkim na reasumptio, da Pan Bog, przyszło seymiku naszego comparare y juramenta supra fidelitatem exactionis et realitatem rachunkow y perceptarzewoich wykonac. Ktore to laudum nasze, communi omuium consensu namowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich ad noticiam omnium podac zlecamy. Działo się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, prima die septembris. У того лядумъ подпись руки в тые слова: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki. Котороежь то лядумъ воеводства Волинского, за поданемъ вышь менованого его мил. pana маршалка кола рыцерского, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ есть инсеровано.

Книга прод. Луцкая 1680 г., № 2208, л. 405, № 1.

LXXVII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подъемнаго и производствѣ люстраціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ.

Року тысеца шестесть осмдесять второго, месеца фєвраля двадцат первого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, бурьграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek na ten czas wojewodztwa Wołyńskiego кола рыцерского, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich подаѣ per oblatam laudum jch mc. obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik, pro die decima nona praesen-

tium, z przeszłego seymiku relationis prolongowanego, naznaczony, in locum solitum zgromadzonych się, ex communi omnium consensu postanowione, z podpisem ręki swojej własnej, o czym te laudum niżej wpisane szyrszej w sobie obmawia, prosząc, aby przyjęto y do xiąg wpisane było; a tak ia, urząd, te laudum, ad akta przyjmując, czytałem, ktore tak się w sobie ma: My, rady, dygnitarze, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, siechawszy na seymik, dnia dziewiętnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo naznaczony, z przeszłego seymiku relationis prolongowanego, ktory y na ten czas nieskonczony, ale prorogowany od nas ad diem infraspacificatum, a to dla tego, aby cursum consiliorum nostrorum do požadanego mogliśmy przywiesc terminu, kiedy, ex communi omnium consensu et unitis votis in loco solito consultationis, między sobą, propter ulterius commodum, takowe wojewodztwa całego defnivimus media. Bacząc, iż jawne tego uniknąc niemożem, co dla usługi y zaszczytu Rzeczypospolitey dobrze zasłużeni od oyczyzny in suae vim gratitudinis merentur, y owszem non degeneris będąc wojewodztw inszych, ale aequales, przeto aequaliter, na insze patrząc wojewodztwa, chcemy mercede każdego sua alere, y na to, niemając pewniejszego inszego sposobu, podatek za czwieri terazniejsze takowy per laudum publicum naznaczamy y postanowiamy, aby podymne szescioro, a medio aprilis anni praesentis wybierac zeczęte, a zas dnia dwunastego augusti kończące się, na zapłatę jeh mc. pp. woyskowym oddało; do ktorego wybierania niżej specificowanych naznaczamy jeh mc. pp. poborców całego wojewodztwa, osobnych jednak w każdym powiecie, iako to, w Łuckim: j. mc. p. Michała Drozdenskigo Hulewicza y j. mc. p. Alexandra Stupnickiego; w Włodzimirskim: j. mc. p. Jacka Szymanowskiego y j. mc. p. Stefana Gostynskiego; w Krzemienieckim: j. mc. p. Michała Jsernickiego y j. mc. p. Mikołaja Ledochowskiego. Lubo tedy probatos in fide wszystkich zgodnie byc uznalismy, iednakże, chcąc wygodzic animis braci wszystkię, juramento jeh mosciow obstringimus; ktory jurament takie w sobie complectitur rotham:

„Ja, n., przysięgam Panu Bogu, w Troycy Świętej Jedynemu, na to, iżem *functio* poborstwa mego wiernie sprawowałam, niodkogo nad prawo y powinosc więcey niewziął, ani brac mam, przyczyniając sobie *extraordinarium proventum*, y iakom nie przywłaszczyłam, ani wymyślałam pożytku y zysku innego, krom ordynaryjnego groszowego y kwitowego, prawem et laudis pozwolonego, ni na kim nic per *extorsionem*, albo długie zatrzymanie *expedytiey*, niewymagałam, pieniądze publicznemi wojewodztwa niehandlowałam, ani na swoy pożytek obracałam, cokolwiek z osob szlacheckich, duchownych *utriusque ritus*, iako y poddanstwa *plebeae conditionis*, mieszczan, żydow y ich czeladzi oboiey płci, browarnikow, hultajow, ludzi luznych, kupcow przeicżdżających y od towarow jakichkolwiek wybrałam sprawiedliwie, wniosłam y oddałam za *assignatiami* y *ordinatią* seymiku, iako nic przy sobie nie zostawiłam, żadnego podstępu w rachunkach nieuczyniłam, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Ktorzy to jch mc. pp. poborcowie przyszłego podymnego, takowy, po wykouaney przysiędze, w wybieraniu mają zachowac porządek: aby nie według dawniejszych przed sobą kwitow, ale dawne in toto zachowawszy dymy y kwity, połowę lustrowanych y *attestacją* *authentyczną* jch mc. pp. lustratorów pokazanych do dawnych powinni przyłączyć dymow, gdzie, naprzykład, sto dymow znajdzie się, przez nową lustrację dymow nierachując kwitow, to *ex medietate* zaraz płacic należec będzie powinno. Ciż jch mc. pp. poborcy *conformowac* mają *perceptarze* swoje, aby się zgodzali z *registrami*, do grodow podanemi od jch mc. pp. lustratorów. Ponieważ tedy jch mc. pp. poborcow *juramento et laudo circumscripsimus*, aby *inviolata virtute et fide* z nami się obchodzili, za słuszną rzecz uznawszy, aby *constitucya* na seymie Grodzienskim o lustracji *generalney* dobr krolewskich duchownych y swieckich w wojewodztwie Wołyńskim swoy efekt wzięła, żeby też każdy *candide aequaliter et realiter* z dobr swoich wypłacał podatki j. mc. panom poborcom, tedy pomienioną takim sposobem *reassumujemy* lustracją. Ktora *ex variis revolutionibus* statkowac niemoże, ale w

jednych dobrach mieć musi accessum, a w drugich decessum, dla tego pomienioną lustratią w lat dwie naznaczamy iterować, przy osobliwej tedy lustratyi lub jch mc. panow lustratorów dawnych zachowanie, lub nowych obranie pro libitu zostawujem. Ze też justitiae et aequitatis iest każdemu, quod suum tribuere, vetante lege publica o zeszyłych od jednych do drugich majątnosci poddanych, tedy wydanie onych zostawujem, takim jednak sposobem, iż iesliby, po zaszyłey lustratyi, chłopa z majątnosci jedney do drugiey odebrać miano, tedy wydawający powinien probare poborey od tego, komu wydał, autentycznym grodowym kwitem y swoję dac poborey listowną attestacyę sub fide, honore et conscientia, że prawdziwie wydał; co odebrawszy, j. mc. p. poborca niema się upominac za takie dymy, przy rachunku zas swoim z j. mc. panem commisarzem, kwitem y attestacyą, kto diminuit, zasłanic się będzie powinien. Lustracya zas takowym się ma zaczynac sposobem, aby miasta, miasteczka y wsi, tak j. kr. mc., iako duchowne y swieckie, aequaliter wszystkie lustrowane byli przez jch mc. pp. lustratorów terazniejszych, w tymże laudum wyrożonych, ile kiedy pierwsi obrani jch mc. pp. lustratorowie, przyjąwszy na się hanc prowinciam lustrationis, żadnego razu non condescenderunt ad revisionem, y do executiey nie iest to prawo przywiezdziono; przeto nietylko injuria publica gravis, ale et privatorum, ktorzy płacą ustawicznie z wielką ciężkoscią y uprzykrzeniem poddanstwa podatki. Inni zas jch moc majątnosci osiadłe mało, albo nie, ad proportionem osiadłości, dają in publicum, co jest nietylko contra aequalitatem, ale et justitiam; gdyż jch moc nie według kwitow tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego, kiedy wojewobztwo przez nieprzyziaciela funditus zdezolowane było, temi zas czasy za łaską Bożą, pod szczęśliwie nam panującym j. kr. moscią, dodawszy kraje nasze, przychodzą doskonalsci, y ztąd od Styru y za Styru, dla ustawicznych podatkow wydawania pro injustitia et proportione osiadłości, schodzą y tam osiadają, y tuteysze dziedziny zostawują pusto, dla czego panowie własnymi pieniędzmi za nich zakładają kontribucie; przetoż na scymiku terazniejszym, in fundamento prawa, chcąc ser-

vare aequalitatem y swiętą sprawiedliwosc w podatkowaniu, za popeszechną naszą zdodą, poztanowiamy revisionem fidelem et sanctam majętnosci naszych, sine omni exceptione personarum, tak aby żaden z nas tey u siebie jch mc. panom rewizorom niebranił lustratiew, declarując każdego pro rebelli prawu popolitemu, ktoby z nas nie dopuscił takowey lustracyi y iako cum rebelli prawu popolitemu prawnie postąpić sobie mamy. Chąc tedy subdola et perversa pohamowac ingenia y ich studia et artes malevolos compescere, gdy non erubescant damnificare publicum erarium, ato tym sposobem, żeby sub praesidio modestiae publicum u nich vitium vitare niemogło, kiedy, wpędziwszy kilka chałup do iedney gospodarzow, dla bytnosci jch mc. pp. lustratorow, płacic za nich denegant, na takich jch mc. panom lustratorom taki dajemy sposob, aby, gdziekolwiek pustki pokazane będą, ktore, iesli dawne albo niedawne, łatwo ich poznać może tam, tedy jch mc. pp. lustratorowie woytowi we wsi iedney gromadney z ludzmi staremi dwiema przysiędz każą corporati juramento, iako ta pustka prawdziwie dawna nie na oszukanie lustratiew publiczney, ani dla rozkazu zeyscia panskiego, oni sami, za wiadomoscią panską albo gromady tey tam wsi, z sweywoli zeszli y zchłonili się. W miastach zas y miasteczkach woytowie y burmistrze, także po wszystkich jurisdictioniach, jurisdictioniam krolewscy, duchowni y swieccy simili modo z czeladzią dworską postąpić sobie będą powinni. Także magna nomina jesliby aequaliter presequi lustratiew dopuscic niechcieli, o czym drudzy dubitant bracia, czego iednak dexterrima generositate jch mosciow non ominamur, tedy poty żadnego podatku wydawac niemamy, ale owszem, gdyby był wydany, zatrzymac tenemur, poki jch mosc takowey z nami nieporawnają się rewizicy. Maiąc animadversyą osobliwą na prawo, ktore in praesentia et cum consensu wszystkich stawało, widząc tedy nietylko według prawa justam, ale też y dla auctiew tariffy proficuum lustrationem wojewodztwu, nie inszy ad executionem oney providemus progres tylko fidelis oyczyzny et probatos in actionibus viros declaramus lustratores juratos z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Jana

Olizara Wołczkiewicza, podsędką Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Kaszowskiego, podsędką Włodzimirskiego, j. mc. p. Andrzeja Czaplicza, woyskiego Włodzimirsdiego, j. mc. p. Alexandra Bałabana; z Włodzimierskiego: j. mc. p. Konstantego Szlubicza-Załęskiego, podstolego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rzażewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Jana Karola Bieleckiego, którym jurament w te jest napisany słowa: „My, n. n. n., przysięgamy Panu Bogy wszechmogącemu, w Troycy Sw. Jedynemu, na tym, iż my lustratią te, na którą iestesiny consensu totius congressus na seymiku w Łucku dnia dziewietnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo obrani, fideliter, nie respectując na bogatego, ani na ubogiego, na krewnego blizkiego y dalekiego, na pana qualiscumque praeeminentiae, nieobawiając się prawa, przeciwko nam postanowionego, gniewu, ani pogroźki nieuważając, także praemium żadnego ni od kogo niebiorąc, ani brac spodziewając się, ani też z gniewu y przyiazni, ale, według Boga sumienia y cnoty przyrodzenia, expediowac dymy, także prawdziwie spisowac, a spisawszy każdy do swego grodu z odnego rejestru podawac powinni, tak nam Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego“. Ponieważ tedy już jch mc. pp. lustratorowie w kole braterskim, in conspectu totius nobilitatis, przysięgę swą wykonali, restat już officio et oneri sibi imposito correspondowac. A czas naznaczony zaczynac lustratye a die vigesima sexta praesentis, zieżdzac się zas wszyscy mają do swoich powiatow pryncypalnych miast, ziazdom y seymikom uprzywilejowanych, y w tych swoje zaczynac będą rewizią toties, quoties prosząc jch mosciow y obligując powinnością cnoty szlacheckiey, niemniey bojaznią. Bożą y miłością świętey sprawiedliwosci, aby wiernie et exacte zaczęta prosequowali lustratią; będąc zas in executione officii, sine aggravatione poddanstwa obeysc się mają, samą tylko contentując się ludzkoscią. Ponieważ nalezyte mają od nas viaticum, obligantur jednak moderno laudo ciż jch mc. pp.

lustratorowie, aby ad diem decimam quintam conczyli necessario tę swoję revizyą, ktorych fide, honore et censciantia obowiązujemy, aby nietylko na przysięgę, juxta rotham fidelitatis wykonaną, ale, na podsciwość swoję y bojazu Bożą mając reflexiá, fideliter et exacte wszystkie dymy, bogate y ubogie, spisywali, y registra porządnie y należycie w powiatach swoich authentice spisywali, y te stacye odprawioney rewiziey w miastach, miasteczkach y wsiach authenticzne pieczętowane dawali. Inquantumby się (quod absit) favorabills pokazac miała lustratio ex iterata revisione, tedy niżej mianowanego j. mc. pana instigatora obligamus, aby in fora compententi agat, iako contra perjuras. Ktorem to jch mc. panom lustratorom gratitudinis z terazniejszego czopowego każdemu po zł. czterysta postanawiamy, ktorey assignatie od j. mc. p. commisarza naszego seorsive pro parte sua odebrać będą powinni. J. mc. zas. p. commisarz omnem ma adhibere autoritatis suae diligentiam, żeby naznaczone solarium rąk każdego jch mc. panow lustratorow, sine ulla procrastinatione, protractione et dilatione, ale co nayrychley doszło. Że zas należy, żeby wojewodztwo o prawdziwey y pilney jch mc. pp. lustratorow informowało się lustratiey y dalszy koło podatkovania namowiło sposob, seymik in virtute pirszego, ad hunc solum actum namowienia porządku w podatkach, ad vigesimam augusti diferrimus, salvum dawnego zachowując marszałka directionem, przed ktorym obligamus, aby podatki tak dawniejszey, iako y terazniejszey exactiey, mogli effectuari za wypłaceniem jch mc. panow poborcow. Więc życzymy j. mc. panu Stefanowi na Malowie y Lukowie Zahorowskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, commisarzowi na ten czas naszemu, aby konwokowawszy ich mc. panow poborcow sine mora rachunki z jch moc ad finem reduciracaczył; z ktorymi już zaczął, a z drugimi, iesli niezaczął, żeby serio zaczynął pilnie inquirendo, dla czego effugiunt, nieczyniąc dosyc obligacyi swoiey, wszyscy generaliter, ktorzykolwiek jakożkolwiek lub przez administracyą tknęli się podatkov. Ktoryby zas z jch mc. panow poborcow niestanął do rachunkow y niechcił rationem dac exactiey

swoich, j. mc. pan commissarz ma go podac instigatorowi publikowac infrascripto na delacie, tak rachunkow chcącego czynic, iako po uczynionym z reszty u siebie zostającey płacic denegantom. A że sancitorum omnium anima est executio, przeto naznaczamy instigatorem publicum całego wojewodztwa j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, aby jurata fide, którą sie obliguje, wszystkie sposobił in bonum wojewodztwa iako nayszczliwiey okazye, chcąc bowiem bardziey miec go negotiis nostris addictum et attentum, przysięgą takową involvimus j. mosci: „Ja, n., przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętey Jedynemu, na tym, iż ja, tak impuglatorow lustratiew, laudo publico w Łucku na seymiku, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima nona februarij odprawującym się, postanowioney, iako też corrumpujących jeh mc. panow lustratorow, także corruptie biorących (za doniesieniem sobie ad notiam certam), tudzież podatek, do skarbu należący, przez j. mc. pp. exactorow zatrzymających, bez wszelakiego respectu, niespodziewając się od nich żadnego podatku, jure adigere y według laudum prawa pospolitego repetere powinien będę. Jako ni od kogo brac nie będę, ani obietnicy ni od kogo przyjmowac, ale, sine exceptione personarum, bez respectu na krewnosci, przyiazni y nieprzyiazni sąsiedztwa, ochraniać nikogo niebędę, ale intentioni seymiku moją pilnością wiernie respondebo et meo attendam officio, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego“. Po wykonaney tedy j. mc. pana instigatora przysięgi, ut fiet attentior et alacrior w dochodzeniu, in vim laboris powinien jego mosc z teraznieyszego, ktore pro tunc currit, czopowego zł. polsk. czterysta, ktore tenże j. mc. p. commissarz nasz wyżey pomieniony curabit, aby bez żadney zwłoki doszły rąk jego mosci; w dochodzeniu zas interesow wojewodztwa, iesliby istniał de proprio errogare y iawnemi producere miał liquidacie rejestrami, tedy te mamy j. mc. gotowizno refundere osobliwcy z retentowych, iesliby miał ich doysc, summ, obiecując mieć w ukontentowaniu j. mc. względ. Przestrzegac tedy powiniem wyżey rzeczony j. mc. p. instigator, aby iako tym, co do

lustrathey należawszy, aequaliter pozwalac lustrathey, niezeczną upominac się powinien, tak też retenta wszystkie dawne, począwszy od sądow skarbowych, ktore się odprawowały pod laską godney pamięci j. mc. pana Jsaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, albo ktore actis tylko constare mogą, tak aby wszyscy retentores, ex praejudicato na innych płacących patrząc, swoje płacili retenta, vindicare et evincere ma per executionem na substancyach y honorach retentorow. Do ktorey executiey powinni byc w każdym powiecie jurati nobiles possessionati, subdelegaci podani zas byc mają od każdego starosty, albo podstaroscięo tamtego starostwa powiatu. Przeszłe zas podatki, na przeszłym seymiku declarowane, wydac tenemur, i któżkolwiek ieszcze niewydał, ad medium martium czas proroguje się oddania; do ktorego czasu jeh. mc. pp. poborcy, nikogo niedepactując, sine poenis odbierac powinni. Przeszłych zas podatkw jeh mc. pp. poborcy, ponieważ in gremio wieikie na się mieli quaerimonia, że nad instruktarz do towaru, liquorow różnych rozne extorserunt exactie, także y od kupcow przechodzących, przez co commercia ustają, goscinięc dla zdzirstwa odwraca się, miasta ubożęją y w handlach swoich upadają. Dla tego postanawiamy, aby jeh mose pp. poborcy, cokolwiek sobie pozwolili nadzwyczajne pogłowne, krom osob, ktore do exactiey należały, także z czeladzi żydowskiey oboygą płci y hultajow, do skarbu wniesli, przysięgłszy, iako więcey od nikogo nadto niewzięli, krom tego, co winni są in hanc juramenti rotham, iaka iest inserowana o jeh mc. panach poborcach superius. A jeżeli by się pokazało, że dowodami skutecznemi przez te miasta, ktore praetendunt sobie w tym injuriam, że brali od osob pomienionych y tenorum rozmaitych, a do skarbu niewniesli, tedy vindicare w sądzie jakimkolwiek, lub w trybunale koronnym w regestrze fiskalnym, albo ubi de jure venerit competentius w sądach ziemskich, albo grodzkich, ktoregokolwiek powiatu wojewodztwa Wołyńskiego u jeh mosciow, j. mc. pan instigator publicis tenebitur. Maiąc też wzgląd na stałe propter bonum wojewodztwa naszego y wielkie prace et studia jeh mc. pp. posłow ziemskich, na przeszły

seym od nas uproszonych, chcąc naszą jeh mosciom wyswiadczyć benewolentią za koszty własne jeh mosciow erogowane, lubo non in toto, iednak in parte, resztę szcześnie u j. mc. p. Piotra Pawła Brzyskiego, czesnika Połockiego, y j. mc. p. Jana Piaskowskiego, ktore się tak wiele pokaże, nie nikomu niezostawując, naznaczamy, cum salva jeh mosciow liquidatione exactiey swoiey, do ktorey reszty należec tylko ma jeh mosciow czterech, iako to: j. mc. p. Piotr Kossakowski, chorąży Wołyński, j. mc. p. Stanisław Cetner Czernihowski j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, j. mc. p. Hieronim Jełcwicki, łowczy Wołyński; drudzy zas jeh mosc absentes do dalszey zachowują się ukontentowania okaziey. Desideriam jas. wielm. j. mc. p. Mikołaja Sapiehy, kasztelana Wołyńskiego, o niewypłacenie assignatuey na złotych pięćset dwadziescia, wniesione ore publico, j. mc. panu commisarzowi commendamus. Także j. mc. p. Władysława Sapiehy, czeznika Wiel. X. Lit., desiderium wniesione zniszczenia przez gradobicie włosci j. mosci Niesuchoizkiey, iako omnem za sobą pociąga compassionem, tak declaramus, aby z drugimi zarowno miał jego mosc w wypłaceniu podatkow aequatitatem. Ktore to laudum nasze, sine ulla contradictione, ale ex communi omnium consensu postanowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich, ut innotescat omnibus, podac zlecamy. Dsiało się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, mensis februarij decima nona die. У того лядумъ подпись руки его мил. пана маршалка в тые словы: Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежь то лядумъ, пер облятамъ поданое, за прозбою вышъ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, усе, отъ початку ажъ до конца, слово в слово, до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга год. Луцк. 1682 г., № 2209, л. 230, № 37.

LXXVIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллѣ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шесть сотъ осмдесятъ второго, месеца декабря шестнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, наместникомъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами пинешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, wielm. j. mc. p. Roman Linkiewicz Irohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, instrukcyą, od jch mosciow pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Kijowskiego jch mosciom pp. postom, e gremio nostro na seym walny Warszawski nemine contradicente*

votis communibus obranym, spisana, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, o czym ta instrukcyja niżej inserowana szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcyja jch mosciom pp.: wielm. j. mc. panu z Spanowa Marcyanowi Czaplicowi, podkomorzemu Kijowskiemu, wielm. j. mc. panu Romanowi Ipohorskiemu Lenkiewiczowi, podkomorzemu Mozyrskiemu, y j. mc. panu Jerzemu Manieckiemu, chorążemu Kijowskiemu, posłom wojewodztwa Kijowskiego, obranym na seym walny Warszawski anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta septembris. Ze wszystkich dowodow widząc pracowite in commune bonum pieczołowanie jego kr. mosci wojewodztwo nasze y ze wszystkie dni panowania swojego jego kr. mość pan nasz miłosciwy na to obraca, aby protegat dum regio, dla tego jch mość pp. posłowie, gratae mentis nostrae exigendo trophaea, ze wszelką, quae par est, uniżonoscją powinne majestatowi jego kr. mosci oddadzą dzięki, fundendo do niebieskiego krola suspicia, aby jego kr. mość, przy czerstwosci zdrowia y fortunnych progressach, in annos quam langissimos chował. Potem dziękować będą jch mość pp. posłowie jas. wielm. p. wojewodzie ziem Ruskich, hetmanowi wielk. koronnemu, za ustawiczne j. mosci koło zaszczytu Rzeczypospolitey, osobliwie krajow naszych, staranie y iżby votis quam optimis prosequentur jego mosci naszego wielce miłosciwego pana. Ponieważ wojewodztwo nasze ma na sobie doswiadczenia ex perpressis malis experientiam, przeto eo magis vicinae wojewodztwa Krakowskiego condolet sorti y onemu omni meliori modo prodesse usiłuje, stosując ad arbitrum wszech stanow y z tą gotowoscją ofiaryje się, że iść pospolitym ruszeniem in succursum onemu non recusabit, jednak sine divisione belli. Nic słuźniejszego nayedować się niemoże nadto, jako żeby ci, ktorzy. zdrowiem swoim zaszczycają dobro pospolite, odbierali zasług swoich winną mercedem, więc domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby krwawe merita woysk jego kr. mosci p. n. mc. bez zatrzymania jako nayprędzą abhinc satisfakcyą sortiantur. Powinni będą jch mość pp. posłowie

mieć seriam animadversionem tego, ażeby seymow prolongatye, ktore, cum discrimine zdrowia jego krol. mosci panu naszemu m., saluti Reipublicae potrzebnego, cale weszły in usum, są też y z uszczerbkiem prywatnych fortun, były zniszone, y ad orbitam quam optimam seymowanie deducere satagent. Więc y inne materye, tak te, ktore w instrukcyi jego kr. mosci p. n. m. continentur, jako w dawniejszych laudach y instrukcyach wojewodztwa naszego są wyrażone, traktować będą ea methodo jch mość pp. posłowie, aby to było z dobrem Rzeczypospolitey y wojewodztwa, aby były constitucją approbowane, starać się powinni. Domowią się y tego jch mość pp. posłowie, aby commisyja z carem jego moscią Moskiewskim, lubo stante dissidio w panstwie jego była według czasu odprawowana y ad effectum przywiedziona, na którą a żeby y z wojewodztwa naszego poseł był delegowanym commisarzem, starać się będą jch mość pp. posłowie, y aby się o wydanie chłopow z Zadnieprza, a przynajmniej pozwolenie im na tę stronę wolnego transitum, przy tej że okazji upomnieli y w extradicyą także y xiąg ziemskich grodzkich z Kijowa, w ktorych fortun y honorow naszych zostają munimenta, injungimus. Ponieważ commisyja Hadziacka już jest nullitatis, dla tego też urzędy ziemskie Owruckie y Żytomirskie, ktore z niey processerunt, powinny być inwalidowane, wyiowszy p. łowczego Owruckiego, poki go łaska jego kr. mości p. n. m. wyższym honorem nieopatrzy. A szlachta także, ktorzy podczas tej commisyji na Rzeczypospolitey nieprzez zasługi wymogli to, że gaudent privilegio nobilitatis, aby byli degradati. Nauczyły nas dawniejsze y swiższe, żal się Boże, przykłady, jako funestos exitus y straszne oyczyzny zamieszkania przynosić zwykły diffidentie et collisiones inter cives, bo taka jest natura wolności, że każdemu sentire, quod libet; a zatem jako inveni, tak et tueri wolno. Interim na prywatnych zawiąztosciach et e contra obronach ginie czas drogi, ktory obronie Rzeczypospolitey, in tam deplorato statu, oycowskie jego kr. mosci pieczołowanie impendere usiłuje. Supplikować tedy będą jch mość pp. posłowie nasi, żeby jego kr. mość p. n. m., jako supremus

moderator, pańską swoją interpozycją usmierzyć raczył. Jeśli by jeszcze z okazji zarzutów jas. wielm. j. mc. panu podskarbiemu wielk. koron. miały się na terazniejszym seymie wrocic certamina, ktore, że już są tę sprawą jego mosci et fine litium przysięgą, in publico theatro wykonaną na przeszłym seymie, a potym per senatus consilia cale umorzone, niepozwoła jch mość pp. posłowie przy powadze jego kr. mosci p. n. m. exagitare dłużej meritissimum civem y do niczego nieprzystąpią, aż tey sprawie, ktora nas in publicum bez żadnego pożytku miesza, perpetuum indicetur silentium. J to też enitent jch mość pp. posłowie promovere, aby Rzeczpospolita provideat sobie securitatem ztąd, z kąd manet ją (strzez Boże) wielkie zamieszanie, ponieważ xiąże jego mość kurfistrz, wszedwszy w cannubium z oyczyzną, ultra mentem oney, że osadza fortece praesidiis fortissimis w Wiel. Xię. Lit., zaczym, aby Rzeczpospolita wynalała sposob amovendi hoc periculum, osobliwie ten, ażeby dobra Radziwiłłowskie successoribus civibus tey oczyzny byli przysądzone, a summa tylko in vim dotis xiężniczce jey mości assignetur. Merentur świętey pamięci j. mc. p. Krzysztofa Sapiehy, krayczego Wiel. Xię. Lit., wieży Tatarskie, straty y znaczne dobr y zdrowia dla całości oyczyzny uszczerbki tego respectum, aby assecurowana summa lege publica, anno milesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, trzydziesti tysięcy złot., w skarbie Wiel. X. Lit. do tych czas zaległa, jch mosciom pp. synom y successorom j. mc. p. krayczego wypłacona była. Opponować się tenentur jch mość pp. posłowie, circa legem antiquitate et usu approbatam, aby niewprzod przystępować do obrady Rzeczypospolitey, aż wszystkie wakanse pro dignitate merentium podzieli jego kr. mość p. n. m. według woli swoiey, sądowe zaś starostwa, aby tylko possessionatis in eodem palatinatu oddawane były, serio domowią się tego jch mość pp. po łowie. Proponent y to jch mość pp. posłowie stanom Rzeczypospolitey usiłować powinni, aby sądy per officium castrense Kijoviense w Owruczu y Żytomirzu były assignowane y altera vice były odprawowane; ponieważ Kijow, in quo sedes judiciorum bywała, zostaje

in hostico, wprzod jednak j. mc. p. wojewodę naszego Kijowskiego honorabunt, aby to było cum consensu jego mosci y executye aby były ważne odprawione przez urzędnikow grodzkich Owruckich y Żytomirskich et in posterum odprawować się mające per eosdem. Ponieważ iniquo fato zerwanego seymu przeszłego passa est iacturam Rzeczpospolita y obrona iey, że na discretiey wojewodztwo ex suffragiis podatkw zostawała, ktore za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. wojewodztwa niektore pozwoliły contribuere, przeto aby to nieposzło in sequelam, ale ex consensu eorum ordinum, działo się in posterum, providebunt jch mość pp. posłowie. Wielką w tem wojewodztwo nasze uważa niefortunę, że choć za szczęśliwego panowania jego kr. mosci p. n. m. dobr swoich realney zażywa possessiey y z nich już pro posse do podatkw Rzeczypospolitey contribuit, przecie co non gaudet privilegio, aby tak się sądziło, jako insze wojewodztwa, zaczym jch mość pp. posłowie satagent, aby circa legem zachowane było y żeby inszego wojewodztwa sprawy w nim niemiesciły się sub nullitate decretorum, a zatem detrimentum, ktore w przeszłych trybunałach poniosło, aby in posterum y dni inne causis fisci, homicidiorum et incarcerationum naznaczone, sprawom wojewodztwa naszego impendant. I tego jch mość pp. posłowie dopiąć będą powinni, aby z registru mixti fori sądzić się sprawy mogły, choćby niebył plenus numerus jch mość pp. duchownych, aby to było posłów sześć, exemplo wojewodztwa Wołyńskiego, w którym tyłoż powiatow, ile w naszym. Jże j. mc. p. instigator koronny częstokroć favet tym, ktorzy są innodati condemnationibus y powinni być według prawa publicati, przeto jch mość pp. posłowie deferent to Rzeczypospolitey et urgebunt, aby j. mc. adimpleat legem, y do trąby podawać tych, ktorzy meruerunt poenam publicam, niezbraniał się. Osobliwą ku wojewodztwu przysługę oswiadczyć w tym będą powinni jch mość pp. posłowie, aby to wymogli apud ordines regni, zeby modus peragenda executionis w wojewodzwie naszym tak był opisany, aby, nietylko vigore simplicis lucri, wozny z szlachtą zjeżdżał na intromissją, ale y toties, quoties vigore ba-

niciey trybunalskiey ziemskiey, lubo grodzkiey, grodcey urzędnicy, a tandem pro finali executione, a żeby nad złoty od mile niewinna pars sprowadzająca dawać y żeby od epaktowania reassumentur constitutie. Iuż niedawne prawo jeszcze nie oschłe in volumine o zbiegłych chłopow y iest w pamięci, jednak że się namnożyło słobod, do ktorych, dulcedine libertatis, a bardziey swey woli powabieni, ruszyli się poddani z dobr szlacheckich, przeto novo juris remedio temu obviare usiłować będą jch mość pp. posłowie. Że się wielka dzieje remora sprawiedliwosci świętey ztąd, kiedy jch mość pp. urzędnicy grodcey, sądząc w trybunale, nie attentują swey powinności w grodzie, upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, ażeby sub poena privationis officii zjeżdżali na roczki, o co forum każdego injuriatorum być w trybunale praefixum inter causas officii, iż jego kr. mość p. n. m. non proponuje tego w instrukciey swoiey, co na przeszłym seymie miało być tractatum, przypomnia jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby correctura trybunału koronnego, który jest swobod y wolności naszych fundamentem, była do skutku przywiedziona. Ponieważ jego kr. mość na szczęśliwey koronacyi swoiey dobra, monastyrom Kijowskim należące, tak w wojewodztwie naszym, jako y w Wołyńskim leżące, approbował, przeto instabunt jch mość pp. posłowie, aby pomienionych monasterow przełożeni nie kto insi tych dobr byli pacifici possessores, y o reassumcyą constituciey postarają się. Jako między każdego naysierwszemi panstwa zaszczytami to non posterum odbiera locum, kiedy wiele ochoczych ad bene merendum oyczyźnie znajduje się w niey synow, tak y to tegoż honoru ducitur, gdy należyte cnota odbiera stipendia, dalszey ochocic daje pochop do przysługi. Ponieważ tedy czasow trudnych Rzeczypospolitey jch mość pp. hetmani koronni w publicznych wydatkach skarb koronny zastępowali y zastępują uznawa wojewodztwo nasze rem aequè justissimam, aby się summy erogowane na potrzeby Rzeczypospolitey wracały jch mościom pp. posłom naszym, aby do jego kr. mości p. n. m. y całe y Rzeczypospolitey instent o restytucyą onych, tak successorom świę-

tey pamięci xięcia j. mc. p. kasztelana Krakowskiego, jako y j. mc. panu wojewodzie ziem Ruskich, zachęcając jch mosciow do podobncy in casu Reipublicae uczynności. A że j. mc. p. Jerzy na Horochowie Wielohorski, kasztelan Wołyński, z zwykłej swey ab incubulis prawie do przysługi Rzeczypospolitey in sago et toga ochoty, nietylko dla zaszczytu teyże oyczyzny, zdrowie swoje niosąc in victimam, na commissiocy Tureckiey podał w niebezpieczeństwo, ale y koszty niemałe pro decore Reipublicae poniosł, przeto oraz aby przy satisfactiocy jch mosciow pp. hetmanow od Rzeczypospolitey, przynajmniey krolewszczyzny niewielkiey, Swiniuch, za własne pieniądze kupione, w wojewodztwie Wołyńskim leżącey, obroceniem w dziedzictwo, abo ad minimum summy assecurowaney, był j. mość ukontentowany, serio o to starać się będą jch mość pp. posłowie. Także y za jego moscią panem Karczewskim, chorążym Lwowskim, intercedere jch mość pp. posłowie, aby iako był socius laboris j. mc. p. kasztelana Wołyńskiego na teyże commissiocy, tak ukontentowania mógł być particeps; niemnieyszą meretur gratitudinem w respekcie jego kr. mosci p. n. m. jego mość p. Roman Ipohorski Lenkiewicz, podkomorzy Mozyrski, ab ineante aetate zdrowia swego y substanciocy profuzyą do przysługi Rzeczypospolitey poświęciwszy, w wielu okazyach odwagi kawalerskiey pokazał specimina y na teyże commissiocy, proprio aere pro gloria gentis stawając, zostawał, co że nie bez kosztu było, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby jego kr. mość p. n. m. między innemi dobroczynności swey pańskiej z szczodrobliwey ręki swoiocy pomiescił jego mosci z urzędnikami. Wniosą jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci p. n. m. stanów Rzeczypospolitey instancją za jas. wielm. j. mc. panem marszałkiem nadwornym koronnym, ktorego miłosci ku oyczyźnie y odwagi, nie raz w roznych okazyach pokazuje, żadna niepamięć obliterare nie może, zaczym aby in vim gratitudinis za Miedzyboż, oddany pro victimam dobrowolnie nieprzyiacielowi, y za innych dobr w Podolu obszerną awulsyą miał od Rzeczypospolitey recompense. Upraszają też jch mość pp. posłowie u Rzeczypospolitey komissarzow, aby

rozgraniczenie wojewodztwa Kijowskiego od Wołynia y od Wiel. X. Lit., obviando trudności do wybierania podatków, było per legem publicam reassumowane, y aby w państwach jego kr. mosci p. n. m., wszędzie w wojewodztwie Kijowskim, a przynajmniej po Dniepr, moneta bez braku była przyjmowana. Starac się będą jch mość pp. posłowie, żeby jego mość p. Grodzinski, podstoli koronny, który, superbiendo wielkimi swemi fortunami, contemnit prawo pospolite, bawiąc się różnemi excessami, zaczym, jako centemptor legis publicae, aby był skarany. Niemnicysza y ztąd ku dobrom Rzeczypospolitey accedit portio, kiedy ludzie, w oyczyźnie zostający, lubo różney wiary, która jest danum Dei, będą aequaliter traktowani, zaczym domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby religia grecka w dawney praerogatywie zostawała, jednak sine praejudicio uniey świętey. A że w wojewodztwie naszym rzadkie są miasta, a zatym niewygoda mieszkającym, przeto żeby w tychże, osobiwie w Owru czym, bywały dotąd jarmarki ex commoditate wielkiego goscinea, jch mość pp. posłowie nasi postarają się. Jako summa od cara j. mosci Moskiewskiego, przez ręce jas. osw. xięcia j. mc. pana wojewody Sędomirskiego do distribucy inter exules przywieziona obrociła się, że wojewodztwu naszemu non constat, upomnią się jch mość pp. posłowie z oney calculum y niepozwołą na żadne podatki, aż onym satisfiet, w tym żeby wojewodztwo informowali, przypomną jch mość pp. posłowie ordinibus regni, że xiąże j. mc. Kurlandzki powinienego Rzeczypospolitey należycie non praestat juramentum, zaczym, żeby to redigere ad ordinem, instabunt jch mość pp. posłowie. A że j. mc. p. podkomorzy Kiiowski nasz generalny, będąc valedudionarius, słabym zdrowiem częstokroć premit, y niezawsze dla tego wszystkich powiatow oneri moze wystarczyć, starac sie serio jch mc. pp. posłowie powinni, aby komornikow trzech, to jest, po jednemu z każdego powiatu pozwoiła Rzeczpospolita creare za j. mc. p. podkomorzego, ktorzy mają być possenionati, a, za danym przywilejem od j. mc. p. podkomorzego, będą przysięgać przed j. moscią gdziekolwiek in loco publico. Gdy zalecamy różnych jch mosciow, mamy

za rzecz słuszną, aby jego kr. mość p. n. m. habeat respectum na zasługi wiem. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, y jako go ozdobił honorem, tak aby y ex panę bene meritorum, jako nayprzędzey, ukontentował. Instabunt jch mość pp. postowie serio, aby praesidium z Korystyszowa, dobr ziemskich, było sprowadzone, a do Żytomierza albo Owruczego wprowadzone. Ponieważ przereczonych dobr possessores wielką ztąd praetendują szkodę, za którą aby jakiekolwiek mieć mogli od Rzeczypospolitey recompense; curabunt osobliwie respectum haberi do zasług j. mc. p. podsędka naszego Kijowskiego. Instabunt y o to jch mość pp postowie pro zelo divino, aby donatia miasta Bassanicum attinentiis, do niego zdawna należących, w wojewodztwie Kijowskiem za Dnieprem leżących, urodzonych jego mc. p. Stefana Krynickiego, która in futurum, po otrzymaney constytucyi, coram generalibus actis regni będzie recognita, oycom dominikanom Kijowskim miała swoy walor. Także urodzonego j. mc. p. Mikołaja Skipora certae sortis dziedzictwa Czerniejowiec y Metykow, w wojewodztwie Kijowskim z tey strony Dniepra będącego, oycom dominicanom y jezuitom Owruckim aby wolną uczynić donatią, salvis in integro oneribus Reipublicae. Upraszać będą jch mość pp. postowie Rzeczypospolitey, aby w miastach y fortecach jego kr. mości, osobliwie w wojewodztwie naszym, gdziekolwiek ex re est, aby commendarze zostawali, iż byli possessionati, y z nich prawo reassumowane. W sprawie jas. wielm. j. mc. xiędza biskupa Chełmskiego, ratione wyrzucenia xiędza z plebaniey w diecezyi teyże Chełmskiey, enormi ausu miasta Torunia, jako też y młodziana, posłanego z listem, scontentowania, przez co honor boski zmazany et sacra violata loca, domawiać się będą jch mość pp. postowie, aby talia nefanda scelere nieposzły impune. Zasługi j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kijowskiego, u jego kr. mosci p. n. m., u ktorego pod znakiem sławy gospodarował, są dobrze wiadome, zaczym recomendabunt łasce jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey jch mość pp. postowie, azeby Osiekrow w dziedzictwo onego był conferowany.

Zelus jas. przewielebnego w Bogu j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimirskiego, przymnażający z różnych stanow ludzi do unijey sw., jako nam jest wiadomy y ze wszystkich miar chwalebny, tak aby był przez to u jego kr. mosci p. n. m. zalecany, injungimus jch mosciom pp. posłom, y zeby reassumptio constituciey o niewyjeżdżaniu za granicę religiey greckiey y drugiey o cerkwiach, w ziemi Drohickiey będących, a trzeciey ratione fori między unitami y disunitami, y starali się, conservando jura patronatus dziedzicow katolikow, cerkwie y monastyry w dobrach swoich mających, ponieważ między dobrami metropoliey Kijowskiey zachodzą różnice o granice a dziedzicznymi j. mc. Andrzeja Drohojewskiego, chorążego Lubelskiego, y już pp. administratorowie także y ekonomowie tamtych dobr tantum sobie praesumunt, że granice pro libitu suo czynią y violentiami wielkimi wniwecz ubogich ludzi obracają, zaczym jch mość pp. posłowie, sistendo z tey okazji rozlanie krwi, które się zabiera, uproszą jego kr. mość p. n. m. o kommissią, przy której y j. mc. p. podkomorzy Kijowski aby był, y listy zaręczne w tey materiey otrzymają. Hic tylko z praedecessorow swoich y pierwszego teraz w wojewodztwie naszym senatora godności, lecz y z osoby swoiey zasłużył to j. mc. p. Theodor Niemirycz, podkomorzyc Kijowski, aby jego kr. mość p. n. m. y Rzeczpospolita, jako mater filiorum, in eo nieszczęśliwości staty będącego, że dobra wszystkie domu j. mości, jedne per inducias odeszły za Dnieprem, drugie hostilitate zruynowane są, materno foveat sinu ile, że do tych czas nie jest j. mc. satisfactus w zasługach, w skarbie Wiel. Xięst. Lit. zostających, y ratione armaty, wziętey na Kobylaku przez jch mc. pp. hetmanow. Zdawna emergita virtus prosapiey jch mosciow pp. Koniecpolskich to po nas wyciągą, abyśmy w osobie j. mc. p. Jana Koniecpolskiego, wojewodzica Bełżkiego, całej Rzeczypospolitey domu in memoranda facinora oświeżyli w pamięci, zaczym instabunt jch mość pp. posłowie, aby desiderium j. mc. ratione desolationis Jazłowca między innemi u jego kr. mosci p. n. m. miescic się mogło respectami. Sprawę jch mosciow pp. Michała y Marka Lubie-

nieckich, braci rodzonych, o successyą. po rodzonym jch mosciow sw. pamięci p. Gabryelu Lubienieckim, summy trzydziestu tysięcy zł. na dobrach xiążenia j. mc. Radziwiłła, koniuszego Wiel. X. Lit., cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey od samego xiążenia j. mc. wyszmianowanego zapisaney y assecurowaney, promovebunt serio jch mość pp. posłowie, aby od tak dawnego czasu dłużey nieponosili krzywdy. Drugą także sprawę successyi po sw. pamięci j. mc. panu Oleszku, woyskim Włodzimirskim, summy zł. pięć tysięcy, na dobrach krolewskich Wołoszkach y Dubney od Rzeczypospolitey warowaney, między j. mc. panem wojewodą Podlaskim y j. mc. panem Giżyc-kim, chorążym Owruckim, którzy, między sobą de potioritate privilegiorum traktując, successorę jey mość panią Michałową Lubieniecką, burgrabinę Włodzimirską, deprimunt, aby jego kr. mość rozsądzić raczył, instabunt jch mość pp. posłowie. Niezapomną y tego jch mość pp. posłowie, aby honor j. mc. p. Jana Władysława Ochotnickiego, człowieka godnego, jako był zmazany indebite marszalkowską infamią od j. mc. p. Prackiego, sędzica Warszawskiego, tak aby teraz omnium ordinum consensu, przez constitucyą był reintegratus. Wnosił supplicem prozbę j. mc. p. Jerzy Olexycz, obywatel nasz, summa inopia praessus, ktorego dobra Zadnieprskie powtornie do cara j. mc. Moskiewskiego odeszły, aby przy wytowstwie Por-sznie, pode Lwowem leżącym, przez sw. pamięci krola jego mości Jana Kazimirza conferowanym, urodzonego niegdý Borochowskiego, brata rodzonego małżonki onego, przez j. mc. p. Karczewskiego, chorążego Lwowskiego, odebrany, był zachowany secundum liquidum jus z małżonką swoją, instabunt tedy jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem p. Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, aby jch mość pp. posłowie instancyą do j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey wniesli, zeby jego kr. mość szlacheica tego, pod Braitowem wziętego, lat siedmnascie kaydany noszącego, łaską swą panską et munificentia wesprzeć raczył, zachęcając go do dalszych Rzeczypospolitey usług. Instabunt jch mość pp. posłowie y doniosą do wiadomości

Rzeczypospolitey, że j. mc. p. Adam Abramowicz Burczak, mając z woli jch mosciow pp. hetmanow ludzi, pod commendą sobie danych, zasłużył in publicum, że in recompensam z commissiey Lwowskiey naznaczoną j. mc. pewną sumnę, ktora ze skarbu koronnego dotąd niejest effectuata przez zle wydaną assignatią, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby tandem aliquando mógł mieć j. mc. satisfactionem. Acz cała Rzeczpospolita, a osobliwie jego kr. mość p. n. m., ma noticiam wiernosci y życzliwosci przeciwko Rzeczypospolitey j. mc. p. Urbanowicza, jednak aby tem bardziey od jego kr. mosci p. n. m. zalecą jch mość pp. posłowie nasi onego teraz Rzeczypospolitey respectowi. Te tedy artykuły nasze, libertatem communem y prawo pospolite concernentes, y desideria jch mosciom pp. posłom naszym comittimus, oraz fide, honore et conscientia obligujemy, aby przestrzegali, żeby na tym seymie quidquam constitutatur, coby przeciwko prawom y wolnosciom naszym było, a j. mc. panu marszałkowi zlecamy podpisać y do akt grodzkich podać. Działo się we Włodzimirzu, w kościele oycow dominikanow, in loco solito, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инструкции подпис руки маршалковское в тые слова: Roman Lenkiewicz Irohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego. Которая то инструкция, за подавёмъ и прозбою вышпречоного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1682 г., № 1057, л. 1359, № 803.

LXXIX.

Постановленіє кїевськихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвестъ люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы городскаго Овруцкаго регента за ушущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ.

Року тысяча шестъ сотъ осмдесять третего, месеца февраля третего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Демьяномъ Суриномъ, писаромъ земскимъ Киевскимъ, подстаростимъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, *personaliter stanowszy, urodzony jego mosc pan Michał Stawecky, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, oblatę laudum woiewodztwa Kiiowskiego, awthenytyce z xiąg grodzkich Włodzimirskich wydana, per oblatam podał, temi słowy pisana: Wypis z xiąg grodzkich zamku Włodzimirskiego. Roku tysiąc szescset osmdziesiątego wtorego, miesiąca decembra dziewiętnastego dnia. Na urządzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mosci Włodzimirskim, przedemną, Jerzym Michalewiszem, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimirskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi starostinskiemi, personaliter comparens, wielmożny jego mosc pan Roman Lienkiewicz-Ipohorsky, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kijowskiego, laudum, przez ich mosc panow obywatelow tegoż woiewodztwa na seymiku przedseymowym, die decima sexta decembris, in loco solito, w kosciele ich mesciow oycow dominikanow Włodzimirskich odprawiającym się, w rzeczy niżey mianowaney unaniami consensu postanowionę, spisane y ręką swoją podawaiącego, iako marszałka, podpisane dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie maiące: My, dignitarze, obywatele y urzędnicy woiewodztwa Kiiow-*

skiego, zjachawszy na seymik przedseymowy, pro die dicima sexta decembris anno currentis od jego kr. mosci pana naszego miłosciwego złożony, wyprawiwszy posłów na seym, ludzi zacnych, Rzeczpospolitey zasłużonych, dobrze znaiomych, tractuiąc różne materie, woiewodztwu naszemu potrzebne, w jnstructiey wyrażone, uznalismy zgodnie za rzecz barzo potrzebną, abysmy na tym że seymiku y laudum takie postanowili, jakie uchwalamy, naprzod condolemus vicibus woiewodztwa naszego, że świeżo przeszły seymik deputacki zerwał się, na którym materie, do całego woiewodztwa należące, z seymiku przeszłego dependenter miało byc tractowane y continuo-wane, potym, succurendo bono publico, obieramy ich mosciow panow lustratorow, to iest: j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Mikołaiia Skipora y j. mc. pana Alexandra Kozinskiego, upraszaiąc ich mosciow, aby, exemplo drugich woiewodztw, a osobliwie woiewodztwa Wołyńskiego, iako nayprędzey chcieli wszystkie dobra, tak duchowne, iako y krolewskie, zrevidowac y dymy, nie tylko dobrze osiadłe y bogate, ale też y ubogie, y sługi dworskie plebei status connotowac, tego przestrzegaiąc, aby tak włosci krolewskie, iako y duchowne, a w tym y ziemianskie zlustrowali et hoc opus suum gloriosum na seymiku, da Bog, rellationis przywiesc, na którym, da Bog, seymiku tymże ich mosciom p. lustratorom naszym obiecuiemy declarowac pewną quotę zapłaty, teraz upewniaiąc, że daremna nie będzie. Tamże ich mosc przysięge, albo w którym kolwiek grodzie, wykonaią eadem rotha, iako w woiewodztwie Wołyńskim ich mosc panowie lustratorowie praevestiterunt. A że ich mosci panowie poborcowie nasi perceptarza doskonałego miec nie mogą, delaty ogułem na retentorach do grodu podali, według prawa y słusznosci, jużby y za temi dellatami mogli executionem urgere. Jednak injungimus, aby ieszcze na roczkach przypadaiących grodzkich Włodzimirskich delatij, de novo, iako nayporządniey, napisane, przy conclu-ziey roczkow publikowali, a potym ad rigorem in praesenti laudo expressum przystąpili do tego, dokładaiąc, żeby nie gdzie indziej tylko w grodach Owruckim, Żytomirskim grabieże praesentowali ad

hunc modum satisfactionis bono publico in parte onerosum, dla tego invenimus, że u nas wszystkie sądy, tak ziemskie, iako grodzkie, vacant. Tym ze ich mosciom poborcom, pracującym to, iego mosc panu Konstantemu Surynowi, pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, nietylko względem pracy, ale mając ulitowanie nad pogorzeniem iego mosci kilkakrotnym, złotych dwiescie, a j. mc. panu Michałowi Staweckiemu także zł. dwiescie conferujemy. Iesli co iest barzieszy potrzebnego, iako abysmy mieli securitatem bonorum et honorum, ktore w xięgach grodzkich Żytomirskich y Owruckich continentur, a są różne dowody, y że w nich siła fałszow znajduię się, a osobliwie w Owruckich, nie za tych j. mc. panow urzędników grodzkich Owruckich poczynionych, zaczym do reviziey tych xięg na mieyscu niebożczyka iego mosc pana podkomorzego Bracławskiego, j. mc. pana Stanisława Kowalowskiego, łowczego, upraszamy, a na mieyscu j. mc. pana Thomasza Podhorodenskiego, ktory dla zalow swych wielkich tych functiey swoiey expediowac nie mogł, j. mc. pana Piotra z Woynarowey Woynarowskiego, towarzysza roty usarskiey jasniewielmożnego j. mc. pana podskarbiego koronnego, obieramy, conservando ich mosciow panow revisorow, już in opere będących, nempe, j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Theodora Pawsze. Ponieważ acclamatiey dosie była na seymiku przeciwko panu regentowi grodzkiemu Owruckiemu, ratione różnych w xięgach uczynionych mankamentow, tedy to zlecamy iego mosci panu pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, unde dependentia tego regenta debetur, aby, za swoim przyiazdem, onego z urzędu złożywszy, inszego in locum onego substituował. Ktore to laudum, zgodnie uchwalone, aby j. mc. pan marszałek imieniem nas wszystkich do grodu podał, zlecilismy. U tego laudum podpis ręki j. mc. pana marszałka temi słowy: Roman Lenkiewicz Ipehorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego seymiku woiewodztwa Kijowskiego. Ktore to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego iego mosci podawiającego, a za moym urzędowym przyjęciem, do xięg niniejszych jest wpisane. z ktorych y ten wypis pod pieczęcią grodzką Wło-

dzimirską jest wydany. Pisany w zamku Włodzimirskim. Correxii Lebedowicz. У тоє обяты печат grodzka Володимерская естъ притиснена, а подпис руки jeho мосе папа писара тыми словы: Paweł Jozeph Olszewski, pisarz grodzki Włodzimirski. Котораяж то обята, за поданем и прозбою wyszmiанowanego j. мосе родавајасего, а за принятем моим урядовым, до книг нинешних естъ уписаная.

Книга грод. Овруцкая 1683—84 г., № 3211, л. 45 на об.

LXXX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ:

Zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, ut conferant cum statibus Reipublicae, aby przysięga jch mc. pp. deputatow quam strictissime obostrzona była, y sententie jch mosciow aby ad instar seymowych aperta stuba przy stronach były ferowane, y prawo de corruptis et corruptoribus aby poprawiono było w ten sposob, ut tantum corrupti sint punibiles, corruptores aby wolni byli ab omni poena; gdyż obawiając się, ut non puniantur, secretum corruptionis chowac muszą. Jch mc. pp. deputaci, ktorzy lat trzydziestu niemają, aby niemogli w młodszym wieku accedere ad hoc sacrarium sprawedliwosci świętey, gdyż maturescente aetate maturescit et iudicium... J. mc. pan wojewoda ziem Ruskich daje swoje testimonium, iż krwawe torem przodkow naszych kleynota indigenatowey nobilitathey dosługuią się, iako to: j. mc. p. Jan Berenfayer, j. mc. p. Jan Kilow, major, j. mc. p. Jan Berens, j. mc. p. Jakub Berens, j. mc. p. Woratycki, oberszterleytnant, j. mc. p. Knypel, kapitan, j. mc. p. Gęsicki, porucznik j. mc. pana starosty Łuckiego, y rodzonų jch mosci: j. mc. p. Pszczelinski, j. mc. p. Ochocki, jch mc. pp.

Podolskich, dwóch braci, j. mosci pan Jurkiewicz, j. mosc pan Białodowski, aby tedy z łaski j. krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey hoc decore aequalitatis nostra ozdobieni zostali, wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instantią...

Книга прод. Луцк. 1670—98 г., № 2962, л. 110, № 80.

LXXXI.

Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ.

Supplikującym żydom Łuckim na j. mc. panow deputatow woyskowych niedycretiey, iż lubo do wszystkich żydow Wołynskich niewają assignatie, iednak tylko do Łucka przyjeżdżają y szkody in victualibus niemałe czynią; przeto chcąc succurrere onym, constitutie millesimi sexcentesimi sexagesimi primi reassunujemy, oraz insistendo declaratiey j. kr. mc. pana n. m. przez uniwersały im daney stanowimy, aby jch mc. pp. assignatarij nie do jednych miast j. kr. mc. praetendowali sobie wypłacenia assignatiey, ale tam, gdziekolwiek na nieposłusznych żydow pokażą starsi żydzi assignatie, icchac tenebuntur. Jeżeliby zas ich mc. pp. assignatarij mieli declaratiey j. kr. mc. pana n. m., przez uniwersały żydom naszym daney, y tey naszej publiczney uchwale contravenire, tedy eo in passu protestatyą tymże żydom Wołynskim u jas. wielmożnych j. mc. pp. senatorow wejewodztwa naszego y ich mc. pp. starostow lubo tez urzędow grodzkich naznaczamy. Tudzież, aby się jch mc. p. podwowodziowe do jurisdictioney staroscinskiej niemieszali, y to cavemus laudo praesenti.

Книга прод. Луцкая 1683 г., № 2210, л. 548, № 49.

LXXXII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріятелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переноси евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи, постановленій обуздывающихъ своеволие евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Ратзивилль, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго. О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ арианзмъ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ освобожденіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ.

Року тысяча шестсотъ осьмдесятъ второго, месеца декабра шестнадцатога дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, намесникомъ бургграфства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими ста-

постинскими, stanowszy oczywiście, urodzony j. mc. p. Paweł z Lubienia Lubieniecky, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, instrukcją tegoż wojewodztwa Czernihowskiego, zgodnie pisaną y postanowioną, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, jch mosciom pp. posłom, w teyże instrukcicy, niżej inserowaney, wyrażonym, na seym walny Warszawski unanimiter obranym, daną, o czym ta instrukcya, niżej inserowana, szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt niemiejszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszyscy obywatele wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, na scymik przedseymowy, przez uniwersał jego kr. mc. pana naszego miłosciwego na dzień szesnasty miesiąca grudnia w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym wtorym naznaczony, in solitum locum consultationum, do cerkwie katedralney Włodzimirskiej zgromadzeni, zgodnie obrawszy urodzonego j. mc. p. Pawła z Lubienia Lubienieckiego, pisarza ziemskiego Czernihowskiego, za marszałka, przystąpiliśmy do obierania jch mosciow pp. posłów; gdzie zgodnie, nemine contradicente, e medio nostri ludzi godnych, Rzeczypospolitey dobrze zasłużonych, na funkcją poselską na blisko przyszły seym obralimy: wielm. j. mc. p. Alexandra Felicjana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starostę Kleszczelowskiego, urodzonego j. mc. p. Jana Andrzeja Głogowskiego, czesnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Jerzego Woynę Oranskiego, miecznika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Kazimirza z Bobrku Ligenzę, kasztelanica Czernihowskiego, którym takową, od nas zgodnie uchwałąną, daliśmy instrukcją, tak się w sobie mającą: Instrukcya wojewodztwa Czernihowskiego na seym walny Warszawski, przez uniwersał jego kr. mc. na dzień dwudziesty siodmy miesiąca stycznia w roku przyszłym, tysiąc sześćset osmdziesiątym trzecim, złożony, jch mc. pp. posłom wyżey mianowanym dana. Primario, obowiązujemy jch mc. panow posłow naszych, aby należyte jego kr. mości panu naszemu miłosciwemu summa cum reverentia oddali podziękowanie. I jego kr. mc. p. n. m. e culmine supremo suae regiae majestatis, prospiciendo

imminentia in Rempublicam mala pericula, sagaci providentia sua et consilio seym złożyć raczył, o też miłosiwną łaskę jch mość pp. posłowie nasi supplices instabant do majestatu jego kr. mosci, aby hanc fluctuantem maestu periculorum Rempublicam za szczęśliwego panowania swego. et subsequenti tempore raczył in portu felicitatis constituere, do czego adhibere curam jch mość pp. posłowie nasi powinni będą, communicatis cum Republica votis. Zapatrując się na postronne państwa, które już Othomanska Porta po większej części posiadała, to sobie za największy fundament pokoju zakładając osadzenie fortet pogranicznych. A ponieważ już przybliżą się ku stolecznemu Krakowu nieprzyjaciel, tedy osobliwemu staraniu jego kr. mosci y Rzeczypospolitey obronę onego zalecamy, w czym jch mość pp. posłowie procurabunt, aby Rzeczpospolita adinveniat medium, aby praesidium dobre onemu było obmyślane. Wiadoma już jest rzecz, gdy nieprzyjaciel, nad punkta, sine scitu jego kr. mości p. n. m., wtargnął do cudzego państwa przez granice do Korony Polskiej, w czym musi być uraza postronnych panow, y w tem niemienszey trzeba uwagi, aby to in posterum nieponosiła jakiego periculum, starać się jch mość pp. posłowie powinni, aby temu Rzeczpospolita ineat medium. Pogodny mając czas do państwa Moskiewskiego upomnienie się commissyi zjezney, gdy disparitas monarchiey tamtey teraz jest, tedy za słuszną rzecz widzi wojewodztwo nasze, aby jch mość pp. posłowie nasi starali się o wyprawienie jch mosciow pp. commissarzow do Moskwy, jako exules, ażeby mogli za tak szczęśliwą commissyą przyjść do swoich progow. Gdyż nikomu bardziey na tem non incumbit, jako wojewodztwu naszemu, y o to prosić będą, żeby z wojewodztwa naszego commissarz byłznaczony, gdyż niemoże nicht być wiadomszy swojego wojewodztwa, nad obywatela tego wojewodztwa. Poniewaz niemasz nic słuszniejszego nad to, żeby każdy pro meritis juste otrzymał mercedem, tedy powinni się jch mość pp. posłowie namowić, aby wojewodztwa te, które zatrzymują zapłatę, wszystko wypłacili. Widząc, jako Rzeczypospolitey szkodliwa prolongatya seymu, weszła in usum, zdrowia jego kr. mc.

uymuje y fatum Rzeczypospolitey, tedy, według praw y zwyczajow dawnych, aby starali się jch mość pp. posłowie na żadną prolon-gacją niepozwalać. Prowent celny, jako należyty do stołu jego kr. mosci, aby in integro kroła jego mości dochodził, jch mość pp. po-słowie procurabunt. Ponieważ wielm. gospodar Wołoski, in fidem jch mosciow panow hetmanow swoje panstwo porzuciwszy, tu do Pol-ski uszedł, tedy, według assekuraciy tych że jch mosciow pp. het-manow, aby był ukontentowany insimul z inszemi jch mość pany posłami, powinni onemu obmysleć słuszne od Rzeczypospolitey ukont-entowanie. Ponieważ vis et robor zaszczytu Rzeczypospolitey na artyleriey, tedy aby mogła mieć sufficientiam stipendiorum, aby jch mość, ktorzy bona regalia trzymają, quartę należytą do skarbu Rze-czypospolitey oddawali sub poena executionis. Składow winnych, aby żaden protekcyą swoją zasłaniać nieważył się, tylko żeby tam, gdzie należyte składy zostają, one bywały, aby się prowenta jego kr. mosci nieumnieyszały. Diminucya pogłownego żydowskiego żeby nie była per protectiones sprawiedliwą, w tem od jego kr. mosci p. n. m. widzą wojewodztwa animadwersyą y skarbu Rzeczypospo-litey auctionem. Przeto jch mość pp. posłowie podadzą sposob Rze-czypospolitey stanom, żeby wszędzie lustracya głów żydowskich per deputatos z każdego wojewodztwa, tak w Litwie, jako y w Koronie, była, y według tey lustracyi, na przyszły seym, pod przysięgami zlustrowawszy, przez seymiki deferent, według ktorzych napotem aby wydawali. O swawoli żydowskiey reassumować constitucye, iżeby ad executionem przywodzili wszędzie starostowie, grody, ich ziemstwa y urzędy mieyskie, sub poenis ad cuiusvis instantiam. Świątobliwe dzieło y staranie jego kr. mosci p. n. m. in promovenda unione sancta romana niepodoba się xiędzu jego mosci episkopowi Łuckiemu, jednemu już tylko disunitowi, kiedy monastyrzy dziedzicom odeymuje uniackie y collatie po Wołyniu, a zatem piis intentionibus jego kr. mosci y Rzeczypospolitey opponit se obicem, starać się jch mość pp. posłowie, żeby constitucyą o niewyieżdżaniu za granicę religiey graeko-ruskiey, y drugą Grodzieńską, racione fori między unitami y

disunitami panowie, y aby disunitus episcopus w collacye niewdzierał się katolikom, ale libere dispositioni ad melius esse dziedzicom służyli jurā patronatus poenis o cortesanach subjacent et serio promovebunt. Zelum jas. przewielebnego j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episcopa Włodzimirskiego, in augenda et multiplicanda unione cum sancta ecclesia romana, a osobliwie sprawę cum disunitis w cerkwie Drohickiey respectowi jego kr. mosci, aby quam citius confirmowana była, recommendabunt jch mość pp. posłowie. Dobra episcopiey Włodzimirskiey y Brzeskiey, ponieważ są desolowane przez przechody woysk koronnych y Wiel. X. Lit., jako y Pruskich, powinni upraszać jch mość pp. posłowie, aby in recompensam tey desolacye uwolnione były od przyszłych podatkow. O tem też adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi providebuntque securitatem, iż xięże jego mość kurfistrz, wkroczywszy in connubium z xiężniczką jey mość Radziwiłówną, extra mentem Rzeczypospolitey y opiekunow iey, wystawuje wiele fortec y one osadza fortissimis praesidiis w Wiel. X. Lit. y w Koronie, w czym aby Rzeczypospolitey occurreret huic periculo, osobliwie temu, żeby dobra Radziwiłowskie successoribus, civibus patriae nostrae, były przysądzone, a xiężniczka iey mość sola date contentowała się. A że statum Rzeczypospolitey mieszać zwykły interessa postronnych panow, aby ministri externorum principum arceantur ab activitate, nieustąpią tego ich mość pp. posłowie nasi. Aequalitas praw Wiel. X. Lit. (quoniam eodem na seymach gaudent) aby była z prawami koronnemi y Wołyńskiem per constitutionem warowana, obywatele, do Korony należące, proszą co serio ich mość pp. posłowie promovebunt y na żadne desideria Wiel. X. Lit. niepozwołą, gdy ten punkt niestanie. Szkody Litewskie woiewodztwu Wołyńskiemu tak wielkie, commissyami seymowemi warowane, dotąd skutku niebiorą, obywatele też naszego woiewodztwa, mając swoje na Wołyuiu de reclinatorio coeli possesseye, a potych eadem navi navigant y nieukontentowani, w tem punkcie ich mość pp. posłowie z posłami woiewodztwa Wołyńskiego znosić się będą powinni et ad invicem szkody windikować, przychy-

lając się do constitucyey y declaracyey woiewodztwa Wołyńskiego seymow przeszłych, y lubo niektore stanęły decreta satisfakcyey, jednak odesłane są do seymu, aby była w tem satisfactia iniuriatis, y ante omnia umowić się powinni ich mość pp. posłowie y nidoczego nie przystępować. Summa dostoyna na seym Grodziński od cara jego mosci Moskiewskiego przywieziona nam exulibus, a że niemamy słuszney informacyi, gdzie się obrociła, ponieważ armistitium stanęło na lat drugie trzynastie z carem jego moscią. A że ta summa za nasze dobra należąca, supplikować do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby z tey summy był respekt na nas, ponieważ nas nie niedoszło z seymu Grodzińskiego. Także iż starostwo Krosnienskie ex gratia principis już odeszło, prosić jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby recompensa była hyberna też Krosnienska, ktore mere na wojewodztwo nasze należy, y niebyła w kompucie woyska naznaczona, aby znowu nam była przywrocona. Partikularze jedne iusz od nas odeszli, a drugich dotąd niemożemy odebrać, w czym krola jego mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey łaskę miała być nagroda, ktorey nieotrzymaliśmy. O to wszystko jch mość pp. posłowie, jako od nas, exulow, mają upraszać y ni do czego nieprzystępować. Ponieważ przez rozerwanie przeszłego seymu Warszawskiego j. mc. p. podskarbi koronny non praestitit sufficientiam calculi z skarbu Rzeczypospolitey, temu teraz prospicient jch mość pp. posłowie, aby dosyć uczynił. Że Międzyboż włósciami y intratami dla zaszczytu oyczyzny całej jest Turkom oddany, w recompensę tego adinveniat Rzeczypospolitey modum, aby jas. wielm. j. mc. p. marszałek nadworny, hetman polny koronny, od Rzeczypospolitey był ukontentowany. Ponieważ, dla bezpieczeństwa miasta Lwowa, j. mc. p. marszałek nadworny koronny zamek swym kosztem restauruje y nie mało pieniędzy na to łoży, słuszna rzecz, aby Rzeczypospolita dała j. mc. assekuracyą pewney nagrody, domowię się j. mc. pp. posłowie. Desiderium j. mc. p. wojewodzica Bełżkiego, ponieważ także Jazłowiec odszedł do nieprzyziacela przy rozgraniczeniu, tedy y w tem instabunt jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rze-

czypospolitey, aby był jego mość ukontentowany. Zachęcając w dalszy czas do usługi Rzeczypospolitey jas. wielm. j. mc. p. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, ochotę, widząc jego mosci jasne merita, ktore od młodości lat, osobliwie teraz, przy commissyach y rozgraniczeniu z Turczyнем Rzeczypospolitey, wyswiadczał, y lubo jego mość ma summę, liquidowaną za straty swoje, przy summach jch mosciow pp. hetmanow koronnych, chociaź nie tak, jakoby należało, niedoszło jego mości, tedy aby skarb koronny sine mora wypłacił, uti benemerito, instabunt jch mość pp. posłowie nasi serio. Zalecamy też y to staraniu jch mosciow pp. posłów naszych, aby wojewodztwo nasze non patiatur injuriarum od innych wojewodztw, a osobliwie koronnych w trybunale, gaudeatque eodem privilegio, jako inne wojewodztwa, żeby sprawy niemiescili się w niem inszych wojewodztw sub invaliditate decretorum; także sprawy wojewodztw Kijowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego niewchodziły w koronne registra. To też adimpleant jch mość pp. posłowie nasi, aby jch mość pp. duchowni niebyli obierani deputatami, aż w lat cztery, jako y swieccy. Mieszczanie krolewscy, według dawnych praw, tak w elekcyach burmistrzow, jako y w inszych powinnościach, z władzy jas. wielm. j. mc. p. wojewody Krakowskiego wymyslnym niewyłamowały się sposobem. Lubo to constitucyami jest warowano de vocatione osobliwie et registro arianizmi Grodzką et cum poena nawet na prokuratorow, nihilominus per contemptum juris abusus dzieje się, niesprawiedliwym swoim dufając sposobom, siła osob in re spirituali et catholica sub specie arianismi pocondemuowano; takie condemnaty aby per constitutionem zniesione byli. Instabunt też jch mość pp. posłowie za jego moscią panem Godlewskim, chorążym Czernihowskim, do Rzeczypospolitey, aby za zasługi jego na dobrach krolewszczyznach, aby miał in futurum nagrodę zasług swoich, ponieważ te niewielkie dobra za summę swoją pokupił, żeby to, co za co dał y łożył, przyznano było. A że jest okrzywdzony tenże j. mc. p. chorąży przez niepilność jurystow, tedy mu aby wolno podnieść swego aktoratu s principałami swemi, pro-

mowebunt jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem panem Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, ut instent jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby szlachcica tego, pod Brahiłowem wziętego, kaydany lat siedmnascie niosącego, jego kr. mość łaską swą pańska et munificentia wesprzeć raczył. Mając w kon-sideracyi znaczne w oyczyźnie naszey merita wielm. j. mc. p. Alex-andra Feliciana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, sta-rosty Kleszczelowskiego, ktorego nie bez znaczney straty substan-ciey swoiey, aby w respekcie y łasce jego kr. mości y Rzeczypos-politey zostawał, osobliwie że ma na starostwie Kleszczelowskim przez dekreta kommissiey Lwowskiey y Radomskiey, summę dwa-nascie tysięcy przysądzoną y przez assignacye wypłaconą, transfu-zyą na się otrzymaną, aby ta summa na temże starostwie przez constitucyą była approbowana, o co się mają jch mość pp. posłowie domowić y przytem stawać. Że dotąd instancya niewzięła effectu za i. mc. p. Łukaszem Werkijem Oleszkowskim, stolnikiem Czernihow-skim, wniesiona, wojewodztwa tego bene merito, za straconą sub-stancyą y skałeczenie od nieprzyjaciela, aby słuszną odniósł conso-lacyą, instabunt jch mość pp. posłowie. Sprawa jch mosciow pp. Michała y Marka z Lubenca Lubienieckich, braci rodzonych, o suc-cessiey po rodzonym jch mosci sławney pamięci Gabryelu Lubieniec-kim o summę trzydziestu tysięcy na pewnych dobrach xięcia j. mc. sławney pamięci Bogusława Radziwiłła, cum evictione super omni-bus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey od samego xięcia j. mc. wysz mianowanego zapisaną y assecurowaną, serio promovebunt jch mość pp. posłowie, ktorym to zlecamy, aby provideant, żeby w tak wielkicy od tak dawnego czasu nieponosili krzywdy. Instabunt też jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby sprawa successorow sławney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, o summę pięć ty-tięcy zł. pols., za znaczne zasługi od całej Rzeczypospolitey na dobrach jego kr. mosci Wołoszkach y Dubnie zapisaną, była sąd-zona, jako nayprędzey, wprzod dobra, komu były przysądzone, aż

summa będzie wprzod successoribus zapłacona. Jako rzecz słuszną afflicto porrigere manum, tak y potrzebna, aby potentiores non opprimant fortiores niższej substancyi szlachty, słuszną, aby jch mc. pp. posłowie wniesli za jego moscią p. Jerzym Boguszewskim, miecznikiem Smolenskim, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey instancją, ponieważ jest oppressus y z substanciey wyzuty przez jas. wielm. j. mc. Piasoczyńskiego, kasztelana Brzescianskiego, privata autoritate, aby gaudeat swoją należytą substancją. Dwor j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, wespół z ogrodem, na Podwału w mieście Włodzimirzu będący, aby consensa jego kr. mosci et totios Reipublicae per constitutionem od mieyskich y żołnierskich exakciey był libertowany. Zasługi j. mc. p. Kowalewskiego, jako są nietayne całej Rzeczypospolitey, aby były zapłacone, instabunt jch mość pp. posłowie. Wiedząc, iż j. mc. p. Bogusz, podstoli Nowogrodzki, ma wielką ruinę w lasach od woyska, pod Tręmbowlą stojącego, instabunt jch mość pp. posłowie, aby była jego mosci recompensa. Ktore puncta, wysz opisane, unanimiter postanowione, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, obligando onych fide, honore et conscientia, aby z gornemi wojewodztwy we wszem zgodzali się, et animadvertant, ne quid primo na tem seymie prawom y wolnosciom naszym contrarii constituatur, y one jego mosci p. marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta castrensia podać zleciliśmy. Actum we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney Włodzimirskiej, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инструцїє подпису руки маршалковское в тые слова: Paweł z Lubenca Lubieniecki, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ пинешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимір. 1682 г., № 1057, л. 1351., № 801.

LXXXIII.

Инструкція кievських дворянъ посламъ, отправленнмъ къ великому коронному гетману, отъ 26 iюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоа имѣнній шляхетскихъ дворянъ.

Року тысяча шестьсотъ осмдесять четвертого, месеца iюня двадцеть шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Jerzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzyc y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, instrukcją tegoż wojewodztwa Kiiowskiego jch mc. pp. posłom, e medio sui do jas. wielm. j. mc. pana wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, daną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieysznych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instruktia jch mc. panom Jerzemu z Szpanowa Czaplicowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Piotrowi z Woynarowey Woynarowskiemu, łowczycowi Owruckiemu, posłom, do j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, dana, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. Gdy na cały swiat diffusa est przestranney sławy, odwag dzielnych, waluznych czynow j. mc. p. hetmana, naszego wielce mosciowego pana, magnitudo, y naszemu nie jest tayno wojewodztwu. Więc przy oddaniu nayniższych pełnych życziwosci obserwantij, opowiedzą jch mc. pp. posłowie affekt nas w tymże, iako j. kr. mc. pan n. m. wojewodztwo nasze supremum veneratur caput y wierne zasyła poddanstwo, tak y j. mc. pana hetmana, naszego wielce milosciwego pana, w dzielności y nieporownaney zawsze prudenciey kładzie secundum, y czy-*

nić będą apprekatie, aby Niebieski Hetman woli swoiey y boskiey ordynanssem ex re oyczyzny naszey pozwolił j. mc. n. w. m. panu zdrowia dobrego, annorum longitudinem y nieustawających ad votum triumphow. A że stosując się do declarathey na swiezo przeszłym seymie Warszawskim jch mc. panow posłow naszych, na wypłacenie dwuuastu tysięcy daney, uchwalilismy pięcioro podymnego in exolutionem zasług chorągwi lekkiey j. mc. pana krayczego koronnego, przeto, gdy j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, wojewodztwo nasze za osobliwego miało sobie y znało zawsze protektora, aby y teraz in ordine wydawania tego podatku niemiało od przechodzących panow żołnierzow praepedithey, nisko expetent jch mc. pp. posłowie nasi, dufając że wojewodztwo nasze votorum suorun odbierze contentice. Wielkie y w tym cierpi wojewodztwo nasze detrimentum, że kozacy, ad obsequium Rzeczypospolitey gromadząc się, dobra nasze aggrawant y prywatné w niektorych mieyscach czynili sobie exactie, zaczym, aby więcey nieważyli się tey licenthey, upraszać będą demississime jch mc. pp. posłowie j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, y żeby onych obesać uniwersałem swoim y list do hetmana onych osobliwy pisać raczył y, iako nayskuteczniey, z j. kr. mosci pana n. m. conferował, żeby przynamniey dobra nasze ziemskie od kozackich stanowisk y exacty były wolne, popolitit veneratione, upraszac będą. Tę tedy instrukcyą ad acta podać y ręką swą podpisać j. mc. panu marszałkowi naszemu commisimus. Datt. we Włodzimirzu, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. У тое инструкцией подьпись руки маршалковское теми слови: Jerzy Czaplíc z Szpanowa, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжь то инструкция, за поданемъ и прозьбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ прииятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписана

Книга прод. Владимир. 1684 г., № 1060, л. 1008, № 123.

LXXXIV.

Изъ постановленія волинскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей.

Annuedo supplicationibus Tatarow z miasta Ostroga, do dal-szey onych ku Rzeczypospolitey Polskiej zachęcając przysługi, ulicę jch wszystkę, w Ostrogu będącą, od wszelakich uwolniamy podatkow, według przywilejow dawnych y prawa im służącego, in toto onych zachowując. Z Rozważa iednak części pewney, do Tatarow należącej, ciż Tatarowie od poddanstwa contributie płacic powinni. Eodem libertationis jure podatkow ulica w Ostrogu, nazywaiąca się Kalicka, gaudere powinna et ad contribuendum non obligatur. Dworek dziedziczny jch mc. pp. Lesznickich, w Krzemiencu będący, także dwor, tamże będący, j. mc. p. Kopystynskiego aby ab hinc od publicznych wolni byli podatkow, miec chcemy przy prawach, o conflagratiach opisanym, j. mc. p. Samuela Lesznickiego w Leszney, in toto zachowując, od następujących czopowego y szeleżnego uwolniamy podatkow praesenti consensu... Wołosza w Peremiłowce zostająca, iako żołnierze y cudzoziemcy eodem libertatis privilegio od wszelakich podatkow gaudeant, iako y Tatarowie Ostrogscy, ponieważ in servitio Reipublicae zostają. Słuszny mając wzgląd na katedrę Łucką ritus graecij. wielm. j. mc. xięcia episcopa Łuckiego, niedawno zgorrałą, gdzie y xięgi ziemskie powiatu Łuckiego swoje, za pozwoleniem xięcia j. mosci, mają pozitią, na restauratią teyże katedry naznaczamy zł. trzysta z podatku czopowego, ktore j. mc. xięciu episkopowi, iako nayprędzey, exolvere tenebitur. W osobliwym miasto j. kr. mosci Luck, metropolim wojewodztwa neszego, mając respekcie, pod ten terazniejszy czas in proximo periculo od nieprzyziaciela Krzyża Świętego zostające, żebyśmy mu aliqua ex parte refortificando succurrere mogli, dla tego na potrzeby fortificationis tysiąc pięćset złotych communi consensu wszystkich nas naznaczamy, a to z podatku

szelężnego... Arsiczym, wies dzidziezna j. mc. pana wojewody Bra-
cławskiego, a j. mc. panu Woyciechowi Krzyszkowskiemu, woyskiemu
Włodzimirskiemu, dożywotnim prawem częśc teyże wsi służąca, którą
z dopuszczenia Bożego niestychana y nigdy niewidana burza fundi-
tus zruynowała, dwor z szczętem wywrociła y samego j. mc. pana
Mikołaja Kozinskiego, dzierżawcę na ten czas, o smierc przyprawiła
w roku tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, dnia trzynastego augu-
sti od podatkow uchwalonych wolno zostawac ma, według prawa, de
conflagratis opisanego. Ciż zas poddani, ktorych ta plaga nie doszła,
do skarbu, według dawnych kwitow, podatki wypłacac tenebuntur....
Indebitam a prawie juri communi rebellem miasta Zbaraża ganiąc
temeritatem, także Woli Żałozieckiey, iako y wsi, do Zbaraża y Ża-
łozic należących, że niepoiednokroc uchwale wojewodztwa Wołyńskiego
same jedne na Wołyniu sprzeciwiwszy się, lustrowac się niedopusz-
czali, gdzie rigorose na miastach y wsiach pomienionych ex instan-
tie jch mc. pp. poborcow stanęły convictiones, przeto publico con-
gressu nostro nemine contradicente namowiamy y postanowiamy,
aby jch mc. pp. lustratorowie Krzemienieccy duo sine unus przy jch
mc. panach exactorach, do tegoż miasta Zbaraża y Żałoziec cum
attinentiis ziachawszy, one fidelissimie lustrowali; po ktorey lustra-
tiew uno eodemque instanti jch mc. pp. exactores, za otrzymanemi
condemnatami, cum officio castrensi vel uno ex officialibus, retent
swoich dobierac powinni. Tey zas rewiziey miasto Zbaraż y Żałosce
y wsi, do nich należące, impugnare niemają y niebędą powinni sub
poena peculatus et approbatione omnium condemnationum et proces-
sum anteriorum...

Книга прод. Лувр. 1684 г., № 2211, л. 256, № 50.

LXXXV.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ отъ 26 сентябрю 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарарность кїевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кїевскими урядниками обязанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройкы школы.

Року тысяча шестеотъ осмдесять четвертого, месяца сентябрю тринадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Яномъ з Войнаровое Войнаровскимъ, ловчимъ Овруцкимъ, подстаростимъ кгородскимъ Володимерскимъ, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa na seymiku, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. wydanym y continuującym się, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, przez jeh mc. pp. obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się, roku miesiāca y dnia, wyżey na akcie mianowanych, zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mając: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko koło rycerskie wojewodztwa Kiiowskiego, stosując się do laudum anni praesentis millesimi sexcentesimali octuagesimi quarti, die dwudziestego szostego junij, za uniwersałem od j. kr. mc. p. n. m. złożonym y szczęśliwie skonczonym, napisanego, przez ktore nazajutrz po seymiku electionis deputatow na trybunał koronny, to jest, dnia dzisiejszego dwunastego septembris o podatkach et de aliis omnibus occurrentiis, bonum commune wojewodztwa naszego respicientibus, seymik sobie in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, conserwowalismy y*

naznaczyli zgromadzenie, takową około dobra pospolitego wojewodztwa naszego uczyniliśmy uchwałą. A naprzód winny j. kr. mc. p. n. m. za wdzięcznie oycowskim sercem jch mc. pp. posłów naszych, z przeszłego seymiku wyprawionych, przyięcie, oddawszy podziękowania trybut, że to u was alto recondimus pectore, powtornie teraz uprosiliśmy do j. kr. mc. pana n. m. jch mc. panów posłów z między siebie, to jest, wielmożnych jch mc. panów: Marciana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, Franciszka Potockiego, starostę Owruckiego, y urodzonych jch mc. panów Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodziego generału wojewodztwa Kiiowskiego, którzy jch mość, według instrukcicy sobie daney, wszystko pro solita prudentia et activitate majestati j. kr. mc. panu n. m. pokornie doniosą, tych że jch mc. pp. posłów wysz pomienionych uprosiliśmy y do jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanów obojga narodów, aby o to, cokolwiek ex re et commode wojewodztwa naszego być może, przy powinszowaniu wszelkich szczęśliwosci y successow, oraz y doniosłszy nasze braterskie jch mc. panom naszym usługi, serio expostulowali, a mianowicie, ut praevideant jch mc. nasi m. panowie ex efficio suo securitati wojewodztwa naszego od szyrzącey się swawoli kozackiey y buntow między poddanemi naszemi, przez p. Mirona, hetmana nakaznego Zaporozkiego, wszczętych. Podatek pięciorga podymnego, na przeszłym seymiku uchwalony, in complementum summy dwunastu tysięcy złotych, per declarationem na seymie przeszłym na zapłatę woysku przez jch mc. pp. posłów naszych postąpioney, aby diminutia w nim niebyła sine abjuratis, wydawać do rąk jch mc. pp. poborców, według przeszłych kwitów, deklarujemy. Że zas ze wsi szlacheckich od poddanych, podniami mieszkających, iako to: Kobyлина, Hossowa, Lewkowców, Hejewców y inszych wszystkich, w przeszłym laudum pomienionych, hucusque niejest dawany żaden podatek, ani lustracya odprawiona, przeto do zlustrowania w tych pomienionych wsiach szlacheckich chłopów y tych, którzy tytułami słacheckimi zaszczy-

cają się, a nie są niemi, uprosilismy za lustratorow urodzonego jch mc. pp.: Michała Staweckiego, podstaroskiego grodzkiego Owruckiego, Marciana Suryna y Marka Skuratowskiego, ktorzy, jch mość na roczkach blisko przyszłych Kiiowskich, w Owruczym sądzie się mających, lub też w grodzie Owruckim, przysiǳszy na tę swoję funkcję (procz j. mc. p. Staweckiego, który już przedtym przysiǳł), fidelissime tę odprawią lustratią, iąk nayprędzey, unios absentia non observante, po ktorey expedyowaney, jch mc. pp. exactorowie, podatek ten pięciorga podymnego wespoł, iako y z całego wojewodztwa, wybrawszy, na przyszłym, da Bog, seymiku przedseymowym in praesentia wielm. j. mc. podkomorzego y komisarza naszego super realitatem exactionis suae przysiǳną y doskonały uczynią rachunek. Jeżeliby zas ktory w pomienionych wsiach z jch mc. panow szlachty miał chłopa, pod sobą siedzącego, albo tytułem szlacheckim niesłusnie zasłaniającego się, utają, taki każdy ad instantiam cujusvis na sądy grodzkie Kiiowskie pozwany grzywien dwiescie parti et iudicio per medium, za dowiedzeniem sobie zapłacić powinien będzie. Podatek szelężnego ieszcze ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo w administracyą jch mc. panu Stanisławowi Kowalowskiemu, Łowczemu Kiiowskiemu, in vim satisfactionis długu, temuż j. mosci od wojewodztwa winnego, tysiąca złotych et aliorum za koszty y fatygi, pro bono publico wojewodztwa łożone, iż dotąd szczegolnie tylko złotych osmset, iako j. mość registrem et bona conscientia publicato in medio nostri comprobavit, quantitatem wyniosł, y do rąk j. mosci dostał się, a to dla tego, iż potior pars wojewodztwa niewyprawiła go, przeto aby succollatorowi jego mosci, to iest, j. mc. panowie Samuela Wyszkwowskiego, Adama Korczewskiego y Władysława Branskiego, ktorzy, super realitatem dobierania tego podatku przysiǳszy na seymiku przedseymowym, mają, in praesentia j. mc. p. komisarza, na wszystkich miejscach, gdziekolwiek przez te lata nie wydany y zatrzymany podatek, sine aggravatione iednak et extorsione, wybierali, y do rąk tegoż j. mc. p. Kowalowskiego, Łowczego Kiiowskiego, iako administratora, mając od jch mosciow

wszystkich dependentiã ad juvali, co mają jch mość exequi, iako nayprzędzey, aby summa zł. trzy tysiące, którą j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, vigore pomienionego długu y wszystkich generaliter pretensij, do wojewodztwa mianych, teraz specifice naznaczamy, przez nich wyptacona była. Czego zas in complemeutum tey summy trzech tysięcy zł. przeszłe y teraznieysze, co go dobierac j. mc. p. administrator nasz z jch mc. p. succollatorami swemi będzie niedostawło by, to, przez tych że jch mc. pp. succollatorow, j. mc. p. administrator z przyszłego a prima octobris zaczynającego się (non derogando declarowanym także summam od wojewodztwa wielm. j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, j. mc. p. Woynarowskiemu, obranemu teraz sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, y innym jch mosciom do tegoż podatku odesłanym) szelężnego wybrac sobie mają. Dla czego samegoż j. mc. p. łowczego Kiiowskiego uprosilimy y pomienionych jch mc. pp. succollatorow przed wykonaniem przysięgi naznaczylimy do wybierania nowego szelężnego, a prima octobris in anno praesenti zacząc się, o tym że dniu y czazie w roku przyszłym, da Bog, konczyc się mają iego, ktore takim ma bydz w całym wojewodztwie przez jch mosciow wybierane sposobem: naprzod od kotła szlacheckiego, z ktorego pożytku żadnego, procz domowey potrzeby, szlachcic niema, po złotemu iednemu; od tych zas kotłów szlacheckich, z ktorych swoje własne szynki jch mosc pp. szlachta dają na korczy, od każdego kotła złot. trzy; od arendarskich po małych miasteczkach y wsiach od każdego po złot. cztery; po miastach zas większych, kędy targi y jarmarki bywają, po zł. sześć; od przywoznych gorzałek z Zadniepru y z inszych mieysc, procz prawdziwych szlacheckich, od każdej kufy po zł. sześć; według tego tedy formularza sprawic się j. mc. p. administrator z jch mc. pany succollatorami swemi przez rok cały powinni będą; ktorym solarium, to iest, po groszu od złotego y kwitowe generaliter zewsząd rowne po puł złotego od kwitu naznaczamy. A żeby się doskonaley w tym podatku wojewodztwo informowało, tedy na przyszłym seymiku przedseymowym j. mc. p. administrator sam dosko-

nały registr, tak przeszłym od początku tey exactiey swey, iako też y przyszłej, ab octobre zaczynającey się, et bona conscientia, słownie, sine juramento, comprobabit, a jch mc. pp. succollectorowie corporaliter realitatem exactionis suae poprzysięgą. J. mc. pan Jan Trypolski, miecznik Licki, w declarowaney od wojewodztwa ratione Jwanowicz, z ktorych miała rodzonemu j. mosci, to iest, s. p. j. mc. panu Mikołajowi Trypolskiemu, pisarzowi grodzkiemu Kiiowskiemu, sors cedere pretensiey, że dotąd nie jest ukontentowany, na przeszłym, da Bog, seymiku przedseymowym obmyslic ukontentowania jego mc. obiecujemy. Za osobliwą poczytają szczęśliwość, że po tak długiey sprawiedliwosci g. w wojewodztwie naszym odwołce przez lat blisko czterdziesci, inhaerendo constituciey seymu przeszłego Warszawskiego, tysiąc sześćset osmdziesiat trzeciego roku skonczonego, jsn. wielm. j. mc. p. Marcin na Kontach Kontski, wojewoda generał ziem naszych Kiiowskich, nasz wielce mił. pan, redivivam c ruderibus silentii, chce miec teraz iey faciem, kiedy nietylko jch mc. pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich, to iest, j. mc. p. Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzim, j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędzią, y j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, pisarza, naznaczył y, dla wykonania super officium suum przysięgi, na seymik terazniejszy nasz odesłał; którą bonis avibus et auspiciis felicibus nominis j. mc. pana wojewody, n. mc. pana, w kole braterskim przed nami jch mość wykonali, ale też, accelerando justitiam et injuriatis braciey aperiendo asyllum, innotescentiae swoje na dzień inchoatuey sądow grodzkich Kiiowskich przez jch mosciow viesima octava septembris do grodow należnych wydał był, za co jch mc. pp. posłowie, do j. kr. mc. pana n. m. teraz destinowani, tamże jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Kiiowskiemu, naszemu w. mc. panu, debitas referent gratias y o dalsze koła dobra wojewodztwa naszego pieczałowanie prosic będą. Że iednak częścią dla terazniejszych seymikow naszych, a bardziey dla wakującego grodu Owruckiego y zawartych xiąg, że po resignatuey starostwa Owruc-

kiego sobie wielm. j. mc. p. Franciszek Potoćki, starosta Owrucki, z jch mc. panami urzędnikami swemi grodziami Owruckimi, dopiero także wykonał przysięgie, gwoli czemu na sądy pomienione grodzkie Kiiowskie, w Owruczym zacząć się mające, pro termino praefixo innotescentiam j. mc. wojewody Kijowskiego, n. mc. pana, wczesnie relacyi pozapisywać niemogli, przeto communi voto uprosilismy jch mosciow pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich wysz naznaczonych, aby, iako jurati już officiales, wygadząc publiczney jch mc. pp. obywatelow naszych w tym przez swoje uniwersały roczkow inchoatją przyszłych Kijowskich, do dnia piątego pazdziernika odroczyli. A interea wielm j. mc. p. starosta Owrucki dla otwarcia actorum y suscepty jch mc. pp. urzędnikow swoich, z pieczęcią swą grodzką, aby zesłał do Owrucza, wczesnie prosimy, na który czas wysz r. e. czony, to iest, pro die quinta octobris, wszyscy jch mość injurati, w sądach grodzkich Kiiowskich sprawy swoje mający, comparebunt. Przez dotknięcie ręki Boskiej ogniem monastera Owruckiego, w którym złożone xięgi grodzkie Owruckie nuperrime pogorzały, tylko cos niewiele ich zostało, aby y ta reszta w słusznym była opatrzeniu y wiadomosci wojewodztwa, naznaczamy do rewisicy ich urodzonych jch mc. panow Jana Woynarowskiego, sędziego teraz obranego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Michała Staweckiego, podstarosciego grodzkiego Owruckiego, y j. mc. p. Theodora Pawsze, którzy jch mość, absentia unius vel duorum non obstante, reszta pomienionych xiąg grodzkich Owruckich dostatecznie z inventowawszy et ad acta per oblatam inventarz ich podawszy, do rąk wielm. j. mc. p. starosty Owruckiego albo urzędu j. mc. oddadzą. Ad suplicem scibellis(?) jch mc. oycow jezuitow collegium Owruckiego, którzy ob iniquiam et dosolationem dobr swoich, fundacye Xawerowskiej podległych, hucusque na placu wydzielonym sobie w zamku Owruckim, per constitutionem et lauda nostra pozwolonym, niemcgąc pobudować wczesnego aedificium, w którym by nietylko religiosae professionis suae iakążkolwiek miec mogli commoditatem, ale też y młodzi szlacheckiey

dawac institutionem, inclinando nostros animos et voto zł. cztery-
rysta, lub z podymnego pięciorga exactiey j. mc. p. Trypolskiego,
lub też z szezęznego naznaczamy, co jch mc. pp. exactorowie oboyga
tych podatkw wypłacić, iako nayprzędzey, będą powinni. Jch mos-
ciom oycow dominikanom Włodzimirskim, ktorych często consulta-
tionibus nostris incommodujemy locum, Deo sacrum, y samych jch
mosciow osoby, in vim gratitudinis zł. sto naznaczamy. J. mc. panu
Marcinowi Surynowi in vim solaryi za wybieranie podymnego dwoyga,
tak iako y drugim collegom jego mosci, złotych dwiescie naznaczamy.
Ktore to zgodnie umowiono laudum nasze dla większey pewnosci j.
mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, podpisem ręki
stwierdzoney, do akt grodzkich Włodzimirskich per oblatam podać
zleciłismy. Datt. in loco consultationum nostrorum solito, w kosciele
oycow dominikanow, dnia dwunastego septembra, anno millesimo
sexcentesimo octuagesimo quarto. У того лавдუმъ подѣпись руки
маршалковское в тые слова: Дымитр Ноловински, marszałek koła
rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котороежъ то лавѣдумъ, за
поданемъ и прозбою вышъ речное особы подавающее, а за моимъ
урядовымъ принятем, до книгъ нинешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1684 г., № 1060, .г. 1098, № 183.

LXXXVI.

Изъ инструкциі волянскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ
устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла.

Osobliwe inszych wojewodztw uważając w tym commodum,
ktore u siebie pocztę ordinaryną mają, przeto, chcąc y w siebie
mieć takowęż wygodę, uchwalamy na zawsze podobnym że sposobem
poczte, ktora aby z Łucka do Zamoscia na wszelkie insze z tam-
tąd idące expedicye, publiczne y prywatne, z woiewodztwa naszego

kożdego tygodnia odwoziła y, nazad kożdego tygodnia także powracając, w Łucku stawała, na co quote roczną na przyszłym, da Bog, seymiku z czopowego lubo szelężnego podatku umowic będziem powinni y wszystkie circumstancye do poczty należące providebimus... Respectuiąc na suplike pogorzałych żydow Łokackich y niemałe szkody w niektórych budynkach y winnicach, przez nichze poniosłych, podatek szelężny y czopowy na lat cztery, według prawa zachowuiąc, uwalniamy. Potrzebną też in futurum y namowioną ad praesens rothę przysięgi ex communi sensu w tesz laudum, temi napisaną słowy, wpisuiem: Ja, n., przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętey jedynemu, iż ja, będąc obranym posłem, dobro pospolite woiewodztwa mego Wołyńskiego promowowac będę o konstytucye woysk w woiewodztwie ante omnia pod starą laską marszałkowską, do niczego nie przystępując; jch moc panow hetmanow oboyga narodow, ratione stanowisk sądu y satisfakcyey stojących chorągwi, upomnie się, szkod, od woyska Wilk. Xięst. Litewskiego od roku tysiąc szescset siedmdziesiąt piątego aż dotąd poczynionych, y executyey prawa, o kommissyey wojewodztwa Wołyńskiego napisanego, popierac nie opuszczę; o prawo względem consistencyey, na potym aby w dobrach ziemskich tego wojewodztwa nigdy niebywały, usiłowac y starac się będę; corrupcyą żadną albo obietnicą oney in futurum, ani iakowę boiaznię wodzic się mam; po przywiedzeniu zas do skutku praw naszego wojewodztwa y satisfakcyey bonum publicum całej Rzeczypospolitey bez prywat własnych tractowac będę, na seymie od początku do konkluzyey, wyiąwszy verum infirmitatem et praegnantem legalitatem, rezydowac będę; tak mi, Panie Boże, dopomoż y męka Jego święta...

Книга прод. Луцкая 1688 г., № 2216, г. 14, № 9.

LXXXVII.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1688 г. О недоволоеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отагощать торговлю налогами, Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатъ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу.

Słobody, ad repressionem dobr szlacheckich wymyslone per haeredes et possessores w naszym wojewodztwie, iako to: Korczyk, miasteczko w powiecie Krzemienieckim, Połonne Wielkie y insze wszelkie, aby były zniesione per legem... Lubo dawne prawa o mytach y cłach napisane są, iednak iż niektorzy panowie possessorowie y w miastach legibus abutuntur, poddanych naszych extorsyami od wozow zbytnie przez arendarzow swoich depactuią y dla prywat swoich miary cechowaney wydawac potrzebującym zakazuią y, przeszkadzaiąc wendycyey zboża obywatelom wojewodztwa naszego u portu Bugowego we wsiach, kupcom Gdanskim wymyslne akcyce do trybunału koronnego intentuią; inni zas celnicy wodni statki szlacheckie niezwyczajnymi exakcyami opprymiuią.. Przeto, obviando publico incommodo wojewodztwa naszego, przyłożą starania jch mc. panowie posłowie nasi, aby wszystkie prawa contra injustos telonorum exactores et temere litigantes reassumowane były, a wina dwoch tysięcy grzywien podwyższono ad instantiam cuiusvis nobilis w trybunale koronnym... O podobnei prawo na wymyslaiących po goscincach myta prywatne, sine consensu Reipublicae aggrawuiących podwody własne szlacheckie, jch mosc panowie posłowie nasi starac się będą... Kozakow nieznosna licentia w Kijowskim y Bracławskim wojewodztwach na hibernowaniu, także y w wojewodztwie naszym, za przechodzeniem onych dzieiāca się, ponieważ terret nos, dla tego urgentissime zwinienie ich wszystkich, ut abdicentur a servitio Reipublicae, proponent jch mosc panowie posłowie ordinibus regni... Dobra duchowne tam latini, quam graeci ritus, w ziemskich dobrach fundowane, immunitatibus terrestribus szczycęce się, żeby do

žadnych nie były pociągane ullatenus żołnierskich ciężarów, iako to wydawania hiberny y consistentij in praejudicium haeredum et immunitatis bonorum terrestrium. Także y mieysca, Bogu poświęcone et magnis impensis na chwałę Jego świętą pobożnych fundatorów erigowane, aby in levipendium et illusionem nieprzychodziły, poganom y małowiernym ludziom nic nie iest słusniejszego, przeto, justam compassionem mając nad bazyliką w zamku Ostrogskim cerkwie zamkowej, nie tylko ad ultimam ruinam, ale też na posmiewisko wielkie przychodzącey, serio ich moc panowie posłowie, albo reparationem iey, albo przynajmniey żeby była cale zamurowana, urgebunt. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, unitorum et disunctorum, generaliter w Koronie Polskiej, wszystkie, ciągnieniem woysk oboygą narodow cale spustoszałe y hiberny płaceniem na zbyt przeładowane, consistencyami ustawicznymi zciemieżone, a osobliwie władcyetwo Włodzimirskie y Łuckie, nadto kilka tysięcy złotych polskich hiberny do skarbu wnoszeniem do szczytu zdezelowane, aby ad proportionem dymow, albo moderamine Rzeczypospolitey clementiore hiberne wnosili, jch moc panowie posłowie nasi activitate sua curabunt. Kapłani też uniti ritus graeci, iako et disunitorum, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddanych niemający, tak w Koronie Polskiej, iako y w W. X. L., z domami swoimi aby omni onere militari wolni byli, reassumując wszystkie eo nomine pierse constytucye y rigorem militaris disciplinae założyc super excessivos et extorsivos oboygą narodow ludzi, jch mc. panowie posłowie nasi instabunt. Jego mosci x. Małachowskiego, episkopa Przemyskiego, unita, wielka aegestas moveat jch mosciow panow posłow do zalecenia go jego kr. mosci pana naszego miłosciwego respektow. Episkopia Łucka aby więcey nietrudniła obrad woiewodztwa naszego, subjicient jch moc. panowie posłowie nasi moderamini finali auctoritatis jego kr. mosci pana naszego miłosciwego. Jura et privilegia bractwa Łuckiego ritus graeci, kędy pii manes wielu przodkow naszych requiescunt, aby per novellam legem reassumowane y potwierdzone były, urgentissimam jch mc. panom naszym zlecamy in-

stantiam... Do indignatu j. me. pana Salomona Konstautego, komesa Syrijskiego, razy kilka w legacyey od Rzeczypospolitey do Persyey iezdzącego, per quam optimis instantijs do tego kleynotu y szlacheckiej praerogatywy jeh mc. panowie posłowie nasi instabuut... Że też uniuquae tribuere, quod suum est, naypierwsza iest własność sprawiedliwosci, dla tego, mając słuszne politowanie nad niewiernego Izraela Markiewicza, żyda, mieszczanina Włodzimirskiego, ubostwem, do ktorego przywiedziony iest przez zabranie towarow jego własnych od kupcow Zadniperskich, na ktorych dekretem tribunalskim koronnym Lubelskim summę szeszedziesiąt tysięcy złotych polskich ma przysądzono, doysc iey dotąd iednak ob suam summam miseriam et paupertatem niemoże, przeto instabuut usilnie jeh moc panowie posłowie nasi ad Rempublicam, aby tak iawney krzywdzie iego y dekret trybunalski przez constytucyą approbowany był et executio nis media efficatia subministrentur...

Книга прод. Луцк. 1688 г., № 2216, л. 19 на об., № 10.

LXXXVIII.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный на 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не дворянамъ занимать какія либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иностранцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдующихъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военного постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привилегій православной

церкви. О переселеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ пзгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ осмьдесятъ сегого, месеца декабра семнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовъскимъ, намесникомъ бургграфства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Braclawskiego, jnstrukcją jeh mc. pp. posłow, na seym Grodzinski, w roku teraznicyszym, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, daną et unaniami voce postanowioną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukeya jeh mc. panom: Michałowi Kordyszowi, podczaszemu Braclawskiemu, Dymitrowi na Zabokrzykach Zabokrzyckiemu, podczaszemu Wiłkomirskiemu, podwoiewodzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, Teodorowi Krasnosielskiemu, podstolemu Braclawskiemu, Alexandrowi na Smykowie Zabokrzyckiemu, czesnikowi wojewodztwa Braclawskiego, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Grodnie roku przyszłego, tysiąc szescset osmdziesiątego osmego, dnia dwudziestego siodmego januarii przypadający, od woiewodztwa Braclawskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikanskim, na seymiku przedseymowym dnia szesnastego decembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym siodmym. Za znaczne dzieła życziwe et pias regnantium mentis wdzięczności oddawa hecatombe wojewodztwo Braclawskie przez jeh mosc pp. posłow swoich j. kr. mosci panu n. m. tym affectem, iako synowie oycu, poddani panu ze

zycie powinni temu, który bussurmanskie nietrzymają więzy, bra-
 chium excelsum j. kr. mc. pana n. m. protexit. Zapisał sobie j. kr.
 mość na persiach synowskich vota, które supremo numini życzliwe
 promunt, ut acternet optimus princeps, y cokolwiek przeszła per
 saecula in principum moribus abolevit wolność polska, to wszystko
 w sobie j. kr. mość nie tylko auguratur, ale też in momentis prawie
 horarum odbiera felicem regnantium seriem Piasta, zwycięstw
 Bolesława, miłość y życzliwość oycowską Kazimierza; szczęśliwe
 widziemy wieku, lacte et melle fluentis, temporum Zygmunta Trzeciego,
 kiedy ad paritatem j. kr. mc. pana n. m. szczęśliwe panowanie w
 tak dalece przyszłą, iż bezpieczeńię mówić się może dignus uterque,
 sed dignior alter, bo cokolwiek charissimum w oczach jego panskich
 na to pro salute immolat populorum zdrowie j. kr. mc. pana n. m.
 najjasniejszego krolewicza jego mc. Jakuba, syna swego najmil-
 szego, ktoremu osobliwe jeh mc. pp. posłowie nasi za podniesione
 prace, fatigi et mille pericula oddadzą dzięki, y ten wryty na ser-
 cach civium ogłoszą charakter, że semper honus laudesque ejus
 manebunt. Niezfatigowane et cum fatis et periculis luctans zdrowie
 jas. wielmożnych jeh mc. pp. hetmanow obojga narodow zatrzymało
 molem malorum, y niedało obruere, iako moribus antiquis et viris
 res Romana stetit, tak oyczyzna nasza przezornością, odwagą, mę-
 stwem sarta tectaue manet, słusznie tedy należyta jeh mc. panom
 hetmanom woiewodztwo nasze w sercach swoich pandit recondendo
 in abdito ich należyta wdzięczność. Nie tajne są całej oyczyźnie
 odważne przez lat dwadziescia w woysku mężnie strowione wielmoż-
 nego j. mc. pana Konta de Maliny merita, które debita gratitudine
 compensando jego mosci, lubo ad splendorem wysokiego urodzenia
 domu j. mosci nietrzeba addere lumen, bo sam przez się wysoce
 iasnieje, instabunt jeh mc. pp. posłowie, aby jego mc. do indigenatu
 oyczyzny naszej był przypuszczony. Przyznawa woiewodztwo nasze
 y w tym oycowskie j. kr. mc. pana n. m. pieczałowanie, kiedy ar-
 denti między powagę trybunału przeszłego Radomskiego y skarbu
 koronnego, z iedney, a prowincją ziem Pruskich, z drugiey strony,

zawziętości, tak wielkich niebez szkody Rzeczypospolitey flammae w instrukcyi, na seymik nasz terazniejszy przysłaney, occurrere miłosciwie pollicetur y panską swą w to studiosissime interponere osobę, więc sollicitissime zlecamy o toż z j. kr. mc. panem n. m. y całą Rzeczpospolitą zaraz post felicem inaugurationem seymu peculiater w nim, zeby jch mc. pp. rotmistrze y insi officerowie chorągwi swoich ad cujusvis injurati instantiam inter causas militares w trybunale odpowiadali y amnistia, tak o przeszłe, iako in futurum, ieżeby się dziać miały w dobrach ziemskich violentie y szkody jeh mc. panom woyskowym, zeby nie siłą ani exemptami delicta sua jch mc. pp. woyskowi protegere mogli in causis civilibus, chyba szczególnie in causis personalibus, zeby zas conniventia dissolutae licentiae militari jch mc. pp. hetmanow woysk oboyga narodow niedawała protectey, instabunt jch mc. pp. posłowie urgentissime o reassumptią wszystkich dawniejszych de disciplina militari constituty y o to, aby jch mc. pp. hetmani, in casu hoc actionis woysk w dobrach ziemskich wojewodztwa naszego, generału mandatem ad cujusvis injuriati instantiam za pozwami na seymie odpowiadali, także w trybunale koronnym z rejestru tegoż causarum militarium, iakoż y teraz, w consistentey w dobrach ziemskich, woyska koronne y Litewskie praevia satisfacione za szkody, poczynione haeredibus et possessoribus, aby zaraz instantanee ordynansami jch mc. pp. hetmanow sprowadzone były, ante omnia jch mose pp. posłowie instantissime urgebunt, aby też, cum periculo seymu zerwania, sub quem rigorem teraz jch mc. pp. hetmani, in casu niesprowadzenia woyska z dobr ziemskich, podpadac powinni będą. Summy zas te, ktore cum injuria wojewodztwa generału naszego quotannis za consistentie po szesciudziesiąt tysięcy złotych przez constitutią seymu przeszłego naznaczone są y dochodzic injuratos powinne było, ponieważ nec obolus iis ex injuriatis w woiewodztwach naszych dostał się, przeto sedulo jch mc. pp. posłowie nasi inquirent cum Republica, aby te pieniądze in privatum commodum nieobrocili się, ale publicae subsint necessitati. Sentire mala sua woiewodztwo Brac-

ławskie niemoże sine doloris acerbitate, jch mc. panom posłom zleca, aby cum ordinibus Rzeczypospolitey znosic się upraszali j. kr. mość, aby kozakow, stultam fecem plebis z dobr naszych ziemskich wyrugował, uniwersałami swemi umocował. Nieżałujemy za dostojenstwo j. kr. mosci zdrowia, życia, niech zgrybiałym na wygnaniu, kiedy iuz attigerunt tempora vitae, morti eat in tutum, aby na oyczyznym szlachcie festas morti reponant vires; iako naypilniey jch mc. p. posłom zlecamy, serio urgere, aby Niemirów od Mohiły wolen był, y praesidium mieyscu tam temu adacquatum cum omnibus sufficientibus, aby Rzeczpospolita obmyśliła pod szczęśliwym j. kr. mosci panowaniem, aby justitia et pietas sub justo et pio principe non exulet et redeat viris, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabuat. Zeby, cokolwiek ex orbitu legum wypadło, swoją reżę wnieść mogło, co ze oportunitatem temporis potrzebuje, przeto jch mc. pp. posłowie nasi o seym exorbitantiarum extraordinaryny, aby infra futurum biennium był złożony, domowią się teraz, hoc per legem cavendo, aby plebaei urzędow grodzkich y ziemskich, żadnych by też najmniejszych, et in quovis subselio regni nie byli, przez co in levipendium idzie quaesita multo sanguine ordinum regni osobliwie equestris status gloria et fortuna. A że declinans seculum iest ferax ultionum, ponieważ więcey trybunały koronne więcey agentow, a niżeli chorągwie okrywają żołnierzow, a potym na urzędy grodzkie promowują się, non deserendo palestram tribunalitiam, przez co szlachcie nieznosna bywa aggravatia, kiedy inperpositae prosecutionis do trybunału samiž procuratores bywac zwykli judicantes, cavant tedy per legem, aby causidici nisi post abrenuntiationem curiae tribunalitiae na urzędy sądowe wstępowali, co similem paritatem pociągca za sobą powinno, aby żaden z urzędnikow, tak ziemskich, iako y grodzkich sądowych. na trybunał, kiedy wojewodztwo te, ktorego sąđenje przypada, ob depressionem nobilitatis et tuitionem suae sententiae do roku niebyli. Pochodzi zatem niemnieysze inconveniens y to, iż jch mc. pp. urzędnicy ziemscy y grodzcy ad libitum privatorum z wojewodztw do generału naszego, który iako osobliwym sta-

tutem Wołyńskim sędzić się, tak też ziemskie y grodzkie urzędy własne mając arbitros suae legis alienigena, ze odtąd niemiął legem, jeh mc. pp. posłowie nasi procurabunt. Generał wojewodztwa Kiiowskiego ponieważ tak z naszym wojewodztwem złączony iest, że aequa et mala ponosic spolnie musimy, tedy zlecamy jeh mc. pp. posłom naszym, aby, wzgadzaiąc ubogim braciey, tak daleko ex laribus suis mil kilkadziesiąt do Włodzimirza na seymiki nie przeieżdzaiąc się, w Owruczu, iako in securiori od nieprzyjaciela loco, odprawowane ab hinc były wszelkie consultacye, za ktorym to wojewodztwem Kiiowskim, od woyska Wiel. X. Lit. y kozakow consistencyami ustawicznymi uciążonym, przez lata przeszłe usque ad praesens, usilnie jeh mc. pp. posłowie nasi instabunt apud Rempubicam u jeh mc. pp. hetmanow oboyga narodow, żeby instantanee locowane w dobrach ziemskich na hybernowanie teraz chorągwie ad bona regalia z nich ordynansami sprowadzone byli. Ponieważ duchowienstwo ex privilegio characteris sacerdotalis, że do żadnego sądu bydz pociągani swieckiego niemoga, multa nie tylko illicita, ale etiam prohibita praesumunt tak w trybunałach, iako y konsystoriach swoich, indebite stan szlachecki opprimując, y ostrem piorem honor wielkich ludzi opisuią, a nawet tak freti characteris sui auctoritate etiam ad violentias inferendas rzucaią się, instabunt serio jeh mc. pp. posłowie, aby ineat Respublica modum, iakoby stan duchowny inter cancellos modestiae chował się, y aby szlachcic o krzywdę swoję xiędza pozwać mógł do trybunału y iudicium mixti fori deliquentem karało, ponieważ nigdy szlachcic sprawiedliwosci w ich konsistorzach doisc niemoże. A jesliby senator ktorzy duchowny, quod Deus avertat, miał się wdac w iaką szkodliwą oyczyźnie cum exoticis correspondencyą, a tego mu dowiedziono dokumentami było, aby był od senatorow, tak duchownego, iako też y swieckiego stanu, iako senator oyczyźnie szkodliwy, karany. Takoz duchowienstwa że nad opis prawa pospolitego w trybunale koronnym coraz deputatow augetur numerus, y pod registr aryanski, przeciwko constituciey seymu przeszłego wyrazney, causas civilissi-

mas podciągają, tedy instantissime przytym jch mc. pp. posłowie nasi mają stanąć, iakoby et numerus duchownych deputatow nad dawnego quotę nie był większy w trybunale y registr aryanski. iako szkodliwy statui nobilitatis, był zniesiony, także judicata y condemnaty tego rejestru w trybunale in causis arianismum non importantibus stałe et in quocunque gradu juris zawisle, ut nullitati subsint. Także, przez registra compositi iudicii, aby nobilitas, iako dotąd, więcey od duchwienstwa niebyło aggrawowania, inibunt jch mc. pp. posłowie cum tota Republica quam optimos modos. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, generaliter w Koronie Polskiej, wszystkie ciągnieniem woysk oboyg narodow cale spustoszałe, hyberny płaceniem na zbyt przeładowane, consistencyami ustawicznymi ściemżone, a osobliwie władcyctwo Włodymirskie y Łuckie do szczętu sdesolowane, aby ad proportionem dymow albo moderamine Rzeczypospolitey clementioris hiberne wnosili, jch mc. pp. posłowie nasi activitate sua instantissime curabunt. Także kapłani ritus graeci, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddanych niemających, tak w Koronie Polskiej, iako Xię. Lit., z domami swoimi ab omni onere militari wolni byli, reassumując eo nomine wszystkie pierwsze constitucye y rigorem militaris disciplinae założyć super excessivos et extorsivos oboyg narodow ludzi woyskowych jch mc. pp. posłowie instabunt. Nadto iednak osobliwie privilegia diplomata y wszystkie actus publici ritui graeco, nie w uniey będącemu, aby per legem novellam podtwierdzone były, a zas constitucya, eundem ritum afficiens, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo na seymie postanowiona, aby zniesiona była, sedulo jch mc. pp. posłowie nasi contentur apud totam Rempublicam. Uważając summam incommodum braci naszej odległości zieżdzenia się do Włodzimirza ad consultationes publicas, niemniej scisłość mieysca przez ustawiczne ognie, we Włodzimirzu panujące, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby j. kr. mc. y Rzeczypospolitey o przeniesienie seymikow naszych do miasta j. kr. mosci Łucka, do kościoła jch mc. oycow dominikanow Łuckich, pilnie postarali się. A ponieważ

dobra za Dnieprem wojewodztwa Kiiowskiego obywatelów dziedziczne oddane przez traktaty, a dobr od j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey pro reclinatoriis conferowanych Krosnenskiego starostwa partikularzem hucusque niemogą, oprocz dla remiss z trybunału na seym y za dworem odesłano y processow do executiey przywiesc ob paupertatem niemogą, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby decisio całej Rzeczypospolikey exules Zadnieprscy przez constitucyą y do possessiey dobr przyszli. A condemnaty, ktore in evasione od jch mc. pp. Nieborowskich y Rogalskiego otrzymane na exulach, aby zniesione y skassowane były. Wniesione były summy, tak od carow jch mosciow Moskiewskich, jako oyca świętego, y inne skarby Rzeczypospolitey zostające, iako y wydane, inquirent serio jch mc. pp. posłowie nasi y skuteczną racyą jch mc. panom commisarzom, temiz sumami szafuiących, in facie Reipublicae diligentissime inquirent. Largetie zas woysku j. kr. mosci ordinowane depactatie rycerstwu sub praetextu donatyw jch mc. pp. posłowie nasi j. kr. mc. Rzeczypospolitey recommendabunt. Słobody wszelkie w wojewodztwach generała naszego, a mianowicie, w Wołyńskim wojewodztwie Korczyk miasteczko, na pograniczu osiadające, iako wielkie redolet periculum przez swawolę gromadzącego się tam chłopstwa, aby byli zniesione, urgebunt jch mc. pp. posłowie. Uważaiąc przytym collaviem materiorum na przyszłym seymie, et obviat do diffidentiis, iczeli się tak inszym wojewodztwom będzie zdało, injungimus jch mc. panom posłom naszym, aby dobry przykład do confidentiey dając, przysięgę, niedawno practicata methodo, jch mc. panom posłom wszystkim proponowali y sami ią wykonali, to specialissime zalecając jch mosciom, aby rem, pro exigentia, nietylko particulariter wojewodztwa naszego, ale też universaliter całego generału naszego, occurrentem, quam integerrime tractowali y do jnstructiey generału wojewodztwa naszego stosowali się. Naywiększą karę zaciąga na wszelkie panstwa vis sanguinis, in terram effusi, kiedy bez pomsty y prawu dosyć uczynienia datur reis venia, co osobliwie w tych leciech, ze się zagesciła przez relaxacyą wiezy in causis ho-

micidiorum od trybunału, tedy provideant jch mc. pp. posłowie nasi, legi publicae aby się dosyc sine commiventia działo. Publica in caeteris fidei, honori, activitati et conscientiae jch mc. panow posłow naszych poruczywszy inter privatorum desideria, kiedy wojewodztwa naszego nietylko ex avita familia sua, ale też in persona in toga et sago, słusznie w sercach naszych jas. wiem. j. mc. p. Stefan Konstanty Piasoczynski, wojewoda Smolenski, pierwsze bierze miejsce, usilną do majestatu j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey od nas pro lat ex antlatis laboribus, przez jch mc. panow posłow naszych meretur instantią, aby jch mc. tanta merita przeciwko całej oyczyźnie w łasce panskiey y należnych Rzeczypospolitey respektach non sterilescent. Dzieie się y w tym wielkie praejudicium wojewodztwom koronnym, gdy szlachta polska przez litewskie pozwy, in regno wyniesione, do Litwy evocatur, y executiami urzędow litewskich aggravatur, w czym deposuit nam swoy žal j. mc. p. hrabia Krasicki, ejusmodi injuriam passus od j. mc. pana Dalskiego, marszałka nadwornego W. X. Lit., ktory in negotio ullo, o jednę pretendowane przechwałkę na woznego, nietylko j. mc. p. Krasickiego evocatorie w Pinsku, aggravavit, ale go też kryminałami wielkimi ultra materiam causae praetensae injurissime opisał. Co że iest evocatio et exorbitans wielkie, przeto włożą się w to jch mc. pp. posłowie, aby taki processus nullitatis declaretur, ktory ipso jure est nullus, y zeby była debita ratione ejusmodi indebiti processus animadversio, a na prokuratora, ktory iest tego authorem, jednego diffidenta poena exemplas, a zeby j. mc. p. hrabia ex auctoratu suo w sprawie z tymże j. mc. panem marszałkiem skutek ną obniósł sprawiedliwość, instabunt jch mc. pp. posłowie do krola j. mc. y jch mc. pp. pieczętarzow W. X. Lit. Za starostwo Dolinskie, .ch mc. panom Krasickim odjęte, zeby wojewodztwo pro restitutione summy niebyło molestowane, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby to starostwo redcat in possessionem jch mosciow in extenuationem summy, albo zeby summa wyliczona była per modernum possessorem tegoż j. mc. pana hrabi Krasickiego laesionis iakie z kura-

toriey, na rodzicu j. mc. p. hrabi ad mala narrata otrzymaney, j. mc. pan hrabia deducet, w tych juvabunt go jch mc. pp. posłowie nasi in ordine ad justitiam y włożą się go j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey. Znaczne ukrzywdzenie nadzwyczaj żołnierskiey strzeżliwości oppressye niemniej wniesiono od j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędziego grodzkiego generału wojewodztwa Kiiowskiego, zasłużonego w całej Rzeczypospolitey, concivis nostri, iako unus osobliwą zbudza ruinę majątnosci j. mosci od chorągwie jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego W. X. Lit. y drugiey chorągwi jas. wielm. j. mc. p. kasztelana Witepskiego compassyą, tak niemniej daje pochop zalecenia jch mc. pp. posłom naszym, aby pro innata dexteritate sua gorącą wniesli za j. moscią do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey instantią, iakowey w krzywdach swoich skuteczney przy sprawedliwości injuriatis przez sąd j. mc. p. wojewody Wilenskiego satisfactią. Powtornym uciemieżonym stanowiskiem przez j. mc. p. Jesmunta, regimentarza woysk W. X. Lit., parti włosci Norzynskiey j. mc. p. Dimitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wilkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, w wojewodztwie Kiiowskim leżącey, że nas nietylko promovet, ale deterret przez zemstę na poddanych j. mosci Norzynskich o czynienie w sądzie j. mc. p. wojewody Wilenskiego y otrzymanie dekretu na j. mosci przez j. mc. pana podczaszego Wilkomirskiego o pierwsze szkody, w czym nietylko że coraz znaczniejsze ponosi krzywdy y oppressye, ale też nas samych do osobliwey tak zasłużonego człowieka compassiey wniesieniu gorącey za jch mc. pp. posłów naszych instantiey commonet, o to jch mc. pp. posłowie nasi specialissime starac się będą, aby j. mc. w tak wielkich krzywdach sufficienter odniósł satisfactią. Widząc ex omni parte circumdatum mereri brata naszego urodzonego j. mc. p. Bartłomieja Rozniatowskiego, łowczego Żytomirskiego, który podczas wojny Tureckiey pod Chociniem wojujący na usłudze Rzeczypospolitey od j. kr. mc. pana n. m., rodzzonego brata, rotmistrza j. kr. mosci, y syna

swego, towarzysza teyże chorągwie, gloriosa marte salutem patriae vindicantem, ledwie vitam propriam ieszcze dotąd uchwawwszy, utracił, y sam, przez czas niemący, wzięwszy po bracie chorągiew, takowąż przysługę ochoczą oyczyźnie pełnił, przez co nietylko tak wielką poniosł stratę, ale też y substantią notabilem straciwszy partem, żadney nagrody y własnych zasług za cwierć Chocimską, krwawie zahorowanych, od wojewodztwa Podlaskiego a ziemi Mielnickiey na assygnatią, ktora dotąd oschła, nieodebrał, a teraz do znacney przyszedł ruiny, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci pana n. miłosc. y Rzeczypospolitey, aby upadłemu substantiey ziemianinowi z należytey clementiey benignam chciał porrigere dexteram, ponieważ urodzony pan Jan Biergielewicz, horodniczy Czernihowski, iako exul z dobr wojewodztwa Czernihowskiego, niemając mieć żadnego sposobu recuperowania syna swego z niewoli nieprzyjacielskiey, pod czas expedyciey Żwanieckiey wziętego, instabunt jch mc. pp. posłowie do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby wspomniany więzien aut per satisfactionem okupu, albo też przez zamian tatara iakiego, był eliberowany. Desiderium j. mc. p. Franciszka Potockiego, starosty Owruckiego, osobliwie zalecić mają jch mc. pp. posłowie nasi, aby znaczne krzywdy, najazdy, violentie y oppressye w dobrach j. mosci zamku Wieleckiego przez nasłanie y najazd kompaniey chorągwi j. mc. pana Litawy, strażnika polnego W. X. Lit., od krzywdzących należyte według słusznosci otrzymał ukontentowanie; osobliwą wniesc mają instantię jch mc. pp. posłowie nasi za chorągwią pancerną jas. wiel. j. mc. p. wojewody Krakowskiego, aby w zasługach swoich y krwawie zapracowanych przez nie, affekt nieprzyjaznych ludzi, przez cwierci kilkanaście zatrzymanych, skuteczną y nieodwłoczną od wojewodztwa Sandomirskiego mieć mieli satisfactyą. J. mc. pana Stefana Wolinskiego godney pamięci swiadczone Rzeczypospolitey merita, wzbudzają w nas braci do ochoczey instantiey za successorami j. mosci, ktorzy moribus et vestigiis paternis mogą y chcą prodesse Republice obsequiis, iakoż osobliwe j. mc. pana Michała Wolinskiego

optima indoles et bello spectata bene sperare jubet, przeto jch mc. pp. posłowie nasi osobliwemu respektowi j. kr. mc. y całeý Rzeczypospolitey ad gratitudines recomendować mają. Querulaní vocem in medio nostri w praetensiach swoich j. mc. p. Theodora Niemierzyca jch mc. pp. posłowie j. kr. mosci y całeý Rzeczypospolitey osobliwie zaleciły y skutecznie interessa j. mc. insinuowali. Impostura od wdzierających się in titulum cleynotu y honoru szlacheckiego, że saepissima multa manet w sądach trybunalskich, dla tego caveatur lege publica, żeby taki każdy plenam deductionem ex genealogia ex dispositionibus domus wyvodu słusznego niemający, lubo y inquisitia z trybunału koronnego nakazana była y cognominis ejusdem braci naszej, szlachtą prawdziwą będąc, za swego krewnego przyznawali, tedy, iako sam impostor, tak y niesłusnie, według prawa dawnego, przyjmujący go za krewnego swego, poenis legum et infamiae perpetuae karani aby byli. Studiosissime jch mc. pp. posłowie starac się będą y prawa dawniejsze de skartabellis plebaeis et aliis sine caractere nobilitatis impostoribus, aby reassumowane byli, także y szlachta, przeszłym seymem nobilitowana, ponieważ tymże seymem prawu postanowionemu, na siebie ferowanemu, nie dosyc uczyniła, instent ad Rempublicam jch mc. pp. posłowie nasi, iako by et praeterita in personis suis nietylko in aere wypełnili, ale też in futurum pełnic ją daley pro necessitate publica petnio adigantur, dla czego y commissarzow aby cała Rzeczpospolita obrała y przeszli reddant rationem jch mosciom do tego destinowani. Licznieyszemi zas punctami obrad publicznych, niętamując caetera desideria nostra probatae fidei, authoritati et dexteritati jch mc. pp. posłów naszych, quam sufficientissime cum plenaria tractandi et retractandi potestate, committimus, cokolwiek czas okazyja y dobro pospolite persuadowac będzie, ktorzych jch mosciow fide et conscientia obligamus, ut ineant modos consilia utilia Reipublicae ex re et occasione nata. Tę zas instrukcyą naszą, sit validior, j. mc. panu marszałkowi koła naszego podpisac y do akt podac zlecilismy. Datt. we Włodzimirzu, mense, die, anno, ut supra. A y тое инструкъцией

подпис его мил. пана маршалка кола рыцерського теми слови: Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na tenczas кола ryцerskiego wojewodztwa Braślawckiego, m. pr. Которая то инструкция, за поданем мянованой особы подающей, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ городскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимір. 1688 г., № 1063, л. 1370 на об., № 374.

LXXXIX.

Инструкция кievскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на свосвольства козаковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ осмого, месеца мая двадцеть девятого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Михаломъ з Лубенца Лубенецкимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy personaliter, wielm. j. mc. p. Theodor z Czerniechowa na Horoszkach Niemirzycz, marszałek кола ryцerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, jnstruktią tegoż wojewodztwa, за uniwersałem j. kr. mosci, do Włodzimirza, in loco salito, anno praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, dnia dwudziestego dziwiątego mai, od braci wszystkich obywetelow wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się y zgodnie z między siebie jch mc. pp. posłom obranym, do jas. wielm. panow hetmanow Wiel. X. Lit. w pewney rzeczy daną, z podpisem ręki swey marszałkowskiej, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаѣ, так się w sobie mającą: Jnstrukcyа do jas. wielm. j. mc. p. Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, wojewody ziem Ruskich, hetmana wieik. koron., Burkiego, Białocerkiewskiego, Snieckiego, Bohusławskiego, Janowskiego, Korsunskiego starosty, także do jas. wielm.

j. mc. p. Kazimirza Jana Sapielhy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego Wiel. X. Lit., jch mc. panom posłom do wojewodztwa Kiiowskiego na seymiku pro die vigesima nono maij anni praesenti millesimi sexcentesimali octuagesimali octavi, za uniwersałem j. kr. mc., we Włodzimirzu, in loco salito, w kosciele oycow dominikanow, obranym, to jest: j. mc. p. Remianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, j. mc. p. Janowi Horainowi, podczaszemu Parnawskiemu, j. mc. p. Stephanowi Skuratowskiemu, piasarzowi grodzkiemu Żytomirskiemu, j. mc. p. Piotrowi Ilińskiemu, dana. Naprzod uniżenie dziękowac będą jch mc. pp. posłowie tak jas wielm. j. mc. p. wojewodzie Ruskiemu hetmanowi wielkiemu koronnemu, za czułość j. mc. naszego wielce miłosciwego pana, którą ma koło dobra publica, tak w dziełach wojennych, iako też in rebus status, ktorego pana miłość ku oyczyźnie przywodzi co rok tantes w companiach tolerare labores, ktory maturo consilio, vel aspero rerum tractu, est momenta. Należy tudzież y jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu Wiel. X. Lit., przyznanie wieikiey w Rzeczypospolitey y u postronnych narodow hetmanskiey sławy, ktory, wespoł z jas. wielm. j. mc. panem hetmanem wielkim koronnym, jako dwa Rzeczypospolitey scipiendae excubantes, za oyczyzne omni-fortunum procurat hora (?). Upraszac przytym jch mc. pp. posłowie będą jas. wielm. j. mc. p. wojewodę Ruskiego, naszego wielce miłosciwego pana, aby iako y wodz wielki y, na tak wysokim in curiali ad custodiam legum posadzony mieyscu, senator, powagą swoją sprawić raczył, żeby novella o locathey w Ukrainie kozakow constitutią propriam sorciatur animam, to iest legis executionem. Nic bowiem nad to cięższego, iako od własnych obrancow swoich ponosić hostilia, wymowić tego niepodobna, iako wielką cierpi przez tych kozakow wojewodztwo ruinę, nietylko bowiem, powracając z kompaniey, do szesciu y więccy niedziel ustanowić się niechcą, ale setniami od mieysca do mieysca przechodząc się, iedni drugich z lepszego chleba wyganiając, ludzi biją, ro ganiają, a sami w gumnach y chałupach ich gospodarują. Jeszcze to mało, po Słucz od Wołynia, a po Uszą

rzekę od xięstwa Litewskiego czynią sobie granice, posłuszeństwo poddanych od panow y podstaroscich onych odbierając, a interea prona chłopow tamecznych ingenia do buntow excitant, po lasach y goscincach exercent latrocinia. Nietylko tedy nasze wojewodztwo dla tak wielkiej swawoli tych swoich ystie praesidiariorum, przez ktorych ipso morbo gravius est remedium, ale y tego obawiac się trzeba, żeby ta neglecta scintilla niebyła, kiedy dawnym zwyczajem przyczyną do wielkiego w oyczyźnie incendium. Żeby tedy ta loca-tia mogła bydz tego lata, sollicite o to jch mc. pp. posłowie upraszac będą, a interea oznaczą tymże kozakom gdzie indziej na zimę chleba, a na ich mieysce na Polesiu cudzoziemskiego albo polskiego zaciągu, w Żytomirzu albo gdzie indziej lokowac praesidium, tak uczyni jego mość, nasz miłosciwy pan, prawu y słusznosci dosyc, tudzież ab ultimo vindicabit wojewodztwo interitu. Uniószy przy tym jch mc. pp. posłowie uniżoną y usilną instantią za dobrami Poleskimi benemerentis w oyczyźnie domus jch mc. pp. Niemierzy-czow, a osobliwie za dobrami na Polesiu funditus spustoszonemi j. mc. p. Niemierzycza, podkomorzyca Kiiowskiego, marszałka ad praesens koła naszego, w ktorego dobrach prawie stolice uczynili sobie kozacy. Także jas. wielm. j. mc. p. hetmana wielkiego Wiel. X. Lit. upraszać jch mc. pp. posłowie będą, aby j. mc. na przy-szłą da Bog zimę nieraczył lokowac woysko na Polesiu Kiiowskim, gdyż pewnie musiało by się funditus zruynowac, a na uznane szkod y exorbitantji, tak tej zimy, iako y przeszłych, prosic naszego j. mc. pana uniżenie y sollicite o commissyą y czasu oney, iako naypręt-szego, determinowania. Ceterum te wszystkie artykuły y instantie poruczywszy jch mc. pp. posłow dexteritati, obowiązując tychże fide, honore et conscientia, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi tę in-strukcyą, zgodnie napisaną, podpisac y do akt Włodzimirskich per oblatam podac. U tej instrukcyi podpis ręki marszałkowskiej w te słowa: Theodor z Czerniechowa Niemirzycz, marszałek koła

rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжь то инструкьция, за поданем очевистым и прозьбою вышь речоного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга грод. Владимир. 1688 г., № 1064, л. 1248, № 217.

XC.

Инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства Обь ограниченіи jus patronatus римской курии. Обь урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи hubernaе. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ осмого, месяца ноябра шостого дня.

На уряде вгородскомъ, в замьку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Michał Wolinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Braclawskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom na seym Warszawski, pro die decima septima decembris w roku terazniejszym w Warszawie przypadający, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, unanimi consensu et voce obranym, daną, przez jch mc. pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Braclawskiego postanowioną, ręką siebie podawającego, iako marszałka podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаѣ, так się w sobie mającą: Jnstrukcyа jch mc. panom: wielm. j. mc. panu

Josephowi hrabi na Wisniczu y Jarosławiu Lubomirskiemu, koniuszemu koronnemu, Theodorowi Krasnoselskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Jerzemu Piasoczynskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, Michałowi Wolinskiemu, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Warszawie roku terazniejszego, tysiąc szescset osmdziesiąt osmego, dnia siedmnastego decembra przypadający, od wojewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikanskim, na seymiku przedseymowym dnia piątego novembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym osmym. Stosując się do justrukcji j. kr. mosci p. n. m., na seym przeszły Grodzienski wydanej, a zycząc tegoż seymu szczęśliwey, da Bog, obrady, nie w słowach, ktore, szczęśliwość więcey w siebie mając interpretacyi, oyczynę mieszac zwykły pro subiectarum ratione, niżeli oddawac efficatia consilii, salutorem taką jch mc. panom posłom naszym, wolnymi głosami obranym, dajemy instrukcyą, a naprzod reassumujemy in toto przeszłą instrukcyą, na seym przeszły Grodzienski daną jch mc. pp. posłom naszym, do czego y teraz jch mc. panow obstringimus fide, honore et conscientia, aby jch mość integritati całej Rzeczypospolitey y wolnosciom provideant, iakoby nienaruszone zostawały, jego kr. mc. panu n. m. debitum cultum ex veneratione oddali, za prace, fatygi y starania oycowskie podziękowali, tudzież nayiasniejszy krolowey jey mosci y nayiasniejszemu domowi iego. Jus patronatum opactw y innych realiter, ponieważ od dawna zwyczajem curia Romana usurpare sobie poczęła in praejudicium majestatis, uważając ztąd pochodzące consequentias, serio zlecamy to jch mc. panom posłom, żeby o to j. kr. mc. pana n. m. upraszali, aby manu teneat j. kr. mc. pan n. m. nayiasniejszych antecessorow swoich jura et consuetudines. A że consistorz jch mc. xięzy biskupow, respectu decimarum, nad dawne zwyczajem y iuż dekretami sedis apostolicae utwierdzone, więcey sobie pozwalac poczęli, pociągając stan szlachecki cum summo praejudicio do sądow swoich y nulla habita ratione legis publicae pro libitu dekretują, przeto instabunt jch

mc. pp. posłowie, aby się to wszystko do dawney kluby y zwyczajaj wrocilo, y żeby jch mc. xięza biskupi, według dawnych praw opisanych, w sądach swoich postępowali nie ultra praesumendo, y w tym ciężka jest krzywda stanu szlacheckiemu, że clerus do spraw y exsentyey swieckich należących urzędom zwykł się wdzierac ex praesumptione powagi swoiey, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby Respublica ineat modum, iakoby ta jch mosciow praesumtio cassata była, żeby prawem opisano, iako ma szlachcic injuriatus dochodzić na xiędzu illata sibi injuria. Hyberna, na którą się żołnierze skarżą, że go niedochodzi, y inter privatos bardziey distribuitur, a niżeli in conservationem woyska, przeto prosić j. mc. pana podskarbiego, aby iako gospodarz skarbu dał informatią Rzeczypospolitey, ponieważ pisarzow j. mosci iest officium wiedzieć o tey distribucie y modum inire, iako woysko recrudowaney conservowane było, ponieważ y tey hyberny żadnym sposobem woysko poprawić się niemoże. Dobra szlacheckie aby consistentiami aggrawowane niebyły, ich mc. panowie hetmanie assignacyi wydawac s cancellariy swoich nieważyli się, serio instabunt jch mc. pp. posłowie nasi. Wojewodztwo Bracławskie ponieważ nie od Turkow, ale od kozakow, niewiemy quo jure, już tak długo possidet cum praejudicio stanu szlacheckiego, aby ad possessionem szlachty redeat, serio instabunt y tego ullatenus nieustąpią, ponieważ diploma, a Republica dane, w wojewodztwie Bracławskim kozakom żadney possessiey miec niepozwalają; prosic tedy j. kr. mość pana n. m., aby ex vi pactorum conventorum, ad possessionem wojewodztwa obywatelow reducere raczył. Kozacy aby pod direkcyą jch mc. pp. hetmanow zostawali koronnych y w należytey ryzie, upomnią się tego jch mc. pp. posłowie. Żal tak znaczny j. kr. mosci pana n. m. z respectu non conservatae fidei przez xiężną jey mość panią margrabinę Brandeburską krolewiczowi jego mosci recomandatam, jch mc. pp. posłowie aby w tym cum integra Republica znosili się. Satisfactia wojewodztwu Kiiowskiemu y Czernihowskiemu z summ Moskiewskich aby się ztała bez wszelkiej odwłoki, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi,

ponieważ ta summa do wielmożnych jch mc. pp. obywatelów województwa naszego regulatur, y tego zadnym sposobem ustąpić nie będą powinni, by też cum discriminie seymu y aprobacyi pakt z Moskwą, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby u jas. wiel. j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, za bratem naszym y obywatelem województwa naszego j. mc. panem Stephanem Diakowskim, horodniczym Łuckim, towarzyszem jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiła, że sinistre iest doniesiony y obżałowany, aby tedy ze wszystkich akciey był uwolniony, imieniem całego województwa instabunt. У тое инструкцией подъялись руки маршалковское в тые слова: Michał Wolinski, marszałek województwa Braclawskiego. Котороежь то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ речоней подавающей особы, а за монимъ урядовымъ принятъ, до книгъ естъ принята и записана.

Книги прод. Владимир. 1688 г. № 1064, л. 1519, № 388.

XCI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволении иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволении длить сеймы.

Року тысяча шестьсотъ осмдесять девятого, месеца декабря семнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замьку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Jozefem Miachałem Grabowskim, namiestnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskimi, stanowszy oczewiscie, urodzony j. mc. p. Stanisław Korytko, podczaszy Czernihowski, marszałek koła rycerskiego województwa Czernihowskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom woje-

wodztwa tegoż y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mc., in loco solito, we Włodzimirzu, unaniami voce umowioną y postanowioną, z podpisem ręki swej, dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcya jch mc. pp. posłom wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiątym dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci in loco solito, we Włodzimirzu, to iest, wielmożnym: j. mc. panu Alexandrowi Felicyanowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, podkomorzemu Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Drohoiewskiemu, staroscie Łukowskiemu, j. mc. p. Constantemu z Słubicz Załęskiemu, podstolemu Czernihowskiemu, j. mc. p. Stanisławowi Woynie Oranskiemu, dana. Widząc pracowite y nieustawające j. kr. mc. pana n. mc. in commune bonum nietylko Rzeczypospolitey, ale całego chrzescianstwa, pieczołowanie, uważając, iako inaudito exemplo j. kr. mość, tak na potrzeby publiczne, iako też y w posileniu woyska, zaczęcaiąc go ad operationes bellicas, z własnego skarbu swego znaczne erogował summy, iako nayuniżeńsze dzienki oddadzą, vitam et sanguinem tak łaskawemu litando oycu. Jeżeliby iaka malevolentia miała się w kimkolwiek znaleść, ktoraby ingratitude sapere miała, jch mc. pp. posłowie omni conatu et studio iey się opponent, zabierając na dalszą panską y domu jego łaskę, przy honorze jego stawac będą powinni. Ponieważ in capiti jnstrukcye j. kr. mosci włożono iest defensio Rzeczypospolitey, a taż pendet z zatrzymania woyska, co bez płacy bydz niemoże, zacyz j. mc. panowie znosic się w tym y zgadzac cum Republica będą. A że teraznieysza j. kr. mosci referuie się y do przeszłoroczney na seymik nasz daney jnstrukcye, jch mc. pp. posłowie reassument także na pomieniony seym daną sobie informatią y wszystkie w niey proponowane puncta, osobliwie o summie Moskiewskiey napisaney, in toto reasumuiąc, aby u Rze-

czypospolitey wymogli, fide, honore, conscientia jeh mosciow obli-
guiemy. Ponieważ, tot malis edocti, widzimy, żal się Boże, ruiną
naszą, że cudzoziemscy panowie nieprzestają nami się opiekac, y z
tych fakciey seymy się rwą, diffidentie inter status się mnożą, exe-
cutionem prawa jeh mc. pp. posłowie napisanego o posłach panow
postronnych urgebunt y do niczego nieprzystąpią, aż się pomienio-
nemu prawu dosyc stanie. Wiadome też są wszystkim incommoda,
ktore Rzeczpospolita cierpi z pralongathey seymu, zaczym etiam cum
periculo seymu prawa dawnego trzymac się jeh mc. pp. posłowie
będą, zalecą także jeh mc. pp. posłowie sprawę j. mc. p. kasztel-
lana Wołyńskiego z j. mc. panem referendarzem koronnym, aby
przez dekret j. kr. mosci mogła bydz skonczone, iak nayprędzey,
co wszystko fidei et dexteritati committitur jeh mosciow. U tey
instrukcyi podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Ko-
rytko, podczaszy Czernihowski, iako marszałek koła rycerskiego.
Которая то инструкция, за поданемъ очевиднымъ речоного его
мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ
нинешнихъ есть записана.

Книга врод. Владимир. 1689 г., № 1065, л. 1314 на об., № 320.

XСII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ
на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покрова-
тельствѣ православнымъ.

Luboć to przez swieżą constitutią y dawnieysze religiey grec-
kiey securitas obwarowana jest y aby się władikowie unitorum ad
bona, fundos et ecclesias dissunitorum nie interessowali, ale każdy
przy swoiey zostawał własności, tak iako go zastała constitutia,
tedy że teraz uniti wdzierają się, a ztąd dissensionis inter perso-
nas spirituales graecae religionis et inter plebem exoriantur motus,

obviando dalszym rostytkom, starac się będą jch mc. pp. postowie, aby constitutia o religiey greckiey postanowiona, reassumowana et poena in convulsos legis expresse interponowana była, non obstantibus commissionibus.

Книга прод. Владимир. 1689 г., № 1065, л. 1281, № 303.

XIII.

Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шеленжнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія.

Szeleşne po dwadziescia y cztery tysiące na koždy rok isc ma, ktore za rok szescset osmdziesiat osmy per contractum j. mc. panu Dimitrowi Żabokrzyckiemu, podczaszemu Wilkomirskiemu, za wyszpomienoną summę puszcza się. Drugi zas rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewięty, za takowąż summę jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Władysławowi Korybutowi ze Zbaraża Woronieckiemu, stolnikowi Wendenskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego rycerskiego, simili contractu puszczaamy. Czopowe pierwszy rok, tysiąc szescset osmdziesiat osmy, z Łuckiego jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Andrzejowi Swiatopołkowi Czetwertenskiemu za dzieiesięć tysięcy złotych, z Włodzimirskiego j. mc. panu Konstantemu Załęskiemu, podstolemu Czerniehowskiemu, za trzy tysiące szescset złotych, z Krzemienieckiego j. mc. panu Janowi Łaszczowi za tytiąg złotych puszczaamy. Drugi rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewięty, za takowąż summę z Łuckiego j. mc. panu Romanowi Hulewiczowi, z Włodzimirskiego j. mc. panu Stanisławowi Jwanickiemu, łowczemu Owruckiemu, z Krzemienieckiego j. mc. panu Franciszkowi Zbrożkowi... Lubo prawo pospoiite wszystkich uwolnia do lat czterech od podatkov, ktorzy przez ogien albo nieprzyaciela Krzyża Świętego zruinowani, iednak tych, o ktorych osobliwie nobis constat, w laudum j. mc. panu marszałkowi wpisac zlecilismy, a osobliwie wielmożnego j. mc. p. Marcyana na Nowym Dworze z Szpanowa

Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, w naszym wojewodztwie z przodków swoich całej Rzeczypospolitey optime meritum civem, przez przypadkowy ogień w budynku znacznym y kościele, w gotowych pieniądzech, we srebrze, ochędostwie et in aliis supellecilibus domesticis, zbożach w szpichlirzu będących, tudzież y w komorkach chłopskich, także pieniądzy onych zboż fantach pogorzenie magnum stragem mającego majątnosc Nowodworska od wszelakich podatkow, na seymiku terazniejszym uchwalonych y ktoreby potem byli, uwalniamy; toż beneficium juris et equitatis służyć powinno ratione Poddubice, wsi, pod Korcem leżącej, przez Tatarow ogniem y ludzi w niewolę więciem spustoszoney, j. mc. pana, co powinien jego mc. jurament przez poddanych Nowodworskich wykonany producere przed jeh mc. pany kontrahentami y exaktorami. A że miasteczko Ostrożec urodzonego pana Jana Olizara Wolczkiewicza, podsędk Kiiowskiego; za dopuszczeniem tonantis tak funditus zgorzało, że tylko miejsce extat, gdzie przedtym ludzie vicus inhabitabant; przeto ex compassione fraterna pomienione miasteczko Ostrożec nie tylko od czasu pogorzenia, secundum jus scriptum novellae eo nomine constitutionis, do lat naznaczonych, ale też od przeszłych omnibus generosis et cujuscunque titulo exakcyi podatkow ordinaryinych y extraordinaryinych ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo uwalniamy tego j. mc. pana podsędk Kiiowskiego; wies Wierbow ratione conflagratorum et desertatorum ad tempus, lege descriptam, ab omni exactione podatkow wolno czyniemy, jurementu iednak j. mc. pan podsędek Kiiowski przed jeh mc. pany exactorami omnis exactionis producere tenet. Przychylając się nietylko do prawa pospolitego o konflagratach, iako y gradobitach, postanowionego, ale też osobliwy mając względy y kompassyą strat y szkod znacznych j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, osobliwie przez ogień y gradobicie w majątnosciach j. mc., tak wsi Haliczanach, iako y dworki, w wojewodztwie naszym a powiecie Łuckim, z ktorych że y poddanstwa niemało z tych wsi ubyło, co lubo osobnym juramentem przed jeh mc. pany exactorami

y kontrahentami przez poddanych jch mosciow deduci powinno, ale y my, *authoritate laudi praesentis*, tak z zatrzymanych podatkow do roku terazniejszego et in futurum na lat dwie ab omni genere podatkow wspomnianych wsi j. mc. pana podczaszego Nowogrodzkiego uwalniamy. Poniewaz ręka Boska j. mc. pana Tomasza Hulanicznego, pisarza grodzkiego Kiiowskiego, dotknęła, że mu grad rok po roku zboza w Horodyszczu po dwa razy, a w Kniehininie raz wybił, tedy go abjurata z Horodyszcza od wszelkich podatkow na lat dwie a Kniehinina na rok wolnym czyniemy. *Auctoritate conventus nostri* wniesoną in gremium nostri słyszając *quaerimoniam*, że roku tysiąc szescset osmdziesiątego osmego potężna na Wołyń wtargnęła Orda, nie tylko poddanych jch mc. panow Pereniatynskich ze wsi Leduchowa y częście wsi Łosiatyna w niewolę pozabierała, chałupy ogniem funditus popaliła, ale y osobę sęmej jey mosci paniey Osieckiey, w ciężką wzięwszy niewolę, przez niemały czas trzymała, przeto, przy zwykłej braterskich afektow naszych *compassyi*, chcąc in parte subesse tantae ruinae praesenti conventu nostro od przeszłych wszelkich y teraz per laudum namowionych podatkow miasteczka Pereniatyna polowicę tylko, wies Leduchow y części wsi Łosiatyna jey mc. paniey Osieckiey uwalniamy y tę defalkę pro persolutio jch mc. panow exaktorow przyiac deklaruiemy, kondemnaty przytym skarbowe, iż dotąd pootrzymywane, wszystkie kassuiemy y annihiluiemy. Powagą koła naszego rycerskiego j. mc. pana Alexandra Bałabana, horodniczego Łuckiego, ponieważ ręka Boska setigit, że tak panskie, iako y chłopskie, gumna ze zbożem y kominkami funditus pogorzały, stosując się do prawa, częsc j. mc., w Horochorinie będącą, od wszelakich podatkow do lat czterech liberuiemy. Eadem calamitas przez ogien gorknęła wies Perespe, częsc j. mc. pana Stefana na Witonizie Witonizkiego, czesnika Wołyńskiego, ktora ze dworem, gumnem y folwarkami chłopskimi funditus sgorzały; więc, do prawa pospolitego stosując się, pomienioną częsc circa beneficium libertatis od wszelakich podatkow zachowuiemy; Łyszcze jch mc. panow jezuitow Łuckich od podatkow

przeszłych y terazniejszych do lat trzech uwalniamy. Włodzimirz miasto ponieważ przez tak częste ognie funditus zruinowane zostało, przeto my, habito respektu nad taką ruiną żydow Włodzimirskich, ab omni onere exactionis do lat czterech uwalniamy; similiter miastu Łokaczom, także przez ogień zruinowanemu, subveniendo laudo praesenti, medietatem wszelakich kontribucyi skarbowych do lat czterech kondemnujemy żydom Łokackim; połowicę zas podatkov z domow y winnic, od ognia wolnych, żydzi tameysi do skarbu comportare tenebuntur; mając respekt na miasto Torczyn, possessyi ad praesens j. mc. pana Czackiego, miecznika Kaliskiego, ktore świezo pod czas jarmarku opera złośliwego człowieka funditus zgorzało tak dalece, że nietylko domy żydowskie, lecz y skała ze wszystkim dostatkiem, winnice y browary do gory poszły, zaczym z kandolencyi naszey, chcąc subesse tantae ruinae, od wszelakich podatkov teraz przez laudum uchwalonych szeleżnego, czopowego y podymnego, iako y wszystkich generaliter, do czasu, w konstytucyach o konflagratakach opisanego, Torczynskich żydow praesenti congressu nostro uwalniamy, co pro persoluto jch mc. panowie poborcy wszelakie exakcyi przyjąć mają.

Книга прод. Луцкая 1690 г., № 2219, л. 1296, № 7.

XCIV.

Постановленіє кїевскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданїи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ Назначеніє дня для новаго сеймика.

Року тысяча шестсотъ девяностъ второго, месеца марта дванадцатого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Janem Woynarowskim, sędzią ziemskim Kiiowskim, podstaroscim grodzkim Włodzimirskim, y xiągami niniejszymi grodzkiemi

staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j, mc. p. Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, sędzie ziemski Włodzimirski y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa in loco solito, u jeh mość oycow dominikanow w kosciele Włodzimirskim, przez tychże jeh mc. panow obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgodnie postanowione y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko rycerstwo wojewodztwa Kiiowskiego, favente gratia divina, pro solito loco do Włodzimirza dla consulta-cyi naszych, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m., pro die duodecima martij ziachawszy się y omnes gratias supremo uomini od-dawszy, wprzod j. kr. mc. pana n. m. za oycowskie piczołowanie y za podjęte z odwagą zdrowia swego fatygi, ktore pro bono et commodo totius Reipublicae, jako pan oycowską z niemałą spezą y odwagą swą czynił, oddawszy podziękowanie, takową uczynilismy unaniami consensu obradę, obrawszy za marszałka j. mc. p. Stani-sława Zahorowskiego, za prezentowaniem przywileju jego kr. mosci, podstolego Kiiowskiego: ponieważ już zdawna tot calamitates tem-porum premunt caput wojewodztwa naszego, a naybardziej utrapio-nych ludzi skwirk y płacz, a potym różne y nieznosne exorbitan-cye, tudzież najazdy domow szlacheckich, zaboystwa okrutne y ty-ranskie y co większa nefanda scelera, z obrazą tronu Boskiego. ustawicznie w wojewodztwie naszym Kiiowskim y dobrach szlachec-kich przez kozakow dzieją się, uprosilismy jeh mc. pp. posłow, urodzonego j. mc. p. Stanisława Kazimierza Kowalewskiego, łow-czego Kiiowskiego, j. mc. p. Wacława Steckiego, czesnika Kiiow-skiego, y j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, podstolego Kiiow-skiego, ktorzy jeh mość legacye swoje suspendowac mają, do dwoch niedziel od aktu terazniejszego, dla lepszey w tym wiadomosci, od braci y obywatelow, jeżeli novissime czego niestało się, gdyż barzo licentiose cito kozacy sobie postępują, suplices upraszając j. kr. mc. pana n. m. o uniwersały surowe do starszyny kozackiey, aby

o clementiey swoiey panskiey dał admonicją panską. żeby kozacy ulterius sobie niepozwalali exorbitowac, więc y sprawiedliwosci świętey żądając, aby z takowych wielkich excessorow sprawiedliwosc święta uczyniona była per administrationem sanctae justitiae przez jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow oboygą narodow; ciż jch mc. pp. posłowie takoweż mają uczunic poselstwo in una eademque materia do tychże jas. wielm. jch mc. panow hetmanow; należy to jch mc. od wojewodztwa swego oddawszy observancyą y honor ex unanimi consensu, j. mc. pan marszałek napisac ma od koła braterskiego listow trzy: pierwszy do wielm. j. mc. pana starosty Owruckiego, drugi do wielm. j. mc. p. podczaszego Wiłkomirskiego, trzeci do j. mc. Jerzego Hulewicza, w pewnych miejscach instrukcyą tymże ma bydz dana jch mc. panom posłom. A że my, congregati na ten czas, mając respectum za jch mc. panow braci, daleko mieszkających, przeto continuationem seymiku odkładamy ad diem decimam nonam maji; na którym seymiku jch mc. pp. posłowie nasi uczynią nam relacyą, y jch mc. pp. bracia, mający krzywdę, na tymże seymiku uskarżyc się mają, ktorych krzywda y oppressya od tych że kozakow niejest nam znajoma, tandem na tymże seymiku jch mc. panom posłom obmyslemy za koszt y pracę gratitudinem. Relaciy jch mc. pp. posłom naszym, nempe j. mc. pana Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstaroscię grodzkiego Krzemienieckiego, j. mc. p. Wawrzynca z Peplowa Peplowskiego, woyskiego ziemskiego, pisarza grodzkiego, Łuckiego, j. mc. p. Stanisława Liniewsciego, miecznika Kijowskiego, y j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica ziemskiego Kiiowskiego, do kommisiey od wojewodztwa z tymże j. mc. p. miecznikiem uproszonego, j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, sędzica ziemskiego Włodzimirskiego, posłow naszych z seymiku prorogationis wojewodztwa naszego, die duodecima decembris, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo obranych, życzyliśmy słuhać na tym seymiku, a że jch mosciow niebyło wszystkich, tedy na przyszłym seymiku od tych że jch mosciow

relationem odebrać życzymy sobie. Jednak że punkt pewny w resposie j. kr. mc. namienionej, że jest suspendowany, to iest, instancya w sprawie j. mc. p. sędziego ziemskiego Włodzimirskiego z j. mc. panem pisarzem polnym koronnym, terazniejszym jeh mc. panom posłom naszym o łaskawą j. kr. mosci rezolucyą prosic zlecilismy. Seymik przyszły pod łaską y direkcyą tegoż j. mc. pana marszałka expedyowany byc ma. Ktore to laudem, zgodnie przez nas nemine contradicente namowione y postanowione, j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac ręką własną y do xiąg grodzkich Włodzimirskich per oblatam podac zlecilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, die duodecima martij, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego. Ktoraż to oblatam laudi, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 782, № 85.

XCV.

Instrukcja braclawskich dworjanъ poslamъ, отправленнымъ въ королю Яну Собѣському, отъ 5 мая 1691 г. О недозволениі козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Браclawскаго воеводства.

Року тысяча шестсотъ девяностъ первого, месяца апрѣля пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Michałem z Lubienca Lubienieckim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku relationis koła rycerskiego wojewodztwa Braclawskiego, laudum tegoż wojewodztwa, zgodnie postanowione in loco solito przcz jeh mc. pp. obywatelow

województwa Braclawskiego y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do akt niniejszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y całe rycerstwo województwa Braclawskiego, zgromadzeni na seymik relationis jch mc. pp. posłów naszych po seymiku przeszłym, dnia dwunastego miesiąca decembra roku przeszłego tysiąc szescset dziewięćdziesiątego intymowanym y przez constitucyą in loco solito, we Włodzimirzu, w kosciele u oycow dominikanow naznaczonym, tenże do dnia piątego miesiąca kwietnia w roku terazniejszym, na akcie specyfikowanym, pod dyrekcją dawno j. mc. Mikołaja z Łyczkowa Dougieły Cyryny, marszałka na ten czas obranego, zgodnie uproszonego, prorogowali y prolongowali; na ktory termin, to iest, dzien piąty miesiąca kwietnia, zachawszy się, reassumowali, gdzie solito more rellatią jch mc. pp. posłów, do krola j. mc. pana naszego na przeszłym seymiku obranych, chcąc odebrac y consulere województwu naszemu, wynalazszy adaequata media, aby kozacka colluvies w dobrach naszych, novam metropolim zakładac nie chciała. Że tedy jch mc. pp. posłowie nasi obrani w desideriach województwa usłużyć, dla trudnego przystępu w expedyciey, w okazyach wesela krolewicza j. mosci Jakuba niemogli, inni jch mosc, propter summos legalitates suas, na termin dzisiejszy non comparuerunt. Chcąc ten seymik in majori frequentia jch mc. pp. obywatelow województwa naszego continuowac y posłów do krola j. mc. pana n. m. obrac, prosząc, aby województwo nasze Braclawskie, circa pacta unionis et incorporationis do Korony et diplomata constitutionis ratificata, chciał zachowac, novam non erigendo w województwie naszym y starostwie Braclawskim kozakow coloniam. Occurrendo tedy indemnitati około dobra pospolitego, chcąc efficacius consulere, seymik nasz cum toto effectu na dzien dwudziesty piąty miesiąca czerwca w roku terazniejszym, pod tąż dyrekcją j. mc. pana marszałka proroguiemy, differimus et prolongamus. Ktore to laudum, zgodnie uchwalwszy, j. mc. panu dyrektorowi naszemu zlecilismy, aby ręką swą podpisał y do grodu Włodzimirskiego podał. Działo

się w kościele oycow dominikanow, we Wołdzimirzu, roku tysiąc szescset dziewięćdziesiątego pierwszego, miesiąca kwietnia piątego dnia. U tego laudum oblaty podpis ręki w te słowa: Mikołay Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku rellationis koła rycerskiego wojewodztwa Braclawskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysz podawającego j. mosci, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга прод. В.идимир. 1691 г., № 1067, л. 794, № 98.

XCVI.

Изъ инструкции кievскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О переимѣнъ мѣста созыва сеимковъ. О запрещеніи предоставлять право собираніа томоженныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхождения. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ брестынахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военного постоя и уплаты податей.

Coż bardziej penetralia serc wolnych przenikac musi, iako ciężka oppressya, ostatnia zguba y ruina, słowem iednym, sama niewola w wolnym narodzie z jaszczurczego wyłężona gniazda kozakow, dziedzicznych Rzeczypospolitey nieprzyacioł, od ktorych całego generału wojewodztw naszych stat gravis strages, premitque cuncto funere funus, ktory, zawziąwszy się in perniciem osobliwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, nietylko że ustawicznemi consistentiami, a mówiąc smiele niby przywłaszczaniem sobie pro dominio, ciężkimi y nieznosnemi aggrawują oppressyami, z własnych domow szlacheckich wyciskają gwałtownie szlachtę, samych panow podstaroscich ich, wywlekając z dworow, kijmi zabiają, horrendissima et execranda potrantur scelera, dowod tego iasny, kiedy Jerema pułkownik, wyuzdany in omne nefas, naiechawszy w kilkaset kozakow na urodzonego uiegd y. mc. p. Samuela Milanowskiego, naprzod

szturmem przez kilka dni dobywają, kielkunastu zabili broniących się, potym trzeciego dnia, gwałtownie dobywszy, nietylko że okrutnie zamordowali, ale też zamordowanego już y zabitego in pabulum psom, masłem nasmarowawszy, wyrzucili. Sam zas Paley, dux malorum et scelerum artifex, co za zbrodnie czyni w wojewodztwie naszym, wypisac niepodobna, tak dalece, że, obrawszy sobie tutum per scelera iter, nowe zawsze audet comittere nefas, bo nietylko że iakoweś sobie usurpat et praetendit w dobrach ziemskich dominium, nietylko wyuzdaną in omnem licentiam intra viscera wojewodztwa naszego debachaią audacia, ale też plenis baccis buntowniczą, według pakt Hadziackich, przywłaszczaiąc sobie iakowęs monarchię aż po Słucz, naostatek już widocznie z jas. wielm. j. mc. panem kasztelanem Chełmskim, commisarzem, woyskom kozackim od j. kr. mc. Rzeczypospolitey naznaczonym y przydanym, ad conflictum porwawszy się, iakowęs protekcyą obcego zaszczyca się pana, nefandissima zas, ktore wypisac niepodobna, per rationem status, iako per populum plebemque ad rebellandum promptam spargit et divulgat, barzief obmowie y doniesienia zalecie należy. Więc gdy u nayiasniejszego majestatu y j. mc. pp. hetmana, apud subsellia eo nomine ad vindicandas injurias z każdego żołnierza, cujuscunque sit, non ille status conditionis et generis od Rzeczypospolitey naznaczonych sprawiedliwosci żądaliśmy, inney zas niemogliśmy powziąć, tylko uczynienia sprawiedliwosci z swawolnego żołnierza kozaka y więcej krzywd naszych do całej Rzeczypospolitey, do ktorey serio instabunt jeh mc. pp. posłowie, aby kozacy z dobr ziemskich ewocowani byli, a Paley żeby supliciovany został. Szkody zas et in universum wszystkie obywatelom wojewodztwa naszego aby Rzeczpospolita nagrodzic obmyśliła, ponieważ dla conserwatief całej oyczyzny ciężkie iarzmo consistencief y przechodow woyska kozackiego, od zaczęcia wojny terazniejszey wojewodztwo nasze ponosic y cierpiec musiało, fortissime opponent se jeh mc. pp. posłowie. Z tych zas pieniędzy, ktore kolwiek y kiedykolwiek brał y rozdawał między pułki kozakow j. mc. pan kasztelan Chełmski, aby reddat

rationem villicationis commisarstwa swego, serio upomnią się y domowią się jch mc. pp. posłowie, oraz instabunt do Rzeczypospolitey, aby j. mc. p. kasztelan Chełmski, iako commisarz woysk kozackich sprawił się całej Rzeczypospolitey, dla czego w dobrach ziemskich stanowiska kozakom naznaczał przeciwko prawu, de immunitatibus dobr ziemskich postanowionemu y obwarowanemu, który aby justam od Rzeczypospolitey reprehensionem et animadversionem odebrał, tudzież ukrzywdzonym skuteczną satisfactionem uczynił, serio domowią jch mc. pp. posłowie; do ktorego respectu j. kr. mosci majestatu y całej Rzeczypospolitey zalecą jch mc. pp. posłowie osobliwą oppressyą dobr wielmożnych jch mc. pp. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego, Jana Olizara Wołczkiewicza, podsędka, Kiiowskich, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwoiewodzego sądowego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstaroscię grodzkiego Krzemienieckiego, instando, aby Rzeczpospolita, inhaerendo declaraciy, od trybunału skarbowego Lwowskiego do siebie uczynioney, iako nayskuteczniejsze sposoby wynalazła do ukontentowania pretensyi y szkod, przez kozakow całemu wojewodztwu poczynionych, które to genus militiae, jeżeliby się Rzeczypospolitey ex re zdało w dalsze czasy conservowac, instabunt et serio opponent se jch mc. pp. posłowie, aby sine ullo praejudicio dobr ziemskich, locatio positiva, bądź to przez constitucyą wyraźną, bądź per scriptum ad archivum woysk kozackich, rzetelnie opisana y postanowiona była, nad ktoremi aby supremum jus gladii pro administranda justitia j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego extendatur, quam urgentissime usadzą się na tym jch mc. pp. posłowie, oraz aby j. mc. p. hetman wielki koronny, cui summa belli od całej Rzeczypospolitey comisa est, injuriatis czynił sprawiedliwosc z każdego żołnierza, cujuscunque sit, nam ille status conditionis et generis sub rigoribus, de administranda justitia na władzę hetmańską tot voluminibus legum circumscriptis extendentis, gorąco instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni, prosząc usilnie, aby commune constitutia millesimi sexcentesimali no-

nagesimi ipsius de immunitate dobr ziemskich reassumatur. Kiedy vario genere datum przez tak wiele lat uciemiezonego wojewodztwa naszego nullapote exitio vacat, to przez powszechnego Krzyża Świętego nieprzyziaciela in cineres et favillas zasłaniając całą Rzeczpo-
litą potissima część tego redacta, w drugich zas mieyscach, kędy nieprzyziaciel igne et gladio niedopustoszył, od Palea często dogrzewa, a na ostatek woyska Wiel. X. Lit., to przechodami, w pole y z pola schodząc, to zimowemi stanowiskami, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, dobra ziemskie tak ciężko opprimują nieznośnemi exactiami zimowych chlebow wybieraniem, wymyslnemi nadzwyczaj ustawami, nie tylko bez dyrekciey, ale też miłosierdzia, nazwanemi dyskretiami tak dalece, że, cum desunt inimici, opprimimur per amicos, więc serio jch mc. pp. posłowie opponent se, aby ante omnia, niewdając się w żadne rady pod starą łaską y nieprzystępując do obrania nowego marszałka, cursum consiliorum tantisper sistant, poki by ewakuacya woysk W. X. Lit. z dobr ziemskich wojewodztwa naszego za wyraznemi jch mc. pp. hetmanow W. X. Lit. nienastompiła ordynansami, oraz urgentissime instabunt ad ordines regni, ab omni meliori modo satisfactia skuteczna za szkody, od woysk W. X. Lit. poczynione, tamże teraz na seymie z władzy urzędow jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow podskarbiego W. X. Lit. obmyslona y uniszczona była, dla ktorey jch mc. pp. posłowie plenariam facultatem et potestatem concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie pretensye y szkody terazniyszą instrukcją zleconą y daną sobie mają; in futurum zas aby jch mc. pp. hetmanowie W. X. Lit., albo naznaczeni do distributy stanowisk zimowych commisarze, albo delegati od nich, lubo quocunque titulo nazwani generalni stanowniczy, ullo modo et praetextu, etiam urgentissima belli necessitate et accedente senatus consilii assensu, w dobrach ziemskich nieważyli się naznaczać zimowych consistencyi woyskom swoim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, reassumowawszy także constitutio millesimi sexcentesimi nonagesimi ipsius, de immunitate dobr zimskich postanowioną.... Seymiki zas

województwa naszego consultationum, iako to przedseymowe relationum y podatkow, wszystkie in genere, aby dla sposobniejszego zjazdu jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa naszego do miasta Ołyki przeniesione były. Seymiki zas iedne tylko electionis deputatow na trybunały koronne aby alternato, raz we Włodzimirzu in loco ad praesens solito, drugi raz w Ołyce w kosciele kapitulnym odprawowali się wyrażną eo nomine constitucją ostrzegą jch mc. pp. posłowie; ktorych seymikow, w Ołyce odprawionych, actus do grodu Łuckiego przez jch mc. pp. marszałkow podawane bydz mają, a seymikow electionis deputatow swoją alternatą, we Włodzimirzu odprawionych, actus także przez jch mc. pp. marszałkow do grodu Włodzimirskiego podawane mają bydz. Uniwersały zas j. kr. mosci pana n. m. y instrukcye przedseymowe, iako też uniwersały na podatki, cancellarya koronna do grodu Łuckiego tantisper adressowac y przysłać powinna, na odprawowanie się seymiku naszego w Ołyce, poki za szczęśliwego j. kr. mc. p. n. m. panowania przy stałym, da Bog, pokoju, non patebit actibus jch mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego do Żytomirza securus.... Cła, myta gorne y dolne, inducty, evecty y inwecty in omnibus officiosis locis, zkąd tylko podatek extraordinaryny Reczypospolitey wybiera się, albo praesumitur exigendus, a iako zwyczajnie spargitur na komorach Reczypospolitey skarbowych, j. mc. pan podskarbi wielki koronny osobom cudzoziemskim, tudzież plaebeae conditionis, osobliwie zas żydom, w administracyą, czy to przez kontrakty, czy do wiernych rąk, niepuszczał y niedawał, a nobiles bene possessionatis takowe urzędy nadawał, serio instabunt jch mc. pp. posłowie do całej Reczypospolitey, w tym osobliwie convenient j. mc. pana podskarbiego wielkiego koronnego. Ponieważ per ignobiles et extraneas personas wielka depactacia commeantibus s towarami dzieje się, a ztąd kupcy postronni tracą ochotę z towarami, tak intra viscera Reczypospolitey, iako też per regnum ad exteros, commeare, z niesłuszney zas y zbyteczney depactaciy priwatos tylko y na komorach siedzący ditantur, ad fiscum zas Reczypospolitey barzo minima portio accidit,

y owszem, miasto accessu, coraz, z uciemieniem y depaktacją commeantium, decessus practicatur. Żydzi zas, krom zwyczajney naturze swoiey do chrzescian zawziętosci, a ztąd depactaciy niezno-sney, iakowe czynią execranda scelera patrantur, nefanda na tych zostający urzędach, horret animus pomyslec, drętwieje język wy-mowie, w czym inibunt media jch mc. pp. posłowie nasi, aby ta-kowe zbrodzie impune nieposzli, ale owszem exemplariter secundum rationem delicti na seymie karane były. Jus patronatus j. kr. mc. p. n. m. distribuendarum abbatiarum per tot saecula, iako w ręku nayiasniejszych monarchow polskich sine ulla disquisitione zosta-wało, tak y na ten czas aby to wszystko w szafunku przezorney dobroczynnosci j. kr. mc. pana n. m. było, opponent se fortissime, przytym y cum tota Republica inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi. Non sine condoleo przyimowac y to musi wojewodztwo nasze, że niektorzy j. mc. xięża biskupi in sum-mam praecipitantur licentiam, jedni j. kr. mość pana n. m. prywat-nemi oycowskie y dobrotliwe serce exacerbando listami et magno in Republica nomina temerarie vexando, drudzy, przeciwko prawu pospolitemu o dziesięciny, mimo naznaczone forum civile, do swoich pociągają duchownych sądow et despotice spirituali abutuntur gla-dio, przeto seriam jch mc. panom. posłom naszym z jas. oswec. j. mscią xięciem kardynałem y inszemi jch mościami xiężą biskupami zlecamy expostulationem, aby takowych delinquentes między sobą, ut se modestius gerant, napomnieli, a, w ostatku, co się będzie zdało w tym inszym wojewodztwom, tak y nasi pp. posłowie sprawic się mają. Wielkie y przeto dzieie się in Republica inconveniens, że jch mc. pp. cudzoziemscy, ablegati sub variis praetextibus, osobliwie wczasow y wygod swoich od boku j. kr. mosci oddaliwszy się, y po różnych mieszkając miastach pro libitu et arbitrio, res et inter-ressa pryncypałow swoich cum damno Rzeczypospolitey negociantur y facykują, aby tedy wszyscy pomienieni ablegati, et ad praesens, et in futurum, po audientiey sobie od j. kr. mc. pana n. m. daney, iako nayprędzey przez cancellaryą expediowani byli, a przedwziętą

expedycyą nigdzie indziej tylko ad latus majestatis j. kr. mc. rezydowali. Ztąd pessimo exemplo y to się w Rzeczypospolitey dziać poczęło, że niektorzy jch mc. pp. senatorowie, ad privata conventicula et consilia zieżdżając się, quodlibet licere putando, między sobą stosują, y posłów ad exteras principes in sua majestate j. kr. mc. pana n. mc. et Republica posyłać praesumant z prywatnemi swemi instrukcyami, o czym aby serio Respublica inquirat et animadversionem super delinquentem quempiam habeat y owszem perpetua activitate exuat, instabunt jch mc. pp. posłowie... Że ustawicznie z jednych do drugich włosci przechodzący sub nomine slobody chłopci, a naybardziej do majątnosci zabiegający panskich, wielkie w sądach przynoszą difficultates y nas obywatelow zniszczenie pareunt fortun, tedy zabiegają takowym zbiegających chłopow swawolom, a ztąd nieszczęcym się iedne drugie slobodom, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poddani, ktorzy rok y sześć niedziel slobody zasiedzą, w iedney majątnosci z cudzych panstw przyszli, pro haereditariis censeantur. Dziedziczni zas z dawien dawnych poddani, ktorzyby mieli zbiegac od slobod, inhaerendo anterioribus constitutionibus de extraditione subditorum profugorum sancitis, aby ad primam requisitionem wydawani byli, instabunt ad Rempublicam jch mość pp. posłowie. Pobożnosc sama stimulat nas do tego, abysmy subveniamus jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, ktorzy że iuż jch mc. panow haeredum wsi Boratyna y Boratynka, tudzież części wsi Pułhanowa (ktore dobra niemały ab iisdem haeredibus summie prawie przewyzszający walorem dziedzietwa dobr pomienionych temuż konwentowi, są modo obligatorio zostawione et invadiata) mają ad resignandum sobie consensum liberum et benevolum, przeto domowią się jch mc. pp. posłowie, aby przez constitucyą wolno było tamże jch mc. panom haeredibus dobr pomienionych wsi mianowane Boratyn, Boratynek y część Pułhanowa, salvo servitio bellico et oneribus Reipublicae, in rem conventu Łuckiego oycow dominikanow rezygnowac; ktore dobra ponieważ naturam dobr ziemskich non exigunt, tedy ab hybernis et stativis militaribus wolne et

immunia były, doyrzą jch mc. pp. posłowie. Desiderium jch mc. oycow dominikanow Lubelskich w incorporowaniu kamienic kilku do konwentu tegoż, osądziwszy justum recommendaciey ad Rempubli-
cam, jch mc. pp. posłom injungimus.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 1156, № 340.

XCVII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноябрю 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовнымъ судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О перенесеніи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординаціи Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимирскихъ и Луцкихъ доманиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и униатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраиать слободы пѣт бѣглыхъ крестьянъ. Потверженіе прежнихъ инструкцій.

Року тысяча шестсотъ деветдсѣятъ третего, мессца новембра шестнадцатого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Анѣтонимъ Войцехомъ Наниорковскимъ, намесникомъ бурграбства и замьку Володимерскаго, и книгами нынешними

кгородскими старостинскими, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, justrukcyą, z podpisem ręki swoiey własney, tegoż wojewodztwa jeh mc. pp. posłom na seym walny Warszawski daną, ad acta praesentia per oblatam podał, tenoris talis: Instrukcyą na seym walny Warszawski wielmożnym y urodzonym jeh mc. pp.: Janowi z Woynarowey Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kijowskiemu, podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Jerzemu ze Szpanowa Czaplicowi, stolnikowi, Adamowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, podczaszemu, y Samuelowi na Krzywiczach Hołowinskiemu, miecznikowi, Owruckim, posłom, zgodnie obranym na seymiku przedseymowym, we Włodzimirzu, w kosciele jeh mose oycow dominikanow, in loco consultationum solito, za unwersałem nayiasnieyszego krola j. mc. p. n. m. dnia dziesiątego novembris roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt trzeciego, przypadłym, namowiona y dana. Ktora wszystko stworzenie pod słońcem y wyżey słońca trzyma, piastunie y dzwiga, też Boska opatrznosc na podobienstwo y rozum ludzki miłą oyczyznę naszą w tak strasznych całego swiata zamieszaniach, pierwszy od powszechnego Krzyża Świętego nieprzyziaciela, toties inconsultam, toties laceratam, wszechmocną ręką swoją fulcitur et bajulat, za co Majestatowi Jego Boskiemu pierwsze y nayuniżensze oraz z sercami pełnemi y wdzięcznemi dobrodzieystw jego oddajemy dzięki; jego kr. mosci panu n. m. wierne y życzliwe scielemy poddanstwo, ktoremu należyta wdzięczność et augustissimae regnatrici domui za wszelakie około dobra pospolitego całej Rzeczypospolitey pieczołowania, starania, prace, koszty, faltygi, cum submississima oneratione, uczynią y opowiedzą in facie teyże Rzeczypospolitey jeh mc. pp. posłowie od wojewodztwa naszego. Powinne potem podziękowanie jas. wielm. jeh mc. panom hetmanom oboygą narodow pro gloriosissimis in publicum gestis, qua privatim, qua publice, ciż jeh mc. pp. posłowic oddadzą. Jas. wielmożnego j. mc. p. Marcina Kaćkiego, generała artylleryi koronney, ochotę zelantem w urzędzie swoim na usługę

Rzeczypospolitey osobliwemu j. kr. mosci ciż jch mc. pa. posłowie zalecą respektowi. Zasługi y odwagi znakomite w całej Rzeczypospolitey wielkiego y godnego imienia starożytnego domu jas. wielmożnych jch mc. pp. Granowskich, w osobie wielm. j. mc. p. Jana Prokopa na Granowie Granowskiego, starosty, kwitnące, recommendabunt jch mc. pp. posłowie clementey et distributivae justitiae j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, iako gratissimo każdego meritum judici, oddadzą respektowi; oraz wniosą instantią, aby summa liquidowana od trybunału skarbowego Lwowskiego względem s kod w starostwie Żytomirskim, przez woysko kozackie poczynionych, ze skarbu Rzeczypospolitey wyliczona była. Nietylko Rzeczypospolitey naszej, ale też wszystkim panstwom in aestu bellorum zostającym, dziesięcioletnia musi przykrzyc się woyna, naybardziej zas oyczyźnie naszej, a w niey kraiom pogranicznym ciężka a prawie iuż nieznosna iest, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni et serio opponent, aby post diluvia tot wylanych krwi, tandem olivam pacis j. kr. mc. pan n. m., wespoł z Rzeczpospolitą, na przyszły rok przynieśc raczyli. Na ktorego to pokoju ugruntowanie z Portą Othomanską aby commisarze do tractatu z wojewodztwa naszego przysłanych od Rzeczypospolitey postanowionych naznaczeni byli, instabunt jch mc. pp. posłowie. W czym iako sobie Rzeczpospolita domina juris sui zechce postompic cum colligatis monarchis, itidem sentient jch mc. pp. posłowie cum Republica, a specialiter z innemi jch mc. pany posłami całego generału wojewodztw naszych, aż jch mosc pp. posłowie nasi, co za responsa ablegathey od cesarza j. mosci chrzescianskiego et a Republica veneta przychodżyły, quidve in illis continetur, aby pro occasione et necessitate consilia suppeditentur. Poprawa trybunału koronnego, że iest apprime Rzeczypospolitey potrzebna, tedy inibunt media jch mc. pp. posłowie cum tota Republica, aby iako nayskuteczniejsza postanowiona byc mogła, w czym do przeszłoroczney instrukcye referowac się będą jch mc. pp. posłowie, w tym zas osobliwie elaborabunt, aby constitucia anni millesimi sexcentesimi septuagesimi octavi de corruptis et cor-

rumpentibus zniesiona była, ale tylko corruptus iudex był karany cum refusione triplici quotae in vim corruptionis acceptae, tudzież ab omni activitate et quibusvis muniis, ac capacitate omnium honorum był religowany y odsądzony, nawet dignitatem pro tunc possessam aby tracił y abjudicata dignitas takowego aby inter vacantias ad distributivam j. kr. mosci pana n. m. justitiam podana była, serio instabunt jch mc. pp. posłowie; ktorego to corruptum iudicem, pro sumendis eo nomine poenis ac quodvis subselium, bądź do grodu, bądź ziemstwa, bądź trybunału, bądź sądow seymowych rellacyinych, assessorskich y wszelakich innych pro optione actoris wolno będzie pozwać; dokąd zapozwany ad cuiusvis instantiam, sine omni apellatione, irremissibiliter poenis criminalibus juxta rationem delicti karany y sądzony bydz powinien. Seym zas y wszelkie jego figurae ac genera iudiciorum (ne jurisdictiones confundantur) aby w dekreta trybunalskie żadnym sposobem y praetextem non involvent, animadvertent jch mc. pp. posłowie, et circa veteres novellam eo nomine procurabunt constitutionem. Ze zas wielkie nietylko województwo nasze ale y cały generał ponosi praejudicium, iż częstokroc na cadencyach sądow wojewodztw naszych w trybunale jch mc. pp. pisarze ziemscy tychże wojewodztw y powiatow od pisania dekretow niesłusznie removentur et relegantur, a zatym szkoda w xiegach tych że wojewodztw trybunalskich przez regentow plebejuszow, albo też osiadłości w naszych wojewodztwach niemających, następowac zwykła, przeto urgebunt serio jch mc. pp. posłowie o nową constitutią, ne similia in posterum fiant sub nullitate iudicatorum, ale żeby zawsze pisarze wojewodztw y powiatow naszych własni, nietylko pod czas turnu każdy swego, iako prawo opisało, ale chochy y wakowało ktore pisarstwo ziemskie, na ten czas tedy subsequens inszego powiatu, albo wojewodztwa, w tymże generale będącego, powinien supplere vices defuncti, infirmi vel absentis, y aby dekreta trybunalskie wojewodztw generału naszego pisywali y y xiegami regentow mając szlachtę osiadłych y przysiągłych dysponowaii y zawiadowali; ktore to xięgi generału naszego że per

abusum saepissime jch mc. pp. deputaci trybunału koronnego ad requisitionem privatam cujusvis otwierac in absentia pisarzow ziemskich y regentow własnych y rewidowac też pomienione xięgi pozwalają, przeto wszystkiemu temu, iako summis inconvenientiis, cum magno praejudicio wojewodztw naszych dziejącym się, aby przez nową zabezpiecz constitutią obtestamur fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłow, aby w tym noviter o prawo postarali się. Regestra zas do popisow, aby ciz panowie regenci, według prawa, statutem Wołyńskim, który całemu generałowi wojewodztw nacznych służy, opisanego, sub numero w xięgi zwyczajne, na to przysposobione, wpisywali y sprawy connotowali numerice w też regestra, cavebunt jch mc. pp. posłowie. Zlecamy niemniej jch panom posłom, aby circa correcturam trybunału domowili się, żeby procuratores causarum byli szlachta bene posesionati neque aliquo crimine notati, ktorzy, będąc spraw patronami et in palestris trybunałow degentes, aby na urzędy grodzkie non aspirent, ale tylko aby, lub procuratorią spraw, lub urzędem grodzkim insignitus, ieden z nich urząd trzymał sub nullitate decretorum, stante munio et charaktere takowego officialisty grodzkiego, wraz y procuratora spraw trybunalskich in una eademque persona praedicando ferendorum. Jch mość zas pp. starostowie sądowi aby nieprzybierali takowych że na urzędy grodzkie officialistow sub poena banitionis perpetuae ad instantiam cujusvis in foro competenti obtinenda et sollutione mille marcarum wyrażną eo nomine wymogą jch mc. pp. posłowie constitutią. A że paenitendo exemplo prawie po całym swiecie polskim rozniosła et divulgavit publica fama, iako inter spiritualem et saecularem statum na trybunale Lubelskim in stuba judicaria niedawnemi czasy ad certum inconveniens przyszło, tedy zabiegając, aby in futurum similia niedziały się, instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, et circa correcturam trybunału inibunt media, iakoby licentiosior każdy, lub z duchownych, lub z swieckich sędziow, pro qualitate delicti sądzony y karany irremissibiliter mógł bydz. Złosc wyuzdana in omnem licentiam et patrata scelera Paliia, półkownika woysk j.

kr. mosci y Rzeczypospolitey kozackich, praeocupurunt w wolnym narodzie wolno wychowane, umysły nasze ze serdecznym żalem scisnąwszy, *liberos animos novellam servitute passos*, barziefy tzy z oczow naszych wyciscaią anizeii usta do ogłoszenia, rękę do opisania zbrodniow y buntowniczych czynow paliowych, cum scandalo saeculi poczyuionych, przywodzą, ale tylko na dawnieysze, a osobliwie przeszłoroczną instrukcyą naszą referując się, zlecamy jch mc. pp. posłom, aby pod starą laską upomniawszy się o należytą y słuszną *satisfactiā*, tam in *criminalibus*, quam et *civilioribus*, z Paliia i jego całego pułku *adhaerentow*, poty do żadney materiei y do obierania j. mc. pana marszałka nieprzystempowali, etiam cum *periculo seymu*, poki naprzod Paliy *justissime pro delictis poenis* karany niebędzie, oraz wszyscy tego pułku *adhaerenci*, wraz z nim, *supplicowani pro criminalibus* niezostaną. Szkody zas wszystkie, od jego pułku poczynione, tudzież od innych pułkownikow woysk j. kr. mosci y Rzeczypospolitey Zaporozkich, aby Rzeczpospolita nagrodziła, *urgebunt serio* jch mc. pp. posłowie. Woyska zas samego kozackiego genus aby Rzeczypospolita uważywszy, jeżeli zda się byc potrzebne, chciała mieć in *obsequio tali*, iakoby zaraz *proportionata stipendia* każdemu pułkownikowi, sotnikowi et *reliquis*, *eiusdem militiae officialistis*, tudzież czerni, alias prostemu kozactwu, tak konnych, iako y piesznych pułkow, obmysliła, bo co teraz in *spem impunitatis* y niepłaty każdy *licentiosissime* grzeszy, to potem przy zapłacie corocznie dochodzącej musi byc *disciplinator miles*, a potym każdy *injuriatus* na zasługach *delinquentis* prędziej swoiey szkody doysc będzie mógł. Jeżeli zas Rzeczpospolita nieobmysli zasług woyskom kozackim et *certum numerum* ich nieopisze, y żeby też woysko było pod pułkownikami szlachtą dobrze osiadłemi, to żeby idem genus woyska kozackiego absolute lubo *per constitutionem*, lubo *per scriptum* ad *archivum* zwinione było. *Consistentia* zas in *casu* zatrzymania ieszcze imienia woyska Zaporozkiego ob *aliquas justas et perimentes rationes* niiby potrzebnego, aby w wojewodztwie Podolskim w blokadzie nowoufundowanej około Kamienca Podolskiego, lub też w

dobrach j. kr. mosci y Rzeczypospolitey tudzież duchownych od j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego, cui summa belli comissa est, naznaczona była, który aby z tegoż kozaka żołnierza administrat justitiam injuriatis, vel in casu non administrandae, aby respondeat juxta novellam constitutionem anni millesimi sexcentesimali nonagesimi, de immunitate dobr zemskich sancitam, gorąco instabunt jch mosc pp. posłowie ad Rempublicam. Kiedy rozne klęski a prawie ustawiczne infortunia ferunt et affligunt wojewodztwo nasze, na woyska W. X. Lit. w nagrodę compassiey, cięższe y prawie nieznosne krzywdy, oppressye, violentie y kryminały dobrom ziemskim wojewodztwa naszego, przez coroczne zimowe consistentie przechody y niediskretne dyskretie, cum summo praejudicio stauu szlacheckiego, infligunt, przeto aby jch mc. pp. posłowie nasi, pod tąż starą łaską, nieprzystępując do żadney inuey materiey, y do mianowania nowego j. mc. p. marszałka poselskiego, wymogli u Rzeczypospolitey, żeby eadem mediante et discernente, naprzod j. mc. p. wojewoda Wilenski, hetman wielki Wel. X. Lit., każdego lub z regimentarzew, lub z pułkownikow, lub z innych officialistow y wszelkiego ejusdem militiae W. X. Lit. żołnierza licentiosum sądził et justa pro delictis poena irremissibiliter karał, potym aby szkody, tak dawniejsze, iako y terazniejsze, instanti na seymie nagrodzone były, opponeut se jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu. ktorym plenariam facultatem et potestatem tractandi et concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie praetensie y szkody terazniejszą instrukcyą dajemy y wszystko to, cokolwiek jch mc. pp. posłowie nasi z woyskiem W. X. Lit. postanowią, pro firmo, rato et grato przyjąc declaruiemy. Już bowiem nietylko constitucia felicis coronationis nayiasniejszego krola j. mc. pana n. m., nam szczęśliwie panującego, nietylko potym tak wiele innych eo nomine za sztych constitutiey o uspokojenie praetensyi y szkod, przez woysko W. X. Lit. wojewodztwu naszemu poczynionych, uwiadły iednemi tylko obietnicami, ale też reskrypt osobliwy z commissiey walney Wilenskiej w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszym expedio-

waney od jas. wielm. j. mc. pana Kazimierza Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego W. X. Lit., do wojewodztwa naszego przez urodzonego j. mc. p. Adama Olizara Wołczkiewicza, padczaszego Owruckiego, commisarza pełnomocnego, ad tractandum z woyskiem W. X. Lit., od nas delegowanego, dany y przysłany, aliquid spei et prope certis przynosi, ukontentowania zas żadnego nieodbieramy, przeto gdy fortioribus utendum ad vindicandas laesiones wojewodztwa naszego remediis potrzeba, omni possibili modo starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby skuteczną satisfactią za szkody y praetensye wojewodztwa naszego, przywiezli nam na seymik, da Bog, przyszły relationis. W potomne zas czasy aby toż woysko Welk. Xięś. Lit., żadney consistentiey w dobrach ziemskich wojewodztwa Kijowskiego y całego generału wojewodztw naszych, etiam urgentissima belli necessitate, vel acedente senatus consilii assensu nie bywało, providebunt per novellam constitutionem jch mc. pp. posłowie. In reliquis zas tego punctu objectis do dawnych instrukcyi, a mianowicie przeszłoroczney, referowac się będą ciż jch mc. pp. posłowie. Justam quaerelam j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika Kiiowskiego, emeritissimi in sago civis, opowiedzą jch mc. pp. posłowie przed j. kr. moscią y Rzecząpospolitą, tudzież będą upraszac, qua publice, qua privatim, j. mc. p. hetmana wielkiego W. X. Lit., aby j. mc. p. Braszniowski, rotmistrz tegoż j. mc. p. wojewody Wilenskiego kozacki, należycie o swoy wystempek był ukarany, ktory, niesłusnie y nienależycie stanowszy w dobrach dzied. icznych j. mc. pana miecznika Kiiowskiego, nietylko że różne violentie y kriminały popełnił, ale też na dwa tysiące szkod y więcej uczynił, zaczym aby, tak pro delictis, iako też ad satisfactionem poczynionych szkod, był sądzony, instabunt jch mc. pp. posłowie. Wniosą oraz skargę słuszną j. mc. p. Konstantego Pankowskiego, ktory od pana Frydrycha Lemfatera, kapitana freycompaniey j. mc. pana Szuyskiego, pisarza wielk. Wel. Xięś. Lit., nieznosne wdomu swoim poniosł oppressye y krzywdy, zaczym aby tenże j. mc. pan Lemfater sądzony y karany był, według prawa, de invasoribus domow

szlacheckich postanowionego, domowią się jch mc. pp. posłowie. Gdy Rzeczpospolita prawa swojego pani zechce szczęśliwie z Portą Othomanską (iakoż expedit) stanowić pokoy, aby sine avulsione ulla provinciarum, z dawien dawnych eidem Regno Poloniae annexarum, a osobliwie wojewodztwa naszego, et in praesentia commissarum, do tegoż tractatu z generału wojewodztw naszych destinandorum, pozwy stawał, advertent jch mc. pp. posłowie. Że monety, osobliwie szelężney, wielka inopia mianowicie w krajach naszych znajduje się, tedy aby miennica na monetę szelężną ejusdem qualitatis, iako dawne szelągi są, otworzyła się, promovebunt jch mc. pp. posłowie. Aby zas monety srebrney walor wszędzie był iednakowy po całym krolestwie Polskim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, zaraz przy upomnieniu się o wakansach y nieprzystąpią do resolutiey distributivae j. kr. mossi justitiae, poki walor monetu wszędzie iednakowy, juxta veterem praxim, czerwony złoty po złotych dwunastu, taler bity po złotych szesciu, niebędzie declarowany. Assignacie oschłe z commissiey wojewodztw exulantium Warszawskiey, w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszemu odprawionej, wydane, aby ciż debitores et creditores wypłacali, instabunt usilnie jch mc. pp. posłowie do Rzeczypospolitey, aby przez constitutią imponatur necessitas placenia tymże debitoribus, w czym przeszłoroczney instrukciey punkt reasumuiąc, do niegoż referowac się jch mc. panom zlecamy. Jako nic nieiest słusniejszego, aby każdy operarius suam odbierał mercedem, tak gdy jch mc. pp. deputaci chorągwie ussarskiey jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiła, podkanclerzego W. X. Lit., donoszą justam quaerelam, że w xięstwie Zatorskim cwierc novembrowa anni millesimi sexcentesimali octuagesimali septimi zatrzymana zostaje, instabunt usilnie jch mosc pp. posłowie do j. kr. mosci pana n. m. o interpozyciā do tegoż xięstwa Zatorskiego, iakoby kwota, teyże chorągwi należąca, nicodwólcownie wypłacona była; oraz wniosą swoię instantiā ciż jch mc. pp. posłowie, aby wojewodztwo Krakowskie cwierc februariuszową Żorawinską, do tych czas zatrzymaną y niewypłaconą, chorągwi ussarskiey wielm. j. mc. p. Jana Cetnera, starosty

Lwowskiego, jch mc. panom deputatom teyże chorągwi, z nayıpierwszych podatkw, z seymu teraznieyszego, da Bog, szczęśliwie skonczonego, uchwalonych, wypłaciło. A że Rzeczpospolita, miła oyczyzna nasza, pomiełka kaźdego zostawiającego się za nią należyty respekt za uznaną miłość wojewodztwu naszemu, przez script ad archivum w roku tysiąc szescset osmdziesiątym pierwszym dany, declarowała, tedy tak, o należytą recompensę, iako też o script, upomną się jch mc. pp. posłowie y przywiozą na przyszy, da Bog, seymik relationis, wyiowszy go z metryki koronney. Kaźdy, dobrze in publicum życzący, y widziec to y przyznac musi, że podatki Rzeczypospolitey przez wejewodztwa zebrane, miasto iakowey pełnieyszey płacy, woyskom Rzeczypospolitey większą przynoszą retardationem, a tym barziefy ieszcze desolatią y niszczenie wojewodztw, ziem y powiatow, ktore to poborcow, to commisarzow obieraiąc, nietylko spezy in vim gratitudinum miec muszą, ale też częstokroć doyrzec się niemogą, iak wiele podatkw wybiera się z ktorego wojewodztwa, ziemi, albo powiatu y dokąd się obraca, a co większa że omnis novitas nociva; przeto veteri methodo et praxi, aby do skarbu koronnego wrocily się podatki, y zeby skarb Rzeczypospolitey koronny poborcow podawał oprą się przy dawnych zwyczaiach jch mc. pp. posłowie. Ordynacya Ostrogska że, przeciwko prawom Rzeczypospolitey dawnym et contra pias intentiones ae fundationes primorum ordinantium, już post decessum, żal się Boże, de stirpe mascula xiążąt jch mosciow Ostrogskich y Zasławskich, w ręku obcych y nienależytych zostaje, a ztąd Rzeczpospolita wielką szkodę ponosic musi, kiedy nietylko prawo, eo nomine postanowione, convellitur, ale też kwota ludzi, na usługę teyże Rzeczypospolitey durantibus bellis powinna wychodzic, tak iest zmnieyszona, że trzeciefy części ludzi in obsequium Rzeczypospolitey et primaeva fundatione ordinantium niewychodzi, przeto aby et pientissimae intentioni ordinantium et positione legi we wszystkim satisfiet, nietylko instabunt jch mc. pp. posłowie do stanow Rzeczypospolitey, ale też gorąco opponent se przy wakansach, nieprzystempując ad resolutionem onych,

poki prawu słusznosci y pobożney intencyi pierwszych ordynatów za dosć się niestanie. Ordynacya Zamoyska że, według prawa y pobożney woli pierwszego ordinanta, dosć chwalebnie y należycie swoim idzie torem, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie do stanów Rzeczypospolitey, aby prawo ordynacyey Zamoyskiej w naymniejszym swoim punkcie laesiey nieponosiło, ale circa immunitates suas conserwowane było. Insuper caveatur lege, aby prezechodow woysk Rzeczypospolitey oboygą narodow niecierpiało, sub poenis, in contraventores de immunitate dobr ziemskich sancitis irrogandis. Poniewaz za dobra nasze, in partes carow ich mc. Moskiewskich za Dnieprem odeszłe, dosć bardzo szcypłą a prawie tysiączney czesci nie warta wzielismy za nie consolatią, przeto jako dalszą słuszną y proporcjonalną wdzięcznosc y nagrodę upomną się ich mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey tak o starostwo Kransnienskie y wszystkie inne partykularze, in vim reclinatoriorum obywatelom wojewodztw exulantium od niesmiertelney pamięci nayiasneyszego krola j. mc. Michała dane, aby in haereditatem salvis juribus, de immunitate dobr ziemskich sancitis, to iest zachowawszy służbę ziemską podczas pospolitego ruszenia, sine divisione armorum, też particularze, wespoł z starostwem Krasnienskim, tyżże obywatelom wojewodztw exulantium cedant, serio urgebunt jch mc. pp. posłowie y tego punktu dopomnią się przy wakansach, niechodząc po rezolucyą ich, poki prawem eo nomine niebędzie cautum, czego nieodstąpią jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu, w czym fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłów obliguiemy. Jeżeli czym barzicy panstwa y monarchie rozprzestrzeniaią się y do swoiey przyszley fortuny przychodzą, iako tym gdy chwała Boska szerzy się, przeto solenniter jch mc. pp. posłom zlecamy, aby na rozpostrzelenie chwały Boskiej et in succursum summae paupertatis klasztoru ubogiego Włodzimirskiego oycow dominikanow domawiali się, aby penes antiquum usum derewni, ktora zieżdza się na gruncie dziedzicznym tychże oycow dominikanow, Wolszczyzna nazwanym, podczas iarmarkow Włodzimirskich, sine omni praepeditioe zostawał, iako już od kilkadzie-

siąt lat; desiderium jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, referując do przeszłoroczney instrukciey, recommendationi et zelo jch mc. pp. posłów injungimus. Osoby duchowne ritus graeci unitorum aby in titulis et praerogativis ab omnibus immunitatibus jurium sibi od wielu lat przez constitucie wszystkie dawniejsze concessum, praepjudicium et diminutionem nieponosiły in omnibus subseliis et judiciis, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, oraz aby dobra duchowne ejusdem ritus unitorum et disunitorum, tak w Koronie, jako y w W. X. Lit., hyberną aggrarowane niebyły, iako też domy y osoby kapłauskie ejusdem ritus aby a stativis militaribus y od przechodow żołnierskich wolne były, cavebunt per constitutionem jch mc. pp. posłowie y, do dawney referując się iustruckiey, serio se opponent. Znakomite w boju y pokoju dzieła j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika wojewodztwa naszego, do wszelkiego j. kr. mosci y Rzeczypospolitey respectu zalecą, ktoremu za ustanowionej trzydziestoletuiey, sine intermissione niezsiadając z konia, służby wojenney, potylekroc z wielką odwagą, znacznym męstwem krwawe czyny, aby j. kr. mc. pan n. m. woytowstwo Barskie, ad praesens wakujące, ex distributiva justilia dobroczynnie conferowac raczył, instabunt jch mc. pp. posłowie. Do takowegoż respectu zasługi wojenne j mc. pana Mikołaja Skipora zalecą jch mc. pp. posłowie, oraz u stanow Rzeczypospolitey urgebunt, aby summa iaka pewna na dobrach Rzeczypospolitey, Swerkowszczyzna nazwanych, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, za reparacyą tychże dobr temuż j. mc. panu Skiporowi et successoribus j. mosci przez constitutią przyznana była. Że wiele wojewodztwu naszemu na tym należy, a prawie wszystka całość, honory furtun obywatelow jego na tym zasada się, aby akta, ktore perennaturo saeculo loquuntur, z Kijowa wydzwignione były; przeto, referując się w tym do przeszłoroczney instrukciey, instabunt jch mc. p. posłowie ad ordines regni, aby, mediantibus iisdem, commisarze, z generału wojewodztw naszych deputowani, wszystkie xięgi podkomorskie, ziemskie, grodzkie wojewodztwa naszego, dla wojen roznych w Kijowie

zaległe, ztamtąd odebrać y przynieśc nam mogli, o co serio domo-
wią się jch mc. pp. posłowie zaraz przy wakansach. Tak się za-
gęściły w generale wojewodztw naszych panskie slobody, że usta-
wicznie chłopi, zbiegaiąc dla sweywoli do nich, nietylko pustoszą
majątnosci nasze, ale też na tych slobodach, varia patrando crimina,
dają innym chłopom jus sceleri; przeto, aby chłopi poddani, zbiegli
do ktorey kolwiek panskiey slobody, ad primam requisitionem byli
wydawani, iako też aby slobody same były zniesione, y żeby pan
żaden non praesumat po swych majątnosciach wołac slobody, ini-
bunt media jch mc. pp. posłowie cum Republica et serio w tym
animadvertent, żeby per constitutionem novellam caveantur. Niem-
niey advertent jch mc. pp. posłowie, aby po miastach, miasteczkach,
wsiach, goscincach y przciadzach, depactatie niedziały się przeieżd-
żającym y kupczącym ludziom, a to sub poenis, de depactatoribus
sancitis, et executione ich irremissibiliter facienda, w czym przez
prawo omyslne subvenient tak całemu generałowi wojewodztw na-
szych, iako też innym wojewodztwom. A że j. kr. mosc pan n. m.
w swoiey jnstrukciey teraznieyszey przez posła swego, na seymiki
całej Rzeczypospolitey y generału wojewodztw naszych przysłanego,
do dawnieyszych swoich panskich jnstrukciey we wszystkim refe-
rowac się raczy; przeto y wojewodztwo nasze, przychylając się do
woli panskiey, zleca jch mc. panom posłom, aby do przeszłych
jnstrukcyi swoich, a mianowicie przeszłoroczney, in reliquis punctis
referowali się. Ktorzy jch mc. pp. posłowie in universum radząc
około dobra pospolitego y wojewodztwa naszego, tudzież całego ge-
nerału wojewodztw naszych, nec votivius niechcąc miec in pectori-
bus iakoby optime sit patriae, tudzież wojewodztwom naszym po-
granicznym, ktorzych by prywatne desideria aby się miescic mogły,
instabunt ad ordines regni. Caetera probatae dexteritati et activi-
tati jch mc. pp. posłów naszych, wielce mosciwych panow y braci,
zaleciwszy fidem, honorem et conscientiam jch mosciow objurgamus, aby
in omnibus comissis przeszłoroczney y tegoroczney jnstrukcyi spe-
ctatam pokazali virtutem y z ukontentowaniem wojewodztwa naszego

tudzież całego generału powrocili. A teraz tę instrukcyą zgodnie namowioną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, die, mense, ut supra. У тоє инструктории подпис руки тыми словы: Adam Ollizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, m. pr. Котораяжъ то облага инструктории, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ винешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1068, № 319.

XCVIII.

Изъ инструктории брацлавскихъ дворянъ 1693 года: о козацкихъ своевольствахъ.

Za woyska kozackiego pułkami nigdy niewychodzącemi y owszem wielką onych swawolą nietylko jch mc. pp. obywatele wojewodztwa naszego cieszyć się z własnych swoich niemogą substantij y onemi pro velle suo disponowac, ale też ubodzy chłopkowie, ktorzy kolwiek e ruderibus dawnej ruiny głowę podnosic et colere terram in solitudine poczynają ad ultimam przez tę licentią kozacką przychodzą (non sine fiducia pewney zemsty za krzywdy swoje od pana Boga) ruinam, tak w Braclawskim naszym, iako y Kiiowskim wojewodztwie; obtestamur przeto conscientias jch mc. pp. posłow naszych, żeby urgent omni studio et conatu, supplikując majestatowi j. kr. mc. pana n. m. y do całej Rzeczypospolitey recurrendo, żeby s tych obudwoch wojewodstw, osobliwie z dobr ziemskich w nich znajdujących się, ewakuatio kozackiego woyska koniecznie nastąpiła.

Въ пунктѣ о недоразумѣніяхъ, возникающихъ между духовными и свѣтскими судьями, сказано, чтобы виновные изъ первыхъ были предаваемы суду епископа.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1057, на об., № 313.

XCIX.

Инструкція черниговських дворянъ посламъ, отпращаннимъ на Варшавській сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волинска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытеами. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтвержденіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшей несостоявшейся сеймъ.

Року тисеча шестсотъ девяностъ третого, месеца декабра двадцетъ второго дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi staroscinskimi, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskego, jnstrukcją tegoż wojewodztwa, in loco consultationum solito, w cerkwie katedralnej Włodzimirskiej, za uniwersałem powtornym j. kr. mosci na seymiku przedseymowym unaniami consensu namowioną,

jch mc. panom posłom na seym walny Warszawski daną, z podpisem ręki swoiey własney, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał tenoris talis: Instrukcia jas. wielmożnym jch mc. pp.: Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, podskarbiemu nadwornemu koronnemu, Łuckiemu, Krzepickiemu, Łosickiemu et c. staroscie, połkownikowi j. kr. mosci, Franciszkowi na Pereniatynie Ledochowskiemu, Krzemienieckiemu, Alexandrowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, Kazimierzowi Szlubiczowi Załęskiemu, Nowogrodzkiemu, podkomorzim zgodnie obranym posłom na seym Warszawski na seymiku przedseymowym we Włodzimirzuw cerkwi katedralney, in loco consultationum solito, za uniwersałem powtornym nayiasnieyszego krola j. mc. pana n. mc. dnia dwudziestego wtorego grudnia roku tysiąc szesceset dziewięcdziesiąt trzeciego przypadłym, namowiona y dana. Kiedy, tanto temporis intervallo, fluctuantem per tot oceanos, iniqua factorum sors variare non desiit Rempublicam, kiedy tot militiosae gentis bissurmanskiey potentiey Domini et principis, przy ustawicznych trudach, pracach y niewczasach, cum dispendio vitae et salutis levaminis, odbierała y odbiera fulerum, za co iako wierni poddani, unanimiter corda et animos dare powinnismy, tak też prawic filiales iako patriae patri fundere grates, ktore jch mc. panom posłom naszym, przy powinszowaniu zdrowia y oddaniu powinney veneratuey majestatowi j. kr. mosci et serenissimae domui ejus praestare, comissimus imieniem całego wojewodztwa naszego. Podobnym sposobem mają exolvere debitam venerationem jch mc. pp. posłowie nasi jas. wielmożnym jch mc. pp. hetmanom oboyga narodu za swiadczone virtutis documenta, podięte prace y fatygi w corocznych kampaniach, obijciendo pectora z uszczerbniem zdrowia y fortun swoich własnych, upraszaiąc jch mosciow, aby iako indefessi atlantes upadającą homeris spierali Rempublicam y następującemu na wiarę chrzescianską nieprzyiacielowi propugnaculum byli. A że pax optanda wszystkim et quod cardinale est, do ktorego terminu universa christianitas, postroni narodowie unanimi voto

collimant, dla czego jeh mc. p. posłowie nasi junctis votis z inszem, wojewodztwami upraszac będą j. kr. mc. pana n. m. ante omniai aby tandem aliquando utrapioną Rzeczypospolitą do pożądanego przywiodł pokoju, niemniej o to powagą panską potrafić raczył, aby woysko w zasługach należytych przynajmniej aliqua in parte było ukontentowane. A gdy felici auspicio, czego sobie Rzeczypospolita życzy, przydzie do tractatow z Portą Othomanską o pokoy, upraszac będą jeh mc. pp. posłowie kroła j. mc. y Rzeczypospolitey, aby y z naszego generału do traktatow tego pokoju per constitutionem był naznaczony commisarz. Wielkie w tym incommodum wojewodztwo Wołyńskie ponosi, że seymiki continuo w iednym Łucku, podatkowe y poselskie, odprawują się, o ktorych częstokroc drudzy jeh mc. pp. obywatele opodal mieszkaiąc y niewiedzą, zaczym jeh mc. pp. posłowie do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, wygadząc commodo, instabunt, aby j. kr. mc. te seymiki, podatkowe, poselskie y deputackie, seorsive kazdy powiat Łucki w Łucku, Włodzimirski we Włodzimirzu, Krzemieniecki w Krzemieniu, a zas Kiiowski w Korcu były odprawowane. Respektem zas Krasna, ponieważ czas determinowany starosta Krasnienskiego wyszedł, ktore in vim reclinatoriorum, także partikularze, exulibus wojewodztwa Kiiowskiego y Czernihowskiego z łaski j. krolew. mosci dane, serio upraszac mają, aby Rzeczypospolita adinveniat media uspokojenia wojewodztw exulantium, a partikularze dane cedant in haereditatem, excepto Jwanowicz, do starostwa Krzepickiego należących. Dobra metropolij y archymandryi Kiiowskiej, distributivae justitiae kroła j. mosci cedant, a krom Nowosiołek, w wojewodztwie Kijowskim, cum attinentiis, ktore iako bona terrestria wielm. jeh mc. pana Załęskiego, chorążego Nowogrodzkiego, y drugich competitorow, do tych dobr należących, j. mc. xiądz Szumlanski, episkop Lwowski, w possessiey przez tak wiele lat trzymał y trzyma, jeh mc. pp. posłowie instabunt do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, aby j. mc. xiądz episkop Lwowski one haeredibus przywrocił y calculum de perceptis proventibus ab actu possessionis suae uczynił, w czym osobliwey łaski y protekcyi jeh

mc. pp. posłowie u krola j. mc. p. n. m. y całej Rzeczypospolitey żądać będą. Urgebunt jeh mc. pp. posłowie nasi, aby dekreta trybunalskie, ktore vim legis sapiunt, ani ferowane byli, ani żadney wagi niemieli, a osobliwie iż wyrazne iest prawo, a żeby duchowne utriusque sexus, przed wczynieniem professiey, dobra swoje ziemskie, tak oyczyste, iako y macierzyste, tak też y na siebie spadłe, do stanu rycerskiego, a zwłaszcza do naybliższych krewnych, resignowali, jednak iż się znaydują takowe dobra, ktore, cum praejudicio stanu szlacheckiego, ex compacto donationum et decretorum tribunalitorum et non in vim foundationis odpadły, iakowe są dobra Olesniki, w wojewodztwie Lubelskim leżące, do ktorych j. mc. p. Paweł Bilski, sędzia grodzki Lubelski, ma jus petendi, tych tedy dobr aby onemu wolna była reabilitio, non obstantibus decretis in contrarium legis latis, uti praejudiciosis przeciw wyraznemu prawu, a mianowicie statutowi, de monialibus ferowanym, oraz urgebunt jeh mc. pp. posłowie et procurabunt reassumptionem consitucyi anni millesimi sexcentesimali vigesimali septimi o dekretach trybunały Lubelskiego, ktore by vim legis saperent. Dobra Rzeczypospolitey duchowne ritus unito graeci, generaliter wszystkie w Koronie y w W. X. Lit. zostające, ponieważ ad eam calamitatem przyszły dla ustawicznych woysk oboygą narodow przechodow, corocznych consistencyi, a osobliwie przeładowania hyberny, że już ani piis obligacionibus, ani suffragiis fundatorum suorum satisfacere niemogą, ani upadłych domow Bożych y swiętych panskich reparowac niezdołają; przeto albo nowey lustracyi dymow, albo podług kwitow już po lustraciei płacenia podymnego y proporcya y coaequatio wnoszenia hyberny upraszają, o co usilnie u Rzeeczypospolitey jeh mc. pp. posłowie nasi urgebunt. Domy y osoby kapłanskie, lubo to są dawnemi comissyami ab omni onere militari libertowane, ile żadnych poddanych niemające, ale że licentiosus miles, eo nomine constitucye opisane, lekce sobie waząc, praesumit y kapłanow ciągnieniem idąc stawac noclegi, pokarmy odprawowac, grabieże zabierac y consistentiy upraszac, tedy, aby takowi legum transgressores poenas

irremissibiles ponosili, do jch mosci pp. hetmanow oboygá narodow jch mosci pp. posłowie nasi instabunt y constitucye o tym ressamowac curabunt. Non postremum ciepi praejudicium wielmożny j. mosc pan Cieszkowski, podkomorzy Czernihowski, od j. mosci pana kuchmistrza koronnego przez niewczynienie dosyc decretowi komisyi Warszawskiej, ktorym summy pewne j. mosci są przysądzone y do wypłacenia assignowane, a j. mc. p. kuchmistrz dotych czas według submissiey swoiey niezapłacił, ale owszem poenam peculatns na siebie otrzymac dopuscił y iest jure victus, przez co iako contemptor legum poenas na siebie zaciągnął, contra convulsos decretorum opisane, przeto injungimus jch mc. pp. posłom et comittimus dexteritati jch mosciom, aby jch mość tamowali na seymie activam vocem. Uważając nienależyte inter statum spiritualem et saeculorem zachodzące, gdzieby suprema vigere powinna powaga, niesnaski, iako to w trybunałach koronnych, urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby reassumując constitucję anni millesimi sexcentesimali decimi sexti, jch mość duchowni deputaci w trybunale excessivi, tak iako y jch mosc saeculares, poenis condignis et relegatione in perpetuum a functione judicis deputati w tymże trybunale karani byli, a osobliwie j. mc. xiądz Chotecki na terazniejszym seymie przez jch mc. xięży biskupow pro suo excessu był sądzony cum simili poena. Dwory szlacheckie we Włodzimirzu y w Łucku, iako to: j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Stefana Cieszkowskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y j. mc. p. Stanisława Woyny Oranskiego, łowczego Czernihowskiego, iako bene meritorum in Republica, ktore od kielkudziesiąt, albo kielkunastu, lat in possessione jch mosciow zostają, aby byli libertowane przez constitucją od wszelakich podatkow y praw mieyskich in perpetuum. Assignacie na summy, względem dobr Ządnieprskich exulantium, wydane na commissiey Warszawskiej, aby sine mora wypłacone byli, jch mc. pp. posłowie procurabunt. Teyże j. kr. mc. pana n. m. ocurrent łasce jch mc. pp. posłowie, w interesse domu jch mc. pp. Koritkow z ich mosciami do sprawy prze-

ciw jch mosciom successorom Czuryłowski kolligacyami, aby j. kr. mc. pan n. m., iako supremis miserorum solatium, panską swą y dobrotliwą inponat auctoritatem między strony iakoby longioribus diffugiis, to iest ustawnemi suspensami, remissami et similibus, jch mc. pp. successores Czuryłowski sprawy z jch moscami w tardisatyą non abiiciant per enervationem summam jch mc. pp. Korytkow substantiey, ale finalem altissimi w trybunale iudicii appropereant przez sądenie się sententiami. Aże y teraz wiem. jch mc. p. starosta Chełminski, do Krymu posłem iest od j. kr. mc. pana n. m. destinowany, przez co znowu gotowa recogitatur suspensa, dla tego nihil his derogando tegoż wielm. j. mc. p. starosty wielkiemu imieniowi, comittimus dexteritati activae jch mc. pp. posłów, aby iustum w sprawie insonent metum domu jch mc. pp. Korytkow. Jesliby wielm. j. mc. p. starosta szedł do Krymu, niewczyniwszy tu dostateczney plenipotencyi, etiam se absente do rozsądzenia się z jch mosciami, w czym wszystkim, quam tutissimum, comparowac mają jch mc. pp. posłowie activitate sua przy conserwowaniu jnstrukciey jch mosciow, punkt w konstituciey wyrażony. Ponieważ nie mały sumpt około restauracyi mostow j. mc. p. Woyciech de Rudniki Rudnicki we wsi Brzezi, majętnosci swey dziedzicznej, łoży, zaczym comittimus dexteritati jch mc. pp. posłów wojewodztwa naszego, aby, in refusionem tych kosztow, mostowe na seymie per constitutionem j. mosci referowane było. Tudzież j. mc. panu Adamowi Olizarowi, podczasemu Owruckiemu, we wsi Omelaniku y j. mc. p. Rzązewskiemu, horodniczemu Włodzimirskiemu, we wsi Serniczках y od wszelkich kupieckich tak wozow, y pędzących wołow, y wszelkich towarow, perpetuis temporibus mostowe też pozwolone było. Nic słusznieszego iest, aby każdy zelans pro patria civis w stratach przy ustawicznych kampaniach odnosił debitam gratitudinem; przeto my, widząc iawne iasne dowody zasług j. mc. p. Łukasza Horodynskiego, chorążego Drohickiego, porucznika chorągwie panczerney wielm. j. mc. p. Tarła, czesnika W. X. Lit., ktorego niemała fortuna in hosticum cessit, a niemając ullam recompensam,

hucusque incessanter pro gloria et decore patriae gloriosissime agit, przeto upraszamy jch mc. pp. posłów, aby osobliwemu j. kr. mc. pana n. m., uti optime meritum militem, zalecili y całe Rzeczypospolitey y gorącą za jego moscią wniesli instantią. Niemałe inconveniens ztąd pochodzi, cum praejudicio wojewodztwa całego, że uniwersały, z łaski j. kr. mc. p. n. m. powtorne y trzecie z cancellaryi wydane, przedseymowe, non solito tempore promulgowane, ale ipso die seymikow przypadających do grodow podawane bywają; zaczym, occurrendo huic consuetudini, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym, aby to in posterum niebывało, constitycią obwarowaną było, żeby przynajmniej tygodniem takowe uniwersały do grodow należytych podawane byli. Nieznosne w tym ponosi krzywdę całe wojewodztwo Wołyńskie, że należytey satisfactey za szkody poczynione przez woysko Litewskie w dobrach ziemskich Wołyńskich, za ktore lubo krzywdy tegoż wojewodztwa dzieje się, summę sto dziesięć tysięcy dac declarowało, hucusque nieodnosi, na co jas. wielm. j. mc. p. podskarbi W. X. Lit., submissyą zapłacenia iey dał y na dobrach swoich dziedzicznych assecurował tedy obstringimus w tym jch mc. pp. posłów naszych, ponieważ y sami w tymże wojewodztwie reclinatoria dobra dziedziczne mamy, aby we wszystkich około tego interesu, wespół z jch mc. pany posłami wojewodztwa Wołyńskiego unanimiter zniozszy się, chcieli usłużyć całemu generałowi. Gravissime to afficit welmożnego j. mc. p. Kazimirza Szlubicz Załęskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, że w dobrach j. mc. dziedzicznych, wsi Swoyczewie, niesłychany exces, przez nieiakiiego pana Susła, posłannika Moskiewskiego, czasu niedawnego stał się, ktory, in concisionem et contemptum religionis nostrae romanae, non habito respectu immunitatis ecclesiasticae, armata manu na cmetarz koscielny popadłszy, j. mc. xiędza plebana tamecznego y chłopow tiranissime cum periculo vitae postrzelał, y oko temuż xiędzu plebanowi wystrzelił, ktorego ausus, licentiosus et grawissimus excessus żeby impune nieszedł, serio sese opponent jch mc. pp. posłowie przy audyentij posła Moskiewskiego, aby pro quali-

tate delicti nietylko civiliter, ale criminaliter, był karany. Lubo na szczęśliwey koronacyi krola j. mc. nam szczęśliwie panującego, sub titulo trybunał koronny sprawiedliwie bogacąc constitucya napisana, ratione upominkow brania przy sądowych, że tak corruptens, iako y corruptus, sądzeni byc mają, jednak forum takim sprawiedliwym, ani poeny nienaznaczono; domowią się tedy jch mc. pp. posłowie nasi, żeby nie gdzie indziey tylko na seymie, tak corruptentem, iako y corruptum judicem, sądzono tanquam perduellem. Aże przeszłoroczny seym iniqua fatorum sorte, debitum sortiri effectum niemógł y w rozerwanie poszedł, dla czego instrukcya jch mc. pp. posłom dana y punkta w niej wyrażone indecisa y promowowane nieszę; przeto, jch mc. panow posłów terazniejszych dexteritati comittimus, do ktorey we wszystkim referowac się mają y one, w łaskę j. kr. mc. p. n. m. y całe y Rzeczypospolitey zaleciwszy, promowowali, excepto punctu pro parte żydow Włodzimirskich, iako niesłusznego y przeciw prawa y wolnosciom szlacheckim napisanego, ktorego jch mość ulterius promowowac niepowinni. Którą to jnstrukcyą naszą j. mc. p. marszałkowi podpisac y do akt grodzkich Włodzimirskich podac zlecilismy Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, mense, die, ut snpra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, m. pr. Ktoraż to oblata jnstrukciey, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającey, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

На стр. 1114, въ оригиналѣ, на концѣ листа, выноска: Oppressa insullibus nihil primario supremi numinis, a potym quodpiam tylko jedyne.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1113 на об., № 350.

С.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей.

Corruptus iudex, podług constitutiei Grodzienskiej anni millesimi sexcentesimali septuagesimi octavi, gravissimis punitur poenis, ponieważ wielkie zagęścili się niesprawedliwosci przez przestronne sędziow sumienia, gdzie magis ex favore, quam justitia, decreta trybunalskie in parvo deputatow numero stawajają; corrumpens zas nullis subeat poenis, ale corruptum na przyszły trybunał conveniat, melioretur ta constitutia.

Книга прод. Владимир. 1694 г., № 1070, л. 912, № 571.

СІ.

Универсалъ короля Яна Собѣскаго волынскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, несмотря на, грозиція со стороны Турокъ, опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ посполитаго рушенія; а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества.

Року тисеча шестсотъ девяностъ пятого, месяца мая двадцятаго дня.

На уряде кгородскомъ, в замьку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Кюстинскимъ, буркграбимъ замьку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Maciey Orłowski, uniwersał, na seymik wojewodztwa Wołyńskiego do powiatu Włodzimirskiego wydany, ręką j. kr. mosci y sekretarskiej, przy pieczęci koronney, podpisany, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mający: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki,

Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smolenski, Inflanski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o o tym wiedzieć należy, osobliwie iednak wielmożnym, urodzonym, senatorom, dygnitarzom, urzędnikom y całemu rycerstwu wojewodztwa Wołyńskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y miernie nam mili! Niepotrafiemy o niedoszłym świeżo seymie dac relatyiey, nietylko że podobna w Rzeczypospolitey nigdy niebyła widziana twarz, ale też że oycowska nasza ku oyczyźnie y wszystkim miłość te tylko słowa rodzic zwykła, ktore mnieyszyc, nie szerzyc, żaletopic, niewynurzac urazy, a, krotko zamykając aspera, in vias planas dirigere mogą. Niech zatym Sam Pan Bog we wszystkie serca wleie tę prawdę, za którąby oswiecona Rzeczpospolita mogła się obaczyc, iako ab instituto zacnych przodkow, odstępuiąc w prerogatywach wolności, równości y naygłówniejszych praw swoich, inszą cale została aniżeli wzięta a majoribus. Co w tym iest, jeżeli niewynoszący się z równości ambitus, czyli taedium antiquarum, cupido novandarum, czyli też interessowany cudzym tchnieniem impet popycha miłą matkę oyc yzną coraz w głęź większey niemożności, nietylko na wojnę Turecką, ale y na lada zamieszanie, bron Boże, od sąsiadow. Nechcemy się nad tym bawic ciekawością, zostawuiąc każdego rozsądkowi wolną okoliczności uwagę, iedną tylko przed się bierzemy, że kiedy seymy, nietylko od rwania, ale y od powszechnego wymuszonego milczenia, ginąc mogą, co za sposob in posterum pewności onych, a oraz ratowania od ciężkich y widomych niebezpieczeństw oyczyznę. Baczmy się wprawdzie, że są w ręku naszych te dwa szrodki: seym albo pospolite ruszenie; ale jeżeli seym, to iako się namieniło, ten sam potrzebuie bezpieczeństwa skonczenia; jeżeli pospolite ruszenie, to obawiamy się, żeby nowych do ukontentowania, a zatym y do wyprowadzenia w pale żołnierza trudności nieczywiło, albo żeby, nad domowym zabawiwszy się porządkiem, externa nieprzeyrzało pericula, ktore tem większe y iawniejsze imminent, im wyniesleyszemi teraz Porta Othomanska za obraniem nowego cesarza,

y za świeżą rzeczypospolitey Weneckiey na morzu bitwą przegraną, y za stracieniem insuły, Saluz nazwaney, nadęta successami zechce dalsze popierac progressy. A tu Rzeczpospolita sine consilio, sine praesidio po nabytych fortcach, sine nervo belli, ipso aestu niebezpieczeństwo, sine stipendiis na żołnierza, przez lat kilka porzucana, ostatnią prawie grozi zgubą y ruiną, za lada odwagą nieprzyiacielską, ktorey inż, żal się Boże, iawna y świeża proba na samey stolicy Ruskiey, Lwowie. W takich zatem gwałtownych y prawie niebywałych nigdy niebezpieczeństwach, od samego prawdziwego y żarliwego pro publico bono onych synow tey oyczyzny, życząc determinowac się zdania, po wszystkich wojewodztwach y ziemiach seymiki, iako y uprzejmosciom y wiernosciom ww. na mieyscu zwyczajnym, naznaczamy, pewni będąc, do czego przez wiarę oyczyźnie winną obliguiemy, że uprz. y wier. w. w., iak nayskuteczniejszego przyłożywszy starania, gruntowne y niezawodzące wynudzicie sposoby, że abo in spiritu fortis amori filialis, należyty przedsięwzięc vigor do zaszczytu y obrony oyczyzny y staropolskich swobod, albo żołnierza uczynic iak nayprędzey sposobnego y gotowego do dalszych wojennych expedytyi. Nam, ktorzy po Bogu niemamy nic miłszego nad chwałą y obronę cnych narodow, wszystko się to podobac będzie, cokolwiek naylepszego y naydoskonalszego osądzi synowskich serc ku oyczyźnie żarliwosc y miłosc, którą, ty sięc kroc zaleciwszy, pomyslnego w radach powadzenia przy dobrym od Pana Boga życzemy zdrowie. Ktory to uniwersał, ręką własną podpisawszy y pieczęcią koronną stwierdziwszy, dla należytey wszystkich wiadomosci po grodach, parafiach y mieyscach zwyczajnych publicowac rozkazuiemy. Dan w Warszawie, dnia XVIII miesiaca kwietnia, roku panskiego MDCXCV, panowania naszego XXI. У того универсалу печать коронная есть притисненная, а подпись рукъ теми словы: Ян, крол. Stanisław Szczuka, referendarz reg. kor., m. pr. Котори же то универсалъ, за поданемъ вышъреченое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписанъ.

Книга прод. Владимир. 1695 г., № 1071, л. 567, № 124.

СІІ.

Изъ инструкціи волинскихъ дворинъ 1696 г.: объ убійствѣ пугмена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовнымъ; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому.

In levipensionem poszły immunitates ecclesiasticae ritus graeci, subsequi zwykli multa et quidem non multa crimosissima inconvenientia, iako to pierwsze w Lublinie cruentissimum bractwa tameyszego ritus graeci wielebnego nigdy oycа Ambrożego Hyrycza, ihumena przełożonego, przez bezbożne ręce vagabundae personae Jana Greczyna, medycyną w Lublinie bawiącego się, roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, homicidium na cmentarzu cerkwie Lubelskiey patratum, który zaboyca, że in sequestrum officii castrensi Lublinensi oddany, nie tylko impunitus ex sequestro ab eodem officio castren. Lublin. iest dimissus, ale eo więk-sza tegoż zaboycy mobilis substantia, w monasterze tameyszym Lubelskim na ten czas znayduiąca się, per violentiam od tychże jch mc. panow urzędnikow grodzkich Lubelskich satellitum immissionem et supergressionem loci, Deo sacrati, zabrana, raczey in suffragia animae zabitego zakonnika convertendo, urgentissime tedy instabunt jch mc. panowie postowie o to apud Rempublicam, aby ten że urząd grodzki Lubelski adigat do stawienia ad poenas criminales wypuszczonego zaboycy do sądu generalnego kapturu przyszłego et substantia integra onegoż mobilis comportet poeneque per invasionem monasterii irrogent. Pozniey ieszcze drugie, niedziel temu kilka, przez xiędza Marcina Markuszewskiego, praesentem decanum collegiati Ołyckiey, excommunicatum irregularem aggravatum, reaggravatum et multis allis censuris ecclesiasticis pro suis delictis in curia primatiali metropolitana eminentissimi cardinalis, archiepiscopi Gneznensis, primi principis Regni Poloniae, innodatorum impium

factum w osobach dwoch zakonników ritus graeci diocesis Luceoricensis ex obedientia sibi injuncta od jasnie przewielebnego w Bogu j. mosci oycy Dionizego na Żabokrikach Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, prototroniego metropoliey Kiiowskiej, w dobrach wsi Nosowiczach per attinentia ekonomiey vigore contractus arendatorij z wielebnym j. moscią xiędzem Andrzeiem Konstantym Łackim, kanclerzem Gnieznienskim, proboszczem infułatem Ołyckim, y inszemi jch mc. xiężą prełatami y kanonikami collegiaty Ołyckiey initi et conscripti zostawionych y iustam niedziel pułtory in pacifica possessione nominem sui principalis securissime zostaiących, potym dnia czternastego julij o pułnocy najachanych, pobitych, poranionych, związanych, do Ołyki zawiezionych y w kosciele tameyszym w grob infetidissimos et squalidos carceres między umarłych wrzuconych et hucusque impiae summa media oppressorum ibique haerentium quam tyrannidem na pomienionych w więzieniu zostaiących zakonnikach przerzeczony xiądz Markuszewski cum suis complicibus exercendo, tym większe ieszcze czyni ex insolentibus suis actibus scandałum, gdy post tot censuras, excommunicationes, irregularitates, aggravationes, reaggravationes rationem variorum criminum excessum contra capitulum, conspirationum in processu ejusmodi causae latius contentorum wojewodztwach naszych, sam mszą święto celebruiąc innym z sobą wespoł in iisdem censuris ecclesiasticis będącym jest powinien, więc y w tym objurgamus fide, honore et conscientia jch mc. panow posłów naszych, aby y w całej Rzeczypospolitey, a osobliwie u nayprzewielebniejszego jasnie oswieconego xiążęcia j. mc. kardynała prymasa, tak za niesłuszne więzienie zakonników pomienionych skuteczney upominali się satisfactiey, iako ex reniten tiatantae temeritatis et levipensionis censurarum ecclesiasticarum w osobach pomienionego xiędza Markuszewskiego et aliorum complicitium niebyło impunito, requirowali. Jawne są panskiey dobroci najasniejszego świętey pamięci krola, szczęśliwie nam przedtym panuiącego, dowody in religionem ritus graeci, kiedy vacantem sedem episkopiey Łuckiey pastorali zasłużonego ku oyczyźnie me-

rītis et pietate in religionem suam, probati jasnie wielmożnego j. mc. xiędza Dyonizego Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogijskiego, vigilantia opatrzył, intendendo oraz przez wydaną commissią super desolationem teyze episkopiey; ktora commissia, iż dotąd interuenitibus fatis jego krolewskiey mosci skutku nie wziewła, obligamus usilnie, aby tak osobę y zasługi jasnie wielmożnego j. mc. xiędza episkopa Łuckiego, iako y desolatią tych dobr zaleciwszy, alleviationem hyberty cum Republica expostulent Seymik anteelectionalny że iest woiewodztwu naszemu potrzebny, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi ore publico, aby nam był wydany. Caetera activitati probatae, virtuti et prudentiae jch mc. panow posłow zalecamy.

Книга прод. Луцкия 1696 г., № 2229, л. 345, № 34.

СІІІ.

Постановленіє кієвськихъ дворянъ на сеймигъ во Владиміръ, оцъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо вышолненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козакамъ. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и перенеси обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Пристага сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассациі несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству.

Року тисеча шестсотъ деветдесять шостого, месеца децембра девятого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostyńskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starostinскими, comparens personaliter, wielmożny j. mc. pan Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kijowskiego, laudum, przez jch mosciow panow obywatelow pomienionego

województwa in loco consultationum solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo generału województwa Kijowskiego na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocathey, tak unwersałem jasnie oswieconego xięcia jego mosci primasa Korony Polskhey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako na naznaczony przez jch mc. panow posłow naszych w confederathey generalney Warszawskhey dzien dwudziesty dziewięty grudnia roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewiędziesiąt szóstego, na mieysce consultatiom naszym zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, za zgodą y miłością iednostayną postanowiliśmy y namowili laudum, ordimur actie y obrady nasze od naywyzszej Boga dobrotliwego providenthey, per quem cuncta volvuntur, że z desperowanym y barzhey niżeli nodo gordio związany y zawikłany sposobem naszym bene sperare, non desperare jubet, ktoremu, pokornie podziękowawszy, dalszey woli iego strapione województwo w łaskawą oddaemy protekctią. A iako nas relacya ich mosciow panow posłow naszych in spes meliores erexit, tak circa debitam gratitudinem affectow y z serc naszych należyte bonis nuntijs wyrażamy podziękowanie, że, lubo naufragas widzieli Rzeczypospolitey tabulas y rozroznione civium animusze, przecie starali się, ut bene sit patriae, y takie activitas jch mosciow in tam calamitoso Reipublicae statu efficere mogła tutamina wolnościom y dobrom naszym praesidia, pobrali y oddali każdemu z ich mosciow panow obywatelow do ukontentowania fidelissime. Ktorem jch mc. ze wiele j. mc. pan Marcyan z Szpanowa na Nowodworze Czaplic, podkomorzy Kijowski, probata virtute et senili autoritate muneris et officij sui gloriosissime labore et exemplo profuit, dla tego obliguiemy się, tak osobie j. mc., iako całemu zacnemu y wielkiemu imieniowi, omni votorum correspondowac argumento; czyniąc przy tym bona fide porządek w województwie naszym, naypierwhey fide, honore et conscientia nostra to sobie przyrzekamy y na to się spisuiemy y pod-

pisem ręki j. mc. pana marszałka koła naszego stwierdzamy, iż wszyscy w miłej y szczerey iedności animuszow y serc naszych more et instituto majorum nostrorum na wszystkie okazye stawac y do zniesienia oppressiey kozackiey wszystkich tentowac podobnych nie zaniechamy sposobow ad evacuationem z wojewodztwa naszego, co obszerniey j. mc. pan marszałek w instructiey na seym electionis przyszłego, da Bog, krola j. mc. pana naszego jch mosciom panom posłom zalecic obligatur; a w tym czasie, nim jch mc. panowie posłowie obrani, w instructiey seymowey wyrażeni, na seym electionis poiadą, uprosilimy j. mc. pana Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, do jasnie oswieconego xięcia j. mc. primasa, aby onemu wojewodztwa deferat desideria; ich mc. panow Wacława Żubczewskiego, podczasego Owruckiego, y Jana Horaina, podczasego Parnawskiego, do jasnie wielmożnego j. mc. pana Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztellana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, y do jasnie wielmożnego j. mc. pana Szczęsnego na Porycku y Potoku Potockiego, wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, ktorym obszernieyszą do jch mosciow dalimy instructią cum expressione wdzięczności naszej; jch mosciow panow Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego, Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, do jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow Wielkiego Xęstwa Litewskiego, tak wiekiego, iako polnego, ktorzy odbiorę od j. mc. pana marszałka naszego instructią prospiciendo dalszey conservatiey wojewodztwa naszego, a z ciężkiey oppressiey chcąc sublevare bracią naszą, składamy generalny wojewodztwa naszego popis pro die vigesima aprilis in anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, mieysce pod Niesiołonem popisowi naznaczamy, który anticipative, ut moris est, procedere powinny obwieszczaiące uniwersały do grodu Owruckiego y Żytomirskiego, także po parafiach praxi antiqua; na tenże czas popisu wielmożny j. mc. pan Franciszek na Potoku Potocki, starosta Owrucki, j. mc. pan Jerzy z Szpanowa Czaplic, stolnik Owrucki, j. mc. pan Adam Olizar, stolnik Wołyński,

j. mc. pan Piotr Woynarowski, łowczy Owrucki, rotmistrze od nas obrani, ziechac obligatur zelo boni publici; ziechawszy, podnieśc maia chorągwie cum decore imion swoich y woiewodztwa całego ozdoba y sława, iako zwyczaj rotmistrowski każe; y iezeliby chciał kto z jch mc. panow urzędnikow y obywatelow naszych bene mereri woiewodztwu naszemu y podniosł chorągiew na ten że czas popisu, temu praesenti conceditur laudo; y tam się popisac maia jch mc. panowie obywatele pro exigentia zwyczajui zdawna w tym woiewodztwie praktykowanego; który popis ma bydz przed jasnie wielmożnym j. mc. panem woiewoda Kijowskim; a in quantumby nie ziachał j. mc. pan woiewoda, a kasztellana nie mamy, tedy wielmożny j. mc. pan podkomorzy Kijowski, albo j. mc. pan starosta Owrucki, albo który kolwiek ziemski woiewodztwa naszego urzędnik, a ten j. mc. ma moc zupełną popisac woiewodztwo y, wszelaki porządek uczyniwszy, szlachtę do domow swoich rozpusic powiniem, ponieważ constitutią anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi octavi od pospolitego ruszenia są uwolnieni, dosyc czynią punktowi, w confederatiewy generalney Warszawskiej wyrażonemu, aby woiewodztwa obierali jch mosciow panow deputatow na commissią Lwowską do liquidatiewy z woyskiem, naznaczywszy dzien vigesima prima januarij; który my acceptuiąc, obralismy unaniami voto wielmożnego j. mc. pana Woyciecha Czackiego, starostę Włodzimirskiego, pułkownika woysk Rzeczypospolitey praesse na pomienioną commissią. Że też ad bonum ordinem należy spytac się wprzod o dawnych woiewodztwa proventach, in quo statu zostaią, postanowiany między sobą, aby ich mc. panowie poborcowie y contrahenci cuiuscunqve exactionis ei, którzy kwity maia, z kwitami, którzy zas nie maia do rachunku fidelitatis suae uczynienia stawali do j. mc. pana starosty Owruckiego ab actu laudi praesentis za niedziel osm, pro convocatione celeriori et notitia; j. mc. pan starosta Owrucki uniwersał swoy donoszą wola woiewodztwa naszego do grodu Owruckiego y Włodzimirskiego wydac, jak nayprędzey, każe; jezeliby zas trwogi czas pomieniony impedire mieli, żeby stawali w Owruczu na

cadentią sądzących się kapturow y tam, ieżeliby ktorykolwiek rancunkow czynie niechciał, postanowienia całego woiewodztwa był contrarius, takow y każdy iustam natychże sądach in volumine legum expressam odniesie poenam, na co daiemy plenariam potestatem hoc laudo j. mc. panu staroscie Owruckiemu, commissarzowi dawnemu y marszałkowi sądow kapturowych, aby każdego renitentem na sądy kapturowe praevia relatione, in actis proprii districtus inscribenda, pozwać kazał; w wydaniu assignatiew y rachunkow commissarskich żadney przeszkody od j. mc. pana starosty Włodzimirskiego aby żadnym sposobem nie miał j. mc. pan starosta Owrucki, cavemus. A lubo w laudum za marszałkowstwa swego pomieniony j. mc. pan stolnik Wołyński dla ratij, wniesionych in medio nostri, przepomniał był in numerum wielmożnych ich mosciow panow sędziow kapturowych włożyć j. mc. pana podczaszego Owruckiego, j. mc. pana stolnika Trembowelskiego, j. mc. pana pisarzą ziemskiego Bracławskiego, j. mc. pana podstolego Wiskiego, przeto teraz de communi omnium consensu przydaliśmy, aby jch mc. in frequentiori numero, po wykonaney przysiędze, collegium jch mc. panow sędziow zasiedli, injuriatis et sitientibus justiciam dose czynili; na dalsze zapatrując się necessitates et pericula, do dobrego rządu choc małe subsidium reassumimus, szelężne y pogłowne uchwalamy niżej specificowanym sposobem, ktore zaczynac się ma a die vigesima februarij anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, a konczyc się ma o takowym że dniu y czasie in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo. Do ktorey exactiew wybierania, tak szelężnego, iako pogłownego, uprosilismy j. mc. pana Marka Axaka, woyskiego Kijowskiego, aby pomieniony podatek, quam fidelissima administratione, expediował y do skarbu oddał, ktoremu szostą część za pracę naznaczamy, y ten że j. mc. pan administrator przysięc ma w tę rotę: „Ja, Marek Axak, przysięgam panu Bogu, w Troycy Świętej Jedynemu, na to, iż ten podatek woiewodztwa Kijowskiego w powiatach, do niego należących, sprawiedliwie, według Boga y sumnienia, administrowac bez szkody woiewodztwa naymniejszey będę,

ludzi depaktowac nad opisanie y uchwałę woiewodztwa nie będą, ale to wszystko, cokolwiek, niżej opisanym sposobem, na którym kolwiek mieyscu, od iakiego kolwiek towaru, albo handlu, wybiorę spolnym staraniem, nic nie tając, w koždy grosz polski liczyć będą trzy szelągi, niepraetenduiąc tego valoru, iako w woiewodztwie Kijowskim idzie moneta dobra, wniesc do skarbu woiewodztwa obowiąznie się y żadnego faworu żadney osobie czynic nie będą; tak mi, panie Boże, dapomoż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Ktory jurament na naybliższej cadentey sądow kapturowych j. mc. pan administrator wykonac obligatur, sub nullitate exactey swoiey. Szeleżne zas takowym ma j. mc. pan woyski Kijowski wybierac sposobem monetą currenti w wiewodztwie Wołyńskim: czerwony złoty po pułpietnasta złotego, taler bity po złotych siedm, tynf złoty y groszy pięć, orlanka cesarska złoty spełna, szostak całkowity groszy iedenascie y szelągow dwa, od kotła szlacheckiego złotych cztery, od żydowskiego złotych szesc, od szynku po miastach y wsiach, gdzie niemasz karczm, a szynki bywaią według constitutey anni millesimi sexcentesimali septuagcsimi sexti o szeleżnym opisaney, a gdzie w ktorey wsi albo miasteczku iest banie y kotły y tamże karczma, tedy z iednego mieysca od bań y kotłów wziowszy od karczmy tey wsi lubo miasteczka od szynku praetendowac j. mc. pan administrator nie powinien, od kufy gorzałki iedney, poiedynkowego wozu konnego złotych siedm, od mazy soli czterowołowej złoty y groszy pietnascie, od mazy zas z tąż solą y z czym inszym parowołowej złoty ieden, od wozu tiutiunu, annyżu, łoiu, wosku, juchtow y innych towarow także po talerowi bitemu wybierac będzie j. mc. pan woyski; od każdego wozu raz odbierac podatek, żeby każdy kupiec, raz zapłaciwszy, więcej do płacenia pociągany nie był; od naymitow, parobkow, także białych głów służebnych chłopskiej conditiei utriusque sexus pogłownego sposobem podatek także j. mc. pan administrator wybierac będzie takim obyczaiem: od meszczyny pułzłotego, od białeygłowy groszy szesc. Doniesli nam jch mc. panowie obywatele gravamina przez condemnaty od

jch mc. panow poborcow niektorych y contrahentow szelężnego przez podane delaty swoje do sądow, te wszystkie generaliter, odkogokolwiek y na kimkolwiek inquocunque judicio et officio otrzymane, laudo praesentis conventus nostri cassantur et aunihilantur y, aby w żadnym sądzie valoru nie mieli, declaramus, ile kiedy praecipanter otrzymane. Zachęcając przytym jch mosciow panow obywatelow bracią naszą do dalszey usługi woiewodztwa naszego dawne praemia laboribus debita od nas, czy to per lauda, czy to per scripta et verbales declarationes, appromissa et declarata tych jch mosciow y teraznieyszym assecuruujemy laudo, że każdego declarowana y assecurowana pewnie doydzie quota. Podobnym sposobem ich mosciom panom postom od woyska skonfoederowanego, tak j. mc. panu Stefanowi Woynarowskiemu, sędzicowi ziemskiemu Kijowskiemu, iako j. mc. panu Adamowi Surynowi, towarzyszu jasnie oswieconego xięcia j. mc. Radziwiła, podkanclerzego Welk. Xięś. Litewskiego roty usarskiey, naszą swiadcząc propensią, obudwom jch mc. tyśiąc czterysta currenti moneta na Wołyniu declaruujemy, instructionią jch mc. nam in medio przeczytaną, respons j. mc. panu marszałkowi dac zlecamy. Zebysmy też nie byli przez ten czas interregni sine consilio, dla dalszey conservathey obrad naszych seymik terazniewszy relationis in pleno robore zachowuujemy y do dnia wtorego maja w roku przysłym, tyśiąc szescset dziewiędziesiąt siodnym, pod directią laski terazniejszego marszałka naszego, j. mc. pana podczaszego Owruckiego, odkładamy y prolonguujemy. Teraz laudum nasze, dla lepszey wagi, ręką j. mc. pana marszałka aby podpisane y do akt grodu Włodzimirskiego podane było, zlecamy. U tego laudum podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczasz Owrucki, marszałek koła rycerskiego generału woiewodztwa Kijowskiego, mp. Ktoreż to laudum, za podaniem jego mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisane.

Книга прод. Владимир. 1696 г., № 1072, л. 906, № 245.

CIV.

Инструкція кївських дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны.

Року тисеча шестсотъ девяностъ сего, месеца януаря чотырнадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, podstolim Czerskim, burgabim zambu Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskimi, comparens personaliter, urodzony j. mc. Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa generału Kijowskiego, laudum jnstrukciey na seym Warszawski electionis novi principis, przez jch mosciow panow obywatelow tegcz wojewodztwa we Włodzimirzu in loco consultatorium solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg ninieyszich per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo generału wojewodztwa Kiiowskiego, na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocatiey, tak za uniwersałem jas. osw. xięcia j. mc. prymasa Korony Polskiej y W. X. Lit., iako na naznaczony przez jch mosciow pp. posłow naszych confederatiey generalney Warszawskiej dzien dwudziesty dziewięty grudnia roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, na mieysce, consultatiom naszym zwyczajne, do Włodzimirza ziachawszy się, pomienoną confederatią Warszawską, ponieważ nic przeciwko prawu w sobie niezamyka, przyjęlismy; także confederacyą naszą, zgodnie roku niedawno przeszłego spisaną y do akt grodu Włodzimirskiego podaną, in omnibus punctis, oraz instrukcyą na seym przeszły convocationis, w tymże

grodzie będącą, także we wszystkich punktach, ktore, według prawa y otrzymania dobra pospolitego, zachowanie praw y wolności konserwata wojewodztwa naszego wniey są wyrażone, laudum teraz nieyszym referuiąc się y z teraznieyszą instrukcyą, do pomienionego laudum y jnstrukciey reassumuiemy, approbujemy, y na seymiku, da Bog, przyszłym in campo electorali, aby swoy skutek wieły, przez jch mc. pp. posłów na seym electionis przyszęgo, da Bog, kroła jego mosci zgodnie przystapilismy. Jakoż obralismy y uprosili wielm. jch mc. panow: j. mc. pana Marciana na Nowymdworze Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, Owruckiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława Czackiego, Włodzimirskiego starostow, j. mc. p. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędzięgo ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego. j. mc. p. Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Owruckiego; j. mc. p. Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, j. mc. p. Jana Olizara, podsędką Kiiowskiego, j. mc. p. Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, j. mc. p. Wacława Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, j. mc. p. Alexandra Amor hrabiego Tarnowskiego, j. mc. p. Wawrzynca Stanisława Pepłowskiego, woyskiego Łuckiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Pawła Jozefa Olszewskiego, vice jnstigatora koronnego, pisarza ziemskiego Bełzkiego y grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Jędrzeja Woynarowskiego, podstolego Braclawskiego, j. mc. p. Konstantego Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, j. mc. p. Woyciecha Potockiego, podstolego Wiskiego, j. mc. p. Jana na Szumsku Wronicza, podkomorzycą Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, j. mc. p. Mikołaią Grynę, pisarza ziemskiego Braclawskiego, j. mc. p. Michała Kossakowskiego, chorążycą Wołyńskiego, j. mc. p. Antoniego Siennickiego, miecznika Owruckiego, j. mc. p. Kopia, miecznika Mscisławskiego, j. m. p. Krzysztopha Czaplica, skarbnika Oszmianskiego, j. mc. p. Marciana Axaka, j.

mc. p. Rozwadowskiego. Którym jch mósciom zupełną moc. ad tractanda negotia publica dawszy, upraszamy, aby to, co w przeszłej jnstrukcyi wyrazono, y z całej Rzeczypospolitey interesami, et cum votis populorum przez confederatią Warszawską, do seymu electionis odłożoną, optato fine felici coronide, cum decore wielkich imion swoich, ad suam redigant formam. Zaswiadczone przytym starania, sudores et labores około całosci dobra pospolitego, ktore u całego swiata immenso pondere aestimationis bydz powinny, z wdzięczności przyrodzoney, tantis canalibus musimy eniti y należyte wyrazic przez jch mc. pp. posłów jas. oswieconemu xiążęciu j. mc. prymasowi podziękowanie, aby na przyszłej, da Bog, convocatiey, wrodzoną dobrocią y rostopnością et diffidentis civium et universis exitiis, ktoreby Rzeczpospolitą affligere, rady zdrowe pomieszać y elekcyą, da Bog, przyszłą zatrudnic mogły, iako primas primusque princeps primam Rzeczypospolitey curam gerat, ruentem patriam ab imminentibus periculis vindicando, in quam felicissimo lokowac Rzeczpospolitą starał się statu. A że circa hunc tristem praesentem Rzeczypospolitey statum, ktory invida śmiercią najasniejszego kroła jego mc. p. Jana Trzeciego przyniosły oyczyźnie fata, extremos na nie rzucając ictus, między ktoremi związek woyska Rzeczypospolitey, afflictionem et distractionem jch mc. panow hetmanow impossibilitatem defensionis per inobedientiam woyska zrucili, gdzie y nasze kraie osiadłe, wsi y włosci, in praedam et oppressionem Palią, Jskry, y zuchwałego na wolność szlachecką zawziętego idą kozactwa, ktory ad normam związku polskiego pretensye sobie, iakowes zasługi u Rzeczypospolitey numerando, niesrespectuiąc na stan szlachecki bracią naszą młodszą ignominiosissime traktuują; wszystko, co jest substantiey, zabrawszy, samych biciem y krwie rozlaniem ciemiażą, z tey tak ciężkiesy oppressiesy y swawoli kozackiesy, aby jch mc. pp. posłowie jugum hac grave et intollerabile servitutis wszelkim sposobem executere starali się, y nie wprzod do nominaciey przyszłego pana przystąpią, aż poki inter pacta conventa, punkt ewacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypos-

politey acceptowany, miescić się nie będzie; o co tak xięcia jego mose prymana, iako jch mc. pp. hetmanow koronnych circa delatas od nas querelas prozbami swemi salicitabunt. Jeżeliby zas wojsko skonfederowane forti et armata manu krola obierac chciało, prawa y wolności w tym szlacheckie cancelcare praesumpsisset, y w tym, iakie cała Rzeczpospolita arripet media, pomagac y zgadzac się będą jch mc. pp. posłowie. Aże in hoc statu Reipublicae desolato niemniysza ruina, mille in commoda et periculorum farrago związanego emersit wojska, nietylko de authore iego pilnie investigabunt, ale, aby constitutia, eo nomine zaszała, do swoiey przyszła executiey, promovebunt jch mc. pp. posłowie y umowią się cum ordinibus regni rigorem ordynacye u Rzeczypospolitey wszystkie, aby ludzie na zaszczyt Rzeczypospolitey stawiali, y obllgacyom swoim dosyć czynili, expostulabunt jch mc. pp. posłowie. Prawa wszelkie, wolności nasze szlacheckie, cnotą y krwią przodkow naszych nabyte, munificentią łaskawych krolow polskich nadane y utwierdzone, aby in suo ordine zachowane y exequowane były, urgentissime domowiac się będą ich mc. pp. posłowie. Sławne bo waleczne jas. osw. j. mc. pana Stanisława na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na cały swiat w krwawych boiach actie cum dispendio zdrowia y fortun dla sławy narodu Polskiego, za granicami polskimi cum stupore et admiratione całej Europy swiadczone, z wielką Rzeczypospolitey ozdobą, od całego chrzescianstwa pochwałą, granic oyczystych rozprzestrzeniem y utrzymaniem, nieznosnych tłumow bisurmańskich rozgromieniem, iako całą Rzeczpospolitą tutantur et ornant, tak w sercach naszych vivum znajduią fortibus factis testimonium, że zawsze parva manu innumerabiles hostium turmas profligabat, zkąd że y wojewodztwo nasze swoje miało praesidia w krzywdach, non elongatam justitiam, to wszystko, iako przed całą Rzeczpospolitą wyznaią jch mc. pp. posłowie genuine, tak uniżone oddadzą, qua publice, qua privatim, podziękowanie, cum expressione votorum nostrorum, że na każdym placu honory, zdrowia y fortuny nasze immo-

lare gotowismy, powagą y władzą conservując w znamienitych zasługach u całej Rzeczypospolitey gratitudinem et satisfactionem repetendo. Aże ciężka oppressya kozacka bez interpozytney y osobliwej łaski z wojewodztwa naszego eradicari niemoże, upraszac będą jch mc. pp. posłowie pana kasztelana Krakowskiego o skuteczne apud futurum regnantem suffragium. Głosne na cały swiat echo wielkiego imienia przęswietney familiey domu y osoby jas. wielm. j. mc. pana wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, nietylko u Rzeczypospolitey, ale u całego swiata chrzescińskiego dignam meritorum aestimationem et tantis virtutibus gratitudinem, o ktore jch mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey serio przymowią się, oraz upraszac będą, aby do evacuatney kozakow z wojewodztwa naszego, autoritate sua łaskawie cooperari raczył j. mc. pan wojewoda. A iako w każdych okazyach publicznych, iako też in campo martio prac y niewczasow woiennych, ochoczy y mężny wielkiemu oycu wodzowi asistent jas. wielm. j. mc. pan wojewoda Wołyński, tak też in campo electorali pro solita activitate et autoritate sua, iako generału naszego senator y starosta Białocerkiewski w wojewodztwie naszym do evacuatney pomienionych kozakow voto et prudentissimo consilio addat calculum. Merentur compassią zasługi y dzielności prace y trudy w corocznych kompaniach jas. wielm. j. mc. pana Jozepha Bogusława Służki, kasztelana Wilenskiego, hetmana polnego Wiel. X. Lit., ale osobliwy w nas wszystkich wzbudzaią impet, abysmy przez jch mc. panow posłow naszych na seymie, da Bog, electionis przyszyłym, desideria jego mosci Rzeczypospolitey zalecili, co, aby w skutku effectuari mogło, compellamus et obligamus jch mc. pp. posłow. Ponieważ y dawne prawa o urzędach duchownych y beneficiae ritus graeci ex sua wypadły orbita, zaczynam hoc laudo jch mc. panom posłom na electią futuri regnatis nostri zlecamy, ut instant apud Rempublicam, aby w swoią weszły ryze, iako to officia, przeciwko wszelkiey słusznosci y prawom oyczystym, po kilkoro w iedney mieszczące się osobie. a ni więcej, etiam praetextu administrationis, tylko solita, juxta praescripta legum praxim,

po iednemu rozdawane były, j każdy episcop przy swoiey tylko katedry, szczegulnie non appetendo, aliam haereat prerogatywie. Więc że to practicator et ad praesens cum praejudicio tychże dawnych praw, eo nomine pisanych, iż dobra metropoliey Kiiowskiey et alia pingua beneficia possidens j. mc. ociec Szumlanski, episcop Lwowski, nadane sub titulo administratiey nullo usu et commodo, tak chwały Bożey, iako też wojewodztwa naszego, coraz bardziey one pessundando trzyma, hoc nostro publico laudo upraszamy jas. przewielebnego j. mc. oyca Dionizego na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, nominata episcopa Łuckiego, aby, iako terrigena noster, tam in temporabilis, quam spiritualibus, ex tunc tey na się wziąć raczył, tak metropoliey, iako y archimandriey Pieczarskiey adminsstratiey onus, z ktorego non minus ku chwale Bozey y wojewodztwu naszemu accrescere może commodum, y wszyscy unaniami przyrzekamy voto jch mc. panom posłom naszym na elekcyą, aby ante omnia, circa approbationem in hoc puncto laudi nostri, urgentissime upomnieli się, non obstante privilegio na administracyą tych dobr y rządu w duchowienstwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, za Słuczą będącego, ritus graeci, uti contra praescriptum dawnych praw od swientey pamięci krola jego mosci zmarłego, przez terazniejszego tenutarium impetrato, to insuper przydaiać, aby wszyscy duchowni, in eodem archimetropolitana diecesi Kiioviensi za Słuczą haerenti, wszędy tak w krolewskich, duchownych y ziemskich dobrach, excepto uuitow duchownych, do tegoż j. mc. oyca nominata episcopa Łuckiego jurisdictioney y posłuszenstwa należeli, nim futuri, da Bog, regnantis dalsza per privilegium nastąpi juxta legum praescriptum dispositio. Ustawiczna pro bono publico ochota, qua publice, qua privatim, wojewodztwu naszemu pożyteczna activitas y znaczne przysługi exemplo majorum suorum j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, starostę Owruckiego, iako debito amplectimur effectu, tak wniesioną in medio nostri querimoniam w ciężkiey krzywdzie od jas. wielm. j. mc. p. Koniecpolskiego, koniuszego koronnego, ktory, postponendo prawo pospolite, y dekreta trybunalskie, y osta-

tnie executie, także nec modus ulterior decretandi conceditur, oddany officiose lesniow rehabuit violenter executie poirritował, aby tedy *authoritas legis et executio rei judicatae* w swoiey zostawała executiey, *adhibebunt media* na przyszłej, da Bag, *electiey jch mc. pp.* posłowie nasi, kiedy się wojewodztwo nasze z przeszłych y teraznieyszych czasow na wielkie w Rzeczypospolitey w boju y pokoju domu zacnego jch mc. pp. Olizarow Wołczkiewiczow, starożytnych obywatelow wojewodstwa tego, *zapatruie merita* y w nich godne z przodkow ich, tak *ex ante actis saeculis* przez stawione in publicum oyczyzny emolumentum usarskie swoim własnym kosztem chorągwie, iako też dotąd ustawiczne na usłudze Rzeczypospolitey godnych successorow widzi y uznaje *actie*, znasie do należitey, tak wielkim zasługom wdzięczności y z tey wielm. j. mc. panu Janowi na Koreszeszowie y Wołczkowie Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, *viro tot belis exercito* y rownie *toga emerito*, *per votorum concursum* y zgodne wszystkich nas zdania krzesło kasztelaniey Kiiowskiey oddane bydz sądzi, która gdy, *lege non succurrente*, o urzędach *terrigenis* należytych *sancita*, mimo *patriotas* woiewodztwa naszego, *cum praejudicio* prawa y słuszności oddawana była, ani ta fortuna na godną zawsze osobę y zasługi j. mc. pana podsędka Kiiowskiego *ex pane bene merentium* dotąd *respexerat*, *obligamus* braterskim *affektem et publico voto* jch mc. pp. posłów naszych, aby, tak przy prawie, *eo nomine* postanowionym, stawiając, iako też kontentując nas wszystkich braci, *wlane* na osobę j. mc. p. podsędka Kiiowskiego *affekta* y zgodę między artykuły *pactorum conventorum*, z obranym, da Bog, *crolem* jego *mosciją* a Rzeczpospolitą *concludendorum*, te woiewodztwa naszego włożyli *desiderium*, żeby kasztelania Kiiowska, *ad praesens* wakująca, nikomu inszemu tylko jego *mosci* p. Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, oddana była, na ktorego tak nas wszystkich *unanimis consensus* zgadza się, iako y wielm. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego wojewodztwa naszego Kiiowskiego, *ex vi reciprocae gratitudinis* w zastąpieniu urzędu podkomorskiego, *ex publico con-*

sensu bliskiego accedit ad vota nostra zgodna instantia. Ponieważ dla niedoszłego convocathey seymu, desiderium woiewodztwa naszego w jnstrukcyej, za pretensyą urodzonego j. mc. pana Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, do ziemie Drohyckiey, skutku wzięc niemogło, powtarzamy go ad praesens, zlecając jch mc. panom posłom naszym, aby stanom Rzeczypospolitey, tak słuszny jego mc. interes przełożywszy, modum satisfactionis, w niewypłaconey dotąd przez ziemię Drohycką ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo na trzynastcie tysięcy assignaciey, apud Rempublicam efficiant. Skarb koronny, że większe prywatne continent w sobie expensa, niżeli Rzeczypospolitey całosci y petrzebom wystarcza, aby jch mc. pp. posłowie rigidius weyrzeli y calculathey publiczney przez deputatow z każdego woiewodztwa domowili się, largithey żadnych non admittendo. Caetera prudentiae, activitati et probatae dexteritati committendo, upraszamy, aby raczyli formare consilia Reipublicae utilia. To zas jnstructhey laudum, ut solidentur praemissa, ręką własną podpisac y do akt grodzkich Włodzimierskich podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego conformiter zlecamy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey oblaty jnstrukthey podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego generału, m. pr. Ktoraż to jnstrukcya, za podaniem wysz rzeczzonego j. mosci podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych iest wpisane.

Книга прод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 396, № 12.

CV.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ.

Deferent jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey niezmierną obywatelow naszych od kozakow na honorach y fortunach, iako się fusius w przeszłych wyrazilo instrukcyach, oppressyą y na nic na przyszłym, da Bog, seymie coronationis pozwolic niemaią, poki o evacuatią kozakow upewnienie się assecurati nię będą.

Книга прод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 595 на об., № 148.

CVI.

Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короли. Жалобы на обиды, чинимыя обывателями козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Палиемъ О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, униатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ девяностъ сего, месяца мая четвертого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi staroscinskimi, compareus personaliter, urodzony j. mc. p. Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, jnstrukcyą na seym Warszawski electionis futuri regnantis, przez jch mc. panow obywatelow tegoż wojewodztwa we Włodzimirzu, in loco consultationum solito, zgodnie postanowioną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieyszých per oblatam подаѣ, tenoris talis: Мы, рады, dygnitarze, urzędnicy y

wszystkie rycerstwo generału województwa Kiiowskiego, na seym re-assumptionis per laudum województwa naszego, roku przeszłego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, miesiąca grudnia dwudziestego dziewiątego dnia postanowione, na dzień wtory maiia roku terazniejszego tysiąc szescset dziewięćdziesiąt, siódmego naznaczony, na miejsce zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, do laudum y jnstrukcicy, na wysz wspomnionym seymiku conkludowanych, stosujemy się, na seymie, da Bog, przyszlým electionis aby effectum sortiri mogły, przez jch mc. pp. posłów woiewództwa naszego starac się będziemy, do czego omni cura aplikuiąc się, do obranych przeszłego seymiku jch mc. pp. posłów przydalismy j. mc. pana Michała Staweckiego, chorążego Żytomirskiego, wice marszałka sądow kapturowych y pisarza polnego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego j. mc. p. Remigiana Suryna, stolnika Żytomirskiego, sędziego kapturow województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Pawła Trypolskiego, sędziego kapturow województwa Kiiowskiego, porucznika wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. pana Alexandra Kniahynin-skiego, czesnika Żytomirskiego, chorążego wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. p. Teodora Pawszę, podstolego Owruckiego, sędziego kaptura województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Samoela na Krynicach Hołowinskiego, miecznika Owruckiego, sędziego kaptura województwa Wołyńskiego, j. mc. p. Jakuba na Bahrynowiczach Bahrynowskiego, woyskiego Owruckiego, sędziego kapturowego y pisarza grodzkiego generału województwa Kiiowskiego, j. mc. Stanisława z Szpanowa Czaplica, sędziego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra na Olewsku Niemierzycza, porucznika j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, podwoiewodzego generału województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego Dubisskiego, oboznego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jana Trzeciaka, chorążego wielm. j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, j. mc. p. Jerzego Cyrynę, stolnika Trembowelskiego, sędziego kapturu województwa

Kiiowskiego, j. mc. p. Jana z Wolumina Wołyńskiego, sędziego wojewodztwa Kiiowskiego, pisarza grodzkiego Owruckiego, j. mc. p. Karola Małyńskiego, j. mc. p. Ludwika Wolskiego, j. mc. p. Mikołaja Skypora, j. mc. p. Adama Korczewskiego, j. mc. p. Marciana Steckiego, j. mc. p. Jana Tuszyńskiego, podstolego Żytomirskiego, j. mc. p. Suryna, j. mc. p. Samuela Wyhowskiego, j. mc. p. Alexandra Silicza, j. mc. p. Maximiliaua Heiewskiego, j. mc. p. Stanisława Jaskolskiego. Którym jch mosciom, iako y pierwszym, plenariam facultatem ad pramovenda wojewodztwa naszego negotia dawszy, upraszamy, aby, przybywszy in campum electoralem, iako nayprędzey, hoc intiment Reipublicae, aby actus electionis niebył prolongowany nad niedziel szesc, exemplo s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, y to na ten czas procurabunt jch mc. pp. posłowie dexteritate sua apud Rempubicam, aby futurus Regnaus przysiągł nato, żeby sententiam absolutam in judicium comitialibus niedawał, ale ad justu jch mc. panow senatorow y deputatow jzby poselskiej stosował się vota. Deferent przytym jch mc. pp. posłowie Rzeczypospolitey tak ciężką obywatelow wojewodztwa naszego oppressyą od kozakow y zdeptaną wolność, et specialiter od Jeremy, pułkownika jas. wielm. j. mc. pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, niedawno z niewoli tatarskiej wykupionego, y ludzi jego, ktorzy, nie respektując na bojazn Bożą, na krew szlachecką, na wszelaką wyuzdawszy się swawolą, niekontentując się, że ludzi ubogich tak ciężkimi konsistencjami y zdzieraniem od żydow y ludzi po drogach y miastach kozubalcami, biciem y kaleczeniem, tedy dwory nawet obywatelow naszych nachodzili, iako to jas. wiel. j. mc. pana Kazimirza Sapiehy, kasztelana Trockiego, Brzezkiego c. starosty, miasto Czarnobyl najechawszy et w niwecz obrocili y mieszczan kilku tamecznych na śmierć pozabiali, co nam jego mc. pan kasztelan Trocki przez list swoy detulit; zamek zrabowali j. mc. p. Deręgowskiego, administratora dobr tych że pod wartą trzymali; j. mc. pana Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, ciż ludzie pomienionego Jeremy, idąc ku Lwowu do j. mc.

pana Krakowskiego, funditus zruynowali. Takoz się stała violentia w miasteczku Łuhyniach, w possessie wielm. j. mc. pana podkomorzego Kiiowskiego będącym, od Jskry, pułkownika kozackiego, w posłuszenstwie iakoby j. mc. pana kasztelana Krakowskiego będącego, iako y wielmożnemu j. mc. p. Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, ktoremu namieniony Jskra dobra, w wojewodztwie Kiiowskim zostaiące, penitus zruynował, że żadnego pożytku z dobr niema j. mc. pan sędzia y miec niemoże, ponieważ y we dworze, podstarosciemu wolnosc odebrawszy, wszystkie na siebie zabiera prowenta. Convenient j. mc. pp. posłowie wprzod privatim jas. wielmożnego j. mc. pp. kasztelana Krakowskiego, hetmana wielk. koronnego, n. w. m. pana, y przy oddaniu j. mc. należytey obserwantiey, upraszac y perswadowac będą, aby hoc genus militiae w wojewodztwie naszym nietrzymał więcey, ponieważ y powadze jego mosci contraveniunt, uniwersałow niesłuchaią, y żeby zaraz z winnych sprawiedliwosc administrowac y szkody poczynione, pozabierane intraty nagrodzie kazał. Niemnieysze dzieią się oppressye od Palia, pułkownika kozackiego, jch mc. panom obywatelom naszym roznym, a mianowicie: j. mc. panu Markowi Axakowi, wojskiemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Remigianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, ktorych nietylko dobra possident y za swoje mieni, ale y przywilegiami od s. p. krola jego mosci (Jana?) Trzeciego sobie nadanemi szczyci się, ktorzy ustawicznymi nadzwyczaj consistentiami nietylko poddanych naszych, ale y szlachtę bracią naszą minoris conditionis, ciemiężą y z własnych wyganiaią domow. Szlachciankom, iako kucharkom jakim, wysługowac się każą, do wydania boroszua, alias prowiantow, przymuszaią, białą, kaliczą y insze niewypowiedziane oppressye czynią; upomnią się jch mc. pp. posłowie coram Republica u krolowey jey mosci y successorow s. p. krola jego mc., jeżeli tak icst, żeby przywileje Paliowi miały byc dane. Podobne od Barabasz, pułkownika, j. mc. panu Staweckiemu, chorążemu Żytomirskiemu, który sotnią całą kozakow sprowadził do Czernieowiec, dobr dziedzicznych, na całą zimą na konsistentią y niezmiernymi boroszniami

ludzi w niwecz obrocił y samego j. mc. pana chorążego, upraszającego o kommizeracyą nad poddanemi swemi, własne za wartą trzymał. Z ciężkicy tedy takowey kozackicy jch mc. panow obywatelow naszych na honorach y fortunach oppressyi, obligantur jch mc. pp. posłowie nasi, nietylko prozbami naszemi, ale fide, honore et conscientia, sublevare y fortissime przy tym punkcie stawac mają y poty do nominacye przyszłego pana jch mc. pp. posłowie przystąpic niepowinni, aż poki inter pacta conventa punkt evacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypospolitey acceptowany y konnotowany niebędzie. Ztarac się też będą jch mc. pp. posłowie o to, tak publico, iako privato modo, aby wydzwiegneli summy niepłacone od successorow s. p. jas. wielm. j. mc. p. Grzymałtowskiego, wojewody Poznanskiego, przez kommissyą Warszawską naznaczone j. mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego, ktorzy za Dnieprem swoje dla całosci Rzeczypospolitey dobra stracili. Jnstabunt jch mc. pp. posłowie nasi ad Rempublicam, aby starostwa Krasinskiego y inszych partikularzow, ktore nie są in possessione exulum, non obstante contradictione niektórych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego Kiiowskiego y Czernihowskiego, te zas partykularze, ktore niesą do possessiey naszej dotąd oddane, per legem publicam były przywroczone. A lubo są dawne konstitucye o całosci praw jch mc. oycow duchownych ritus graeci, a osobliwie unitorum, iednak in specialibus desideriis jas. wiel. j. mc. xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolity Kiiowskiego y całej Rusiey, Włodzimirskiego, Brzeskiego episcopa, aby unita eclesia w prawach swoich niemiała niodkogo przeszkody, y żeby jas. wielmożny j. mc. xiędz metropolita, iako wielkicy godnoscicy y swiętobliwoscicy magni nominis prałat, zostawał przy swoich episkopiach, ktory z własnych dobr swoich dziedzicznych naprawił episkopią Włodzimirską, nietylko cerkwie restauruiąc, ale y poddanych chlebem y sprzężaiem zakładaiąc, pracowac będą jch mc. pp. posłowie. Jako w pierwszą jch mc. pp. posłowie mają ten do promowowania punkt w jnstrukcyą włożony, tak y terazniyszą obligantur, ut in-

stent ad Rempublicam, aby wielmożnemu j. mc. xiędzu Dyonizemu Zabokrzyckiemu, episkopowi Łuckiemu ritus graeci, który w całej to Rzeczypospolitey y wojewodztwie naszym in statu saeculari dobrze zasłużył dobra, które trzyma j. mc. xiędz Szumlanski, episkop Lwowski, do archimandriey y metropoliey Kiiowskiey należące, jego mosci, iako obywatelowi generału naszego, w administracyą oddane były do dalszey Rzeczypospolitey decyzyi, non derogando privilegium, od s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego niektórym jch mc. panom obywatelom naszym nadanym. Jako wielmożny j. mc. p. podkomorzy woiewodztwa naszego, certuiąc wzaiemnym dobrym affektem z j. mc. panem podsędkiem woiewodztwa tegoż, pamiętaiąc, że konkurrentiey do podkomorstwa ustąpił jego mosci, choc był naten czas wyższym urzędnikiem, wniosł instancyą tak na przeszłym seymiku, iako y terazniejszym za j. mc. panem podsędkiem, aby jch mc. pp. posłowie apud Rempublicam starali się wprzod u jas. osw. xięcia j. mosci prymasa, u jch mc. panow pieczentarzow, a potym aby futurus regnas kasztelanią Kiiowską j. mc. panu podsędkowi konferował, która teraz vacat, nietylko dla wysokich zasług przodkow j. mosci, ale et propriorum meritorum j. mosci, lecz y z tey raciey, że postrzały na roznych woynach, za całosc oyczyzny otrzymane, ma w nogach, stac iako poseł niemoże, za tymże j. mc. panem podsędkiem jch mc. pp. posłowie serio instabunt, żeby summa od nayiasnieyzego domu s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, swiezo zeszedłego, na tymże ziezdzie przyszedley elekciey, o czym dawne instrukcy fusiore praecesserunt, zapłacona była, ktorey sobie kładzie na pięcdziesiąt tysięcy. A gdy potym j. mc. p. podsędek Kiiowski promovebat, aby jch mc. pp. posłowie nasi procurerent u Rzeczypospolitey, zeby wielmożnemu j. mc. p. podkomorzemu naszemu wioska mała, Osiekrow nazwana, dana była prawem lennym, nietylko względem niemniejszym zasług j. mc. w woiewodztwie naszym y całej Rzeczypospolitey, ale et ex justo et aequo, bo na teyże wiosce j. mc. p. Kowalewski, łowczy Kiiowski, mając kilka tysięcy summy, a przywiodszy do wielkich szkod prawnemi termi-

nami wielmożnego j. mc. p. podkomorzego Kiiowskiego, y dawszy na sobie otrzymać condemnaty infamiarum, baniciarum approbaty, ustąpił z oney, a j. mc. pp. podkomorzy juridice per executionem odebrał. Domowią się, też jch mc. pp. posłowie, aby Szepelicze y Mołoczki cum attinentiis, funduszem domu zacnego jch mc. pp. Surynow, w woiewodztwie naszym starożytnych obywatelow, należącą archimandriey Owruckiey, oney przywroczone były, a j. mc. panu Manieckiemu, chorążycowi Kiiowskiemu, ex pane bene merentium, iako godnego oyca w woiewodztwie naszym synowi, in campo martio Rzeczypospolitey zasługuiącemu się, insze dobra nadene były. Instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempubicam, aby partykularz w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim leżący, to iest we wsi Obłapach, w pesesiey j. mc. p. Teodora Posuchowskiego będący, pro bene meritis antecessorow iego y zacnych, czyn samego iego osoby u Rzeczypospolitey onemu lennym prawem nadany był. Promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby z Żabrycy j. mc. p. Kędzierskiego, zabitego w Jarosławie, iako nayprędsza, uti in causa sanguinis, według dekretu sądow kapturowych ziemi Przemyskiej, subsequatur executio. Caetera dexteritati et prudentiae ac probatae virtuti jch mc. pp. posłów committendo (y to namieniając, że ludzie, in praesidio będący w Kiiowie, cara j. mc. Moskiewskiego, więcej sobie pozwalają, niżeli pacta w sobie continent Reipublicae) j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby tę jnstrukcyą naszą ręką własną podpisał y do akt grodzkich Włodziuirskich podał, zleciłismy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego generału wojewodztwa Kiewskiego, m. pr. Ktora to jnstrukcyą, za podaniem jego mc. podawaiącemu, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга грод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 509 на об., № 85.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ ИМЕНЪ,

встрѣчающихся въ настоящемъ 2-мъ томѣ части II-ой
„Архива Юго-западной Россіи“.

I. Указатель личныхъ именъ¹⁾.

А.

Августъ, римскій императоръ, 271.

Абасечекъ Трансильванъ (князь Трансильваніи ?), 1676 г., 342.

Абрамовичъ-Бурчанъ Адамъ, дворянинъ, начальникъ польскаго отряда, 1682 г., 438.

Адзигеръ (Хадзи-гирей, Крымскій ханъ?), 346.

Адрузскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Аксанъ Маркъ, Кіевскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, сборщикъ податей въ томъ же воеводствѣ, 1696 и 1697 гг., 532, 533, 544, 546.

— Марцинъ, сначала посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, а потомъ маршалекъ на сеймикѣ того же воеводства, 1697 г., 536, 543 и 549.

— Янъ, Кіевскій стольникъ, 1655 г., 12.

Александръ, Польскій король, 370.

Андрушовскій, дворянинъ, 1658 г., 40.

Анцута, дворянинъ, 1681 г., 412.

Б.

Бабинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Бобинскій**) Николай, дворянинъ, 1661 и 1669 гг., 104, 266.

¹⁾ Годы, поставленные нами при именахъ лицъ, относятся ко времени дѣятельности того или другаго лица; двумя годами означаются предѣлы времени, когда лице встрѣчается въ нашихъ актахъ.

Багриновскій Якубъ, Овручскій войскій, Кіевскій городскій писарь, каптуровый судья Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Баковецкій Евстафій, дворянинъ, 1671 г., 312.

— **Моносій** Янъ, дворянинъ, 1679 и 1681 гг., 387, 416.

Балабанъ, дворянинъ, 1662 г., 161.

— Александръ, дворянинъ, арендаторъ чоповой подати, люстраторъ Луцкаго повѣта и городничій Луцкій, 1679—1690 гг., 387, 390, 393, 405, 422 и 490.

— Другое лицо того же имени, не получившее дворянства, 1680 г., 405.

Барабашъ, козацкій полковникъ, 1697 г., 546.

Барыцкій Станиславъ, Черниговскій подстолий, резидентъ того же воеводства при королѣ, 1667 г., 232.

Белжецкій Станиславъ, дворянинъ, избранный на сеймикъ ротмистромъ ополченія Волыпскаго воеводства на случай вторженія непріятели, 1667 г., 235.

Бергелевичъ (въ другомъ мѣстѣ: **Боргелевичъ**) Янъ, Черниговскій городничій, посолъ на сеймъ того же воеводства, 1655—1688 гг., 4, 231, 477.

Березовскій Александръ, Кіевскій скарбникъ, 1672 г., 332.

Беренсы, Янъ и Якубъ, Польскіе офицеры, признаваемые достойными индигената, 1682 г., 442.

Берентръ, дворянинъ, 1669 г., 282.

Беренфайеръ Янъ, Польскій офицеръ, признаваемый достойнымъ индигената, 1682 г., 442.

Беренчъ, королевскій оберштерлейтнантъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669 г., 266.

Біянни, непризнаваемый въ дворянскомъ достоинствѣ, 1689 г., 276.

Биберштейны, Ульрихъ и Фердинандъ, бароны, состоящіе въ родствѣ съ домою Казимирскихъ (см. **Казимирскіе**) и признаваемые достойными индигената, 1655 г., 12.

Бильскій Павелъ, Люблинскій городскій судья, 1693 г., 520.

Биргосскій, дворянинъ, 1667 г., 249.

Бобинскій, см. **Бабинскій**.

Богдашевскій Захарьяшъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Богушевскій Юрій, Смоленскій мечникъ, 1682 г., 452.

Богушъ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1682, 452.

Бонѣй Филиппъ, маршалокъ сеймика Волынскаго воеводства, 1659 г., 74, 76.

Болеславъ, князь Польскій, 469.

Боратынь, чеканщикъ монеты, 1665—1672 гг., 169, 175, 189, 197, 203, 249, 261, 275, 276, 324 и 325.

Борейко-Ннерутскій Самуилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Иванъ, Луцкій городскій судья, сборщикъ въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127.

Боргелевичъ, см. **Бергелевичъ**.

Боржецкій Марціанъ, Белзскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Борковскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бороховскій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Браницкій Климѣнтъ, маршалокъ палатный коронный, 1676 г., 368

Бранскій Владиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Братковскій, дворянинъ, 1671 г., 302.

— Богданъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Даниилъ, сначала инципій должности Брацлавекаго подстолія (1672) и потомъ получившій ее, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 325, 385.

Брашнівевскій, козацкій ротмистръ Виленскаго воеводы, 1693 г., 510.

Брисскій (иначе: **Брыссскій** и **Бржыссскій**), Петръ-Павель, Полоцкій чашникъ, сборщикъ шляжкоу подати, 1680—1682 гг., 391, 392, 426.

Броницкій, дворянинъ, 1662 г., 156.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Бударазскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Будзишевскій Рафалъ, дворянинъ, 1680 г., 391.

Бульга Максиміліанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бурнацій Адамъ, дворянинъ, покоевый короля, Черниговскій чалпникъ. Новгородъ-Сѣверскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства и посоль сего послѣдняго на сеймъ, люстраторъ того же воеводства, 1658—1667 гг., 36, 47, 55, 78, 85, 168, 170, 186, 191, 203, 222, 231.

Бурчанъ, см. **Абрамовичъ**.

Бѣлецкій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Доминикъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1681 г., 414.

— Карль - Янъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1682 г., 422.

Бѣлобрезскій Александръ, намѣстникъ Владимірскаго подстаросты въ замкѣ, 1676 г., 371.

Бѣлодворскій, дворянинъ, 1682 г., 443.

Бѣлзоръ Михаиль, униатскій епископъ Пинскій и Туровскій, 1672—1674 гг., 311, 334.

Бѣневскій Станиславъ-Казимиръ, Черниговскій воевода, Волынскій каштелянъ и Богуславскій староста, 1658—1661 гг., 26, 33, 34, 101.

В.

Варковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ подымной подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Василовичъ, Слуцкій архимандритъ, 1670 г., 289.

Васильковскій, сословіе и званіе его неозначено; онъ, съ толпою собраниыхъ имъ людей, разоряетъ Волынь, 1667 г., 248.

Веглинскій, дворянинъ, 1680 г., 405.

Вельгорскій Вацлавъ, Волынскій каштелянъ, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

— Килянъ, Волынскій подчашій, 1659 г., 69.

— Юрій-Петръ, королевскій ротмистръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, посоль того же воеводства на сеймъ, Во-

лынскій стольникъ, Владимірскій подкоморій, Брацлавскій каштелянъ, и, наконецъ, Волинскій каштелянъ, 1658—1682 гг., 30, 35, 57, 69, 208, 270, 272, 380, 383, 403, 433, 450.

Венглинскіе Петръ и Андрей, дворяне, служивніе въ коронномъ войскѣ, 1676 г., 368.

Верещана Прокопъ, Черниговскій граничный коморникъ, сборщикъ податей, 1655 г., 2, 3, 6, 11.

— Феодоръ, бургграфій Луцкаго замка, 1680—1682 гг., 388, 394, 410, 417.

Вержибицій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Вигура Семень, Кіевскій городничій, 1672 г., 332.

Вильчковскій Владиславъ, Звенигородскій староста, 1661 г., 118.

Вильчопольскій Александръ, Владимірскій гродскій судья, Парнавскій чапникъ, Луцкій люстраторъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1679—1697 гг., 381, 536, 542.

Виямовскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Винницій Антоній, Кіевскій митрополитъ, уніатъ, 1669—1672 гг., 260, 272, 289, 301, 312.

Витонизскій Стефанъ, дворянинъ, 1690 г., 490.

Вишневецкіе, князья, 1669 г., 278.

— Князь, Краковскій воевода, великій коронный гетманъ, 1680 г., 391.

— Дмитрій-Юрій Корибутъ, князь, Белзскій воевода, 1655—1671 гг., 5, 10, 101, 124, 141, 301.

— Геремія-Михаиль Корибутъ, воевода Русскихъ земель, 142, 190,

— его сынъ Михаилъ-Тома, 1662 г., 142,

— его же вдова 1666—1667 гг., 190, 202, 250.

— Константинъ-Криштофъ Корибутъ, князь, позже Белзскій воевода, 1662—1680 гг., 142, 219, 255, 402.

— Михаилъ, 1662 г., 124, 149.

Владиславъ IV. король Польскій, 68, 92, 219, 273, 274, 279, 310.

Война-Оранскій Александръ, Новгородъ-Сѣверскій подстолий, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1662—1665 г., 147, 168.

— Станиславъ, Черниговскій ловчій, 1689—1693 гг., 486, 521.

Война-Оранскій Юрій, Новгородъ-Сѣверскій мечникъ, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.

— Якубъ, Черниговскій подсудокъ, а позже Черниговскій земскій судья, маршалекъ сеймика и посоль Черниговскаго и Кіевскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 47, 78, 85, 147, 150, 168, 222, 225, 231.

Войнаровскій Андрей, Брацлавскій подстолий, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Петръ, Овручскій ловчій, товарищъ гусарской роты коронаго подскарбія, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 441, 530, 531, 536.

— Стефанъ, сынъ Кіевскаго земскаго судьи, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 534, 536.

— Янъ, Владимірскій городскій подстароста, Овручскій ловчій, позже Кіевскій земскій судья, Владимірскій городскій судья, сеймиковный маршалекъ и посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 317, 321, 322, 362, 370, 414, 457, 460, 462, 491, 498, 504, 536, 546.

Война-Хламота Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Войниловичъ, Литинскій староста, королевскій полковникъ, 1667 г., 218, 228.

Волинскій Стефанъ, дворянинъ, 1688 г., 477.

— Михаилъ, сеймиковный маршалекъ и посоль Брацлавскаго воеводства, 1688 г., 477, 482, 483, 485.

Волкъ Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Волчневичъ-Олизаръ Янъ, Кіевскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 107, 119, 181, 251, 255, 258, 330, 331, 363, 366, 412 422, его сестра Анна, за мужемъ за Оршанскимъ стольникомъ Яномъ Кмитой, 1672 г., 330, 331, ихъ отецъ Людвигъ, 1672 г., 331.

Волинскій Янъ, Кіевскій земскій (?) судья, Овручскій городскій писарь, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Вольская, жена Киевскаго подстоля, 1681 г., 412.

Вольскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Александръ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтъ, 1680 г., 390.

— Людвигъ, посоль Киевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Самуиль, дворянинъ, 1659 г., 73.

Вороницкій Владиславъ-Корибутъ, князь, Венденскій стольникъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, арендаторъ шеляжной подати, 1689 и 1690 г., 488.

— Юрій, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

Вороничъ Александръ, Киевскій чашникъ, позже подкоморій, посоль Киевскаго и Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1658—1659 гг., 38, 47, 251, 253, 258, 265.

— Константинъ, Смоленскій повчій, 1676 г., 377.

— Левъ Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подстоля, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296, 297.

— Янъ, сынъ Киевскаго подкоморія (Александра?), посоль Киевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Воротицкій, оберштерлейтнантъ, 1683 г., 442.

Ворошило Людвигъ, Киевскій подвоевода и подчанинъ, хорунжіи Житомирскій, маршалекъ сеймиковый и посоль Киевскаго и Черниговскаго воеводства и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта, 1659—1665 гг., 43, 47, 55, 78, 107, 132, 133, 177.

Вроблевскій Богданъ, Брацлавскій скарбаникъ, 1680 г., 386.

Вудловскій (въ другомъ мѣстѣ: **Выдловскій**) Янъ, гродекій Житомирскій писарь, 1663 г., 3.

Выговскіе, дворяне, 1666 г., 201.

— Евстафій, сынъ Киевскаго воеводы, 1666 г., 190.

— Константинаъ, Киевскій войскій, 1666—1676 гг., 115, 190, 229, 377.

— Лука, дворянинъ, 1679 г. 387.

— Самуиль, дворянинъ, посоль Киевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Выговскій Янъ, Кіевскій воевода, раньше Запорожскій гетманъ, староста Чигиринскій, 1661—1669 гг., 101, 111, 114, 117, 201, 229, 265, 308.

— Теодоръ, дворянинъ, 1661—1679 гг., 115, 387.

Выжицкій, Кіевскій хорунжій, 1672 г., 310.

Высоцкій, Францишекъ-Казимиръ, Сохачевскій чапникъ, посоль въ Турцію, 1680 г., 407.

Вышновскій Самуиль, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Вышпольскій Стефанъ, бургграфій Владимірскай, а позже коморникъ граничный Кіевского воеводства, сеймиковый жаршалекъ Кіевского воеводства, 1661—1672 гг., 77, 120, 128, 129, 147, 184, 186, 193, 221, 226, 296, 299, 303, 304, 313, 314, 322, 327.

Вьенцовскій Жигмунтъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.

Вѣвѣрскій, дворянинъ, 1662 г., 161.

Г.

Галензовскій, дворянинъ, 1669 г., 267.

Ганскій Вептурій, дворянинъ, 1680 г., 408, 409.

Геевскій Максимиліанъ, дворянинъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Генрихъ, король Польскій, 1676 г., 352.

Генсицкій Андрей, дворянинъ, поручикъ хоругви Луцкаго старосты, 1680—1682 г., 405, 442.

Гижицкій, Овручскій хорунжій, 1682 г., 437.

Гиричъ Амвросій, игумень Люблинскаго братства, 1696 г., 528.

Гичній, королевскій ротмистръ, 1680 г., 405.

Глинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кглинскій**) Александръ, Черниговскій войскій, бургграфій Луцкаго замка, 1659 г., 74, 87.

— Бенедиктъ, уніатскій Владимірскай епископъ, 1674 г., 334.

— Петръ, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296.

Глоговскій Андрей-Янъ, Новгородъ-Сѣверскій чапникъ, посоль Черниговскаго воеводства, 1662—1682 гг., 147, 445.

- Глоговскій** Николай, Новгородъ-Сѣверскій чапникъ (sic), посоль Во-
лынскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 186.
- Гноинскій**, дворянинъ, 1661 г., 99.
- Гоголь** (гетманъ?), 1665 г., 181.
- Годлевскій** Юрій, Черниговскій хорунжій, посоль Черниговскаго вое-
водства на сеймъ, 1672—1682 гг., 320, 371, 376, 450.
- Головинскій** Дмитрій, сеймиковый маршалекъ Кіевскаго воеводства,
1679—1684 гг., 387, 457 и 463.
- Константинъ и Самуиль, дворяне, 1679 г., 387.
- Самуиль, Овручскій мечникъ, каптуровый судья Волинскаго воевод-
ства, посоль на сеймъ Кіевскаго воеводства, 1693—1697 гг., 504, 544.
- Товарищъ панцырной роты короннаго референдарія, 1676 г., 370.
- Голынскій** Николай Геронимъ, Галицкій мечникъ, 1681 г., 416.
- Голянскій** Янъ, жолнеръ, 1655 г., 12.
- Горайнъ** Богуславъ-Янъ, Луцкій земскій писарь, губернаторъ Луцкой
крѣпости, Кіевскій земскій судья, администраторъ по сбору пода-
тей въ Волинскомъ воеодствѣ, посоль Кіевскаго и Волинскаго
воеодствъ на сеймъ и трибуналь, 1658—1669 гг., 33, 34,
42, 72, 205, 206, 234, 237, 251, 251, 255, 266.
- Каснеръ, Луцкій городскій судья, администраторъ по сбору чопо-
вой подати въ Волинскомъ воеодствѣ, 1667 г., 241.
- Стефанъ, архимандритъ Мелецкаго монастыря, 1669 г., 266, 274.
- Янъ, сначала стольникъ, а позже подчашій Парнавскій, посоль
Волинскаго и Кіевскаго воеодствъ на сеймъ, 1658—1697 гг.,
25, 136, 480, 530, 536.
- Горбовскій** Станиславъ, Рѣчицкій мечникъ, сборщикъ податей въ Луц-
комъ повѣтѣ, 1680 г., 389.
- Городинскій** Лукашъ, Дрогоицкій хорунжій, поручикъ панцырной хо-
ругви Литовскаго чапника Торла, 1693 г., 522.
- Городицкій** Яковъ, Новгородъ-Сѣверскій войскій, 1680 г., 386.
- Гостынскій** (въ другомъ мѣстѣ: **Кгостинскій**) Стефанъ, Владимірескій бург-
грабій, Черниговскій подетолій, сборщикъ подымнаго во Владимір-
скомъ повѣтѣ, 1682—1697 гг., 418, 517, 525, 528, 535, 543.

Грабовецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Грабовскій**) Абрамъ, Волинскій чашникъ, посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 25, 34, 157.

Грабовскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кграбовскій**) Иосифъ-Михаилъ, памѣтникъ Владимірскаго бургграбіа, 1687 и 1688 гг., 468, 482, 485.

Гранхи, римскіе трибуны, 346.

Грановскіе, дворяне, 1693 г., 505.

— Янъ-Прокопъ, староста, по какой, въ текстѣ не означено, 1693 г., 505.

Гречинъ Янъ, „persona vagabunda“, занимавшійся въ Люблинѣ медицинской практикой, 1696 г., 528.

Гримальтовскій, Познанскій воевода, 1697 г., 547.

Грина Николай, Брацлавскій земскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Гротавецъ, королевскій генераль, 1661 г., 97.

Гротовскій Александръ, Венденскій мечникъ, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 154, 295.

Гродзинскій, коронный подстолий, 1682 г., 434.

Гулевичъ Адамъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Андрей, Кіевскій чашникъ, посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 385.

— Брониславъ, сынъ Черниговскаго хорунжаго, посолъ Волинскаго воеводства, 1662 г., 160.

— Вацлавъ, королевскій ротмистръ, Луцкій подсудокъ, а потомъ Луцкій подкоморій, полковникъ земскаго ополченія Волинскаго воеводства, сеймиковый маршалекъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 33, 34, 57, 70, 88, 135, 136, 143, 156, 270, 271, 272, 291, 292.

— Гавріилъ, Черниговскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1658—1669 гг., 36, 269, 270, 284.

— Даніилъ, люстраторъ и сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1681 гг., 381, 382, 390, 412.

Гулевичъ Илія, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Лука, Звенигородскій староста, 1662 г., 157.

— Николай, сборщикъ податей, 1662—1679 гг., 156, 387.

— Романъ, арендаторъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1690 г., 148.

— Эразъ, королевскій покровый дворянинъ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1666 г., 204, 206, 207.

— Юрій, дворянинъ, 1692 г., 493.

— Янъ, Владимірскій войскій, Волынскій подстолій, Луцкій земскій писарь, сборщикъ подымнаго въ Волынскомъ воеводствѣ, сеймиковый маршалекъ и посоль того же воеводства па сеймъ, 1658—1670 гг., 27, 29, 41, 72, 144, 152, 208, 218, 220, 221, 290, 291, 292, 295.

Гулевичъ-Дрозденскій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 387, 418.

— Павелъ, дворянинъ, 1662 г., 146.

Гуляницкіе, дворяне, 1661—1665 гг., 98, 180.

— Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Томашъ, Кіевскій гродскій писарь, Волынскій инстигаторъ, сборщикъ податей, 1679—1690 гг., 380, 412, 424, 461, 490.

Гуменецкій Феодоръ, Кіевскій подстолій, сборщикъ податей и сеймиковый маршалекъ Кіевского воеводства, 1655 г., 2, 16, 18.

Гумницій Самуиль, дворянинъ, 1669 г., 281.

Гумовскій Томашъ, дворянинъ, 1659 г., 55.

Гурки-Омелянскіе, Константинъ и Стефанъ, дворяне, 1679 г., 387.

Д.

Дальскій, маршалекъ надворный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 475.

Данилевичъ-Чеконскій Янъ, завѣдывающій сборомъ и расходованіемъ чоповой подати, 1667 г., 235, 237, 241, 242.

Даниловичъ, дворянинъ, 92.

Данишевскій, скарбовый писарь (Луцкій?), 1658 г., 24.

Даннемаркъ (въ другихъ мѣстахъ: **Денемаркъ**, **Дельмаркъ**) Янъ, королевскій полковникъ (иначе: oberster, oberszterleytnant), 1662—1669 гг., 156, 240, 244, 245, 266.

Дедерналь, дворянинъ, люстраторъ Владимірскаго повѣта, 1679 г., 382.
— Александръ, сборщикъ податей и люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1680—1682 гг., 390, 414, 422.

Дейнени, своевольные крестьяне, входившіе въ толпу, которая разоряла Волынское воеводство, и называвшіеся такъ по имени своего предводителя Дацька Дейнеки, 1666 г., 204, 206.

De-Croa (Descroia, въ другомъ мѣстѣ), князья (герцоги?), 1661 г., 82, 93.

Денисовичъ Николай, королевскій ротмистръ, Мстиславскій хорунжій, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1675 г., 336.

Деренговскій, дворянинъ, управитель мѣстечка Чернобыля, 1697 г., 545.

Дзяны, татаринъ, 1659 г., 67.

Добчица, дворянинъ, 1669 г., 282.

Довгель-Цырина Николай-Антоній, сеймиковый маршалекъ Брацлавскаго воеводства, 1691 г., 494, 496.

Долматы, дворяне, 1670 г., 289.

Долмать-Исайковскій Самуиль, Луцкій земскій судья, 1667—1669 гг., 221, 229, 280.

Доманевскій, хорунжій королевской гусарской роты, 1669 г., 217.

Доманскій Лукашъ, дворянинъ, 1665 г., 164.

Домбровскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

— Петръ, Галицкій скарбникъ, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Домна, волошка, жена Тимофея Хмѣльницкаго, 1664 и 1665 гг., 179, 333.

Дорошенко, гетманъ, 1676 г., 342.

Древинскій, дворянинъ, 1667 г.

Држевецкій Самуиль, ротмистръ, 1667—1676 гг., 254, 368.

Дрогаевскій Андрей, Люблинскій хорунжій, Луковскій староста, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1683—1689 гг., 436, 486.

Дрогаевскій, Недзѣльскій (Медзѣльскій?) староста, 1661 г., 118.

Дрожевскій, ротмистръ, 1666 г., 191.

Дубисскій Лукашъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

— Янъ, обозный земскаго ополченія Кіевского воеводства, посоль того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Дублянскій Самуиль, дворянинъ, 1655 г., 3.

Дьяновскій Стефанъ, Луцкій городничій, 1680—1688 гг., 386, 485.

— Илія, дворянинъ, 1680 г., 386.

Е.

Елеонора, королева Польская, 1676 г., 357, 365.

Еловицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Яловицкій**) Александръ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 г., 413.

— Андрей, Луцкій войскій, 1667 г., 218.

— Геронимъ, Волинскій ловчій, посоль того же воеводства на сеймъ, 1682 г., 395, 426.

— Михайль, Кременецкій сборщикъ податей, 1680 г., 389, 390.

— Станиславъ, Кременецкій земскій писарь, соймиковый маршалекъ Волинскаго воеводства, 1658 и 1680 гг., 40, 41, 45, 389, 390.

Ельскій, дворянинъ, 1658 г., 39.

Еничъ Юрій, Кременецкій городскій судья, арианинъ, 1669 г., 267.

Ерличи, дворяне, Янъ и Ярошъ, 1679 г., 387.

Есмунтъ, региментарій Литовскихъ войскъ, 1688 г., 476.

Ж.

Жабокрицкій Адамъ, сборщикъ податей въ Волинскомъ воедествѣ, 1662 и 1679 гг., 127, 152, 387.

— Александръ, Брацлавскій чашникъ, Владимірскій подстароста, сеймиковый маршалекъ и посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1688 гг., 120, 194, 299, 323, 468, 479.

— Андрей, сборщикъ чоновой подати въ Волинскомъ воедествѣ, 1671 г., 295.

Жабокрицкій Дмитрій, Вилькомирскій подчашій, Кіевскій подвоевода, Кременецкій подстароста, сборщикъ шеляжнаго налога, посоль Кіевского воеводства на сеймъ. 1679 -- 1692 гг., 382, 383, 458, 461, 468, 476, 488, 493, 498.

— Діонисій, нареченный (номиналъ) епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1696 и 1697 гг., 527, 540, 548.

— Николай, Брацлавскій подсудокъ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтъ, сеймиковъ маршалекъ и посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 120, 124, 125, 153, 155, 167, 172, 173, 194, 203, 204, 231.

Жаславскій, см. **Заславскій**.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) III, король Польскій, 97, 279.

Жидкевичъ Даніиль, коронный инстигаторъ, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Жмудскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

Жоржевскій Павелъ, Мозырскій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтъ, 1680 г., 389.

Жоховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Жуховскій**) Кирианъ, Дерманскій архимандритъ, коадьюторъ Кіевской митрополіи, 1671—1674 гг., 302, 311, 334.

З.

Загоровскій Андрей, Луцкій войскій, 1662 г., 125.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Волинскомъ воедствѣ, 1662—1671 гг., 127, 154, 156, 294.

— Романъ, Черниговскій стольникъ, 1661, 1662 гг., 85, 157.

— Станиславъ, Кіевскій подстолий, сынъ Владимірскаго земскаго судьи, люстраторъ Кременецкаго повѣта, сеймиковъ маршалекъ и посоль Кіевского воеводства, 1681—1692 гг., 414, 492, 493, 494.

— Стефанъ, Волинскій подчашій, Владимірскій староста, королевскій ротмистръ, комиссаръ Волинскаго воеводства по сбору по-

датеи и производству люстраціи, сеймиковъи маршалець и посолье Волинскаго и Черниговскаго воеводства, 1659—1682 гг.; 70, 71, 74, 78, 147, 215, 270, 403, 414, 423.

Загоровскій Янъ, Черниговскій стольникъ, Владимірскаій земскій судья, люстраторъ Владимірскаго повѣта, сеймиковъи маршалець и посолье Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 гг., 77, 85, 168, 371, 414, 437, 451.

Заленскій Бернатъ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Казимиръ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 393.

— **Шлюбичъ** Константинъ, Черниговскій подстолій, арендаторъ поголовнаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковъи маршалець Черниговскаго воеводства, 1690—1693 гг., 488, 517, 519, 524.

— Леонъ, Владимірскаій епископъ, уніатъ, 1682 г., 436, 448.

Залѣсскаій Марцинъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Замойскіе, дворяне, 1669—1676 гг., 261, 358.

— Марцинъ, Львовскій подстолій, Плескировскій староста, сеймиковъи посолье Брацлавскаго воеводства, 1658—1676 гг., 36, 367.

— Янъ, Кіевскій, а потомъ Сендомірскаій воевода, Каменецкаій староста, Подольскій генераль и проч., 1658—1661 гг., 38, 100, 216.

Зарудный, ротмистръ, 1671 г., 301.

Заславскіе (въ другихъ мѣстахъ: **Жаславскіе**), князья, 1693 г., 512.

— Александръ-Янушъ, князь, Краковскій воевода, 1662 г., 145.

— Доминикъ, князь, Краковскій воевода, Луцкаій староста, 1676 г., 369.

Збирковскій Константинъ, Кіевскій мечникъ, 1680 г., 408.

Зброжекъ Францисекъ, арендаторъ чоповаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Зелинскій Станиславъ, Брацлавскій подчашій, членъ Гродненской комиссіи, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679—1689 гг., 382, 411.

Зестелинскій Николай-Казимиръ, Брацлавскій войскій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 120.

— Станиславъ, дворянинъ, 1662 г., 124.

Зіомзовскій Павелъ, Житомирскій подстароста, 1665 г., 177.

Зубчевскій Богуславъ-Константинъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, писарь гродскій Луцкій, сеймиковый маршалекъ и посоль Волинскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 235, 286, 287, 395, 410, 417, 426.

— Вацлавъ-Константинъ, Черниговскій скарбникъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, Кіевскій гродскій судья, Овручскій подчашій, сеймиковый маршалекъ и посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 417, 426, 461, 476, 489, 528, 530, 534, 535, 536, 542.

— Константинъ, Волинскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго въ Волинскомъ воеодствѣ, сеймиковый маршалекъ Волинскаго воеводства, 1661—1666 гг., 2, 87, 99, 105.

И.

Иваницная, вдова Черниговскаго земскаго судьи, 1680 г., 392.

Иваницкій Станиславъ, Овручскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго налога во Владимірекомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

— Стефанъ, Черниговскій мечникъ и подсудокъ, сеймиковый маршалекъ и посоль Волянскаго воеводства и повѣтовъ: Владимірскаго и Новгородъ-Сѣверскаго, на сеймъ, 1655—1667 гг., 19, 20, 149, 184, 186, 192, 231, 233, 238, 240, 242.

— Марціанъ, Черниговскій чашникъ, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1667—1676 гг., 247, 371, 372, 377.

— Тобіашъ, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

— Черниговскій земскій судья, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382.

Ивановскій, королевскій ротмисръ, 1672 г., 320, 324.

Иганскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

Игнатовскій Иосифъ, дворянинъ, избранъ на сеймикъ въ завѣдывающіе стражей въ г. Луцкѣ, 1667 г., 235.

Изериницкій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Илинскій Александръ, Луцкій бургграфъ, Черниговскій войскій, 1659 — 1672 гг., 57, 265, 282, 283, 312.

— Петръ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Ипогорскій, см. Ленкевичъ.

Исайковскій (см. Долмать) Самуиль, Волынскій стольникъ, Луцкій земскій судья и посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1682 гг., 25, 33, 425.

Искра, козацкій полковникъ, 1697 г., 537, 546.

І.

Казигирей, Крымскій ханъ, „славный богатырь“, 1680 г., 407.

Казимирскіе, дворяне изъ Биберштейна, 1655 г., 12.

— Венцеславъ и Ульрихъ, бароны изъ Биберштейна, 1659 г., 55.

— Романъ, королевскій покоевый дворянинъ, 1655 г., 14.

— Томашъ, королевскій покоевый дворянинъ, Овручскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посоль Кіевского, Черниговскаго и Волынскаго воедствъ на сеймъ, 1655—1662 гг., 12, 14, 16, 47, 99, 119, 129, 133 и 134.

Казимиръ, Польскій король, (который, не обозначено), 346, 354, 361, 406, 469.

Казновскій Янъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1662 г., 129.

Калусовскій Михаилъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1661 и 1662 гг., 84, 115, 152.

Калусскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Каминскій Николай-Станиславъ, Кременецкій городскій судья и сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, люстраторъ того же повѣта, 1680—1682 гг., 389, 390, 391, 413, 415, 422.

Карль, сынъ короля Спигзмунда III, 1662 г., 310.

Карсниціи Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

Катонъ, римлянинъ, 345.

Кашевскій Александръ-Дзерславъ, дворянинъ, 1680 г., 386.

Кашевскій Геприхъ, Венденскій каштелянъ, 1661 г., 102, 142.

— Стефанъ, Владимірскій подеудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 и 1682 гг., 414, 422.

— Янъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1658 г., 43.

Кглинскій, см. **Глинскій**.

Кгостинскій, см. **Гостынскій**.

Кграбовскій, см. **Грабовскій**.

Кевличъ Иванъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Кендзерскій, дворянинъ, 1697 г., 549.

Киловъ Янъ, маіоръ, 1682 г., 442.

Кисели, дворяне, 1662 г. 146.

— (Адамъ), Кіевскій воевода, 43, 54.

— Владиміръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Янъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Клещовскій Северинъ, Новгородъ-Сѣверскій скарбникъ, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

Климанскій Іосифъ, дворянинъ, Владимірскій возный, 1672 г., 316.

Клобуковскій Михаилъ, Львовскій чашникъ, 1669 г., 281.

Клоповскій Янъ, дворянинъ, 1680 г., 407.

Клюзковскій Андрей, дворянинъ, 1779 г., 383.

Кмита Янъ, Оршанскій стольникъ, его жена Анна (см. **Волчковичъ-Олизаръ**), 1672 г., 330, 331.

Кнерутскій см. **Борейко**.

Кныпель, капитанъ, 1682 г., 442.

Княгининскій Александръ, Житомирскій чашникъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Николай, сборщикъ подымнаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1671—1679 гг., 292, 387.

Кобылянскій Войцехъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1681 г., 416.

Ковалевскій, Станиславъ—Казимиръ, Кіевскій ловчій, хорунжій козацкой королевской роты, сборщикъ щеляжной подати, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1697 гг., 119, 146, 265, 318, 319, 326, 330, 378, 435. 441, 452, 458, 459, 460, 462, 492, 548,

Коваликовскій, дворянинъ, 1669 г., 265.

Козика Томашъ, Владимірскій подкоморій, Волепекій подстолій, сборщикъ податей въ Волинскімъ воеводствѣ, посоль того-же воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 42, 71, 72, 104, 135, 136, 153.

Козинскій, дворянинъ, 1676 г., 370.

— Александръ, люстраторъ Волинскаго воеводства, 1682 г., 440.

— Николай, дворянинъ, 1683 г., 456.

Козицкій Петръ, Кіевскій подвоевода, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671—1681 гг., 296, 412.

Коленда, митрополитъ Кіевскій и Виленскій, уніатъ, 1671 и 1672 гг., 302, 311.

Кольчицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Кульчицкій**) Криштофъ, Черниговскій скарбникъ, Летичевскій чанникъ, сеймиковій маршалекъ Черниговскаго воеводства и посоль того-же воеводства на сеймъ, 1655—1679 гг., 4, 7, 36, 85, 231, 387.

Коморовскій Михаилъ, дворянинъ, 1669 г., 266

— Николай-Лавринецъ, Брацлавскій скарбникъ, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299.

Концепольская, жена Белзскаго воеводы, 1661 г., 84.

Концепольскій, коронный конюшій, 1697 г., 540.

— Александръ, Сендомірскій воевода, 1669 г., 279.

— Станиславъ, Долинскій староста, сынъ Сендомірскаго воеводы, 1669 г., 279.

— Краковскій каштелянъ, великій коронный гетманъ, 1669 г., 279.

— Янъ, сынъ Белзскаго воеводы, 1680 г., 436.

Контскій Марцінъ, Кіевскій воевода, генераль коронной артиллеріи
1684—1693 гг., 461, 504.

Копецъ, Метиславскій мечникъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ,
1697 г., 536.

Копчинскій - Кудевичъ Янъ, Владимірскій гродскій судья, сеймиковъи
маршалекъ Брацлавскаго воеводства и посоль того-же воеводства
на сеймъ, 1665 г., 172, 173, 176.

Копустинскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Копыстинскій, дворянинъ, 1684 г., 455.

Кордышъ Криштофъ, Брацлавскій чашникъ (въ другомъ мѣстѣ именуется подчашимъ, очевидно, по ошибкѣ), сеймиковъи маршалекъ
Брацлавскаго воеводства и посоль того-же воеводства на сеймъ,
1655—1671 гг., 4, 6, 7, 36, 120, 299, 302.

Кордышъ Михаилъ, Брацлавскій подчашій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1687 г., 468.

Корчевскій Абрагамъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

— Адамъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ и посоль того-же воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 459, 545.

— Александръ, дворянинъ, сеймиковъи маршалекъ Кіевского воеводства, 1655—1667 гг., 2, 15, 226, 230.

— Львовскій хорунжій, 1682 г., 433, 457.

Корфъ, жолнеръ, 1661 г., 100, 110.

Корытки, дворяне, 1693 г., 521, 522.

Корытко Станиславъ, Черниговскій подчашій, сеймиковъи маршалекъ
Черниговскаго воеводства, 1689 г., 485, 487.

Костюшковичъ Григорій, дворянинъ, 1657 г., 20.

Коссаковскій Михаилъ, сынъ Волынскаго хорунжаго, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, Виескій мечникъ, сеймиковъи маршалекъ Волынскаго воеводства, 1679 г., 379, 384.

— Петръ, Волынскій хорунжій, 1682 г., 426.

Красинскій Янъ-Казимпръ, Плоцкій воевода, коронный подекарбій,
1659—1671 гг., 54, 261, 300, 301,

- дворянинъ, 1672 г., 325.
- Коронный референдарій, 1676 г., 370.
- Красицкій** Казимиръ, Брацлавскій подстолий, 1667—1672 гг., 219, 224, 266, 310, 311, 332.
- Красицкій** Станиславъ, Ломжявскій подчашій, 1672 г., 310, 311.
- Юрій, Долинскій староста, 1672 г., 84, 310, 311.
- Красицкіе**, дворяне, потомъ графы, 1672—1688 гг., 311, 475.
- Красницкій** Криштофъ, дворянинъ, 1672 г., 332.
- Красносельскій** Ѳеодоръ, Брацлавскій подстолий, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671—1688 гг., 302, 325, 468, 483.
- Крептовскій** Япъ, дворянинъ, 1661 г., 85.
- Криницкій** Стефанъ, дворянинъ, 1682 г., 435.
- Кришковскій** Войцехъ, Владимірскій войскій, 1684 г., 456.
- Кудевичъ** см. **Колчинскій**.
- Куликовскій-Ушакъ** Ѳеодоръ, сеймиковый маршалекъ Волинскаго воеводства и посоль того-же воеводства на сеймъ, 1667—1680 гг., 233, 237, 239, 386.
- Кульчицкій** см. **Кольчицкій**.
- Ѳеодоръ, дворянинъ, 1680 г., 393.
- Купорскій** Антоній, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Курдановскій** Петръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Кутырло**, дворянинъ, 1676 г., 369.

Л.

- Лагановскій** Александръ, дворянинъ, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680—1682 гг., 389, 422.
- Лазминскій** Станиславъ - Шаріупъ, Галицкій ескарбянкъ, королевскій полковникъ, 1681 г., 415.
- Лаурушевичъ** Стефанъ, Львовскій мѣщанинъ, турецкій плѣнникъ, 1680 г., 409.
- Лашъ** Япъ, арендаторъ чоповаго налога въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

- Лебедовичъ** Петръ, заслуженный жолнеръ, Владимірскій градскій регентъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669—1683 гг., 266, 301, 313, 369, 442.
- Ледуховскій** (въ другомъ мѣстѣ: **Ледоховскій**) Марципъ, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659 г., 57.
- Николай, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.
- Стефанъ, Кременецкій подкоморій, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 35, 87, 102, 136, 155, 270.
- его братъ, Кременецкій земскій судья; оба они находились долгое время въ татарской неволѣ, 1661 г., 102.
- Францишекъ, также Кременецкій подкоморій, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ 1693 г., 518.
- Лемфатеръ** Фридрихъ, капитанъ фрейкомпаніи великаго Литовскаго писаря, 1693 г., 510.
- Ленкевичъ - Ипогорскій** Романъ, Мозырскій подкоморій, сеймиковъи маршалекъ и посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1682 и 1683 гг., 427, 433, 438, 439, 441.
- Лестъвичъ** Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Лешекъ I**, Польскій король, 352.
- Лешниціе**, дворяне, 1661 г., 99.
- Лещинскій** Богуславъ, коронный подскарбій, польскій генераль провіантъ-магистеръ, 1658—1680 гг., 25, 254, 407.
- Вацлавъ, графъ, кравчій коронный, Ковельскій староста, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667 г., 208.
- Самуиль, графъ, обозный коронный, Луцкій староста, сеймиковъи маршалекъ и посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1667 гг., 57, 126, 128, 135, 146, 208, 224.
- Лигенза** Казимиръ, сынъ Черниговскаго каштеляна, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.
- Линевичъ** Гавріиль, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Линевскіе**, дворяне, 1662 г., 163.
- Линевскій**, королевскій ротмистръ 1662 г., 157.

Линевскій Андрей, Луцкій земскій судья, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661 г., 34, 87, 103.

— Евстафій, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ и Владимірекомъ повѣтъ, 1662—1680 гг., 152, 382, 387, 389.

— Лукашъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1679 г., 387.

— Марціанъ, Брацлавскій ловчій, носоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 136, 254.

— Станиславъ, Кіевскій мечникъ, 1692 г., 493.

— Томашъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірекомъ и Кременецкомъ повѣтахъ, 1658 г., 43.

— Юрій, сборщикъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтъ, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1681 гг., 241, 413.

— Феодоръ, посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 160.

Линчевскій, дворянинъ, 1667 г., 224, 229.

Липскій Станиславъ, Краковскій и Плоцкій канцлеръ, регентъ коронной канцеляріи, 1672 г., 316.

Литава, стражникъ польный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 477.

Лозинскій, полковникъ, 1676 г., 366.

— дворянинъ, 1676 г., 341.

Лонскій Илья, хорунжій Прусской земли, 1681 г., 412.

Лонцкій Андрей-Константинъ, Гнѣзненскій канцлеръ, Олицкій пробошчъ, инфулатъ, 1696 г., 527.

Лопатинскій Касперъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лукашевичевна Ульяна, жена Владимірскаго войта и ея сынъ, 1676 г., 370.

Лусковичъ Николай, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лыховскій Андрей, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірекомъ повѣтъ, 1679 и 1680 гг., 381, 390.

— Станиславъ, бургграфій Владимірскаго замка, 1655—1659 гг., 13, 16, 35, 70.

Любенецкій Гавріилъ и его сыновья Маркъ и Михаилъ, дворяне, 1682 г., 436, 437, 451.

— Збигневъ, Владимірскій градекій судья, посоль Волынскаго воеводства къ королю, 1666 г., 205.

Любенецкій Маркъ, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ и сборщикъ податей въ послѣднемъ изъ нихъ, 1679—1681 г., 382, 390, 414.

— Михайлъ, бургграбій Владимірскаго замка, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірекомъ повѣтѣ, 1679—1688 гг., 381, 390, 392, 402, 408, 422, 479, 494.

— его жена Анна, дочь дворянина Овлочимскаго (см. **Овлочимская**), 1682 г., 408, 437.

— Павелъ, Черниговскій земскій судья, сеймиковый маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1682 г., 445, 452.

Любовицкій Янъ-Францисекъ, Цѣхановскій стольникъ, Пунскій, Сейвинскій и проч. староста, а потомъ Волянскій каптелянтъ, посоль Волянскаго воеводства на сеймъ, 1657—1667 гг., 25, 57, 224.

Любомирскій Госифъ, графъ, коронный конюшій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Юрій, коронный великій маршалекъ и польный гетманъ, 1666—1669 гг., 188, 197, 213, 214, 224, 229, 277.

— его жена, 1666 г., 190.

— коронный хорунжій, 1680 г., 403.

Люшковскій Марцинъ, дворянинъ, 1667 г., 215, 229.

Лянцкоронскій Станиславъ, Русскій воевода, польный коронный гетманъ, 1659 г., 54.

Ляховскій Андрей, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1675 г., 1, 4, 7.

Ляць, см. **Ляць**.

М.

Мазепа Адамъ, Черниговскій подчашій, 1665 г., 182; его сынь былъ пажемъ (покоевымъ) короля (имя сына не означено).

Манарскій Михайлъ Степановичъ, бургграбій Владимірскаго замка, 1665 г., 164.

Малаховскій, Ковельскій плебанъ, 1662 г., 150.

Малаховскій, Перемышльскій єпископъ, 1688 г., 466.

— **Юрій**, Новгородъ-Сѣверскій подєтолій, 1679 г. 387.

Малынскій Кароль, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Манецкій Юрій-Михаиль, Кіевскій стольникъ, а позже хорунжій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1671—1697 гг., 304, 363, 428, 549.

Маркевичъ Израиль, еврей, Владимірскій мѣщанинъ, 1688 г., 467.

Марковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1658 г., 44.

Маркушевскій Марцинъ, ксендзъ, деканъ Олыцкой коллегіи, 1696 г., 527, 528.

Марцинъ св., церковь его имени во Львовѣ, въ Краковскомъ предмѣстьи, 272, 409.

Масальскій, князь, 1662 г., 157.

Маховскій, дворянинъ, 1666 г., 201.

Медвѣдовскій Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Милянскій Самуиль, дворянинъ, 1692 г., 496.

Минковскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Миронъ, наказный Запорожскій гетманъ, 1684 г., 458.

Михаиль, Польскій король, 1669—1893 гг., 258, 314, 342, 346, 352, 354, 373, 375, 513.

Михалевичъ Стефанъ (онъ же и Юрій), намѣстникъ Владимірскаго бургррабія, 1679—1682 гг., 397, 427, 439, 444.

Міончинскій Аванасій, коронный надворный подекарбій, Луцкій, Крепицкій и Лозицкій староста, посолъ Волинскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1680—1693 гг., 392, 395, 403, 518.

Могильницкій Александръ, Луцкій каноникъ, 1667 г., 237.

Моносій, см. Баковецкій.

Моссаковскій Павель, дворянинъ, начальствующій надъ стражей по охраненію г. Луцка отъ нападенія враговъ, 1667 г., 235.

— **Петръ**, Волинскій подчалій, посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 395.

Мошинскій Ремигіанъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 382.

Мощеницій Андрей, Кіевскій ловчій, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 1, 3, 7, 8, 13.

Мровинскій Александръ, дворянинъ, 1662 г., 145.

Мрозовицій, Галицкій писарь (?), 1666 г., 191, 203.

Мушатиць-Охлоповскій Станиславъ, Волинскій скарбникъ, 1659 г., 75.

Мысловскій Александръ - Франципекъ, Владимірскій бургграфій, 1667 г., 246.

Н.

Напіорковскій Антоній-Войцехъ, памѣстникъ Владимірскаго бургграфства, 1693 г., 503.

Нарбуць, дворянка, 1681 г., 412.

Насиловскій Станиславъ, дворянинъ, завѣдывающій сборомъ чоноваго въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127, 155.

Неборовскій, дворянинъ, 1688 г., 474.

Невстрой Александръ, Стародубскій ловчій, 1680 г., 406.

Незабитовскій, дворянинъ, 1662 г., 138.

Немиричи, дворяне, 1688 г., 481.

Немиричь Александръ, поручикъ Овруческаго стольника, Кременчугскій староста, Кіевскій подвоевода, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Богуславъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 8.

— Иосифъ, дворянинъ, 1665—1675 гг., 181, 337, 338.

— Стефанъ, Кіевскій подкоморій, королевскій полковникъ, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1672 гг., 99, 107, 117, 118, 119, 129, 182, 253, 264, 265, 320.

— Юрій, Кіевскій подкоморій, Овручскій староста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ и Люблинскій конгрессъ, 1655—1672 гг., 3, 8, 12, 14, 15, 17, 182, 218, 228, 254, 310.

— Феодоръ, сынъ Кіевского подкоморія, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1672—1688 гг., 310, 327, 331, 332, 436, 478, 479, 481.

О.

- Обидинскій** Николай, Луцкій бургграфій, 1679 г., 379.
- Ободынскій** Константинъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.
- Овлочимская** Анна, дворянка, въ замужествѣ за Михаиломъ Любенцкимъ, 1680 г., 408.
- Окорскій** Станиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ поѣздѣ, 1680 и 1681 гг., 390, 416.
- Олблскій** Лукашъ, Люблинскій чапникъ, 1669 г., 75.
- Олекшичъ** Юрій, дворянинъ, 1682 г., 437.
- Олешки**, дворяне, 1662 г., 125, 133.
- Олешко** Станиславъ, дворянинъ, 1659—1680 гг., 55, 150, 408.
— Флоріанъ, его отецъ, Владимирскій войскій, королевскій секретарь, бывшій посломъ отъ короля Сигизмунда III къ Крымскому хану Казигирею, 1680—1682 гг., 407, 408, 437, 451.
- Олешковскій** Лукашъ-Веркій, Черниговскій, стольникъ, 1682 г., 451.
- Олизары-Вочкевичи** (см. **Волчкевичъ**), дворяне, 1697 г., 541.
- Олизаръ-Волчкевичъ** Адамъ, Овручскій подчашій, Волинскій стольникъ, полномочный комиссаръ для договора съ Литовскимъ войскомъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 504, 510, 516, 522, 530, 536.
— Янъ, королевскій ротмістръ, Кіевскій земскій подсудокъ, сеймиковный маршалекъ и посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1665—1697 гг., 177, 178, 183, 304, 489, 498, 536, 541.
- Ольшамовскій** Людвигъ, дворянинъ, 1658 г., 34.
— Янъ, Луцкій городничій, а потомъ судья, 1667 г., 235.
- Ольшевскій** Павелъ-Іосифъ, коронный вице-инстигаторъ, писарь земскій Белзскій и гродскій Владимирскій, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 442, 536.
- Омелянскіе**, см. **Гурки**.
- Оранскій** Александръ, Черниговскій земскій судья, 1676 г., 377.

Оранскій Черниговскій подсудокъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1662 г., 152.

Оранскій, см. **Война**.

Орловскій Матвѣй, дворянинъ, 1695 г., 525.

Орсуть, дворянинъ, 1662 г., 123.

Османъ, Турецкій султанъ, 351, 354.

Островицкій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Острожскіе, князья, 1661—1694 гг., 99, 279, 333, 512.

Осѣцкая, дворянка, 1690 г., 490.

— Николай, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382

Охлоповскій, см. **Мушатиць**.

— Волынскій скарбникъ, 1658 г., 31.

Охотницкій Янъ-Владиславъ, дворянинъ, 1682 г., 437.

Охоцкій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Очесальскій Максимиліанъ, Брацлавскій земскій судья, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

II.

Павловскій Войцехъ, дворянинъ, 1672 г., 314.

Павлюкъ, Запорожскій гетманъ, поднявшій возстаніе, 353.

Павша, дворянинъ, 1655 г., 6.

— Феодоръ, Овручскій подстолий, каптуровый судья и посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1683—1697 гг., 441, 462, 544.

Палій, полковникъ козацкій, „dux malorum et scelerum artifex“, 1692—1697 гг., 497, 499, 507, 508, 537, 546.

Палускій, дворянинъ, сборщикъ чоноваго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 383.

Панковскій Константинъ, дворянинъ, 1693 г., 510.

Пепловскій Вавринецъ-Станиславъ, Луцкій городскій писарь и войскій, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 536.

Перенятинскіе, дворяне, 1690 г., 490.

- Перетятковичъ** Криштофъ, дворянинъ, намѣстникъ Луцкаго бургграб-
бія, 1667 г., 233, 238, 268.
- Петрушевскій** Матеушь - Казимиръ, бургграбій Луцкаго замка
1667 г., 243.
- Пива**, дворянинъ, 1669 г., 264.
- Пиноциій**, дворянинъ, 1659 г., 51.
- Пирусскій** Александръ, Луцкій подстароста, Владимірскій подсудокъ,
Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Волинскаго воеводства на
сеймъ, 1657—1667 гг., 57, 88, 126, 135, 208.
- Піотровичи**, дворяне, 1662 г., 123.
- Піотровскій** Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Подгороденскій** Томашъ, дворянинъ, 1683 г., 441.
- Подольскіе**, дворяне, 1682 г., 443.
- Помпей**, римскій полководецъ, 345.
- Пораховскій** Самуиль, дворянинъ, 1672 г., 332.
- Порванецкіе**, дворяне, 1669 г., 282.
- Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ,
1680 г., 390.
- Потоцкіе**, дворяне, сыновья Кременецкаго канцеляна, 1680 г., 404.
- Анна, жена Краковскаго воеводы, великаго короннаго гетмана и
Дрогимскаго старосты, 1661 г., 83.
- Войцехъ, Вискій подстолій, посолъ Кіевскаго воеводства на
сеймъ, 1697 г., 536.
- Карль, Подольскій подчашій, королевскій ротмистръ, посолъ
Брацлавскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1665 гг.,
36, 107, 118, 177.
- Станиславъ, Кіевскій и Краковскій воевода и генераль, великій
коронный гетманъ, Красноставскій, Репчицкій и проч. староста,
1658 и 1659 гг., 25, 75.
- Францишекъ, Овручскій староста, посолъ Кіевскаго воевод-
ства на сеймъ, 1684—1697 гг., 458, 461, 477, 530, 536, 540.
- Щастный, Краковскій воевода, польный коронный гетманъ,
1696 г., 530.

Потоцкій Янъ-Кароль, Брацлавскій подкоморій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299, 323.

Поцѣй Ярославъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковий маршалекъ (директоръ) и посоль Волинскаго воеводства на сеймъ, 1657 и 1659 гг., 22, 71.

Пражмовскій Францишекъ, Краковскій праероситус (смотритель?), регентъ коронной канцеляріи, 1665 г., 166.

Прандота, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Працкій, сынъ Варшавскаго судьи, 1682 г., 437.

Прикальскій Михайль, Кіевскій земскій писарь, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1667 г., 251.

Проскура-Суцанскій Янъ, Кіевскій подчашій, 1662—1679 гг., 133, 251, 334, 374, 387.

Пурушинскій Николай, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Пршигоцкій Альбертъ, ректоръ іезуитской коллегіи въ Луцкѣ, 1667 г., 237.

Пршисташевскій Пявель, дворянинъ, 1667 г., 332.

Пузыны, Андрей и Юрій, дворяне, 1680 г., 386.

Пшолка, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Пшчелинскій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Пясковскій Янъ, дворянинъ, сборщикъ шеляжной подати, 1680—1682 гг., 392, 426.

Пясочинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Песочинскій**), Брацлавскій канцелярь, 1682 г., 452.

— Кіевскій канцелярь, 1669 г., 54.

— Казимиръ, королевскій полковникъ, 1661 г., 103.

— Константинъ, Смоленскій воевода, 1688 г., 475.

— Стефанъ-Константинъ, Брацлавскій подестолій, Брацлавскій, Винницкій и проч. староста, королевскій полковникъ, посоль Брацлавскаго, Кіевского и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1659—1672 гг., 47, 73, 76, 120, 173, 194, 299, 323.

Пясочинскій Юрій, Владимірскій староста, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, а позже староста Новгородъ-Сѣверскій и Улановскій, сеймицковий маршалекъ и посоль Кіевскаго, Брацлавскаго, Волинскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1658—1672 гг., 35, 39, 47, 87, 103, 143, 222, 325.

— Бржестянскій каштелянъ, 1682 г., 452.

Пясть; его династія въ Польшѣ, 469.

Пясецкіи (въ другомъ мѣстѣ: **Песецкіи**) Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, позже Черниговскій чашникъ, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 191, 203, 224.

Р.

Раецкіи Христофоръ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Радзивилы, князья, 1682—1688 гг., 430, 485.

— одна изъ княженъ этого рода въ замужествѣ за курфюрстомъ Бранденбургскимъ, 1682 г., 448.

— Богуславъ, князь, 451.

— Михаилъ, князь, подканцлеръ и польный гетманъ, 1672—1696 гг., 310, 366, 367, 380, 381, 511, 536.

— князь, конюшій великаго княжества Литовскаго, 1682 г., 437.

— князь, подчашій великаго княжества Литовскаго, 1619 г., 53.

— Янушъ, Виленскій воевода, великій Литовскій гетманъ. 1655 г. 11.

Радзівевскіи (въ другомъ мѣстѣ: **Радзівевскіи**), дворяне, 1662—1667 гг., 141, 170, 192, 220, 224, 225.

Радкевичъ Романъ, дворянинъ, ревизоръ Парчевскаго староства и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Радлинскій Стефанъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 119.

Ратовскій Томашъ, сеймицковий маршалекъ и посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1672 г., 322, 324, 326.

Рейдъ, Люблинскій мѣщанинъ, 1667 г., 249.

Ржонжевскій Шимонъ, Владимірскій граничный коморникъ, Влади-

мірскій городничій и люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ, 1676—1693 гг., 370, 383, 392, 414, 416, 422 и 522.

Рогоза Андрей, регентъ гродской Владимірской канцеляріи, намѣстникъ бургграбія, 1661 г., 107.

Рогозинскій Дмитрій (въ другомъ мѣстѣ: **Рогозенскій**), сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства въ королю, 1662—1666 гг., 152, 205.

Рогальскій, дворянинъ, 1689 г., 474.

Рогульскій Андрей, дворянинъ, 1669 г., 266.

Розвадовскій, дворянинъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 г., 537.

Рожицкій, ксендзъ, 1661 г., 100.

Рожнятовскій Вареломѣй, Житомирскій ловчій, 1680—1688 гг., 406, 476.

Ростокъ Стефанъ, дворянинъ, 1669 г., 267.

Ротъ Іеронимъ, дворянинъ, 1666 г., 192, 202.

Радецкій Урсулъ-Дмитрій, Кременецкій подеудокъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 44, 68, 153.

Рудницкій Войцехъ, дворянинъ, 1693 г., 522.

Рущиць, дворянинъ, 1671 г., 295.

— Юрій, королевскій полковникъ, 1670 г., 287.

С.

Савицкій Томашъ, дворянинъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1662—1684 гг., 151, 169, 268, 304, 322, 336, 362, 384, 453.

Салайскій Іеронимъ, Луцкій бургграбій и гродскій писарь, 1658 г., 23, 27, 30.

Саломонъ Константинъ, комесъ (графъ?) Сирійскій, 1680 г., 467.

Сангушки, князья, 1675 г., 335.

Сапѣга Владиславъ, чашникъ великаго княжества Литовскаго, Червоногородскій и Сокольскій староста, 1680—1682 гг., 404, 426.

— Казимиръ, сначала Виленскій воевода, потомъ Троцкій каштелянъ,

- Брестскій староста и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1693—1697 г., 510, 545.
- Салъга** Криштофъ, сначала стольникъ, а потомъ кравчій великаго княжества Литовскаго, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 87, 97, 143, 430.
- Николай, Овручскій староста, Волынскій каштелянъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 г., 226, 309, 376, 426.
- Павелъ, Виленскій воевода, гетманъ великаго княжества Литовскаго, Рославскій, Здитовскій и Борцянскій староста, администраторъ Шавельской и Кобринской экономіи, 1658—1666 г., 25, 141.
- Янъ-Казимиръ, также Виленскій воевода и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1687, 480.
- Свирскій**, ксендзь, Холмскій суффраганъ, основатель монастырей въ Люблинѣ и Замостыи, 1676 г., 369.
- Свицѣльницкій**, Львовскій епископъ, 1672 г., 312.
- Свищовскій**, дворянинъ, 1671 г., 295.
- Святополкъ-Четвертинскій** Андрей, князь, арендаторъ чоповаго въ Луцкомъ повѣтъ, 1681—1690 г., 412, 488.
- Вацлавъ, князь, Житомирскій хорунжій, сеймиковный маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1680 г., 23, 25, 26, 71, 208, 241, 385.
- Гедeonъ, князь, сначала кандидатъ, а съ 1661 г. епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1659—1680 г., 65, 66, 143, 385, 404.
- Геронимъ, князь, королевскій посолъ, 1661 г., 159, 160.
- Николай, князь, Минскій каштелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 22, 33, 34.
- Себестіановичъ** Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1689 г., 390.
- Сигизмундъ I-й**, Польскій король, 352, 370.
- II-й Августъ, Польскій король, 351, 368 и 368.
- III-й, Польскій король, 66, 68, 311, 354, 407, 469.

- Силичъ** Александръ, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
- Сильневичъ** Константинъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Сильницкій**, Брацлавскій мечникъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 104.
- Слява** Павелъ, Волынскій инстигаторъ, 1658 г., 32, 33.
- Сначевскій**, ксендзь-іезуитъ, 1663 г., 171.
- Скипоръ** Николай, люстраторъ Кіевскаго воеводства и посоль того же воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 435, 440, 514, 545.
- Скрищевскій** Лука, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Скучевскій** Павелъ, (въ другомъ мѣстѣ: **Снарчевскій**) Житомирскій мечникъ, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1675 и 1676 гг., 337, 363.
- Словацкій** Петръ, намѣстникъ Владимірскаго бургтрабія 1668 г., 40.
- Слугоцкій** Збигневъ, Холмскій земскій судья, 1669 г., 281, 282.
- Служка** Іозефъ-Богуславъ, Виленскій каштелянъ, гетманъ польный Литовскій, 1697 г., 539.
- Смильвантъ** Якубъ, королевскій капитанъ, 1680 г., 409.
- Снитовскій** Гипольдъ-Александръ, дворянинъ, изгнанный изъ Кіевскаго воеводства и имѣвшій граммату на Жуковское войтовство, 1669—1676 гг., 267, 377.
- его жена Маріанна, 1669 г., 267.
- Соколовскій** Андрей, королевскій секретарь и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеодствѣ, 1655 г., 2.
- поручикъ, 1661 г., 118.
- Сокольніцкій** Андрей, Львовскій хорунжій и поручикъ гусарской роты великаго коронаго маршалка, 1661 г., 84, 104.
- Солтыки**, дворяне, 1669 г., 267.
- Черниговскій подчашій, 1659 г., 54.
- Соната-Езерницкій** Янъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.
- Сошинскій** Константинъ, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.
- Сулимовскій** Петръ-Андрей, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1665 г., 173.
- Сурины**, дворяне, 1697 г., 549.

Сурина Адамъ, дворянинъ, товарищъ гусарской роты Литовскаго подканцлера князя Радзивила, 1696 г., 534.

— Александръ, Житомирскій войскій, сборщикъ податей въ Киевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

— Деміанъ, Киевскій земскій писарь, Овручскій городскій полстароста, посоль въ Киевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 439.

— Константинъ, Овручскій городскій писарь, 1683 г., 441.

— Марцинъ, дворянинъ, люстраторъ Киевскаго воеводства и сборщикъ двойнаго подымнаго въ томъ же воеводствѣ, 1684 г., 459, 463.

— Ремигіанъ, Новгородъ-Сѣверскій ловчій, Житомирскій стольникъ, каптуровый судья Киевскаго воеводства и посоль того же воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 318, 332, 480, 544—546.

— Янъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Суло, Московскій посланникъ, 1693 г., 523.

— Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Оеодоръ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Суша Яковъ, Холмскій епископъ, уніатъ, 1670—1674 гг., 288, 334.

Суцанскій-Проскура Янъ (см. **Проскура**), Киевскій подчашій, 1655—1669 гг., 12, 258, 265.

Ставецкій Михаилъ, Овручскій городскій подстароста, Житомирскій хорунжій, вице-маршалекъ каптуровыхъ судовъ и писарь польный посполитаго рушеня въ Киевскомъ воеводствѣ, люстраторъ и посоль того же воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ городскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1682—1697 гг., 439, 441, 459, 462, 544, 546.

Стельмахъ Станиславъ, Краковскій мѣщанинъ, 1669 г., 281.

Стефанъ Баторій, Польскій король, 352.

Стецкій Вацлавъ, Киевскій чашникъ, посоль Киевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1692 гг., 332, 492.

— Константинъ, Житомирскій войскій, посоль Киевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536, 545.

- Стецкій** Марцинь, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
— Янъ, Кіевскій мечникъ, сеймиковъй маршалекъ Кіевского воеводства, 1655—1675 гг., 2, 336, 339.
- Стоинскій** Вацлавъ, Люблинскій войскій, Кіевскій подвоевода, сеймиковъй маршалекъ Кіевского воеводства, 1667 г., 246, 256.
- Стржижевскій** Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.
- Стрѣльницкій** Игнатій, дворянинъ, 1679 г., 387.
— Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Ступницкій** Александръ, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.
- Сѣмашки**, дворяне, 1662 г., 160.
— Вацлавъ, дворянинъ, 1679 г., 383.
— Иеронимъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Луцкомъ повѣтахъ, 1679—1680 гг., 382, 390, 408.
- Сѣницкій** Антоній, Овручскій мечникъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 г., 536.
— Дмитрій, дворянинъ, 1679 г., 387.

Т.

- Тарло**, чашникъ великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 522.
- Тарновскій-Аморъ** Александръ, графъ, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.
- Тенгошевскій** Іоакимъ, дворянинъ, 1679 г., 383.
- Терлецкій** Юстиніанъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.
- Тетера** Павелъ, Запорожскій гетманъ, 1666—1672 гг., 201, 248, 307, 322.
- Траянъ**, римскій императоръ, 271.
- Третьякъ** Янъ, хорунжій Овручскаго стольника и Кременецкаго старосты, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.
- Трипольскій**, дворянинъ, сборщикъ подымной и шеляжной подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 463.
— Михаилъ, Кіевскій земскій писарь, сеймиковъй маршалекъ и посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1668—1672 гг., 258,

268, 304, 327.

Трипольскій Николай, Кіевскій мечникъ, каптуровый судья Кіевского воеводства, поручикъ и посоль того же воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 510, 514, 544.

— Стефанъ, дворянинъ, ишущій званія Кіевского подстоля, 1675 г., 461.

Тушинскій Янъ, Житомирскій подстолий, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Тынфъ, чеканщикъ монеты, 1665—1669 гг., 175, 197, 249, 261, 275, 276.

Тышневичъ Евстафій, Житомирскій староста, 1661 г., 117.

— Еразмъ, Житомирскій староста, посоль Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 37.

— Криштофъ, Черниговскій воевода, Житомирскій, Нехворощскій и проч. староста, посоль Кіевского воеводства на Люблинскій конгрессъ, 1655 г., 14.

— Огій, дворянинъ, 1680 г., 407.

Тышнембекъ, королевскій оберштеръ, 1669 г., 266.

У.

Уляницкій Томашъ, дворянинъ, членъ Луцкаго братства, 1679 г., 387.

Урбановичъ Александръ, полковникъ Запорожскаго войска, 1680 г., 393.

— дворянинъ, 1682 г., 438.

Урсуль, см. Радецкій.

Ушанъ, см. Куликовскій.

Ф.

Фаренсбахъ, дворянинъ, 1672 г., 331.

Фердинандъ III-й, король, (Германскій императоръ?), 354.

Х.

Халепскій, дворянинъ, товарищъ хоругви Львовскаго подкоморія, 1675 г., 338.

Ханенко Михайль, Запорожскій гетманъ, 1671—1680 гг., 301, 306, 325, 328, 329, 408.

Хламота, см. **Война**.

Хмелецкій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Хмельницкій Богданъ, гетманъ, 354.

— Юрій, его сынъ, архимандритъ, 1665 г., 180.

— жена Тимофея, его же старшаго сына, см. **Домна**.

Ходаковскій Теодоръ, дворянинъ, 1679 г., 387,

Хойнацкій, Житомирскій староста, 1669 г., 265.

— поручикъ казацкой роты Сендомирскаго воеводы, 1662 г., 144.

Холоневскій-Мышка, поручикъ роты Кіевскаго воеводы, 1659 г. 68.

Хоржевскій Петръ, Новгородъ-Сѣверскій подеудокъ, а позже подкоморій, посолъ Черниговскаго и Брацлавскаго воеводствъ на сеймъ, 1662—1667 г., 147, 186, 222.

Хотецкій, ксендзъ, 1693 г., 521.

Ц.

Цезарь Юлій, римскій полководецъ, 343.

Цеклинскій Александръ, дворянинъ, 1680 г., 408.

Целярій Янъ, графъ, 1661 и 1662 гг., 114, 161.

Цетнеръ Станиславъ, Львовскій мечникъ, позже Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1667—1682 гг., 247, 395, 426.

— Янъ, Львовскій староста, 1693, 512.

Цырина Юрій, Тереховльскій стольникъ, каптуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544, 545.

Цырина, см. **Довгель**.

Цѣшковскій Александръ—Фелиціанъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, а позже подкоморій, Клеццолевскій староста, сеймиковный маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1676—1693 гг., 371, 376, 378, 445, 451, 486, 518, 521.

— Доминикъ—Криштофъ, Лончицкій стольникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1676 г., 371, 377.

— Стефанъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, 1693 г., 521.

Цѣшковскій Францишекъ, Черниговскій подсудокъ, а позже земскій судья, 1693 г., 377, 452, 521.

Ч.

Чаплинскій Вацлавъ, дворянинъ, 1681 г., 412.

Чаплицкій Матвѣй, Винницкій гродскій писарь, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Чаплиць Александръ, дворянинъ, 1659 г., 67.

— Андрей, Владимирскій войскій, сборщикъ податей и люстраторъ Луцкаго повѣта, 1680—1682 гг., 389, 422.

— Криштофъ, Ошмянскій скарбникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Кіевскій подкоморій, 1658 г., 39.

— Марціанъ, сынъ Городельскаго старосты, Кіевскій подстолий, а позже подкоморій, сеймиковий маршалекъ Кіевскаго и Волинскаго воеводствъ на сеймы и въ трибуналь, 1658—1697 гг., 25, 151, 158, 205, 206, 226, 247, 251, 304, 319, 319, 336, 338, 363, 374, 428, 435, 458, 488, 489, 529, 536, 541.

— Станиславъ, судья посполитаго рушенія и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Юрій, сынъ Кіевскаго подкоморія, Овручскій стольникъ, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 453, 454, 504, 530, 536.

Чарнецкій Стефанъ, коронный обозный, королевскій полковникъ, писарь польный коронный, Русскій и Кіевскій воевода, Каневскій, Бранскій и Ваніовскій староста, сеймиковий маршалекъ и посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1655—1680 гг., 6, 12, 65, 216, 217, 243, 245, 395, 403.

Чарторійскій Карль, князь, Кременецкій староста, полковникъ, избранный дворянствомъ на случай призыва народнаго ополченія въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1657 г., 21, 22.

— Михайль, князь Волинскій каштелянь, а позже воевода, 1655—1679 гг., 19, 204, 205, 383.

Чарторійскій Николай-Юрій, князь, Волынскій воевода, 1658—1661 гг.,
24, 26, 27, 29, 75, 100, 101.

Чацкій, Калинскій мечникъ, 1690 г., 490.

— Войцехъ, Владимірскій староста, подковникъ войскъ Рѣчи Посполитой и посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 и 1697 гг.,
531, 536.

Чеконскій-Данилевичъ Янъ, дворянинъ, сеймиковъ маршалекъ и посоль Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1669 гг., 159,
163, 270.

— см. **Данилевичъ**.

Чемповскій Іосифъ, дворянинъ, 1572 г., 332.

Червинскій Андрей, дворянинъ, 1655 г., 3.

Чернасъ, дворянинъ, 1669 г., 261.

Черминскій Войцехъ-Станиславъ, Луцкій городскій подстароста, Парнавскій подчацій, люстраторъ Луцкаго повѣта, сеймиковъ маршалекъ Волынскаго воеводства, 1680 и 1681 гг., 388, 393,
394, 409, 410, 411. 414.

Черневскій Константинъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Черцицкій-Ласко Григорій, регентъ Владимірской городской канцеляріи,
1655 г., 18.

Четвертинскій Захарьяшъ, князь, Луцкій подсудокъ, 1671 г., 294.

— князь, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

— князь, Ратиборскій староста, 1662 г., 155.

— см. **Святополкъ**.

Чечель, королевскій ротмистръ, 1680 г., 407,

— Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Чоповскій Лукашъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Чуриловскіе, дворяне, 1693 г., 522.

III.

Шемберкъ Яцко, Подольскій ловчій, посоль Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Шереметьевъ, бояринъ, участвовавшій въ 1660 г., въ Чидновской битвѣ, 1661 и 1662 гг., 103, 143.

Шептицкій, (Кіевскій митрополитъ?), уніатъ, 1670 г., 289.

Шибинскій Константинъ-Николай, Кіевскій городничій, сборщикъ чоповой подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1679—1681 гг., 383, 414.

Шимановскій Яцко, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 383, 518.

Шимковичъ-Шилинскій Янъ, Волинскій левчій, посоль Волинскаго воеводства на сеймъ, 1658—1661 гг., 33, 34, 57, 104.

Шнуратовскій Маркъ, люстраторъ Кіевскаго воеводства, 1684 г., 459.

— Стефанъ, Житомирскій городскій писарь, посоль Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Шлюбичъ-Заленскій Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1693 г., 518, 523.

— Константинъ, Черниговскій подстолій, люстраторъ Владимірскаго повѣта и посоль Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682—1689 г., 422, 486.

— Леонъ, Кіевскій митрополитъ, Брестскій и Владимірскій епископъ, уніатъ, 1697 г., 547.

Шостаковскій Гіацинтъ, Луцкій пріоръ ordinis praedicatorum, 1667 г., 237.

Шуйскій, писарь великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 510.

Шумлянскій, Львовскій епископъ, администраторъ Кіевской митрополіи, 1660—1693 г., 273, 274, 312, 519, 540, 548.

Щ.

Щеніовскій Криштофъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Щерскій Янъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Щуна Станиславъ, коронный референдарій, 1695 г., 527.

Ю.

Юркевичъ, дворянинъ, 1682 г., 443.

Я.

Яблоновскій Янъ-Станиславъ, Русскій воевода, великій коронный гетманъ, краковскій каштелянъ, староста Бузскій, Бѣлоцерковскій, Сявцкій, Богуславскій, Яновскій и Кореунскій, 1688—1697 гг., 479, 530, 538.

Ягелло, Польскій король, 351.

Яновицкій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Якубъ, королевичъ, 1697 г., 495.

Янковскій, ксендзъ, 1665 г., 171.

Янушовскій, дворянинъ, издатель „*Volumina legum*“, 1680 г., 401.

Янчинскій Илія, дворянинъ, 1655 г., 3.

Янъ-Назимиръ, Польскій король, 1658—1697 гг., 24, 164—166, 310, 437, 525, 527, 537, 545, 546, 548.

Ярема, полковникъ Кіевского воеводства и Краковского каштеляна, 1692—1697 гг., 496, 545.

Ябстремскій Казимиръ-Мацѣй, намѣстникъ Луцкаго бургграбія, 1666—1670 гг., 204, 269, 286, 289,

II. Указатель географических именъ.

А.

Австрія, государство, 210, 341, 342.

— договоръ Польши съ императоромъ, 50, 505.

— долгъ Польши императору, 92.

Азія, часть свѣта, 340.

Андроново, село, 46, 55, 78, 129, 132, 133, 177.

Андрусово (въ актѣ **Андрушово**), деревня, 324.

Аравія, страна, 282.

Аршининъ, село, 456.

В.

Багриновичи, село, 544.

Балтійское море, 103.

Бараново, село, 126, 135.

Баръ, заштатный городъ, 101, 111, 114, 117; его войтовство, 514.

— крѣпость и вооруженіе ея, 10, 114, 132.

— староство, 220.

Басань, мѣстечко, 435.

Белзь, городъ и его земля, 274, 280.

— воеводы: князя Димитрій—Корибуть, а позже—Константинъ Вишневецкіе, 101, 124, 132, 141, 149, 262, 278, 279, 287, 301, 308, 358, 367, 375, 402.

— воеводство, 17, 178, 225, 356.

— войскій—Баржецкій Максимъ.

Белзь, каштелянъ и его жена — имена ихъ не означены, 1659 и 1676 гг., 67, 375.

— писарь земскій — Ольшевскій Павелъ-Іосифъ.

— суды каптуровые, 274.

— церкви православныя, 288.

Берестечко, мѣстечко, 11, 68, 127.

— сеймикъ Волынскаго воеводства 1657 г., 20—22.

Бесниды, горы (?), 340.

Биберштейнъ, село, 12, 13, 14, 16, 44, 55, 119, 129, 133 и 134.

Бильскъ см. **Бѣльскъ**.

Богуринъ, село, 272.

Богуславъ, мѣстечко; старосты: Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій и Станиславъ-Янъ Яблоновскій 26, 34, 101, 479.

Божекъ, рѣка, 272.

Бонгефъ (sic), пастбища (?), 1680 г., 407.

Боратынъ, село, 502.

Боратынка (въ другомъ мѣстѣ: **Боратынекъ**), село, 502.

Борисфенъ, древнее названіе рѣки Днѣпра, 47.

Борни, село, 387.

Борцянкскій (?) староста — Салѣга, 25.

Ботинъ, село, 219.

Бохня, городъ; его соляныя копи, 63, 92.

Браиловъ, мѣстечко, 437, 451.

Бранденбургъ; его курфюрстъ, 50, 91, 108, 112, 192, 202.

— договоръ Поляковъ съ курфюрстомъ, 51, 83, 170.

— бракъ курфюрета съ княжной Радзивиллъ, 448, 484.

Браницкое (?) староство, 280.

Бранскій староста — Стефанъ Чарнецкій, 395.

Брацлавъ, городъ; воевода его (имя не означено), 456.

— воеводство, 164, 181, 263, 325, 361, 375, 390, 450, 570, 484, 495.

— войскій — Николай Казимиръ Зестелинскій.

— каштелянъ — Юрій Вельгорскій.

Брацлавъ, ловчій — Марцінъ Линевскій.

- мечникъ — Сильницкій.
- писарь земскій — Николай Грина.
- подкоморій — Янъ-Карль Потоцкій.
- подсудокъ — Николай Жабокрицкій.
- подстоли: Стефанъ Пясочинскій, Казимиръ Красицкій, Теодоръ Красносельскій, Даніиль Братковскій, Андрей Войнаровскій.
- подчашіи: Криштофъ Кордышъ, Станиславъ Зестелинскій, Станиславъ Зелинскій.
- разграниченіе его, 95.
- своеволія въ немъ козаковъ, 465.
- сеймики его, собиравшіеся въ г. Владиміръ-Волинскомъ:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1669 г., 257.
- сеймикъ 1672 г., 299—302.
- сеймикъ 1672 г., 322—326.
- сеймикъ 1680 г., 388.
- сеймикъ 1688 г. 27 января, 467—479.
- сеймикъ 1688 г. 17 декабря, 482—485.
- сеймикъ 1690 г., 487, 488,
- сеймикъ 1691 г., 494—496.
- сеймикъ 1693 г., 516.
- сеймикъ 1694 г., 525.
- скарбники: Николай-Лавринецъ Комаровскій, Богданъ Вроблевскій.
- староста — Стефанъ Пясочинскій.
- судья земскій — Максимиліанъ Очесальской.
- чашники: Криштофъ Кордышъ, Александръ Жабокрицкій.

Брестъ-Литовскъ, городъ, 225, 401,

- епископія, 311, 448.
- епископъ-уніатъ — Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
- каштелянъ — Станиславъ Пясочинскій.
- сеймы 1655, 1659 и 1669 гг., 10, 49, 278.
- староста — Казимиръ Сапѣга.

Бржезь, село, 211, 268, 522.

Броды, городъ; жалованныя грамоты ему на вольности и самоуправленіе, 66, 279.

— крѣпость, 52, 66.

Бугъ, рѣка, 17, 225, 272, 401, 465.

Будинъ, городъ (венгерскій?), 340.

Бузскъ, городъ; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Буркаты, село, 78.

Бѣлгородъ (Аккорманъ?), городъ, 340, 352.

Бѣлая Церковь, мѣстечко; крѣпость, 295. 338.

— подати съ него, 248.

— староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Бѣльская (Бильская иначе) земля, 375.

— лѣсничество, 375.

Бѣлостокъ, городъ; монастырь въ немъ, 274.

В.

Варшава, столица и резиденція, 160, 166.

— ея городскія книги и книги коронной метрики, 51, 437, 541.

— комиссія по дѣлу о вознаграженіи лицъ, имѣнія которыхъ отошли къ Россіи послѣ козацкихъ войнъ, 511, 521, 547.

— конфедерация 1696 и 1697 гг., 529, 531, 535, 537.

— сеймъ 1655 г., 5.

— сеймъ 1659 г., 57.

— сеймъ 1661 г., 77, 78, 107.

— сеймъ 1662 г., 129, 147.

— сеймъ 1665 г., 172, 177.

— сеймъ 1666 г., 186, 194.

— сеймъ 1667 г., 208, 226, 246.

— сеймъ 1671 г., 299, 304.

— сеймъ 1672 г., 316, 317, 319, 322, 323, 330.

— сеймъ 1673 г., 327.

— сеймъ 1676 г., 371, 372.

Варшава, городъ; сеймъ 1680 г., 385, 386, 395.

- сеймъ 1681 г., 449.
- сеймъ 1682 г., 427, 428.
- сеймъ 1683 г., 454, 461.
- сеймъ 1688 г., 482, 483.
- сеймъ 1689 г., 486.
- сеймъ 1693 г., 504, 518.
- сеймъ 1697 г., 535, 443.
- студенты, 264.
- судья—Працкій.
- усадьба князей Острожскихъ, 279.
- школы, 264.
- предместье города, см. **Уяздовъ**.

Ваніовскій староста—Стефанъ Чарнецкій.

Веледники, мѣстечко, 477.

Величка, городъ; его соляныя копи, 63, 92.

Велюнскій подчашій, 210, 218.

Венгрія, государство, 340.

Венденъ, городъ; каштелянъ—Генрихъ Кашовскій.

- мечникъ—Александръ Гротовскій.
- стольникъ князь Владиміръ-Корибутъ Вороницкій.

Венеціанская республика, 527.

Вербово, село, 489.

Вилькомиръ, городъ; его подчашій—Димитрій Жабокрицкій.

Вильно, городъ, 360; его воеводы: князь Янъ Радзивилль, Павелъ Сапѣга, Янъ-Казимиръ Сапѣга.

- каштелянъ—Іосифъ Служка.
- комиссія по дѣламъ съ Москвой, 1658 г., 36.
- комиссія по дѣлу объ убыткахъ причиненныхъ Литовскимъ войскомъ обывателямъ 1691 г., 509.
- митрополія, 302.
- митрополитъ-уніатъ, Коленда.

Винница, городъ; его староство, 198.

Винница, городъ; староста — Стефанъ Пясочинскій.

— городскій писарь — Матвѣй Чаплицкій.

Висскій подстолий — Войцехъ Потоцкій.

— мечникъ — Николай Коссаковскій.

Висла, рѣка, 161, 206, 355.

Витебскъ, городъ, 476.

Витонизъ, село, 490.

Вишневецъ, городъ, 101, 141, 142, 219, 346, 358, 402, 483.

— волость, 287.

Владиміръ-Волынскій, городъ, 257, 302, 308, 312, 352, 377, 491.

— бургграфіи: Станиславъ Лыховскій, Станиславъ Вышпольскій, Александръ-Францискъ Мысловскій, Михаилъ Любенецкій, Теодоръ Верещака, Стефанъ Михалевичъ, Стефанъ Гостынскій, Михаилъ Макарскаскій.

— намѣстники бургграфіи: Андрей Ляховскій, Петръ Словацкій, Томашъ Савицкій, Александръ Бѣлобрезскій, Юрій Михалевичъ, Стефанъ Михалевичъ, Іосифъ-Михаилъ Грабовскій, Войцехъ Напіорковскій.

— войскіе: Янъ Гулевичъ, Андрей Чаплиць, Флоріанъ Олешко, Войцехъ Кржишковскій, Черцицкій — Ласко Григорій.

— войтовство, 369.

— городничій — Шимонъ Ржонжевскій.

— епископія, 152, 153, 302, 311, 312, 321, 466, 448, 473.

— епископы-уніаты: Бенедиктъ Глинскій, Леонъ Шлюбичъ-Залонскій.

— кляшторъ доминиканскій, какъ мѣсто собранія сеймяковъ Кіевскихъ, Брацлавскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).

— коморникъ — Шимонъ Ржонжевскій.

— костелы, 374.

— крѣпость города, 212, 252, 286 и 287.

— писарь городскій — Павелъ Ольшовскій.

— предметъ города, см. **Подвалье**.

— подкоморіи: Томашъ Козика, Юрій Вельгорскій.

— подстаросты: Христофоръ Раецкій, Николай Жабокрицкій, Янъ Войнаровскій.

Владиміръ-Волынскій, городъ; подсудки: Александръ Пирусскій, Стефанъ Кашовскій.

- повѣтъ, 164, 240, 243, 292, 382, 407, 413, 414, 488, 525, 549.
- повѣтовый сеймикъ 1655 г., 18—20.
- регенты гродской канцеляріи: Григорій Черчицкій-Ласко, Андрей Рогоза, Петръ Лебедовичъ.
- староство, 336, 338, 391, 413.
- старосты: Стефанъ Загоровскій, Войцехъ Чацкій.
- судьи гродскіе: Янъ Кудевичъ-Копчинскій, Збигневъ Любенецкій, Александръ Вильчопольскій, Янъ Войнаровскій.
- судьи земскіе: Янъ Загоровскій, Янъ Войнаровскій.
- церковь кафедральная, подобно костелу, служила мѣстомъ собранія сеймиковъ Брацлавскихъ, Кіевскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).
- церковь св. Пятницы, 370.
- ярмарки, 513.

Войнаровъ, село, 441, 453, 457, 504, 536.

Волахія (иначе **Валахія**, **Волохи**, **Волоша**), государство, 81, 112, 169, 170, 185, 200, 201, 407, 447, 455.

Волочища, мѣстечко, 346, 358.

Волошки, королевское имѣніе, 437, 451.

Волощина, монастырская земля, 513.

Волчковъ, село, 541.

Волынь, воеводство, 17, 61, 65, 97, 166, 178, 205, 210, 211, 225, 239, 242, 249, 263, 271, 277, 184, 294, 295, 307, 314, 338, 346, 355, 359, 365, 366, 383, 392, 401, 407, 431, 432, 434, 440, 448—450, 464, 574, 480, 490, 523, 526, 533, 534, 539, 549.

- разграниченіе его отъ Кіевского воеводства и Литвы, 434.
- воеводы: Николай-Юрій и Михаилъ Чарторійскіе.
- инстигаторъ—Павель Селява.
- каштелянія, 96, 103, 210, 487.

- Волынь**; каштеляны: Михайль Чаргорійскій, Станиславъ-Казимиръ Вѣневскій, Любовицкій, Николай Салѣга, Юрій Вельгорскій.
- комиссары по сбору податей и производству люстраціи, 414, 416, 417, 423.
 - ловчіе: Янъ Шимковичъ - Склєнскій, Константинъ Зубчевскій, Геронимъ Еловицкій.
 - монастыри, 432, 447.
 - писарь (какой, не означено), 96.
 - подстолиі: Томашъ Козика, Янъ Гулевичъ.
 - подчашіе: Киліанъ Вельгорскій, Стефанъ Загоровскій, Петръ Моссаковскій.
 - сеймики, собиравшіеся въ Луцкѣ:
 - сеймикъ 1655 г., 16.
 - сеймикъ 1658 г., 23—26, 27—29, 30—35, 40—45.
 - сеймикъ 1659 г., 74—76.
 - сеймикъ 1661 г., 87—105.
 - сеймикъ 1662 г., 126—128, 135—146, 151—158, 159—163.
 - сеймикъ 1666 г., 204—207.
 - сеймикъ 1667 г., 207—221 233—207, 237—242, 243—245.
 - сеймикъ 1669 г., 369—284.
 - сеймикъ 1670 г., 286, 287, 290—295.
 - сеймикъ 1673 г., 333.
 - сеймикъ 1674 г., 335.
 - сеймикъ 1676 г., 339—361.
 - сеймикъ 1679 г., 369—484, 384—387.
 - сеймикъ 1680 г., 388—393, 393—410.
 - сеймикъ 1681 г., 410—417.
 - сеймикъ 1682 г., 416—426, 442, 443.
 - сеймикъ 1683 г., 443.
 - сеймикъ 1684 г., 455, 456.
 - сеймикъ 1688 г., 493, 464, 465—467.
 - сеймикъ 1690 г., 488—491.
 - сеймикъ 1696 г., 525—527—528.

Волынь, скарбникъ — Станиславъ Мушатичъ-Охлоповскій.

— стольники: Самуиль Долматъ-Исайковскій, Юрій-Петръ Вельгорскій, Адамъ Олизаръ-Волчкевичъ.

— статуть, 82, 83, 471, 472, 507.

— судъ скарбовый, 62.

— судья каптуровый — Самуиль Головинскій.

— трибуналъ, 83.

— хорунжій — Петръ Коссаковскій.

— церкви, 432, 447.

— чашники: Абрамъ Грабовскій, Стефанъ Витонизскій.

Волюминъ, село, 545.

Вольна-Дубенская, королевское имѣніе, 407.

Воля Залозецкая, мѣстечко, 456.

Вониловская оказія (?), 377.

Воршинъ, село, 220.

Воютинъ, село, 204, 206, 207, 269, 270, 284, 387.

Выдраница, село, 118.

Высокое, село, 102, 142, 386, 414.

Вышгородокъ, мѣстечко, 255, 281.

Г.

Гадячъ, городъ.

— договоръ, 80, 199, 406, 429, 497.

Галичаны, село, 489.

Галичъ, городъ; каптуровый судъ, 274.

— каштелянъ, 281.

— крѣпость, 113.

— мечникъ — Николай-Геронимъ Голыньскій.

— писарь — Мрозовицкій.

— скарбники: Петръ Добровскій, Станиславъ Лазминскій.

Гданскъ (иначе **Данцигъ**), городъ, 36, 50, 54, 81, 82, 93, 113, 197, 465.

Геевцы, село, 458.

Глинскъ, село, 296.

Глоговъ, село, 147.

Гнидава, село, 368, 405.

Гнѣзно, городъ; архиепискупъ, 229, 528, 530.

— канцлеръ—Александръ-Константинь Лонцикіѣ.

Горбковъ (Горбаковъ?), деревня, 21.

Городище, село, 490.

Городло, мѣстечко; староста, 25, 157.

Гороховъ, мѣстечко, 57, 208, 270, 380, 383, 433.

Горошки, мѣстечко, 17, 327, 479.

Горынь, рѣка, 28, 63.

Госсовъ (Гостовъ?), село, 458.

Грабовецкій судъ (старостинскій?), 133.

Грановъ, мѣстечко, 505.

Греческая религія, 96, 110, 130, 182, 192, 199, 201, 260, 273, 288, 293, 301.

Гродно, городъ; комиссія, по дѣлу объ убыткахъ, причиненныхъ коронными войсками, 411.

— конституція сеймовая, 525.

— сеймъ 1689 г., 379.

— сеймъ 1680 г., 408.

— сеймъ 1672 г., 419, 447, 449, 450.

— сеймъ 1687 г., 468.

— сеймъ 1688 г., 483.

Гумниско, село, 281.

Д.

Данцигъ см. Гданскъ.

Дворни, хуторъ, 489.

Дерманъ, село; архимандритъ его монастыря—Кириіанъ Жоховскій.

Дзенціловичи, село, 289.

Динабургъ (въ текстѣ Динебургъ), городъ, 210.

Днѣпръ (см. Борисфень), рѣка, 133, 210, 251, 260, 279, 341, 342, 346, 352, 353, 366, 434—436, 474, 513, 547.

Днѣстръ, рѣка, 272.

Добржиневъ, село въ Красноставскомъ староствѣ, 83.

Долгое, село Перемышльскаго повѣта, 310.

Долина, городъ; войтовство, 229, 310, 311.

— староство, 474; старосты: Станиславъ Конецпольскій, Юрій Красицкій.

Драгимское староство, 83, 99, 108, 170, 262.

— староста—Потоцкій (имя его не означено).

Дроботовскіе древніе актовые книги, 127.

Дрогицная земля, 542.

— православныя церкви и монастыри, 374, 436, 448.

— хорунжій—Лукашъ Городинскій.

Дубная (иначе **Дубное**, **Дубно**), село, 27, 407, 437, 451.

Дубно, городъ; крѣпость его, 145.

Дунай, рѣка, 340, 351.

Дымиръ, мѣстечко, 118.

Е.

Евреи (въ актахъ вездѣ называются **жидами**), пародъ, 41, 170, 188, 191, 228, 241, 257, 267, 305, 326, 333, 393, 425, 447, 443, 491, 500, 501, 524.

Европа, часть свѣта, 121, 342, 375, 538.

Египеть, страна, 340.

Ельблѣнгъ, городъ, 91, 112, 170.

Ж.

Жабокрини, село, 458, 461, 476, 493, 498, 527, 240.

Жабрица, село (?), 549.

Жабчицы, село, 310.

Жванецъ, мѣстечко, 281, 477.

Живецъ, мѣстечко, 279.

Жидичинъ, мѣстечко съ монастыремъ, 69, 335, 336.

Жиды, см. **Евреи**.

Житомиръ, городъ, 435, 481, 500.

— войскіе: Александръ Суринъ, Константиъ Стецкій.

- Житомиръ**, городъ; мечникъ—Павель Скучевскій (или Скарчевскій).
— мѣсто собранія сеймика Кіевскаго воеводства въ 1661 и 1665 гг., 107, 108, 177.
— писари, городскіе: Янъ Выдловскій, Стефанъ Шкуратовскій.
— повѣтъ, 52, 329.
— полѣсье, 115.
— подстароста—Павель Зіолковскій.
— подстолій—Янъ Тушинскій.
— старосты: Криштофъ, Эразмъ и Евстафій Тышкевичи, Хойнацкій.
— староство, 310, 409, 505.
— стольникъ—Ремигіанъ Суринъ.
— судебныя городскія актовыя книги, 2, 441.
— судъ воеводскій, 228.
— судъ городскій, 2, 119, 307, 430, 431, 440, 530.
— земскій, 429.
— хорунжіе: Людвигъ Ворошило, князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, Михайль Ставецкій.
— чашникъ—Александръ Княгининскій.
- Жуково**, мѣстечко; войтовство, 267, 377.
— войтъ—Александръ Снитовскій.
- Журавно**, мѣстечко, 402.
— волость, 376, 511.

В.

- Загорово**, село, 70, 71, 74, 78, 147, 371, 414.
— монастырь базилианскій, 370.
- Заднѣпровье**, лѣвый берегъ Днѣпра, 130, 165, 341, 429, 474.
— заднѣпровскія имѣнія Польской шляхты, 325, 437, 521.
— заднѣпровскіе купцы, 467.
— заднѣпровскіе обыватели, 249.
— заднѣпровская провинція, 261.
— заднѣпровская торговля и пошлины съ нея, 400.
- Залозецкая Воля**, см. **Воля**, 456.

Замостье, городъ, 38, 39.

— крѣпость, 66, 100, 123, 329, 369.

— монастырь бонифратровъ, 369.

— ординація, 229, 254, 277, 301, 309, 321, 358, 367, 375, 513.

— почта, 463.

Запорожское войско, 59, 67, 90, 174, 251, 301, 307, 308, 325, 328, 352. (см. также **Козани**).

— гетманы, 61, 63, 121; упоминаются: Богданъ Хмельницкій, Иванъ Выговскій, Павелъ Тетеря, Михаилъ Ханенко.

— наказный гетманъ, 458.

— полковникъ—Александръ Урбановичъ.

— послы на сеймъ 1661 г., 114.

Зарудинцы, волость, 132, 141, 142, 149.

Заславль, городъ, 369.

Заторское княжество, 511.

Збаражъ, городъ, 10, 101, 124, 140, 141, 149, 219, 255, 262, 278, 287, 295, 301, 309, 346, 358, 381, 402, 456, 488.

Зборовъ, мѣстечко. 65, 68, 294.

Звенигородна (въ текстѣ **Звиногородъ**), городъ; старосты: Владиславъ Вильчковскій, Лука Гулевичъ.

Здитовскій староста—Сапѣга.

Змигородъ, городъ, 219, 255.

Зобачевка (иначе **Немиричевъ**), мѣстечко, 382.

Золочовъ (въ текстѣ **Злочовъ**), городъ, 359.

И.

Иваничи, село, 19, 185, 186, 192, 238, 242, 371, 377.

Ивановичи, село, 388, 461, 519.

Израиль, народъ, 343.

Иноврацловскій мечникъ—Клобуковскій.

Инфлянты, провинція (теперь **Лифляндія**, древняя **Ливонія**).

— ихъ обыватели, 92, 113.

І.

Іерусалимъ, столица Израильскаго царства, 344.

Іософатова долина близь Іерусалима, 344.

Іс.

Калишъ, городъ; мечникъ—Чацкій.

Каменецъ-Мазовецкій, городъ, 9.

Каменецъ-Подольскій, городъ, 329—340.

— крѣпость, 113, 123, 252, 285, 305, 323, 508.

— подчашій—Карль Потоцкій.

— староста—Янъ Замойскій.

Каневъ, городъ, 342.

— староство, 219, 281.

— старосты: Станиславъ, Стефанъ Чарнецкій.

Кашогородъ, городъ, 414.

Кглинскъ, см. Глинскъ.

Киселинъ, мѣстечко, 146.

Кіевъ, городъ, 310, 549.

— академія, 306.

— архимандрія, 519, 540, 548; архимандритъ—Діонисій Жабо-крицій.

— воеводы, 11, 53, 66, 68, 132, 181, 201, 252, 431, 531; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Янъ Замойскій, Адамъ Кисель, Янъ Выговскій, Стефанъ Чарнецкій, Марціянъ Коятскій.

— воеводство, 15, 52, 83, 95, 108—110, 176, 263, 329, 361, 374, 376, 399, 408, 415, 434, 435, 450, 465, 472, 474, 484, 492, 496, 510, 516, 519, 530, 532, 540, 547.

— войскіе: Константинъ Выговскій, Маркъ Аксакъ.

— городничіе: Семенъ Вигура, Николай-Константинъ Шибинскій.

— дієцезія, 540, 541, 548.

— каштелянія, 264, 531; каштелянъ—Пясочинскій.

— коморники: Прокопъ Верещака, Стефанъ Вышпольскій.

Кієвъ, городъ; крѣпость, 252, 261, 305, 342, 435.

- ловчіе: Андрей Мощеницкій, Станиславъ-Казимиръ Ковалевскій.
- мечничі: Янъ Стецкій, Константинъ Збирковскій, Станиславъ Линевскій, Павелъ Трипольскій.
- митрополія, 96, 143, 180, 436, 519, 540, 548.
- администраторы митрополіи: князь Гедеонъ Святополкъ-Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій.
- уніатскіе митрополиты: Антоній Винницькій, Коленда, Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
- монастири: 432, Домишканскій, 435, и Печерскій, 275, 289.
- обозный посполитаго рушенья—Янъ Дубевскій.
- писари городскіе: Николай Трипольскій, Томашъ Гуляницкій, Якубъ Багриновскій.
- писарь польный посполитаго рушенья—Михайль Ставецкій.
- земскіе: Михайль Трипольскій, Деміанъ Суринъ.
- подвоеводы: Людвигъ Ворошило, Вацлавъ Стоинскій, Дмитрій Жабокрицкій.
- подкоморіи: Юрій Немиричъ, Чаплиць-Киселинскій, Стефанъ Немиричъ, Александръ Вороничъ, Марціанъ Чаплиць.
- полѣсье: повѣты Овручскій и Житомирскій, 115.
- подсудокъ—Янъ Олизаръ-Волчкевичъ.
- подстоліи: Оеодоръ Гуменецкій, Марціанъ Чаплиць, Станиславъ Загоровскій, Вольскій.
- подчашіи: Янъ Суцанскій-Проскура, Людвигъ Ворошило.
- сеймики, собиравшіеся въ г. Владимірѣ Волинскомъ.
- сеймикъ 1655 г., 1—3, 7—13, 13—16, 16—18.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46, 55.
- сеймикъ 1661 г., 106—119.
- сеймикъ 1662 г., 129—134.
- сеймикъ 1664 г., 333, 334.
- сеймикъ 1665 г., 177—183.
- сеймикъ 1667 г., 225—230.

Кіевъ, городъ; сеймикъ 1668 г., 246—256.

— сеймикъ 1669 г., 257—268, 283.

— сеймикъ 1670 г., 288, 289.

— сеймикъ 1671 г., 298.

— сеймикъ 1672 г., 303—316, 317—322.

— сеймикъ 1673 г., 326—332.

— сеймикъ 1674 г., 334, 335.

— сеймикъ 1675 г., 336—339.

— сеймикъ 1676 г., 362—385, 378.

— сеймикъ 1682 г., 427—438, 439—442.

— сеймикъ 1684 г., 453, 454, 457—463.

— сеймикъ 1688 г., 479—482.

— сеймикъ 1691 г., 491—494.

— сеймикъ 1692 г., 496—503.

— сеймикъ 1693 г., 503—516.

— сеймикъ 1696 г., 528—534.

— сеймикъ 1697 г., 534—542, 543—549.

— скарбникъ — Александръ Березовскій.

— стольникъ — Янъ Аксакъ, Юрій-Михайлъ Манецкій.

— судебныя актовыя книги, 113, 310, 414, 515.

— суды городскіе и земскіе, 228, 249, 298, 308, 430, 431, 461.

— судья городскій — Вацлавъ-Константинъ Зубчевскій.

— судья земскіе: Богуславъ-Янъ Гораличъ, Янъ Войнаровскій.

— судья каптуровый — Ремигіанъ Суриячъ, Павелъ Трипольскій, Теодоръ Павша, Юрій Цырина, Якубъ Багриновскій.

— судья посполитаго рушеня — Станиславъ Чаплиць.

— хорунжіи — Юрій Манецкій.

— чапники: Александръ Вороничъ, Вацлавъ Стецкій, Андрей Гулевичъ.

Клевань, мѣстечко, 49, 24, 26, 27, 29, 75, 100, 141, 204, 205, 383, 392.

Клещели, заштатный городъ; староство; староста — Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій.

Кнеруть, деревня, 127.

Княгининь, деревня, 490.

Кобринь, городъ; архимандріа, 302, 311.

— экономія; администраторъ ея—Павель Свѣтга, 25.

Кобылинъ, деревня, 458.

Ковель, городъ; крѣпость, 212, 252.

— староство, 112, 412.

— староста—графъ Вацлавъ Лещинскій.

— плебанъ—Малаховскій.

Кодакъ, крѣпость на Днѣпрѣ, 353.

Козаки (см. также **Запорожское войско**), 37, 48, 90, 103, 111, 117, 124, 131, 132, 142, 210, 211, 278, 406, 303, 465, 472, 484, 480, 481, 493, 495, 496, 497, 498, 505, 508, 515, 537, 539, 543, 545, 546, 547.

— комиссія для переговоровъ съ козаками, 67, 122, 130.

— поселенія ихъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 495.

Козелець, городъ, прежде слобода, 133.

Козельскъ, село (?), 386.

Козенець, село, 2.

Конецполе, мѣстечко, 402.

Конотопъ, городъ, 117.

Константиновъ Старый, см. **Старо-Константиновъ**.

Константинополь, столица Турціи, 341.

— предмѣстья, 353.

Конты, село, 461.

Конюхи, село, 33, 88, 103, 143, 270, 271, 291.

Копаница, городъ, 41.

Копыловъ, село, 52, 133, 119.

Коростышевъ, мѣстечко, 181, 255, 366, 435, 541.

Корсунъ, мѣстечко, 341.

— староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоневскій.

Корець, мѣстечко, 57, 208, 295, 489.

— назначеніе здѣсь мѣста сеймиковъ Кіевского воеводства, 519.

— волость, называемая **Кореччиной**, 141.

Корона Польская; такъ называлось Польское королевство; другія его названія: **Regnum Polonum, Polska, Rzecz pospolita**, 24, 61, 79, 81, 112, 215, 217, 266, 278, 313, 321, 334, 342, 346, 351, 354, 355, 392, 367, 401, 409, 446, 437, 466, 473, 495, 514, 495, 520, 528, 529, 538.

Коронная артиллерія; генераль ея—Марцинь Контскій.

— воеводства, 38, 93, 110.

— войско, 54, 62, 77, 95, 110, 115, 116, 174, 175, 189, 240, 256, 448.

— гетманы великіе, 5, 11, 17, 25, 28, 59, 69, 75, 78, 83, 108, 149, 156, 157, 190, 239, 279, 282, 299, 433, 450, 453, 498, 504, 509, 518, 520, 530, 539, 545, 546.

— гетманы польные, 5, 17, 54, 197, 362, 278, 287, 299, 530, 539.

— границы государства, 201.

— законы, 123.

— инстигаторъ и вице-инстигаторъ, 4, 122, 536.

— канцелярія, 500, 501.

— канцлеръ великій, 79, 131, 149, 175, 190.

— кравчій, 208, 212, 252.

— конюшій, 540.

— крѣпости, 448.

— кухмистръ, 521.

— маршалекъ великій, 104, 118, 161, 188, 190, 197, 277.

— мечникъ, 102.

— метрика, 512 (см. **Варшава**).

— непріятель (см. также: **Татары, Турки, Козани**), 43, 121, 140, 148, 302.

— обозный, 6, 12, 67, 90, 99, 102, 124, 132, 208, 224, 229, 234.

— подскарбій, 54, 60, 112, 190, 200, 254, 256, 275, 284, 300, 301, 416, 441, 500, 518.

— примась, 214, 215, 535—538.

— регентъ коронной канцеляріи, 166.

— референдарій, 276, 487, 527.

Корона Польская, скарбъ, 51, 52, 59, 60, 64, 95, 132, 279, 284, 512, 542.

— скарбовыя коморы, 500.

— союзъ ея съ Литвой, 201.

— трибуналь, 505, 511, 524.

— шляхта, 51, 78.

Корчевъ, село, 230.

Корчикъ, мѣстечко; сборъ здѣсь возстававшихъ крестьянъ, 474.

Корчинъ, городъ; мѣсто сеймика малопольскихъ воеводствъ въ 1669 г., 277.

Коршевъ, село, 334.

Корытно, село, 270.

Краковъ, городъ, 240, 352, 446.

— воеводы, 28, 41, 42, 52, 75, 108, 145, 149, 161, 213, 369, 377, 381, 391, 401, 530, 538, 539; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Александръ-Янушъ Замоискій, Доминикъ Жаславскій, Щастный Потоцкій.

— воеводство, 356, 428, 511.

— замокъ, 64.

— каштеляны: Конецпольскій, Янъ-Станиславъ Яблоновскій; кромѣ того, см. стр. 279, 433, 538, 539, 545, 546.

— мѣщане, 450.

— предмѣстье во Львовѣ, 409.

— praepositus—Францисекъ Празмовскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.

— сеймъ коронаціонный 1669 г., 258, 270.

— судъ городскій, 281.

Краменцы, село (?); договоръ здѣсь Польши съ Москвою въ 1667 г., 227.

Красноставъ, городъ; староство, 83; староста—Станиславъ Потоцкій.

Кременецъ, городъ, 99, 455.

— городскія книги, 415.

— городня, (городничество?), 283.

— замокъ, 218, 283, 400; восстановление существовавшей нѣкогда въ замкѣ церкви св. архистратига Михаила, 284.

Кременецъ, городъ; крѣпость, 212, 187, 295.

— писарь гродскій—Станиславъ Еловицкій.

— повѣтъ, 98, 99, 255, 283, 292, 381, 413, 414, 415, 456, 465, 488.

— подкоморіи—Стефанъ и Францисекъ Ледуховскіе.

— подстароста—Димитрій Жабокрицкій.

— подсудокъ—Димитрій Уреуль-Рудецкій.

— сеймики повѣтовые, 519.

— старосты: Карлъ Чарторійскій и Аеонасій Міончинскій.

— судьи гродскіе: Юрій Еничъ, Николай Каминскій.

— судья земскій—Ледуховскій (Францисекъ?).

Кржепице, городъ; староство, 519.

— староста—Аеонасій Міончинскій.

Крестоносцы, 351.

Кросно, городъ; староство, 368, 449, 474, 513, 519, 547.

Крымъ, полуостровъ, 211, 341, 352, 522.

— ханъ татарскій, 67, 159, 251, (см. также **Татары**).

Крыницы, село, 544.

Ксаверовъ, мѣстечко; іезуитская коллегія, 462.

Кундани (?), 340.

Курляндія, ея князь (герцогъ?), 434.

Кутниковцы (иначе **Медвѣжье**), городъ, 85.

Кучкоровцы, село; 209.

Л.

Лавришовъ, село, архимандрія, 302, 311.

Ланцутъ, городъ; его крѣпость, 97.

Левновцы, село, 458.

Ледуховъ, село, 490.

Ленница, городъ, 352; стольникъ—Криштофъ-Доминикъ Цѣшковскій.

Летичевъ, городъ и его повѣтъ, 145, 220.

— чашникъ—Криштофъ Кульчицкій,

Лешня, село, 24, 57, 126, 135, 254, 455.

Лещинъ, мѣстечко; архимандрія, 260, 274.

Лида, городъ; мечникъ—Яць Трипольскій.

Линевъ, село, 387.

Литинъ, городъ; староста—Войниловичъ, 218, 228.

Литовское великое княжество (иначе **Литва**), 93, 110, 121, 147, 201, 217, 223, 251, 254, 321, 331, 341, 346, 348, 351, 358, 360, 391, 401, 466, 473, 475, 514, 520, 522, 529, 535.

— его войска, 29, 53, 60—62, 182, 189, 201, 202, 301, 309, 359, 388, 389, 391, 411, 436, 447, 464, 470, 472, 499, 510, 523.

— гетманъ великій, 11, 21, 25, 143, 301, 309, 310, 364, 366, 433, 480, 481, 504, 518, 520, 530; упоминаются Янушъ Радзивилль, Павелъ Сапѣга, кн. Радзивилль и Казимиръ-Янь Сапѣга.

— гетманъ польный, 21, 189, 366, 367, 481, 530, 639; упоминается князь Миханль Радзивилль.

— канцлеръ, 66, 189, 301.

— маршалекъ надворный, 284, 476.

— конюшій, 437; упоминается кн. Радзивилль.

— кравчій, 127, 143, 256, 430; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— крѣпости, 430, 448.

— писарь великій—Шуйскій.

— подканцлеръ, 37, 380, 381, 511, 534; упоминается князь Радзивилль.

— подскарбій, 523.

— подчашій, 53; упоминается кн. Радзивилль.

— разграниченіе Литвы отъ Волыни, 434.

— региментарій, 189.

— стольникъ, 87, 97; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— стражникъ, 477.

— чашникъ, 426; упоминается Владиславъ Сапѣга.

Логойскъ, мѣстечко, 14.

Лодзь, городъ; крѣпость его, 252.

Лопачи, мѣстечко, 464, 491.

Ломжа, городъ; староство, 407.

- Ломна, городъ; подчашій—Станиславъ Красицкій.
Лопатинъ, село, 387.
Лопенини, село, 12, 83, 115, 118, 182, 218.
Лосятинъ, деревня, 490.
Лубны, городъ, 142.
Лугины, мѣстечко, 546.
Лукова, деревня, 118, 414, 423.
Луково, городъ; староста—Андрей Дрогаевскій.
Луцкъ, городъ, 306, 359, 368, 521.
— армянскій домъ, 416.
— бискупъ, 131, 149, 214, 215.
— братство, 293, 387, 466; членъ—Томашъ Уляницкій.
— бургграфы: Иеронимъ Салайскій, Александръ Илинскій, Матвій Петрушевскій, Николай Обидимскій, Феодоръ Верещака.
— намѣстники бургграфія: Томашъ Савицкій, Мацѣй-Казимиръ Ястрембекій, Криштофъ Перегятковичъ.
— войтовство, 98, 391; войтъ—Андрей Загоровскій.
— войскіе: Андрей Гулевичъ, Вавринецъ Пепловскій.
— городничіе: Янъ Олышамовскій, Стефанъ Дьяковскій, Александръ Балабанъ.
— губернаторъ крѣпости—Богуславъ-Янъ Горайнъ.
— дієцезія, 527.
— епископія—31, 96, 288, 289, 324, 466, 473, 528.
— епископъ, 152, 153, 241, 477; кромѣ того, упоминаются Гедеонъ-Святополкъ Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій. Луцкіе епископы были въ то же время и Острожскими.
— замокъ, башни и крѣпость, 212, 218, 234, 240, 286, 400, 404, 415, 417, 426.
— іезуитская коллегія, 98, 219, 237, 490; ректоръ—Альбертъ Пригоцкій; пріоръ—Гіацинтъ Шостаковскій; каноникъ—Александръ Могильницкій.
— кафедра уніата-епископа—139, 455.
— корчмы, 393.

Луцкъ, городъ; монастыри, 69, 241, 293, 333, 369, 412, 416, 473, 502, 514.

— мѣсто собранія здѣсь сеймиковъ, Волынскаго воеводства (см. **Волынь**).

— писари гродскіе: Іеронимъ Салайскій, Константинъ - Богуславъ Зубчевскій, Вавринецъ Пепловскій.

— писари земскіе: Богуславъ-Янъ Горайнъ, Янъ Гулевичъ.

— повѣтъ, 98, 292, 381, 382, 413, 488.

— подкоморій — Вацлавъ Гулевичъ.

— подстаросты — Александръ Пирусскій, Войцехъ-Станиславъ Черминскій.

— подсудьи: Вацлавъ Гулевичъ, князь Захарьяшъ Четвертинскій.

— почты, 463, 464.

— сеймики; 500, 519, а также см. **Волынь**.

— складочное торговое мѣсто, 236.

— старосты: Самуиль Лещинскій, князь Доминикъ Жаславскій, Аео-насій Мюнчинскій.

— стража гродская, 235; завѣдывающіе ею Игнатовскій и Моссаковскій.

— судъ гродскій, 34, 45, 93, 125, 127, 128, 415.

— судъ земскій, 455, 210, 415.

— судьи гродскіе: Иванъ Боройко, Касперъ Горайнъ.

— судьи земскіе: Андрей Линовскій, Самуиль Долмать-Исайковскій.

— церковь каедральная св. Іоанна Богослова; пристройки къ ней, 404.

— судьи, выбранные на время смуть: Богуславъ-Константинъ Зубчевскій и Янъ Ольшамовскій.

Лыще, село, 219, 490.

Львовъ, городъ; 123, 265, 308, 385, 527, 545.

— см. **Краковъ**, предметъе.

— братство, имѣющее свою типографію, 274.

— войтовство подъ Львовомъ см. **Поршня**.

— браваръ, 409.

— дикія поля къ югу отъ Львова, 310.

— епископія, 96, 143, 260, 273; епископы: Свисцѣльницкій и

Шумлянскій.

- комиссія по ликвидаціи дѣлъ съ войскомъ, 89, 90, 148, 161, 189, 200, 202, 325, 438, 451, 531.
- кляшторы, 69, 394.
- крѣпость, 252, 329, 449.
- мечникъ—Станиславъ Цетнеръ.
- монастырь, 528.
- мѣщане, 100, 215, 224.
- подкоморій, 338.
- подстолій—Мартинъ Замоискій.
- староста—Янъ Цетнеръ.
- судъ и судебныя книги, 144.
- типографія братская, см. выше братство.
- трибуналь, 249, 357, 498, 505.
- хорунжіи: Андрей Сокольніцкій, Корчевскій.
- чашникъ—Михаилъ Кловскій.

Любенець, село, 205, 281, 445, 452, 479, 494.

Люблинъ, городъ, 395, 386, 239.

- братство, 528; игумень—Абровій Гиричь.
- воеводство, 14, 268, 356.
- войскій—Вацлавъ Стоинскій.
- каштелянъ, 68.
- кляшторы, 379, 503.
- комиссія, 137.
- монастырь, 528.
- складъ имущества частныхъ лицъ во время смуть, 52.
- староство Жуковское въ его воеводствѣ, 267, 376.
- съѣздъ пословъ малопольскихъ воеводствъ на генеральный сеймикъ, 15.
- судъ гродскій, 528; судья—Бильскій Павелъ.
- земскій, 96.
- трибуналы, 64, 278, 294, 310, 312, 381, 387, 467, 507, 520.
- улица св. Дѣвы Маріи, 404.

Люблинъ, городъ; хорунжій—Андрей Дрогаевскій.

— чапникъ—Лукашъ Олблскій, 75.

— церковь, 528.

Любомль, мѣстечко, 101, 111, 114, 117.

— крѣпость, 114.

— староство, 301, 309, 375.

Любынь, село (?), 289.

М.

Мазовецкое воеводство, 356.

Маловъ, село (?), 270, 424, 423.

Малопольскіе воеводства: съѣздъ ихъ пословъ въ Корчинъ и Люблинъ, 15, 277.

Матоци, сельце, 405.

Мгліевщина см. Мліевщина.

Медвинъ, мѣстечко, 338.

Медвѣжье см. Кутниковцы.

Медзольское (въ актѣ **Медзельское**) староство: староста—Дрогаевскій.

Меджибожь, мѣстечко, 10, 251; 433, 449.

Межирѣчь, мѣстечко, 295.

Мелецій монастырь, на р. Туріи, 200, 156, 266, 274, 289, 335.

— архимандритъ монастыря Стефанъ Гораинъ.

Мельницкая земля, 477.

Метыки, деревня (Мотѣйка?), 435.

Микулинцы, мѣстечко, 346, 358, 402.

Миньковцы, село, 157.

Минскъ, городъ; каштелянъ—Николай Святополкъ-Четвертинскій.

Мирская крѣпость, 53.

Міончинъ, село, 392, 403, 518.

Мліевщина—помѣстье, 90.

Могила (урочище?), 471.

Могилевъ на Днѣстрѣ, городъ; 142.

Мозырь, городъ; мечникъ—Павель Жоржевскій.

— подкоморій—Романъ Ленкевичъ-Ипогорскій.

Молочки, село, 549.

Москва, государство, 49, 56, 149, 110, 272, 352, 484, 485.

— война ея съ Польшей, 6, 78, 83, 91, 102, 103, 111, 142, 354, 369.

— войска, 217, 251, 252, 340, 342.

— договоры съ Польшей, 117, 175, 179, 187, 198, 213, 231, 225, 227, 253, 161, 266, 319, 372.

— народъ, 79, 148.

— правительствомъ задержаны Кіевскія книги, 251.

— посоль—Сусло.

— столица, 307, 409.

— его царь, 37, 49, 78, 231, 232. 251, 325, 325, 337, 340—
342, 346, 352, 364, 367, 383, 402, 429, 434, 449, 437,
474, 513, 549.

Мстиславль, городъ; епископія, 274.

— мечникъ—Копецъ.

— хорунжій Николай Денисовичъ.

Муравскій шляхъ, восточный путь татарскихъ набѣговъ, направлявшихся въ Московское государство, 346.

Муринбродская волость, уступленная козакамъ. 406.

И.

Надднѣпрскія пустыни, 352.

Недзвяды (Медвѣди?), село, 301.

Немиричевъ см. **Зобачевка**.

Немировъ, мѣстечко, 471.

Непорентъ, село, 280,

Несвигъ, заштатный городъ; крѣпость, 53.

Несолонъ, село, 530.

Несухоѣжи, мѣстечко и его волость, 426.

Нехворощъ, мѣстечко; староста—Криптофъ Тишкевичъ.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ, 78.

— войскій—Яковъ Городяскій.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ; ловчій—Ремигіанъ Суринъ.

— мечникъ—Юрій Война-Оранскій.

— его повѣтъ, 185, 231, 445, 486.

— подкоморіи: Янъ Пясочинскій, Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Казимиръ Шлюбичъ-Заленскій.

— подстолии: Александръ Порусскій, Александръ Война-Оранскій, Левъ-Казимиръ Вороничъ, Юрій Малаховскій, Богущъ.

— подсудокъ—Петръ Хоржевскій.

— подчашіи: Янъ Пясецкій, Вогуславъ-Константинъ и Валлавъ Зубчевскіе, Стефанъ Цѣшковскій.

— скарбникъ—Северинъ Клецовскій.

— староство, 54, 149, 256; староста—Янъ Пясочинскій.

— сеймикъ 1666 г., 184.

— стольники: Бернатъ Заленскій, Александръ Еловицкій.

— судья земскій—Адамъ Буркацкій.

— хорунжіи: Ярославъ Поцѣй, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.

— чашники: Тобіашъ Иваницкій, Янъ-Андрей Глоговскій.

Новодворъ, запштатный городъ, 247, 488, 489, 536.

Новоселки, село, 519.

Норинскъ, мѣстечко и его волость, 476.

Носовичи, село, 527.

Нѣмцы—народъ, 351.

О.

Облапы, село, 549.

Овручь, городъ, 118, 435.

— архимандрія, 549.

— войскій—Якубъ Багриновскій.

— доминикане—435.

— іезуиты—435.

— коллегія іезуитовъ, 462.

— костель ихъ, 462.

- Овручъ**, городъ; ловчіе: Янъ и Петръ Войнаровскіе, Станиславъ Иваницкій.
- мечники: Антоній Сѣвницкій и Самуиль Головинскій.
 - писари городскіе: Константинъ Суринъ, Янъ Волянскій.
 - повѣтъ, 52, 181, 264, 329, 408, 514.
 - полѣсье, 115.
 - подстаросты городскіе: Деміанъ Суринъ, Михайль Ставецкій.
 - подстолій—Феодоръ Павша.
 - подчашіе; Адамъ Олизаръ - Волчекевичъ, Вацлавъ - Константинъ Зубчевскій.
 - регентъ городскій, 441.
 - ревизія городскихъ судебныхъ книгъ, послѣ происшеднаго пожара и обнаруженнаго подлога, 441, 461, 462.
 - мѣсто сеймика, 472.
 - старосты: Юрій Немиричъ, Николай Сапѣга, Францискъ Потоцкій.
 - стольникъ—Юрій Чаплиць.
 - судъ городскій Кіевскій, 228, 430, 431, 459, 462.
 - судъ городскій Овручскій, 307, 440, 530, 531.
 - хорунжіи—Томашъ Казимирскій, Гижицкій.
 - школы іезуитовъ, 462.
 - ярмарки, 434.
- Олевскъ**, мѣстечко, 181, 337, 338, 544.
- Олесники**, село, 520.
- Олына**, мѣстечко.
- костель; пробошъ-инфулатъ—Андрей-Константинъ Лонцкій.
 - коллегія; деканъ—Марцинъ Маркушевскій.
 - крѣпость, 66.
 - сеймикъ Кіевского воеводства, 500.
- Омеляникъ**, село, 524.
- Орда**, см. Татары.
- Осекровъ**, деревня, 266, 435, 548.
- Острогъ**, городъ; епископія Острожская, см. Луцкъ.
- ординація, 358, 367, 375, 512.

Острогъ, сеймикъ, 1654 г., 3.

— татары, 455.

— улицы: Татарская и Калицкая, 455.

— церковь въ замкѣ, 466.

Острожець, мѣстечко, 189.

Осъцій староста (имя его не означено), 141.

Оттоманская порта, см. Турція.

Очаковъ, запштатный городъ, 352.

Ошмяны, городъ, 536.

II.

Паволочь, мѣстечко, 341.

Парнавъ, городъ; подчашия: Войцехъ-Станиславъ Черминскій, Янъ Горайнъ.

— хорунжій, 68.

— чапникъ—Александръ Вильчопольскій.

Парчевъ, городъ, 15.

— староство, 2.

Пепловъ, село, 493.

Перегиныки, село, 143.

Перемиловка, деревня, 455.

Перемышль, городъ; епископія, 96, 199, 260, 274, 288, 289.

— земля, 144, 405, 549.

— староста, 144, 267.

— судъ и судебныя книги, 144.

Перенятинъ, деревня, 490, 518.

Переспа, деревня, 490.

Персія, государство, 355, 467.

— народъ, 355.

Печерскій монастырь, см. Кіевъ.

Пилявцы, мѣстечко, 294.

Пинскъ, городъ, 475.

— епископія, 302.

— епископъ (онъ же и Туровскій)—Михаилъ Вѣлозоръ.

Пионтковская земля Овручскаго повѣта, 408.

Плоцкъ, городъ; воевода—Янъ-Казимиръ Красинскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.

Плоскировъ (теперь **Проскуровъ**), городъ; староста—Мартинъ Замоискій.

Подвалье, предместье г. Владиміра, 472.

Подгайцы, село, 25, 256, 281, 301, 309, 346, 358.

Поддубцы, село, 385, 489.

Подляское воеводство, 282, 396, 477.

— воевода, 408, 412, 437.

Подольское воеводство, 85, 145, 181, 220, 340, 346, 352, 359, 433, 508.

— воевода—Станиславъ Конецпольскій, 402.

— генераль, 38, 312, 329; упоминается Янъ Замоискій.

— ловчій—Яцко Шемберкъ.

— подкоморій, 118.

— подчашій—Карлъ Потоцкій.

Поганство, см. **Татары**.

Познань, городъ; воевода—Гримальтовскій.

Полонное Великое, мѣстечко, 10, 101, 465.

Полтава, городъ; 117.

Полоцкъ, городъ; чашникъ—Петръ-Павель Врисскій.

Польша, см. **Корона Польская**.

Польсье Кіевскаго воеводства—повѣты: Кіевскій и Житомирскій, 115, 142, 181, 366, 481.

Понтъ-Евксинъ, т. е. Черное море, 47.

Порта (Оттоманская) см. **Турція**.

Поршня, войтовское имѣніе подъ г. Львовымъ, 437.

Порыцкъ, мѣстечко, 530.

Потокъ, мѣстечко, 75, 530, 536, 540.

Пруссія, государство, 367, 469.

— прусское войско, 448.

— война съ Пельшей, 9, 61.

— князь, 355.

Пруссія, земля; хорунжій—Илья Лонскій.

— крѣпости, 113, 123.

— народъ, 9.

— право, 358.

Пулгановъ, село, 502.

Пунскій староста—Янъ-Францисекъ Любовицкій.

Р.

Радзивилловскія имѣнія, 430, 448.

Радовичи, деревня, 241.

Радомъ, городъ, 9, 292.

— коммисія, 451.

— трибуналь, 63, 357, 469.

Ратно, село, 155.

Ратиборскій староста—князь Четвертёнскій.

Ратошинъ, село, 323, 326.

Рачки, село, 377.

Рашковъ, мѣстечко, 179, 334.

Рвецъ, (быть можетъ ошибочное чтеніе **Ржавецъ**, деревня), мѣсто собранія посполитаго рушенья, 367.

Репчицкій (ошибочное чтеніе **Робчицкій**) староста—Станиславъ Потоцкій.

Ржицевъ, мѣстечко, 341.

Римъ, столица Италіи, 344, 345.

Ровно, городъ и его волость, 100.

Рогозно, село, 205.

Розважъ, село, 455.

Рославскій староста—Сапѣга.

Ратекгофъ, имѣніе (?), 202.

Рудлевъ (**Рудловъ** иначе), село, 346.

Рудники, село, 522.

Русское воеводство (въ другихъ мѣстахъ; **Русь**, **Русскія земли**), 17, 53, 95, 274, 346, 351, 354—356.

— воеводы: 11, 54, 65, 132, 142, 149, 190, 222, 261, 359,

428, 433, 442, 454, 479, 480, 485; упоминаются: Станиславъ Лянцкоронскій, Іеремія Вишневскій, Стефанъ Чарнецкій, Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Русское воеводство; епископія, 374.

— княжество, 90, 110.

— митрополитъ—Леонъ Шлюбичъ-Заленскій

— народъ, 273, 274.

— столица воеводства—г. Львовъ, 527.

Ръчица, городъ; мечникъ—Станиславъ Горбовскій.

С.

Самборъ, городъ; его войводство, 267.

— крѣпость, 113.

Санъ, рѣка, 405.

Санокъ, городъ,

Сверковщина, село, 514.

Свидницъ, городъ (?), 282.

Свиноухи, мѣстечко, 403, 433.

Свойчевъ, село, 523.

Сереговское имѣніе, 412.

Сейвинскій староста—Францискъ-Янъ Любовицкій.

Сендоміръ, городъ; воеводство, 118, 356, 477.

— воевода, 52, 66, 84, 90, 100, 144, 180, 202, 261, 279, 434; упоминаются Янъ Замойскій и Александръ Конецпольскій.

Синица, село; староство его; староста—Стефанъ-Константинъ Пясочинскій.

Скореминъ, имѣніе, 390.

Славянскій языкъ, 274.

Слугоцинъ, имѣніе, 281, 282.

Слуцъ, городъ; архимандрія его; архимандритъ—Василевичъ.

Случъ, рѣка, 63, 415, 480, 497, 540.

Смоленскъ, городъ; воеводство, 210;

— воевода—Константинъ Пясочинскій.

Смоленскъ, городъ; крѣпость, 9.

— ловчій—Константинъ Вороничъ.

— мечникъ—Юрій Богушевскій.

Смыковъ, деревня, 468.

Снична, пустое урочище въ Летичевскомъ повѣтѣ, 145.

Снѣцкій староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Сокаль, городъ, 377.

— староство, 11; староста—Владиславъ Сапѣга.

Соколь, имѣніе, 2, 393.

Солецкое (?) староство, 375.

Сохачевъ, городъ; чашникъ—Францисекъ-Казимиръ Высоцкій.

Стайки, село, 341.

Стародубъ, городъ; ловчій—Александръ Новстрой.

Старо-Константиновъ, городъ, укрѣпленный пунктъ, 10.

Стояново, мѣстечко (?), 301.

Стремелець, село (?), 346.

Студзяное, село (?), 405.

Стырь, рѣка, 368, 369, 393, 420.

Суражъ, городъ; староство, 280.

Суражъ, село, 99.

Сѣрадзь, городъ; воеводство; воевода, 301, 309, 375, 392.

— подчашій, 359.

Сѣрнички, село, 522.

Т.

Таборовская волость, 406.

Тарнополь, городъ и его волость, 100, 346, 358, 402.

Татары (иначе называются **Ордой**, **Татариниомъ**, **Поганствомъ**), народъ,
9, 81, 92, 102, 103, 112, 113, 175, 181, 209, 211, 213,
218, 227, 228, 253, 278, 281, 283, 284, 314, 315, 346,
351, 352, 353, 354, 377, 430, 455, 489, 490.

— ихъ ханъ, см. **Крымъ**.

Таурина, Таврическій полуостровъ, 352, см. **Крымъ**.

Теребовль, городъ, 452.

Теребовль, городъ, столярникъ—Юрій Довгель-Цырина.

Торговица, мѣстечко, 101.

Торокани, деревня, 335.

Торунь (теперь **Торнь**), городъ, 170, 435.

— ересь, 188.

— статутъ, 215.

Торчинъ, мѣстечко, 491.

Трансильванія, княжество; его князь—Абасечекъ, 342.

Трапезунтъ, городъ, 353.

Трахтемировъ, село, 352.

Триденъ, городъ, 321.

Трилъсы, село, 182.

Триполье, мѣстечко, 341.

Троки, городъ, 545.

Тростенецъ, село, 324.

Троя, государство, 346.

Трубецкая комиссія, 144.

— сумма, 267.

Турія, рѣка, 289, 335.

Туровъ, мѣстечко; епископія Пинско-Туровская, см. **Пинскъ**.

Турція (иначе **Порта Оттоманская**, **Турки**, **Турчинъ**, „powszechny nie-
rządu Krzyża Świętego), государство, 223, 227, 272, 323,
339—341, 346, 349, 351, 353, 372, 375, 402, 404, 407,
409, 446, 484, 488, 499, 504, 505, 511, 519, 526.

— войны ея съ Польшей, 213, 215, 354, 364, 476, 477, 526.

— ея галеры, 353.

— договоры съ ней Польши, 372, 373, 407, 449.

— комиссія по польскимъ дѣламъ, 433.

— пограничье и слободы по границѣ, 373.

— разграниченіе съ Польшей, 450.

— султанъ, 329, 337, 372, 373, 375.

Тыкоцинъ, мѣстечко. 216, 283.

Тынно, село, 415.

У.

Угольцы, деревня, 272.

Украина, имя, которымъ обозначается юго-западный край, вообще, 8, 76, 78, 80, 102, 116, 119, 123, 132; 154, 161, 166; 176, 180—182, 190, 211, 239, 262, 276, 277, 279, 299—301, 309, 325, 326, 329, 346, 349, 354, 358.

— воеводства, т. е. юго-западный край, 111, 114, 277, 283.

— войны на ея территоріи, 8, 52, 90, 110, 300, 301.

— войска въ ней польскія и казацкія, 305, 306, 364, 366, 480.

— города надднѣпровскіе, 342.

— имѣнія, 402.

— каллегіи іезуитскія, 218, 219.

— крѣпости, 10, 112.

— приднѣпровская, 308.

— староства, 10, 80, 122, 251, 308.

— статутъ, которымъ судятся украинныя воеводства, 277, 287.

Уладовна, село, 256.

Улановъ, мѣстечко; староство; староста—Янъ Пясочинской.

Уманьщина, волость г. Умани, 90.

Умань, городъ, 349.

Уневъ, село; архимандрія, 273, 289.

Устилугъ, мѣстечко, 118.

Уховецкъ, село, 425.

Уша, рѣка, 480.

Уяздовъ, деревня, потомъ предмѣстье г. Варшавы, 280.

Ф.

Франція, государство и король его, 223. 399.

Х.

Харжевъ, (въ другихъ мѣстахъ: **Хоржевъ**, **Хоржевичи**), село, 147, 191, 203.

Хелмно, городъ; бискупъ, 435.

— староста, 522.

Хенцины, городъ; староство, 219,

Холмъ, городъ; воеводство, 179, 307.

— діяцезія, 435.

— доминикане, 224.

— епископъ, 96, 274, 288, 334; упоминается Яковъ Суша.

— земля, 225.

— каштелянъ. 497, 498.

— судья земскій—Збигневъ Слугоцинскій.

— суффраганъ—ксендзъ Свирскій.

— хорунжій, 362.

Хорохоринъ, село, 490.

Хотинъ, городъ, 359, 376.

— битва, 406, 476, 477.

— договоръ съ Турками, 213.

Ц.

Цѣхановъ, городъ; стольникъ—Янъ Францишекъ Любовицкій.

Цѣшково, село (?), 371, 486, 518.

Ч.

Чарньцы, имѣніе, 216, 395.

Чарторійскъ (въ другомъ мѣстѣ: **Черторійскъ**, **Чорторійскъ**, **Чарто-
рыскъ**), мѣстечко, 57, 126, 135, 208.

Червоногородъ, деревня; прежде повѣтовый городъ и староство; ста-
роста—Владиславъ Сапѣга.

Черминъ, село, 413.

Чернеевцы, мѣстечко, 435, 546.

Черниговъ, городъ, 14, 15, 78.

— воеводство, 54, 82, 176, 178, 263, 276, 361, 376, 299,
450, 477, 484, 519, 547.

— воеводы, 11, 14, 52, 84, 101, 253, 324; упоминаются: Криш-

тофъ Тишкевичъ и Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій.

Черниговъ, городъ; войскій—Александръ Илинскій.

- городничій—Янъ Бергелевичъ.
- каштелянъ, 224, 445; упоминается Казимиръ Лигенза.
- комиссары, 168.
- коморникъ граничный—Проконъ Верощака.
- ловчій—Станиславъ Война-Оранскій.
- мечникъ—Стефанъ Иваницкій.
- писарь воеводства, 96.
- писарь земскій—Павель Любенецкій.
- подкоморіи: Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣш-ковскій.
- подстоли: Станиславъ Барыцкій, Константинъ Шлюбичъ-Зленекскій.
- подсудки: Якубъ Война-Оранскій, Стефанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.
- подчаши: Солтыкъ, Адамъ Мазепа, Станиславъ Корытко.
- сеймики воеводства, собиравшіеся во Владиміръ Волянскзмъ:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46—55.
- сеймикъ 1661 г., 76—85.
- сеймикъ 1662 г., 147—150.
- сеймикъ 1665 г., 166—171.
- сеймикъ 1666 г., 184, 186, 186—192.
- сеймикъ 1667 г., 221—225, 230—233.
- сеймикъ 1671 г., 283, 296, 297.
- сеймикъ 1673 г., 333.
- сеймикъ 1674 г., 334.
- сеймикъ 1677 г., 371—378.
- сеймикъ 1678 г., 378.
- сеймикъ 1682 г., 444—572.
- сеймикъ 1689 г., 485—487.
- сеймикъ 1693 г., 517—524.

Черниговъ, городъ; скарбники: Криштофъ Кульчинскій, Константинъ-Вацлавъ Зубчевскій.

— столыники: Янъ и Романъ Загоровскіе, Лукашъ-Веркій Оленковскій.

— судьи земскіе: Якубъ и Александръ Войны-Оранскіе, Марціанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.

— хорунжіи: Гавріилъ Гулевичъ, Юрій Годлевскій, Станиславъ Цетнеръ.

— чапники: Адамъ Буркацкій, Янъ Пясецкій, Марціанъ Иваницкій.

Чернобыль, мѣстечко, 545.

Чернѣховъ (иначе **Черняховъ**), мѣстечко, 15, 15, 107, 117, 118, 119, 129, 253, 254, 264, 327, 479.

Черскъ, городъ; подстолій—Стефанъ Гостынскій.

Четвертя, село, 71, 208, 241.

Чигиринъ, городъ, 320.

— крѣпость, 342.

— староство, 117.

Черное море (иначе **Понтъ-Эвксинъ**), 47, 353.

Чортковъ, городъ, 404.

Чудновъ, мѣстечко, 99, 103, 124, 143, 154, 181, 255, 280.

III.

Шавли, городъ; Шавельская экономія; администраторъ ея—Павель Сапѣга.

Швеція, государство, 92, 210.

— война съ ней Польши. 369.

— король, 66, 123.

Шепеличи, деревня, 549.

Шленскъ, (т. е. Силезія), страна. 252.

Шпановъ, село, 25, 151, 158, 205, 227, 247, 318, 319, 336, 428, 435, 453, 454, 458, 488, 489, 530, 536, 841, 544.

Шумскъ, село, 251, 253, 258, 265, 536.

Я.

Яблоновъ, село, 479, 530, 738.

Яворовъ, городъ, 363.

Язловець, мѣстечко, 403, 449.

Яловичи, село, 220, 229.

Яновъ, мѣстечко; староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Ярославль, городъ, 483, 549.

Ярошинъ, городъ. 211.

Яцновичи, село, 408.

Добавленія и поправки къ именамъ, находящимся въ текстѣ и указателяхъ.

Бабинскій (стр. 553) Николай, дворянинъ, упоминается еще на стр. 146.

Бурба (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 311.

Война-Оранскій Александръ (стр. 557), какъ Черниговскій земскій судья, 1676 г., упоминается на стр. 377.

Войноровскій Петръ (стр. 558) дворянинъ, упоминается еще на стр. 453.

Гулевичъ Вацлавъ (стр. 562) дворянинъ, упоминается еще на стр. 103.

Гуляницкій Даніилъ (пропущенное имя), дворянинъ, 1679 г., 387.

Де-Малиньи, графъ (пропущенное имя), 1688 г., 469.

Замойскіе, дворяне (стр. 567) упоминается еще на стр. 224.

Малошинскій Андрей (пропущенное имя), дворянинъ, сборщикъ подъемнаго во Владимірскомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.

Мошинскій Юрій (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 332.

Радецкій-Урсулъ (стр. 584) и **Урсулъ-Радецкій** (стр. 589), исправить:

Рудецкій-Урсулъ и **Урсулъ-Рудецкій**.

Ябстремскій (стр. 594), исправить: **Ястрембскій**.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Страницы.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ. . . I—XLIX.

I. Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдующихъ съ нихъ денежныхъ получкахъ 1—3.

II. Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О нестягощеніи податями разоренныхъ обывателей 4—7.

III. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кievскаго воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кievскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ 7—13.

IV. Постановленіє кіевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 года. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кіевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кіевского воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кіевского ополченія 13—16.

V. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 года. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волынскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора. 16—18.

VI, а. Постановленіе владиміро-волинскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія 18—20.

VI, б. Постановленіе волинскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ, отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности. 20—22.

VII. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая - Юрія Чарторійскаго, на сеймикѣ въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казніи собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріате-

III

лемъ и жолнерами, и избирають депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолперовъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторійскому, воеводѣ Волинскому, Станиславу-Казимиру Ёвневскому, каштеляпу Волинскому, и князю Николаю Святополкъ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края 23—26.

VIII. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волинскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою. 27—29.

IX. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 11 апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставлять пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ апробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолперовъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія 30—35.

X. Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской комиссіи. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія

имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клеймотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшати важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому, Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ 35—39.

XI. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждыя шесть недѣль отчетовъ въ городскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семейнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ 40—45.

XII. Инструкція кіевскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный

на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О рассмотрѣннн пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кіевскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектвъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привилегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра соймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоръ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые нослы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусарь. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кіевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинѣ. О разграниченіи земель Кіевскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 46—55.

XIII. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всемъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его посполитымъ рушеніемъ. Наставленіе

ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ комиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волинскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдующимъ съ каждаго податямъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвями и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волинскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волинскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волинскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добывающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядоченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископ-

ства Лудкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ 57—70.

XIV. Постановленіе волинской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый городскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ 70—74.

XV. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемѣна срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательства, происходящихъ въ Украинѣ. 74—76.

XVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отіравленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гётманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащія Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ городскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны и успокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ прожигательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староставахъ, подѣ страхомъ лишенія ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго.

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадацкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ приобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста городскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утверженіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсеудности дѣлъ о побѣгахъ городскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтверженіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 76—85.

XVII. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномерной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распростра- нять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятаннымъ именемъ О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волинскимъ кастеляномъ кореннаго Волинскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравненіи правъ Волинскаго воеводства съ нравами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать

суммы подѣ залога имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволеніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватартіи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Су-разка, имѣнія князей Острожскихъ, и иезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 86—105.

XVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кіевского воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдующаго ему въ посольской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ униатами, церковей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кіевского воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ коронаго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ордыварныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напоминаніи курфюрсту

объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфамін. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ. 106—119.

XIX. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтварженіи прежнихъ правъ Зимостыя. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привилегій. О награжденіи разныхъ лицъ. 120—125.

XX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго 126—128.

XXI. Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть, своими имѣніями: но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принести для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончаніемъ переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. 128—134.

XXII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О нестягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привилегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О неварушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 135—146.

ХІІІ

XXIII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи известной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорсны жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ 147—150.

XXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidium Republicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подъемнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоповаго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи 151—158.

XXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей. 159—163.

XXVI. Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма 164—166.

XXVII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели

изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыня, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ, на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятій у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотреніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новгородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣннн дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго 167—171.

XXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданія подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскими, Волинскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ. . 172—176.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта

1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственной, а не на земской, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевскаго митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопробываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ 177—183.

XXX. Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты очечества. 184—185.

XXXI. Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междуусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеганчика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серебряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ . . 186—192.

XXXII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причинъ

XVI

несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользование. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседицій къ гродскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постоя. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ нмчальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣвованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня. 193—204.

XXXIII. Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками . . . 204—207.

XXXIV. Изъ инструкціи ввлынскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ 207—207,

XXXV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отравленнымъ по Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недопозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недопозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недопозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недопозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго п Сапѣги. О недопозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи сельъ, принадлежащихъ Лупкой іезуитской коллегіи, отъ уплаты податей и военного постоа. Частныя дѣла. 207—221.

XXXVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недопозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недопозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недопозволеніи уплачивать частныя и казенныя долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой нове

званіе, выставили на свой счет отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замоискими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волинскаго и Бельзскаго воеводства и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ. 221—225.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ. Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный догворъ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманъ распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ руженіи. О разсмотрѣнн разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей 225—230.

XXXVIII. Постановленіе черниговекой шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлить ему, взаменъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постоянного резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ руженіи. 230—233.

XXXIX. Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волинскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей. 233—237.

XL. Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны 238—242.

XLI. Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г, Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей 243—245.

XLII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кіевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ . . 246—256.

XLIII. Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ 257—257.

XLIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Михаилу о принятіи мѣръ для защиты Кіевскаго воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О

скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замойскими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволснн отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подѣ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разморѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассациі рѣшеній каптуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы черезъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привиллеги на почетныя званія и должности. Объ объявленіи званій каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевскаго подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска отъ уплаты податей и отъ военнаго постоя на десять лѣтъ. 257—268.

XLV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія

поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Перемышльскаго епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православныхъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военнаго постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ ново пожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиду стариннымъ. О недозволеніи гродскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личные дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогодателей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила и назначеніи спеціальнаго канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймъ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и

сенаторы заботились о нуждах украинских воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкодинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ городскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ створства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла. 268—284.

XLVI. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1670 г.: о десятинѣ. 285—285.

XLVII. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей 285—285.

XLVIII. Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волинскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 286—287.

XLIX. Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви. 288—288

L. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви 288—289.

LI. Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей 289—295.

LII Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля 296—297.

ЛІІІ. Изъ постановленія кїевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кїевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ 298—298.

ЛІV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой. О награжденіи разныхъ лицъ. О нестягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстоля Брацлавскаго и епископа Владимірскаго 298.—302

ЛV. Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кїева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кїевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кїевского воеводства. О подтвержденіи права выбирать гродскихъ судей

помимо старость и о предоставленіи исполнительной власти городскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссії для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевскаго воеводства въ трибуналѣ, О равномѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привилегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Автонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владиміра и съ евреевъ 303—313.

LVI. Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ, отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ 314—316.

LVII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками. О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассациіи рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномерномъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волинска отъ постоя 317—322.

LVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18

мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территории. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномерномъ распредѣленіи уплаты *hibernae*. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подстольства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волынска отъ военнаго постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 322—326.

LIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролевья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Объ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участию въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ 326—332.

LX. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей. 333—333.

LXI. Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой“ Библио 333—333.

LXII. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года:
о фальшивой монетѣ. 333—334.

LXIII. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674
года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ . 334—334.

LXIV. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ отъ 29
марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ
Дерманскимъ Кипріаномъ Жоховскимъ подчашему
Кіевскому Проскурѣ-Суцанскому 334—335.

LXV. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года:
объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ
ограниченіи правъ уніатскаго митрополита. 335—336.

LXVI. Инструкція кievской шляхты посламъ, отпра-
вленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодар-
ность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не-
уступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому
воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана
Чаплича подстолиемъ Кіевскимъ 336—339.

LXVII. Записка Черниговскаго воеводы Станислава-
Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ
1675 г., вставленная въ инструкцію волинскихъ дворянъ,
данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на
коронаціонный сеймъ, 1676 года 339—361.

LXVIII. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отпра-
вленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность
королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ
къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литов-
скихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ испол-
ненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ,
не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлѣ но-
вой монеты для доставленія средствъ къ проложенію войны
съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты.
Запрещеніе раздавать общественныя имущества. О возвра-
щеніи суммъ; взятыхъ изъ собственной кассы короля на со-
держаніе войска, Объ изысканіи средствъ на содержаніе
двора. Объ уполномоченіи коронаго инстigatorа требовать
съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей.
О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ.
О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоя-

щихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замоискихъ Мартыну Замоискому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браицкой гйбернъ за Красненское староство О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевского воеводства. О покровительствѣ православнымъ. . 362—370.

LXIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю зв заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при вѣрренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльской О награжденіи разныхъ лицъ 371—378

LXX. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ 378—378.

LXXI. Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волинскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраи-

ваемых слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ 379—884.

LXXII. Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1678 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привиллегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ 384—387.

LXXIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ 388—388

LXXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недоволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ 388—393.

LXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для

охраненія безопасности государства. Обь удовлетвореніи во-
лынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими
войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ при-
виллегій лишь исключительно военнымъ. Обь отдачѣ подѣ
судъ судей, берущихъ взятки и награжденіи лицъ, обнару-
жившихъ ихъ проступокъ. Обь опредѣленіи извѣстнаго вре-
мени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся
по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ испол-
неніе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ корон-
наго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба обь
укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ
не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ
своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или
земскія должнѣсти. О понужденіи сборщиковъ податей ко
взносу ихъ. Обь освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты по-
датей. Обь оставленіи прежней монеты, дабы обыватели
не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Обь отмѣнѣ нѣкоторыхъ
незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ
лицъ за услуги государству. Обь удовлетвореніи просьбы
епископа Лункаго Гедсона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему
куска земли на пристройку къ кафедральному Лудкому со-
сору. Обь оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ
бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ 394—410.

LXXVI. Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1
сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по
удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками.
О сборѣ подушнаго. Обь освобожденіи отъ подушнаго като-
лическаго и православнаго духовенства. Обь освобожденіи
отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градо-
битія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О по-
имкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ.
О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Обь укрѣпленіи
г. Лудка. О понужденіи посессоровъ Тыннаго ко взносу по-
датей въ кассу Воынскаго воеводства. Обь освобожденіи
нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со
сборщиковъ. 410—417.

LXXVII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19
февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ лю-

страціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ 417—426.

LXXVIII. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллѣ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ 427—438.

LXXIX. Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвести люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы гродскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ 439—442.

LXXX. Исъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ. 442—442.

LXXXI. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ 443—443.

LXXXII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непрітелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переписи евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи постановленій, обуздывающихъ своеволие евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распротраненіи уніи. Объ обезпеченіи княжны Радзивилль, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго, О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмѣ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ осво-

бождони взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ 444—452.

LXXXIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ 'обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя имѣній шляхетскихъ дворянъ 453—454.

LXXXIV. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей 455—456.

LXXXV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарность Кіевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кіевскими урядниками обязанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройки школы 457—463.

LXXXVI. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла 463—464.

LXXXVII. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу 465—467.

LXXXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный нъ 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не-

дворянамъ занимать какія-либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иноземцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военнаго постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привилегій православной церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи задѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ. 468—479.

LXXXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства казаковъ. . . . 479—482.

XC. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи *jus patronatus* римской курии. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи *hubernaе*. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ 482—485.

XCI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы 485—487.

ХСII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покровительствѣ православнымъ 487—488.

ХСIII. Изъ постановленія волынскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоноваго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія 488—491.

ХСIV. Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ. Назначеніе дни для новаго сеймика . . 491—494.

ХСV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ къ королю Яну Собѣському, отъ 5 мая 1691 г. О недовольствѣ козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства 494—496.

ХСVI. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія таможенныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военного постоя и уплаты податей 496—503.

ХСVII. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноября 1693 года. Благодарность крoлю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недовольствѣ земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переписи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть

Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и уніатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Патверженіе прежнихъ инструкцій. . . 503—516.

ХСVIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1693 г.: о козацкихъ своевольствахъ. 516—517.

ХСІХ. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волинска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтверженіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшей несостоявшейся сеймъ 517—524.

С. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей 525—525.

СІ. Универсалъ короля Яна Собѣсскаго волинскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, не смотря на грозящія со стороны Турокъ опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ пос-

политаго рушенія, а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества. 525—527.

СII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевымъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому. 528—528.

СIII. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переписи обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассации несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству 528—534.

СIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны. 535—542.

CV. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ. 543—543.

CVI. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697-года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліемъ. О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися задѣланныхъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ. 543—549.

Указатель личныхъ именъ 553—594.

Указатель географическихъ именъ 595—633.

Добавленія и поправки къ именамъ 635.